

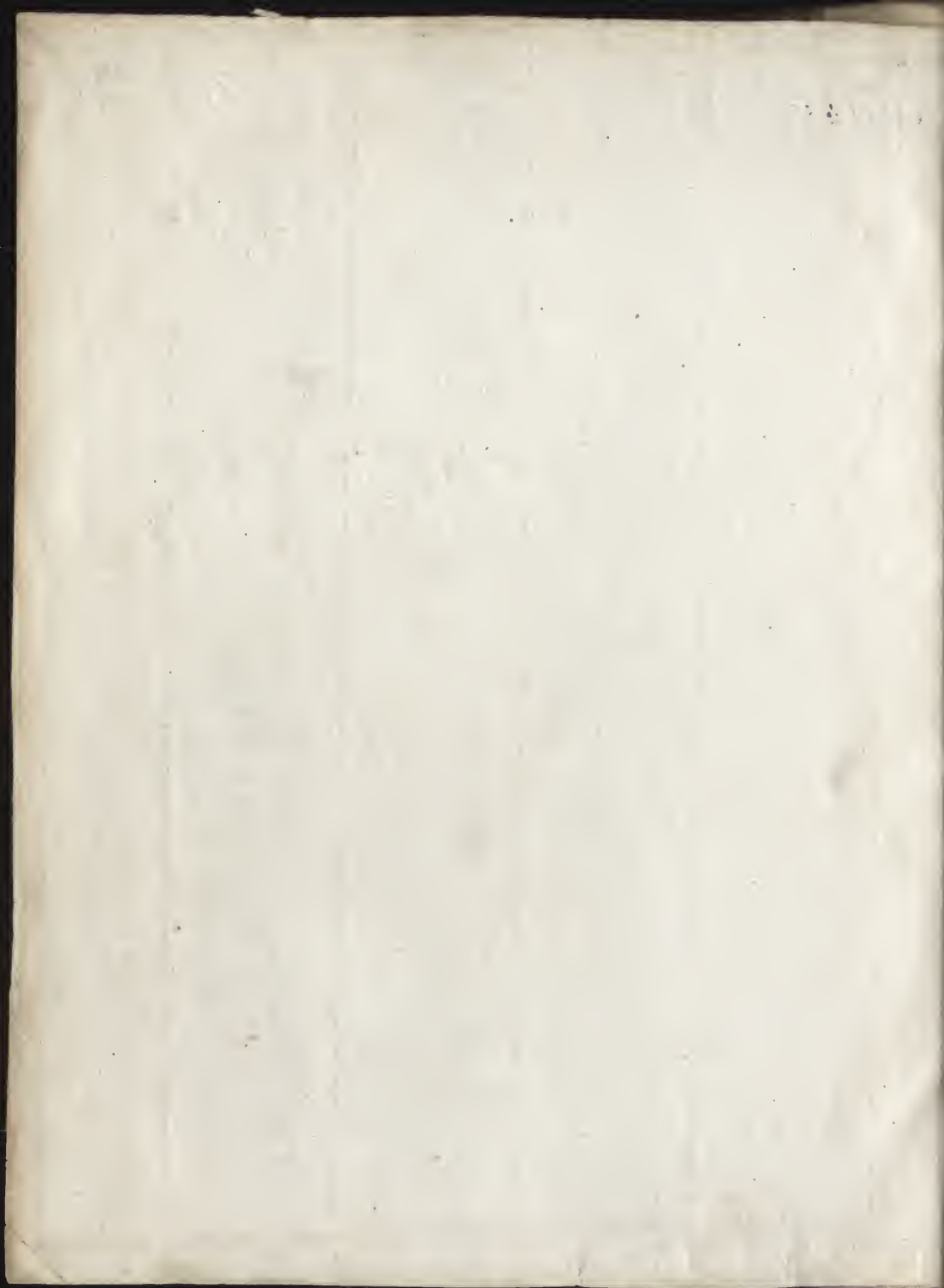
V1165.

ECIOSM
BDe 4-33

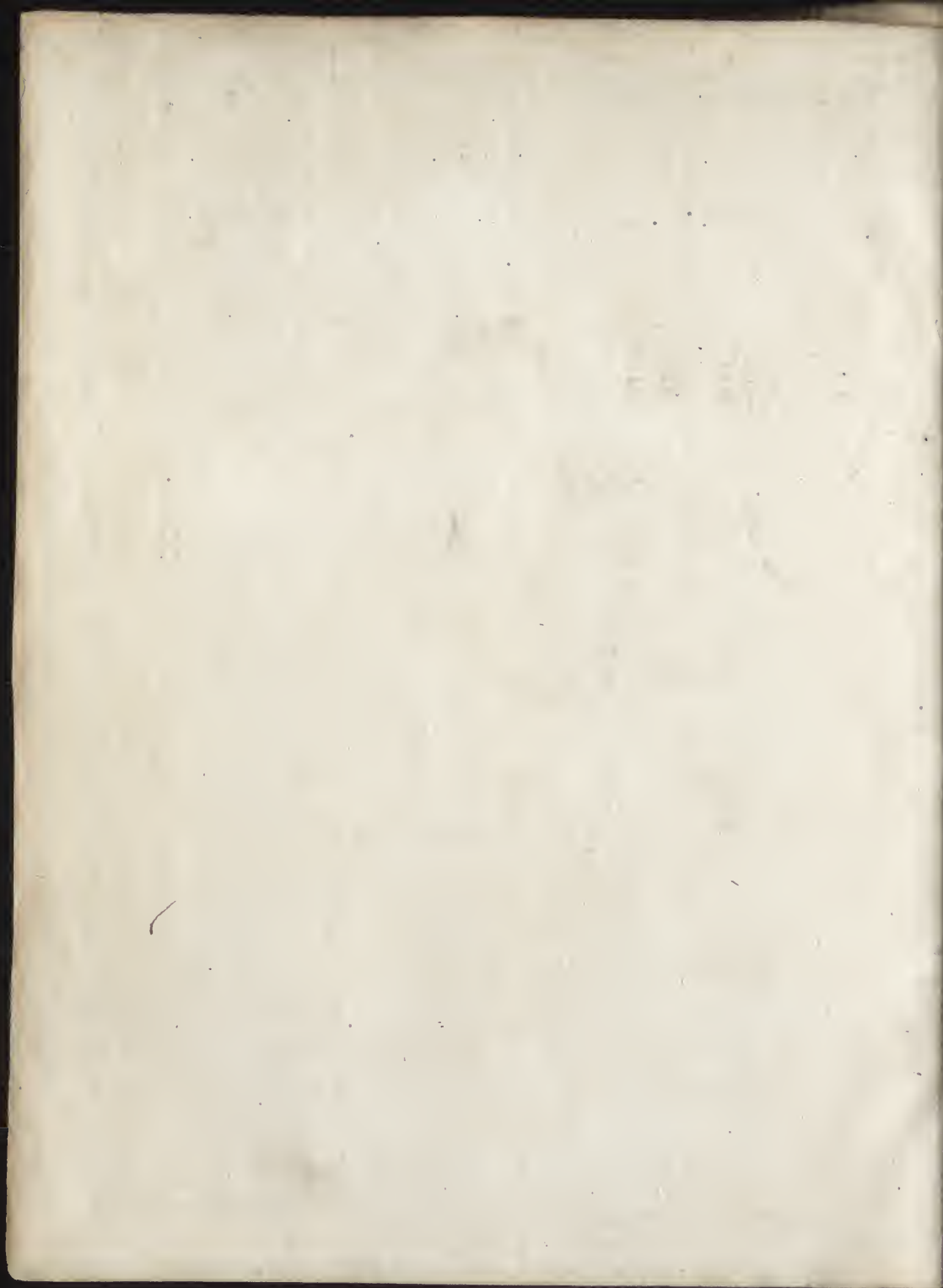
1st And only Edition

1 copy in NUC {mnd}

no copy at auction this century

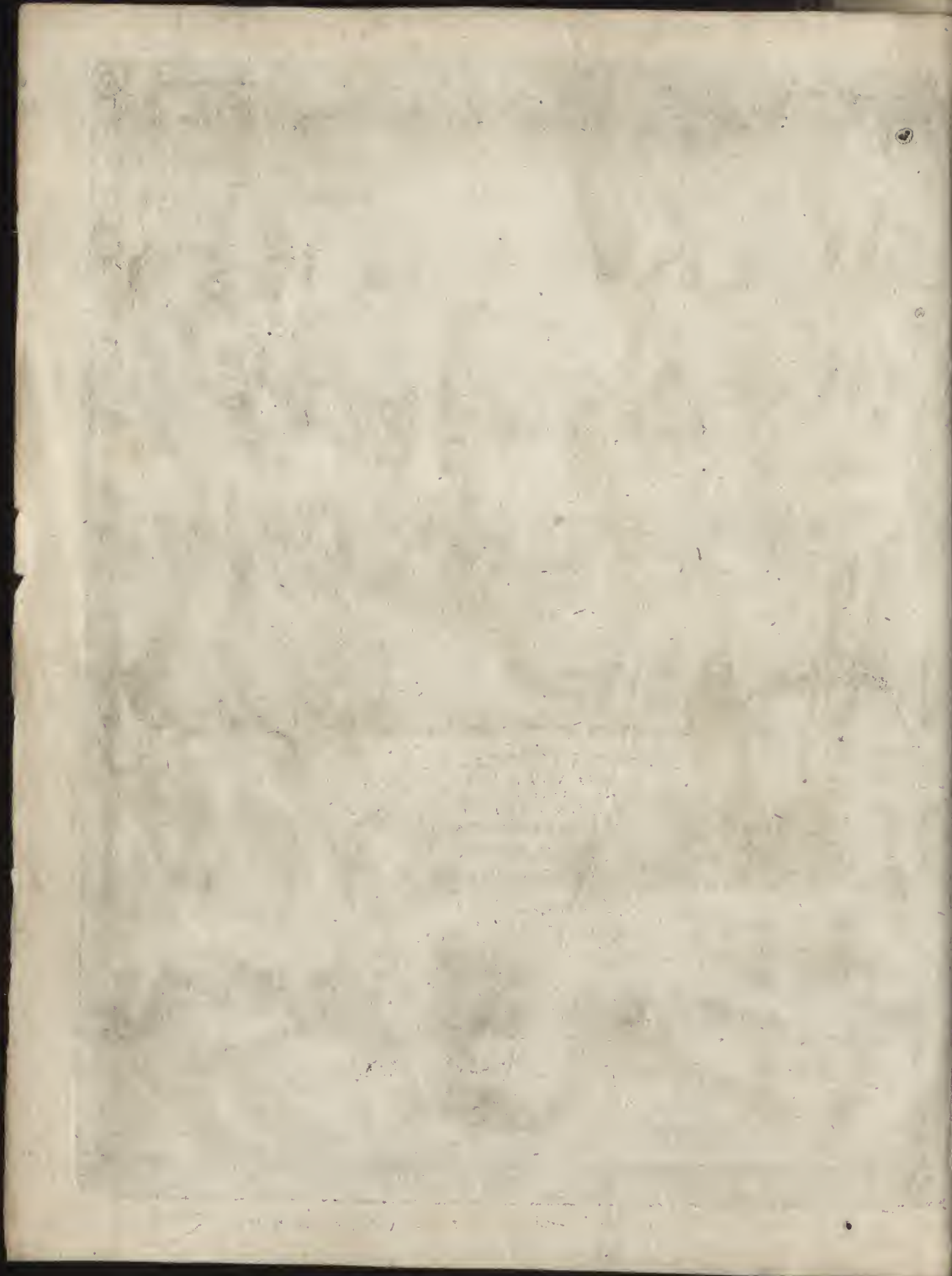

VOYAGIE
van den Heere
ROENRAAD van KLENK
Extraordt' Ambassadeur van haer H. M.
aen
Zyne Zaarische Majesteyt
van MOSCOVIEN.

Historisch Verhael,
Of
BESCHRYVING
Van de
VOYAGIE,

Gedaen onder de Suite van den HEERE

KOENRAAD van KLENK,

Extraordinaris Ambassadeur

Van haer Ho: Mog: de Heeren

STAETEN GENERAEL,

En sijn

HOOGHEYT den HEERE

PRINCE van ORANGE:

Van

Zijne Zaarſche Majesteit

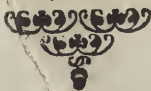
Van MOSCOVIEN.

Nevens een pertinente Beschrijvinge van het selve Rijk, In-
woonderen, Zeeden, Manieren, Rechten, Godsdienſten, en veel
aenmerckelijcke voorvallen in deſe Reys ontmoet.

Verciert met eenige koopere Plaeten,

En naeukeurigh Beſchreven

Door een van ſijn Excellenties Suite.

AMSTERDAM.

By JAN CLAESZ. ten HOORN, Boeckverkooper!
tegen over 't oude Heeren Hogement / 1677.

Erstausgabe

BESCHREIBUNG

VOYAGIE

de la Mer du Nord

KORNBAD von KILIAN

Verlag von ...

in der ...

STADT ...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

De

BOEKVERKOPER

Tot den

LESER.

Oskovien of Rußlandt heeft het ongeluck gehad , dat sich noyt iemant gevonden heeft om het selve landt be- hoorlijk te beschrijven ; doch ick geloof niet dat sulcks toegekomen is, om dat niemant het de pijnne waerdigh ge- acht heeft, sijn handt met het beschrijven van dat Landt- schap te vermoejen , maer eerder, om dat het selvige van weynigh curieuse Liefhebbers besocht wordt. De meeste reysigers, die der- waerts heen trecken, zijn gemeenlijk lieden, die het oogh meerder op eenigh gewin, als op een naeukeurige beschrijvingh van eenige plaets slaen , en die oock selden , indien sy sulcks al wilden doen, gelegentheynt daer toe souden hebben, door dien den handel in Rus- landt, die gemeenelijck op de algemeene handelplaets, namentlijk Archangel, voorvalt, met sulck een haest gedreven wordt, dat men nauwelijcks tijdt genoeg vindt, om de verhandelde waren, die men met sich na het Vaderlandt wil voeren, te konnen inscheepen. En om de waerheyt te seggen, de Koopluyden hebben selden die curieus- heyt over haer, dat sy den tijdt, die haer na het afhandelen van haer negotie overschiet, in het beschrijven van Landtschappen fullen beste- den. Andere, die het verdrietigh valt altijd thuys in de roock by den haert te sitten, en om dese moejelijckheyt wegh te nemen, haer tot het besichtigen van vreemde ge westen begeven ; komen niet soo haest in de Landen, die wat meer noordtwaert gelegen zijn, of de handen en de inkt bevriesen haer te gelijk. Danck hebben de Liefhebbers dan van dese Beschrijvingh, te weten aen een der Edellieden uyt het

V O O R - R E D E N .

gevolgh van den wel Edele Heer *Koenraed van Klenck*, Heer tot *Loirhem en Ohrsen*, die in den jare 1675, als Extraordinaris Ambassadeur van de Heeren Staten Generaell, en den Prince van Orange, aen sijne Zaersche Majesteit van Moskovien is afgesonden geweest. Het is buyten alle twijfel, dat dese beschrijvingh veel meer en beter dingen, den toestandt des Rijks, en Landts aengaende, in sich bevat, als foondanigh een verhael van eenigh privaet man soude kunnen doen. De oorfaeck is, om dat dese Edelman, hebbende, gedurende dese geheele reys, onder het gevolgh van de voornoemde Heer Ambassadeur gereyft, en in alle de voornaemste Staetsfaecken als een Minister gediënt, beter gelegentheytt gehad heeft, om op alles naeukeurigh acht te slaen, en alles te besichtigen, 'tgeen voor een ander, van minder hoedanigheyt, gesloten soude zijn. De manieren van dese volckeren haer rechtsplegingen, groote des Lands, en der voornaemste plaetsen in het selve gelegen; ongeloofelijke macht van Krijghsvolck, wonderlijcke manieren omtrent haer Godtsdienst gebruyckelijck, aert en zeden der inwoonders, en al het geen eenighsints aenmerckens waerdigh is, is hier soo wel na het leven afgeschildert, dat het een algemeene verwonderingh verdient; en soo veel te meer vermaeck sal uyt het verhael der voorgemelde dingen geschept kunnen werden, om dat het grootste gedeelte der selver ons t'eenemaal onbekent is. Het verhael der wonderlijcke ceremonien, die den Patriarch der Moskoviters in de waterwyingh gebruyckt, sal den Leser, na ick geloof, meerder vermaeck aenbrengen, als de beschrijvingh van het trouwen der Zee, by die van de vermaerde Stadt Venetien gebruyckelijck. De ongelooffelijke toeloop des volcks, om dese waterwyingh aen te sien, sal genoeghaem doen blijcken, dat Rußlandt van geen inwoonders ontbloot is. En de konstige wercken, die daer te landt gemaect worden, toonen wel, dat de inwoonders soo ruw en dom niet zijn, als men lange tijdt gemeent heeft. Kortelijck, dit is een beschrijvingh, die soo net en accuraet is, als'er oyt van dit Landtschap is uytgekomen, soo niet alleen van de gelegentheytt des Lands, en andere faecken, de staet des selfs betreffende; maer oock van alle de aenmerckelijckste voorvallen, die den Heer Ambassadeur, als mede de Heeren

van

V O O R - R E D E N.

van sijn gevolgh (onder de welke onse Autheur geen van de minste geweest is) op de heen en wederom reys voorgevallen zijn. Tot een ongemeen cieraet van dit werck, hebben wy eenige konstige kopere platen hier in laten voegen, door den in de Konst noyt volpresene *Romeyn de Hooge*, geëst. Dese verbeelden op het aldernatuurlijkste eenige van de voornaemste saecken, die beter in Prent verтоont, als met de pen beschreven kunnen worden, en die buyten dat de oogen door haer konst tot een ongemeene verlustigingh dienen. Wy hoopen dat de beleeftheyt der Liefhebbers soo groot sal zijn, als de moeyte en kosten geweest zijn, die wy tot dit werck, om het selve in een behoorlijke standt te brengen, hebben moeten aenwenden. Wy twisfelen oock niet, of het sal in soodanigh een staet, als het tegenwoordigh is, van alle lieden, die van een gefondt oordeel, en doorsleepe breyn zijn, met sulck een gunstigh oogh ontfangen, en geleesen worden, als het selve verdient; en wy fullen onse kosten en moeyten wel besteedt achten, wanneer wy sien dat de Lesers het de hare van gelijcken doen; die ons door het betoonen van haer beleeftheydt opwackeren fullen, om den Druckpars, tot voortsettingh der studien, geduerigh staende te houden. Dewijl wy doch alle, die in dit wereldts rondt het leven genieten, niet alleen voor ons selven, maer oock voor anderen geschapen zijn, sal het oock voor ons deel aengenaem wesen het leven te verslijten, met het bevorderen van andere lieden haer studien, aen de welke noch dagelijcks blijcken sulden geven, dat wy al onse iever daer toe aenwenden, om, is het niet onder het getal der geletterden, ten minsten onder het getal van die gene gestelt te worden, die de wetenschappen door haer geringe arbeydt, soo veel soecken voort te setten en te bevorderen, als haer doenlijck is. Vaert wel.

*Uyt onse Boeckwinkel
den 20. November
A°. 1677.*

J. C. ten HOPRN.

In Honorem

Clarissimi Domini Autoris.

Moschoviæ Itinerarium edentis.

Grandia magnaminas poscunt molimina mentes,
Occupat & sedulus pectora celsa labor.
Tu tamen ô felix generoso a sanguine nate
Stemma tuum patrium condecorare juvas.
Nam fortes aquilæ requeunt generare columbas,
Matris & in gremio non residere soles,
Non satis est studiis sese exornare decoris,
Sed Regio sæva Tibi rimanda fuit.
Sicuti crudeli quassata corallia vento
Indurescendo sunt pretiosa magis,
Tu Moschi Magni spatiosas visere Terras
Gaudebas & sic gesta perampla refers,
Principibus placuisse viris & Regibus altis
Quantus honor, quantus quem videt Aula nitens.
Sed tamen ô prestans Animi virtutibus almis
Inclyte ! Non scopus est verus, at ille latet,
Non liber hicce tuus quæ sit Moschovia dicit
Sed loquitur mentem ; quæ generosa, tuam.
Tempus abit, res gestæ abeunt, & multa peritus
Si tacuit vermes fortia facta vorant.
Vivimus ingenio liber hic te. Nobile Sydus
In Famæ cælum semper ad astra locat.
Vive per æternos operum famæque Triumphos
Ut jactent titulos secla futura tuos.

Hæc paucula in Honorem, & Amoris
signum Amico non ex ultimis languen-
ti vena effundere voluit.

J. B. H.

HISTORISCH VERHAAL,

Of

REISBESCHRYVING

Van den Heer

KOENRAAD van KLENK,

Extraordinaris Ambassadeur van haar Hoogmog. en
zijn Hoogheit de Heer Prince van Oranje, aan den Grooten
Heer Zaar, en Grootvorft van Moskovien.

Eerste HOOFD-STUK.

De Heer Koenraad van Klenk tot grote Ambassadeur aan den Grooten Zaar van Moskovien verkozen. Een Envoye vooraf derwaarts gezonden. Namen der gener tot gevolg van d'Ambassadeur gelchikt. Grote toefstel tot deze Ambassade. Vertrek naar Tessel. Verdeeling van 't gevolg op de schepen.

DE Staat der Bezeenigde Nederlanden wierd in 't zestienhonderstweeënzeventigste jaaz door de machtigste Koningen van Frankrijk en Grootbrijtanje (daaz de Keurvorst van Keulen / en de Bisschop van Munster zich boegden / gantsch onboozziens (inzonderheit door de Zeemacht des Konings van Grootbrijtanje) met eent schrikkelijke oorlog te water en te land aangerast. Twee koninklijke Vloten / (namelijc van Engeland en Frankrijk / machtig niet alleenlijc om 't geheel bezeenigt Nederland / maaz ook de gehele Christe wezrelt onder 't juk te brengen / en alles te dempen / dat zich boozhen beztoonde / wierden niet alleenlijc gestuit / maaz tot bezscheide malen / onder 't beleit van de manhaftigste en ezbaremste Zeeheld / Michiel Adriaensz. de Ruyter, van gelukkige geheugenis / in diez boegen geslagen en bezwonnen / dat 3p / 30 deze voortreffelijke Held hen ten uitzetste had mogen bezvolgen / naaz alle waazschijnelijcheit niet anders / dan met d'ondergang van hun gehele Vloten / weezgekeert zouden hebben. En hoewel de Koning van Grootbrijtanje sedert van die partje als afgescheurt wierd / en brede met deze Bezeenigde Staat maakte / die / gelijc het schein / daaz door enige adem zou scheppen ; so quam haaz echtez weez een nieuwe mach-

machtige byant op de hals / die haaz in 't eezst wel in'er regelrecht / maaz van ter zijden / poogde te drukken. Het Koninkrijk van Sweden / zich te Keulen in de vredebehandeling (die vrychteloos uitgeballen is) als middelaa2 / tot het maken van deze vrede aangestelt hebbende / geraachte sebez 30 bezre buiten 't spoo2 / dat het de vontgenoten dez vezeenigde Staten vrydelijk aantastte / en hen grote oberlast aande; 't welk deze Staat dzong en aanpa2ste / om / volgens het bezhout met hun vontgenoten / dat Kijk d'oozlog aan te zeggen. En om het zelfde / dus tot den oo2log uitgespat / eezbez tot reden te brengen / en tot vrede te bewegen / hebben de Staten dez Vezeentigde Medezlanden / doo2 hun vontgenoten aangeraden / bestoten een voozreffelijke en eezzoordinaire Ambassade aan de doozvluchtigste en grootmachtigste grote Heez Zaaz en Grootvoest Alexey Michaylovits , doo2 Gods genade van geheel groot / klein en wit Ruschland / zelfs Ehoubez / Ec. Ec. te zenden / om doo2 krachtige redenen zijn Zaazsche Majesteit aan te manen / de wapenen tegen de mee2gedachte Kzoon aan te tasten / op dat de zelfde / van alle zijden aangetast en gepzangt / bezvogen zou woorden tot een goede en vaste vrede / het beste / dat men te bezhopen heeft / r'omhelzen.

Besluit der Staten om een Ambassade aan zijn Zaazsche Majesteit te zenden.

De Heer van Klenk hier toe verkozen.

Zijn goede eigenschappen.

Een Envoye voor af gezonden.

Namen der personen, tot gevolg van d'Ambassadeur ge- schikt.

De vezeenigde Staten dan / dit besluit genomen hebbende / bezkosen / tot d'uytboering van deze Ambassade / d'edele grootachtbare Heez / Koenraad van Klenk, Heer van Lorheim en Ohrsee, Oudschepen, en Raat der stat Amsterdam, die / bezhalven zijn andere goede hoedantigheden / seez ezbaren in de Rusche taal is / veel jaren in Moskoben gewoont / en daaz op gehandelt heeft / en bezonderlijk wel het beloop dez zaken in het Rusche Hof bezstaat / en ober veel jaren / doo2 zondezlinge gunst van zijn Zaazsche Majesteit / tot Gooft (zekere eeznaam / daaz mee zijn Zaazsche Majesteit gewent is enigen dez vooznaamste kooplieden / met zekere voozrechten / die daaz aan bezknocht zijn / te begunstigen) is gemaakt / en by de hoogstgedachte Zaaz in hoge achtinge is gehouden : in boegen dat men reden had om een gewenschte uitgang van deze Ambassade te bezhopen.

De toerusting tot die gezantschap duuzde wel zes of zeven maanden : en delwijl men gemenelyk vooz zulk een aenzienelyke bezending een Envoye vooz af zend / 30 wiezd hiez toe de Heez Kapitaain Richard Keizer bezkosen en uytgezonden / die met een statelyk gebolg uyt Hollant ober d'Oozzee / en voozte te lant deur Pruysen en Littauwen naaz Moskou / als Envoye is gereist / om de koomst van de grote eezzoordinaire Ambassade aan zijn Zaazsche Majesteit bekend te maken.

De Heez van Klenk sich dan tot dese reis bezbaezdigende / bezkooz tot sijn gebolg de volgende pe2sonen / aan de welken hy de rang en bebientingen gaf / gelijck als hier uitgedrukt staan.

Joan Willem van Keller, Vanzheez tot Hzecht / was aangestelt tot Opezhofmeester : en tot mee2bez luister en glans van de befending wiezd aan hem doo2 de Heez Ambassadeur de tijtel van Maazschalk gegeven / gelijck wy hem vooztaan met dien naam ook zullen onderscheiden.

Paul de Beaulieu tot Stalmeezter.

Mr. Adam Bessels, tot Geheimschrybez.

- Balthazar Coyet }
 Herman Grim } tot Edellicden.
 Aarnout Budyn }
 Bruno Villeers }
 Abraham van Asperen, **Vertaalsde van de Heer Ambassadeur.**
 Roelandus de Carpentier, **Dydtkant.**
 Lodewijk Mahieu, **Geneesmeester.**
 Hendrik van de Water, **Penningmeester.**
 Jan Verbeek, **Onderhofmeester.**
 Francois de Neveu, **Oppezwontheezer.**
 Hendrik Laurentius, **Ondergehepmschryber.**
 Evert van Rijssen, **Spijsbesorger.**
 Joris van Rijssen, **Kamezling.**
 Andries de Vries, **Schryber.**
 Hendrik Willemfz. van Alteren, **Drankbesorger.**
 Emond Swiny }
 Willem van Emond } **Dagien / of Staatjongens.**
 Paul de Beaulieu de Jonge }
 Salomon Verbeek }
 Hendrik Nieuwenhuisen, **Zilbez- en Tinbewaazder.**
 Adam van der Horst, **Ketstuijmeezter / en Colk van 't gemeen.**
 Klaes Drijver, **Keldezmeester.**
 Anthony Swerin, **Dauker / of Keteltromflager.**
 Hans Michel Knedel }
 Peter Hartum } **Trompetters.**
 Michiel van de Vinder }
 Abraham Reneffe, **Oppezhock.**
 Barent van der Hage, **tweede Hock.**
 Jan Versteegh, **Onderzwontheezer.**
 Marten van Breas }
 Jan Volkertfz. }
 Jan van Leeuwen. }
 Jan Nieupoort. }
 Hendrik Klinjet } **Doetknechten / tot elf in 't getal.**
 Nikolaas Weilant }
 Engelbrecht Hardevelt }
 Jacobus Saal }
 Andries Rink }
 Herman Velthuyfen }
 Francois de Behourt }
 Herman van Tekelenburgh }
 Willem Krayenburgh } **ntez Helbardiers.**
 Dirk Schreewer }
 Ide Bonema }

Joost Boudewijnz. Koetsier.

Wybe Jakobz. Postillon / of Doorzijde;

Pieter Maalsen, Dalszenier / en tweede Koetsier

Hendrik Hendrikz. Dalszenier en Hoessmit

Jan Janz. Struys, Dalszenier en Konstapel

Hendrik Goeten, Koeksjongen.

} die tot de stal
behoorden.

Alle de welken / zondez d'Ambassadeur / de Heer van Klenk, een getal van dzeënbijstig perzoonen uitmaakten.

Getal der
personen.

Prachtige
roestel tot
deze Am-
bassade.

De toerusting van klederen was niet mindez heerzijk / met een zeer schone en kostelijke Liebery. De kleding was dzeederhande / en bestond in reis-klederen / gewone Lieberpklederen / en bobengemene Lieberpklederen / van de welken de lesten zeer kostelijk waren / namelijk van root lakien / met geel baap geboert / met goude passementen bezet / en met rode en gele linten beziet. De klederen en dzaagbanden dez pagien waren mee zeer kostelijk / en alle de franjen van gout / zondez dat 'er eenige zijde hy was. Zy droegen ook dierelijke pluimen. De rokken dez Compettez waren zo dicht van passementen bezet / dat men op de borst en rug de stoffe niet kon zien. Wy hadden (ik spreek dus / om dat ik mee een van 't getal dez genez van 't gestoet des Ambassadeurs was) mee dan veertig zadels en tonnen / om ons / zo wy de zonnezweg konden gebzuiken / daaz af te dienen / behalven noch de genez / die d' Edelieden / en hoge Officieren tot hun eige gebzuik hadden doen maken. Daaz was ook een zeer schone kostelijke eerste koets / zeer ciezijk bezgult / en met tzeffelijke spiegelglazen bezien. Dese koets was van binnen met karmosijnroot gebloemt sluweel / op een zilbezlakensche gront / geboert / met een kostelijke hermel / die met een grote zware goude en zilbere franje beziet was. Men had 'er oock een tweede koets / daaz acht zware paezden / en zeven / noch schoondez / tot d'eerste waren. Deze koetsen wierden echtiez ban niet mee / dan van zes paezden / voozgetrokken: maaz men stam de ruimte van paezden mee / ont / zo 'er een quam te sneubelen / niet bezlegen te wezen. Wy namen oock acht bobeminate schone donkerzgraauwe ruijpaezden mee / daaz dekkleeden op lagen / met de wapens van zyn Hoogheit geweben / om hen / uit des zelfs naam / aan zyn Zaarzche Majesteit te schenken. Zyn Excell. d'Ambassadeur Koenraad van Klenk, had vooz zich zelf twee graauwe hengsten / en noch een ander / die spiezwit was. Deze paezden / diens gelijk zwarelijk te binden zouden zyn / zo in grootheit / als in schoonheit / waren tot eige gebzuik van zyn voozgedachte Excell. Zy hadden schone dekkleeden van zilbez en goudlaken / met goude bloemen / karmosijnroot sluweel / en dicht met goude kanten bezet; schabrakken / kappen / en andere dingen / met rijffez en kizonen daaz in gewezit. Voortz de zadels / en 't ander tuig bezweek niet vooz al 't ander.

Toen deze toestel vaerdigh en gereet was / bezwachtte zyn Excell. de Heer Ambassadeur / alleenlijk naaz de Geloofsbrief van zyn Hoogheit / dewijl hy die van hun Hoogmog. alree ontfangen had. Deze brieven / zo wel die van hun Hoogmog. als van zyn Hoogheit / waren op Franccyn / en meest met bezgulde letteren geschreven; inzonderheit de namen van zyn Zaarzche

Ma:

Majesteit / van hun Hoogmog. en van zijn Hoogheit. Boven in de byeben / die alleenlyk in een compliment bestonden / waren drie keiserlyke kyonen / de twee aan weezijden eben groot / de derde / in 't midden zijnde / de grootste. Zy waren cierslyk bezult / en / met beelderhande bezwen afgeset / beztoonden aan de zijden / omzert anderhalbe duim bzeedt / beelderhande bloemen / bogelstjes en bzuchten / alles met hun lebendige bezwen afgebeeld. Zy wizeiden met het groot zegel van hun Hoogmog. en van zijn Hoogheit gezegelt / daaz quasten van gout en zilber / kzuistwijze obez malkanderen geblochten / aan hingen. Hiez staat aan te mezken / dat in deze Geloofsbyeben van hun Hoogmog. en van zijn Hoogheit / aan de Heerz Ambassadeur de tijtel van extraordinaris groote Ambassadeur gegeven wizeidt: een nieuwigheit nooit te boren van deze Staat gebruikt / en booz deze maal ingeboert om de lufftez en glanz van deze Ambassade te bezheerzlyken ; dewyl by de Moskowitzers deze tijtel van Groot in besondere achting word gehouden / en by hen noch booz iets meez / als extraordinaris / of bobengebwoon aangezien word. De tijtel van zijn Ed. was : Zijn Excell. Koenraad van Klenk, Heer van Loirheim en Ohrsee, Gedeputeerde uit de Grootmog. Heeren Staten van Hollant en Westvriesslant in de Vergaderinge van de Staten Generaal, extraordinaris grote Ambassadeur van hun Hoogmog. en van zijn Hoogheit, de Heer Prins van Oranje, aan den groten Heer, Zaar en Grootvorst Alexey Michaylowits, door Gods genade, van geheel groot, klein en wit Ruslant, selks Erhoder.

Sijn Excell. de Heerz Klenk / deze Geloofsbyeben ontfangen / en al 't obezrige van de Staat bekomen hebbende / beztrok uit 's Czabenhage / op de vijftiende van Julius / in 't zestienhonderzbyijfzenzeventigste jaaz / na dat hy zijn afscheid van de Heeren Staten Generaal / en van de Staten van Hollant / toen vergaderz zijnde / en boozs van Mevrouw de Princeesse Souairiere d'Orange / van alle byeemde Ministezs had genomen. Hy nam / met Mevrouw / zijn gemalin / zijn weg naaz Amstezdam / de woonplaats van zijn Ed. daaz / na bezloop van twee dagen / ook alle de paezden van zijn Excell. quamen / die zijn Ed. enige tijt te boren dooz de Stalmeesterz / Paul de Beaulieu / in Driesslant / en in de gewesten daaz omzert / tot een getal van drierentwintig had doen ophopen / en hen / om de bequaamheit van 't zoet watez / te Haazlem tez stalling bzingen / daaz zy bleven / tezwylyl zijn Excell. naaz de Geloofsbyef van zijn Hoogheit wachtte / die toen naaz 't Heerz in Zabant beztrokken was. De paezden / t Amstezdam gekomen / wizezden boozt ingescheept.

Op byrdag / de negentiende van Julius / boeren de schepen / Noahs Ark / het bagagieschip / en S. Laurens / het paezdeschip / dat zestien gotelingen boezde / beide naaz Cessel. Onder de tweede obezloop / in 't ruim van het paezdeschip / had men zulks een bequame stal booz diezen twintig paezden / die wy mede zouden nemen / gemaakt / dat de zelfde booz geen stalling op 't lant behoeft te wijken. Hdez paezt had zijn hangmakt / om by hazde storm daaz in te konnen hangen / en zijn byzondere stalplaats / die met planken / de welke men in kon zetten / en uit nemen / van malkanderen gescheiden waren. De gront was naaz 't hooft wat hogez / dan aan de staert / en de kzeb omzert een boet diep / daaz in men hen hun boezez en drank booz-

Vertrek van d'Ambassadeur uit 's Graevenhaag.

Toefel te scheep voor de paerden.

wiezz. Onder de kzeb waren de bakken / daaz in hun legstzo lag. Wez paert had van achtez een ronde houte righel / zo lang / als pdez stalling wijt was / die daaz aan vast gemaakt wiezd / op dat de paerden / dooz 't slingeren van 't schip / geen ongemak zouden krijgen. De ballast was zant. Het water / tot dzant dez paerden dienstig / lag booz en achtez in varen ; en de paerden / twaalf in een rijg / stonden met hun hoofden tegen de zijden van 't 't schip aan / in boegen dat 'ez achtez hen een ruime deurgang van boren tot achteren was.

Dit schip met de paerden / van Amsterdamb bezzochken / gelijk gezegt is / quam niet eerdez / dan op d'achtentwintigste van Julius / onder de Vlietez ; maaz het bagagieschip had wel zes of acht dagen te boren in Cessel geweest. Zijn Excell. de Heez Koenraad van Klenk, verstaan hebbende (hoewel qua-lijki onderzucht / dat de schepen alree ovez de Vlietez waren / belaste aan wy / en aan d'anderen van zijn gestoet / dat wy ons te scheep zouden bezboegen / met boozneemen van zelf / in de volgende dag / met zijn gemalin / in 't jacht van d'Ostindische Compagnie / in 't gezelschap van bezscheide zijnez vrien- den / die hem met speelsachten een stuk weegs zouden bezzellen / te volgen. It dan / dit bebel van zijn Excell. hebbende / nam mijn afscheit van enigen mijnez vzienden / en boez / op de zebenentwintigste van Julius / 's avonts ten half tienen / van booz d'oude Statsheerberg af / en in een kaag / dooz zijn Excell. afgehuurt / daaz in noch iers van zijn bagagie was / die op 't oozlog- schip moest wozen / en ook d'onze. Wy waren acht in 't getal in deze kaag / namelijk / de Predikant / de Doctoz / de Hofmeester / de Verzaaldez / It / d'Ondersekretaris / een Klez / en een pagie. Zijn Excell. had ons van wijn / biez / en spijse wel laten bezzorgen.

Vertrek
van de
Schrijver
van deze
reis uit
Amster-
dam.

Koomt
aen 't oor-
logschip.

Op zondag / d'achtentwintigste van Julius / 's uchtens / ontrent 't acht uren / quamen wy onder de Vlietez / aan 't boozt van 't oozlogschip / daaz in wy 't noch gantschlijk ovezhoop vonden. De lichte lag aan boozt / en loste het geschut / doch wiezd daaz in mel een uur of twee bezhindezt / uit oozzaak van een felle wint / die van bezscheide regenbupen gebolgt wiezd. De Maaz- schalk / Joan Willem van Keller, quam / met enigen van 't gebolg / ten tien uren mee aan boozt ; en wy kzegeen noch in die zelfde dag alle de stukken ge- schuts / en onz goet ovez.

Dat op de
reë voor
Cessel
koomt.

Op maandag / de negenentwintigste / begaben wy ons onder zell / en quamen boozspoediglijki in Cessel / en lieten / op de Moskobische ree geko- men / 't ankez vallen. De Kapitain van dit schip / Pieter Tholings ge- noemt / quam te scheep / en wy hoeren met hem in de zelfde dag naaz 't Schilt / op Cessel / daaz wy zijn Excell. d'Ambassadeuz / met Mebzou zijn gemalin / bonden / die / gelijk wy toen bezstonden / in de boozgaande dag / met een roefsacht van de Stat / daaz twee rompetezs op waren / uit zijn huis gehaalt / en aan 't jacht van d'Ostindische Compagnie / dat op stroom booz de Stat lag / met lossen van enige stukken geschuts / gebzacht / en dus / on- dez d'uitgeleide van beel zijnez vzienden / die hem tot boozbz Duzgedam bezzelden / naaz Cessel bezzochken / en in de volgende dag daaz gelukkiglijki gekomen was. Wy / zijn Excell. in deze plaats bezwellekomende / bezstonden

den wylt zijn Ed. dat hy niet te ſcheep zou komen / dan als wy onder zell ſou- den zijn / om uit te loopen. Men beſloot dat de Kapitaïn in de volgende dag weez aan land zou komen / om Admiraalſchap te helpen maken / en hiez op liezden wy weez naaz boort.

In de volgende dag / de daztigſte van Julius / des uchtens / boez de Kapitaïn / met de boot naaz de wal ; en tezwyl hy aan boort was / wiezden alle de ſtukken / tot daztig in 't getal / afgeblazen. Ondertuſſchen quam de Schyretaris Beſfels te ſcheep / met zijn vadez / en zuſtez / die / een wylt tyts aan boort gewoeft hebbende / hun aſſcheit namen. Des namiddags quamen d'Admiraliteitsheeren / Brouwer en Tiengs aan boort / om het volk te monſteren / en uit te preſten ; niet alleenlyk ons / maaz ook d'andere oorlogſchepen / die daaz lagen / en onder 't beleit van de Heez Verſchoor ; en 't opperbevel van d'Ed. Heez Luyt. Admiraal Generaal de Ruiters ; en effens noch andere ſchepen / naaz de Middellandſche zee ſouden varen : in voegen dat 'er op de ree een grote vloot van ſchepen lag. Tegen d'abont quam de Heez Herman Grim ; Edelman van zijn Excell. te ſcheep : en bezvolgens wiezd onder het gebolg van zijn Ed. deze bezdeeling gemaakt.

Op 't oorlogſchip wiezden / behalven de perſoon van zijn Excell. aan de welke de Kapitaïn de kajuit inruimde / geplaatſt de Maazſchalk / de Seczeta- ris / twee Edellieden (Coyett en Grim) de Verzaalbez / de Pzedikant / de Geneezmeezter / en d'Oppez-heelmeezter / die alle in de Buſſchietezs kamez hun plaats hzezen. De Camezling / d'Oppezhok / d'Onderheelmeezter / de Paukez / of Keteltromlagez / drie Trompettez / twee Dagien / twee Doet- knechten / en drie Hellebardiez ; welken / behalven de Camezling / die in de kajuit ſliep / onder d'overloop van 't ſchip / dicht aan de Conſtapels ka- mez / in hangmatten / booz hen door de Capiteyn bezzorgt / geplaatſt wiezden. Op het Vaerdeſchip de St. Laurens waren de Stalmeezter / twee Edel- lieden / (Budain en Villers) d'Onderhofmeezter / d'Ondergeheimſchrybez / twee Dagien / een Kock / ſes Perſoonen / die tot de ſtal behoorden / drie Doetknech- ten / de Koksjongen / en een Hellebardiez.

Op het reiſtuigſchip d'Azche Poë / waren de Penningmeezter / de Schry- bez / de Spijsbezorger / de Drankbezorger / de Zilver- en Tinbewaardez / de Helbezmeezter / de Reiſtuigmeezter / en de Toll.

Tweede H O O F T - S T U K.

Vertrek uit Tefſel. Een Deenſch ſcheepje bejegend. Vertoning van verſcheide plaatſen , en Eilanden. Koomt in de witte Zee. Een Kapitaïn van de Ruffen aan boort , en van d'Ambaſſadeur wel ontfangen. Een Klooster in Muskovien van de Ruffen be- legert,

Toen de bezdeeling in dezez voegen volzakken was / en ydez zich aen boort begeben had / lichtten wy in de volgende dag / de leſte van Julius / des uchtens / het ankez / en begaben ons met een zuidwint / en labbere koele / onder zell /

Verdee-
ling op de
ſchepen.

Vertrek
uit Tefſel.

zell /

zeil / met tweeendertig koopvaardyschepen / die 't mee op Archangel gemunt hadden / behalven noch acht / of tien anderen / die / onder 't Konbop van Kapitein Barent Hals, hun reis naar Noordwegen hadden voortgenomen. Terwijl wy onder zeil waren / zagen wy het jacht / daar zijn Excell. en zijn gemalin in waren / met enigen van zijn vrienden / die zijn Ed. dus bezre bezelden / aankomen. Twee Trompetters stonden booz op de pierst / en bliezen ; en het jacht / ons eenige malen boozbygezeilt hebbende / quam eindelijk aan boort ; en zijn Excell. met grote tederheit van geboel afscheit van zijn gemalin / en van zijn vrienden genomen hebbende / trad ovez in ons schip / 't welck daar op zijn geschut affschoot / en van het jacht / daar op zijn Excell. geweest had / gelyck doock van bezscheide andere jachten en schepen beantwoozd wierd ; in boegen dat alles in vuuz en blam scheen te staan. Toen wy naauwelijcks het Spanjaarts gat uitgezeilt / en zo eben in zee gekomen waren / moesten wy 't ankez laten vallen / 't welck wy op Donderdag / d' eerste van Augustus / weez lichteten ; en wy namen / met slaauwe koelte / onze streek nooznooztoost aan.

Op Wyrdag / de tweede van Augustus / met het aanbreeken van den dag / kregen wy een labbere koelte / en beznamen in die dag niets anders / dan twee / of drie kapez / die niet nadez quamen / schoon Kapitein Hals, die met zijn Noordsvaardezs niet bezre achtez ons was / hen met het oppen van 't schooberzeil / en een zeinscheut bezwachte. Ik boez / bezmits het zeez / schoon weez was / naar een van onse schepen / om onze reisboezez te bezoecken : en wy bequamen enige schelbisch / met een heele bak met oesterz. Op Zaterdag / de derde / bejegenden wy / met tamelijke spoet boorzzeilende / bezscheide vzeemde schepen / namelijk Engelschen / Deenschen en Hamburgezs. Wy geraakten in deze nacht ovez Doggezant.

Bejeganing van vreemde schepen. Kabbeljaunavangers.

Op Zondag / de vierde van Augustus / na de middag / quamen wy by de bloot van de Kabbeljaubangez / daar wy onze sloep naar toe zonden. Wy kregen om zeez weinig gelt vijf tzeffelijke levendige Heilbotten / en ook vijf levendige Kabbeljauwen. Op de vijfde / by stil weez / quam aan ons boort d' Admiraal Jan Willemsz. met enige kooplieden neffens hem / die in ons schip met Kijnsche Wijn en Woznwatez / onder 't geluit van trompetten / keteltrommen / en violonnen / wel onthaalt wierden. Op de zesste / des uchtens / scheidde Kapitein Barent Hals, met zijn byhebbende schepen / van ons af / en nam zijn streeck naar Noordwegen. Wy zeilden enige dagen langs dit lant heen / en zagen op d' achtste veel Walvisschen / en / met tamelijke spoet boorzzeilende / kregen op Donderdag / de vijftende / op d' about / onzent te negen uren / (want het is daar tot aan half elben dag) een vzeemt schip in 't gezicht. Wy zetten daar naaz toe ; en toen wy nadez by hem waren gekomen / liet hy een rode blag waayen / en hielt het booz ons af. Wy schoten een schoot met scherz naaz hem / op dat hy ophomen zou. Doch hy / daar op niet passende / liet het booz de mint aflopen. Wy schoten dieshalven noch twee malen met scherz / zondez dat hy zich daar mee bezreunde / schoon de leste koegel niet mee dan tien of twaalf schreden booz by zijn boozsteeven ovez slozde. Doch toen hy zag dat wy met ons schip op hem toezetten / gaf hy betez hoop / en / zijn goot maza zeil inneemende / haalde zijn foks booz de mast. Wy wierpen 't doen weez ovez slag /

Bejeganing van een Deensch scheepje.

van de Heer van Klenk naar Moskovien.

flag / en / dicht by ons komende / bevonden hem een klein scheepje van Flens-
burg / in Deenmarcken / dot / met groot-schaar en Labbezdaan geladen / van
Lilbuit / op de Lapsche kust / quam / en zijn reis naar huis verboorde.
Wp zagen by nacht een doode lighaam geheel naacht booz by ons drijven ;
't welk wp zeer wel konden zien ; bermits 'er by helder weer byna geen don-
kerheit aan de hemel verschiynt.

Op Dinsdag / de zestiende van Augustus / zagen wp 't eiland Sany / en op
de zeventiende / by moot weer / oost ten zuiden van ons d'eilanden van Cron-
fon / en hadden 't lant zes / of acht mylen te loefwaart van ons af. Op de
negentiende zagen wp alle d'eilanden tusschen Suroop en de Boorzkaap / die
wp oost ten zuiden van ons zagen / daaz wp / de wint tegen hebberde / tot bez-
scheide malen moesten wenden. Wp misten in deze dag enige schepen / die in
de volgende weer te boorzschijn quamen. Op de drieentwintigste hadden wp
tamelijcke koele / aan de hoek van Boorzkiën zuidwest van ons af. In de
volgende dagen hadden wp zware mist / en hielden dieshalben verzez van de
wal af.

Op Dingsdag / de zebenentwintigste van Augustus / 's ochtens te acht
uuren / zagen wp Lilbuit / om de hoek van Tirebitp / en ook Weronge.
Wp zeiden langs de wal heen / ruim twee mylen van 't lant ; 't welk zeer
bezmakelijc was / en zagen dieshalben bezscheide baazruppen dez Ruffen /
die zp Kazassen noemen. Wp zetten dan de sloep uit ; en onze Latenant /
met de beztaalbez van Asperen , voeren daaz mee naar hen / om eenige bazsche
visch te bekomen / die zp ook kzegeu. Want toen zp daaz quamen / trokken
de Ruffen hun vischwant op / dat met halve schelvischen geaast was. Zp
bonden by hen bezscheide Kabbeljautwen / en Heilbotten van weerzgedeloz
grootheit. De Ruffen bezboegden zich met hun jol / beneffens onze sloep /
aan ons boozt / en quamen in ons schip / ja zelfs / dooz last van zijn Excell.
d'Ambassadeur / tot in de kajuit / daaz zp met zijn Excell. spzaken / die hen
met bazschgebakke tazweezoot / bishuit / biez en brandewijn dee beschen-
ken. Zp kzegeu van de Kapitain enig gelt / en wp van hen biez grote schone
Kabbeljautwen / en eenige Heilbotten / ongemeen groot / en daaz onder een
van byna vijf voeten / en noch een van acht voeten lang / en biez boe-
ten breebt. Deze kleden / als men hen een schaaltje brandewijn schonk /
maakten wonderlijcke grimmaisen / met het nederbuigen van hun hoof
en lighaam / en met veel knuiffen te maken ; 't welk booz ons wonderlijc
om aan te zien was. Zp kilaagden grote lijks / dat zp in deze nacht van een
schip met vijf zeilen (daaz zp een razeilschip mee meenden) bestolen waren /
en een groot gedeelte van hun vischwant verloru hadden. Zp / dus onthaalt
zijnde / en weer in hun scheepje gekomen / maakten groot gewoel / en volden als
kloten / ober aezs en hol. En zekes / de visch moet hiez zeer goet koop zijn ;
de wijl onse tweede Stezman booz de waazde van een stutbez toebak / een grote
Heilbot kocht / en indien een ander / mee uit de kajuit komende / hem niet in
de weeg geweeft had / liekelijc twee daaz booz gehad zou hebben. Wp hadden
onder tusschen een snelle voortgang / en zagen in korte tijt veel Eilanden / en
plaatfen / daaz af men de namen kende.

Opdoe-
ning van
verscheide
plaatfen.

Ruffische
vischers.

Kabbel-
jauw / en
grote heil-
bot.

Zeven eilanden, en andere plaatsen.

Op Woensdag / d'achtentwintigste van Augustus / zeilden wy boorzby de zeven Eilanden / en daaz na boorzby 't zwarte Hoeknagel Eilant / niet beezde / dan een mijl van de wal ; 't welk zeez aangenaam was. Op Donderdag / de negentwintigste / zagen wy 't punt van Swetenos / zuidoost ten zuiden van ons af / en de riviez de Jokhiena / daaz wy / wyl oorzzaak van de stilte / een wijl tijds dreeben / en / tot op een halfmijl aan de wal gekomen / ons tot bezscheide malen met de floep lieten afroesen. Op de daztigste / hadden wy de hoek van Swetenos achtez ons / en kregen d'eilanden Lombasches / het begin van de witte Zee / aan ly van ons. Wy hadden / op de eenendaztigste van Augustus / zulke een zwaaz stormregen / dat het scheen dat het water met eenneys wyl de lucht gegoten wiezd ; 't welk de wint booz eenige tijdt stil maakte. Wy gisten dat wy O'zlogenes tez zijden van ons hadden. Des namiddags begon het zo hard te misten / dat wy niet konden zien waaz wy zeilden. Wy geraakten echter ober de bank naar de zyde van Kandanos ; en toen het ophelderde / zagen wy eezst een / en daaz na noch twee van onze schepen / die / niet de boorzeeven naaz ons gekerz / op ons schenen af te komen. Toen wy nader by hen quammen / ineziten wy dat zy op de bank waren / daaz wy ook op geraakten : en indien de goede Godt het weez niet plings had doen ophelderen / wy zouden bezzeilt geweeft hebben. Wy wendden dieshalven boozt om / en lieten 't booz de wint aflopen / tot dat wy weez van de bank af waren / en toen onse reis bezborzeden.

De bank, en 't gevaar daar op.

Op Sondag / d'eezste van Septembez / wiezden wy het lant weez gewaaz / en bevonden dat wy (God zy gedankt) gelukkiglijk ober de bank geraakt waren ; daaz op wy 't nader naaz de wal van O'zlogenes zeten. Op de tweede wiezden wy weez bezscheiden van onze schepen gewaaz / en hadden wy en spzing tot ons voordeel / en / in de nacht het ruime sop van de witte Zee gekregen hebende / zeilden onbeschzooindelijk boozt. Omzert te regen uuren zagen wy het lant van Moskoben in ly van ons ; en wy zeilden tusschen Kuschlant en Laplant heen / en voeren onderzusschen boorzby Ponor / de drie Eilanden / en 't Kzuiselant.

Koomft in de witte zee.

Op Dingsdag / de dazde van de zelfde maant / zagen wy boozuit de grauwe Hoek / met veel bosfchen langs de hele kust / die wy in de volgende dag / de bieze zijnde / te boven quammen / naautwelijks een halfmijl van de wal. In deze dag / des uchtens te tien uren / lieten wy booz d'eezste maal / sedert dat wy wyl het gezicht van Tessel geweeft waren / ons ankez op twaalf badem diepte vallen / om dar het tamelijk duistez / de maan vol / en hoge spzingbloet was : onderzins fouden wy booztgezeilt hebben. Op de vijfde van de zelfde maant zeilden wy / het ankez gelicht hebbende / met boozwint en tamelijke koelte / naaz de ree / en kregen hozs daaz na d'eilanden van Dodesemskes in 't gezicht. Aan bakboozt van ons zagen wy een witte tooren / die wy in 't eezst een schip meenden te wezen / en / een wijl tijds booztgezeilt / wiezpen op zeven badem op de ree 't ankez in de gront / en schoten een scheut met grof geschut / om een lootsman aan boozt te hebben / die hozs daaz na ook quam. De Kapitaain van de conduit / die daaz lag / ten cken uren aan ons boozt gekomen / wiezd / volgens de wijze der Russen / met een ontbijt van Sek en Brandewijn ontfaelt /

Lootsman aan boort. Een Kapitaain der Russen wel ontkaalt, en beschonken.

en kreeg / van ons schip bezetlikende / van zijn Excell. een bezeering van een stuk gouts. Te vier uren wond men 't ankez weez op / en maakte zeil / om binnen te zeilen. Daar de wint slap was / en wy dieshalben weinig booztraakten / zo waren wy genootzaak het ankez weer op bystehalf badem te laten vallen.

Wy hadden onderzusschen uit de Kapitein van de boozgedachte Konduit bestaan / dat hy alree bys weken op deze vesting de koonist van de grote extraordinaris Ambassadeur had bezwacht / om / zo haast als hy de zelfde zou bezemen / zulks in de stat Archangel bekend te maken / daar ook een Golwa, of Obezste / Michael Stephanovits Ouwarrof genoemt / zich zo lange tijt had onthouden / om zijn Excell. de grote Ambassadeur / te bezwellekomen. Wy bezonden mee uit de mont van de Lootsman / dat zekez klooster / So-
 lofht genoemt / en op een kilp rontom in 't watez gelegen / en een dez bez-
 maartse en rijkste kloosters van geheel Moskou / en ('t welk / met twee an-
 dere byna diegelyken / zeez veel inkomsten heeft /) van meez dan tien dui-
 zent soldaten was besetzt / die daar heftighlyk op schoten ; doch dat de Mo-
 niken / meez dan drie hondert stukken geschuts / en wel booz daztig jaren
 boozraat hebbende / zich zo dapperlyk bezdedigden / dat zijn Zaarsche Maje-
 steit het zelfde zeez zwarelyk zou konnen winnen ; dewyl men qualijk daar
 by kon komen. De Lootsman bezhaalde dit / om te kennen te geben / dat 'ez
 nu t' Archangel niet zo veel kzygsvolk was / als 'ez anderz / gelyk hy bez-
 troutwde / wel geweest zou zyn / wanneez wy ingehaalt zouden woorden. Wy
 hebben echtez namaals bestaan dat de Stzeltzen / of soldaten het boozgedachte
 klooster obezweidigt hadden / om dat het meeste deel dez Moniken bezlopen
 was / en d'oberigen dieshalben weinig weez hadden konnen doen.

Treffelyk
 klooster
 van de
 Moskovi-
 ters bele-
 gert.

Derde H O O F T - S T U K.

Aangenaam gezicht in 't opzeilen van de vloet naar Archangel.
 De Golwa verchijnt met grote toestel, en word van d'Ambassa-
 deur heerlyk ontfangen, en onthaakt. Zware kosten, die de
 Grootvorst in 't ontfangen van een Ambassadeur te dragen heeft.
 Ongeluk, door eerscheuten veroorzaakt. Heerlyke maaltijt,
 in 't schip van d'Ambassadeur gehouden.

O Wyrdag / de zeste van September / des uchtens te bys uren / wotezd
 het ankez weez opgewonden. Wy stonden ook op / en kleedden ons cie-
 relijk / om dat de Golwa broeg aan boozt zou komen. Wy zeilden on-
 beztusschen de bloet op / en hadden aan weerszyden bezscheide groene eilant-
 jes / daar wy zo dicht by heen boeren / dat men met een spzingsstok / om zo te
 spzeken / daar op gesprongen zou hebben. Toen wy 't kzyseilant / daar een
 mentgte van kzyssen by malhandez stonden / boozby zeilden / maakten de
 Russchen / die onderzusschen in ons schip gekomen waren / zeez veel grimmatsen

Verfchij-
ning van
de Golwa,
in heer-
lijke toe-
fel.

Hy word
aenfan-
gen,

En ont-
haalt

en kuyffen. Wy wierden onder tusschen het vaartuig van de Golwa getwaaz. Dit was een boot/op de welke een galderp, met een Pabiljoen/daar een tafel je in stond/ gebout was. Dit alles was met rood laken behangen. Aan de tafel zaten de Pristaaf, of Bezorger/ zijn Gehelmschijber de Heer Spaats, de Kapitaïn Anthon Lukianowits, (die Boumeester van de torens/ of ka- steeljes was/ de welken aan de mont van de rivier van Archangel stonden/ en die namaals met ons naar Moskou reisde) een schijber/ en noch enige anderen. Rontom op de boot waren veel Streltsen/ die met hun getweez ten toon stonden. In de boot waren ook vijf/ of zes Trompetters/ die tamelijck wel/ en gedurcklijck bliezen; gelijk ook vier/ of vijf kleine Kerel- trommen/ daar enige jongens onophoudelijck/ en bezonderlijck wel op sloegen. De boot wierd van zes/ of acht roeiers voortgeroet. Rontom dit vaartuig zweefden omtrent vijftwintig andere kleine vaartuigjes/ als karbassen/ of kleine bootjes/ die/ heen en weer geroet/ of van de zeilen voorgegeeven wierden. In deze vaartuigjes waren veel Streltsen/ of Soldaren/ met hun piken/ de welken/ gelijk ook de bordes en musketten/ met bonte baantjes van alderhande bezwen beziet waren. Heer Karbas had wel zijn bezonder baandel/ dat ook bont en veelbontig was/ byna op de wijze der Sinezen/ en maakte met zijn trommels en schalmepen een onophoudelijck geluit; 't welck aangenaam om te zien/ en te horen was/ inzonderheit als men de Karbas- sen van verre zag aankomen. Zy zweefden rontom de grote boot/ nu vooz/ dan achter/ en zontijts te zijden/ en poogden altijd hiez naaz/ dat de zelfde altijt in 't midden van hen zou blijven. Zy geraakten/ met deze tekenen van vzeugt en eerbewijzing/ eindelijck aan ons boozt/ daar ik/ uit last van zijn Excell. de grote Ambassadeur/ hem/ die verseide kostelijcke rokken van sa- rijn/ en damast aan/ en een kraag van paxelen om zijn hals had/ ontfing/ en in de Kajuit geleidde/ in de welk hy/ van zijn Ed. ontfangen/ de kleine tftel van zijn Zaazsche Majesteit oplas/ en met enen bezhaalde dat hy last had om zijn Excell. met zijn voorgeacht gezelschap/ uit de naam van de Heer Feuder Polinstowits Pariskein, Hofraat van zijn Zaazsche Majesteit/ en Gouverneur van Archangel/ gelijk ook uit de naam van de Kancelier Offa- nassi Tuchenovits Fehof, op de rivier te bezwelkomen/ en r'ontfangen: hy boegde daar by dat hy drie vijf/ of zes weken r'Archangel had gewacht/ en dat hy aan zijn Excell. tot aan Moskou/ vooz Pristaaf zou dienen; dat is zoo veel als Bezorger/ Hofmeester/ of/ gelijk in andere Hoben van Chri- stenrijck/ Meester der Ceremonien; hoewel dese naam van Pristaaf zich ook tot de betekenis van een Gerichtsdiener/ of Kancelerphode uitsprekt. Daar na wierd hy/ zijn Schijber Spaats, en een Kapitaïn van de Streltsen/ Anthon Lukianowits genoemd/ die ons dagelijcks zouden bezorgen/ met alderhande drank van sterke wateren onthaalt/ daar mee men inalkanderz in schaaltes tot verseide malen/ op de gezondheid van de grote Zaaz/ en van verseide grote Heeren in Ruslant toedronk. Zijn Excell. wierd hiez op voozt vooz twee dagen/ met de spijs van zijn Zaazsche Majesteit be- schonken.

Hiez staat aan te merken hoe zware kosten zijn Zaazsche Majesteit te doen heeft/

heeft / als hy een Ambassadeur van buiten ontfangt : want hy moet hem onthalen / opboeren / van spijs en drank bezorgen / en van alles byz houden ; en men zeide dat de Boeren / die ons de rebiez op naaz Wolgda zouden boeren / met d'onkosten / die zy daar beneffens te doen hadden / oerz de beeztienduizent gulden tot aan de boorgegachte stat zouden belopen.

Zware
kosten
van de
Zaar aan
d'Ambaf-
sadeurs.

Noch booz de middag wiezden wy / in 't boozbybaren van de Kapitain Roetering, op 't schip Oudkazspel / met het lossen van alle zyn geschut / gezgroet / daar op wy weez antwoort gaben. Maar een van de stukken weigzde af te gaan ; en toen / na verloop van een halfquaztier uuzs / een Marzoos daar by quam / om met de wissez de kazdoes aan te zetten / dewijl hy meende dat het hiez aan hapezde / ging het stuk van selfs af / en schoot den Marzoos de rechte handt af / en que iste hem daar beneffens aan zyn schenen / in boegen dat hy oerzboozt / en in 't watez viel. Hy zwom echerz enige tijdt / en wiezde gebezgt / en aan de Chirurgijns oerzgelebez. Een ander Marzoos wiezde ook aan 't dik van zyn been gequetst : in boegen dat deze vzeucht / die wy te bezwachten hadden / met gal / dat is met droefheit / bezmengt was.

Ongeluk,
met ver-
schoten
veroorz
zaakt.

Tegen de middag wiezde aan ons boozt / in de kajuit / een heerlyke maaltijt van veel bazsche spijs / zo van gebzaad / dat wy in lange tijt niet gehad hadden / als van bezscheide bazsche visch / die ten deel in olie zeez lekhez gebakken was / toebereid. De Golwa, in ons schip zijnde / wiezde met de genen / die hy by hem had / mee hiez toe genodicht. Zy weigzden dit in 't begin zeez beleefdelijch / onder boozgeebing dat het hun vastendag was / in de welk zy zich van vleesch en zuibel moesten onthouden. Maar toen zy bezstonden dat men hen met visch / in olie toegemaakt / zou onthalen / waren zy gerust / en boegden zich mee aan de tafel / daar zy / neffens ons / bzolijch waren / en van aldezhande wijn dzonken. Booz de genen / die buiten de kajuit waren / wiezde ook herelijch opgeschast : in boegen dat deze vzeucht zich oerz ons geheel schip bezpzeidde / terwijl de Keteltzomslagez / en de Trompettez van weezzijden gzoot gebzuis met hun Keteltzommen en Trompetten maakten.

Maaltijt
in 't schip
van zyn
Excell.

Vierde H O O F T - S T U K.

Vreuchdebewijs in 't landen van d'Ambassadeur t'Archangel, en d'afgunst en nijdigheit der Engelschen. Verschil tusschen d'Ambassadeur, en de Pristaaf, om de plaats. Heerlyke inkoopst t'Archangel. Lijst van 't gevolg van d'Ambassadeur, aan de Pristaaf geleverd. d'Ambassadeur door de Gouverneur heerlijch met spijs en drank beschonken.

W zelden onderzusschen de rebiez op / met het bezmakelijste gezicht / dat men zou konnen wenschen / en zo na aan de wal / dat men / zoo de boemen / in grote menigte op de kant staande / niet in de weeg getweest hadden / liehtelijch op 't lant zou hebben konnen springen. Wy zagen toen de

Beschrij-
van de
boot der
Russen.

grote boot van achtez een Cilantje aankomen / daaz hy zo lang was gebleven / tot dat 'er bebel van de Pristaaf was gekomen om met de zelfde d'Ambassadeur uit het schip te halen. Deze boot was van binnen met bezcheide bezekken / en boven niet alleenlijk met galberpen ; maaz achtez ook met een grote tent / en met een schone hemel / alles met root laken bekleed. Van binnen was een tafel / rontom met banken bezet ; en van buiten rontom de tent stonden pikjes / met baantjes daaz op. Deze boot wiezd van zestien roejez geroeit / en wiezd / aan onz boortz gekomen / en tezwijl wy boortz seilden / met een tou achtez aan gesleept / wy hadden noch een grote menigte van kleine bootjes en baartuigjes achtez en tez zyden van onz schip / daaz zy rontom heen zwiezd. Dit duurde tot dat wy / na de middag te vier uren / achtez 't Samojeden eilant quamen / daaz wy 't ankez lieten ballen.

Vrengde-
tekenen
in 't lan-
den van
d'Ambaf-
sadeur.

Men ging eindelijk uit de kajuit naaz de grote boot / daaz in enig geschil tusschen zijn Excell. d'Ambassadeur en de Golwa over de zitplaats rees ; in 't welck echtez de Golwa weech. Zo haast wy van boortz afgesteken waren / wiezd het geschut van onz schip / en van dat van de Kapitaen Koetering afgeschoten ; en de blaggen waaiden van alle blaggestoken / gelijk ook veel van 't mant / van alle de schepen / die daaz lagen. Wy waren alle zeez tiere-lijk gekleed / en de hoeden met boukerpluimen bezietz. De pagien / Lakkapen en andere huisdienaazsz droegen alle nieuwe Lieberpen van root laken / met geel haai geboezt ; hozt / her was alles nieuw / van 't hooft tot de voeten. Wy doeren dus / met onz geheel gebolg / daaz de Kapitaen van de twee Oozlogschepen zich hygeboegt hadden / de ribiez op / en wiezden / gelijk gezegt is / van roejez boortz geroeit. Entgen van de Trompettezs der Russen / die / met bezcheide soldaten in een andere boot waren / met de welck de Pristaaf aan onz boortz gekomen was / bliezen onbezusschen op hun trompetten / en maakten met d'onzen een accoozt. Hun keteltrommen / trommels en schalmepen gaven ook geduriglijk een groot geluit / 't welck aangenaam om te hooren was.

Afgunt
der Engel-
schen.

Toen wy booz Archangel quamen / wiezden wy van nieuw met alle eez teekenen van de schepen / die booz deze stat lagen / bezmellekoomt en begzoet. Zeven Engelsche schepen alleen / daaz wy boozby roeiden / gaven aan ons niet de minste tekenen van eerbewijzing / noch met het uitsteeken van hun blaggen / noch met het losbranden van hun geschut ; hoewel onze oozlogschepen en koopbaazdezs / in de tijt van d'inhaling van hun Ambassadeur / de Heez Gzaaf van Karliie / alle betuiging van eez en achting aan hem bewesen / en zich ganschelyk niet karig in 't bezquisten van hun busschuit be- toont hadden. Wy zagen alree van bezze een grote menigte van soldaten / met veel tzeffelyke vaandels / bezonderlijk op de grote bzug / die de Duitsche brug genoemt word.

Geschil
over de
Plaats.

Toen wy aan de bzug t' Archangel gekomen waren / rees 'er twee een gro- tez geschil om wie / als men aan lant gekomen zou zyn / aan de hoge hant zou rijden ; 't welck ook aan zijn Excell. d'Ambassadeur toegestaan wiezd. Wy bonden aan de bzug twee Bebelhebezsz van het kzygsvolk / die last had- den om / te zeren van onze inzee / in de wapenen te bezschynen / met hon- dez-

dezen van Strelzen en vaandels. Onze Keteltromslagers en trompetters stegen voort te paert / en wy moesten te voet gaan / om dat 'er geen meez paerden waren / dan vooz zijn Excell. d' Ambassadeur een schone witte hengst / met een kostelijke zadelen tuig / en een karsengebruin paert vooz de Pristaaf. Toen men zou beginnen te rijden / gingen wy Edelingen twee en twee vooz uit / en de Bagien en Lakkapen op de zelfde wijze achtez. Twee Hellebardiers gingen aan pdez zijde van zijn Excell. die / te paert zittende / en enige schreden voortgereden hebbende / byna van een zwaaz ongeluk overballen wiedz. Want het paert van zijn Excell. struikelde met zijn een been tusschen de planken / die ten meestendeel los en slozdig waren ; in boegen dat het / op zijde vallende / het een been van zijn Excell. dat daaz onder geraakte / kleemde / en dus lichtelijc een groot ongemak bezooorzaakt kon hebben / indien God de Heer zulks niet verhoed had. Men hielp zijn Excell. voort weez op / met zijn paert / dat men hoge op de brug bracht / daaz het betez was. Een van onze trompetters viel echtez / dooz het breken van een plank / met het halve paert daaz deuz / en wiedz ook gered. Wy trokken dan op dusdanige wijze deuz de Strelzen naez onz Hof / 't welk het huis van de weduw van Bart Janz. was. Twee rijgen van Strelzen trokken met ons gedurighlyc voort / tezwyl aan wederzijden mee een diezgelijc rijg van Strelzen / in ozdening geboegt / stant hield ; en zo wel de bevelhebbers van deze lessen / als van d'eersten / hielden / met hun vrez vaandelen / stant vooz 't Hof / dat tot huisbesting van de Heer Ambassadeur geschikt was. Zy lieten beeztig soldaten niet alleenlyc tot wacht vooz 't Hof van zijn Excell. d' Ambassadeur / maaz ook van d'andere plaatsen / daaz 't overige van zijn gebolg bezbeelt was. De Pristaaf, een wyl tijts by zijn Ed. in zijn Hof geweest hebbende / nam zijn afscheit van d' Ambassadeur / en deze volgende lijst mee.

Toescl.
tot d'in-
trece.

Ongeluk
des Am-
bassadeurs
overgekomen.

Koomst
binnen
Archang-
gel.

Lijst van 't Gebolg van de grote Ambassadeur van hun Hoogmog. de Heeren Staten Generaal dez loflijc hize vezeentigde Nedezlanden / aan zijn Zaazsche Majesteit van Moskovien / gelijc de zelfde aan den Gouverneur van Archangel / den Heer Feuder Polojuchtovitz Nariskin is overgelebez.

De grote Ambassadeur, Koenraad van Klenk.	Twee Kamerlingen.
De Marschalk.	Twee Klerken.
De Stalmeester.	De Bottelier.
De Sekretaris.	Vier Pagies.
Zes Edellieden.	De Silver- Tin- en Linnebewaarder.
De Vertaalder.	De Bagagiemeefer.
De Predikant.	De Keldermeester.
De Doctoor.	Twee Tolken voor 't volk.
De Rentmeester.	Vier Musikanten.
De Hofmeester.	Drie Trompetters.
D'Opperchirurgijn.	De Keteltromslager.
D'Ondersekretaris.	D'Onderbarbier.
De Dispensier.	Vier Hellebardiers.
	Twee Kokken.

Twaalf Lakkayen.
Twee Koetsiers.
Twee Postillions.
Vier Palfreniers.
De Conftapel.

De Koksjongen.
Drieëntwintig Paerden, zo voor de
Karos, als onder de man, daer
onder eenigen tot een gefchenk aan
zijn Zaariche Majesteit.

Zijn Excell. wierd onderzuffchen nu van d'een / en dan van d'ander Nedez-
lantfche en Duitfche Kooplieden bezoot. En dewijl dit Hof al te klein voor
ons was / zo wierden wy in drie / of vier andere hoven bezocht / en de Paer-
den ook in een andere plaats tez stalling gebzocht.

Op Zaterdag / de zebende van September / des ochtens vroege / quam de
Priftaaf zijn Excell. d'Ambassadeur / en ook bezcheide andere Heeren / be-
zoeten. De Sekretaris Bessels, en Abr. van Asperen, wierden in deze och-
tent met een brief van hare Ho: Mo: aan de Gouverneur afgebaezigt / en
van hem wel ontfangen en onthaalt. Zijn Excell. in hun wezkeering bez-
staande dat de Gouverneur niet wel te pas was / zond wez bezwaars de
Maarschalck Hans Willem van Keller, de Vertaalbez / en zijn Doctoz / om
naaz de gezondheid van de Gouverneur te vragan / en hem zijn Doctoz en
Chirurgijn aan te bieden. Deze Heeren / daaz gekomen / wierden beleefde-
lijck ontfangen / en vziendelijck onthaalt. De Gouverneur dzonk in 't bezon-
de op onze gezondheid / en zondt aan zijn Excell. d'Ambassadeur / op de mid-
dag / zijn tafelspijzen / in viezentwintig bezcheide gerechten / gebakfels en
pastepen bestaande / alle kpoonswijze toemaakt ; ook bzandewijn / en drie
grote kannen van wel acht mengelen wijns / met mee / zwaaz vier / en slechte
mee. Alle deze spijs en dzank wierd langs de straat van wel daztig menschen /
achtiez malkandez gaande / gedzagen ; daaz voor drie / of vier van des Gou-
verneurs Bedienaars voor uit gingen. Zp / by zijn Excell. d'Ambassadeur
gekomen / en hun complementen / met het hoofd tot aan d'azde nedez te bui-
gen / gedaan hebbende / lebezden de gerechten aen hem obez / die / hen aenge-
raakt hebbende / hen tezstont van de Pagien en Lakkayen / daaz by staande /
dee afneemen / en wechzeten. De Bzengeers wierden met bezcheide schaalt-
jes met bzandewijn bezeezt. De Hofineester / die met de spijs vooruit ging /
hzeeg een gefchenk / gelijk ook de dzageers. Toen dit gedaan was / en zp hun
eezbiedigheidt betwezen hadden / bezzochten zp / gelijk ook kortz daaz na de
Priftaaf, die 's ochtens gekomen was / om zijn Excell. te bezzoeten / en naaz
zijn gezondheid te vragan. Wp hielden zeez spade ons middagmaal / en had-
den by ons te gast de Kapiteinen Roetering en Tholing, gelijk ook de Kapi-
taine van de Szeltfen.

Gefchen-
ken van de
Gouver-
neur van
Archangel
aan de
Heer Am-
bassadeur.

Bedan-
king aan
de Gou-
verneur.

Op Zondag / d'achtste van September / 's ochtens te negen uren / wier-
den de Vertaalbez van Asperen, en ik naaz de Gouverneur Feuder Polo-
juchtawits Nariskin gezonden / om zijn Ed. voor het gefchenk van zijn tafel
te bedanken / en met eenen naaz zijn gezondheid te vragan / en wijdeers hem
d'ondezstandt van onze Doctoz aan te bieden / die by ons was / en een
bleschje met Medikamenten voor de Gouverneur by zich had. Wp / daaz
gekomen / moesten langez dan een half uur wachten ; bezmits de Gouver-
neur

neuz in de Kiezk was : want het was een heylige dag / en / dat meez is / eert
 Naambdag van een der Keizerlyche Prinsfen. Medyou de Gouvernante zond
 onderzuffchen haaz jongste Zoonje / Simon Feudrowitz, een Peetkint van de
 Keizer / en toen dyte jaren out / met een oude aenzienlyke Vrouw / die het kint
 broeg / om aan ons te brengen wat onze begeerte was / tezwyl 'er een Heer
 quam / die de hoodschap aannam / om de zelfde aan de Gouverneuz te brengen.
 Daar na quam de Gouverneuz zelf / in 't gezelschap van de Cancellier /
 of Diaak Ofnazi Tichonovitz, een zeer dik man / en wiezd van veel andere
 Heeren en Dienaars gevolgt. Toen wy ons compliment afgelegd hadden /
 keezden wy wel beznoegt weezom / en brachten bescheit aan zyn Excell.
 Wy deden boozs een Dankzegging aan God over onze behoude overkoomst.
 Des namiddags wiezd zyn Excell. van bescheide Nedezlantfche Kooplie-
 den bezocht.

Vijfde H O O F T - S T U K.

Nieuwe Geschenken aan d'Ambassadeur, die zich daar over dank-
 baar betoont. Lijst van de spijs en drank, dagelijks van den
 Kaizer aan zyn Excell. d'Ambassadeur verzorgt. Toestel van
 de vaartuigen voor d'Ambassadeur, en een naaukeurigs be-
 schrijving van de zelfden, gelijk ook van 't volk, tot hem voort
 te trekken geschikt. Verscheide Hollantsche Kooplieden by zyn
 Excell. te gast. Geschenken aan zyn Excell. Tijding uit Duits-
 land over Moskou t' Archangel. Vertrek van daar.

O W Maandag / de negende van September / des uchtens broeg / quam
 de Pristaaf, met de Vertaalder Spaats, en enige andere Heeren van de
 Gouverneuz / om hoorzeft naaz de gezondheid van zyn Excell. d'Ambas-
 sadeur te brengen. Zy brachten tot een geschenk aan zyn Excell. twee
 witte / en twee grautwe Rheen / die zeer schoon waren. De Brengers / van
 zyn Excell. met drank / en met enig gelt beschonken / keezden weezom. De
 Pristaaf bracht ook de Lijst van de spijs en drank mee / die van wegen zyn
 Zaarfche Majesteit dagelijks aan ons / tot ons onderhoud / geschonken wiezd /
 en gelebezit zou worden / gelijk hiez volgt :

Geschen-
 ken van
 de Gou-
 verneur,

Wy groote Heer Zaar en Grootvorst, *Alexey Michaylovits*, door Godes genade
 van geheel groot, klein, en wit Ruschlant zelfs Erhouder, geven aan de Heer
Koenraad Furiaanszoon van Klenk, groote Ambassadeur van de Hoogmog.
 Heeren Staten Generaal, en de Prins van Oranje, en aen zyn gevolg van
 alderhande Staats-perfoonen t' Archangel, dit volgend onderhoud.

Verzorg-
 ging van
 spijs en
 drank van
 zyn Zaar-
 fche Ma-
 jesteit aan
 de grote
 Ambassa-
 deur, en
 aan zyn
 gevolg.

Spijs voor de Heer Ambassadeur.

Twee Tapwebzoden.
 Twee Wittebzoeden.

Gen Gang.
 Gen Endvogel.

Ⓒ

Gen Haas.
 Dier Hoendeys.

Drank

Reisbeschrijving van d'Ambassadeur.

Drank voor de Heer Ambassadeur.

Zes Schalen dubbelde Brandewijn.
 Twee Kannen met Spaensche / of Fransche Wijn.
 Vijf Kannen van bezcheide slach van Aee.
 Een Emmez lichte Aee.
 Twee Emmez zwaaz Bier.

Spijs voor de Maarschalk, en zes Edellieden ; gelijk ook voor de Stal-
 meester, Sekretaris, Vertaalder, Predikant en Doctor,
 Te zamen twaalf menschen.

Twaalf Wittebroden.
 Twaalf Roggebroden.

Zes Hoendez.
 Vier Ganzen.
 Drie Hazen.

Drank voor de zelfden.

Achtenbeertig Schalen dubbelde Brandewijn.
 Zesendertig Kannen Aee.
 Zes Emmez Bier.

Spijs voor noch vijftwintig Perfoonen van alderhande staat.

Dooz pdez een Wittebroot / en een Roggebroot.
 Drie Schapen.
 Twaalf Ganzen.

Drank voor de zelfden.

Hondezt Schalen Brandewijn.
 Vijftig Kannen Aee.
 Vijfenzebentig Kannen Bier.

Spijs voor de Hellebardiers en Knechten, en voor de Dienaars der Edellieden.
 Dooz pdez een Wittebroot / en een Roggebroot.

Drank voor de zelfden.

Zesenbeertig Schalen Brandewijn.
 Zesenbeertig Kannen Aee.
 Zesenbeertig Kannen Bier.

Dit volgende noch voor de Heer Ambassadeur, en het geheel Gevolg.

Vijf Schapen.
 Twee zijden Speks.

Een halve Os.
 Tien pont Butter.
 Hondezt Apen.

Tot uitgift van enige kleinigheden twee gulden / tien stulbez.

Aan

Aan Speceryen in yder week.

Zeven pont Suiker.
Een pont Peper.
Drie pont Rozijn.
Een vierendeelponts Kaneel.

Drie pont Korenten.
Een half vierendeelponts Nagelen.
Zes loot Saffraan.
Twee pont Mandelen.
Een pont Bengbez.

Voeder voor de Paerden.

Een tsetbozt Hobez booz tien Paerden.
Een boebez Hooi booz tien Paerden.

Dartig Witteboden.
Eenenwintig Roggeboden.
Honderz Nperen.
Ewintig ponden Suttez.
Zeven Hazen.
Dijf Endvogels.
Zes Patziizen.
Een vierendeel van een Os.
Zes lebendige Schapen.
Ewintig Hoendezs.

Dijftien Kruikens.
Honderz en acht Schaaltjes dubbelde
Brandewijn.
Drie honderz en twaalf enkelde.
Drie Kannen gekookte Mee.
Drie Kannen Fransche Wijn.
Dartig Kannen gemeene Mee.
Tweeendartig Kannen slechte Mee.
Een Tonne Bier.

Toen dezen beztzoeken waren / quam een Bedienaar van de Kanceliez / die / met een menigte van knechten gezonden / de Tafel van de Heer Kanceliez tot een geschenk aan zijn Excell. d' Ambassadeur bracht. Deze tafel bestond in achtewintig Schuttels van albezhande Spijs / die kostelijker en lekkerder / dan die van de Gouberneur / toegemaakt waren / beneffens twee bleschen met Brandewijn / een kan met zeer schone rode Frambosche Mee / en twee andere grote kannen met Bier / en met andere Mee. Des namiddags wierd obez deze gunstbewijzing een bezending gedaan / niet alleenlijk aan de Gouberneur vooz zijn Rhee / maaz ook aan de Diaak, of Kanceliez / vooz zijn Tafelspijs. De Heeren Grim, van Asperen, en de Doctoz / tot deze bezending bezkozen / wierden / by de Gouberneur gekomen / zeer wel onthaalt. Zy hadden de kleine Pagie / Salomon Verbeek, die zeer wel op Staafjes kon spelen / meegenomen; en dit spel was den Gouberneur zo aangenaam / dat hy zijn Musikanten daaz by ontbood / gelijk ook zijn twee jongste Zoonjes / die daaz / op de Poolsehe wijze / met de hantjes in de zijde / zeer arydighdigh dansten. D'afgebaezdigden wierden daaz / gelijk ook by de Kanceliez / met veel gezontheiden te dzinken / wel onthaalt; en de Gouberneur beruigde dat hy eerst daags de meeste Officieren tot zijnent te gast zou nodigen / om met ons dan recht schape hzolyk te wezen / en op de gezontheit van zijn Zaasche Majesteit / en van de Hoogmog. Heeren Staten / en de Prins van Oranje te dzinken.

Geschenken van de Kancelier.

Toefsel
van vaar-
tuigen
voor
d'Ambas-
sadeur.

Op Dingsdag / de tiende van September / wiezd door de Gouverneur van Archangel ordening tot het vaerdig maken van acht Boten gestelt / om ons daar mee opwaarts naaz Moskou te doen voeren. De Boot / daar in zijn Excell. zijn bezlijf zou hebben / had twee schone beztreken / en in 't midde obez de bzeette een lange tafel / om daar aan Maaltijt te houden. Hier op zouden / behalven zijn Excell. de Kamerling / de Borteliez / die 'er ook zijn Bortelary in zou hebben / een Pagie / twee of drie knechten / de Keteltzou-Flagez / de Trompettez / twee Helbardiezs / de Konstapel / en enige anderen hun beztrek hebben. De tweede Boot wiezd ook tot gemak en dienst om de geenen / die daar in zouden zijn / bequaam gemaakt.

Beschrij-
ving van
de boot,
tot de stal-
ling der
Paerden
geschikt,

In de Boot / daar in de Paerden geboezt zouden worden / wiezd een bequame stalling genaakt / niet alleenlijk om de Paerden / die men meegebracht had / daar in te stellen / maarz ook om 't anderz levendig beez / dat men misschien aan ons zou schenken / gelijk Ossen / Schapen / enz. te konnen bergen. De Paerden stonden met de hoofden naaz malkanderz gekoezt / en waren alleenlijk met een klein middelschor van elkanderz gescheiden. Aan de zijden van de Boot / daar de Paerden met hun staeyten naaz toe stonden / wiezden enige berstezs gemaakt / om lucht vooz deze beesten te bekomen. In 't midden was een grote opening / deuz de welke de Paerden ingescheept wiezden. Deze boot was de grootste van alle ; en men dee 'er niet mee / dan vooz een dag / hoot in / uit bzees van dat de zelfde anderz te diep zou gaan / en op de zantplaten / die beel in de riviez zijn / vast geraken. Men was hier vooz te mindez bekommezt / om dat de Boeren tez plaatsen / daar men deuztrok / het zelfde moe- sten bezschaffen ; en men behoefde ook geen water mee te voeren / dewijl 't aan beide de zijden van de boot eben vast en aangenaam was. Hier op wiezden bezdeelt de Maarschalk Joan Willem van Keller, de Stalmeestez Paulus de Beaulieu, twee Pagien / twee Lakhaven / twee Helbardiezs / en voozs de Stalknechten en Palfzeniezs / gelijk ook de Russche Podjadrze / of Schrij- bezs / die dagelijks het geen / dat de Stalmeestez vooz de Paerden zou behoe- ven / bezzorgen zou.

en van
d'ande-
ren.

De Keukeboot had in 't midden een bequame grote haezsteede / en een oben / om daar in de spijs gaaz te maken. Hier op wiezden bezdeelt de Spijs- meestez / Evert van Rijssen, die daar in een bequaam beztrek dee affchieten / om 't geen / obez 't welk hy gestelt was / daar in te sluiten / en het zelfde tez behorelijke tijt uit te delen. Hy had by zich de twee Kokken / de Koksjongen / en enige anderen.

Op de boot / tot het Reistuig / en tot de Wijn geschikt / wiezden Hendrik van de Water, en de Heldezmeestez / Klaas Drijver, bezdeelt / die noch enige knechten by zich zouden hebben.

De boot / vooz Barent Kloek, als tweede Heldezmeestez / geschikt / wiezd / beneffens noch twee andere boren / ook met Wijn geladen : Want de vaten moesten enkelt leggen / bezmits de boren anderz te diep gegaan zouden heb- ben ; om dat de riviez / die wy bebaren moesten / in sommige plaatsen niet meer / dan vijf spannen waterz diep was.

Deze boren hadden pbez hun byzondere kenteekens. Die van zijn Excell. boezde

Vertreck van syn Exelentie
COENRAET van KLENCK van ARCHANGEL

1 de Boot met een Overdeck daer syn Exelenti Clenck in was 2 de tweede Boot of Vise Admirael 3 Booten die met Victali Versten Waren 4 veel Booten tot wytgeley 5 Coopvaerdyschepen

Back of
Foldout
Not Imaged

boezde op de beide masten grote blaggen en wimpels / gelijk ook booz op de neus. Achter op de Pabiljoen stond een blaggestok / op de welken een geusjes stond; en zy waren alle met de wapenen van de Staten Generaal / en van zijn Hoogheit bezet. Op de tweede boot / die van zijn Excell. tot Desadmiraal bezkhaart was / stond op de neus een Prinse geus; en de kienkeboot boezde een witte geus op de neus. D'andere boten hadden ook pdez zijn bezonde kienteeken. Aan de grote mast van deze boten boezt men het zeil / dat / schoon het niet is / van veel stukken te zamen gezet is / en daaz een kuits deuzloopt / misschien op beztrouwen van dat het zelfde hen van groot gebaaz zal bezijden. De boozste mast diende alleenlijk om de tzelijn daaz aan vast te maken / met de welke de Terisse / of Tzekhezs het baaztuig tegen de stroom optzekken. Tot pdez boot wiezden beeztig / vijftig / of zestig Tzekhezs geschikt / die / zich in tmoen delende / makhandez in het tzeliken bezpozen. Tot pdez boot zijn twee kromslikken / of Stezlieden / en een Hoofstnik / of Neushijke / anders Lootsman / die altyt een stoke in de hant heeft / 't welk met spannen afge teekent is / daaz mee hy altyt booz op de neus van de boot staat / en de gront peilt / en / volgens zijn peeling / de Stezman toerdept: want de Neushijkezs hebben kennis van de gronden / klippen / en grote stenen / die onder 't water zijn / en op de welken men / als men daaz op geraakt / dikwils grote schade lyd. Pdez boot heeft by zich ook twee of drie / en sommige meez jollen / en kiazebassen / die achtez aan slepen / en met de welken men / tot tijdtbez drijf / sommijds aan lant baart / tezwyl de boot langsamelyk booztraakt / en daaz mee men ook het wezpanke / met een tou daaz aan / dat beeztig / vijftig / of zestig bademen / meez of min / lang is / uitbzengt / daaz mee men van de boot optzekt / 't welk alles zeer langsamelyk toegaat. De toerusting van deze boten ging langsamelyk booz / bezmits het enige dagen zo quaat weez was / dat men niet daaz aan kon azbeiden.

Volk tot
der boot.

De Pristaaf had booz zich ook een kleine boot / te weten de geen / met de welk hy zijn Excell. op het schip bezwelkoomde. Hy had by zich / in deze boot / behalven zijn Gemalin / enige knechten / Steztsen en Tzekhezs. Daaz was ook een bootje / met een galderpte obezdekt / daaz in Anthon Lukianovits , een Sotnik / of Kapitaan van de Steztsen / zich ontz hield. Deze Sotnik / die wy by ons hadden / was als een tweede Pristaaf / tot onderstant van d'eezste / die / noch jong van jaren zijnde / weinig ezbarentheid had. Deze / een Edelman zijnde / die zijn lantgoederen by Wolgda had / bezzorgde ons / tot aan Moskou / van alles / dat wy behoeften / en nam zijn plicht wel waaz.

Op Woensdag / d'elste van Septembe / en d'eezste naaz d'oude Stijl / op de welken de Russchen hun Nieujaazsdag houden / zond de Gouverneur aan zijn Excell. d'Ambassadeur / twee paaz witte en graauwe Hazen / en liet met eenen naaz de gezondheid van zijn Ed. bzagen / en hem een gelukzalig Nieujaaz toewerschen. Te tien uren zond zijn Excell. my / en van de Water , die tot Wez. ialde / zou dienen / dezwaazts / om de Gouverneur weez te complimenteren / en hem booz zijn geschenken te bedanken. Des middags had zijn Excell. twintig Hollandische kooptlieden te gast / die

Gastery
van Hol-
landsche
Kooplie-
den by
zijn
Excell.

voorstelijk onthaalt wiedzden. Men dzonk 'er bezcheide gezontheden / en onder anderen op die van zijn Zaarsche Majesteit / de Hoogmog. Heeren Staten / zijn Hoogheit de Prins van Oranje / de Gouverneur / zijn Excell. d'Ambassadeur / en meez anderen / onder 't loszanden van diez stukjes geschut / die op 't Hof stonden / en 't geluit van Keteltrommen / Trompetten / Holommen / en andere speeltuigen : in boegen dat deze gasten pdez bzoelijk naaz huis gingen.

Op Donderdag / de twaalfde van September / des namiddags / zond de Gouverneur aan zijn Excell. d'Ambassadeur een schuttel met ingeleide Kaszen. Het meeste deel van ons volk / zo hoge / als lichte Officieren / gelijk ook de Dienaars en Lakshapen / wiedz ziek aan een gemeene ziekte. Wy gevoelden alle een zware Verhoudenis / pijn in 't hooft / in de borst / lendenen / buik en zijden : in boegen dat enigen booz enige dagen met de neus in 't bedt geraakten / en ik zelf had 'er ook mijn deel af.

Eenige
vereeerin-
gen aan
zijn
Excell.

De daztiende / des uchtens / schonk zekere Nedezlandsch Koopman aan zijn Excell. een schone Meloen / die 't Archangel booz iets bezonder geacht word / daer af wy des middags / gelijk ook van de Kaszen / de pzoef namen. Des avonts ontfing zijn Excell. van zekere nieuwe Gooft / die nieuwelijks uit Moskou gekomen was / ook een Meloen / en enige Appelen / daaz booz bzeemdigheden geacht / en enige andere bezeeringen.

In deze dag / de beztziende van September / is d'Enbope / mijn Heer Reizer , die boozaf naaz Moskou gezonden was / gelijk wy in 't begin bezhaalt hebben / uit Moskou 't Archangel by zijn Excell. gekomen / die hem op de middag te gast had. Ik lag deze dag te bedt aan de koozis / die my beztzlijck aantafte. In de volgende dag was de Heer Reizer weez by zijn Excell. te gast.

Tijding
uit Mos-
kou
't Archan-
gel.

Op Maandag / de zestiende van September / quamen 't Archangel brieven van Moskou / met bericht dat de Gezanten van zijn Kroomische Keizerlijke Majesteit / en van zijn Keuzboztelijke Deuzluchtigheid van Brandenburg daaz alree gekomen waren. Deze brieven bzachten ook mee / dat Turenne van de Duitschen geflagen / en hy self gesneubelt was. Op d'achtiende ontfingen wy ovez Moskou Kouranten wyt Holland / die de doot van de Maazschalk Turenne bebestigden.

Geschen-
ken van
d'Ambas-
sadeur aan
de Gouver-
neur en Kance-
lier.

Wyddags / de twintigste van September / ontfing zijn Excell. weez van de Gouverneur / en van de Diaek / of Kanceliez / geschenken van levendige beesten / te weten Hoenders / Ganzen / Schapen / twee Ossen / enz. Op d'eenentwintigste / des uchtens bozeg / gingen de Heeren Maazschalk / de Schetaris / en de Verztaalder naaz de Gouverneur / en naaz de Diaek / met geschenken van zilbere bezgulde Schalen / Koppen / enz. om de zelfden uit de naam van zijn Excell. d'Ambassadeur aan de boozgedachte Heeren te schenken. Zy wiedzden daaz zeez wel onthaalt / en bzezen / te weten de Maazschalk / en de Schetaris / pdez een paaz Sabels / daaz mee zy weezom quamen. Wy wilde de Verztaalder met enig gelt beschenken. Maar deze weigезде het zelfde beleefdelijk / en boezde hem te gemoet / dat hy een geschenk / alwaaz 't van een paaz jonge hatten / tot zijn gedachtenis in dank ontfan-

ontfangen en aangebaard zou hebben. Ons goet en reistuig wozd onderzuffchen in de boten gebzacht; en des namiddags / toen alles baezdig gemaakt was / bezzokt zijn Excell. eben op de zelfde wijze / als hy ingehaalt was. Wy rzaden / volgens de bezzdeeling / pdez in zijn boot / en begaben ons onbezuffchen onbez zail / met een boozspoedige wint / en snelle booztgang.

Vertrek
van Ar-
changel.

Zeste H O O F T - S T U K.

Beschrijving van Archangel. De plaats voor d'oorlog(schepen, en andere schepen. Verhaal van t Slot, van Kerk, Gevangenis en Gevangenen. t Hof van de Gouverneur, t Raathuis, en Ladingplaats. Goetkoop lijftocht t'Archangel. Stene Hoven, of Pakhuizen tegen de brandt gemaakt. Waren, daar men in Moskou mee handelt. Tijtrekening en vaartuigen der Russchen.

Ez wy de stat van Archangel uit ons gezicht bezzien / zullen wy / ten besten dat wy konnen / een korte Beschrijving daaz af maken. Als men uit de Zee naar Archangel opzeilt / moet men de ribiez opbaren / tusschen bezscheide Cilantjes deuz / die zeez aangenaam van gezicht zijn / en daaz men zo dicht aan koomt / dat men met de boegspriet obez de wal kan leggen / zondez booz eenig gebaaz van de gront te hzezen. D'Oozlogschepen mogen de ribiez niet hoogez opzeilen / dan tot aan t Cilant dez Samoieden / ontzent de scheut van een gzoft geschut van de stat af / daaz men des zomez schizikke lijft van de muggen geplaagt is / ja zodanig / dat 'ez Matrozen zijn geweest / die / om deze plaag tontgaan / hun hangmatten boben in de mazz hebben geschoven / dewyl zo in hun koejen ook niet veilig waren. D'Engelschen hebben hiez hun legplaats / om masten / teez / en andere waren te laden. Dit Cilant heeft de naam van de Samoieden / die naar Archangel quamen / en zich in deze plaats onthielden. Naaz de schepen dez Nedezlanderz en Hamburgez zailen de ribiez beezdez op / en tot booz Archangel / daaz zy / met enige eezscheuten te geben / t ankiez booz deze stat / die zich in de lengte uitzrekt / laten vallen / en van d'Engelsche Brug / tot achtez t Slot / of Kasteel / dat van balken gemaakt is / en van de Russchen Borod / of Stat genoemt word / daaz de Duitschen / van deze plaats sprekende / de zelfde ook met deze naam noemen. Binnen dit Kasteel zijn de meeste Kzamen en Winkels van aldezhande Waren; een Kezk / van hout gemaakt / een groot Gebangenhuis van gote zware balken / die alle zeez hoog / en recht obez einde / en dicht aan malhandez zijn geboegt * met een kleine ingang van twee of drie balken wijt / en zo laeg / dat men 'ez in moet kzuipen. Men ziet 'ez tusschen twee balken hiez en daaz een klein gaatje / daaz men naaubwe lijks de hant kan deuzsteeken / om de boozhpgangerz icts af te bebelen. Men vind'ez echtez beel Gevangenen / die met ketenen aan de beide benen gestoten zijn / en een blok op hun schoudezs moeten dzagen. Anderen zijn / gelijk ik

Plaats
voor
d'Oorlog-
schepen.

Beschrij-
ving van
t Slot.

Kerk, en
Gevange-
nis.

Gevange-
nen hoe
gestelt.

ijen

hen obezizaat gezten heb / by paren / met pzeze Halsbanden / en ketenen tuffchen beide aan malkanderz gefloten / die noch een blick tuffchen hen beide draagen / en hebben dikwijls / op dat zy niet wech zouden lopen / een Priiftaaf, of Bewaarderz / met een grote stoki / of knods achtez hen. In dezeez boegen gaan zy dikwijls by paren bedelen / en doen de spijs / die zy krijgen / in een grote zak / de welke zy op hun schouderz hebben.

't Hof van
de Gouverneur.

In dit Slot is ook het Hof van de Gouverneurz / tamelijck groot / maaz echtez van hout / en niet al te keurz indelijck gebout / in 't welck de Gouverneurz zich in geen andere tijden onthoud / dan als 't 'ez Jaazmarkt is / of als 'ez Duitfche en Rufffche Kooplieden zijn / in welke tijden hy grote winst bezkrijgt. Doch als de markt ten einde is / tzeit hy / met zijn huisgezijn / hogez op naaz Kolmogza / een kleine stat / twaalf mijlen boven Archangel / en in 't Lantschap van Kolmogza gelegen / van daaz men ook te paezt / denz 't Lantschap van Waga / naaz Moskou kan reizen: in boegen dat hy / te Kolmogza zijn Hof houdende / 't Archangel een Stedehouderz heeft. Obez het Hof van de Gouverneurz staat de Priikaas / of het Raathuis / daaz de Gouverneurz / en de Diaak / of Kancelierz / beneffens d'andere Raarsbeeren / hun zitting hebben / om het geen / dat daaz voozgesteld word / t'onderzoecken.

Raathuis.

Het Raasteel / of Slot zelbe / dat aan d'eene zijde aan de rivierz legt / is van een droge gracht omcingelt / en met houtte wallen omringt / daaz aan bezscheide torentjes staan / in de welken de soldaten wacht houden / en daaz men met bonte vaantjes pzonkt. Men vind hiez twee poozen / tegen malkanderz obez / om van weezijden in de stat te konnen komen / en aan pdez poozt twee / of drie metale stukjes / by de welken geduriglijck enige soldaten op de wacht gebonden worden. Aan de poozen vind men ook bezscheide schilderpen van Veiligen / daaz Monnikken / of Begijnen bezzitten / om aalmoeffen t'ontfangen. De fchepen / die gzaan zullen inneemen / zeilen de riviere dus bezre op: maaz d'anderen hebben hun plaats omtrent de Duitfche brug / daaz men ook het Tolhuis vind. Hiez zijn wel bezscheide Bruggen / gelijk onder anderen d'Engelfche en Klinker Brug / daaz men ook veel goet in de fchepen laad; maaz de Duitfche Brug is de voornaamfte.

Lading-
plaats
voor de
fchepen.

Goet-
koop lijf-
tocht.

Men vind hiez ook een schone Dleefchmarkt / op de welke het Oeffbleefch in zo grote obezbloet tez markt gebzacht word / dat men het zelfde / zeez schoon zijnde / vooz een blank / of ftrubez het pont kan kopen. Hiez is mede een grote menigte van Sibierzvisch / Baerzen van anderzhalbe voet groot / en trefselijcke Salnr / die / zo gezouien / als gerookt / in grote obezbloet naaz Kolant en eldezs geboezt word. Men kan dieshalben hiez zeez goetkoop leven / dewijl de lijfchocht daaz vooz weinig gelt te bekomen is. Maaz de winterz zijn 'ez lang en ftreng / en de dagen zeez kort in die tijt. In de zomer is 'ez echtez aangenaam / behalven dat het daaz byz heet is / bezmits het in die tijt daaz weinig nacht is; 't welck noozakelijck / by lange zonnefchijn / grote hitte moet bezoozaken / daaz dooz het gzaan in korte tijdt zijn volkome rijpheidt krijgt / en dikwijls in de tijt van zes weken / uit en in de zak gedaan / dat is gezaait / geoogst en geboezcht word.

Doozrs / dewijl men / weinig jaren geleden / dooz de bzandt grote schade heeft

heeft geleden / zo heeft men onlangs een tzeffelyk vlezant Hof bad steen ge-
 bout / met punten bezien / daaz men stukken geschut kan in leggen. Dit ge-
 bou is zeez groot / en drie bezouffien boben mallanderz hoog; en alle deuren
 en vensters zyn van dubbelt pzez. Dit Hof word het Duitfche Gasthof ge-
 noemt. Niet bezre van hiez is noch een ander Hof / nter twel zo groot / in
 't welk de Ruffchen hun Waren bezgen; 't welk noch niet geheelijk volboud
 is / maaz daaz aan echtez met grote vlyt gewezat word. Alle de goederen / die
 van boben komen / of uit de Zee met de fchepen ingeboezt worden / moet men
 daaz in hzengen / zondez lets anderz / als een monftez / daaz uit te houden.
 Bez koopman / die op / of in Archangel handelt / heeft daaz zyn bezondere
 gewelfde kamez / van de welke hy jaazlyks een wormig gelt tot hruuz geeft.
 De voornaamfte Waren / die uit Moskovien geboezt worden / zyn Potasch /
 Weedafch / Hennip / Talk / Pelt / Teez / Maffen / Zuchten / en bonte Vel-
 len / die daaz van aldezhande flach zeez kostelyk gebonden worden; daaz te-
 gens men aldezhande gemaakte wozken / Brogerpen / Sweerpen / en Wij-
 nen weez inboezt / van al het welk men zware tolln niet betalen.

Twec
 grote Ho-
 ven voor
 de goedez
 ren en
 Waren te
 gen de
 brant gez
 bout.

Waren, die
 daaruit en
 in gevoert
 worden.

Wat de Stat zelbe aangaat / zp legt voornaamelyk in de langte / gelijc een
 bekeezde halve Maan uitgefzekt / en heeft geen grote bzeette. Van de Tzaan-
 putten tot aan de Bleefchal heeft zp een lange ftraat / uit twee rijgen van hui-
 zen beftaande / de welken zich tot aan 't Engelsch Hof (zekere plaats / daaz
 d'Engelschz kooplieden hun Pakhuizen hebben) fzekken. Hiez op volgt het
 Duitfch Hof / tot aan 't Slot; daaz men veel Pakhuizen ziet / uit twee
 grote volkimmerde ftraaten beftaande. De Stat is zeez moeraffign a de Lant-
 zijde / daaz in de wintez zomtijts Wolben en Beren gebonden worden. Aan
 d'andere zijde van 't Slot is de Stat bzeeder; en heeft daaz een tzeffelyke Kez-
 en Klooftez. Hiez hy staat een Cooren / daaz in men een Kuzwez bind /
 't welk van een Hollantfch Meeftez gemaakt is / en zo wel met Duitfche / als
 met Ruffche letteren d'uren aanwoyft / en echtez / in de tijt aan te wijzen / naaz
 de Ruffche wijze gerogelt is: Want de Ruffchen beginnen hun dag met d'op-
 gang van de Zon / en hun nacht met dez zelfdez ondergang te rekenen; in
 boegen dat de klofs een nuz naaz d'opgang der Zon een ftaat / en desgelijks een
 nuz naaz der zelfdez ondergang. Men bind 'er bezfcheide Duitfche Huisgez-
 nen / die hiez hun vafte Woning / en hun Prebikant hebben / gelijc ook een
 kleine Kez / in de welke / tezwyl de handel daaz gedzeven word / veel Toe-
 hoordez komen.

Gelegen-
 heit van
 Archang-
 gel.

Tijtreeke-
 ning der
 Ruffchen.

De Vaartuigen der Ruffchen / die men hiez bind / zyn Boten / hiez bo-
 ren naaukeurighk befchzeven / en die zp Doffenik noemen / en Bazken / de
 welken / met zware goederen geladen / in 't voozjaaz / met het hoog warez / af
 komen dzyben / en / hun last geloft hebbende / r'Archangel vooz weintig gele
 bezkocht en gefloopt worden; dewyl het al te kostelyk zou ballen / ten de r-
 vlez weez op te boeren / om dat het hout / gelijc ook het bzant hout / ('t welk
 men de badem vooz tien of twaalf ftuivers kan kopen) daaz zeez goethoop is.
 Zp hebben noch andere vaartuigen / Lotjaas genoemt / die ten meefte veel
 open zyn / en achtez ftechs een huzje hebben / en een enkel zeil boeren; ick
 heb 'er ook achtez met een Bezaantje gezien. Met deze vaartuigen varen zp

Vaartui-
 gen der
 Ruffchen;

o bez de witte Zee / langs de Iapische Kust naaz Kofa / en andere plaatsen / daaz omtrent gelegen / ja zelfs na Koba Zembla. Dit baaztuig is weinig grooter / dan een Pinke / daaz zy noch een roefschuitje / van hen een Karyabas genseint / inzetten / of anders een Lotke, 't welk een Tol is / uit een Boom gehoutwen / van de welken duizenden in 't landt gebonden worden : want zy varen daaz mee de rivier op en af / en halen hen / als zy tez boozgenome plaats gekomen zijn / uit het water / en brengen hen in hun huizen / schoon de zelve verre landewaazts in staan ; want zy zijn zeer licht ; en men kan hen booz zeer weinig gelt kopen / doch echter naaz dat zy groot zijn : want men vind 'er / daer zeven of acht menschen / en ook daaz niet meer / dan een of twee / met enig weinig goet / in konnen wezen. Daaz ziet ghy 't geen / dat ik van Archangel / en van des zelfs gelegenheit en Handel te zeggen had / en hier mee zullen wy ons weer tot het bezvolg van onze reis keeren.

Zevende H O O F T - S T U K.

Vertrek van Archangel. Overvloet van Vruchten, en goetkoop Lijftocht. Albasterbergen. Geschenken tot de Maaltij van zijn Excell. Schenkerke, een Stat, onlangs afgebrand. Verschijning van de Gouverneur van die plaats, die van zijn Excell. vergaft word, en zijn geschenken aan hem doet.

Verworde-
zing van
de reis.

Op Zondag / de tweentwintigste van September / 's uchtens broeg / quamen wy / met acht Boten / gelukkiglijk te Kolmogza / vijftig Dozst / (van de welken vyf booz een mijl gerekent worden) van Archangel. Deze baazt was zeer aangenaam / uit oorzaak van de dikke en schaduwachtige Mastbosfchen / groene velden / en tierlijke akkers. Dozt / wy zagent alles / dat hart en oog bezgenoege kon. Wy waren wel in de nacht met vyf / of zes andere Boten vast geraakt / maar wiezden haast weer los. Des namiddags voeren wy weer boozt met de zelfde koelte / en snelle booztgang / en hadden nu en dan aan weezijden bezscheide Dozpen. In deze nacht / tot aan de volgende dag / de dzeentwintigste zijnde / des middags / waren wy niet meer dan omtrent zes mijlen gebozder ; en na dat wy aan 't boozt van zijn Excell. ons middagmaal hadden gehouden / voeren wy met ons tien / of twaalven naaz de wal / en gingen een weinig landewaazt in / daaz wy nu het aangenaamste gezicht van akkers met Koozn / Hennip / Kool / Trapen / Kammelarsen en andere aazdgetwassen / en dan van bezma-
kelijke Bosfchen van albezhande Bomen met rode / gele en goene bladen genoten. Hier zagen wy gebroke landen / ginder Springbommen / en het schoonste water / dat van 't gebergre af valt. Ik zelf trad tot bezscheide malen aan lant / en plukte daaz rode / blaauwe en zwarte Walbezzen / zeer schoon van geuz en smaak / die daaz in 't wilde wassen. Men vind 'er ook een grote menigte
hard

Overvloet
van vruch-
ten, en
goetkoop
van le-
vensmid-
delen.

van Bzembezpen; en wy gingen 'er somtijds denz de Dozpen / die hiez in grote menigte zijn / en kochten 'er twaalf / ja achten Eperen booz een stuibez / een Gang / een Hoer twee stuibez / een grote Kiezhaan booz twee / of drie stuibez / een Deltjoen booz een stuibez / en zo veel zoete Melk / als men met zijn zeffen of achten kan dzinken / booz een stuibez / en zo boozt.

Op Dyzdag / de zesentwintigste van Septembez / des namiddags / quam wy / na dat wy in enige dagen weinig geboozt hadden / (om dat wy somtijts aan de gront geraakten / en dan een lange wyl moesten zitten) in de Kaalles / of Albastezbezgen / daaz ik / en bezscheide anderen in deze bezwulften / van de natuuz gemaakt / en zeer wonderlijk in aan te zien / in gingen. Tuffchen d'acht- en negentwintigste had het stek geboren. Wy kregen weez / booz een kotte tijt / een tamelijke koele / en zeiden boozt tot in de namiddag / eez zijn Excell. het gewoon teken tot de Maaltijt gaf / te weten met twee scheuten met geschut / slaan op Ketelzommen / en blazen op Trompetten. Toen wy aan boozt gekomen waren / moesten wy noch naaz de boot van de Krok wachten. Zijn Excell. had echter een snoek in zijn boot laten toemaken. Ondertuffchen quam de Kazrebas / van de Golwa, of onze Priskaaf aan 't boozt van zijn Excell. met enige schuttels met Spijs / en een Pastep / die / gelijk hy zeide / de Gemalin van de Golwa zelbe toegemaakt had / daaz mee hy zijn Excell. tez dozzaak van zijn Naambdag / die op heden boozviel / bezzeede. De Dienaazs / met Biezen Bzandewijn beschonken / keezden weez / om met een vleesch met Spaansche Wijn / booz de Gemalin van de Golwa, die de Pastep toegemaakt had.

Wy boeren in de volgende nacht / daaz in het sel vbooz / met tamelijke spoet boozt / en quamen des ichtens / omtrent te tien uren / op de dertigste van Septembez / aan het Dozp Ossinua / 't welk de tweede plaats was / daaz wy van volk bezandezden / de welke onze boren / als het stil / of tegen de wint was / booztzok. Toen ik / met onze boot / daaz quam / was zijn Excell. met zijn boot alree booz de wal / en wiezdz terstont van de Boeren uit dat Dozp met dit volgende beschonken: twee hondez Eperen / twaalf Hoendezs / twee Ganzen / acht Schapen / vijf Biggerjes / en een bet Bazken / dat zy met touwen om de hals en 't lijf gebonden hadden / en van zes Boeren booztgebracht wiezd / en meer dan twee hondez ponden woeg. Zy bzachten ook twee witte vette Offen mee. Twee uit de Gemeente lebezden / uit de naam van d'anderen / deze geschenken: d'een van hen had de lijst daaz af / en d'ander deez 't woozt. De geen / die 't woozt deez / kzeeg een halbe / en d'ander / die de geschenken obezlevezde / een hele Roebel / pdez op twee Rijksdaalbez gerekent / maaz alle d'anderen wilden / ('t welk aannezkensmaezdig was) geen geschenken ontfangen / ja belgden zich van dat men hen de zelfden aanboud. Deze tieden / de ruimte van Biezen Bzandewijn ingenomen hebberde / bezzrokken. Onze Sotnik / of Kapitaen / die zich by ons hield / om ons te geleiden / en die biezen of vijf dagen te boeren boozuitgezonden was / om te maken dat de nieuwe Trekkezs tot de bezwisseling baezdig zouden wezen / quam ondertuffchen weez by zijn Excell. met bericht dat de genen / die ons booztzek-

Albasterbergen.

Seinteken tot de Maaltijt.

Geschenken van de Golwa.

Ossinua, een Dorp.

Geschenken van de Boeren aan d'Ambafadeur.

Schenkerke,
een afgebranden
Straat

ken zouden / in 't velt gereet stonden / gelijk ook de Goubezneuz van die landstreek / en de het gehele Waga / of Lantvoogdij / die meer dan tachtig mijlen groot was. De Stat / daaz in hy zijn Woning hield / wierd Schenkerke genoemd / en was / twee maanden geleden / afgebrand. Zijn Excell. my by zich ontboden hebbende / zond my / beneffens Monfr. van Asperen, aan de Goubezneuz / Gregorie Philimonovits Nariskin genoemd / om hem te bedanken voor de goede boorzorge / die zijn Ed. toonde in de Tzekkers alree vaerdyg te hebben / en om dat hy hun getal vermeerderd had ; (want wy hadden verstaan dat d'Engelsche Ambassadeuz / de Graaf van Carlile, op de zelfde plaats drie dagen lang naar Tzekkers / om zijn Boten voor te zekken / had moeten wachten / en eindelijk voor zijn eige gelt volk huren ; oer 't welk zijn Zaajfche Majesteit zo bezwaard had geweest / dat hy drie van de Volkbestelbers had doen ophangen / en aan d'Ambassadeuz zijn uitgeschoote gelt weez doen tellen) en ook om van hem te bezoeken dat het hem zou believen deze middag by zijn Excell. d'Ambassadeuz op zout en broot (zekere wijze van sprekken onder de Russchen) tez Maaltijt te komen.

De Schrijver aan de Gouverneur zonden.

Kleding van de Gouverneur.

Wy dan / onze afscheit genomen hebbende / om het geen / dat aan ons belast was / te volzekken / zagen / toen wy een weinig voortgegaan waren / in 't rulle velt hoorde een grote menigte volk / wel vijf honderd sterke / en nader komende / de Goubezneuz in 't ope velt / op een bankje zitten / met al 't volk rontom hem. Hy had een groene lakensche Krok aan / met tijgersporen geboezt / en daaz onder een gele azmozijne Krok / en daaz onder een van Azmozijneroot Satijn / met parele knopen ; een kostelijke kraag met Parelen om zijn hals / en een ezelijche murs / met schone Parelen daaz op geborduurt / en kroonwijze gemaakt. Toen ik mijn boodschap gezegt / en Monfr. van Asperen de zelfde bezaalt had / bezontschuldigde de Goubezneuz zich voor van dat hy niets had / daaz mee hy zijn Excell. d'Ambassadeuz kon onthalen / bezmits hy uit de hand van de Stat niets had gebezegt ; daaz hy byboegde / dat hy mee van honderd Roebels aan alderhande sterke wateren / en alles / dat hy bezat / had bezooten. De Sotnik / of Capitein / die tot onze geleide bezstekte / zeide onder russchen aan Monfr. van Asperen, dat de Goubezneuz wel wilde dat zijn Excell. d'Ambassadeuz hem op d'Gebez te gemoet zou komen ; daaz op wy geen antwoord konden geven. Wy oerzreden hem echter zo bezre / dat hy zeide dat hy tez Maaltijt zou komen ; en daaz op heerden wy weez naar zijn Excell. na dat wy met de Goubezneuz een schaalje Bzandewijn / en een glaasje Biez op de gezondheid van zijn Excell. hadden gedronken / daaz op hy zich / gelijk ook alle d'Onstaanders / zeer laag / sa tot byna op d'aarde / nederboog. Ik / die een tegenzin in dat stinkend goet heb / en op die tijt niet al te frisch was / wilde weigeren het geen / dat ingeschonken was / geheel uit te drinken ; 't welk echter wezen moest / om dat de Goubezneuz / schoon hy zelf een quade keel had / en niet wel te pas was / het zelfde op de gezondheid van zijn Excell. d'Ambassadeuz uigedronken had.

Kort daaz na beschreef deze Goubezneuz Gregorie Philimonovits, Broeder van de Goubezneuz van Oestinga / te vaert op een schone Vos / met een kostelijke Sabel / en schaberak. Onze Pristaaf, op een wit Paert zittende / reed aan

aan zijn zijde; en reed onder tusschen af en aan. Zp hadden rontom zich wel zeven / of acht honderz Mannen: Want de menigte was onder tusschen te zamen gekomen; en de Gouberneur was wel twee uren lang onder weeg op een weg / die geen bierendeel wuuz lang was. Alle de Dlaggen en ik impels waaiden van de boot van zijn Excell. af. Hy zelf zat boven in de rode tent; en wy alle stonden in de boot bezvolgens in een rijg / van de plank af / die tot een bzug / of overgang bezstekte. De Maazschalk / en Monfr. van Asperen woezden onder tusschen naaz de Gouberneur gezonden / om met zijn Ed. te spzeken / en bzachten weez bescheit aan zijn Excell. De Gouberneur / aan de plank van de boot / die tot een bzug om in te tzedden bezstekte / steeg van zijn Paert af / en gaf aan ons alle de hant. De Maazschalk geleidde hem / in de boot gekomen / by zijn Excell. d' Ambassadeur / die hem beleefdelijk ontving / en boozts beneden aan de tafel bzacht / daaz hy hem aan de hoge hant zette. Toen zp beneden gekomen waren / woezden de vier stukjes geschut afgeschoten / op de Trompetten geblazen / en op de Keteltzommen gestagen. De spijs / in gezoden / gchzaden / Venezoenen en Pastepen bestaande / woezden in beezien schutels opgedischt; daaz het nagerecht op volgde. Obez de Maaltijt woezden / al tijt staande boozts / de gezontheden van zijn Zaazsche Majesteit / Alexy Michailovits / dooz Godes genade van geheel groot / klein en wit Ruskland zelfs Cz hoube / van de Zarebitfen / of Keizerlijke Princen van Moskoben / van des Keizers Schoonbadez / van de grote Velcheez / Knees Jurie Alexowits Dolgeruski / van deze tegentwoordige Gouberneur / Gregorie Philimonovits / en van bezscheide andere Heeren in Ruskland / uit een grote zilbere bezgilde Pokaal / die men t'elkens vol Wijn schonk / gedronken. In 't instellen van pdez gezontheit woezden alle de stukjes afgeschoten; en men blies op de Trompet / en sloeg op de Keteltzom / dat ook / tezwij pdez dzonk / desgelijks gedaan wiedz. Men moest t'elkens de Wijn zuibe / en schoon uitzdinken; want de Ruskchen mezkten zeez naau daaz op. In bocgen dat 'ez veel van deze gezontheitsdzinkez rijkelijks zo veel hzege / als zp behoefden. Eindelijks dzonk men op de gezonthheit van de Gemalin des Gouberneurs / uit een kleinde zilbere Pokaal / die / toen men omgedronken had / weez aan de Gouberneur quam / om de zelfde uit te dzinken / en boozts ons alle te bedanken. Toen hy de Wijn uitgedronken had / schonk zijn Excell. deze Pokaal aan hem / die / zich bezontschuldigende / zette dat hy zulks niet bezdient had / en dat het booz zijn Excell. schadelijks zou wezen zyn goet wegh te geben; 't welk een Ruskche Compliment is.

Tezwij wy obez Maaltijt zaten / quam 'ez een geschenk van de Gouberneur aan zijn Excell. te weten een wotte vette Os / twee Schapen / twee Gansen / enige Hoenders / een Endvogel / een vat Brandewijn / een vat Biez. Wy bezstonden ook aan de tafel / dat het Goubernement van deze Gouberneur jarenlyks zebentig duizent Roebels aan de Keizer tot inkoopst gaf. D' inwoonders van deze lantszeek hadden / booz de heezschappz van deze Gouberneur / met duizent Roebels uitkoop van schatring gemaakt / om van een Gouberneur bevond te zyn; daaz uit men gissen kan hoe veel de Gouberneur van die tijt zijn Zaazsche Majesteit van zyn inkoopst hebben konner ontzouden.

Grote toe-
vloeying
van men-
schen.

De Gou-
verneur
by zijn
Excell. te
gast.

Gezont-
heden ge-
dronken.

Gescher-
van de
Gouver-
neur aan
zijn
Excell.

Houden. Na de Maaltijt ging zijn Excell. met de Gouverneur / om de Paarden te bezichtigen. De Gouverneur / Pristaaf, en de Capitain / bezvielen in 30 haerde woorden tegen malkander / dat het tot slagen uitboest. Zy scheidden eindelijk van ons ; en wy bezochten ook met onze boten. Deze plaats / Offina genoemd / legt van Oestinga zestig uren gaans. In de volgende nacht vooz het 30 sterck / dat men op bezscheide staande wateren kon lopen.

Achtste H O O F T - S T U K.

Kommer in de reis, uit oorzaak van de vorst en ondiepten. Verscheide Dorpen. Koomst te Jagres. Grote toevloeying van menschen. Vreemde wijze van straffing. Deurtrekking deur verscheide Dorpen.

Vervordering van de reis.

Op Dingsdag / d'eerste van October / 's uchtens vooz / hzeeg zijn Excell. twee Papen aan boort / die aan zijn Ed. bezscheide Hoenders en Cyren bezeezden / en / volgens de gewoonte beschonken zijnde / weez bezochten. Op de daзде / des uchtens vooz / voeren wy vooz by heel hoge steile Berzen / die tez sinke hant van ons waren / en van bezwe de Texra Sigillata / of gezegelde aazde geleken. Des namiddags / omtrent te drie uren / quamen wy / met veel moeite / die wy hadden in ons weez-anker geduriglyk uit te hzngen / aan een schoon Dozp / tez rechte hant van ons / daaz wy enige tijt stil moesten wezen / om bezscheiden van onze boten / die achtezegebleben waren / in te wachten. Wy hielden daaz ons Middagmaal ; en 30 haast de boot met Paarden / die tzagelijkt voortkonde / een groot stuk weegs voozuit was / deden wy onze boten ook weez voortzekken. Onze Trekkezs konden tamelyk wel voortkomen / bezmits de weg dooz de vorst hard bezzoren was. In de nacht was 'er weez enige hapering / om dat 'er bezscheide boten aan de gzynt vast geraakten / en van anderen de Treklijnen hzaken ; 't welk grote bezhindering gaf.

Op Dyrdag / de vierde van October / 's uchtens met de koomst van de dag / tzaden de Hofmeester en ik aan lant / met mijn Roez op schouder / op hoop van eeng wilt te schieten. Wy gingen wel drie of vier uren lang deur Boschen / en Dalen / en ovez Beekjes / daaz men niet / dan met groot gebaaz / kon ovezkomen / dewyl men dikwijls op een enkele spaz daaz ovez moest gaar / schoon zy somtijts wel twintig boeten wjt waren. Wy quamen daaz na in twee Dozpen na malkander / zonder iets te konnen bekomen / om dat wy de spzaak niet kenden / en om dat het volk / 't welk bang vooz ons was / wechliep. Einde-lyk / na dat wy drie uren gewacht hadden / quam een van d'onzen / die de Russische taal kon spzeken / by ons / en maakte dat wy zoete Melk / Room en Vroot vooz ons gelt hzgen. Zijn Excell. quam / met zijn boot / ook aan 't Dozp / daaz hy enige tijt moest blyben / om d'andere boten / en bezonderlyk de boten met de Paarden / en de Heuken in te wachten / van de welken de leste / die beide

van de Heer van Klenk naar Moskovien.

21

bede zijn ankezs bezlooren had / niet / dan zeer spade in d'abont / quada: in boegen dat wy / niet daaz naaz wachten duyzende / onze affcheu van zijn Excell. namen / en pdez naaz zijn boot ging / om het geen / dat hy daaz zou binden / 'eten.

Op Zatezbag / de vijfde van Octobez / quamen wy / omtrent des middags / aan 't Dozp Niesna Topma / zo bezmakelij / als ik noch enige plaats gezien had ; en dewyl de wint enigfins goet wiezd / zielden wy een wyl tijts ; en toen de wint stil wiezd / hielden wy ons Middagmaal / onder 't welk wy / bezmits 'er weez enige koelte quam / weez zell maakten. Maaz tegen d'abont moesten de Jeriese / of Marzozen / uit oorzaak van de kromte en stilte / weez in de lijn / en onze Boren voortzrecken.

Op Zondag / de zefte van Octobez / 's uchtens omtrent te zeven uren / quamen wy aan een zeer schoon Dozp / Virgna Toyma genoemd / dat twee tref- felijke Kezken met zeer tiezlike Coorens heeft. De Bollen en kzuiffen daaz boden waren zeer net / en met blik beslagen. Wy hadden hiez goede wint / en snelle voortgang. Maaz dewyl het stil wiezd / en de baazt bochtig was / konden wy niet / van 's abonts omtrent te negen uren / onze Maaltijt houden / bezmits de boot met de Keuken niet eezdez by ons kon komen. Zo haast wy aan de wal gekomen waren / zaden einigen van d'onzen aan land / en maakten vuuz / niet alleenlijk volgens onze gewoonte. Maaz zy wiezpen 'er ook enige bomen in / en staken mee drie of vier oude verballe gehuchten aan / tot Weuchdeburen / en biering van de verwinning der Keizerschen / en obez de doot van Turenne. Wy hielden een bzolijke Maaltijt / schoon wy nooit zo spade geeten hadden / en dzonken malkandez veel boozname gezontheiden toe.

Koomft
aan enige
Dorpen.

Vreuchde-
vuren
over de
doot van
Turenne,

Des Maandags / de zebende van Octobez / 's uchtens wel twee uren booz de koomft van de dag / quamen wy te Jagrais / daaz / zo haast als het dag gewozden was / enige dez aanzienelijstien uit de Gemeente met geschenken by zijn Excell. d' Ambassadeur quamen. Deze geschenken bestonden in twee of drie lange Cartweyzoden / hondertenvijftig Eperen / drie Endbogels / vijf of zes Hoenders / twee grote Schapen / enz. Zy wiezden / volgens de gewoonte der Krusschen / met Bzandewijn beschonken / en bedankt / en dus gingen zy weez heen. Wy schiepen groot vermaak in de menschen van deze plaats op d' Oeber / en Bergen te zien staan. Zy bestonden uit Mannen / Wijben / Jongens en Kinderen : ja wy zagen 'er ook Dyzsters / die zeer zelden te boozschijn komen ; want de Wijben zelven liepen sonrtijts wech / als zy ons zagen. De menigte was te grotez / om dat 'er wel vijf hondert Mannen by waren / die tegen onze Crekhez zouden wiffelen / en onze boren voortzrekken ; daaz noch de Crekhez / die ons booztgezokken hadden / byquamen ; 't welk het getal te grotez maakte. De Sotnik / of Hopman had / twee of drie dagen te boren / deze Crekhez by malkandez gezocht ; en nu wiezden zy van de Golwa , of Pristaaf gemonstert. De Schippez van de Keukenboct hizeeg op de boot van zijn Excell. de Bartogge , 't welk dus toeging : hy wiezd tot op het hemd ont- kleeed ; en op zijn hooft / en achter hem gingen twee Strzelcen of Soldaten zitten / die / pdez met een dun rjssje in de hant / hem fel op de rug sloegen. Dit is een zeer gemene wijze van straffing onder dit volk ; en dewyl zy daaz

Koomft te
Jagrais.
Geschen-
aan zijn
Excell,

Grote toe-
vloeying
van men-
schen.

Vreemde
wijze van
straffen.

toe de me teentjes gebzuiken / zo dringen de zelfden dikwijls zo diep in de hant / dat de bloedige stramen te voorschijn komen. De Sczeltsen / of Soldaten laien zich gaerne tot d'uitboering van deze straffen gebzuiken / bezmits het by hen niet voorszandde woord gerekent / ja ook zwaarder straffen / zelfs aan misdadigen / uit te voeren. Dit Dozp legt / als men van beneden komt / aan de rechte hant / op een hoge bezg / wel zesendertig mijlen van Orstinga ; en die is een plaats / daaz by / deze riviez opbarende / nieu volk / om het vaartzuig voort te zekken / hzegen. Wy voeren omtzent te tien uren van daaz. Enigen van d'onzen / aan lant getzeden / bezmits ons vaartzuig langsametijk voozrging / kochten van de Boeren enige Hoenders / het stuk tot een stuibez / acht Delt-hoenders vooz drie stuibez / vyftien Epeten vooz een stufbez / enz. Wy moesten de volgende nacht aan lant stil leggen / om de Paerzdeboot / die bezze achtez was / in te wachten.

Goetkoop
spijs,

Bejening
van ver-
scheide
Dorpen.

Ouspara,
een Doorp,
daaz zijn
Excell. de
zijnen in-
wacht.

In de volgende dag / d'achste van October / 's nachts te zeben uren / bezgaden wy ons alle onder zeil / en / t'acht uren een hazde koel te krijgende / zeil-
schone Dozpen / die ik niet alle zou konnen noemen. Des namiddigs ten drie uren trokken wy voorz by het Dozp Perimogorta / dat aan de rechte hant op een hoge bezg legt. Dit Dozp / dat warelyk zeer zeffelijc is / heeft twee of drie keuken / met schoone Torens. De boot / daaz ik in was / geraakte / uit voorzaak van de grote kromte / aan lage wal / daaz wy wel twee of drie uren zeilens mee spilden. Des abonds te zeben uren liede de boot van zijn Excell. om d'anderen in te wachten / stil aan 't Dozp Ouspara / mede aan de rechte hant gelegen. 't Is zekiez dat wy in deze dag met zeilen meez gebozdez hadden / dan wy anders niet zekken / en 't wezp-ankiez uit te hzengen / in diez dagen gedaen zouden hebben. Zijn Excell. tot Ouspara gekomen / dee grote bureu op de bezg stoken / om tot bakens vooz de baten / die na quamen / te bezstzekken : want de Keukenboot quam niet eerdez / dan 's nachts te half elben ; in boegen dat wy ten elben noch aan tafel geraakten / en tot ober middeznacht ober Maaltijt zaten. Zijn Excell. om ons bezdziet in deze langzame reizze te bezdzijben / wilde dat wy ons op het beste / dat men diez konde / somwijlen zouden bezlustigen / en gaf ons daaz toe met d'aangenaamheit van zijn onderhoudt zeer gunstige aanleiding ; waaz by wy dan dikwijls met aldezlep bezmaaklijke redenen de tijt zeer genoeglijk doorbzachten. Toen de Maaltijt gedaen was / gingen wy met bezlof van zijn Excell. pdez naaz zijn boot / om te rusten / en de Paerzdeboot / die bezze achtez was / in te wachten.

Op Woensdag / de negende van October / merde komst van de dag / quam de Paerzdeboot by ons / die wy voort deuz lieren baren / op dat hy een stuk weegs voozuit zou wezen / eez wy ons weez tez vaazt zouden begeben. Met d'opgang van de Zon wiezd de wint wakkezdez ; en wy / ons onder zeil begebende / geraakten hem weez voorz by / gelijk ook d'anderen ; in boegen dat hy weez achtez bleef. Deze boot was grotez en hzeder dan alle d'anderen / en had / tot zijn lading / drieentwintig Paerden / en het bee tot de Keuken wiezd 'er ook t'elkens in gebzacht : in boegen dat zijn zwaazheit grotelijks aan hem hindezde / om voort te komen.

Toen

Toen wy een stukweegs van Ouspara voortgebarren waren / quamen wy aan een schoon en groot Doorp / Spaaschzaagnopora genoemt / daaz / toen beeztien dagen geleeden / meez dan vyftig stoben / of Huizen / afgebrant waren. Wy boeren daaz na weez enige Doorpen voort / en zagen toen aan de stinke zijde een schoon Doorp / Sloetka geheten. Twee of drie uren daaz na hadden wy aan de rechte zijde van ons het Doorp Jurtaefnabolok / 't welk wel de helft beezdez te watez / dan te lant van Ouspara legt. 's Abonts te zeven uren / dewyl het stil geworzen was / hielden wy ook stil / en deden daaz omzient ten negen uren onze Maaltijt. Men achtte deze plaats op de helft tusschen Jagzys en Oustinga. De Paerzdeboot bleef weez achtez tot aan de volgende uchtent.

Donderdags / de tiende van October / 's uchtens vzoeg / begaven wy ons weez op de reis. Wy konden niet zellen / maaz moesten ons met tzekken / en met het weezp-ankes uit te zenggen / behelpen. Wy quamen aan zekere tzeffelijk Klooster / daaz zijn Excell. voort van een Montk begroet / en met drie Klooster-broden / die te zamen omzient vyftig ponden wogen / met Eperen / Melk en Kroon beschonken wiezd. Wy boeren in deze dag voort by verzeide Doorpen / gelijk ook op Wypdag / delfde van de zelfde maant / en onder anderen voort by Komorzza / en Vouroweetzka. Wy hzegen hiez een tamelijke hoelte / die ons obez de meeste dzoogte van de Poerasse hielp / zekere plaats / tusschen de daztig en beeztig Woest / of omzient zeven mijlen van Oustinga gelegen. Des abonts quamen wy tegen obez het Doorp Stefphaan-Archidiak Wandokkourski / daaz wy drie / of vier van onze boots / die achtezgebleben waren / inwachten. Wy slookten onder tusschen grote buren op den bezg / ten deel om ons te waznen / en ten deel om toe een bakken voort de achtezgeblebe Woten te beeztzekken. De Keukenboot quam niet voort 's abonts te tien uren : in voegen dat wy / in plaats van op de middag / onze Maaltijt tez middeznacht hielden.

Wy deden / zo haast wy geeten hadden / ons weez voorttzekken / en quamen 's uchtens vzoeg / den twaalfden van October / aan verzeide Doorpen / die aan weezzijden van de baazt lagen. Men de stinke hande lag een zeez groot Doorp / Wothlofemskakriezka genoemt / daaz wy de gehele dag / en de volgende nacht stil waren. Want de toeziendez van de Paerzdeboot was des uchtens by sijn Excell. gekomen / met bericht dat de Paerzdeboot op de Poerasse / daaz op sijn diepste niet meez dan vier spannen watez stond / vast was gebleben. Zijn Excell. dit verstaan hebbende / zond de Toors / met drie Mannen van pdez boot / te zamen euentwintig uitmakende / derwaazts / om met de genen / die 'er alree waren / de boot / soo het watez niet hogez wiezd / te lichten : 't welk op deze volgende wijze gedaan word. Men weezzijden springen de Zeriefen of Matzozen obez voort in 't watez / en steken grote stokken onder de boot denz / die zy aan weezzijden met hun schoudezs opheffen / en dus obez zenggen. Doch dit bleef ongedaan / dewyl 'er enige hoelte quam / die heri de zellen dee hzetzten ; en meez dan negentig Mannen tzoeken in de lijn ; en in dezer voegen quam de Paerzdeboot noch 's abonts / hoewel zeez spade / by ons.

Bezege-
ning van
verzeide
Dorpen.

Steile
Berg.

Terwijl wy hiez stil lagen / gingen wy naaz 't Doorp / om dat te bezichtig-
gen. Maaz wy moesten langs zulk een steile Berg opklommen / dat wy van
Archangel af / tot hiez toe / geen 30 steil gezien hadden. Op de Berg waren
in bezcheide plaatsen palen in geslagen / daaz aan bezcheide stocken / aan mal-
handez gebonden / van boben nederwaazts hingen / om zich / in 't opklommen /
daaz aan vast te houden. Wy bonden aan zekere plaats van deze Berg een
trap / daaz afde treedtjes van kleine houtjes / die wyt van malhandez lagen /
gemaakt waren. Wy telden echter / eer wy boben quamen / honderzt en daz-
tig trappen / en die zeez steil. 's Wontes spade / toen de Paerzdeboot by ons
was gekomen / staken wy naaz d'oberzijde / daaz wy de geheele nacht bleben.
De Priestaaf, en de Sotnik, Anthon Lukianowits, waren des middags booz-
uit naaz Oustinga gegaan / om te bezorgen dat wy Pausen / of Lichteys / om
de boten te lichten / zonden hziigen; dewijl wy anderz niet konden boozt ge-
raken / om dat 'er niet meer dan twee of drie spannen waters by Oustinga is.

Op Zondag / de daztiende van October / 's uchtens boeg / maakten wy
weer zell; maaz konden niet veel booztkomen / bezmits wy r'elkens de Paerz-
deboot / die dieper ging / en zwarelijk ober de boogte kon geraken / moesten
inwachten. Zijn Excell. zond ondertruffchen alle de Teriese / of Marzosen
van zyn / en ook van onze Boot naaz d'andere vaazruigen / om de zelfden /
d'een na d'anderz / ober te tzecken. Zy trokken aan weezzijden van 't water /
en brachten dooz deze middel de boten spoedtglijk ober. De Paerzdeboot / de
leste zijnde / wierd van wel drie honderzt Mannen boozt gezocht.

Des Maandags / de veertiende van October / na dat her in de nacht zeez
dicht gesneet had / en wy dies halben / en om de grote duistezheit / niet meer
dan zes wozt / ruim een mijl weegs / boozt geraakt waren / quamen wy
des uchtens / ontrent te negen uren / aan 't Doorp Nikola / en daaz na aan
bezcheide andere Dorpen en Kloostezs. Na de middag / te vier uren / be-
bonden wy ons in het Doorp Kzistiga / niet verre van het Doorp Sienege /
daaz wy onze Maaltijt zeez spade hielden. Zijn Excell. ontfing hiez van enige
Beampren upt Oustinga dit volgende geschenk :

Geschen-
ken van
Oustinga
aan zyn
Excell.

Acht grote Bzoden.

Tien kleine Bzoden.

Dijf Pasteyen.

Dzte Schuttels met kleine Pasteyen.

Gen Emmez met dubbelde Brandewijn.

Twee Emmez met enkelde Brandewijn.

Twee Emmezs Mee.

Dtez Emmezs Biez.

Men bzaagde ook aan zyn Excell. hoe veel Huizen hy ten dienst van zyn
Ed. en van zyn gestoet behoefde. De Paerzdeboot wierd 's namiddags booz-
t gezonden / om in de volgende uchtent boeg te Zaaz Constantijn te we-
zen / en daaz ontladen te worben / dewijl her zes Wozt van Oustinga al t'on-
dlep is.

Op Dingsdag / de vijftiende / 's uchtens boeg / gingen wy in onze Boonk-
kleede-

kleederen naar de Boot van zijn Excell. bezmits wy meenden dat wy in deze dag t'Oustinga gekomen zouden hebben. Maar wy konden niet voorszomen/ uit oorzaak van de grote droogte / te meer dewijl 't in de nacht zo hard geborren had / dat de rivier in verscheide plaatsen dicht lag. Des middags wierden alle de Paerden te Zaar Constantin gelost. Zy waren alle bet en weelderig; en de Statmeester reed met hen voozuit naar Oustinga / tezwijl wy zo veel als mogelijk was / de rivier opvoeren.

De Paerden ge-
loft, en
naar Oustinga ge-
zonden,

Negende HOOFD-STUK.

Beschrijving van de Stat Oustinga, en koomst in deze plaats. Bezoek en geschenken aan zijn Excell., die de Gouverneur, en andere Russchen, ter Maaltijt onthaalt. Verscheide andere geschenken aan zijn Excell.

's Wensdags / de zestiende van October / met het kiziken van de dag / maakten wy weer zell: want wy hadden de gehele nacht stil gelegen / bezmits de Schipperz / uit oorzaak van de droogte / niet by donker durden varen; te meer dewijl 't in de nacht siek geborren had. Wy kizegen Oustinga haast in 't gezicht. Deze Stat legt zeer vlak en bezmakelijk aan de rivier de Soechna, en verstoont zich zeer cirelijk gelijc een halve Maan. Zy heeft vier of vijf voorzreffelijke grote kerken / van steen gebout / en een heerlijk groot klooster / van gelijke stoffe gemaakt / met veel bezwelfde plaatsen / daar de kooptieden gemeenlijk hun Goederen en Waren in leggen / om tegen de brandt beschut te zijn. Men zegt dat dit klooster van een Quitschman / die de Godtsdienst der Russchen aangenomen had / gebout is / welkz doot lighaam / gelijc de Russchen voozgeeben / noch veel wonderzaden doet. Een Archimedrit, die Oberste van de Monniken is / heeft hier zijn Woning.

Beschrij-
ving van
de Stat
Oustinga,

Wy / met onze boot gelukkiglijk over de droogte geraakt / zelden met een goede wint een stukweegs voozuit. Maar zijn Excell. daar over gekomen / dee een of twee seinscheuten / en liet een Sjouw wapen; in boegen dat wy onze boot weer de rivier moesten laten afzuyben / om het Bootsholk te gebruiken / en d'andere boten / d'een na d'andez / over de droogte / vijf of zes Woost van Oustinga gelegen / over te helpen. Dez boot wierzd van wel twee honderz Mannen overgezochten; en de lijnen vaken tot verscheide malen / eer zy alle over waren. Toen dit gedaan was / hield zijn Excell. de Maaltijt / doch byz kort; en daar na wierden de boten weer voozgezochten / bezmits de wint onderusschen gestilt was. Wy quamen / eben na d'ondergang der Zon / t'Oustinga / en vooz het Hof / dat vooz zijn Excell. bereidt was. Tezwijl zijn Excell. voozby het Hof van de Gouberneur voez / groerte hy hem met vier scheuten van gof geschut / onder 't geluit van Trompetten en keteltzommen. Op de walstonden honderden van menschen / die ons zagen binnen komen. Wy stonden ten meestendeel by zijn Excell. met schone Boukette pluimen op de

Koomst.
t'Oustinga.

hoet / daar in de Russchen groot vermaak schieppen. Beneden de wal was een Bevelhebber / met een Daandel Schelisen / die te landewaart met ons voort- trocken. Zijn Excell. hoorde zijn Hof gekomen / dee het geschut weez afblazen ; en daar mee gingen wy pdez weez naaz onze boot.

Bezoek
en ge-
schenken
aan zijn
Excell.

Op Donderdag / de zeventiende van Octobeer / bleef zijn Excell. noch in de boot / bezintes aan lant alles noch ongereed was / en men geen Huizen ge- noech hoorde 't gestoet van zijn Ed. bestelt had. In deze nacht had het zo hard gebrozen / dat einigen van d'onzen / gelijk ook van de Russchen / des uchtens te z zijde van de rivier op schaatsen gingen rijden. Onder tusschen quamen bez- scheide Russchen by zijn Excell. d'Ambassadeur / omt zijn Ed. te bezwelko- men / en brachten bezscheide geschenken mee / die wy hier bezvolgens zullen beztonen.

Geschenk van *Favile Nikitin Groetfen*, een Hoofskoopman t'Oustinga ,
aan zijn Excell.

Een groot Brood.	Een Vlesch met dubbelde Bzande- wijn.
Dazien kleine Broden.	Een Schaap.
Twee Emmeers Bier.	Een Hans.
Twee Emmeers Bzaga.	Een Endvogel.
Twee Emmeers enkelde Bzande- wijn.	Twee Hoenderz.

Geschenk van 't Archangelsche Klooster aan zijn Excell.

Drie groote Klooster-broden / die pdez wel zestien ponden woegen.
Twee Schapen.
Twee Emmeers Hzijn.
Twee Emmeers Bier.

Geschenk van het Opperhoof van de tol van Oustinga aan zijn Excell.

Dijf Broden.	Een schone Os.
Een Daarje Brandewijn.	Een Dazien.
Een Daarje Bier.	Twee Schapen.

ankoomst
van d'Ambassadeur
in zijn
Hof.

Des Dypdags / d'achtende van Octobeer / 's nachstens broeg / na dat wy alle gereet waren / en ons by zijn Excell. geboegt hadden / dee zijn Ed. weez / onder 't geluit van Trompetten en Kietelzommels / de vier stukjes geschut aansteeken / en trad daar mee uit de boot / en zo hoorde naaz zijn Hof. Terwijl hy de Waerap ophlom / wierd hy van de Sotnik / of Bevelhebber Anthoa Lukianowits, onder de arm opgeleid / 't melk een eerbewijzing is / die minderen aan meederen bewijzen. Dooz de Doozt van 't Hof stond onze Pristaaf, die zijn Ed. de hant aanbode ; zijn Excell. in 't Hof komende / wierd van de Daap / die 'ez lange tijdt in gewoont had / met een groot lang Wittebroot bezeezt.

Op Zondag / de twintigste / ontving zijn Excell. van de Gouverneur deze volgende geschenken :

Een Os.

Twee Schapen.

Twee Hoenders.

Twee tamme Ganzen.

Twee wilde Ganzen.

Twee Endvogels.

En boozts Broot / Drank / en meez andere dingen.

De Gouverneur / van zijn Excell. d'Ambassadeur te; Maaltijt genodigt / met bezlof van de genen / die 't hem beliefde mede te brengen / bezwoegde zich / met de Gouverneur van Solowitfiga, Roman Sergewits genoemt / (met de welk hy in een sice uit de Kezk quam) des uchtens te sien uren by zijn Ed. Hy had noch by zich een Gooft / een / of twee Toilenaarz / en bezscheide Schrijvers van de Pricasse / of Cancelary. Toen de beide Gouverneurs in de Boort gekomen waren / wiedz die van deze Stat eerst van twee van onze Edelheden bezwelkoomt. Op de plaats stonden vijf / of zes van de genen / die tot onze tafel behoorden : Want / gelijk ik in 't begin gezegt heb / het gestoet van zijn Excell. d'Ambassadeur was in drie Tafels verdeelt. De Heer Herman Grim en ik / stonden beneden aan de trap / daar wy de Gouverneur ontvingen. In 't midden wiedz hy van de Maazschalk / en boven van zijn Excell. zelf bezwelkoomt / die hem boort tot in zijn Slaaphamez geleidde / en hent aan 't hoog einde van de tafel plaatste / daar zijn Ed. zich / aan de lage hant / aan zijn zijde boegde ; in boegen dat zy beide boven aan de tafel zaten. Aan d'andere zijde van zijn Excell. zat d'andere Gouverneur / Roman Sergewits op de baste bank / en bezvolgens d'andere Russche Heeren. Men schonk in deze Kamez / volgens de gewoonte van 't land / alderhande sterke drank : en toen de spijs gereet was / wierzden zy op gelijke wijze in d'etzaal aan de tafel geplaatst / daar wy mee onze plaats hadden / recht obez de Russchen / pdez te; stede / die hem toebehoorde.

Toen de tweede gerechten op de tafel stonden / begon zijn Excell. de Heer Ambassadeur de gezonheden uit een bezgulde Pokaal in te stellen. Op d'instelling van pdez gezondheid wierzden alle de stukjes gelost / en in de zelfden te dzinken op Kezetzommen geslagen / en op Trompetten geblazen. Op deze wijze dzonk men de gezonheden van den groten Zaaz / van de Zarebitsen / of Princen / en van de Keizerin. Maar op de gezondheid van de Weltheer Knees Jurie Alexewits, en van Arteman Sergewits de grote Wofaaz / en van d'andere Wojaren wiedz met kleinder Froemz gedzonken / zonder 't geschut aan te steken. Na dat de Maaltijt gedaan was / bracht zijn Excell. d'Ambassadeur de Gouverneurs twee in de Kamez van zijn Ed. daar men weez een glaasje ombzonk : in boegen dat niemant van de gasten met recht kon zeggen dat hy te weinig onthaalt was. Op deze wijze wiedz deze dag obezgebracht.

's Maandags / d'eenentwintigste van October / 's uchtens boezeg / wiedz de Deraaldez van Asperen, om sers te bezrichten / aan de Gouverneur gezonden / die in de boozgande dag zo wel onthaalt was / dat hy / gelijk hy zeide / noch groot geboel daar af had / en anders noch niet opgestaan zou hebben / want het is een Russch compliment / dat zy / ezens te gast geweest hebbende /

Geschenk
van de
Gouverneur.

De Russchen van
zijn
Excell. ter
Maaltijt
onthaalt.

Een witte
Haas tot
een ge-
schenk
van zijn
Excell.
Geschenk
van zijn
Excell.
aan de
Gouver-
neur.

in de volgende dag by hun dankbewijs boegen / dat zy smoozdonken zijn ge-
weest. De Gouverneur zond aan zijn Excell. een lebendige witte Haas. Het
had enige dagen lang hard geboren.

Op Dingsdag / de tweentwintigste / maakte zijn Excell. enig geschenk
vaerzig / en zond het zelfde dooz de Waarschalk / en dooz van Asperen, die
tot Verzaaldez zou bezsjecken / aan de Gouverneur. Het geschenk bestond in
deze volgende dingen.

En Daatje Alikante Wijn / omtzent
beertig mingelen groot.

En Daatje Sek.

En Daatje Fransche Wijn.

En Vlesch van twee mingelen / met
Itaalaansche wateren.

En Vlesch met Rosols.

En Vlesch met Kaneelwater.

En Vlesch met Oranjewater.

En Vlesch met Anijswater.

En Vlesch met Fransche Brande-
wijn.

En Suikerbrood.

En Doos met Dummellen.

En grote Schuttel met Wijgen.

En grote Schuttel met gedzoogde
Peren.

En Schuttel met Korinten.

En Schuttel met Rozijnen.

En Schuttel met Amardelen.

En Schuttel met Limoenen.

Het dit geschenk gingen wel vijfentwintig Persoonen in Lieberp / om de
zelfde te dzagen. De Bzengezs wiezden wel onthaalt en bedankt.

Tiende H O O F T - S T U K.

Zijn Excell. op de jacht met de Gouverneur van Oustinga, word
van hem aan tafel heerlijk onthaalt. Geschenk aan zijn Ed. Be-
richt uit Chitay, anders Kathay. Beschrijving van een Pro-
cessie, of Ommegang. Overmatige rijke Boer.

Ondozedag / de vierentwintigste van Octobez / des boozmiddags / dee
de Gouverneur / Matphée Philemonewitz, of / op onze wijze / Mathijs
Tielemanz. (want de Russen hebben die gewoonte / dat zy de lieden met
hun doopnamen / dooz die van de Wadez daez by te boegen / onderscheiden ;
en hoewel 'ez geen gebonden worden / of zy zullen daazenboven noch een toe-
naem hebben / zo noemen zy echter de zelfde noopt / dan als 'ez twee van een
zelfde naem zijn / die zy op geen andere wijze kunnen onderscheiden) naaz de
gezonthet van zijn Excell. d'Ambassadeuz vragan / en met enen aan hem
bezzoeken / of zijn Ed. hem d'eez / van na de middag op de hazejacht te
gaan / gellefde aan te doen ; 't welk van zijn Excell. beleefdelijk aangeno-
men wiezd. Wy hielden dieshalben een koste maaltijt / en bezzoogden ons
van Sleden / van de welken / gelijk wy vertzouden / de Gouverneur niet ge-
noeg zou hebben. Zijn Excell. ging op zijn witte hengst / die met een schone
zadel / en met ander kostelijc tuig toegemaakt was / zitten. De Helbaez-
diezs

Haze-
jacht.

diez gingen aan weezijden van zijn Paert; en de Dienaars dooz uit. De Dagies volgden achtez aan in Sleden. Wp / wat ons aangaat / zaten twee en twee in een Slee / en reden dus bezvolgens achtez malkanderz haaz buiten / daaz de beide Goubezneuz op de koomst van zijn Excell. d' Ambassadeuz wachtede. Hw wiezd van hen beleefdelijk ontfangen. Daaz na wiezd een witte Haas uit een zak gehaalt / en van de Jagermeester van de Goubezneuz los gelaten. Een weinig daaz na liet men ook drie honden los / die ('t welk zeer bezmakelijk om t'aanschouwen was) de haas najoegen / en / dewijl 't een groot belt was / veel wezk gehad zouden hebben om de haas te vangen / zo hw niet aan een boere huis / dat daaz stond / opgehouden was gewozden. Tezstont reed men te post dezwaazs / en haalde de haas / na dat hw ontweide was / 't welk op deze wijze gedaan wiezd. Men stier een mes in de boezt van 't beest / en liet het bloet in dezez voegen daaz uit loopen; daaz na sneed men de twee achtezste poten af / die men aan stukken scheurde / en tot spijs aan de honden gaf / 't welk t'elkens van de Goubezneuz / een grote liefhebbez van de jacht / gedaan wiezd. En deze haas wiezd van de Goubezneuz aan zijn Excell. d' Ambassadeuz geschonken. De tweede haas wiezd ook / uit oorzak van de dikke sneeu / wel haast gebangen / en booz de Goubezneuz gebrecht / die zelf hem ontweidde / en aan de Maazschalk schonk. Daaz na wiezd de leste haas ook losgelaten / die / ondez't volk geraakt / al te haastig gebangen / en / op de vorige wijze bereid zijnde / aan ons bezeert wiezd. De Goubezneuz bezocht / toen de jacht geëindigt was / dat zijn Excell. hem d'eez zou aandoen van hem / als in 't boozbygaan / te homen aanspreken. En hoewel dit buiten gewoonte was / zo nam de Heez Ambassadeuz / alree te voren daaz af bericht / dit aan. De Goubezneuz zette zijn Excell. in de Slee aan de hoge hant / en reed dus met hem boozt. In de tweede Slee zat d' andere Goubezneuz / met de Maazschalk; en dus reden wp boozt wp paren achtez malkanderz / naaz't Hof van de Goubezneuz / daaz wp in grote wazme stoben gebzacht wiezden. De Goubezneuz zette zijn Excell. d' Ambassadeuz boven aan de tafel; en de Goubezneuz boegde zich aan zijn laege hant. Op de baste bank / die de hoge hant beztoonde / zaten de Maazschalk / en wp bezvolgens / en op de losse bank / de laege hant zijnde / zat boven aan de Goubezneuz van Solowitsiga / en zo bezvolgens enigen van d'onzen. Men zette op de tafel enige Russche peperhoeken / bijgen en rozijnen / en een suikerzoot. Men at van deze spijs / behalven van 't suikerzoot / daaz niet aan geraakt wiezdt. Men schonk ondezusschen de ruimte van Bier / Mee / Brandewijn / en sterke Wateren / in boegen dat enigen goet geboel daaz af kzege / en bzolijck wiezden. De Goubezneuz geleidde zijn Excell. op zijn bezzeck / tot beneden aan de Slee / en gaf aan zijn Ed. enig Volk / om hem t'huis te brengen. In dezez boegen keezden wp weez naaz ons Hof.

Op Zondag / de zebentwintigste van Octobez / had het alree zo hard gebzoren / dat men op de riviez bezscheide sleden zag aankomen. En hoewel het zo hout was / aten wp echtez op de middag Waterlimoenen / die van Astrachan / aan de Kaspische Zee gelegen / gekomen waren. Zijn Excell. ontfing in deze dag weez een geschenk van de Goubezneuz. Dit geschenk bestond in

Zijn Excell. van de Gouverneur onthaelt;

Geschenk aan zijn Excell.
Een

Een hette Os.
Dier Schapen.
Acht Ganzen.

Een Haas.
Ewintig Hoenders.
Twee hondert Eperen / enz.

Bericht
uit Sina
aan zijn
Excell.

Dingsdags / de negenentwintigste / quam by zijn Excell. zekere Rusch / die aan zijn Ed. een geschilderde Porceleine Kop bezeeide / de welk hy zelf / gelijk hy zeide / uit Chitap meegebracht had. Dit is een Lantschap / van 't welk deze lieden niet konnen zeggen of het Sina / of Tartarien / of enig ander Koninkrijk is / tusschen beide gelegen. Alt hun bezhaal zou men byna geloven dat het Sina was: want zy zeggen dat het Drouvolk daaz zeez kleine voeten heeft / en dat / als zy jong zijn / hun voeten gewachtelt worden: gelijk ook dat alle de Drouvolieden daaz zeez schoon / en de Mannen grof en sterk zijn. Men zegt mee / dat men daaz grote en tzeffelijke steden vind / daaz in schone Huizen zijn / en dat de Vestingen uit aarde Wallen bestaan / daaz zy byvoegen dat het lant wel bewoont is. Deze Man / een Koozman zijnde / had by zich veel zijde Stoffen van Damasten / Satijnen / en veel Juweelen / en daaz onder ook edele langweppige gesteenten / zo groot / als een lid van een binger / die niet zeez helde waren; gelijk ook Kobijnen / Safiren / Topazen / en een soort van Agaatssteen / en ineez andere kostelijke dingen. Hy bezhaalde met enen dat het Lantschap Fantung tegen den grote Cham / die het zelfde oerzheet had / (gelijk men in de Tartarische Oorlogen tegen Sina / van d'ezl. Vader Martinus Martini beschreven / kan lezen) de Wapenen aangetast had / en tegen hem opgestaan was / en dat de grote Cham bystant van zijn Zaa'sche Majesteit wilde doen bezzoeken.

Processie
of omme-
gang
r' Ouffin-
ga.

Op Donderdag / d'eenendertigste van October / wiezd t' Ouffinga / tezwijl wy 'ez waren / een grote Processie / of ommeegang gehouden; te weten naaz een meure grote witte stene Kerk / met vijf tamelyke grote torens / op de wijze der Ruschen / en met vergulde kzuiffen beziet. Deze Kerk was op de kosten van een Rusch Koozman gebout. Deze Processie / of ommeegang / nam haaz begin te negen uren; en veel duizenden van menschen hadden zch te voren by de Kerk geboegt / om hun zegen mee daaz toe te geben. Men zag 'ez ook ongemeen veel Drouwen / die op 't tierelijkste gekleed waren / met schone zijde Damaste en Satijne Krokken / die men met goude en zilbere Passemen-ten bezet / en veel daaz af met bellen van Mateys en Sabels geboegt had. Veel van hen droegen ook Kazagen om de hals / en Muilen aan de voeten / die stijf van Boudruffel / en met Pazelen gestikt waren. Zy hadden daaz be-geffens zeez kostelijke Mursen op hun hooft. Wat de Processie / of omme-egang aangaat / boozeezt quam 'ez een groot deel Monichen / met hun lange zwarte geplooidde Krokken en Kappen. Hier op volgden zeven Priesters / die / yder op een lange stok / een baantje hadden / in 't welk een Heilig geschildert was. Dezen wiezden van gelijk getal gebolgt / die Lantaenzen / met brandende Waskaerzzen daaz in / ook op stokken droegen / en dezen weez van eben veel anderen / die andere geschilderde Heiligen hadden. Achter dezen quam een menigte van Wapen / die kostelijke gebozdruude Krokken droegen / met een kzuif daaz op. Na dezen volgde een / die een groot goud kzuif om hoog droeg;

en achtez hem d'Archimedrit, d'oppeyste Abt van dat geheel Lantschap / die de wijfing zou doen. Op hem volghde een groot getal van Wijden / Begijnen / Kloppen / en anderen. Zy gingen al zingende in de Proceffie / of Omme- gang / naaz de Kezk. Toen de Gouberneur in de Kezk trad / wiezden de Klof- jes geluit; en daaz mee nam dit wezk een einde / na dat 'ez enige plechtelijke- den voltzochten waren / die wy niet zagen / om dat het aen niemande / van een andere Godsdienst zijnde / geoorloft is in hun Kezken te komen.

Op Dingsdag / de vijfde / en Donderdag / de zehende / wiezd 'ez weez in pdez dag een Proceffie / of Omme-gang gehouden / op de zelfde wijze / als de boozgaande. Op Zondag / de tiende / bzooz 't ongemeen fel. Wp bezproefden enige Huuzwezken / om de zelfde op de volgende Donderdag / de gebooztedag van zijn Hoogheyt de Heez Prins van Oranje zijnde / die toen byfentwintig jaren out wotez / te gebzuiken.

Des Woensdags / de daztende van Nobembes / quamen t'Oustinga eni- ge Buzzez uit de Gemeente van Solowitza , om hun Gouberneur Roman Sergewitz te bezzoeten / en hem naaz hun Stat te geleiden. Onder hen was de Musik Stroofwonof, een rijke Boez / die dooz de Keizer alleen de naam van Musik gekzegen heeft / maaz andez de Bezfoon van een gemeen Man / Boez / of Rusch beztoont. Hy was een oudt rijk Man / die van de Keizer met veel heezlijkheden / en onder anderen met de heezschapp over het Dozz Zaaz Konstantijn / ruim een mijl van Oustinga gelegen / begiftricht was. Deze Man moest / als men fchatting aan zijn Zaazsche Majesteit betaalde / hon- dez duizent guldens booz zijn deel alleen betalen. Hy is d'eezste / die Siberien aan de grote Zaaz ondeckt / en de Meeszschap daaz over aan hem beboozd heeft. Dit Lant is als de Goumijn van zijn Zaazsche Majesteit / gelijk men uit dit boozbeelt / 't welk ik hier sal beztonen / sal konnen oozdeelen. In Siberien is een rivtez / de Liarna genoemt / die jarelijks aen de tol van de Sabel enegentig duizent Roebels / of Dukaten opbringt.

Rijke
Boez.Rijkdom
van Sibe-
rien.

Elfde H O O F T - S T U K .

Beschrijving van 't Lantschap Siberien, en aenwijzing om uit Moskou derwaarts, en verder te reizen. Ramp, door Bussekruid veroorzaakt. Heerlijk onthaal van zijn Excell. d'Ambassadeur aan de Russchen. Vuurwerken t'Oustinga aangesteeken. Verscheide Geschenken aan zijn Excell.

Siberien / een machtigh Lantschap van Moskobten / naaz de rivtez Obi / tusschen Kondore / Tukomere en Pezmia / gelegen / is een goed en bzuichbaez lant / zeez groot van omzeik / met veel Bosffen bezet / die uit veeldezhande Bomen bestaan / te weten uit Bazke / Gene / Linde / Ke- daaz / Genebez / en andere Bomen. Daaz zijn ook bezscheide rivieren / gelijk Barantsa / Tagil / Coera / Ireat / Irtiza / Obi / Katoenez en meer anderen /

Beschrij-
ving van
't Lant-
schap van
Siberien.

aan de welken men veel Dozpen bindt / die alle tamelijk wel bedwoont zijn. Der ribiez Katoena is drie hondert badem breet / en loopt met een sterke stroom. Men bind in dit lant veelbezhande gebiezten / Vogelen / en Visschen ; veel Salm / en zekere andere soozten van Visc / Ostz / Stizlet / Meelma / Copina / genoemt. Hiez zijn ook veel Bezbezgen / en sommigen menen dat 'ez ook Bezgen van ander Maeraal zijn. Het lant / dat in veel plaatsen een elle hoog met zwarte aarde ovezdekt legt / is vuchtbaaz / en geeft veelbezhande Bezpen / die bezscheide bzeemde namen hebben. Men bind 'ez mee zwarte Bezpen / en zekere andere soozt van Bagdan / van de Latijnen Anisum stellatum, dat is gestant Wijs / genoemt. Men heeft hiez oock veel Druiben / Appelen en Pruimen. In dit lant zijn veel Dozpen / welke's Inwoonders met Daaztuigen / Stzoegen genoemt / gemeenschap met malkander hebben / en dooz deze middel hun gewas / van d'een naaz d'andere plaats voeren. Tobolsko is de Hoofstat van dit Lantschap / daaz grote handel / naaz gelegenheit van de plaats / gebzeven word.

Aanwijzing om uit Moskou naar Siberien te reizen.

Men reist uit Moskou / naaz Siberien / langs de ribieren Moskua / Oka / Wolga / Kamma / Cas-Kowa / en Serebensko ; en van hiez moet men twintig woest / of omtrent diez mijlen ovez lant / tot aan de ribiez Barantfa / Tagiel en Coera reizen / van de welken de leste in de grote ribiez Tobol stroomt / daaz aan de grote Stat Tobolsko legt / naaz de welke de Dozpen / aan de voozgedachte ribieren gelegen / hun gewas met Stzoegen voeren. Alle deze ribieren hebben ovezbloet van Visc ; en 't lant daaz omtrent is zeer vuchtbaaz van koozn. Omtrent Ditzgatozi wonen menschen / die men Wagoeli noemt / en omtrent Tobolsko Taztaren / Ostackien en Wagoeli / die alle zonder Wetten leven / en van de geschape dingen een Godt naaz hun believen maken. Van de Hoofstat van Siberien / Tobolsko genoemt / reist men te water langs de grote ribieren Irusa / Obi en Kett tot aan Jenejskogo tien weken lang / met grote vaazruigen / en diez dagen lang denz Woulant te lant ; en van Jenejskogo te scheep denz het stilstaande water Dypkal / en de ribieren tot aan Solinginskogo. Deze plaatsen worden van d'Ondezdanen van zijn Zaazsche Majesteit bedwoont ; en deze reis duurt acht weken. Van Solinginskogo tot aan de heerschappij van Katchap / woonen de Mogolsche Volkeren ; en men is met sijn Goederen / een maant lang onderweeg. Men bezpout dat deze lieden gaerne schatting aan sijn Zaazsche Majesteit zouden betalen / zo zy daaz toe gebozdezt wiezden / te meer / dewijl / enige tijt geleden / hun Gezanten in Moskou hebben gelweest. Deze volken / die van Solinginskogo tot aan Katchap toe hun Woning hebben / leven breezsaam en stil / en handelen met d'Inwoonders van Katchap. Men bind 'ez / gelijk gezegt is / Dee / Vogelen en Visc in ovezvloer ; gelijk ook Khabazbaz / Indigo / Koothout en Alum. Van Solinginskogo is men / langs de ribiez Chielka en Daocra / twee weken onderweeg tot aan de grote ribiez Damouz / of Dajouz / langs de welke men in twee dagreizen tot aan de grote Zee kan komen / van daaz men met Schepen / naaz d' Eilanden Nihanski zeilt / die niet bezre van daaz / en waazn zijn. In de Plekken / Laphajest en Albasin / onder de bescheyning van sijn Zaazsche Majesteit gelegen / waren omtrent diezehondert Mannen / die zeer goede

goede Sabels beginnen te vangen / en het lant te bouwen / 't welk daar zo bzuichtbaer is / dat men / gelijk 'er gezegt word / van een pont frogge / die gezaaft word / beezigt poeden / pdez op beezigt Russche ponden gerchent / kan inoogsten. Van de ribiez d'Amouz / anders d'Whouz geheten / die de heerschapp van zijn Zaazsche Majesteit / en die van de Jungaarsche Kalmakken van malkandez scheid / kan men in de tijt van acht dagen / tot aan de bezmaazde Muuz van Sina reizen / en zo in dat Rijk komen. Doch naaz de zijde dez Boechaazsche Tartaren / legt de heerschapp van zijn Zaazsche Majesteit / beezde van de boozgedachte Muuz af : en de reis den 't lant dez Mongaalsche Kalmakken duurt wel daztig dagen / en meest den woeste en doze landen.

Op Vondezdag / de beertende van Nobembes / des uchrens / na dat men wel twee weeken bezich had geweest met toestel tot alle bzuichde-reechenen tot de vierdag van zijn Hoogheits geboorte te maken / viel onder de Russchen / die mee aan de Muuzpählen wezchten / en alree een groot getal gelebez / en noch andere by hun baerzig hadden / een bonkje van 't licht / daar zo by wezchten / en daar toe zo geen haezzen / maaz zekere stokjes gebuukt / in 't Busseksuit / 't welk zo grote blam af gaf / dat het geheel huis byna in bzant geraakt zou wezen. Daar wiezden echter wel vijf Personen gequest / en onder dezen een zeer zwarelijk / met drie grote gaten in de hals. Men hielt dit zeer stil booz de Russchen : want indien dit te ooren van de Goubezneuz was gehoren / het zou een slechte huishouding booz de Russchen gegeven hebben. Booz 't Hof van zijn Excell. wiezden wel beezigt pektionen op de bezoren ribiez gezet. De beide Goubezneuzs / te weten van Oustinga en Solowitfiga / neffens diez andere Russchen / gezamenlijk te boren genodigt zijnde / bezschenen omtzent te twaalf uren. Op stonden gezamenlijk in ordening ; en toen de Goubezneuz / met zijn Slee / op ons Hof quam / ontfingen wy hem. Zijn Excell. d'Ambassadeur bezwelkoomde hem op de rzap / en geleidde hem naaz hoben / tot in 't bezzek van zijn Ed. Ik dee desgelijks met de Goubezneuz Roman Sergewits.

Toen de boozgedachte Heren hoben te zamen waren / wiezden onder russchen / onder 't geluit van Trompetten en Kereltzommen / bezscheide glaasjes met albezhande dzank gedzonken ; en daar na ging men gezamenlijk naaz d'Erztaal / daar men eben op de zelve wijze / als te boren / geplaatst wiedz. Men ditz hte heezlijk op 'elkens met zeven schuttelen Spijs / en onder de zelve den Pastepen / die kunstiglijk gemaakt waren / uit een van de welken levendige Muisjes blogen : Men bezandezde vijf malen van gerechten. Het nagererecht bestond uit vijfentwintig Schuttels / zo klein / als groot. In de tweede bezandering van gerechten stelde zijn Excell. onder 't gebuuz van 't Geschut / en 't geluit dez Trompetten en Kereltzommen / de gezontheit van zijn Zaazsche Majesteit in / te weten met een bezgulde Pokaal. Op de zelve wijze / en in de volgende ordening wiezden daar nae de deze volgende gezontheiden ghezdonken ; namelijk van haez Hoogmogenden / van de Zarewits / van zijn Hoogheit / van de Stadhouder van Brieslandt ; en op pdez gezontheit wiedz het Geschut gelost / de Trompetten gesteecken / en de Kereltzommen geslagen. Daar na dzonk men uit halspints Roemezs / alleenlijk onder 't ge-

Ongeluk
in 't Bus-
seksuit.

Heerlijke
Maalrij
van sijn
Excell.
aan de
Russchen.

Gezont-
heden ge-
dronken.

luit van Trompetten en Keteltrommen / zondez het geschut af te schieten / op de gezondheid van de grote Veltheez Knees Jurie Alexewits Dolgorucki, en bezvolgens op die van de grote Bojaar en Rijks-Canceliez Artemon Sergewits, van Kirile Polojuchewits Nariskin, des Keizez Schoonvader / van deze Goubezneuz / van zijn Excell. d'Ambassadeuz / van de Goubezneuzs van Ossinia / Solowitziga / en Archangel / en voorts ook op die van hun Gemalinnen.

Geschenk
van zijn
Excell.
aan de
Kalmak-
sche Ge-
pant.

Ondez de Maalkijt zond zijn Excell. d'Ambassadeuz / de Bezaalde van Asperen aan de Gemalinnen van de Goubezneuzs / en bezeezde aan pbez een tzeffelijke Pastey / met een schuttel Spijs / tez gedachtenis van zijn Hoogheit de Prinz van Oranje. Men zond desgelijks aan de Kalmaksche Ambassadeuz / toen t'Oustinga zijnde / (een Bouchaaz / een Mahometaan van Godsdiens / schoon zijn gesoet uit Kalmacken bestond) een grote kostelijke Pastey / met twee Schuttels gebraat. Heud. Laurentius, die hiez mee afgebaezdigt was / bond / daaz komende / de boozgedachte Kalmaksche Ambassadeuz alree in de Slee / om te bezzekken / na dat hy te voren afscheit van de Goubezneuz had genomen. Hy tzad echtez weez uit de Slee / en ontving het geschenk / dat aan hem gezonden wiezd / om daaz mee de geboortedag van zijn Hoogheit / de Prinz van Oranje / te vieren. Hy bezontschuldigde zich grotelijks van dat hy toen geen gelegenheit had / om de Heren / die dit geschenk aan hem bzachten / wel te onthalen / en bezocht dat zy hem dit ten goede zouden houden. Hy bezeezde echtez aan hen enige stukjes Katoen / en gebezft Lijnwaet ; 't welk hy ondez de Knechten / die de Geschenken gebzagen hadden / bezdeelde.

Vuurwer-
ken aen-
gefec-
ken.

Des abonds / toen het donkez was gewozden / wiezden de Tzeztonnen aangesteeken. Zijn Excell. d'Ambassadeuz / en de Goubezneuz tzaden ondez tusschen in een ander bezzek / doch gingen kozts daaz na naaz beneden / om de vuurwezken te zien aansteeken. De wint was ondez tusschen zo sterk / en de bozst zo fel / dat men naautwelijks iets in de hant kon houden / 't welk oozzaak was van dat veel Vuurpijlen niet wel opgingen. Maaz bezscheide andere Vuurwezken / als Slagwaaerden / gaven ondez tusschen groot bezmaak aan d'aanschouwwezs / van de welken echtez enigen / zo aan haaz Klederen als lange Baerden / gequerst wsezen. Toen dit gedaan was / tzaden zijn Excell. d'Ambassadeuz / en de Goubezneuzs weez in de Kamez / en wiezden van d'anderen gebolgt. Men dzonk toen weez tot bezscheide malen rontom. De Kusschen namen hun afscheit / en wsezen van zijn Excell. tot in de Slee / die op 't Hof stond / geleid / en bewylt hen tegen de zin was / dat zijn Ed. daaz lang zou blijven / zo deden zy / naautwelijks in de Slee gezeden / tertzont boozstaan. In dezez woegen wiezd deze dag en nacht met zeez grote pzacht en bezmaak obergezbracht : ja de Goubezneuz van Solowitziga bezklaazde dat hy tot drie malen Priktaaf hy Ambassadeuzs had geweeft / maaz nooit een gezien / noch gebonden had / die zich zo heezlijk en tzeffelijk had gebzagen / en dat hy dies halven zulks aan Kirile Polojuchewits, Vader van de Keizerin / te Moskou zijnde / zou bezschryven.

Geschenk
van zijn
Excell. aan
de Gou-
vernour.

Op Dyzdag / de vijftende van Nobermbez / namiddags / zond zijn Excell. de Heeren Boudain en van Asperen met twee Schuttels gezoute Limoenen tot een

den geschenk weez aan de Gouberneurs / die tot hem zeiden / dat zy van giften noch niet bedaat waren.

Des Zaterdag / de zestiende / quam de Pristaaf by zijn Excell. d' Ambassadeur / en bezontschuldigde zich by / schoon genodigt zijnde / niet op de Maaltijt had geweest / en bracht tot reden by / dat hy enige oneffenheit met de Gouberneur had gehad / 't welk toen noch niet tusschen hen beide veffent was. Hy verhaalde dat hy / terwyl hy de Pektonnen zag handen / hoorde vertellen dat zijn Excell. vooz yder een Ezibe / of tien stuibezis had gegeven / en dat 'ez omtrent honderz hadden geweest ; en vzaagde waazom men tien Roebels daaz aan besfeed had / alleenlyk om hen te verhanden. Hy voegde 'z by / dat hy verstaan had dat aan d' obezijde van het Doorp beel Boeren / langs de ribiez komende / geweest hadden / om mee dit bezwaak t'aanschouwen ; maaz dat zy / de Duurpylen in de hoogte zijnde / meenden dat 'ez burfge Slangen in de lucht zweefden / en / niet gewent zijnde diezgelijke beztoningen te zien / weez gekeert waren.

Onge-
woonte
van Vuur-
weken
' Oufsting-
ga.

Op Zondag / de zeventiende van Novembez / quamen vier Nederlantfche Kooptieden / namentlyk Sr. Brant, Gilles Barentz, Kloek, Kluiting, en noch een ander tez Predikatie by zijn Excell. d' Ambassadeur / die hen tez Middag-
maal nodigde / en zijn Maaltijt met hen hield.

's Maandags / d' achtende / des uchtens / dee zijn Excell. op aanrading van Monf. Brant en Kloek / tezfont genoemd / een halve aam Rijnfche Wijn met Hoop ombwonden / en de zelfde zo dikwijls in de ribiez plompen / en uithalen / tot dat hy met een dikke kofst van ys ombzoren was / met toezegging dat de Wijn dan niet zou bezyzen. In deze uchtent / dewyl 't een heplige dag van 't Klooster was / quam ook een Man / die / uit de naam van d' Archimedrit, zijn Excell. d' Ambassadeur met dit volgende beschonk :

Klooster-
geschenk
aan zijn
Excell.

Een groot Kloosterzroot.

Een grote Kan met Quast / of slecht Biez.

Een Tobbetje met Wijn / wel acht / of tien mingelen groot.

Acht Zuuzholen.

Hy hreeg hier vooz een bezeering van vijfentwintig stuibezis ; en men schonk aan hem / en aan de genen / die by hem waren / Brandewijn en Spaansche Wijn. Ik ging kofst daaz na uit niet bezre van 't zelfde Klooster / om daaz op een groot belt / maaz toen met sneeu bedekt / een der Paerden van zijn Excell. te zien Pikereren. Terwyl ik daaz was / zag ik de Proceffie / of Om-
megang van dat Klooster / op deze volgende wyze toegestelt. Vooreerst zag men enige kostelike Standaartzjes / met kruzisjes daaz op ; en aan weezijden van de Vaantjes waren Helligjes geschildert. Hier op volgde een groot en zeffelijc bergult kruzis / met een Christusbeelt daaz aan. Daaz achter volgden enige Priesterz / die ook enige geschilderde beelden droegen / van de welken de kostelijsten met Paerelen en Gesteenten behangen waren. Achter hen gingen zeven / of acht paar Monicken / blootshoof / met geschore kuznen / met hun Misrocken aan. Zy zongen langs de straat ; en toen zy omtrent het Paert van zijn Excell. quamen / dat gepikeert wierd / bleven zy stil staan / en /

Proceffie,
of Om-
megang.

Kostelijke
kleding
der Vrouwen.
wca.

zich daar aan bezagende / wazden van hun aandacht afgeweert / en spzaken met malkander. Hier op volgde een menigte van Vrouwen / die kostelijk gekleedt waren ; te weten met Wmozijn / Satijn / en Damaste Roken / van binnen met kostelijk bont geboert / en van buiten met zware goude en zilbere Passementen geboort / die enigen uit hen zelfs geboortuurt hadden. Men zag om hun hals kostelijke Kragen / met Parelen bezet / en op hun hoofd kostelijke bonte Mutsen / die geestig en clezlijk geboortuurt waren / en aan hun voeten geboortuurt Laezsjes / of Hauten.

Op Dingsdag / de negentiende van November / des abonts / ontfing zijn Excell. d'Ambassadeur Zieben van Wolgda en Jeroslauto / door Dimitcr Juanof geschzeven / en oock een Cojas met bazsche Krabiaaz. Monsieur Vademrecht quam oock in de zelfde abont / in zes dagen van Wolgda / en zeide dat de Sneeuw weg goet om te reizen was.

Verfcheide
de Geschenken
aan ver-
fcheide
Personen.

Des uchtens / de twintighste / zond zijn Excell. door van Asperen. deze volgende dingen tot een geschenk aan d'Archimedrit, of Abe van 't Azhangelsche Klooster / tot dankbewijs van dat de Paerden van zijn Excell. op een Hof / aan deszelfs Klooster behoorende / gestaan hadden / als oock om dat de geschenken / door zijn Zaazsche Majestelt geschikt / en andere Goederen van zijn Excell. gedurende ons verblijf t' Oustinga / in bezwulfoe stene Keizers hadden opgestoten geweest / om tegen Bryant beschut te wezen.

Zes Bleschen met verfcheide gedistilleerde Waterren.

En Daasje met Wijn van Alkante.

En Daasje met Spaansche Wijn.

En Daasje met Fransche Wijn.

En Schuttel met zoute Limoenen.

Terwijl wy ober Maalijt zaten / zond d'Archimedrit weez dit volgende geschenk aan zijn Excell.

Enige Borden.

En groote Nap met Botez.

En gezouten Salm.

En grote bak met zeven of acht Zuuzholen.

En Daasje met Wijn.

En Daasje met Quast / of slecht Bier.

Des Donderdags / d'eenentwintigste / zond zijn Excell. een gelijk geschenk / uitgezondert de zoute Limoenen / aan Roman Sergewitz, Gouberneur van Solowitsiga. Des abonts ontfing zijn Excell. ober Moskou Zieben en Couranten uit Holland / met veel nieuwe tijdingen / en daar onder de doot van de Princes Douarlere van Oranje.

Twaalfde H O O F T - S T U K.

Toestel van vertrecken. Vertrek uit Oustinga deur verscheide Dorpen. Boborofski, een afgebrand Dorp. Koomst te Torma. Verscheidē Geschenken aan zijn Excell. die van de Gouverneur begroet en verwelkoomt word, en hem weer bezoekt, en beschenkt.

O Maandag / den vijftwintigste van Nobembez / quamen wel vijftig Sleden / om ons naaz Wolgda en Moskou te hoeren / daaz toe alles met gzoore bezigheid vaezdig gemaakt wiezd. In de voozgaande dag hadden wy uit de mont van de Gouverneur verstaan dat hy sedert Wpdrag / de

Grote
dronken-
schap in
Mosko-
vien;

dzie leste dagen vooz de vasten zijnde / uit de Kabbak (een Hezbezg / of liebez een Hzoeg van de Ketzez / daaz men Biez / Bzandewijn en Mee tapr / van 't welk d'ontfangst vooz de Ketzez (s) hondert en vijftig Koebels had ontfangen / en dat hy niet geloofde dat 'ez vooztaan tot aan Karsdag toe / zo veel ontfangen zou worden. 't Is bzeemt / en aanmezkenzwaezdig dat deze lieden / zo Jongen / als Ouden / zo Wijven als Mannen / zo Geestelijken / als Wezreltlijken / zich dan zo dzonken dzinken / en waltkandez onthalen / tot dat de Vasten begint.

Toestel
tot ver-
trek.

De zesentwintigste quamen 'ez noch wel hondert en vijftig Sleden. Des abonts quam Monfr. Vrik van Wolgda / met twee pakjes met Bzeben en Couranten / en bezeerde in de volgende dag / de zebentwintigste / aan zijn Excell. twee schuttels met Dorellen / en twee grote Soudakiken / zekez slach van Dirsch / den Schelvisch niet ongelijk / daaz af pdez in sommige tijden te Moskou lebendig wel vlez / vijs / ja zes guldenz kost. In deze / en in de twee volgende dagen was men zeez bezich met onze voozraat en reststuig te laden.

Vertrek
van een
gedeel.

Op Zatezdag / de dartzigste van Nobembez / dee zijn Excell. weez een geschenk van enige Bleschen met sterke Wareren / en drie Waatjes Wijn aan de Heef van de Gooft van Rzchangel / Favile Mikitvitz genoemt. Toen men mee / dan tweehondert hoebezsz vaezdig had gemaacht / bezzoch daaz mee vooz af de Stalmeezsz / met een Dagte / Tolk / en met de Stalkineschen / en alle de vaezden ; 't welk aangenaam om te zien was / eben als of een Heez voozttzok.

Op Zondag / d'eerste van Decembez / wiezd onder d'onzen vooz d'eerste maal her heilic Abontmael gehouden. De tweede / des abonts quamen by ons Houtman en Pleskouw , nu drie ermaal geleden van Wolgda bezzochiken / en zeez spoediglijk geretst. Zp bzachten aan zijn Excell. d' Ambassadeur zekez Dirsch / Stezlit genoemt / de gedaante van een Steur beztonende / die zp geheel van Fersislaaw meegezbracht hadden ; gelijk ook veel kostelijke lekkere Soudakiken / en veel Couranten en Posttijdingen uit Duitzslant en Hollant.

Sterlit. zee-
ker Visch,
aan zijn
Excell.
geschon-
ken.

Filimo-

Filimonovits tot een geschenk een grote Pokaal / die wel een mingelen nats groot was / tot dankbaarheid van zijn goed onthaal.

Op Woensdag / de vierde van December / hielden wy onder ons een Bede- en Dankdag over de bijzondere weldaden / van d'almachtige Godt aan ons bezwezen / en wijders om zijn genadige zegen over onze aanstaande reis. Werscheide liden van aanzien quamen in deze dag by zijn Excell. om afscheit van hem te nemen. Zijn Ed. zond de Heer Maaszschalk / de Secretaris / en de Vertaalder aan de heilige Vader d'Archimedrit ; om / uit de naam van zijn Excell. afscheit van hem te nemen. Zy wierden daar zeer wel onthaalt.

Op Donderdag / de vijfde van December / raen alles vaezdig was / om te bezrecken / bezochten wy de Gouverneur Martheen Filimonovits, op dat hy afscheit van zijn Excell. d'Ambassadeur zou nemen. Wy namen onderzusschen afscheit van onze Huismeesters / die ons voor d'eer / hen aangedaan / niet alleenlijk bedankten / maar ook met de tranen in d'ooogen aan ons beruigden in hoe hoge achting zy ons hielden. Wy bezvoegden ons alle in 't Hof / by zijn Excell. om daar voor de leste maal / dewijl wy op ons bezreck stonden / onze Maaltijt met koude spys te houden. Terwijl wy aan tafel zaten / quamen 'er enige uit de naam van d'Archimedrit, met Bier / Broot en Fisch aan zijn Excell. Zy / uit de naam van deze Vader aan ons zegen en geluk op onze reis gewenscht hebbende / wierden met Brandewijn en Spaansche Wijn onthaalt / en bezochten daar mee. Wy hielden een korte Maaltijt / en bezochten onderzusschen de Gouverneur / die met groot gebolg quam. De Wijn was alree wechgepakt ; en deshalven bracht men 't malhandez toe met Spaansche Wijn / en Brandewijn / in Schaaltjes / daar af enige haast bedangen wierden. Deze onthaling duurde wel twee of drie uren ; en de Russchen / die met de Gouverneur gekomen waren / wierden in de boorkamer met Russche Brandewijn in diez voegen onthaelt / dat zy genoegh te doen hadden om op de heen te blijven. De Gouverneur / die 't zijne ook wel rijkelijk wech had / bezock des abonts 't acht uren met de zijnen. Een uur daar na bezockt zijn Excell. met zijn geheel gebolg in ordening achtez malhandez / onder 't geluit van Trompetten / met een sloop van byna tweehonderz Sleden ; 't welk zeer bezmakelijk om te zien was.

In de volgende dag / de zeste van December / des uchtens te vier uren / quamen wy te Schoereetna / veertig grote woest / of ruim acht mijlen van Oustinga. Toen de Vaerden zich bezvackst hadden / roeken wy weer van daar / en men blies alrijt op Trompetten in onze koomst en bezreck. Tegen d'about quamen wy te Coisma Digna / vijfenveertig woest / of ontzent negen mijlen van 't andere Dorp. Wy hielden daar onse maaltijt met aldezhande kout gebract / en dronken Bier / Brandewijn en Sels ; want wy twijffelden niet / of de Wijn was bezoren ; dewijl wy 't quaat genoegh met de Sels hadden / daar in wy somtijts een bokje ps in 't schaalte zagen drijven. De ton met Bier wierdt by d'oben gezet / om 't ontdojen / en men tapte het beste daar af. Zijn Excell. zond de Hofmeester / met de Botteliez / en Keuken / en met veel anderz reistuig een uur vooraf van hier / om met mindez sleden belemmerz te wezen / en op dat zy Anazites voor zijn Ed. zouden bezorgen ; 't welk voort-

aalt

Afscheit
van zijn
Excell.
't Ouffin-
ga.

Vertrek
van d'Am-
bassadeur
uit Ous-
tinga.
Koomst
in ver-
scheide
Dorpen.

Aan altijd gedaan toezd. Wy volgden hem met honderz Sleden / en quamen in de volgende ūchtent / de zebende / te drie uren te Boborofski / wel honderz en veertig woest / of vizehtwintig mijlen van Oustinga. Men plachte hiez vazehe Paerden te krijgen: maaz dewijl dit Dozp ovez zes / of zeven weken wel half afgebrand was / zo gaf dit grote bezandering; en tezwijl wy in de Stoof zaten / quam een dez Priesterz by ons / om enig gelt hooz't afgebrande Dozp / en hooz de Kiez / die mee onder de voet geraakt was / te bezgaderen. De Hofmeester zok onderzuffchen weez hoozuit; en wy volgden een wijl tijts daaz na. Wy trocken hoozby veel zeffelijke Dozpen en Wiffcherpen / en quamen te half twee in een schoon Dozp / Soufia genoemt / tien woest van Sloboda / na dat wy in de tijt van zes uren vijftig woest / dat is omzeht tien mijlen / hoozgereden waren. Des avonts ten zeffen beztrocken wy weez van daaz / en quamen ovez middeznacht / d'achtste van Nobembez / te Gotzinga / beertig woest van de hoozgedachte plaats / doch deze beertig zijn grotez ge-weest / dan d'andere vijftig.

Afge-
brand
Dorp.

Op Zondag / d'achtste van Decembez / 's uehtens te zes uren / beztrocken wy van Gotzinga / en achtezhaalden op twintig woest van Totma onze Voederzleden / die wy hoozaf gezonden hadden. Des middags / te twee uren / quamen wy te Totma / een Stat aan de ribiez Souchna / die / byna in 't ronde gelegen / veel hoozzreffelijke geboutwen / maaz echtez niet zo veel stene Kiezhen heeft / als Oustinga / die zy in bezmaak ovezzeft. Wy bonden hiez de Stralmeester met de Paerden / en Hoetsen / die 'ez niet eezdez / dan in de hoozgaande dag gekomen was / bezmits hy / met de Paerden twee hoozgereden hebbende / hen ten darde dag stil hield / en liet uicrusten. Zy waren alle tot dus bezre ovezgekomen. Wy meenden dat wy daaz alles / te weten Paerden tot onze Sleden / gereet gebonden zouden hebben; dewijl de Priestaaf, de Seczetaaris / en de Beztaalbez twee / of drie uren / hoozaf waren beztrocken / om aan de Goubezneur van Totma / Knees Simon Peutrovitz Wefamskoy , onze hoornst bekend te maken / op dat hy vaezdiglijk ordening daaz in zou stellen. Maaz zo haast zijn Excell. d' Ambassadeur in zijn Hof was gekomen / om daaz niet langez te blijven / dan tot dat de Paerden ingespannen zouden zijn / zond de Goubezneur zijn Heef / een wachez Man / met vaze Kanebels / en geschore Baert / ('t welk ik nooit onder de Russchen gezien had) aan zijn Excell. d' Ambassadeur / om zijn Ed. te bezzoeten / en van hem te bezzoeken dat hy zou geliefen tot aan de volgende uechtent gedult te hebben; dewijl 't onmogelijk was de Paerden zo tezstont gereet te hebben. Dit wiezd beleefdelijk van zijn Excell. aangenomen; en weinig tijts daaz na quamen de Semskes Stares (die zo veel als gezwoore Vachtlleden van zijn Zaarsche Majesteit zijn / en byna in alle Steden onderhouden worden / de welken Paerden / Sleden / enz. bezschafsen) by zijn Ed. en schonken aan hem twintig Wittebrozen / en een Koggebroot. De hoozgedachte Heez quam hoort daaz na weez by zijn Excell. om hem van zijn heusheit te bedanken. Hy bracht dit volgende geschenk mee.

Koomst te
Totma.

Veront-
schuldi-
ging van
de Gou-
verneur
aan zijn
Excell.

Geschen-
ken aan
zijn
Excell.

Een Os.	Vijftien Cetterz.	Tien Welthoenderz.
Een Schaap.	Beertig Hoenderz.	Een Dat Biez.
Tien Hazen.	Twee Endvogels.	

Hy zeide met eenen dat de Gouberneur des abonts zou komen / om zijn Excell. te bezwelkomen. Da hem quamen de Buzgermeesters uit de naanz van de Gemeente / en brachten aan zijn Excell. tot een bezeering /

Een Os.
Een Schaap.

Diez Roggeboden.
Diezentwintig Witteboden.

De Stariken van Totma (die zo veel als gezworenen van de Gemeente by ons zijn) schonken ook een Schaap aan zijn Ed. ; Derscheide bezondere lieden brachten hun geschenken ook aan zijn Excell. in boegen dat zijn Ed. daar met zeez grote beleeftheit / en hoge achting ontfangen wiedz. En bewijl de Reef van de Gouberneur ons aangezegt had / dat de Gouberneur ons des abonts zou komen bezooten / zo hielden wy onze Maaltijt met grote spoet. De Gouberneur / verstaan hebbende dat wy geeten hadden / quam voort met zijn Snee / daar in hy een oudt Rusch Koopman neffens hem had / Osef Andrewits genoemd / die zeez rijk was / en jarelijks wel veertig duizent guldens inkomst / en acht Zoutkeeten had / van de welken hy in pdez jaaz acht duizent Roebels trok. Voort in de Snee stonden de boozgedachte Reef / en noch een Edeling van zeventien of achttien jaren / zeez kostelijc in de kleding. Wy ontfingen de Gouberneur binnen 't Hof / aan de trappen / en geleidden hem / onder d'azm ondersteunt / naaz boben / daar zijn Excell. d'Ambassadeur hem ontfing / met betuiging van grote beleeftheit aan weezijden. Toen deze Gouberneur een of twee uren by zijn Excell. had geweeft / (in welke tijt alle heusheit / zo van d'een / als van d'ander / getoont wiedz) bezocht hy / eez hy beztoek / dat zijn Ed. aan hem zou gelieven deze gunst / van hem mede te komen bezoeken / bewijfen ; daar hy byvoegde dat hy zijn Snee zou zenden / om zijn Ed. te halen : gelijk hy ook na bezloop van een of twee uren dee / in welke tijt hy zijn kamez dee opschikken / en contom met tapijten bezhangen / tafel en banken vaezdig maken / en alle zijn Zilverweez / tot de Maaltijt behoorende / daar op zetten. Hy ontfing zijn Excell. daar gekomen / zeez beleefdelijc / en gaf aan zijn Ed. d'eezste Schaal / op de gezontheit van zijn Ed. en betoonde ondertruffchen de grootte eezbedigheid / die van de minste Rusch gedaen zou kunnen worden / niet eens / maaz tot verscheide malen. Zijn Neben schonken in / en hy zelf gaf aan ons de Schaaltjes / en toonde zich zo gedienstig / dat hy ons beschaamt maakte. Endewijl hy verstaan had dat zijn Excell. een Straafjes Spel had / zo biel hy / zijn kostelijke klederen niet ontzende / tot verscheide reizen op zijn kniejen en aangezucht / met ootmoedig bezzoek dat zijn Excell. hem dit Spel zou doen horen : doch dit kon niet geschieden / om dat het wechgepakt was / en men niet daez by kon komen. De Trompetters van zijn Excell. wiedzden echtez / op 't bezoek van de Gouberneur / in de kamez gebzacht. Hy stelde toen / onder 't geluit dez Trompetten / de gezondheid van zijn Zaazsche Majesteit in / en zo bezvolgens van enige Gzoten in Moskou. Dit onthaal duurde tot aan middez nacht. De Trompetters hzegen / toen sy wech gingen / pdez eenig gelt ; en de knechten wiedzden met dzank wel onthaalt. Toen dit alles afgedaan was / geleidde de Gouberneur zijn Excell. onder d'azm tot beneden aan de Snee / daar hy

Bezock
van de
Gouverneur
aan
zijn
Excell.

en van
zijn
Excell.
aan
de
Gouverneur.

hy weez grote eerbiedigheid bewees / en zijn Ed. wel tot buiten 't Hof geleid zou hebben / zo zijn Excell. om dit te mijden / het Paert niet had doen voortgaan. Zijn Ed. wiesd van deze oude rijke koopman / en van de Reef tot in zijn Hof bezelt.

Op Maandag / de negende van Decembez / des uchtens zeez vroeg / zond zijn Excell. d' Ambassadeur de Maazschalk / Secretaris en Vertaalbez / met een schone bezulde Druisfpoakaal aan de Goubezneur / om hem vooz alle beleefsheden / aan zijn Ed. betwezen / te bedanken / en deze Pokaal tot gedachtenis aan te nemen / en / afscheit van hem nemende / te bezoeken dat de Paerden gereet mochten zijn / en ingespannen worden. Zp wiesden beleefdelijk en wel onthaalt / en / hun afscheit genomen hebbende / van de Goubezneur zelf tot beneden de trappen geleid. Hy zelf bezvoegde zich kort daaz aan hy zijn Excell. om afscheit van hem te nemen / en zijn Ed. vooz zijn geschenk te bedanken / met daaz hy te voegen dat hy zulks niet bezdiende. Kort / hy was de beleefste Goubezneur / die wy tot aan die tyd in Ruschlant hadden gebonden. Da dat hy op de heuschste wyze afscheit van zijn Excell. had genomen / wilde hy niet lijden dat zijn Ed. hem bezde / dan effen buiten de Kamerdeur / zou geleiden / en dewyl zijn Ed. zijn beruigenis daaz tegen dee / zo bleef hy staan / en wilde niet voortgaan / in voegen dat zijn Ed. zijn bezzoek eindelyk toestaande / hem van de Maazschalk / en van ons tot aan de Slee dee geleiden. Deze Heer / in deze voegen van ons gescheiden / zond een wuz daaz na aan zijn Excell. en aan ons / dooz zijn Reef / twee grote platte Roeken / een vooz hem / en een vooz d' Edelen en Officiez / daaz ober de Secretaris en Vertaalbez hem uit onze allez naam gingen bedanken. Dezen wiesden / met hun gebolg / zeez wel van hem onthaalt / en op hun beztryk met bezscheide Wiltbzaat beschonken. Kortz daaz na quam d' oude Heer / Osef Andrewitz , en bezeezde aan zijn Excell.

Afscheit
van weez-
zijden.

Een Schaap.

Een Gang.

Zes Hoenders.

Tien Letteren.

De Goubezneur bewees in deze dag / op 't bezzoek van zijn Excell. aan enige Burgez / die gebangen waren / om dat zp hun Schatting niet opbachten / en dieshalven dagelyks met veel stokslagen op hun scheenen geslagen wiesden / deze genade / dat zp / uit eerbiedigheid / die hy aan zijn Excell. bewees / niet in drie dagen geslagen zouden worden.

Dartiende H O O F T - S T U K.

Vertrek van Torma. Schichtige verandering in de Huizen der Russchen , op de koomst van iemand van buiten. Deurtrecking deur verscheide plaatsen. Verontschuldiging van de Gouverneur van Wolgda , over de snelle koomst van d' Ambassadeur.

W H bezzoeken 's middags t'een wuz / en lieten daaz de Stalmeezter / met zijn gebolg / die in de volgende dag zouden volgen / en niet met ons konden tzecken / om dat de genen / die de Paerden geleiden zouden / niet gereet

Vertrek
van Tot-
ma.

Schichtige verandering in de Huizen der Russen.

reec waren. Des abonts / te zeven uren / quamen wy t' Outzia Costema / vijftig woest van Totma. Als men in de Doorpen / en in de Stoben koomt / zo hzielt het daar van Wijven / Kinderen / Koejen / Schapen / Dazkens / Ganzen / Endvogels en Hendenys. Maar zo haast als 'er iemand binnen koomt / jagen zy de grote beesten buiten / en lichten voort een plank uit de vloer op / en laten alles naaz bereyden / als naaz d'afzont / ballen / daar somtijts Wijven Kinderen onder zijn : in boegen datmen in een oogeblik tijts een schichtige bezandering ziet ; 't welk bezmakelijc om t'aanschouwen is. In dit Doorp hielden wy onze Maaltijt / en tzoeken toen weerz voort.

Koomt te Gazako,

En te Souske.

Op Dingsdags / de tiende van Decembez / 's ochtens zeer vroeg / quamen wy te Gazako / vijftig woest / omtrent tien mijlen / van de vorige plaats / van daar wy te zeven uren bezochten. Na dat wy vijfenbeertig woest / of negen mijlen voertgereist waren / geraakten wy na de middag / t'een uur / te Souske / zeventig woest / omtrent beertien mijlen uitmakende / van Wolgda. 't Is aanmerkenswaerdig dat wy in de tijt van hiezentwintig uren / van Totma / tot aan Souske / achtentwintig mijlen uitbrengende / met een Paert hebben gereden ; 't welk te horen noot van enige andere Ambassadeurs gedaan is / dewijl zy niet zo spoedig / als zijn Excell. voortgereist hebben. Wy hielden hiez onze Maaltijt / en hzege bezandering van Paerden / die spade aanquamen. Wy hoorzen hiez dat veel Edelen uit Moskou naaz Wolgda hadden geweest / om zijn Excell. daar t'ontfangen / maar dat zy / dewijl onze koomst te lang duuzde / weerz na Moskou waren ontboden. Van d'Edelen / onder 't gebied van Wolgda wonende / wiezd aangezegt dat zy / op d'aankoomst van zijn Excell. opzitten zouden. Wy bezochten van Souske 's abonts te zeven uren / en / zeven mijlen obez lant gereist hebbende / (want wy hadden onze reis van Oustinga geduriglijk met Sleden obez 't ys genomen) quamen in de nacht te Staro Mikolokit / van daar wy / na dat wy 'er twee / of drie uren stil geweest hadden / weerz te lant bezochten.

Op Woensdag / d'elfde van Decembez / 's ochtens te zeven / of t'acht uren / quamen wy te Corondaaf / drie woest van Wolgda / daar bezscheide geschenken gebzacht wiezden / en veel Russche Edellieden / met hun Sleden / by zijn Excell. quamen. Onze Sornik quam hiez ook zijn Ed. bezwelkomen / en bezeerde aan hem een Gans / en een Endvogel. De Gouverneur van Wolgda / Feuder Alexandrewits genoemd / de koomst van zijn Excell. d'Ambassadeur te Corondaaf bezstaan hebbende / wiezd bezbaast / bezmits hy zijn Ed. noch in geen drie / of vier dagen bezwachte / om dat hy zich niet kon inbeelden dat de zelfde zo spoediglijk voortreisde. Hy zond dieshalven / behalven d'Edelen / een / of twee grote Heren aan zijn Excell. om uit zijn naam een compliment af te leggen / en zich te bezontschulbigen / met te zeggen dat hy zijn Ed. niet zo spoedig had bezwacht. Enige Duitse Hooplieden quamen hiez ook zijn Excell. bezwelkomen.

Veertiende H O O F T - S T U K.

Beschrijving van Wolgda, en intreë in deze Stat. Verscheide Geschenken aan zijn Excell. die in deze Stat verscheide Duitische Kooplieden vergast. Vermaak met de Sleden, en goed onthaal by de Gouverneur, die, niet met d'Ambassadeur spreken mogende, om reden, die gegeven worden, zijn gevolg zeer wel onthaalt.

Wolgda is / ten opzigt van d'andere Steden onder de Russchen / een grote Stat / daaz de ribiez Souchna byna midden doorloopt. Men heeft hier verscheide trefselijke Kerken / van steen gebout. Hier staat ook een houtse Kerk / met zijn Toren / die beide daaz / gelijk men hoorgeest / in een enige dag gebout / en echter zeer sierelyk / naaz de gewoonte van dat lant zijn. Men zegt daaz dat / zo haast deze Kerk volbout was / de Pest / die daaz toen zeer zwaar was / ophield / als of men daaz mee aan God een dienst had gedaan. Men ziet hier mee een zeer voortrefselijk Klooster / dat zeer heezlyk gebout is / en daaz in een Naxtsbisschop zijn Hof houdt. Hier zijn ook grote voortrefselijke Hoven / zo van Duitische / als Russche Kooplieden / met voortrefselijke Boomgaazden beziet. Men vind'ez mede enige oude bezalle Hoozten en Muren / die dagelijks noch meez bezallen. Venssens een grote Naxt / op de welke albezhande Waren te koop gebracht worden / is'ez ook een voortrefselijke Ditschmazik / op de welke men ongemeen veel Ditsch / gelijk van Soudacken / en grote Baezzen / en meez anderen / te koop byengt / die ten meestendeel bezoren zijnde / by stapels op malkandez gehoopt worden ; en de kleine Ditsch word met balen gemeten : in boegen dat de Ditsch / gelijk ook alle andere Levensmiddelen / daaz zeer goetkoop te bekomen is.

Beschrij-
ving van
de Stat
Wolgda.

Wp dan / alles in ordening gebracht hebbende / reden voort naaz de Stat Wolgda / onder 't geluit van Trompetten en Keteltrommen. De Russche Edelen met hun Sleden reden vooz aan ; en daaz op volgden de Duitchen / die van de Keteltromslagez / en van de Trompettez in Sleden gevolgt wiesden. Achtez hen quam de Priksaak, met een Gooft / die zijn Ed. te Torondaaf had bezwelkoomt / en in een Slee vooz d'Ambassadeur reed. Zp waren alle zeer hofelij gekleed. Zijn Excell. volgde in zijn eige Slee / daaz hy mee gereist had ; en nessens hem aan weezzyden waren de vier Helbazdierz / die blootshoof gingen. De Pagien stonden achter op de Slee ; en de Takken liepen te voet daaz achter. Wp volgden in ordening met onze Sleden na malkandez / en hadden rontom ons duizenden van menschen / die ons volgden / van de welken enigen zo pberig waren / dat zp / niet wel toeziende / in de byten stiepen / die in 't ys gemaakt waren. Wp tzoeken dus voort / wel een uur lang / eerst langs het ys op de ribiez / en daaz na deur de straten / in de welken het zo vol van volk was / dat men 'ez naauwelijks kon deurkomen. Wp tzoeken voozby een groot Hof / daaz de Gouverneur gegaan was / om

Intree
van zijn
Excell.
binnen
Wolgda.

zijn Excell. te zien voorby rijden / en daaz wy veel Russche Juffrouwen zagen / die zich in de beinsters hadden begeben / om onse intzee te zien. Wy quamen dus aan 't Hof der Weduwe van de Heer Tho. Hebdon, diens Broeder / Sr. John Hebdon, Resident van zijn Majesteit van Engeland / in Holland had geweest. Zijn Excell. wierd daaz van alle Heeren naaz hoben geleid; die / daaz na hant afscheit nemende / bezochten. Wy bezoeuden ons voort naaz de Hoben / die men ons aangewezen had.

Gefchen-
ken aan
zijn
Excell.

Op Donderdag / de twaalfde van December / 's tichtens broeg / quamen die van de Gemeente en andere zijn Excell. begzoeten / en schonken aan zijn Ed. enige bezwaarschingen / volgens de gewoonte van dit lant. En zeke / de Russchen zijn dit zo gewent / dat zy niet zullen nalaten aan de geen / die tot hen koomt / zo hy in enige achtung by hen is / in zijn koomst met aanbieding van enige Lijstocht te bezwelkomen; 't welk van de geringsten zelven / die tot het Hof behoren / gedaen word.

Toen dezen naauwelijks bezochten waren / volgden d'afgebaezdigden van de Cancellier / en bezeeuden aan zijn Excell.

Vijf Ganzen.

Vijf Kalkoenen.

Hier op volgde de Schrijver / en schonk aan zijn Ed.

Twee Ganzen.

Twee lange grote Wittebroden.

Daaz na quam de Heer van de Gouverneur / en schonk uit deszelfs naam aan zijn Excell.

Een Os.

Twee jonge Kalkoenen.

Twee Schapen.

Twee grote Broden.

Twee lebendige Hazen.

Een Swaan.

Tien Ganzen.

Hier grote Dissen / Sterlitten ge-
noemt.

Tien Kalkoenen.

Tien Hoenders.

Duitsche
Kooplic-
ken by
zijn Ed. te
geft.

In deze dag zond zijn Excell. een Expresse naaz de Stat Moskou / met Briefven aan haaz Hoogm. en aan zijn Hoogheit / op dat de zelfden van daaz te lant naaz 't Dadeylant overgezonden zouden worden. Des middags had zijn Excell. enige Duitsche Kooplicken tez Maaltijt / die wel onthaalt wierden / en vrolijk bezochten. In de volgende dag / de daztende van December / schonk zeke Goost / of Koopman van 't Hof / Gavriele Martinof genoemt / uit de naam van de opziender van den tol tot Wolgda / aan zijn Excell. enige Monthof / bestaande in

Twintig grote Broden.

Hijfentwintig alderhande kostelijke Dissen.

Een Schaap.

Twee Ganzen.

Twee Endvogels.

Een Cobbetje met Risskes / 't welk een soort van Paddestoelen is / in Bekel ingemaakt.

Inhaling van sijn Exelentie
NRAET van KIENCK, binnen WOLGDA met
SLEDEN

1 sijn Excell^t Coenraet van Clenck 2 de Prestaf 3 noch eenige groote Russigse Hee^r 4 Duijtsse Kooplieden die van Ceterl Tromslagers gevolgt wierden 5 eenige Russen Edelheden 6 Pagien

Back of
Foldout
Not Imaged

Op Zondag / de vijftiende van Decembez / wierd in deze plaats vooz d'eerste maal gezeekt. Veel Duitfche Kooplieden quamen om te horen / met hun Wijven en Kinderen. Enigen van hen bleben by zijn Excell. te Maaltijt / gelijk Mevrouw Hebdon , en eenige andere Duitfche Kooplieden met haaz Vrouwen / enz.

Des Dingsdags / de zebentende / tegen de middag / quam de Stalmeeftre / met de Paerden en Koetsen / en daaz beneffens met het Keisruig / dat hy by zich had / te Wolgda. De Paerden / die pdez van twee Kuffchen geleid wierden / en by dag niet meez dan acht of tien mylen voortzochten / 's nachts / en ook de dazde dag ftit stonden / quamen alle wel obez.

Op d'achtiende / des uchtens (gelijk wy in de voozgaande dag met malhandez afgefproken hadden) reden wy / als in een Cabalcade / met twintigh fteden achtez malhandez / pdez in fijn behoortijcke ordening / en elk op fijn best gekleed / en met pluimen beziet / gelijk de Maerfchalk met St. Bos in d'eerste / de Heez Bessels met S. Houtman in de tweede / en de Heez Grim en ik in de derde / en soo voozts langs de Ribiez / en daaz na deur de Stat ; en voozts by de Gouberneuz / die ons boben in de voozzaal ontfing / en beleefdelijk onthaalde / en Latijn en Italiaanfch met ons fprekende / groote byentfchap aen ons bewees. Zijn Gemalin / met haaz Staat-juffezs / quam ook te voozfchijn. Wy stonden op / fo haest als fy in de Kamer bezcheen / van de tafel / daaz aan wy alle gefeten waren / en die met eenige fchotels Confituren / Koeken / etc bedeckt was / en begaben ons na de deur van d'ingangh : 't welk een plichtpleging is / obezal by de Kuffchen / die van aanzten zijn / gebuyghelijc / en fo veel bediedende / als of men de man met fijn hzoutw alleen wil de laten ; daez op kooimt van de man / en fijn gaffen (dus noem ick de hzienden / die hy dese eez aendoet / dewyl dese gemeene onthaltungen ook steeds met fpijen dzank bezfelt zijn) by de handt nemende / pzfenteezt die aen fijn hzoutw / die / als een beeld sondez fpreken / obez-einde staen blijft / en van een pdez op zijn beuzt gekufft wort : eez men hiez toe kooimt / bezfoekt men in 't gemeen aan de man / om vooz te gaan : de hzoutw / dus gekufft zijnde / bied daaz op aan pdez een fchaaltje Brandewijn / of andere gedistilleezde Wijn aan / die men / toezreedende / uyt haez hand gaet halen / en / weez op fijn plaers geheezt zijnde / uyt dzinkt / en daez na aen een van hare maeghden weez obezlebez. Na dat wy wel onthaeft waren / namen wy ons affcheid van de Gouberneuz / die ons voozts tot beneden de rzap / aan de ftee geleidde. Toen wy aan 't Hof van zijn Excell. d'Ambassadeur quamen / hield zijn Ed. de voozgedachte Kooplieden / die met ons gereden hadden / en wel zes of feben ftexk waren / by hem tez maaltijt ; en in dese voegen wotezd deze dag in bezmaak obezgehzacht.

Op Donbezdagh / de negentiende van Decembez / na dat de Pzedikatie gedaan was / quam de Slee van St. Bos , om / volgens de noodiging / in voozgaande Dingsdag gedaan / zijn Excell. d'Ambassadeur te halen. Zijn Ed. rzad kozt daaz aan in de Slee. De Maerfchalk en wy rzaden / pdez naez zijn rang / by paren vooz uit. De Hellebaardiezs gingen twee vooz / en twee achtez tez zijden van de ftee. De Dagten stonden achtez op / en de Lakhepen liepen rontom achtez na. Toen wy aen 't Hof gekomen waren / wierden wy

De Stal-
meeftre ,
met de
Paerden
kooimt
by zijn
Excell.

Vermaak ,
met de
ftee, geno-
men.

Onthaeft
by de
Gouver-
neur.

d'Ambaf-
fateur ter
maaltijde
by St.
Bos.

wy

wy tzeffelijc bezwellkoomt; en nadat wy een glaasje sek / rontom gebzonken hadden / gingen wy aen de tafel zitten. D'eerste opdissching bestond in zeven schotelen met koude kost van vleesch / visch en pasteyen / de tweede in twaalf schotelen met leckere toegemaakte spijs / zo gezoden / als gebzaden / en daaz pasteyen neffens waren; de derde in twintig schotelen van alderhande gebak; en de vierde in een gelijk getal van schotelen met na-gerechten / daaz taarten / en veel andere lekkheypen / die men niet in Moskoben bezwacht zou hebben / ondez waren: in boegen dat wy / van spijs en drank wel onthaalt zijnde / wel beznoeght naez onse Hoben kerzden.

De Gouverneur
bezichtigt
de Paerden
van
zijn
Excell.

Op Zaterdag / d'eenentwintigste van December / dee zijn Excell. d'Ambassadeur aan de Gouberneur Feuder Alexandrowitz, die aan zijn Ed. bezocht had de Paerden te mogen zien / bekent maken dat hy de zelfden in dese ochtend zou laten uitgaan. De Gouberneur / van veel Sleden / met verscheide Russische Edelieden gevolgt / bezhoegde zich daaz op ten huize van Sr. Vrik, het naaste Hof aan dat van zijn Excell. Hy had wel gewilt de Heer Ambassadeur zelfs te mogen komen zien / maar dewyl zulks by hen niet geoorlooft is / zo lang als d'Ambassadeur zijn Zaazsche Majesteits klare oogen (gelijk zy zeggen) niet gezien heeft / moest hy zulks tot aan onze wederkornste uytstellen. Hy was een zeer heusch en beleef out Man / van geboorte een Pool / en in de Russische en Poolische oorlogen / in d'Azaine / daer hy Provinciaal van St. Dominicus ondez was / gebangen genomen. Hy had tien jaren lang in ballingschap in Sibirien geweest / daaz men hem de Russische Godtsdienst had doen belijden / een Russische Woutw trouwen / en eindelijk was hy nu en dan in deze en andere Watwodschappen / of Goubernementen van Steden en Provincien gebzukt. Wy hem bebond zich ook de Scharbewaarde van d'Azersbisschop dezer Stadt / die / wel een Stalmeester van zijn Zaazsche Majesteit geweest / en in ongenade bezballen zijnde / het Kloosterleven had aangenomen. Hy nam / gelijk ook de Gouberneur / en boozt alle de genen / die by hem waren / groot behagen in 't zien van deze Paerden / die alle een boozcen / twee of drie reizen boozhy 't huis / daaz zy waren / geleit wierden. De Gouberneur zond zo haast zy alle gepasseert waren / een Edelman / die hem in bloedt bestond / aan de Heer Ambassadeur / om zijn Ed. zeer beleefdelijk booz deze heusheit te bedanken: daaz op de Heer Ambassadeur de Maazschallt / de Geheimschrijber / enz. aan de Gouberneur zond / om hem wederom van zijnent wegen te begroeten. Wy / in 't Hof gekomen / wierden aan de trappen van 't huis dooz de Gouberneur ontfangen / die ons boozt in de stoof bracht / daaz 't vol van Edelen was. Op de tafel stond een versnapering van Wutmen / Rozijnen / Wygen / Bekelharing / Salu / Kabiaaz / Russische Koek / en verscheide dranken gereet. Toen wy daaz een weinig gezeten hadden / sprak de Gouberneur in de Latijnsche taal met bezonder lof van de goetheit van zijn Excell. d'Ambassadeur / die de Paerden aan hem had beztoont / en ons nu noch daazerboben aan hem zond. Wy hadden ondez ons gevolgt de kleine Dagge / die hy by gebal zag. Hy vzaagde of dit die bozst was / de welk zo schoon kon spelen; en wenschte met enen om 't geluk van hem te mogen horen. Men dee diesghalven dit speluitig halen; en toen het gekomen was / zeide hy / dat hy / schoon

Die hem
daar over
doet be-
danken.

schoon hy op veel plaatsen gereist had / nooit geen Staaffjes-spel had gezien. Hy sprak wydeers / toen hy de Pagie daar op zag spelen / dat hy ten hoogsten was verwonderd van dat zulke een kleine knaap / als deze was / met zulke een aardige gezinntheit daar mee kon handelen / en / zich naaz de boozgedachte Monnik liende / zeide tot hem / dat / zo men daar met zulke Klokjes op zulke een geestige wyze het volk tez kekke riep / de menschen zich wel tienmaalen meez in getal derwaarts zouden boegen. Hy / deze zaak dus tot aan de Hemel (gelijk men zegt) verheffende / streek met zyn hant ovez 't hooft van deze D. / prees hem / en gaf aan hem rijkelyk van 't geen / dat 'er opgedischt was. Hy stond boozt op / en nam zyn afscheit zeez beleefdelijk van ons ; en toen wy buiten op 't Hof quamen / bonden wy daar noch de Gouverneur / van de welk wy weez van nieuws afscheit namen / en zo weez naaz zyn Excell. gingen / aan de welk wy de gehele zaak bezhaalden.

Vermaak
van de
Gouverneur
in
't Staaffjes
Spel.

Vijftiende H O O F T - S T U K .

Dankbewijs van d'Ambassadeur. Bericht aan zyn Excell. uit Moskou, wegens zyn inhaling. Mongaalsche Gezanten by d'Ambassadeur, en hun slechte stant. Onderlinge Geschenken en onthalingen.

Op Zondag / de tweeëntwintigste van December / na dat de Predicatie gedaan was / bleven enige Duitsche Kooplieden / in deze plaats woneude / met hun Vrouwen en Dochters by de Heer Ambassadeur tez Maaltijt / in de welke zy met goede spys en aangenaam gespeel / en / toen de Maaltijt gedaan was / met anderz vermaak wel onthaale wozden.

Op Maandag / de drieëntwintigste van December / wozden de Heer Maarschalk / en boozts d'andere Heren by een Duitsch Koozman genodigt. Enigen van ons gingen 's namiddags derwaarts / en bleven 'er byzelyk by makhandez / tot ovez de middeznacht. 's Ochtens / de vierentwintigste / was zyn Excell. niet wel te pas / en moest des middags boegez / dan wy gewent waren / van tafel opstaan. Doch dit ongemak bezdwien haast. De Heer Ambassadeur zond / om de Hooffche Koozman Gavrielle Martinof booz zyn geschenk te bedanken / in bezgelyng aan hem enige vaases met Spaansche en Fransche Wijnen / Brandewijnen en andere Wijnen ; en zond / om de zelfden van zynent wegen aan hem te presenteren / des namiddags eentgen van zyn gebolg mede / die daar van hem zeez wel en met grote heusheit / en betuiging van zyn hoge achting tot de Heer Ambassadeur / onthaalt wozden / en op hun bezzek noch elk met een koeck op haaz wyze met opgeduchte beektenissen / en letteren begiftigt wozden. Welke heusheit hoewel die elbers belachelijk zou gehouden wozen / van ons echter aangenomen moest wozen / om niet booz onheusch by hen geacht te wozen.

Op Woensdag / de vyfentwintigste van December / des ochtens / ontving

Dankbe-
wijs van
d'Ambas-
sadeur aan
Gavrielle
Martinof.

zijn Excell. tijding uit Moskou / dat hy op zehen woort van de boozgedachte Stat ingehaalt zou worden / met bericht dat zijn Ed. daar op de zebenentwintigste van December / naaz d'oude stijl / bezwacht toezd / dewyl men tegen die tijt grote toefsel maakt. Obez deze / en twee andere zaken zoud de Heerz Ambassadeur de Geheim-schrijbez met de Deftaalbez aan de Heere Gouverneur ; en tezwyl dezen noch by de zelfde en waren / quamen daar enigen van de Mongaalsche Gezanten / welkez breebde manieren by hen in achtung wiezd genomen. De Heerz Gouverneurz selde zeer beleefdelijk aan hen booz / of het aan de Heerz Ambassadeur ook onaangenaam zoude zyn / dat hy de zelfden aan hem zoud / en hzeeg tot antwoort / dat zy niet twijffelden of zyn Excell. zou groot bezmaaki nemen in haaz te zien. Deshalben / hozts na dat de Geheim-schrijbez en Deftaalbez weez by zyn Excell. gekomen / en hun wederbaren aan zyn Ed. beztoont hadden / quamen dze van de boozgedachte Ambassadeurs / bezzelt met enige Kuffchen / gelijk ook met dze van hun Dienaazs / die in een getal van vyf bestonden / de welken zy alle te zamen Hoeken noemden / de Heerz Ambassadeur bezochten. Zy namen / noch in 't inkomen / noch in 't uytgaan / geen van allen hun mutsen (die byna de genen van de Straetsburgsche of Switserzche Wyben gelijk zijn / en daez op zy een Bosch Franje han zjbe van achtez hadden afhangen) af ; maaz / zich een weinig booz obez buigende / raakten met twee vingeren haaz boozhoofst aan. Zy hadden / booz middel van een Kuffche Deftaalbez / veel redenen met de Heerz Ambassadeur / aan de welk zy bezscheiden byzonderheden van haaz Tant / Godtsdienst en Kegering bezhaalden. Zy wiezden met enige drank onthaalt / en / een wyl tijts gezeien / en met grote bezwondering het spelen van een kleine Pagle op een Staaffpel / op de wyze van kleine Klokjes / op de Wtolen en andere Instumenten gehoozt hebben / bezzochten weder alle te zamen in een Slede / gelijk zy gekomen waren. Zekez / hoelbzeet de Kuffchen van dit volk boozgaben / als of zy wel een getal van byna hoozt duizent Mannen te beide konnen bzengen / zy schenen ons ehtez han geen byzondere achtung by hen te zyn : Want behalben dat de gantsche toefsel van deze Ambassade geheel armeljk was / zo was het onderhoud / 't welk van zyn Zaazsche Majesteits wegen / aan deze lleden dagelyks gegeven wiezd / van zo weinig belang / dat die van de geheele Ambassade in pbez dag niet boven de vyftien stubez quam te belopen. Men kan htez uit van 't overige oozdeelen.

Mongaalsche Gezanten bezochten zyn Excell.

Hun flechte staat.

Bezending en Geschenken van zyn Excell. aan de Gouverneur.

Op Zondag / de negentwintigste van December / heeft zyn Excell. toen de leste Predikatie te Wolgda gedaan was / het Kint van Sr. Bosch, diens Huizvrouw in de boozgaande dag in de kzaam was heballen / ten Doop gehouden / en het zelfde Koenraat, naaz de naam van zyn Excell. genoemt. Na de Predicatie zoud zyn Excell. de Maazschalk / de Secretaris / my en van Aferen, aan de Gouverneur Feuder Alexandrowitz, met twee Geschenken / 't een een grote Zuifpoekaal / van binnen en van buiten bezult / booz de Gouverneurz ; en 't ander een kleindez Pokaal met Boeckels / booz zyn Gemalin. Zyn Excell. zoud dit tot bewijs van genegentheit / en tot gedachtenis / end met enen de Gouverneurz booz alle eez en byzientfchap bedanken. De Gouverneurz / betuigende dat hy zulks niet bezdient had / zeide dat het hem leet was / dat

dat hy niet by zijn Excell. had mogen komen / en voegd'ez by dat / als zijn Ed. langs deze weg weezkeerde / hy hem buiten de Stat te gemoet zou rijden / en / veel bezontschuldigingen en betuigingen van vrientfchap bygebracht hebbende / wenschte aan zijn Excell. en aan ons geluk en voozwoert op onze reis. Hy dee ook / om eez aan ons te bewyzen / zijn Gemalin halen. Zy quam te voozschijn met een kostelyk groen Damast kleet / dat met grote goude kanten belegt was / en had op haaz hoofst een zeez kostelyke Muts / die dicht met Pzrelen gestikt was / met een diezbare rant van beberen daaz rontom. De Gouverneur had te boren een Schaaltje met gedistilleert waterz aan ons geschonken; en nu ontfingen wy / na dat wy Meezou / zijn Gemalin / met zijn bezlof / gekust hadden / pdez van ons / een Schaaltje van de zelfde bezocht uit haaz handen / na dat zy zelve ons toegedronken had, 't Welk zy sedert met Meez beziende. Wy namen toen onze afscheit; en de Gouverneur gaf weez aan ons byzheit / om zijn Gemalin te kussen / en voegd'ez by / dat dit by de Russchen geen gewoonte was; doch dat hy / geen Rusch zynde / en wetende dat het in Holland dus gedaan wiezd / ons dieshalven deze eez liet genieten.

Die d' Afgevaerdigden vrientdelijk onthaalt.

Na dat wy alle haaz gekust / en voozts onze afscheit genomen hadden / gingen wy naaz de Diaak, om een papiertje met Gout / 't welk de Heez Maazschalk by zich had / aan hem te schenken. De Diaak, het zelfde beleeftelyk wtgevende / wilde het aan de Maazschalk weezgeven. Wy wilden voozt weez beztrecken / om dat zijn Excell. met de Maaztijt naaz ons wachtte. Maaz hy wilde ons dus niet laten weechgaan / en zeide dat de grote Ambassadeur zo grote gunst en eez aan hem bewees / dat hy ons geheel anders behoorde t'onthalen. Hy kzeeg toen uit zijn Bleschielderz brie of vier Bleschen met sterke wateren / en dee twee dosijn zilbere Bekers en Kroezen / met zijn zilbezgewaat / tez tafel behoorende / te voozschijn bzingen; en na dat hy ons enige tijt hiez mee onthaalt had / wilden wy gaan; doch hy zeide dat hy zijn Gemalin vooz onze ooggen zou laten komen / om ons op te houden. Zy bezscheen ook met enige andere Vrouwen / en was zo schoon / als ik noch enige Vrouw in dat lant gezien had / en zeez kostelyk in de kleeding. Na dat wy / met bezlof van de Diaak, haaz / pdez op zijn beuzt / gekust hadden / ontfingen wy pdez een Schaaltje / en ook een Beker Mee / uit haaz handen. Wy namen voozts onze afscheit / en / in 't Hof van zijn Excell. gekomen / bezhaalden aan zijn Ed. het geen / dat wy bezricht hadden.

Onthaling by de Diaak;

Toen wy / hoewel spade / ons middagmaal hadden gehouden / gingen wy alle voozuit te voet (en zijn Excell. in de Slee) naaz de woning van Sr. Bosch, om daaz onze afscheit van de Kzaambrou / zijn Huizbrou / te nemen / die ons pdez met een schaaltje Spaansche Wijn beschonk. Wy wiezden toen uit die / in een andere kamez gebzacht / daaz men voozt een tafel dekke / op de welk meerz dan dartzig / zo middelmatige / als kleine Schotelz met Gebakfels / Tazten / Confituren / en andere beznaperingen opgedischt wiezden. Wy dronken 'ez ook bezscheide gezontheden; en na dat wy 'ez enige tijt vzoelyk hadden geweez / namen zijn Excell. en wy alle onze afscheit / en tzoeken naaz huis.

En ook by de Heer Bosch.

Zestiende H O O F T - S T U K.

Zijn Excell. vertrekt van Wolgda, en, deur verscheide Dorpen getrocken, koomt te Jeroslaaf, en van daar te Perislaaf, en eindelijk te Nikola, niet verre van Moskou. Slechte stant van 't Hof te Nikola.

Ventrek
van Wolg-
da.

Des middags / de daztigste van December / maakten wy alles gereet / om na de middag te vertrekken. Zijn Excell. hoewel niet wel te pas / bezfloot echter / als een Heer / die alle ongemak uitstaan kan / zijn reis te bezonderen. Wy bezochten dan 's avonts op de zelfde wijze / als wy in deze plaats gekomen waren / en wiesden wel drie of vier woest van Duitse kooplieden / en Russische Heeren uitgeleid.

Vervorde-
ring van
de reis.

Tez middeznacht quamen wy te Gzishowitz / een groot en schoon Doorp / beeztig woest / of acht mijlen van Wolgda / daar wy een weinigt tijes stil waren. Wy hadden / met over 't lant te rijden / een quade weg gehad / die / gelijk de Doezlieden zelden / noch ezgez zou worden. Wy waren tez Heerbezg in zwarte Stroben / die lelijk genoeg schenen. In de Stroof / daar in zijn Excell. zich onthield / was een Drou / die / overgrote vreugt over de koomst van zijn Excell. bedrijvende / zijn Ed. op haaz wijze met enige spijze zocht t'onthalen / en goet Broot en Bier op tafel zette; daar wy ons byvoegden / en van deze Drou mee genodigt wiesden.

Toen de Daezden een weinigt gerust hadden / tzoeken wy van daar / en quamen d'eenendaztigste / des ochtens zeer vroeg t'Obhozze / twintig woest / of vier mijlen bezdez / daar wy dazsche Daezden sregen. Wy tzoeken boozt weez van daar / en quamen 's avonts te Elleetsham / van daar wy / na dat de Daezden / en wy gespijzigt waren / boozt beztoeken / en 's avonts te half elven t'Ougozshojam / vijftwintig grote woest / of ruim vijf mijlen bezdez / daar wy weez van Daezden bezwiffelden. En deloofst zy in 't eezst weigzden Daezden te geben / zo wilde zijn Excell. de Geschenken / die zijn Ed. aangeboden wiesden / niet aannemen. Daar bezliepen wel vier of vijf uren / tez wy wy naaz de Daezden wachtten.

1676.

Op Woensdag / d'eezste van Januarius / beztoeken wy boozt van de boozgedachte plaats / en quamen / zeven woest van daar / in een schoon Dlek / Danielofski genoemd / zo groot en schoon / als een Stat / met Wazkten en Gebangenshuizen. Des avonts quamen wy te Woksozshojam / beeztig grote woest / of ruim acht mijlen van de boozgedachte plaats.

Koomft te
Jeroslaaf,
en be-
schrijving
daar af.

Toen wy daar onze Maaltijt gehouden hadden / beztoeken wy weez / en quamen des Dondezdays / de tweede van Januarius / 's ochtens te drie uren / in de Boozstat van Jeroslaaf / daar wy ons bezkleedden / en ten negen uren met grote heezijtheit / en een gebolg van wel over duizent menschen / onze intzee deden. Deze Stat heeft aan de zuidzijde de ribbez de Wolga / en aan d'andere de ribbez van Kotzoos; in voegen dat zy / tusschen twee ribieren in gelegert /

legen / zeer bezmakelijk en aangenaam is. Men heeft daar een Kasteel van hout / en een groot stene Klooster / S. Jan genoemd / met enige stene Kezken. Hier wonen ook enige Huisgezinnen van Nederzlanders. Het sneuide / toen wy daar waren / en echter was 't 'er zeer kout. Wy wieden enige Straten omgevoert / en zagen veel trefelijke Gebouwen van hout en steen. Men bracht ons eindelijk in 't Hof van een Rusch Koopman / Demitri Juanowits Boraski genoemd / die eerzys een Dienaar van zijn Excell. had geweest / en toen / door Godes zegen / met zijn handeling zo grote winsten had gedaan / dat hy meer dan honderd duizent Rijksdaalders rijk geacht wierd. Dit was een groot Huis / van steen gebout / en met bezwulde Kameys / en stene Dakhuizen daar neffens. Hier quamen verscheide Duitsche Kooptieden zijn Excell. verwelkomen ; gelijk ook een Schryver van de Gouverneur Juan Alexanderwits, die naar de gezondheid van zijn Ed. quam bragen. Hy was een aanzienlijk lang man / die / toen hy in de Kamey van zijn Excell. quam / zich eerst / op de wijze der Russchen / knuiste / en vervolgens een kleyn beztoog dee / en de kleine Optel van zijn Zaarzche Majesteit van de generale Staten / en van zijn Hoogheit / de Prins van Oranje / ophaalde / en weer van zijn Excell. door de mont van van Asperen , beantwoordt wierd / en daar mee beztook. Kortz daar na quamen bezshepde lieden uit de Gemeente met geschenken aan zijn Excell. en de Schryver / by zijn Ed. weerkeerende / bracht van toegen de Gouverneur ook een geschenk / en zond een brood / en enige biesch / drank / en andere eetbare Waren.

Bezoek
aan zijn
Excell.

Geschenk
aan
zijn Ex-
cell.

Op Dinsdag / de derde van Januarius / des ochtens / zond zijn Excell. de Heer Ambassadeur de Maazschalk / my / Budayn en van Asperen, aan de Gouverneur / om hem te bedanken / zo voer d'eer / die hy zijn Ed. aangedaan had / als voer de goede zorg / die hy getoont had in de Paerden / die tot ons beztrek zouden dienen / baerdig te houden / en behandigde / door de gedachte Maazschalk / aan hem een briefje met tien Dukaten / tot erkennenis van de bntentchap / aan zijn Ed. bewezen. Hy schonk geen drank aan ons / dewyl hy zo eben uit het Klooster was gekomen / en om dat het de leste dag van hun Vasten was / in de welk de Russchen zelden iemand op deze wijze onthalen / inzonderheit na dat zy in de Kezk geweest hebben. Maer hy de Diaak , by de welk wy een weinig te voren ook diezgelijke plichtpleging afgelegd / en hem een papiertje met vijf Dukaten in de hant gesteken hadden / wieden wy met een schaaltje onthaalt / om dat hy noch niet in de Kezk had geweest. Zijn Excell. zond tegen d'abont de Sekretaris en van Asperen boorzit naar Perislaef. De Doeders wieden mee gezonden / op dat zijn Excell. daar door niet opgehouden zou worden. Eer de Sekretaris en van Asperen bezzoeken / quam de boorzgedachte Schryver weer by zijn Excell. en schonk / uit de naam van de Gouverneur / aan zijn Ed. een geschenk na gewoonte.

Afscheit
van de
Gouver-
neur ge-
nomen.

Geschenk
van de
Gouver-
neur,

De genen van ons / die eben te voren aan huis geweest hadden / kregen yder een kleyn bez blesch van de zelfde Brandewijn / en een Kalkoen / die alle leefden / en schoon waren. Wy gaben aan de Dienaars een bezeering / en bedankten de Gouverneur / en de Schryver voer hun beleefheit. Van Aspe-

ren trok toen met de Secretaris voort. Zijn Excell. die al enige dagen te bo-
ren niet wel te pas geweest / en enig ongemak in de heel / en in deze dag genees-
middelen gebruikt had / kreeg in de nacht een overval / en wierd voort aan
d'azim / en onder de tong gelaten ; daar by hy enige bezichting geboelde.

Vertrek
van Ie-
rosslaaf.

Op Zaterdag / de vierde van Januarij / des ochtens / vertrok zijn Excell.
zoude enig ongemak t'onzien. Maer wy / met twaalf Sleden / bleven ach-
tez tot aan de middag ; bezmits 'er veel Doezlieden in de nacht wechgelopen
waren / en wy deshalven niet eezde Paerden konden bekomen. Wy vertroc-
ken dan tez boozgedachte tijt / en quamen des abonts te Kozmisse / daar wy
een korte tijt stil hielden / en toen weez onze reis bezbordezen. Wy reden deuz
veel schone Doezen / en ook booz by de booztreffelijke plaats / Kostof genoemt /
een Mezopolitaan / of Hoofstplaats / die zeer kostelijk en groot is. Wy reden
langs de ribiez d'Ozer / aan de welke deze plaats legt / wel drie of vier uren
lang / en trocken onder tusschen oerz veel andere goede ribieren / gelijk de ribie-
ren Scoreent Ozo / en Belopser.

Verfchei-
de Dor-
pen, rivie-
ren en
plaatsen.

De vijfde / des ochtens te zeven uren / na dat wy vijftig woost / of
omtrent elf mijlen / gereden hadden / quamen wy te Kibule / daar wy tot aan
een uur stil waren. Des abonts / met d'ondergang der Son / geraakten wy
te Perisslaaf / daar wy zijn Excell. met d'andere Sleden / bonden. Dit is een
Lantstede / daar in weinig bezmaak is / en dat / naaz de zijde van Mos-
kou / een Meertje heeft / drie / of vier mijlen groot. Wy kregen hiez weez var-
sche Paerden / en / des abonts te negen uren bezrekkende / (in welke tijt zijn
Excell. de Heer Klenk, tot blyfchap van ons alle / betez te pas was geworzen)
quamen op de zeste / met de koomst van de dag / te Doubna / na dat wy
vijftig woost (omtrent zeven mijlen) boozgereden / en nooit zo quade
weg gehad hadden. Wy vertrocken van daar 's ochtens te negen uren / en
quamen 's abonts spade te Kachmanua / na dat wy beeztig woost / omtrent
acht mijlen uitmakende / boozgereist / en veel schone plaatsen en Kloosters /
dooz en booz by vertrocken waren / en onder anderen booz by het schoon en wijt-
beroemt Klooster te Tropiza / daar zijn Zaazsche Majesteit somtijts zich
bezboegt / om zijn Godsdienst in deze plaats te plegen. Toen wy hiez een wei-
nig stil geweest hadden / begaven wy ons weez op de reis / en quamen 's och-
tens / de zebende van Januarij / met de koomst van de dag tot op drie
woost beneden Moskou : maer wy moesten / daar gekomen zijnde / geheel
langs een andere weg / die / dooz 't bebel van zijn Zaazsche Majesteit / ons
aangewezen wiedz / en naaz Nikola omrijden / op dat wy van daar inge-
haalt zouden worden. Deze plaats / zeven woost / (dat is bijna anderhalve
mijl) van Moskou gelegen / behoorde aan Knees Michaylo Jaklewitz Cir-
caski. Wy quamen daar gelijk met de Stalinefz / en met de Paerden / die
voort gereden waren / en bonden hiez alles in bezwaring. Daar was
geen plaats booz zijn Excell. veel minde booz ons ; en wy moesten ons alle
in zwarte Stoben behelpen / die noch zo eng en bezrompen waren / dat wy
ten meestendeel zo na by malkander lagen / dat / als onse Matelassen om te sla-
pen gespreit waren / men naaulijks een voet kon bezsetten. Groot was 't on-
gemak / dat wy hiez leden ; want de koude van d'een zijde liet ons niet toe bui-
ten

Koomt te
Perisslaaf.

Vérvarf-
ching van
Paerden.

Koomt te
Nikola, by
Moskou.

Slechte
stant van
die plaats.

ten de Stoben te blijven; en van d'andere zijde wiesden wy van binnen van de rook/ stank / en 't ongedierte te gelijk zo heftig bestzeden / dat ik wel dez zezgen / dat dit de moeielykste ontmoeting is geweest / die ons op de gehele reis is voorgekomen. Wy moesten 't echter zo vooz lief nemen / hoewel men / met enige dagen langer tot Jeroslaef te blijven / daaz wy heel wel waren / sulchs geboeglyk hadde konnen voozkomen / en de Russchen tijt geven / om het Lusthuis Godinka / (van daaz aan ons gelast was onse intzee te doen) vooz ons verblif te bereiden: daaz wy ook sondez ongemak zouden geweest hebben. Daaz hiez / daaz wy stiptelyk moesten blijven / en niet van daan dezden wyken / geliyk enigen van d'onzen wel gewenscht zouden hebben / die zich gaerne in Moskou tot onze intzee toe hadden willen ophouden / waren wy warelyk niet min / als naaz de grootheit van den Groten Heer Zaaz / en de waazde van een grote Ambassadeur geplaatst; en hoewel yde van de Duytsche Kooptieden / die uit Moskou ons bagelyks quamen bezoeken / ons met grote toegenegentheit beklagde / die troost was weinig tot onz voozdeel.

Zeventiende H O O F T - S T U K.

Sobere stant van 't Hof te Nikola, en 't ongemak, daar in gele- den. Bericht aan zijn Excell. d'Ambassadeur wegens zijn inha- ling. Brant in 't Huis van d'Ambassadeur, en dief-stal. Nieu- we-jaars wensch aan zijn Excell. die enigen van de Groten ont- haalt. Verlof aan 't Gevolg van zijn Ed. om de viertijt van de Waterwijng te zien.

In de volgende dag / d'achtste van Januarius / 's ochtens / gingen wy in 't Hof van de voozgedachte Knees, daaz meezmalen Ambassadeurs / die ingehaalt zouden worden / zich onthouden hadden; geliyk drie / of vier jaren te boren de Sweedsche / en onlangs de Perzsaansche Ambassadeur. Doch dewyl / weinig tijt te boren / het meeste deel vooz een byant verneft was / zo was 'er byna geen ander verblif / als een Kamer / daaz zijn Excell. zich in begaf / met een kaghel bezien / met een voozkamez / daaz in ook een kaghel stond / met een schone grote Koken / en een zeer grote Stal; 't welk alle de Dertzehen zijn / die men daaz vond. Men vind in dit Vooy niets / dat aangenaam is / dan een zo nette en geestige Kezk / dat ik tot aan die tijt geen diezgelijke van hout gezien had. Wy kregen behendiglyk de byheit van de Kezk van binnen te mogen zien / daaz wy niets van belang in vonden. Dedeuz / daaz wy moesten blijven staan / was echter met veel beeftjes bez- riet. In deze dag quamen de Kooptieden / Adolf Houtman, en Gerrit Klaesz. Kluiting zijn Excell. bezwelkomen / en wiesden van zijn Ed. wel onthaalt.

Beschrij-
ving van
't Hof te
Nikola,

Bezoek
aan zijn
Excell.

Op d'abont quam aan zijn Excell. een Schrijbez uit de Poffolsche Prikaas van Moskou / door de Rijkskanceliez Artemon Sergewits gezonden / met bericht dat / dewyl zijn Ed. alree zo na aan Moskou was / hy op maandag /

Reticht
van zijn
Ed. we-
gens zijn
inhaling.

de dertiende van Januarius / in de voorgebaachte Stat ingehaalt zou wozden. Zp hadden te Moskou geen anderen gedachten gehad / dan dat zijn Excell. volgens gegeve last / die zp meenden dat zijn Ed. te Jeroslaaf ontfangen zou hebben / niet eerder / dan tien of twaalf dagen daar na / te Nikola zou wezen / dewijl men aan de Priksaaf bebel had gezonden van niet spoediger / dan vijf woest ('t welk omzient een mijl weegs is) des daags voort te tzecken : in boegen dat de grote Heez / verstaande dat zijn Excell. de Heez Ambassadeur / alree te Perislaaf was gekomen / als verbaast stond / en vieshalven aan de geen / die deze tijding aan hem bracht / al boeztende zeide / dat hy weez naaz de Doozt zou gaan / dewijl hy vertzoude dat zijn Ed. daar alree zou wezen. Zijn Excell. dit bescheit van zijn inhaling ontfangen hebbende / zond de Priksaaf wel bevroegt weez naaz Moskou / om de grote Heez vooz zijn bezorging te bedanken.

Brant in
't Hof
van d'Am-
bassadeur.

Op Donderdag / de negende van Januarius / des avonts / quam weez een ander Schijbez / met geheel ander bericht / tot ons leetwezen / te weten dat d'Edelen / en alle d'anderen / die tot d'inhaling van zulk een grote Ambassadeur verzeicht woezden / niet vaerzdig waren / en by gebolg dat zijn Excell. zijn intzee niet eerder / dan op de negentende van deze maant / zou doen. Wy woezden hier obez zeez bedzoeft / te meez om dat wy de Waterwijzing / 't welk een zeez grote vlezdag onder de Russchen is / niet zouden konnen zien. Wy besloten dieshalven in de volgende dag / des uchtens / Sr. van de Water naaz Moskou te zenden / om van de grote Heez te bezzoeken dat wy als o: bekent in de Stat zouden komen. Tez middeznacht ontstond een brand in de Bottelery / uit d'oben / dewijl de zelbe niet dicht / maa: in veel plaatsen gebozten was. De brand woezd echter haast gelescht / dooz middel van de goede boozzorg / die men toonde / zo in 't luisen van de Kloeken / om volk by malkan: der te kizigen / als dooz de naezstighheit van van de Water , en Gillis Barentsz. Kloek , die hun uitezste best deden om de brand te bluffchen. D'oben woezd voozt aan stukken gebzoken / en het bezwulft ingeslagen ; en dewijl 'er geen water omzient was / zo woezd het vuuz met enige baten Biezs / en met Smeu gelescht.

Dieffal
onder zijn
Excell.

Bezoek
aan zijn
Excell.

Nieuwe
jaar by
zijn Ex-
cell. ge-
blafen.

In de volgende dag / de tiende van Januarius / misten wy bezscheide din: gen / en onder anderen het kleine Staafjespel / 't welk met een Kasje van omzient een voet groot / in de Bottelery op de bank staande / naaz alle waaz: selijnelijshheit dooz de Russchen / die 't misfchien vooz zilbez geacht zullen hebben / wechgenomen zal wezen. Des ochtens gingen van de Water en Kloek naaz Moskou / om daar / tegens de hoornst van zijn Excell. ozdening op 't Hof / in 't welk zijn Ed. gehuisbest zou wezen / te stellen ; en uit Moskou quamen by zijn Excell. de Hooplieden / Hartman , Warnar Muller , Boetenant en Kannegieter , om zijn Ed. te bezwelkomen. Zp bleben alle tez Maaltijt by zijn Excell. en 't was spade toen zp bezzoeken.

Op Zaterdag / delfde van Januarius / naaz d'oude Stijl Nieujaarsdag zijnde / des ochtens heel vroeg / bles en sleg men op Trompetten en Keel: zrommen het Nieuwe Jaar vooz de Kamer van zijn Excell. van de welk zp een bezeering van vijfentwintig guldens hzegeu. Zp gingen daar na by orde: ning

ring eerst by de Maazschalk / en zo voort rontom / en ontfingen ook obezog
goede giften. In deze tijt was het schizichelijc hout.

Op Zondag / de twaalfde van Januarius / quamen van Asperen, en van
de Water weez naaz Moskou / zondez de grote Heez gesproken te hebben. Ma
de Bredtharte boegden onze Priistaaf, Michayl Stephanofs, en zijn Heef / Sym- Enige
mon Fafilofs, Antonie Lukianofs, de Kaptain van 't geleide / de Kastelein Groten
van deze plaats / Maximin Fafilifs genoemt / en zijn Swager Ikim Ser- by zijn
glofs, d'eerste Edelman van de Knees, die deze plaats toequam / zich by Excell. te
ons te gast. Zp wtezden alle zeez heerlijch onthaalt; en 't was spade / toen
men een epnde van de Maaltijt maakte.

Des Maandags / de dactiende / 's uchtens / quamen de Kastelein / en zijn
Swager sijn Excell. booz 't goed onthaal van de voozgaande dag bedanken.
Zp klaagden dat zp noch bezbulst waren. Niet bzeemt; want men had niet
andez / dan Sek uit schaaltes gebzonken; bezmits de Wjnen bezzoren waren.
Van de Water reed 's uchtens weez naaz Moskou / om het voozgedachte weez
te bezzoeken. Op quam 's abonts weezom / en bzacht beschelt dat men
wel binen Moskou mogt komen / om de waterwping te zien.

Op Woensdag / de vyftiende / dze uren na middeznacht / reden wy met
ons zessen in de tweede Koets met zes Paerden naaz Godinka / vier Woest van
Nikolafelo / daaz men een huys boude / 't welk noch onvolmaakt was / en
daaz men naaubelijcs een stooft vaerzig bond. Dit gebou wtezd alleenlijc
opgerecht / om de Heez Ambassadeur daaz t'ontfangen / dewyl beholen was dat
d'inzee van daaz haaz begin zou hebben. Wy dan / met de tweede Koets / ge- Slecht
lijc gezegt is / bezwaazts gereden / moesten wel een gehele Woest lang de weg weg voor
met de Karos banen / uit oorzaak van dat de Bomen / die noch niet afgehaft zijn
waren / ons grotelijcs in de weeg stonden: in boegen dat de weg niet alle- Excell.
lijc kommezlijc was / maaz de Karos ook gebaez liep van aan stucken te
bzeken. Wy rzaden dieshalben ten meestendeel uit de Koets / en gingen te
voet naaz de voozgedachte plaats / daaz wy / gelijk gezegt is / naaubelijcs
een enige stooft bonden / die zeez klein / en noch niet vaerzig was / en daaz be-
neffens onbequaam tot bezblijf van zulk een groot gebolg / als wy by ons had-
den. Wy heezden van weezom / en bzachten hiez af bericht aan sijn Excell. by
de welk onderzuffchen d'Oberste Luitenant / Bartholemeus Rouart, d'Oom
van de Heez Villers, een dez genez van ons gebolg / gekomen was; gelijk ook
de brecht van mijn Heef / die in Moskou woonde / met een Slee / en bzief /
daaz in bezzocht wtezd dat ick mee in Moskou zou mogen komen / om de
waterwpingh te zien. Dit word / gelijk alree gezeght is / by de Russchen
vooz een grote heilige dag gehouden / daaz in men hun grootste pzacht ziet.
Zijn Excell. stond dit vooz toe / niet alleenlijc aan my / maaz ook aan d'an-
deren van sijn gebolg / na dat sijn Zaazsche Majesteit / gelijk bezhaalt is /
deze byzheit aan ons gegeven had. De Heez Rouart bezzok dan na de Maal-
tijt / met sijn Heef / Villers, die in ons gebolg was / en ick ook met de Slee.

Die aan
de zijnen
toestaat
zekere
viertijt te
Moskou
te zien,

Achtende H O O F T - S T U K.

Breed en omstandig verhaal van de Waterwijng, en d'ordering, van alle staten daar in gehouden, en de plechtelikheden, daar in gepleegt.

O Donderdag / de zestiende van Januarius / naaz d'oude Stijl Drie-
honingendag zijnde / quamen te Moskou noch wel twintig Sleden / zo
han ons gebolg / als van enige knechten van ons gebolg. Wy zagen
eerstez malkhandez niet / dan na dat de Proecessie / of Ommeegang geëindigt
was / dewijl zy aan d'oberzijde van de riviez stonden. Mijn Reef / en noch
een ander Heez brachten de Heez Villers en my obezal / om alles te bezichtigen.
Wy hzegen ook een zeez goede plaats by 't huisje / daaz de Deensche Resident
op de muuz stond. Wy hadden te voren obez de riviez geweest / en daaz duf-
zenden van menschen / en ondez de zelfden de Huisbenden van zijn Zaazsche
Majesteit / gezten / die / gelijk men zeide / uit een getal van wel zes duizent
Mannen bestonden / de welken alle schoon volk waren / wel toegerust / zowel
van geweez / als van kleding. Zo wel de kleine / als de grote Officieren had-
den lutsen op hun Roeken / en de zelfden of kleindez / of grotez / en flechtez / of
kostelijkez / naaz dat hun staat meehzacht. De Regimenten / daaz in deze
benden bezdeelt waren / hadden pdez hun bezondere bezwen ; de sommige
waren groen / anderen geel / gzaauw / wit / blaauw / root / paezsch / en
ook erigen / die bont waren / en niet alle een zelfde bezwe van kleding hadden.
Enige Daandelen dez Regimenten boezden Bazdes / of halbe Manen / ande-
ren Musketten en Bazdes / anderen Spieffen. By pdez Daandel was een
Slang / of Deltstukje / zeez aardiglijk gegoten / en kunstiglijk uitgebezcht / of
geestiglijk met de hamez van pzez gesmeed. Zy lagen op bezzilbezde Affuiten /
van diez raden / die van twee / diez / en zes Paezden / met schone schaberac-
ken / daaz 't wapen van zijn Zaazsche Majesteit op geboorduut was / gerzoe-
ken woezden. Deze Paezden waren alle eendezhand / en schoon. Men zag 'ez
ook een grote menigte van Daandelen van aldezhande bezwen / van de welken
sommigen zeez kostelijk geschilbezzt waren / inzonderheit de genen / die met de
Krijgsbenden van 't Hof van zijn Zaazsche Majesteit quamen / de welken in
alle kostelijkhheit uitmunten.

Toen wy een nuuz of twee gewacht hadden / begonnen de klokken te luyen ;
en men zag een grote menigte van menschen boozuit lopen / die van de Lijf-
wacht op deze volgende wijze gebolg woezden. Doozaan ging een Kaptein / of
groot Officiez / die eezst met witte Roeken met goude lutsen en Bazdes / zes
in 't gelid / en twintig of vijfentwintig geleden lang / gebolg woezden. Achtez
ten gingen zo veel geleden van Spiesbzagez / daaz zo veel Muskettiez op
volgden. Hiez achtez gingen de blaauwe Roeken in de zelfde ordening / toen de
groene / en anderen / en booz 't lest de rode Roeken / van de welken de Spies-
bzagez spieffen boezden / die kunstiglijk gebzaakt waren / en lange spitzen / met

Kleding
der
Krijgs-
benden
van zijn
Zaazsche
Majesteit.

Hun Ge-
weer,
Gefchut.

Ordering
in de
Krijgs-
benden,

1 de Troon 2 zijn Zaerfe Majestijt 3 de Parriargh 4 de Oyen gehouden Bijt daer het geweyden Water uyt gehaelt Wert.

Back of
Foldout
Not Imaged

met Waantjes daar aan hadden. Zp wierden van Snaphanen gebolgt; en achtez deze quamen andere Snaphanen met getrokken lopen / en met laden / die van Parlemoer ingelegt waren. Deze Lijfwacht bestaat in 't geheel uit Edelieden / en uit de Kinderen van de grote Heeren. Toen zp buiten quamen / wierden zp alle rontom de plaats / daar deze Wateropjing geschieden zou / gestelt. Achtez hen volgde een zeez groot getal van zwarte Monicken / hoorde welken twee Standezs / daar bezcheide Heiligen in geschildert waren / gedragen wierden. Hier achtez gingen zes of acht Priesterz / die een grote Lantaerz droegen / daar in veel welriekende Kracffen brandden; op de welken enige Priesterz volgden / die bezcheide grote Schilderpen en Heiligen droegen. Achtez dezen wierd van zes of acht een groot en zwaaz Kruis gedragen; zonder dat ik weet of 't van goud / of zilber was. Rontom dit Kruis hielden zich enigen / die zodanige bezgulde Seraphijns / of gebleugelbe Cronijes aen lange steelen droegen. Op hen volgde weez eenige Priesterz / die bezcheide zilbere Schuttels / en bezgulde kruiken en kramen droegen / de welken met een stuk gevezet Wroozijn bedekt waren. In een van deze zilbere Schuttels was de muus van de Patriarch / of Wartsbadez. Hier na quamen de Priesterz van alderhande oydningen / die met Krocken / stijf van geboorduuzt goud en zilber / zeez kostelijck gekleed waren. Achtez hen zag men Bisschoppen / en Wartsbisschoppen / die ook zeez kostelijck gekleed / van twaalf Merzopoliten / de staat van Kardinalen beztonende / gebolgt wierden. De Mutsen der Merzopoliten vloeken van goud en zilber / met randen van witte Wijnjntjes. Zp waren byna van gestalte gelijk de Hollandsche Stoornhoeden / en wierden van veel Bisschoppen gedragen. Zp gingen alle blootshoofd / behalben de Monicken. Achtez de Merzopoliten volgden grote en kleine songens / die ook kostelijck gekleed waren / en al boozgaande zongen. Achtez hen zag men drie of vier Monicken met Wierookbaten / daar mee zp stingezden / op dat de rook daar af den Patriarch in de neus zou komen. De Patriarch zelf wierd van twee Monicken / zeez kostelijck gekleed zijnde / geleid / en had op zijn boozhoofd een goud Kruisje / ruim een span lang / en een duim dik / 't welck op een ront kuffentje lag; en hy hield het met zijn beide handen vast. Hy droeg een kostelijck kleet van zilber laken / achtez en booz met een witte Satijne slip / op de welck een goud Kruis geboorduuzt stond / en had tez rechter zijde / aan een geboorduuzde riem / een diezkaante Peusdoek / (of iets diezgelijck) die stijf van boorduuzel was / en goude quaasten had. Achtez de Patriarch volgden de Bojaren en Ineefen / die alle met uitsteekende kostelijke Kleedren gekleed waren. Zijn Zaazsche Majesteit zelf quam achtez hen. Hy was met een rok van kostelijck goud laken gekleed / en had aan zijn schouderz iets / dat vol van goude plaatjes was. Hy droeg op zijn hooft een goude Kroon / met Wazelen en edele gesteenten bezieret / en daar op een goude Wazrel / met een kruis daar boven / en ondez met een zwaazte voffe rand. Hy wierd van twee Bozsten ondez d'azijn geleid; en zijn Gooftens, en enige andere Heeren volgden hem.

Op deze wijze wierd zijn Zaazsche Majesteit tez plaats / daar deze plechtelijckheit van de Wateropjing zou geschieden / gebzacht. Maen had deze plaats / die groot en biezkant was / zeez heerlijck toegemaakt / en met plan-

En in de
Geest-
lijckheit.

Kleding
van de
Patriarch.

En van
zijn Zaa-
sche Ma-
jesteit.

Beschrij-
ving van
de plaats,
tot de
Water-
wijng
ingeltelt.

ken / een of twee tzedden boven de gemene gront / bezheben. Rontom deze stelling was een hek / met root laken behangen / en daaz binnen noch een hek / in 't welk zijn Zaazsche Majesteit / met de Geestelijken / zijn bezblijf had. Dit hek was netter en tserelijker / met biez ingangen / die boogswijze gemaakt waren / en daaz bezgulde Hoofden op stonden. Men had in de ribbie de Moskua / daaz 't Water gewijt zou worden / een grote bijt geëhoutwen / en de zelfde met een leuning van anderhalbe voet hoog / die ook met root laken behangen was / afgeschoten. Doozts / aan pdez hoek van dit bezliche wegh / dat als een groot toornel was / stonden biez grote pijlers / die kunstiglijk gedzaait waren / en boven pzere bogen beztoonden. Van deze pijlers hingen acht glaze brandende lampen ; en deze plaats beztoonde aan 't gezicht als een Tzoon. Van d'een zijde was een ingang tot het water / twee of drie trappen neez te gaan / die met root laken bekleed waren. Van weezijden stonden enige scheymen met geschilderde Beelden. De vloez was met Turksche Tapijten belegd. De Tzoon / of Zetel van zijn Zaazsche Majesteit was drie / of biez tzedden hoog boven de vloez / zeez schoon bezgult / en van binnen met zilbez laken bekleed / 't welk ook op de vloez gespreid lag. Op de Tzoon stonden biez / of vijf torentjes / kunstiglijk van glas gemaakt / daaz op goude kruisjes stonden. De Tzoon had van boren / en van teez zijden twee grote glaze deuren. De Tzoon van de Parziarzh was teez rechte zijde van zijn Zaazsche Majesteit / en een tzedd hoge / maaz niet zo kostelijk / en open. De Parziarzh / of Martsbadez had een kostelijke goude Kizoon / of Muts / de welke kostelijker en grotez scheen / dan die van zijn Zaazsche Majesteit / op zijn hoof.

Toen hy daez een wepnig tijds geweest hadden / nam de Parziarzh een Wierook-bat / en begon het water aen alle de biez hoeken te bewieroken / en tzad toen op drie of vier schreden na aan zijn Zaazsche Majesteit / die mee van zijn tsoon af tzad / en stil bleef staan / na dat hy sich booz de Parziarzh gebogen had / de welck het wierook-bat tot negen malen ovez sijn Zaazsche Majesteit ovezslingerde / en pdez drie malen bogen zp zich booz malkander. Zijn Zaazsche Majesteit keezde toen weez naaz zijn tsoon ; en de Patriarzh / rontom gaande / bewierookte bezvolgens de Geestelijken en Groten van hoog tot laeg. Na dat hy dus tot drie malen gebaen had / en telkens van twee Geestelijken gelepd was / keezde hy oock naaz zijn Tzoon. Kortz daaz na quam hy weez afzreedden / met een groote brandende Was-kaezs in zijn handt / die hy sijn Zaazsche Majesteit aenbood / de welck / oock upt zijn Tzoon tzedende / hem de zelfde ter halbe wegh afnam / en hem / na dat hy de kaezs ontfangen hadt / de handt kuste ; daaz mee zp beide pdez weez naaz sijn plaats gingen. Daaz na quammen de Kneesen / Bojaren en Geestelijken / die pdez zelfs een kaezs / en de Zegening haalden / en oock de haat van de Parziarzh / of Martsbadez kusten ; 't welk een lange wijl duurde. Hiez op volgde een Pziesiez / die / na dat hy een wepnig tijds in een boek had gelezen / d'ingang naaz 't water bewierookte. Zijn Zaazsche Majesteit / en de Parziarzh zaten onbezruffchen op stoelen / zonder leuning / die zeez kostelijk met Gout en Parzelen gebozduurz waren / en die men toeboutwen kon / en alleenlijk booz die tijd daaz gezet waren. Daaz na quammen eenige Pziesiez / die twee Bijbels ondez d'azijn droegen / van de wel-

Wicliche-
lijkheit,
voor de
heiliging
van 't Wa-
ter.

ken

ken d'een zeez kostelijc met rood flutweel ohez zoeken / en met Gout beflagen / en met Juweelen bezet was / en wel vijf hondez guldens gekost had / daaz in de Patriarch zelf las / terwyl zijn Zaazsche Majesteit blootshoofst stond. Toen de Patriarch gelezen had / zad hy met deze Bijbel by zijn Zaazsche Majesteit / op dat die dit boek zou kussen ; gelijk hy ook dee / en daaz beneffens de hant van de Patriarch ; en daaz mee gingen zy gezamenlick pdez weez naaz zijn Troon. Deze kostelijche Bijbel wiezd daaz nae van twee Priesters weez weghgebracht / en toen dit gedaen was / traden sijn Zaazsche Majesteit / en de Patriarch weer upt hun tzoonen / en naaz 't water. De Patriarch ging de tzedjes af ; maaz zijn Zaazsche Majesteit bleef blootshoofst boven aan de leuning staan / zo lang als dit heiligen duurde / 't welk na veel ommezweez met een goud kruis / dat men daaz in een zilbere Schotel bracht / gedaen wiezd. Toen dit omtrent een halfuur geduur had / wiezden de Troon weez op 't hoofst van de Kaizez / en de Nijtez op dat van de Patriarch gezet ; en dus ging pdez weez naaz zijn Troon. Daaz na bracht men aan de Patriarch het gewyd water in een zilbere schotel / het goud kruis in een tweede / en een quispel / om daez mee te besprengen / in een derde zilbere schotel. De Patriarch quam met dit alles by sijn Zaazsche Majesteit / die sijn hoofst weez ontbloot hebbende / het goude kruis / en de hand van de Patriarch kuste / en daaz op met het heilig water gequispelt en besprengt wierd ; gelijk ook sijn Kroon / en alle sijn Vaandelen / die daaz by gebracht wierden. Zy beide gingen toen pder weer naar sijn tsoon ; en na hen quamen de Metropolitien / Marzbisshoppen / en de Gzoten van sijn Zaazsche Majesteit / gelijk ook alle de Monnicken en Priesters / om ook het heilig kruis / 't welk de Patriarch / of Wartsvader hen boozhielt / beneffens de hant van de Patriarch te kussen. Maaz alle dezen wiesden van een Metropolit / die by de Patriarch stond / met het heilig water gequispelt en besprengt. Verscheide Monnicken en Priesters gingen met schuttels en kannen van dit gewyd water halen / om al 't volk / dat daaz omtrent was / met het zelfde te besprengen. Daaz quam oock van alle zijden een groote menighe van menschen / om met kannen / kruiken en emmezs van dit gehelligt water mee te nemen. Men zag 'er mee een stee / met root laken ohez deekt / en daez ondez verscheide goude kannen / om met het heilig water gebult te worden. Dese stee wierd van zes zwarte paerden / zeer heerlijc toegemaakt / getrocken. Daer waren oock verscheide wijben / die hun kinderen van de borst afnamen / en naakt in dit water dompelden.

Ondertusschen sond sijn Zaazsche Majesteit de Cancelliez Femiliaen Oukraeciensof , die booz desen Enbopé van sijn hooghgedachte Zaazsche Majesteit in Hollandt geweest was / aende Geheym-schryber / en eenige andere van 't gevolg van den Heez Ambassadez / die aan d'andere zijde van de Riviez / alwaez uit des sels last een huis booz haez toebereid was / haez hebbende den Tradlatez van sijn Zaazsche Majesteit / den Heer Andreas Winius , dese plechtelijchepdt aensagen / om upt sijn meez hooghgedachte Zaazsche Majesteits naem / nae haaz gesondheit te vragan / en of sy wel gereift hadden. Toen dit door de boozgemelte Heez Winius bezolckt was / antwoozdde de beztaelbez van Asperen , die sich daez mede bebondt /

Lofelijke
Bijbel.Wyjing
van 't wa-
ter.Gebruik
daer af

upt hun allez naem / dat sy Godt baden sijn Zaazsche Majesteit gesont te sparen / en dat zy / zoo veel hen aengaet / dooz sijn genade / en dooz gunst van sijn Zaazsche Majesteit / in goede gesondtheit / en tot daez toe wel gekomen waren / en sijn Zaazsche Majesteit booz des selfs genade oormoedelijck bedanckte. En diergelijck compliment dede meez hooghstgedachte sijne Zaazsche Majesteit tez selve tijdt dooz meez andere van sijne Hobeelingen oock doen aen de Heeren Residenten van Denemazcken / en Polen / aen de Coapsing van Persien / aen d' Ambassadeurs van de Czeremisse en andere Tartaren / zoo mede aen die van de Calmachse of Mongaelse / en alle andere Afgesanten / die alle tot dit feest te sien genocdicht / en in bezcheide hupsen bezdeelt waren. Dit is een heusheyt / die van sijne Zaazsche Majesteit ovezal / daaz sy zich in pezsoon bebind / aen de Dzeindelingen bewezen wordt.

Zegening
van de Pa-
triarch.

Toen dit alles gedaen was / zegende de Patziarch / met sijn beide handen kzuiswijze ovez malkander gestrekt / eezst sijn Zaazsche Majesteit / daaz nae de Geestelijken / en Gzoten van 't Hof / en vooz de geheele gemeente tot drie malen : en daaz meez trocken de lijfwachtez weez naaz 't Slot / op de zelfde wijze / als booz verhaalt is / behalven dat d' Nizsbisshoppen / gelijck oock de Patziarchen / de musen op hun hoofd dzoegen. Toen sy daaz omtrent een half uur gestaen hadden / trocken sy alle weez af / gelijck oock het Kzijsboick / ovez 't ys ; en dus wierd de meeste tijdt van dese dag in bzeucht deuzgebracht. D'onze trocken 's abonts weez naaz Nikola / de plaats daaz sijn Excell. d' Ambassadeur zich onthield ; en ik volgde in de volgende dag / des abonts.

Negentiende H O O F T - S T U K .

Vertrek van Nikolaaskoy Selo naar Godinka. Naaukeurig verhaal van d' inhaling binnen Moskou, en de heerlijkheit daar af.

Op welke
wijze de
Heer Am-
bassadeur
ingehaelt
zou wor-
den.

Op zondag / de negentiende van Januarij / wierden van de Water, en van Asperen, met wel tachtig sleden / dooz sijn Excell. d' Ambassadeur naez Moskou gezonden / om te verstaan op welke wijze d' inhaling zou gescheiden / en om sijn Zaazsche Majesteit booz sijn goedheit van aan ons toegelaten te hebben / dat top de vier tijdt van de waterwijng in Mosko hadden mogen zien / te bedanken. Maer sy / binnen Mosko gekomen / hoorde dat Klaesz. Kluiting, en Warnar Muller, met de groote Heez gesproken / en dit wezck alree bezricht hadden. Zy verstonde van / dat sijn Zaazsche Majesteit hebolen had / dat men sijn Excell. de Heez Klencq op een zelfde wijze zou inhalen / als men de Sweedse Ambassadeur gedaen hadt / en dat de Duitse Officieren aengeseght was / dat zy zich gereedt zouden houden. Deze tijdingen van op gelijcke wijze / als Ambassadeurs van gelzoonde Hoofden / ingehaelt te zullen worden / was zeer aangenaam aan sijn Ed. zoo wel ten opzicht van hem self / als booznamelijck van den Staat.

Staat. Des middaghs quamen weer drie Duitſche Kooplieden by zijn Excell. aen de welck ſp boodſchappren / dat zy / met de genen van hun Landaart / een Compagnie van zettig koppen zouden uitmaken / en alle met Orange ſluyers / zeer heerlyk te paert zittende / zijn Ed. te gemoet kommen. Des avonds quam weer een Schryver van de Poſſolske Priſtaas / by zijn Excell. dien hy / na dat hy naaz de gezondheid van zijn Ed. gevraagt had / aanzetde dat hy byzheit had om in de volgende dag des avonds / of Dingsdags / des uchtens / twee uren voor de koomst van de dagh / naaz Godinka te tzecken / om van daer ingehaelt te worden. Deze / zijn boodſchap gedaen hebbende / tzoek weer naaz Mosko.

Des maandags / de twintighſte van Januarius / des uchtens / quam een Obezſte Luitenant / een Ruſch zijnde / uit de naam van zijn Zaarſche Majesteit zijn Excell. d'Ambassadeur begroeten. Hy zeyde dat hy / dewyl onse voorgaande Priſtaaf / Michael Stephanoff, ziek was geworden / ſo lange tijdt ſijn Priſtaaf / of Verzorger zou wesen / tot dat de Hof-Priſtaaf ons op de weg zou ontmoeten. Kozt na dat deze Priſtaaf uit de Kamer van zijn Excell. was verzoeken / quam de Deenſche Reſident de Hr. Magnus Gicø, die zijn koomst wel anderhalf uur te vooren bekend gemaakt had / by zijn Excell. Mijn Heer Grim en ik ontvingen hem aan de Slee / en brachten hem tot in de Doozkamer / daaz zijn Excell. hem ontfing / en hem in zijn Slaapkamer bracht / daar zy wel anderhalf uur lang in eenfaarheit met malhandez van geheime zaken ſpraken. Hy had d'Obezſte Minius meegebracht ; en ſp / met zijn Excell. middagmaal gehouden hebbende / tzoeken weer wech. Wy waren ondertuſſchen zeer bezich om ons tot ons vertrek toe te wesen.

Op Dingsdag / de eenentwintigſte van Januarius / des nachtes ten een uur / dee de Priſtaaf aan zijn Excell. vragten / of hy haast baerdig om te verzoeken was / dewyl men twee uren voor de koomst van de dag te Godinka / hier Wozt van Nikolaſ af zijnde / moest wesen. Hy bezogt aen ſijn Ed. dat ſijn Ed. geliefde te bevelen / dat men drie maal de Trompetten ſoude ſtecken / op dat ons gebolg zig gereet zou houden. Toen alles baerdig was / en de kereltommen en Trompetten driemaal geſlagen en geblazen hadden / verzoeken wy 's uchtens te drie uren van Nikolacſkop Selo / en quamen / toen wy twee uren onderweg geweest hadden / tez geſtelde plaats / Godinka genoemt / daaz men in de tijt van acht of tien dagen twee / of drie Hutzen / met Stalling en Kaghels / opgeſlagen had / op dat zijn Excell. van daaz zijn intree zou doen.

Wy waren ondertweg by hout geworden / en bonden daar / tot ons voordeel / goede wazme ſtoben / daaz in wy ons verbaerſchten / en ontnuchterden / en ook eenige ſchaaltjes met Brandewijn en Sek tegen de koude innamen. Zo haast wy hier gekomen waren / zond de Priſtaaf een Poſt naar Mosko / om onse koomst in die Stat bekend te maken. Sedert gingen bezcheide Poſten heen en weer. De Priſtaaf dee ondertuſſchen aan zijn Excell. d'Ambassadeur vragten / hoe hy by zijn Ed. in de Karos zou zitten. Zijn Excell. ontbood aan hem / dat hy zijn zitting achtez uit tegen over hem / de Maarſchalk de zijne aan de rechte / en de Vertaalder van Aſperen de zijne aan de ſlinkke zijde in

Bezoek
aen zijn
Excellt

Vertrek
van d'Am-
bassadeur
naar Go-
dinka.

in de poortez souden hebben. De Pristaaf dee weez seggen / dat hy oordeelde dat hy neffens sijn Excellentie behoorde te sitten: daaz op weer gearwoozdt wiezt / dat sijn Ed. sulchs niet sou toelaten / en dat / zo de Pristaaf hy dit voornemen bleef / hy voozt up mocht reizen of volgen. Deze Pristaaf zond onderrusschen obez deze zaak aan de Sijhs-Cancelier een post.

Toen het nautwelijks dag was gewozden / quamen bezscheide Russchen op 't Hof van sijn Excell. om de toerusting / en de paezden / daez obez zy zich bezwoondezt betoonden / te zien. En hoe wel men tot ons gezegt had / dat wy met de koomst van de dag van Godinka zoudn bezrecken / zo duurde het echtez noch wel twee of drie uren / eez wy op de gang geraakten. Onse Capitein / Antonie Lukianoff, hy sijn Excell. komende / zeide hem aan / dat sijn Ed. alles gellefde baездigh te houden / en bezhaalde met eenen / dat de Pristaaf, die onderrusschen om bescheidt obez de zitting gezonden had / tot antwoort had gekzeggen / dat hy tez plaats / daaz de gzoote Ambassadeur hem zou zetten / zou moeten zitten. Omzient de middag quam de Pristaaf sijn Excell. aenzeggen / dat hy van sijn Zaazsche Majestejt bebel had gekzeggen / om sijn Ed. voozt naaz Moskou te geleiden. Sijn Excell. dan / sijn gebolg te zamen gezacht hebbende / trock in soodanigh ordening voozt / als in dit volgende bezhaal te sien is.

RELATIE, of Verhael, op wat maniere sich de Marsch en intrede van sijn Excellentie den Heere *Coenraet van Klenk*, Heere tot Loirheim en Ohrsee, Extraordinaris Gedeputeerde wegen de Provintie van Holland, ter Vergaderinge van de Heeren Staten Generael, en Extraordinaris grooten Ambassadeur van Hare Ho. Mog. en sijn Hoogheyd den Heere Prince van Oraiguen, aen sijn Zaaerse Majestejt van Moscovien, in de Stadt Mosco, op den 21 January 1676. heeft toegedragen.

Verhaal van d'Intrede van sijn Excell. binnen Mosko.

Voort aen marcheerde de Stalineestez te paezt / daez op volghden acht byupngraewte paezden / met witte manen / en witte staerten / obezdekt met tapijze dek-kleeden / waez in op weezzijden getweben waren de wapenen van sijn Hoogheyd den Heere Prince van Oraiguen / elk geleid van twee mannen; zijnde gedestineert tot present voozt sijn Zaaerse Majestejt.

Hiez op volghde wedezom een schoon huijn-graewt Hengst-paezt / met witte manen / en een witte staert / obezdekt met een root zijde dek-kleed / doozweben met gzoote goude bloemen / en rontom geboozt met een goude franje / en bezietzt op het hooft met een gzoot bouquet pluimen van bezscheide couleuren / gelepdt als vooren / en tot present van sijn Excellentie. Daez na de drie handpaezden van sijn Excellentie. Een huijn-graewt Hengst / obezdekt met een zadel en schabzak van root sluweel / met goude en silvere franje.

Een

de Stalmeyter 2 acht Hantpaerden met witte manen en Staerten 3 de Heer Maerschlek 4 Edellieden 5 twalef lackajen 6 de Koets daer sijn Exelenti Klenck in Sadt 7 Pagien te Paerl

Back of
Foldout
Not Imaged

Een zwarte Kain / met een root fluweele zadel / en een kostelijke met goud en zilber doozweben Schabzak / met goud en zilbere franje rontom. 't Lijf paezt van zijn Excellentie / zijnde een schone spiezwitte Hengst / bekleed met een zadel / en kouffe daaz ovez van root fluweel / met goude en zilbere kanten / en alle 't getuig bekleed met root fluweel.

Deze wiezden gebolgt van de Keteltrommen en Trompettezs / als volgt :

Dooz aan een Trompettez / zijnde een Mdooz / alleen.

Hier, op de Keteltrom alleen.

De twee reſteerende Trompettezs in een gelid / met zilbere bezgulde Trompetten / beziezt met Blaggen en Banderollen / met de Wapenen van zijn Excellentie.

Hier op de Heer Maerſchalk alleen.

Dooz de reſteerende Domestijcken / Edellicden / en Officiezs / twee en twee in een gelid / aile te paezt.

Hier na de Lackepen / twaalf in 't getal / twee en twee te voet.

Daez aan volghde de eeſte Koets van zijn Excellentie / van binnen bekleed met root gebloemt fluweel / met een zilbere gront / en van buiten t'eenemaal bezgult / en geſchildezt met aldezhande ciezlijck loofwezt / en ook met de Wapenen van zijn Excellentie ; zijnde getrocken van zes zwarte Paerden / bekleed met zeez ciezlijck getuig / en dzagende op 't hooft bouquetten Pluimen van bezſcheide coleuren. Op beide zijden van de Koets gingen de viez Helbazdiezs te voet / dzagende hare Hellebaerden / beziezt met houpes van zijde / goud en zilber. Dooz de receptie / of ontfangenis / zat zijn Excellentie in deze Koets / en daaz tegen ovez de Prieſtaaf : en in de pooztieres de Heer Maerſchalk en Tranſlateuz / of Verzaelder.

De viez Pagien volgden hier na in een gelid te paezt.

Daez op quam de tweede Koets / getrocken van viez zwarte Paerden / en bekleed van binnen met groen fluweel. In de zelve zaten dooz de receptie / of ontfangenis / de Heeren Stalmeeſter / Sekretaris / en viez Edellicden van zijn Excellentie.

Hier na volgde de Keiſſeeder van zijn Excellentie / ovezdekt met een ſchoon Turks Tapijt / met een aſhangende Tapijt / en witte Beerenhuit van achteren.

Hier op de Sleden van de Domestijcken van zijn Excellentie / die van d' Edellicden en Officieren ovezdekt met rode / en die van 't reſteerende gebolg / met gzaauwe Polſten.

De wegh / die tot aan de Stadt reſteerde / was noch omtrent drie Doozt / waez van vijſſen duitſche mijl uitmaken / doozgaans op weezijden bezet met Krijgsvolk / en Domestijcken van de Boparen / en grote Heeren van 't Hof / zijnde de laeſte alle beſtaande in Kuitery / op de rechter / en het Voetvolk op de linkerhand / in ſeez goede ordze gerangeert. Deeſten / die ſich aan ons beztoonden / waren de Hollandſche en andere uitlandſche Kooplieden / die onder zich een Compagnie van in de zefſtig Paerden uitmaakten / alle zeez wel gekleed en gemonteezt / en beziezt met Orange Chappen om 't lijf ; dezen / zijn Excellentie gegroet hebbende / pafſeezden op de linkerhand

Kostelijke
toefiel.

hand achter de Hoetsen om / en marcheerden geduurig booz de Paerden / die geleid wierden tot aan 't Logement van zijn Excellentie. Daar na zagen wy de Familie van den Prince Michail Jaelofewitz Zircaski, alle gewapent op sijn Anrijks / met Kasacken van malien / en Stozmhoeden op 't hooft. Doozs noch vervolgens verscheide Compagnien / waar onder zich ook verscheiden bebonden / gekleed met Casacken van root en blaauw stuwel / doozgaans beziert met goude en zilbere doppen / en op haar hoofden gewapent met Stozmhoeden / daar boven op een pzeze spits / en aan de zelbe een vaantjen van verscheide coleuren bast gemaekt / de welken men ons zeide / dat ten dienst van sijn Zaarische Majest. dooz het Klooster van Croitza onderhouden wierden. Wy zagen boozs noch verscheide andere Croepen Ruiters / als de Familien van den groten Bopaer Artemon Sergewitz, die van de Weltheer Knees Jurrie Alexewitz Dolgorucki, en meer andere / alle zeer pachtig uitgedost / en daer onder veel fraepe Handpaerden / met zilbere en bergulde ketenen van grote platte schakels om den hals / zeer pachtige Bekkleeden en Schabzakken / stijf van 't gouden en zilber borduursel / en daaz by op de meeste zadels zeer schone Cpper- en Luypaertsbellen. Dicht aan de Doozstat zagen wy d'uitlandsche Officieren / die / op 't bebel van sijn Zaarische Majesteit / oock in een Compagnie gerangeert zijnde / dooz een byzonder gunstbewijs / om d'uitreede van sijn Excellentie te vereeren / mede uitgekomen waren. Na hen volgden d'Edellieden en Dienaars van sijn Zaarische Majesteits Hof / pder op 't pachtigste / zijnde hare Paerden meest alle met zeer lange en bree- de ketens van zilber omhangen / welker geklater een aangenaam geluit maakte. Het geen ons 't bzeemste boozquam / waren haar hoge en zware Standaerden / zeer kostelijc gebouwt / bergult / en geschildert / de nieuwe mode van hare Paerden / met linten en banden van zilber / en bergult aan de boeten / om die te verciereen / 't geduurig en onophoudelijc geluit van hare Trompetters en Keteltrommen / van de welken zes / acht / tien / en meer booz ieder Compagnie / of Familie van de grote Heeren en Boparen stonden / en de bysondere manier van Regimentstaben / die hare Colonels en Bevelhebbers / welke de zelbe in dese occasie leyden en commanderden / in de handt hadden van omtrent twee boeten lang / rontom met goud en zilber beslagen / en aan 't einde verciert met knodsen / of kzoonen / doozhouwen gelijck de Chakolaet-meucentjens / die men by ons gebuikt.

De Infanterye / of 't voetvolck / gelijck hier booz gemelt is / in seer goede ordze op de sinhez handt staende / bestont uit tien Regimenten / en in 't geheel omzient tien duizent mannen. De Vaendels / die booz de Compagnien stonden / waren meest seer kostelijc / en so zwaer met goud / silber / en couleuren / met de beeltenissen van verscheide Heiligen beschilvert / dat de wind / die doemmael labbez hoekte waepde / naeuwelijcks kizacht hadt om die uit te wagen. Dooz de Regimenten stonden in seer goede ordze verscheide stukken Canon / wel vijftigh in geral / op seer ctezijche bergulde en geschilderde affuyten / ofte waegens van diez raders / aen de welke oock seer gzoote haeken / ofte halbe manen hingen. Naast aen de wegh / en booz die stukken sagh men noch mentighe van klepne plekjes in de steeuw gesteken / waer van

van sich / soo men tot ons seide / de Musquettiers bedtenden / meest met klepne vaentjes aen 't einde / gelijk ook alle de plecken met vaentjes bezetst waren; dat heel bezmakelyk om te sien was. Naest de Regimenten en Compagnien stonden ook bezscheide sraepe Handtpaerden / bekleedt en bezetst gelijk ik hier booz heb verhaelt. De pypers / zommels / en schalmepen / die booz de Compagnien stonden / lieten sich ook onophoudelyk horen. Op dese wyse geraekten wy tot aen de voozstadt / alwaez sijn Excellentie ontmoet wiezdt dooz sijn Pristaben / Jurrie Petrovitz. Leutochin, eezsten Colonel van sijn Majesteits Lijfgarde / en Edelman van sijn tafel / en Offonassij Fedrovitz Teslicooft, Cancellier in de Cancellarpe van Casan. Sy saten beyde in een stede / by haer hebbende Monfr. Andreas Winius, Czanslaten van sijn Majesteit / en rontom haer stede liepen omtrent bysientwintig Strzetsen / alle gekleedt in roode rocken / met goude lutsen op de boozst. Sijn Excellentie dede / op 't aennadezen van de Pristaben / stille houden. Na dat de Pristaben uit hare stede gezeden waren / tzad sijn Excellentie ook uit de hoets / als wanneez de Pristaben / toetzedende bloots hoofts (gelijk sijn Excellentie ook / die sich na hen ontbekt hadde) wyt een rolle begonnen te lesen de Titulen van sijn Majesteit / voegende den eezsten Pristaef daez op / dat sijn Zaazse Majesteit de Hoogh Mogende Heeren Staten Generael der Souberaine etc. en sijn Hooghetis Willem Henrik, Prince van Orange / Grooten Ambassadeur / dede welkom heten / na sijn gesontheit bzagen / en of hy wel gereist hadde: 't welk dooz de Verstaalder Winius beztaelt zijnde / antwoorde sijn Excellentie daez op: Aen den Doozlichtigsten Grootmachtyghsten Doost en Heer Alexey Michailovitz, etc. (bezhalende voozts van buiten alle des selfs Titulen) hebben de Hoogh Mogende Heeren Staten Generael (met haer bezdere Titulen) mitsgaberz den Doozlichtigen Hooghgeboren Doost en Heere Willem Henrik (met optellinge van alle sijne Titulen) wyt als haren Extraordinaris grooten Ambassadeur geliepen af te senden / om niet alleen de oude vziendtschap te vernientwen / maez ook te bezmeezderen. Godt spare sijn Zaazse Majesteit en mijne Heeren gesondt. Dooz Godes genade / en de gunst van sijn Zaazse Majesteit / ben ik met alle mijn ephebbende Edelieden / en Officieren / tot hier toe in goede gesondtheit gekomen: 't welck dooz Monfr. van Asperen beztaelt zijnde / nam de tweede Pristaef het woozd / seggende / dat sijn Zaazsche Majesteit haerlieden hadde geozdineert tot Pristaben van sijn Excellentie. Dat wederom van sijn Excellentie met beleeftheit beantwoord zijnde / seide de tweede Pristaef wederom / dat sijn Zaazsche Majesteit sijn eigen Karosse sijn Excellentie te gemoet hadde gesonden / en paerden booz d' Edelieden / om daer mede in Mosco in te komen. Daez op presenteezden de Pristaben beyde de hand aen sijn Excellentie / en geleiden sijn Excellentie aen de kroets van sijn Majesteit / die ondezusschen geadvanceert en omgekeert was / en d' Edelieden / etc. stegen te paert / meest alle op witte paerden. Sijn Excellentie nam sijn plaets achter op de hooger hand / en de eezste Pristaef de sijne aen de sinker hand / beneffens sijn Excellentie. De tweede sette sich daez tegen over. De kroets / die van binnen met root fluweel / met goude en silbere

Verwelkoming van d'Ambassadeur.

Vertoog van d'Ambassadeur.

Gespreck russen sijn Excell. en de Pristaven van sijn Zaazsche Majesteit.

Inkoomft
binnen
Mosko.

franje geboort / en van zes paerden met heel outweytwersche / doch kostelij-
ke tuggen getrokken was / was rontom open.

Dus trok men ter Stadt in / deuz herscheyde straten / die alle met een
ontelbare menighte van menschen / mannen en vrouwen / verbult waren.
De Poozte van de Begline gepasseert zijnde / op de welcke haere Majestey-
ten booz eentge dicht getralpde vensters saten / om d'intree te sien / hieit men
op 't plein booz de poozt stil / en de paerden wierden aldaer wat geanimeert /
en met de ketelrommen en trompetten / 't welk ook t'elkens / als men ont-
derwegen stil stont / dat dikwijls gebeurde / geschiedde / een accoozt ge-
maekt / alle de leege plaetsen / mazkiten / etc. die wy passeerden / waren
bezult met de Kuitery / die wy op 't veldt gesien hadden: en naest aen de
poozten was 't obez al op beyde zijden met Sireltzen beset / deuz alle de wel-
ken wy tot aen 't Logement van sijn Excellentie passeerden; die van de Pri-
staben tot in sijn kamer gelepdt zijnde / namen de selve aldaer haer afscheyd /
om rappozt van 't gepasseerde te gaen doen / met toefegging van in de vol-
gende dagh weez te komen / dewijl 't alree about was gewoorden.

Koomft
van sijn
Excell. in
sijn Hof.

Kostelijck
kleeding
van d'Am-
bassadeur,
en van sijn
gevolgh.

Op dese wijze is / na soo lange moepelijke reys / d'intrede van sijn Ex-
cellentie in de Keyserslycke Hoofstadt Mosko / soo als hier booven berhaelt
is / geschied. Sijn Excellentie was self gekleedt met een kleedt / soo dicht
van goudt en silber bedeckt / dat de coleur en stoffe van 't kleedt naeuwelyks
daer booz was te kennen / en sijn Excellentie hadde oock doenmaels / op den
opslagh van een kostelijck geboozden hoet / een uptermaten kostelijck Julweel.
De Ebelen en Officieren waren mede in een seer heerlycke toefstel / byna alle
met seerschoone Bouquetten pluppen / en kostelijcke gehamareerde rocken
berciert / en 't resteerende gebolgh van Pages / Trompetters / Laqueyen /
en Pallefreniers alles gekleedt in een nieuw Lidzey van root Laken / met
breede goude passementen geboort / en geel geboort; sulchs dat alles seer
heerlyck om aen te sien was.

Twintighste H O O F T - S T U K.

Gunstbewijs aan 't gevolg van d'Ambassadeur. Brant in Mosko.
Lijst van de Geschenken aen de groote Heer Zaar. Gesprek van
sijn Excell. met verscheide Grooten van Moskovien. Geschenk
van sijn Excell. aen zeker Pristaef.

Bezoek
der Prista-
ven aan
zijn Ex-
cell.

O Woensdag / de tweeëntwintigste van Januarus / quamen de Pri-
staben / ter geselde tijt / in 't Hof / en gingen eerst op hun kamer / die
zy de Cancellary noemen / dewijl de Pristaben daar somtijts hun bez-
gadering houden / en met malkander spreken. Wy van onze zijde maakten
ons ondertusschen vaerdig / en stelden ons in ordening / om hen t'ontfangen.
Onze Dienaren zelven stonden aan twee rijgen / op dat zy tusschen hen deuz
zouden treden. Wy ontfingen hen aan de boozdeur van de boozkamer / en zijn
Excell. aan sijn kamerdeur. Zy stelden terstont onbez andere dingen booz /
dat

dat zijn Zaaſche Majesteit aan zijn Excell. bekent dee maken / dat / 30 zijn Ed. gereet kon worden / hy op naastkomende byzdag / die de bierentwintigste zou wezen / audientie zou krijgen / en booz d'eerste maal gehoozt worden. Maer sijn Excell. d'Ambassadeur dee dooz de Vertaelder antwoozden / dat het geen / t welk daer toe bereischt was / niet tegen die tijt vaerdig kon wesen ; daer op zy weer tot antwoozdt gaben / dat zy zulks aen sijn Zaaſche Majesteit zouden overdzagen. Boozts zeiden sp aen sijn Excell. dat sijn Zaaſche Majesteit / dooz een byzondere gunstwijſing / aen d'Edelen / Officieren en Huisgenooten van sijn Ed. dese genade en gunst bewees / dat hy aen hen toeliet dat zy / 300 zy iets noodig te verrichten hadden / souden mogen uft / en ober straet gaen / mits dat zy een Strelts / of soldaet / tot hun eige veilsigheit / by hen zouden nemen ; een gunst / die nooit aen iemandt toegestaen is / booz dat sp de klare oogen van sijn Zaaſche Majesteit / gelijk men daer spzeecht / gesien hadden. Sp / dit gesegt hebbende / stonden op / en ver- trocken op de zelve wijze / als meermaels gezegt is. In deze dag ontfing sijn Excellentie eenige geschenken / volgens het gewoon gezuick in deze plaats.

Gunstbe-
wijs aen
't gevolg
van d'Amba-
sadeur:

Op Donderdag / de bzieentwintigste / was 'er / gelijk ook in de booz- gaande nacht / in biez plaatsen bzant in de Stat / tezwijl de bzantklok gedu- riglijk kleypte. De beste middel / die men daaz heeft / om de booztgang van de bzant te stuiten / is (bewijl men daaz zeer weinig / of geen water heeft) de huizen / die van hout sijn / en naast aan de bzant staan / nebez te halen / en onder de voet te tzecken ; daaz in zy zeer vaerdig sijn. Des ochtens quamen de Pristaben weer by sijn Excell. d'Ambassadeur / en bzachten aan hem berischt / dat sijn Zaaſche Majesteit zoodanige ordening had gestelt / dat sijn Ed. op naastkomende Dingsdag tez audientie en gehooz gehaalt zou worden. Zy bez- zochten met eenen de Tijst van sijn Excell. gevolg / gelijk ook wie / van waaz / en van wat staat zy waren. Sijn Excell. antwoozdde / dat hy deze Tijst aan hen / als zy weerquamen / zou obezleveren / en lebezde toen boozt een Tijst van de Geschenken / die sijn Ed. aan sijn Zaaſche Majesteit zou obez- leveren / gelijk hiez volgt.

Brant te
Moskou:

Tijst tot
gehoor
gestelt.

Memorie van de Geschenken, die aan sijn Zaaſche Maje- steit, uit den name van de Hoogh-Mogende Heere Sta- ten Generaal der Souvereine vrye Vereenigde Neder- landen, en sijn Hoogheydt, den Heere Prince van Oran- jen, doorden extraordinaris grooten Ambassadeur *Koen- raadt van Klenk*, fullen geoffereert worden.

Acht schoone byzingraube Karospaezden / zijnde Ruinen / met witte Ma- nen en Staerxen / met bekleden daaz op / met de wapens van sijn Hoog- heit den Heere Prince van Oranjen.

Opoe-
ming der
Geschen-
ken aan
sijn Zaa-
sche Maje-
steit.

Acht groene Bourcilles.

Acht blaeuw van Kizstal.

Acht witte van Kizstal.

Alle gebult met de beste Frontignacq-wijn / zijnde altemael met silbere Schwoeben / en bezgulde Kerentjes.

En Kasje met witte Peper.

En Kasje met Kardemom.

En Kasje met Nootemuscaten.

En Kasje met Kaneel.

En Kasje met Nagelen.

En Kasje met Hoelp.

En Kasje van de beste Suiker.
Kandp.

En Portiese donker-groen Laken.

En Portiese licht groen Laken.

En Portiese bleumorant Laken.

En Portiese geel Laken.

En Portiese nagelcoleur Laken.

En Portiese Azur blaeuw Laken.

En Portiese Celadon Laken.

En Portiese wit Laken.

En Portiese netelgroen Laken.

En Portiese kaneel koleur Laken.

En Portiese appelbloeffem Laken.

En Portiese violet Laken.

En Portiese paers Laken.

Twee Portieses Cazmozijn Smet-
Laken.

En Portiese roosenroot Laken.

En Portiese purper Laken.

En Portiese Aurora Laken.

En Portiese Cazmozijn-root Laken.

En Portiese Schazlaken.

En Portiese gebloemt Damast.

Twee Portieses gebloemt Satijn.

Zes Portieses gebloemt Fluweel.

En Portiese root Fluweel met een
zilbere gront.

En Portiese root Fluweel met een
goude gront.

En Portiese Satijn met goude
Bloemen.

Drie Portieses zilbere Mooren.

Tien Portieses gout en zilber Laken.

Diezentwintig zilbere Tafelboorden.

En zilbere Serbice.

Twee halve dozijne zilbere Bekeers.

Twee zilbere Blakers.

Zes zilbere Schotels.

Diez zilbere Fruitschalen.

En zilbere Lampetschotel.

En zilbere Lampetkan.

Diez zilbere Schenkkannen.

Zes zilbere Trompetten met hun
Dlaggen.

Alle dit bovenstaande Zilverwerk is op bezscheide plaatsen bezgult.

Deze volgende Presenten aan zijne Zaaersche Majesteit, zullen door den voornoemden Extraordinaris grooten Ambassadeur, voor zijn particulier gepresenteert worden.

En grote schone zwartglaubwe jongen Hengst / met witte Manen en Staert / wiens wedezgade in Hollandt niet en is.

En grote schone Kizstaliyne Kizoon / met drie hoog azmen / pdez van acht Kandelaars.

En zilbere gedzeben Lampetschotel.

En zilbere gedzeben Lampetkan.

En kostelijke Koers / van binnen geboczt met root gebloemt Fluweel / met een zilbere gront / en van buiten t'eenemaal bezgult / gezocht en van

zes schone zwarte Paerden met zeer liezlijke tuigen / en elk een Bouquet Bluinien op 't hooft.

Zy / deze Lijst ontfangen hebbende / stonden op / en namen hun afscheit van zijn Excell. die hen tot aan zijn Kamerdeur bezelde ; en wy geleidden hen weer gelijk te voren. En dewijl aan ons toegelaten wierzd / dat yder by ons mocht komen / zo wozden wy dan van eenige Duitschen bezocht. Zijn Excell. bezond onderzusschen uit een der Russche tolken / by ons op 't Hof zijnde / dat de Pristaben niet wel te vreden waren van dat zijn Ed. hen niet bezde ontfangen en uitgeleid had / dewijl de Keizerzsche en Sweedsche Ambassadeurs zulks hadden gedaan / en dieshalven boozgaben dat zijn Excell. niet mindez behoozde te doen. Zijn Ed. antwoozdde hier op / dat hy daaz naaz zou beznemen ; daaz mee de tolk bezzok. De Geschenken wozden onderzusschen te boozschijn gebzacht / ontpakt / en dewijl onder het zilbezwek bezscheide stucken beschadigt waren / wozzd zulks bezstelt / en yder in zijn ozdening geplaatst.

Misnoeging der Pristaven.

Op vyzpdag / de vierentwintigste van Januarius / quamen de Pristaben weer op ons Hof / en gingen boben in hun kamer. Zijn Excell. zond aan hen van Asperen, de Dezaaldez / om met hen van hun ontfanging en geleiding te spzeken / tezwijl wy ons weer in ozdening stelden. Sy wozden echter booz deze reis niet anderz / dan te voren / ontfangen ; en zijn Excell. bzacht tot zijn bezontschuldiging by / dat onze Ambassadeurs noot anderz hadden gedaan ; en dat hy niet wist wat andere Ambassadeurs gedaan hadden ; doch dat hy / gelijk andere sedezt gedaan hadden / booztaan ook hen zoude ontmoeten. Men spzakt ook van bezscheide andere zaken / die Jurie Petrowits, d'eezste Pristaaf / of Bezozgez / aantekende op papiez / met belofte van het zelfde aan den grooren Bopaz booz te dragen ; en zijn Excell. gaf aan hem de Kospis / of Lijste van zijn gevolg. Toen dit gesprek ten einde was / stonden zy op : en zijn Excell. geleidde hen tot aan 't einde van de boozkamer / en wy boozt tot byna aan de tzapen.

Gesprek van zijn Excell. met de Pristaven

Op Zatezdag / de vijfentwintigste van Januarius / des ochtens / quam d'eezste Pristaaf / Jurie Petrowits, alleen / met de Heer Winus, Dezaaldez van zijn Zaarsche Majesteit. Wy ontfingen hem bukten op de Galderp / en zijn Excell. omzient in 't midden van de Boozkamer. Wy traden alle weer binnen / maaz moesten / op 't bezzoek van de Pristaaf, alle weer buiten tzedn : in boegen dat 'ez niemant binnen bleef / dan zijn Excell. de Pristaaf, en de beide Dezaaldez / Winus en van Asperen. Na dat zy ruim een half uur by malkander hadden geweeft / bezzochten zy weer / en wozden van ons alle / gelijk te voren / uitgeleid.

en met Jurie Petrowits in 't verborgen,

In deze nehent bezstonden wy ook / dat onze boozgaande eezre Pristaaf / Michael Stefanoff, van schyln en droefheit te Nikolaeskop Selo gestozden was. Want hy / zekere bzief van de grote Bopaz Artemon Sergewitz ontfangen hebbende / daaz in hy zwarelijk ober zijn onachtsaamheit op de reis met de grote Ambassadeur oberzgehaalt / en met de granschapen ongenade van zijn Zaarsche Majesteit gebzeigt wierzd / hzeeg daaz ober zulken ontfelste

De doot van de Pristaaf Michael Stefanoff doot schrik.

De Kapi-
tain be-
schenken.

stelenis / dat hy / d'ongemacken obezwegende / die hem boven 't hooft hin-
gen / in een razende zekite viel / die hem / naauwlijchs d'zientwintig jaren
oud zijnde / na bezloop van drie / of vier dagen van 't leven beroofde. De
Kapitain / Antonie Lukianoff, die van de Stadt Archangel tot aan Mus-
ko met ons gereist had / quam in deze ochtend by zijn Excell. om hem te be-
groeten / en kreeg van zijn Ed. tot dankbewijs van zijn gedane moeite / een
grote zilbere Kop / die van buiten en binnen bezult was. Hy / zijn Excell.
bedankt hebbende / nam afscheid van hem / en ging zeez bezlijd van daar.

Op zondag / de zesentwintigste / des ochtens / terwyl wy ons tez predi-
katie baezdig maakten / quamen de Pristaben weez by zijn Excell. en brach-
ten bericht dat aan zijn Ed. in plaats van des dingsdaags / op maandag /
de volgende dag zijnde / audientie / of gehoor by zijn Zaazsche Majesteit bez-
leent zou worden. De Predikatie wtezd dieshalven geschort / en alles / daaz
toe nodig / uitgerust.

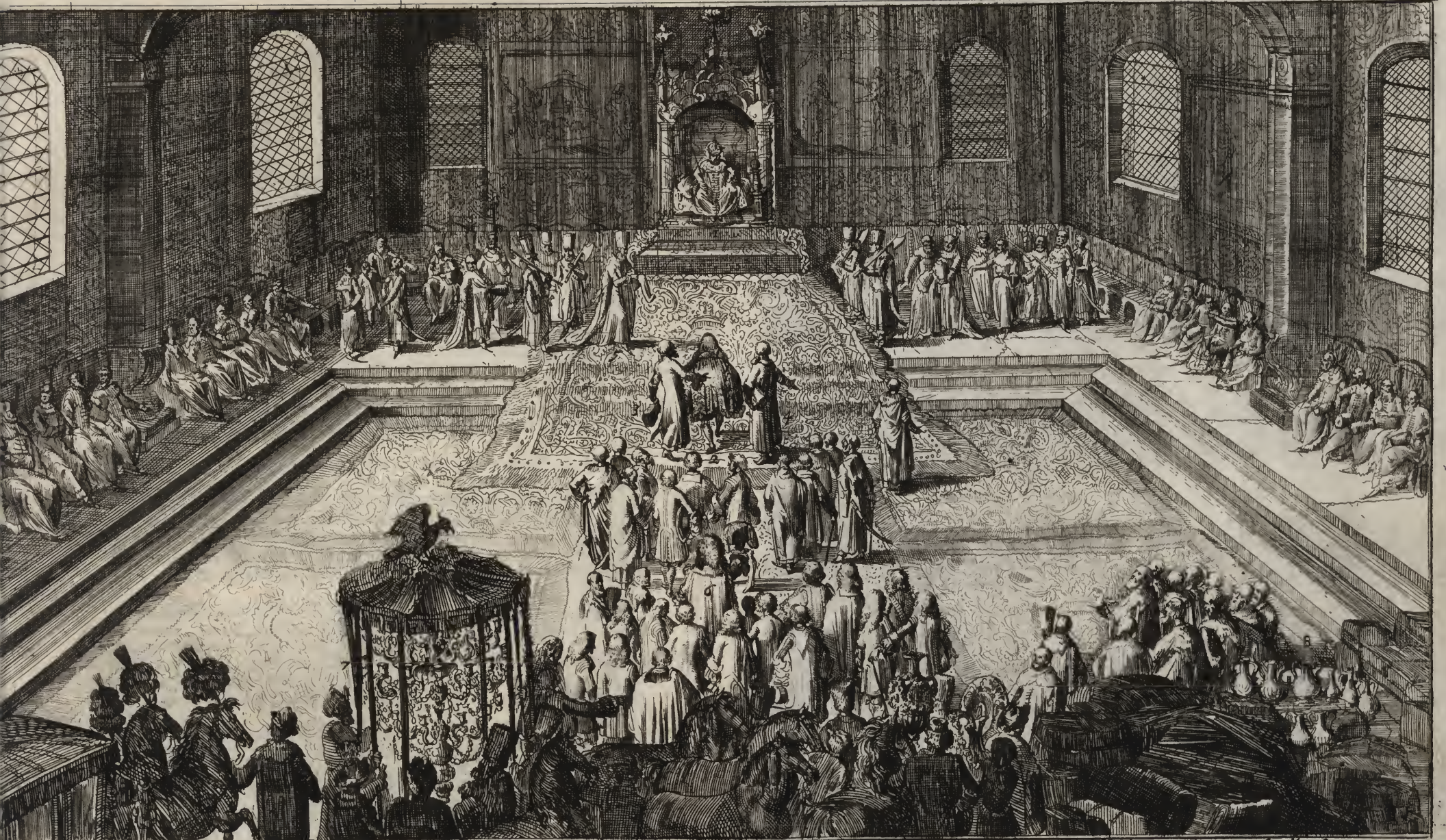
Eenentwintigste H O O F T - S T U K.

Naaukeurig verhaal van d'eerste verchijning van d'Ambassadeur
ter gehoor voor zijn Zaazsche Majesteit, en overlevering der Ge-
schenken. Beneffens het gesprek voor zijn Zaazsche Majesteit,
die d'Ambassadeur met de spijzen van zijn tafel beschenkt. Zijn
Excell, maakt zijn koomst aan andere Ministers bekend.

Zijn Ex-
cell. voor
d'eerste
maal ter
gehoor
ghealt.

Op maandag / de zevenentwintigste van Januarius / (welken dag zijn
Zaazsche Majesteit booz 't laatste hadde belteben vast te stellen tot d'eer-
ste audientie van zijn Excellentie /) quamen 's ochtens bzoeg aan het
Hof van zijn Excell. twee Pojesten / ofte Klezken uit de Cancelarje bez An-
bassadeurs / aan den welken belast was om / by 't obezleveren bez Presenten
booz zijne Zaazsche Majesteit aan twee honderz Stzeltzen / die met hen qua-
men / om dezelve te dzagen / tegenwoordigh te zijn / en dezelve na te zien : ge-
lijch ock bezvolgens geschiedde : in boegen dat alle deze Geschenken / gelijch zy
in de volgende Lijste gestelt zijn / aan de boozgemelde Stzeltzen obezgelebez
wtezden / die zich daaz mede op de plaets van het Hof in ordening stelden.
Toen dit naeuwelijchs geschiet was / bezschenen d'Argamacken / of Key-
seerlijke Kap-paezden / tot een getal van daztig / booz d'Edelen en Officieren /
De Koers / daaz mede zijn Excell. d'inzede gedaan had / doch die nu van
zes Appelgraauwe Paezden getrokken wtezd / bezschenen mede op het Hof /
met vijftien of zestien van zijn Zaazsche Majesteits Edelliden / ook alle te
paez / om de Edelliden en Domestijken van zijn Excell. te geleiden. Hier
op quamen de Pristaben by zijn Excell. om te beznemen of zijn Ed. gereed
was / en aandienen dat men op het luiden van de grote Kloek / (welke plech-
telijchheit booz desen nooit placht te geschieden /) moest beginnen te marchee-
ren. Sy gingen daez op haez kostelijke Kroeken van Goudlakken aandoen / en
we-

Heerlijke
toetel.

zijn Zaerſte Majestejt op zjn Troon ſittende 2 de E. H. Ambaſſad. Clerk 3 Stoelrick of Taſſel. H. en Preſtaf 4 Tranſelator Winus 5 den gehejn lanſchier 6 de Secretaris 7 de Koſtelijcke Landelaur 8 de Geſchanken aan zjn Zaerſe Majestejt

Back of
Foldout
Not Imaged

weederom gekomen zijnde / berichtten aan zijn Excell. dat de grote Kloek geluidt woezdt: waer op zy zijn Excell. naar de Kloets geleidden. Zijn Ed. zette zich achter op de hoogste plaats / de eerste Pristaaf aan zijn linkerhandt / en de tweede Pristaaf / den Translateur / als oock Maonsieur Winius, die in deze gelegenheit mede in de Kloets zat / naast de tweede Pristaaf tegens over zijn Excell. De Edelieden en Officieren reden alle te paert in de selve ordez / als in d'inzee was waargenomen. Zy hadden ruffchen pdez paaz in het midden een Russch Edelman by haaz rijden. De Secretaris reed dese maal alleen de laatste / doch de naaste voor de Kloets / daaz zijn Excell. in was / en hield in zijn rechterhandt om hoogh de Bieben van haaz Ho: Mo: en zijn Hooghheit aan zijn Zaaftsche Maajesteit / die hy in een grote lap van kostelyk goudlaken gebat hield. Hy had mede aan zijn linker zijde een Russch Heer neffens hem rijden. De Lackeyen gingen oock twee en twee eben voor de Kloets / alle te voet; desgelijcks de Helbardiers daaz beneffens; en de vier Pagien reden achter de Kloets in een rijg te paert. Wat de Geschenken belangt / de selve wiesden d'aldervoorste geleidt / en gedragen / gelijk hiez volghet:

Zitting in de Kloets, om ter gehoor te verschijnen.

Orde-ning onder 't Gevolg.

Acht Paerden / met haaz Dekkleeden / doorweven met de wapenen van zijn Hooghheit / den Heer Prince van Orangien / pdez geleid van twee mannen.

Vertoning der Geschenken?

Diezentwintig Bouteilles / of Vlesschen / pdez gedragen van een man.

Seben kassjes Speereyen / pdez gedragen van twee mannen.

Twintig stukken van allezhande gekoleerde Takenen / pdez gedragen van een man.

Dijfentwintig stukken Goudt- en Zilverlaken / Moren en Flutweelen van Goudt en Zilver / pdez gedragen van een man.

Regenenbijftig stukken van aldezhande Zilverweez / aan de kanten / en op verscheide plaatsen bezult / gedragen van zesentweentig personen.

Ses silbere Trompetten / gedragen pdez van een man.

De voornoemde Geschenken wiesden door zijn Excell. uit den naam van haaz Ho: Mo: en zijn Hooghheit gepresenteert; maaz de volgenden voor zijn partiauliez.

En schoon groot jong Hengstpaert / met een kostelycke Decken / doorweven met grote goude Bloemen / en rontom geboort met een goude Franje / en een schoon Bouquet Bluimen op 't hooft / geleid van twee mannen.

En grote schone Kzifal de Montagne Kzoon / met drie rijgen Hymen / hangende in een Machine / en gedragen van zestien mannen.

En grote silbere gedreven Lampet-schootel / gedragen van twee mannen.

En Kan daaz toe / gedragen van een man.

En kostelyke Kloets van zijn Excell. van binnen geboert met schoon root gebloemt Flutweel / met een silbere gromt / van buiten t'eenemaal bezult / enlgetzochten van zes schone zwazte Paerden / bedekt met zeer tiezlyke Cui- gen / en op de hoofden hebbende zeer schone Bouquetten Bluimen / geleid door d'eigen Kloetsiez / en Postillion van zijn Excell. doch daaz nebens gingen zestien Russen / zo om de Kloets te weezhouden / als om gade te slaan dat

dat de Spiegels / die opgezochten waren / niet beschadicht zouden wezden.

Op deze wijze ging de marsch voort / onder het continueel geluid van zijn Excell. Trompetters / en Keteltrommen. Eben buiten de poort van 't Hof van zijn Excell. stonden eenige Compagnien Streltzen / met hare Officieren / en daaz onder een Colonel / met een kostelijk Vaandel / hebbende op zijn zijde staan een moedig Handpaezt / dat geleid wierd / latende hare Pijpen / Schalmejen en Trommels onophoudelijk hooren. De weg was voorts soodanig overgezopt van menschen / dat ook zelfs de daken en huizen / en de tranffen des toorens daaz van overal bezult waren / en in dez daat 't was ook alles heerlijck om aan te sien ; want buiten dat de Son / die zeer helder scheen / een nieuwe glants aan alle de Geschenken / en voornamentlijk aan de Kristallyne Kroon / die als een Diamante bezg aan alle kanten sticke / bezleende / was den toefel van zijn Excell. en zijn Gebolg op dezen dag / daaz in men zo goeten Monarch in zijn meeste pracht zou zien / weergadeloos. Zijn Excell. zelf was gekleedt met een kleeft van root Fluweel / gevoert met Goudlaken / en bedekt met goude en silbere kanten / hebbende op den Hoedt / aan zijn beenen / en op de schoenen zeer kostelijke Tuweelen van Robijnen / dragende dien dagh een Mantel / tot het voornoemde kleeft behorende / om by te zijn van de ceremonie / waaz by men de genen / die by zijn Zaazsche Majesteit zullen verschijnen / de Degens doet afleggen. 't Kestereende Gebolg was ook zeer heerlijck uitgedost ; en zo d'inzee van zijn Excellentie aanmezken waerdtig was geweest / deze oprijding tot d'Audientie was veel mee / dewijl hier alle Kostelijckheden / die vooz dezen noch niet beztoont waren / nu in vollen lufftez voozgesteld wierden : zulk dat ook zelfs die van de Sweedse Factie / anders alles naaz haaz beste bezmogen berispende / bekennen moften nooyt zo frapen toerusting aan de Suite van een Ambassadeur gezien te hebben / hoe wel anderzins haaz eigen Erzaorzinare Ambassadeur / den heer Graaf Oxenstern / met twee anderen / vooz twee jaeren aan dat Hof geweest zijnde / na haaz uitezste bezmogen hadden gezacht uit te steken.

Kleding
van d'Ambassadeur,

en van
zijn Gevolg

Soldaten,
deur de
Stad ver-
spreid.

Koomt
op het
Slot.

In 't marzheeren (waaz in wy dikwils wierden geobligert stil te houden dooz de Posten / die gedurig af en aan reden) besegenden wy aan alle poorten / daaz wy dooz passeerden / Croepen van Streltzen / met haaz schone Vaandels / kostelijk uitgedoste Officieren / en frape Handpaezden / daaz wy onder 't geluid van haaz Trommels / Pijpen en Schalmejen langs passeerden. Toen wy op het Slot quamen / waren aldaaz / behalven de Streltzen / die Compagnies gewijse op de leege plaatsfen stonden / ook Streltzen / zijde aan zijde gevoert / van de Poozt af / tot aan het apaztement van zijn Zaazsche Majesteit. Op het Slot / aan de slinker zijde / zagen wy / voozzekende / omzrent twintig pzeze Stucken / die / gelijk men tot ons zeide / alle geslagen / en niet gegoten waren / daaz onder verscheyden / die heel glat / en op verscheyde plaatsfen bezgult waren / en op kostelijk geschilderde en bezgulde Affiuren lagen. By pdez stuk stonden twee Konstapels / met bezgulde schilden op de bozst / beztezt met het wapen van zijn Zaazsche Majesteit. Zy hadden in hare handen halve manen en lontstocken / op de welken de wapenen van zijn Zaazsche Majesteit / zijnde een bezgulden dubbelden Arendt / stonden. Dus wierden

den top / na dat top van de Paezden afgestegen waren / dooz een Galberpe / die booz zekere Kerck is / langs eenige trappen opgeleit op een Teyrasse / die booz d'Audientie-zael is. Hiez stonden de dragez / met de Geschenken aan wederzijden in ordening geboegt ; en na dat top hier ook een weinig gewacht hadden / quamen wy in de Doozkamer / die vol Daken / of Cancelliez / en Gooften / ofie Hoofsche Hooplieden was / alle gekleed in zeer schone Gout-lakense Krocken / met hare hoge zwarte Doffemutsen in de hant. Zijn Excell. wiezd alhier dooz een Stolnik of Tafelheez / en een Cancelliez / uit de naam van zijn Zaazsche Majesteit / verwelkomt ; daez op de twee Poozren van d'Audientie-saal gelijck geopent wiezden. Zijn Excell. stelde zich recht tegens over zijn Zaazsche Majesteit / die op een hebehen zilbez vergulde Thoon zat / twee trappen hoog. Hy was zeer kostelijck gekleedt / en had op zijn hooft een zeer tiezlyke en kostelijke Kroon / in zijn Rechtezhandt zijn Sceptez / en neffens hem op de Bank / op een zilbez vergulde driekante Piramide / de Rijksappel staan. Dooz den Troon lagh een zeer kostelijke Capijt / met gout en zilbez doorweben / aan weezzijden van de welke twee Heeren stonden / gekleedt in agzautwe Damaste Krocken / geboegt met Azmijntjes / en zeer hooge Mutsen van de zelfde stof op hare hoofden / hebbende in hare handen hy 't einde gebat zekere zilbeze Bijlen / die se op haaz schouderz hielden / als of zy daaz mede houwen wilden / en om den hals / op de borst en rugh zeer grote goude ketenen / die huizsgewijze dooz een gestrengelt waren. Naast aan zijn Majesteits Troon / op de Rechtezhandt / stonden de Heeren Mikit Ivanowits Odorofsky , en Artemon Sergewits , en meez achtezwaazts tegens de Muuz aan eenige jonge Heeren / die als Kamerheeren / of Oppassers van zijn Majesteit zijn. De Rijks-Cancelliez stont bezvolgens tez halbez weg / tusschen zijn Zaazsche Majesteit en zijn Excell. en achtez zijn Excell. stonden / behalben zijn twee Pristaben / die aan zijn lagezhandt stonden / gelijck ook de Transtaterz Winius, veel grote Heeren Boparen / Stolniken / en anderen / alle zeer kostelijck gekleedt in goude Lakense Krocken / met agzafes / of haken gebozduuzt / met Paezlen en kostelijke gesteenten. Op de slinkez zijde van zijn Majesteit / dicht aan zijn Troon / stont de Deltheez Knees Jurie Alexewits Dolgerukki ovezent / en op de banken / die langs de muuz waren / zaten op een rpg zijn naaste Boparen en Raadtsheeren / alle mede zeer pprachtig gekleedt. Dezen plachten te vooren met haaz hooge zwarte Doffemutsen gedeclit te zijn / doch zaten nu alle ongedekt / en daaz was niemant in de gantsche Saal gebelit / als de vier Bijdragez ; daaz hiez vooren van gesproken is. De gantsche vloez was bedekt met zeer schone Tuzhsche Capijten / en de want behangen / behalben met eenige stucken / die de Historie van Davids triumph over Goliath behelsden / met bezscheide soozten van albezhande gout Laken / waez mede ook de banken bekleet waren. d'Edelen en Officieren / als ook d'overrige Dornestiken / die alle / tot de minste jongen / mede binnen waren / stonden geplaatst in ordening van de deuz af / recht toe tot in 't midden van de Sael ; en de Secretaris stont tez halbez wegh tusschen zijn Excell. en hield in zijn Rechtezhandt de Brieven / daer van hiez booz ge-

Gehoorkamer.

Zijn Excell. verwelkomt.

Deftigheit van zijn Zaazsche Majesteit.

Gesteltheit in de Kamer van zijn Zaazsche Majesteit.

melt is. Dit was de gestalte van d'Audientie- of Behoorzaal / en van de genen die daar waren.

Aanspraak
van de
Cancelier
aan zijn
Zaarsche
Majesteit.

Toen zijn Excell. voor zijne Zaarsche Majesteit / (die zich op de diepe eerbewijzen / die zijn Excell. en wy alle aan hem deden / niet eens bezroot noch beweegt hadde) stille hielt / begon den geheimen Cancelier uit een rolletje te lezen / en zijn Majesteit aan te spreken / dat hare Hoogmog. en zijn Hoogheids groten Ambassadeurs aan zijn Zaarsche Majesteit was gekomen ; en / zich daar op na zijn Excell. keerende / las al voort / met optellinge van zijn Majesteits tijtels / dat zijn Excell. zijne propositie en boozstelling zoude gelieven te doen. Toen zijn Excell. zich ter plaats / die hem aangewezen was / geboeget had / dee zijn Excell. zijn Verzoog met een zonderlinge deftigheit / op deze volgende wijze :

Vertoog
van zijn
Excell. de
grootte
Ambassa-
deur aan
zijn Zaar-
sche Maje-
steit.

DOORLUCHTIGSTE, GROOTMACH-
TIGSTE GROTEN HEER, ZAAR EN
GROOTVORST, ALEXEY MICHAY-
LOVITS, door Gods genade van geheel groot, klein en
wit Ruschlant zelfs Erhouder, tot Moskou, Kiof, Wlo-
dimirof, Novogrod ; Zaar tot Cazan, Zaar tot Astra-
chan, Zaar tot Siberien, Heer tot Pleskou, en Groot-
vorst tot Smolensko, Tweer, Jugoria, Parmia, Weatka,
Bolgaria, en anderen ; Heer en Grootvorst tot Novogro-
da des nedrigen Landes, tot Zernigou, Refan, Rosteof,
Jerosslaaf, Belosoria, Udoria, Obdoria, Condinia, en
der gantscher Noortzijden Gebieder, en Heer der Jevrif-
schen Landes, der Kartalinschen en Grufinschen Zaren,
en des Cabardinschen Landes, der Zerkassen en Gorsche
Vorsten, en veler andere oostlijke, westlijke, en noor-
delijke Heerschappyen en Landen, Vaderlijke en Groot-
vaderlijke Erve, Heer en Heerscher.

De Hoog Mog. Heeren Staten Generael der loffelijcke
Souveraine vrye Verëenigde Nederlanden, als namentlijk
van de Hertogdommen, Graaffschappen, en respectieve
Lantschappen van Gelderlant, en Zutphen, Hollandt en
Westvrieslant, Zeelant, Uitrecht, Vrieslant, Overijssel,
Groeningen en Ommelanden, Drenthe, Twente, West-
wol-

woldingerlant, de Graeffschappen van den Vroenhoven, en de Lantschappen van Valkenburg, Daalhem, en's Hertogenrade, Overmaze, mitsgaders van een goede partye van 't Hertoghdom van Brabant, en het wijdt vermaart Graaffchap van Vlaanderen, bezittende mede veel voornamē Koninkrijken en Landen in Oostindien, als oock in Asia, Afrika, Amerika, en Guinea Heeren en Heerschers.

Mitsgaders den Doorluchtigen Hooghgeboren Vorst en Heer, WILLEM HENDRIK, door Gods genade Prins van Oranje en Nassou, Graaf van Catsenelleboge, Vian-den, Diets, Lingen, Meurs, Buren, Leerdam, en Marquis van der Veer, en van Vlissingen, Heer en Baron van Breda, der Stadt Grave, en Landen van Kuik, Diest, Grimbergen, Herentals, Kranendonk, Warneston, Arlay, Noseroy, St. Vyth, Doesburg, Polanen, Willemstat, Niervaart, Yselstein, Steenberg, St. Martensdijk, Geertruidenberg, de hoge en laege Swaluwe, Naaltwijk, Erfburggraaf van Antwerpen en Besançon, Erf-maarschalk van Hollant, Erf-gouverneur van Gelderlant, Hollant, Zeelant, West Vrieslant, Utrecht en Overyffel, Kapitein en Admiraal Generaal der Vereenighde Nederlanden:

Hebben my/ als Extraordinaris Grooten Ambassadeur/ uit het midden van hare Ho. Mog. Verzadering/ aan u Grooten Heer/ utwe Zaa'sche Majesteit/ expreffelijk afgezonden/ om uit haren naem/ en harent wegen ut Grooten Heer/ utwe Zaa'sche Majesteit mondeling en van herten te congratuleren obez des selfs lijfsgezonthet/ en geluckige regeringe in veele machtige/ bezmaazde/ grote/ en wijtberoemde Zaa'schappen/ Rijken/ Heer'schapppen en Landen; mitsgaders obez de welbaart van u Grooten Heer's onderdanen/ wensschende dat Godt Almachtigh de zelve daaz by wille ezhouden/ en in alle heil en voozspoedt gedurighlijk bewaren/ en vooz alle ongeluck en wederwarighet beschezmen en protegeren/ en gelijk ut Grooten Heer's/ utwe Zaa'sche Majesteits regeringe tot noch toe goet en voozspoedig is geweest/ dat oock alsoo daaz op den vooztgang/ midden en het einde mach volgen/ en dat op Grooten Heer/ utwe Zaa'sche Majesteit binnen sijne Zaa'schappen/ Heer'schapppen en Landen/ altoos vrede met utwe Zaa'sche Majesteits onderdanen/ en vrese en autoriteit obez de hofe en moedwillige magh behouden/ en daaz

daar buiten van uw Grooten Heers bytenden gerespecteert en bemint / en van zijn vbanden gezeest worden ; dat de Sonne over de voorszpoet van de Russe heerschappij nooit ondergaet / maar dat de zelve met allen aanwas en vermeerdering in uw Grooten Heers / uwe Majesteits hoogstaansienlijke bezoon / Doorzuchtigst Huis en Zaazsche naastsaten magh goopen / bloepen / en blyden tot in alle eeuwigheyt. Ook daer beneffens om uw Grooten Heer / uwe Zaazsche Majesteit volliementlijck te bezeecken van hare Ho. Mog. de Heeren Staten Generaal / en sijn Hoogheyt den Heer Prince van Oranje goede meninge / intentie en oprechte affectie tot uw Grooten Heer / uwe Zaazsche Majesteits hoogstaansienlijke Bezoon / landen / lieben en onderdanen / waer inne hooghgedachte haer Hoogh Mog. en hooghgedachte sijn Hoogheit overbodigh en bereit zijn / alwoos zondez eenige bezanderinge te continueren / gelijk die tot noch toe is geweest / en sullen ook voortaen / gelijckse tot noch toe gedaen hebben / by alle voorszallende gelegentheden soodanige preubes daer van geben / dat ghy Grooten Heer / uwe Zaazsche Majesteit in 't minste daer aan niet zal hebben te twijffelen.

Voerdez / Doorzuchtigen en Grooten Heer Zaa / de Ho. Mog. Heeren Staten Generaal der loffelijke Souvereine byre Dezeenigde Nedezlanden / hebende bespeurt uw Grooten Heers / uwe Zaazsche Majesteits Wedeliebend gemoet / tot vereeniging der Christen Potentaten / en tot aanmaning om haere gecombineerde waepenen te wenden teegens den algemeenen Christen vrant / dooz de besendinge die het uw Grooten Heer uw Zaazsche Majesteit in de voorszledene jaeren heeft geliebet te doen / aen so vele Christen Potentaten en Staten / ober welke uwe Grooten Heers / uwe Zaazsche Majesteits Christelijcke wedeliebentheyt de geheelen Christen werelt / uwe Grooten Heer / uwe Zaazsche Majesteit eeuwiglijck sal roemen / gelijk dan de Ho. Mog. Heeren Staten Generaal der loffelijke Souveraine byre Dezeenighde Nedezlanden / uw Grooten Heer / uwe Zaazsche Majesteit daer inne hooghlijck roemen en pjiisen / en boven dien daer dooz onderbonden hebben de continuatie van uw Grooten Heer / uwe Zaazsche Majesteits genegentheit tot haer en haer Staet / dooz de besendinge die het u Grooten Heer / uwe Zaazsche Majesteit specialijck beliest heeft te doen aen de Koningen van Brankrijck en Groot Brittanje / tot nedezlegginge van den luctueusen oorlogh / die beide hooghgedachte Koningen den Staat der Dezeenigde Nedezlanden / sondez eenige de minste redenen hadden gelust aan te doen / en hebben my derhalven erpesselijck gelast uw Grooten Heer / uwe Zaazsche Majesteit / vooz die bewesen vziendtschap en affectie haerwaerts / en tot haeren Staat / op 't hoogste te bedanken ; en bezwachten verdez van uw Grooten Heer / uwe Zaazsche Majesteits continuatie en augmentatie van goede vziendtschap en correspondentie : en kan ick u Grooten Heer / uwe Zaazsche Majesteit nochmaals volkomen bezeecken / dat haer Ho. Mog. van haere zijde daer inne geensins en sullen maugueren / maer alles contribueren dat haer mogelijck sal sijn / en wat tot onderhoudinge van naerdez nieuwe vziendtschap en alliantie tusschen uw Grooten Heer / uwe Zaazsche Majesteit tez eenre / en de Ho. Mog.

Moog. Heeren Staten Generaal tez anderez zijde / eenighsints soude moogen ofte hornen szejken.

De Ho. Moog. Heeren Staten Generaal dez loffelijcke Souvereine vrye Vereenigde Nedezlanden / hebben my / haeren extraordinaris groten Ambassadeur / mede gelast / uw Grooten Heer uwe Zaazsche Majesteit bekent te maken / hoe dat haer Ho. Moog. den Doozluchtigen / Hooghgeboren Vorst en Heere / Willem Henrik, dooz Godes genade Prince van Oranje en Nassau / en velez anderez Graeffschappen / Heerschapppen en Landen een Heer en Heerschez (die van sijn geboorte af is gesuceedeert in alle de Prinsdommen / Graeffschappen en Heerschapppen van dat Doozluchtig Vorstelijck Huys) tot exhientens van de onwaerbeeljijcke diensten dooz sijn Doozluchte Doozbadez / tot erectie / restitutie en consezvarie van den Staat dez loffelijcke Souveraine vrye Vereenigde Nedezlanden gedaan / niet alleen eenpartijglijck hebben opgedragen het Stadhouder- / Capitein- en Admiraelchap Generael / van en ober de Vereenighde Nedezlanden / met alle de Digniteiten / Præzidentien / Prærogatiben / Gerechtigheden en Waazdigheden / daaz toe eenighsints specterende / gelijk die sijne Doozluchtige Doozbadez / hoogh. memorie hebben bekleedt / maaz oock de selve hooghhaensienlijcke Chargies / op desselfs wettige mannelijcke kinderen en bezdere Descendenten ezfelijck gedefereert / boven wiens Hoogst. Doozluchtige extractie / noch by komt sijn hooge geboorte van een Konings Dochter van Groot Brittanje / met welke Kzoon sijn hoogstgedagte Hoogheit / by mangument van meerdez erfgnamen / als'ez tegenwoozdig in 't Rijk van Groot Brittanje zijn / t'sijnez tijde wel konde bezzoont worden / van wiens hooge wijsheyt / dapperheyt en kloekmoedighheyt / de Ho. Moog. Heeren Staten Generael niet alleen veel goeds / tot welstant van den Staat dez Vereenigde Nedezlanden bezmagten ; maez alreede soodanige preubes daez van hebben genoooten / dat hooghgedachten Heere Prince van Oranje / dooz Godes genadigen zegen / haeren Staat genoeghsaam heeft behouden en herstelt / en sich allesins in de batalies tegen haer vanden / als een dez grootste Helden van de wereldd / jae als een tweeden Alexander van Macedonien heeft betoont.

ICK hebbe uw Grooten Heer uwe Zaazsche Majesteit noch andere seer groote saken booz te dzagen / specterende de securiteit en welstant van uwe Grooten Heer uwe Zaazsche Majesteits Zaazschappen / Heerschapppen en Landen tez eenre / ende van haaz Ho. Moog. mitsgadez haaz hooge Geallieerden tez anderen zijde / maez om dat ick soo grooten Monarch / sijn patientie niet wil misgzuicken / soo sal ik het selve uistellen tot een ander audientie / en daez op volgende Conferentie / die ick vziendlijck bezsoek / dat gy Grooten Heer uwe Zaazsche Majesteit my soo haast mooghlijck favorabel geliefte te bezleenen ; en op dat gy Grooten Heer uwe Zaazsche Majesteit / aan het geene ik alreede geseldt hebbe / en het geene dat hiez naaz noch soude mogen hornen booz te dzagen uit de naam van hooghgedachte haaz Hoogh Moog. en hooghgedachte sijn Hoogheit / volkomen geloof / als aen haaz ezgen selfs soude mogen defererem / soo hebben hooghgedachte haaz Ho. Moog.

beneffens hooghgedachte zijn Hoogheit / my met dese Brieven gelieven te bezien / dewelcke ik hier neffens met alle eerbiedigheit uw Grooten Heer, uw Zaazsche Majesteit overhandig.

Hier zweeg den Heere Ambassadeur stil / tot dat het geene hy tot hier toe gezegt hadde / door zijn Zaazsche Majesteits Transtateur / den Heere Winius, in de Slabonse tale opgelesen was / waaz na de Canzelier van 't Cabinet wederom 't woordt battende / zijn Zaazsche Majesteit aandiende / dat hare Ho. Mog. en zijn Hoogheits extraordinaris grooten Ambassadeur / ook eenige presenten hadde mede gebzacht / om zijn Zaazsche Majesteit t'offereren : hier op bezvolgde den Heere Ambassadeur 't gene volght.

Tot demonstratie van de groote genegentheit / die hare Ho. Mog. de Heeren Staten Generael / en zijn Hoogheit den Heere Prince van Orangie hebben / om met uw Grooten Heer, uw Zaazsche Majesteit niet alleen de oude vriendschap en correspondentie te confirmeeren en te vernieuwen / maaz de selve meez en meeze te augmenteeeren / soo hebben hooghgedachte hare Hoog Mog. met hooghgedachte zijn Hoogheit / uw Grooten Heer, uw Zaazsche Majesteit doen presenteren de presenten / welke met permissie aan uw Grooten Heer, uw Zaazsche Majesteit ik tegenwoordig offereere / en sal mijne geringe presenten / tot een teeken van mijn respect / en in erkentenis van zoo veel genade van uw Grooten Heer, uw Zaazsche Majesteit voor desen genooten / daerz beneffens aanbieden / biddende dat ghy Grooten Heer, uw Zaazsche Majesteit de selve gunstelijk gelieve te laten accepteeeren.

Wat de Credentiafen van hare Ho. Mog. en zijn Hoogheit belangt / die door den Heere Ambassadeur aan zijn Zaazsche Majesteit wiedzden overgelevert / de selve waren mutatis mutandis geconcipieert / in maniere als volgt:

Aen den Grooten Heer Zaar, ende Grootvorst van Moscovien.

DOORLUCHTIGSTE, GROOTMACH-
TIGSTE GROOTEN HEER, ZAAR EN
GROOTVORST, ALEXEY MICHAYLOVITS,
door Gods genade van geheel groot, klein en wit Rusch-
lant zelfs Erhouder, tot Moskou, Kiof, Wlodimirof,
Novogrod; Zaar tot Cazan, Zaar tot Astrachan, Zaar
tot Siberien, Heer tot Pleskou, en Grootvorst tot Smo-
lensko,

lensko, Tweer, Jugoria, Parma, Weatka, Polgoria, en anderen; Heer en Grootvorst tot Novogroda des nedrigen Landes, tot Zernigou, Refan, Rofteof, Jeroslaaf, Belosoria, Udoria, Obdoria, Kondinia, en der gantscher Noortzijden Gebieder, en Heer der Jevriſſchen Landes, der Kartaliniſchen en Grufiniſchen Zaren, en des Cabarbinſchen Landes, der Zerkaffen en Gorſſche Vorſten, en veler andere ooftelijke, weſtelijke, en noordelijke Heerſchappyen en Landen, Vaderlijke en Grootvaderlijke Erve, Heer en Heerſcher.

WY STATEN GENERAEL der loffelijke Souveraine Vrye Verëenighde Nederlanden, namentlijk van de Vorſtendommen, Graaſſchappen, en reſpective Landſchappen van Gelderlant, en Zutphen, Holland en Weſt-Vrieſlant, Zeelant, Utrecht, Vrieſlant, Overyſſel, Groeningen en Ommelanden, Drenthe, Twente, Weſtwoldingerlant, de Graaſſchappen van den Vroenhoven, en de Landſchappen van Valckenburg, Daalhem, en's Hertogenrade, Overmaze, mitſgaders van een goede partye van 't Hertogdom van Brabant, en het wijdt vermaart Graaſſchap van Vlaanderen, bezittende mede veel voorname Koninkrijken en Landen in Ooſtindien, als oock in Aſia, Afrika, Amerika en Guinea, Heeren en Heerſchers, hebben uwe Zaarſche Majesteit by onſe Miſſive van den 10 Mayleſleden gepreadverteers, dat wy aan uwe Zaarſche Majesteit hadden gedecernoert een groote Extraordinaris Ambassade, ende daer toe verkoren den Edelen, Geſtrengen, ende Erentfeſten Heer, Coenraedt Juriaenſz. van Klenk, Heere tot Loirheim ende Obrſen, mede Gedeputeerde in onſe Vergaderinge van wegen de Provintie van Hollandt ende Weſt-Vrieſlandt, onme uwe Zaarſche Majesteit voor te dragen eenige ſaken van importantie, die Wy hem in laſt hebben gegeven, uwe Zaarſche Majesteits Zaarſchappen, Heerſchappyen, Landen, Luyden ende Onderdanen ter eurre, ende Ons, ende deſen Staet, oock de Ingeſeten van dien ter andere zijde ten hooghſten concenterende, ende is derhalven ons gediensſtelijk ende ernſtelijk verſoek, dat uwe Zaarſche Majesteits goede geliefte zy, den gemelten Heer, onſen grooten Extraordinaris Ambassadeur te verleenen ſpoedige en gunſtige audientie, te geven volkomen geloof, als ons ſelven, in alle 't geene by uwe Zaarſche Majesteit ſal voordragen, ende vervolgens hem op ſijn aenbrengen laten wedervaeren ſoodanige verklaringe ende antwoordt, met proteſtatie van noodige effecten, als wy van uwe Zaarſche Majesteits hooghſte wijsheyt ende rechtmatigheyt zijn verwachtende, ende gelijk uwe Zaarſche Majesteit ten gemeynen beſten van wederzijds reſpective Zaarſchappen, Heerſchappyen, Landen ende Luyden bevinden zal te behooren. Waar mede eyndigende, ende ons gediensſtigblyk tot uwe Zaarſche Majesteit erbidende, bidden den Almogende Godt

Doorluchtigste, Grootmachtigste, &c. &c. ende Grootvorst, uwe Zaarsche Majesteits Persoon te willen conserveeren in langduurige gesontheit, gelucksalige Zaarljke Regeringe, en alle gewenschte welstandt. Geschreven in 's Gravenhage in Hollandt, plaetse van onser Residentie, den 18 dagh der Maendt Juny, in den Jaere nae de geboorte van onser Heylandt en Salighmaecker Jesu Christi 1675.

Uwe Zaarsche Majesteits

Dienstwillige Vrunden,

De Staten Generael der
Vereenighde Nederlanden.

Da dat sijn Excellentie op sijn plaets wedergekeert was / bzaeghde sijn Zaarsche Majesteit selfs naez de gesontheit van haere Hoo Mog. en sijn Hooghepdt. Sijn Excellentie antwoorde / dat hy in sijn beztreck d'eersten in den Hage / en sijn Hooghepdt in 't Legez in goede gesondheit gelaten had. Daer op dede sijn Majesteit / door de geheime Cancellier / seggen / dat hy sijn Excellentie begunstighde aen sijn hant te komen: waer op sijn Excell. toezadt / en / sijn Zaarsche Majesteits hand gekust hebbende / een klein Compliment in 't Rusch daer by boeghde / daer sijn Majesteit groot geballen scheen in te hebben. Toen sijn Excellentie weder op sijn plaets gekeert was / bzaeghde sijn Zaarsche Majesteit naez de gesontheit van sijn Excell. die daer op antwoorde / Godt spare sijn Zaarsche Majesteit gesont: Ick ben door Godts genade / en de gunst van sijn Zaarsche Majesteit / met alle mijne Ebdelen / en byhebbende Domesticken / tot hiez toe in goede gesontheit gekomen. Toen wtezd sijn Excell. een bankse / met goudt laken bedekt / aangeboden / om op te sitten; en sijn Zaarsche Majesteit bzaeghde na de gesondheit der Ebdellieden van sijn Excell. Daer de Maarschalk / upt allez naem / op antwoorde: Godt spare sijn Zaarsche Majesteit gesondt; en van alle een diep eez-bewijs aen sijn Zaarsche Majesteit gebaan wierdt. De gemelde geheime Cancellier seide toen oock dat sijn Majesteit haer begenadigde aan sijn handt te komen; gelijk sy dan bezvolgens / tot zebentien in 't getal / de handt van sijn Zaarsche Majesteit gingen kussen. Hier op stond sijn Excell. wederom op / en dede weder een kleine aanspraak / aangaande de Geschenken / die sijn Ed. aan sijn Zaarsche Majesteit aanbodt / en die daaz op alle voorby sijn Zaarsche Majesteit werden gebzagen; en de geheime Cancellier las uit een rolle alle de gene op / die men voorby droegh. Hier na las de geheime Cancellier wederom / dat sijn Zaarsche Majesteit de bzierven / van sijn Excell. obezgelobert / soude laten oberfetten / en oock aen sijn Excell. daer op antwoorden;

Guust van
sijn Majesteit
aen
de Am-
bassadeur.

En aan de
zijn.

Vertoning
der Ge-
schenken
aan sijn
Zaarsche
Majesteit.

woorden; en eindelijk / dat sijn Zaa'sche Majesteit sijn Excell. begunstigde met spij's en drank / en met sijn tafel.

Daer op kreeyden wy in de selve ordeningh / als wy gekomen waren / wederom naer huys; en sijn Excell. wierd van sijn Pristaben weder in sijn kameer geleidt. Omtrent een uur daar na quam een groot Heer / genaemt Knees Peuter Semenowitz Proforofski, met detafel van sijn Majesteit / en wierd gevolght van omtrent twee hondert peysoonen / die omtrent hondert schotelen met verscheide spij'sen / en verscheide dranken aenbrachten. De spij'sen waren meest heel wel toegemaecht / buiten de Russische gewoonte. Daar quamen ook verscheide kroeken mede / die de selve van 't Hof van sijn Excell. wederom wazonden; hoewel sy voor desen van 't Hof bloot door de lucht gedragen wierden / soo dat sy stijf hout waren / eer sy opgedischt wierden. De tafel wierd door 't volk van sijn Majesteit gedeckt / met een tafel-laken / met dubbelde arenden doorweven / en alleen voor sijn Excell. een bezgult silber tafel-bortje / een mes / borst en lepel gelejdt / en voor de rest silbere lepels; maez sijn Excell. de tafelenorden en s'zbetten geben. Sijn Excell. sat boven aen de tafel / en de Knees aen sijn rechter zijde; een weynigh ter zijde vervolgens de Pristaben / en Monst. Winias; en op beyde zyden van de tafel de Edellieden en Officiere van sijn Excell. / soo als die aen de handt van sijn Majesteit geweest waren. De voorszgelte hondert schotelen / alle van silber / wierden alle d'een na d'ander opgedischt / en daer onder waren verscheide aerdige figuren van gebacken; waer van sijn Excell. eenige uit keuzinnelijcheydt dede bewaren. Eer men noch iets gegeten hadt / begon de Knees upt sijn rolletje te lesen / en upt een silbere vergulde boeael te drucken / op de gesondtheit van sijn Zaa'sche Majesteit: 't welck van sijn Excell. en van alle / die aen tafel waren / gevolgt wierd. Daer na dronck men op de gesondtheit van de Zarewitsen / of Princen van Moscobien / toen van hare Ho. Mo. en daer na van sijn Hoogheyt. Doortz / de knees wilde daer mede opstaen / toen sijn Excell. hem erinnerde / dat voor desen oock op des Ambassadeurs gesontheit placht gedroncken te worden: gelyck dan sijn Excell. de zelfde insfelde / en oock op die van de knees / die daer nae op stondt / en van sijn Excell. met een schoone zilbere bezgulte volkaal begifticht wierdt / daer mede de knees beztrock / gelyck oock de Pristaben / of bezorgers / die omtrent een uur daar na weder quamen / en aar sijn Excell. bericht brachten / dat zyn Ed. op Woensdagh / de negentwintighste van Januarius / weez gehoozt zou worden. Na dat men enige tyt met malkander gesproken / en een glaasje Rynsche Wijn gedrouken had / beztrocken zy / toen 't alree diep in d'abont was.

Op Dingsdag / d'achtentwintigste van Januarius / dee zyn Excell. zyn koomst te Mosko aan de vzeemde Ministes en Bedienaars bekend maken. Hy zond de Heer Maazschalk naaz de Poolsehe Resident / Suiderski, en de Heer Secretaris aan de Deensche Resident / de Heer Magnus Gioe, om die plichtplegingen af te leggen. Verscheide Duitschen quamen by sijn Excell.

Weerkeering.

d'Ambassadeur met de spij'sen van zyn Majesteit beschonken.

Geschenk van sijn Excell.

Zijn Excell. maakt zyn koomst aan andere Ministers bekend.

om zijn Ed. te verwelkomen. De grote Heer / Artemon Sergewits dee op d'abont onze kleine Pagie halen / om voor zijn Zaarische Majesteit op de kleine Staafjes te speelen / alwaar hy wel onthaalt wier.

Tweeëntwintigste H O O F T - S T U K.

Zijn Excell. ten tweede maal ter gehoor gehaalt. Zijn Verhoog aan zijn Zaarische Majesteit. Commissarissen aan zijn Excell. toegevoegt, en zijn Handeling met hen.

Zijn Excell. weer ter gehoor gehaalt.

Des Woensdags / de negenentwintigste van Januarij / omtrent vier uren na de koomst van de dag / quam de Kaar van zijn Zaarische Majesteit voor zijn Excell. en de Paerden voor ons aan ons Hof / eben op de zelfde wijze / als toen wy lest naaz 't Hof / en naaz zijn Zaarische Majesteit waren gereden. Wy wierden in gelijke ordening / als te voren / boben gebzacht / daaz zijn Zaarische Majesteit zich in een ander kostelijc kleet beztoonde ; en zijn Excell. had oock een ander kleet aan. Toen de Cancellier zijn Ed. weer op de voorgaande wijze aangesproken had / dee zijn Excell. deze Propositie / op de volgende wijze :

Verhoog van zijn Excell. aan zijn Zaarische Majesteit.

Dezuchtigste / groemachtigste grooten Heer / Zaar en Grootbozft / Alexey Michaylovitz, door Gods genade van geheel groot / klein en witt Ruschland zelfs Ezhondez / en veelez andere oostlijc / westlijc en noordlijc Heerschapppen en Landen / Dadelijc en Grootdadelijc Ezbe / Heer en Heerscher. Ik zal deze mijne Propositie aanhangen met u / grote Heer / zijn Zaarische Majesteit op het hoogste te bedanken over het Heerlijc onthaal / 't welk ik / ten opzicht van de Hoogmog. Heeren Staten Generaal dez loffelijc Souveraine byze vezeentigde Nedezlanden / mitsgaders zijn Hoogheit / de Heer Prinz van Oranje / heb genoten.

Wat de grote zaak aangaat / die ik in mijn voorgaande Propositie / of Doorzstelling zeide dat ick de zelfde noch aan zijn Zaarische Majesteit had voor te dragen / en die de welstant en beilighheit van de Zaarischappen / Heerschapppen / Landen en Onderzaten van zijn Zaarische Majesteit aan d'een / en die van de Hoogmog. en dez zelfder hoge Geallieerden en Bontgenoten aan d'andere zijde aangaat / 't is aan alle de wezrelt bekend / o deuzluchtigste Opperboszft / dat goede byzentschap en obeerzaming / als zy ruschen hoge en aanzienelijc Regeeringen worden waazgenomen / de zelfden voor de gantsche Wezrelt ontzaghelijc maken. En hoewel / naaz uitzelijc schijn / de Vezeentigde Nedezlanden bezze van de Heerschapppen van zijn Zaarische Majesteit afgelegen zijn / zo konnen echter de zelfden lichtelijc aan malkander te hulp komen / uit oorzaak van de grote en wijtbezmaazde macht ter Zee / die hun Hoogmog. hebben / door de welke alle Ammonitte / en alle andere dienstigheden / zondez bezhindering van d'een of d'ander Koning / Prinz / of Republijc / tusschen beiden gelegen / aan malkander toegebzachte konijn

kommen worden: en tot bevoordering van zodanige vrientſchap en obeerzichtiging / hebben de Hoogmog. Heeren Staten der loffelijke Souberaine bype Dezenigde Nederlanden goede voorzorge gebzagen / en zullen daar in volhardzen / en trachten alles ten beſten te regelen / op dat de zelfde dagelijks zou mogen aangeroepen; gelijk de hoogſtedachte Hoogmog. ook hopen en wenschen dat van de zijde van zijn Zaaſche Majesteit zal geſchieden.

Voorts hebben de Hoogmog. Heeren Staten der loffelijke Souberaine bype Dezenigde Nederlanden my beſaſt aan u / groten Heer / en Zaaſche Majesteit / bekent te maken / dat het God de Heer beſteft heeft / in 't Jaar 1672. de Landen en Onderzaten van haaz Hoogmog. om haaz zonden te ſtraffen / met een zeer bloedige Oorlog te bezoeken / met de welk de Koningen van Frankrijk en groot Britanje / en haaz Bontgenoten / zonder eenige voorgaande / zelfs de minste oorzaak te hebben / de zelfde te Water en te Land hebben oerbzallen / en dat in een tijt / in de welk haaz Hoogmog. niet alleenlijk met de beide voorgedachte Koningen in verbonde waren / maaz ook met alle de werelt in Verde leefden / en dieſhalben op geen Oorlog verdzacht waren: in voegen dat zy niet alleenlijk in de tijt van tweentwintig Jaeren geen Kapitein Generaal / of Opperhoofst oer hun Krijgsvolk / zo te Water / als te Land / gehad hadden / maaz ook van eerbare Officieren en Soldaten / ontbezien waren. De Koning van Frankrijk dan / hoewel hy zich de Chriſtelijſte noemt / heeft zich hiez in gantschelijk niet Chriſtelijk getoont: dewijl hy / alleenlijk om zijn glorie en heezſchappij te vermeerderen / de Staat van haaz Hoogmog. deze afgrijſelijke Oorlog aandoet / met inzicht van eezſde de Landen van haaz Hoogmog. te verzwinnen / en te verdelgen / om daar na zo veel te ſichelijker de gehele Chriſtelijke Werelt t'oberveidigen. Op deze wijze is de hoogſtedachte Koning van Frankrijk / beneffens zijn Bealliezen den en Bontgenoten / met verſcheide Heeren / en met een ontellijke Krijgsmacht / op verſcheide gewesten te gelijk in de Landen van haaz Hoogmog. ingeballen / en / hen als een Zee oberztoont hebbeende / tot in 't binnenſte van hun Staat ingebzongen. Doch na dat de hooggedachte Hoogmog. Heeren zijn hooggemelde Hoogheit / de Heer Prins van Oranje / in alle de waerdigheid van zijn denyluchtige Voorzouderz hadden geſtelt / en tot hun Capitein en Admiraal Generaal aangenomen / heeft die oorlog een geheel andere heez genomen; en d'almachtige God heeft zeer goederlicentlijk en wonderbarelijk / onder het hoogtwijs en kloek beleit van zijn hooggemelde Hoogheit / de Staat van haaz Hoogmog. in diez voegen hezſtelt / dat de hooggedachte Koning van Frankrijk alle d'oberzworne Provincien / Landen / Steden / en Veſtingen / daar in gelegen / heeft moeten verlaten / en weez naaz zijn land keeren: daar op ook de Verde met de Koning van Groot Britanje is gevolgt / na dat haaz hooggedachte Hoogmog. door het hoogtwijs advijs van zijn hooggedachte Hoogheit / onder het kloek beleit van d'ezbarentſte Luitenant Admiraal de Ruyter, in diez zwaze Zeeflagen / diez grote Victorien / en Verzwinnigen / door Gods genadige zegen / zeer heezlijk hadden bebochſten.

En hoewel haaz hooggedachte Hoogmog. zich nu met de Roomſche Keizer /

met

met de Koningen van Spanjen en Denemarcken / met de Heer Keurvorst van Brandenburg / en de Vorsten van Brunswijk en Lunenburg hebben geallieert / en verbonden / en zulk een grote macht op de been gebracht / dat men niet recht had kunnen verhoppen / dat de zelve de hooggedachte Koning van Frankrijk tot een goede Vrede zou hebben gedisponeert / zo is echter de hooggedachte Koning van Frankrijk / die zeer grote en verzeijende dessein en voornemens heeft / voornamelijk streckende om de Heerschappij over geheel Europa te verkrijgen / by zijn vorige voornemen vast en onveranderlijk gebleven / namentlijk van dooz alle middelen te trachten bezonderlijk de Staat van hare Hoogmog. te verdelgen / en uit te roejen / zonder tot noch toe tot vrede te besluiten : te mee / dewijl de Koning van Sweden / die by solemneel tractaat verbonden was hare Hoogmog. t'assisteeren / de voorgeachte assistentie niet alleenlijk heeft geweigerd / onder pretext en dekmantel van dooz zijn mediatie en bemiddeling tot het nederleggen van de voorgeachte oorlog / en de herstelling van de voorige vrede te zullen arbeiden / maar ook / het ampt van Mediateur en Middelaar te buiten gaande / zich tot de partij des Konings van Frankrijk heeft begeben / en uit deze inzicht de Landen en Onderzaten van zijn Keurvorstelijke Doorluchtigheid van Brandenburg vbandeljk aangetast.

De Hoogmogende Heren Staten Generaal der loffeljkhe Souveraine byze bezeenigde Nederlanden / mitsgaders zijn Hoogheit / de Heer Prins van Oranje / konnen dieshalven geen andere gedachten hebben / en zich niets anders inbeelden / dan dat de hooggedachte Koning van Sweden veerhoop hier dooz gelegentheit en middel te zullen hebben / om zijn macht en Heerschappij / inzonderheit in 't Noorden / vast te stellen / en ontsaghejk te maken / en dat de hooggedachte Koning van Frankrijk de hooggedachte Koning van Sweden in dat voornemen zal behulpsaam wezen / gelijk de hooggedachte Koning van Sweden den hooggedachte Koning van Frankrijk assisteert / om aan hem in alle de conquisten van de Rijkken en Landen / die in de zuideljkhe delen van Europa leggen / behulpsaam te wezen : op dat deze twee Koningen in deze voegen aan alle Koningen / Vorsten en Machten in Europa de wet zouden kunnen stellen / met der zelve macht neder te werpen / en te verdelgen.

Hare Hoogmog. en zijn hooggedachte Hoogheit worden in de voorgehaalde gedachten noch te mee bevestigd / om dat men in de voorgegaande jaren heeft gezien / dat de Koning van Sweden getracht heeft zich / dooz geweld van wapenen / meestes van de Koninkrijken van Polen en Denemarcken te maken / en dat hy het voorgeachte oogmerk niet uit zijn gedachten gezet heeft / maar dat het / onder Godts genade / dooz verbont en bezeemiging van verscheide Vontgenoten gestuit is. Hare Hoogmog. en zijn Hoogheit geben dieshalven aan 't hoogtwijs overleg van zijn Zaazsche Majesteit te bedenken / van wat consequentie en gebolg het voorge de Zaaerschappen / Heerschappen / Landen / en Onderzaten van zijn hooggedachte Zaazsche Majesteit zou wezen / zo de heerschappij van de Koning van Sweden grote / machtiger en ontsaghejker wiedz / dewijl zijn Zaazsche Majesteit zich wel zal erinnern / dat

dat de Koning van Sweden by alle gelegentheden getracht heeft meez en meez van de heerschapppen / landen en onbezaten van zijn Zaazsche Majesteit aan zich te trecken / zondez iets van 't geen te verzuimen / dat daar in eenig voordeel aan hem kan geben.

Amneers / Doorzuchtigste en Grootmachtigste groote Heer / Zaa en Grootvorst / Alexey Michaelovits , door Godts genade van geheel groot / klein en wit Ruschlandt zelfs Ezhoudez / en velez andere oostelijcke / westelijcke en noorzdelijcke Heerschapppen en Landen / Vaderlijcke en Grootvaderlijcke Eze / Heer en Heerschez ; de Hoogmog. Heeren Staten Generael der loffelijcke Souveraine vpe vezeenighde Nedezlanden / mitsgaders zijn Hoogheit / de Heer Prins van Oranje / meenen dat zy gezeckelijck in de toegenegeghheit zouden hebben geweest / die zy aen de zorgh en bekommernis schuldich zijn / de welke uw Zaazsche Majesteit met zo groote pbez en ernst ten besten van hen / en van de Staat der Vezeenigde Nedezlanden heeft bekeben te bepoonen / zo zy dese hun gedachten van hun bekommernis niet aen zijn Zaazsche Majesteit deden voorzagen / om met de zelfde t'obezwegen wat hiez in ten besten gedaan zou konnen worden. En om van dit / en van 't geen / dat deze en andere zaken meez aangaat / wijdez te spreken / bezzoek ick gebiedstijglijck / dat zijn Zaazsche Majesteit my eenige Heeren tot Commissarissen en Gevolmachtigden geliefst met den eersten toe te voegen / op dat ick wijdez met hen in 't wezck mag treden.

So haast deze ppositie en voorstelling door de Heer Winius bezaalt was / dee zijn Zaazsche Majesteit / door de Rijkscanceliez / op eenige zaken antwoorzen / en daar by voegen / dat zijn gedachte Zaazsche Majesteit deze volgende Heeren tot Commissarissen hadt gestelt / om met zijn Excell. overz de zaken / die de komst van sijn Ed. aangingen / te spreken :

De Blieste / of naaste Bosaaz / Knees Michaylo Jurievits Dolgerukki ,

Ezbezittez tot Lundal.

Commissarissen ,
zijn Excell. toegevoegts

De Blieste / of naaste Bosaaz Artemon Sergewits Mathpheof, Ezbezittez tot Zezpekof.

De geheim Canceliez Gregorie Karpuwits Bogdanof.

De Canceliez Wafiley Bobinum.

De Canceliez Imiliaen Oukrainshof.

Zijn Excell. bedankte zijn Zaazsche Majesteit booz deze gunst / van dat zijn Zaazsche Majesteit zulke groote en aanzienlijke Heeren tot Commissarissen / om met hem te spreken / en te handelen / by sijn Ed. hadt geboeght. En nae dat wy sijn Zaazsche Majesteit weez gezoot hadden / wiezden wy / door de Pristaben / uit die Saal over een kleine ope ruimte naaz de kamez geleid / daar de handeling gehouden zou worden. Deze kamez was aan 't gewelfsel kostelijck geschildert. Op de tafel lag een kostelijcke tapijt / die van denzwoecht gout en zilbez zeer zwaaz was ; en hiez op stond een inktkokez / met sijn toebhoren / die / gelijk men zeide / van gout was. Na dat wy in deze kamez een weinig geweest hadden / quamen de voorzgedachte Heeren

Beschtijving van de Handelzaal.

Handeling
van zijn
Excell.
met de
Commis-
sarijfen.

van Commissarijfen mee binnen / die pdez biez zware goude ketenen kuis-
wijze ober malkandez op de schoudezs droegen. Zp bezwelkoomden
zijn Excell. met handrafting / en d'eerste Commissaris / de kletne tijtel
van zijn Zaazsche Majesteit gelezen hebbende / zeide dat zijn Zaazsche Ma-
jesteit hen gezonden had / om het geen aan te hooren / 't welk zijn Excell.
wegens hun Hoogmog. en zijn Hoogheit / de Hys van Oranje / vooz te
stellen had. De Heeren Commissarijfen noodighden toen zijn Excell. tot
zitten; en zoo haast zp gezamentlijk gezeten waren / bzaeghde de Rijchs-
Cancelliez aan zijn Excell. of zijn Ed. behalven zijn bzieben van Credentie /
volgens de gewoonte van d'andere Ambassadeuzs / geen speciale en bezon-
dere Volmacht had. Zijn Excell. antwoozdbeshiez op / dat sijn Credentie-
bzieben met eenen tot Volmachten bezstekten / en dat hun Hoogmog. nooit
te voren eenige besondere Volmachten met hun vorige Ambassadeuzs ge-
zonden hadden. Daaz op de Rijchs Cancelliez weez antwoozdde / dat /
dewyl hun Hoogmog. niet anders gewent waren / zp zich daez mee beznoegt
zouden houden.

Vertonin-
gen van
zijn Ex-
cell.

Zijn Excell. verhaalde toen in 't bzeede d'ontzoubt / die de Sweden tegen
hun Hoogmog. en tegen de Heez Keuzbozst van Brandenburgh tegenwooz-
dighlijk betoonden / en vooz dezen tegen andere Koningen en Dozsten be-
toont hadden / en hoe geboeligh het vooz zijn Zaazsche Majesteit behoorde
te wezen / indien zp grootez / machtigez en ontsaghelijkez wiezden : daaz
zijn Ed. byboeghde / dat hun Hoogmog. zulks ook aan zijn Koninklijke
Majesteit van Denemarcken hadden doen beztoonnen / dat de zelfde daez op
bestoten had zich met de Keizerz / Koning van Spanjen / hun Hoogmog.
en zijn Keuzbozstelijke Deuzluchtigheit van Brandenburgh te bezbinden /
en dat hun Hoogmog. bezhoopten / dat zijn Zaazsche Majesteit / het lof-
lijk voozbeeldt van de Koning van Denemarcken nabolgende / zich mede
met hun Hoogmog. en met hun voozgedachte hooge Seallieerden zou bez-
binden / om d'overmatige eezsucht / en de groote macht des Konings van
Sweden te stuiten. Zijn Excell. beztoonnde met eenen / dat vooz deze mid-
del de heezschapppen van zijn Zaazsche Majesteit aan de grenzen van Swe-
den bezmeezdezt / en zijn Rijken en Landen in een geruste stant gestelt zou-
den konnen worden / en hp daaz vooz bzeede onder de Christen Dozsten be-
borderen / en vooz deze middel een eeuwige glorie en roem vooz zich ober de
geheele Christenheit bezkzijgen.

Toen dese propozitie en voozstelling gedaan was / bzaagde de Heer Rijchs-
Cancelliez aan zijn Excell. of zijn Ed. ook iets mee; vooz te stellen had.
Zijn Excell. antwoozde / neen vooz die tijdt / en dat hp 't geen / 't welck hp
noch mee; vooz te stellen had / in de volgende bezschijning zou voozbzaagen;
en de Rijchs Cancelliez antwoozdde weez / dat het geen / 't welk voozgeballen
was / aan zijn Zaazsche Majesteit beztoonnt zou worden / en dat sijn Excell.
wel haast antwoozdt daaz op hadt te bezwachten.

Ma dat dit gespreek / 't welk omtrent een uur duuzde / en daaz in geen anderen
waren / dan sijn Excell. de Commissarijfen van sijn Zaazsche Majesteit / de
Heez Winius, Beztaaldez van sijn Majest. de Secretaris / van Asperen, Bez-
taaldez /

taalbez / en noch een Rusch Schijbez / geëindigt was / trad zijn Excell. in de voorszamez / daaz verscheide Cancelliezs en Gooftens waren / van de welken eenigen / wegens oude kennis / hem bezwelkoonden. Wy bezrooken van hiez op de voorszame wijze / en quamen dus weez in ons Hof / tez bequame tijdt om middagmaal te houden. Des abonts wiedz de kletne pagis toez by zijn Zaarsche Majesteit gehaalt / om daaz op de staafjes / en ook op de vioolen orgel te spelen. Wy wiedz mer de selve see weez t'huis gezonden / na dat hy met confituren en leckere wijn wel onthaalt was : t welk sebez meezaals gebeuzde.

Driecwintigste H O O F T - S T U K .

Bezoek van de Deensche en Poolse Residenten, aan zijn Excell., die ten tweede maal met de Commissarissen handelt. Verscheide Geschenken van zijn Excell. aan verscheide Grooten van 't Hof, en zijn gastery en onthaal aan hen. Geschenken aan zijn Excell. en zijn dankbewijs daar over. Onderling bezoek.

Op Dondezdagh / de daztigste van Januarius / des ochtens / zond zijn Excell. d' Ambassadeuz St. van Asperen eezst naaz Knees Jurie Alexewits Dolgerukki, en daaz na aan den grooten Bojaa / of Rijks-Cantellez / Artemon Sergewits, om aan hem te bragen / of t hem gelegen zou komen / dat zijn Ed. hem zou komen bezoeken. Maaz zj / zich op hun ongelegentheid bezontschuldigende / stelden zulks beleefdelijck uit. De Deensche Resident quam onderzusschen zijn Excell. bezoeken / en bezrook / na dat hy een uuz / of anderhalf by zijn Ed. had geweeft.

Bezoek van de Deensche Resident.

Des Wyrdags / d' eenendaztigste / quam de Poolse Resident / na dat hy een uuz / of twee te boren zijn koomst bekennt had gemaakt / by zijn Excell. met een Kales / die van zes Izabelle paeztjes getrokken wiedz. Zes of acht dienaazs liepen booz zijn Kales / en neffens de zelfde een met een Poolse Regimentis staf / en met een stijthamez. Wy had een rode fluwele rok aan / met sabelvellen geboezt / en daaz onder een andere rok van gebloemt goud laken. Pedellieden ontfingen en bezwelkoonden hem beneden aan de kales / en geleidden hem boben / daaz de Maazschalk en Stalmeeester hem ontfingen / en tot aan de voorszamez brachten. Zijn Excell. hem hiez ontfangende / geleidde hem in de presentie-kamez ; en zj beide gingen in armstoelen zitten. Wy bezrookken toen alle uit de kamez / behalben de Secretaris. Na dat hy 'ez omzient een uuz tijds geweeft had / scheidde hy van zijn Excell. die hem tot aan de trap / en wy boozts tot aan zijn kales / geleidden. Des abonts wiedz zijn Excell. aangezegt / dat zijn Ed. in de volgende dagh weez in gesprek met de Commissarissen zou komen.

Gelijk ook van de Poolse.

Op Zaturdag / d' eerste van Febzuarius / te diez uren / bezelden wy

Tweede
gehoor-
verlening.

Geschen-
ken van
zijn Ex-
cell.

zijn Excell. weez naaz de handelpplaats / en reeden / zonder by zijn Zaarische Majesteit te komen / regelrecht bezwaazts. Wy bleven in de boozkamez. Dit gesprek duurde wel twee uren; en toen keezden wy / met zijn Ed. weez naaz ons Hof. Zijn Excell. weez te huts gekomen / zond door de Heer Maazschalk en Sr. van Asperen, eenige geschenken aan de gzoote / of Kijhs Delt-Heez / en Bojaa; of Kijhsgraadt / Knees Jurie Alexewits Dolgerukki, en aan zijn zoon / de Bojaa; Knees Michaylo Juriewits Dolgerukki, de welke d'eerste onder de Commiffarissen was / daaz de Heez Ambassadeur mee handelde.

Een Orhoofte Fransche wijn.

Een Orhoofte Alkante wijn.

Een Orhoofte Canarte wijn.

De Maazschalk / en van Asperen, daaz gekomen / wiezden vriendelijck ontfangen / en met consturen en wijn aan een tafel / met een zeez kostelijke rapijt van goud en zilbez obezspred / tzeffelijck onthaalt / met betuiging van zeez gzoote toegenegentheit tot zijn Excell. upt oorzaak van d'oude kennigheit van zijn Excell. en de jonge Heez / Knees Michaylo betoonde zich zoe gemeenzaam / dat hy self de drank aan de dienaazs toereikte / een gemeenzaamheit / die onder de Russchen booz een teken van zeez gzoote toegenegentheit woord gehouden. De Maazschalk / en van Asperen, hun afscheit genomen hebbende / wiezden van de jonge Bojaa; / Knees Michaylo, tot aan de sree geleid / en / t'huis gekomen / bezhaalden hun weezbaren aan zijn Excell. Deze twee Bojaren zonden daaz na hun Hofmeester / en zeben of acht mannen met consturen aan zijn Ed. die deze bzengezs oock beezlijck dee onthalen. De Maazschalk en van Asperen wiezden oock met

een ankez van de beste Fontignalsche wijn /
een halve aam van de beste oude Kijnsche wijn /
een orhoofte Sek /
een orhoofte Alkante wijn / en
een orhoofte Fransche wijn /

tot een geschenk aen de Kijhs Cancelliez en Bojaa; Artemon Sergewits gezonden / daaz zy oock met gelijke betuiging van bzenenschap en genegentheit tot zijn Excell. onthaalt / en in hun bezrekt door d'oude Heez tot buiten zijn boozkamez / en van zijn zoontje / Andre Artemonovits, tot aan de sree geleid wiezden.

Predikatie
in t Hof
van zijn
Excell.

Des Zondags / de tweede van Febzuarius / wiezd booz d'eerste maal aan t Hof van zijn Excell. gepredikt. De presentiekamez / daaz de predikatie gedaan wiezd / was aan de muuz rontom met root laken behangen / en de bank met de zelve stoffe bekleed. In t midden van de zaal hing een kostelijck bezhemelte van root sluweel / en rontom met goude franzen. Tegen het behangsel aan de muuz / recht obez een kostelijcke spiegel / met een bezgude lijst / hing het afbeeldsel van zijn Hoogheit / de Prins van Oranjen /
zeez

zeer konstig geschildert. Onder den hemel lag een seer heerlijke Turkische Tappijt / daar op vier trefelijke armstoelen / met roosfleur / en goude franje stonden. Rondom tegens de muur waren noch andere twaalf stoelen van een stoffe. Na dat de predikatie gedaan was / bezochten wy de Pristaben / en de Beztaalde van zijn Zaarische Majesteit / de Heer Winius. tez maaltijdt. Men maakte onderzusschen alles vaezdig ; en de schenkttaefel wiezd met groote zilberbezgulde pokalen / met veel zilbere bekers / gedrebe kannen / fruitschuttels / lampetschuttels / handelaars / en alles / dat tot de tafel behoorde / opgeschikt. Dedelen ontfingen de Pristaben / toen zy quamen / beneden aan de trappen / en de Maarschalk en Stalmeester boben aan / en geleidden gesamentlijk hen tot aan 't portaal / daar zijn Excell. hen aan de deur ontfing / en in de presentiekamer geleidde / in de welk zijn Ed. met hen onder het bezhemelte ging zitten / tot dat de spijs gebischt was. Toen men alles vaezdig had / geleidde zijn Excell. hen naar d'eerzaal / daar zijn Excell. zich boben aan de tafel voegde / en d'eerste Pristaaf Jurie Petrowits aan zijn rechte / en de tweede aan zijn sinke hand schikte / en dus bezvolgens.

Gastery van zijn Excell. met enige Groten van Moskovien.

Na dat het eerste gerecht / in koude kost bestaande / uitgedient / en toen men een schaaltje rontom gezonken had / wiezden de gezonthen ingeselt / eez die van zijn Zaarische Majesteit / en bezvolgens / die van hun Hoog Mog. van zijn Hoogheit / de Heer Prins van Oranje / en van meez anderen / daar ook onder gemengt wiezd / op 't goed succes van d'Alliantie tusschen zijn Zaarische Majesteit / en hun Hoog Mog. en zijn Hoogheit / en tot bezmeezdering van hun Staat / en bezbelging van hun byanden / 't welk alles onder losbanden van 't geschut / en het slaan op keteltzommen / ea geblaas op trompetten gescheide. In voorgen dat men / eez de tafel opgenomen wiezd / ten vollen bezheugt was / en pdez bzolijk en wel gemoed naar huis keezde.

Op Dingsdag / de vierde van Febzuarus / quamen de Pristaben / klagende dat sy van de maaltijdt / in de voorgaande Zondag gehouden / noch bezhuift waren / weez by zijn Excell. en brachten aan hem / op zijn bezzoek aan zijn Zaarische Majesteit / tot bescheit dat hy / zondez de Pristaben meez tenemen / ober al / en zo dikwoils / als 't hem beliefde / ruogt uitzekken. Zijn Excell. dee den Deensche Resident aanzeggen / dat hy hem / zo 'ez geen ongelegentheit was / zou bezoeken. Hy reed daar op / met zijn koets van zes paerden / en in de koets de Heer Maarschalk / en de Secretaris / dezwaars / en had de zinnen by zich in de beste liebz opgeschikt. Zijn Excell. zond ook bezscheide Geschenken van kostelijke wijnen aan bezscheide Groten.

Verlofaan d'Ambassadeur.

Zijn bezzoek aan de Deensche Resident. Geschenken.

Op Woensdagh / de vijfde van de zelfde maandt / des ochtens / zond zijn Excell. aan de Deensche Resident / om hem tegen de volgende dag tez maaltijt te nodigen / tegen welke tijt ook eenige duitche Kooptieden genodigt wiezden. De Hofmeezter van den grooten Bojaar / Knees Jurie Alexewits Dolgerukki, en zijn zoon / Knees Michaylo Juriewits Dolgerukki, quamen by zijn Excell. met dit volgende geschenk :

Geschenken van de grote Bojaar, Knees Jurie Alexewits Dolgerukki.

- Een gzoote schoone Koek / van twee perzoonen gedzagen.
 Een ander beel gzootez / en op bezcheiden plaats en bezgult / nebens 't Wa-
 pen van sijn Zaazsche Majesteit daaz in / van vier perzoonen gedzagen.
 Een Kol van bess en / met bloemen gepezt / van twee gedzagen.
 Een ander van appelen met bloemen / oock van twee gedzagen.
 Een silbere schotel / met dzuppen van Astrachan.
 Een andere schotel met Heeren.
 Een schotel met confijte Appelen.
 Een schotel met Okeznooten.
 Een gzoote schotel met Russche Kaes / van twee perzoonen gedzagen.

Gebak.

- Een silbere schotel / daez in een Pastep / plat uitgesneden.
 Een hooge Pastep.
 Een ronde Pastep / met een root boompe / en een bezgulden dubbelden
 Arend boven op.
 Een ronde Pastep / met een wit boompe / alle kzoonsgewijse.
 Een ronde Pastep / met rys en rozijnen.
 Een ronde soete Pastep met appelen.
 Een Pastep met klijne daez in.
 Een Pastep met visch.

Gebak met Boter.

- Een groot Boffschagte / van aldezhande rouleuren / en op ydez tachtje een bo-
 geltje / en in 't midden boven op een grooten dubbelden Arend: desz wiezd
 van vier perzoonen op een buzie / die meest bezgulden was / gedzagen.
 Een schotel Gzoefde. Een schotel met Kzeesten.
 Een schotel Kiskis. Een schotel met Koofters.
 Een schotel met Leutwen.

Versche Visch.

- Een Beloega / van vier perzoonen op een buzie gedzagen.
 Een hooft van Beloega / van twee perzoonen gedzagen.

Gesoute Visch.

- Een stuk van een Beloega / van twee perzoonen.
 Een buik van een Beloega / van twee perzoonen op een buzie.

Gedroogde Visch.

- Een rug van een Beloega / op een buzie.
 Een buik van een Beloega / op een buzie.
 Twee ruggen Osetz.

Drank.

- Een baatje van vijf emmezs / roode kasse Meede / } van acht perzoonen
 Een baatje van zeven emmezs witte gekoolte Meede / } gedzagen.

Zijn Excell. aan de Dyfstaaf / en aan de Hofmeester enige glazen van bezescheide Wÿnen geschonken / en op de gezondheid van de Woparen gedronken hebbende / bezeepte aan de Hofmeester een schone zilbere Bekke / die gedreven was. De Hofmeester / de zelfde tot bezescheide malen beleefdelijk gewetgezt hebbende / nam hem eindelyk aan. Zijn Excell. dee ook eenige bryffes met gelt aan de genen geben / die dit Geschenk geleid en gezagen hadden. Des namiddags brachten de Heeren Budyn en van Asperen weez een Geschenk van zes ankezs Wÿn; te weten / aan de beide Onderkanceliers van de Poolsche Rykhaas / Vasilie Ivanowits, en Jemeljan Okrainesoff, die mede van de Commissarissen van zijn Excell. waren / pdez een ankez Alkante Wÿn; Sek en Fransche Wÿn. Zy wierden met konfituren en drank wel onthaelt.

Vereering van zijn Excell. aan des zelfs Hofmeester.

Op donderdag / de zeste van Februarij / s' ochtens vroege / ging de de Heer Maazschalk / en van Asperen by den groten Velt heer / en Bojaar / Knees Jurie Alexewits Dolgerukki, en by zijn zoon / de Bojaar / Knees Michailo Juriewits, om hen dooz de Geschenken / gisteren aan zijn Excell. gezonden / te bedanken. D'oude Wozst / zekelyk te bedde leggende / dee de Maazschalk / en van Asperen dooz hem komen / en hen wel ontfangen. De Maazschalk liet dooz van Asperen, Dextaalbez zijnde / deze Wozst aanzeggen / dat deze Geschenken zo aangenaam aan zijn Excell. hadden geweest / dat de zelfde voozgenomen had enigen daaz af naaz Holland te zenden. Dit gebiel aan deze oude Wozst zo wel / dat hy / dooz een bezondere genegentheit / met zijn hant die van de Maazschalk dzukte. Sy beide wierden van de zoon uitgeleid.

Bedanking van zijn Excell. aan de grote Bojaar.

Des middags quam de Deensche Resident / de Heer Gioë, met d'Overste Minius, in een Koets / die van twee appelgrauwe Paerden getrokken woezd; en zijn Excell. geleidde hen in de Gehoor- of Presentie-zaal. De Kooplieden / die mee genodigt waren / quamen ook in de zaal / te weten / Kellerman, Arsenius, Hartman, Muller, Marshof, Houtman en Boute-man. Toen de spijs opgedischt was / geleidde zijn Excell. de Deensche Resident in d' Eetfaal / en bezwelkomde hem daaz als zijn gast. Over maaltijt / daaz in heerlyke gerechten opgedischt wierden / stelde zijn Excell. de gezondheid op zijn Zaazsche Majesteit / en die van de Koning van Denemazken in. De Deensche Resident / mee een Pokaal epstehende / stelde ook de gezondheid van hun Hoogmog. in; na 't welk noch andere gezontheden ingestelt en gedronken wierden: in voegen dat de gasten / wel onthaelt zijnde / vzojkt naaz huis keezden.

Vergaeting van de Deensche Resident, en anderen.

Op byrdagh / de zevende / des ochtens / reed zijn Excell. beneffens de Maazschalk / en de Schretaris / in de Koets / die van zes Paerden getrokken woezd / naaz de Poolsche Resident / die hem aan de Koets ontfing / en na dat hy in zijn bezreck ontzent twee uren met hem gesproken had / weez tot aan de Koets uitgeleide dee. Wozts stof een van onze Tolken / Barent Kloek genoemt / die alree t' Oustinga ztek had geweest.

Zijn Excell. bezoekt de Poolsche Resident.

Vierëntwintigste H O O F T - S T U K.

Ziekte en doot van zijn Zaarische Majesteit, met d'omstandigheden daar af, en een naaukeurig verhaal van des zelfs uitvaart.

Ziekte van zijn Zaarische Majesteit.

Quijtschelding van schulden in de geboorte en 't afkeren.

De doot van zijn Zaarische Majesteit.

Verhaal der omstandigheden van zijn doot.

In deze ochtrent quamen de beide Dorsfaben by zijn Excell. en zeiden dat zijn Zaarische Majesteit zo dodelijk krank was / dat de booznaamste Heren alree enige dagen en nachten by hem geweest hadden. Hy was een dag naez de tweede audientie ziek geworden / en zijn ziekte wierd eenige tijd bezorgen gehouden. De krankheit van zijn Zaarische Majesteit wierd onder tusschen zo groot / dat / op 't bezoek van de Geestelijken / vele van die genen / die aan zijn Zaarische Majesteit schuldig waren / byz verklaart wierden / 't welk gemenselijk in de geboorte / of in 't afkeren van een Dorsf gebeurt / en deze quijtschelding van schulden bedraagt veel honderz duizent guldens. In dezen dagh wierd de lesse plicht van Olyzel en Sacrament aan zijn Majesteit bezeugen; en men kocht op de mazat veel zwarte en andere stoffen op.

Op Zaterdag / d'achtste van Februarus / des avonts omtrent zeven uren / is deze groote Opperborsf / Alexey Michailowits, na dat hy eenige dagen ziek geweest had / overleden; van welks overlijding wy de zaak hiez wat breedelykz zullen bezonen.

Wy hadden / gelijk hiez booz gedacht is / zijn Zaarische Majesteit in de tweede audientie / of bezhoring / die zijn Excell. d'Ambassadeur by hem genoot / te weten op Woensdag / de negentwintigste van Januarius / noch frisch en gezond gezien / en bezvolgens zijn gezondheid verstaan: ja hy had noch in de volgende dag de kleine staatsjongen van zijn Excell. die op bezscheide instrumenten kunstgelyk spelen kon / ontboden / en / in tegenwoozdigheit van de Kaizerin / en van de Grooten / die 'er tegenwoozdiggh waren / groot bezmaak in des zelfs gespeel getoont / gelijk ook in eenige spelen / die in zijn tegenwoozdigheit beztoont wierden. Maar op Zaterdag / d'eerste van Februarus / daaz in zijn Excell. noch ten Hobe gehaalt was / en met zijn Gemachtigden zijn tweede gesprek hield / wierd zijn Zaarische Majesteit van een ziekte aengetast / die in diez boegen toenam / dat hy op Zaterdag daaz aan volgende / d'achtste van Februarus / van de doot wechgerukt wierd. Hy was in 't achtenbeertigste Jaaz van zijn ouderdom / en in 't eenendertigste van zijn heerschappz / in de welke hy zeer gelukkig geweest / en veel bliken van een Dorsfelyk gemoed getoont had. Wat d'efgenschap van zijn ziekte aangaat / de Geneesmeesters bezkeerden dat de scheurzuik (een algemeene quaal onder de Moskobiteers) doozspronkelyke is geweest / en dat de waterzucht zich over eenige jaren daaz by geboegt had / zonder dat men zijn Majesteit / die een zwaazlydig Heer was / ooit had konnen bewegen tot eenige Geneesmiddelen daaz tegen te gebruiken. Hy van een weinigh bezkout zynde / kreegh / beneffens de bezhoutheit / een koozts / die /

die / dagelijks toeneemende / en sterker wordende / de Geneesmeesters van zijn genezing deden wanhoopen : te meer / dewijl hy / in de grootste hitte van de koorts / in plaats van geneesmiddelen te gebruiken / niets anders / dan Quas / of gekookt gasse water nuttigde / 't welk van koude byna stijf bezoren was / en daar af hy het ys geheel inzwol : dat meer is / hy dee / tot lessching van zijn brant / brokken ys op zijn buik leggen ; en hield ook ys in sijn handen. Dewijl dan / dooz deze ongenatigheid / de krankheit van zijn Zaarische Majesteit in diez voegen toenam / dat men van zijn leven wanhoopde / wiezden des avonts / de zebende / de ceremonien / en plechtlijkheden / die de Griekische Keiz gemenelyk aan sterbende menschen gebruykt / aan hem basteed / in tegenwoordigheit van de Patriarch / of het Hoofd der Geestelijken. Zijn Majesteit / dese bedieningen ontfangen hebbende / leefde noch tot in de volgende dag / des avonts omtrent zeben uren ; in welke tijt hy de geest gaf / na dat hy / met het oezleveren van zijn Scepter / in handen van de Prins / zijn oudste Zoon / alle zijn Zaarschappen / Heerschappen en Landen aan hem oezgebdagen / en verzeheide andere zaken / tot de welstant van dat Rijk sterckende / afgericht had.

Zo haast hy oezleden was / wiezd zijn oudste zoon / nu Zaar Feuder Alexewits , omtrent vijftien jaren oud / van de Gzoten / die in de selfde tijt tegenwoordig waren / in een groote Zaal geleid / en / met de keizerlijke Bezetzen bekleet / op de keizerlijke Thron gezet ; daar / na dat hy het Ruis gekust hadt / de Gzooten en Bojaren / met het kussen van 't huus / 't welk de Patriarch / of Aartsbadez hen boozhield / d'eed van getrouwheit aan hun nieuwe Woest en Zaar deden ; daar in zy bezvolgong van alle Dworenins / of Edelen / Stolitken / en andere Hof-dienaars / de gehele nacht den / gebolge wiezden. Men zond boozt loopez naaz alle plaatsen van 't Rijk uit ; en alle uitlandige Officiez en Amptnaren / onder d'eed zijnde / wiezden in 't Slot ontboden / daar zy in handen van de twee Predikanten / tot Mosko zijnde / een van de Geresormeezde / en een van de Luitezsche Godsdiens / ook d'eed van getrouwheit deden / 't welck omtrent t'elf uren in de nacht gedaen wiezd.

Op zondag / de negende / 's ochtens vzoeg / bezscheren weez alle indevre Officieren / en alle de genen / die / uit oorzaak van de groote menighte en toeloop / in de boozgaande nacht niet konden afgericht worden / gelijk ook de Gemeente van Mosko / in 't Slot van zijn Zaarische Majesteit / daar ook de booznaamsten der Geestelijken bezscheren / die booz 't Hof van de Patriarch / of Aartsbadez / mede in 't Slot zijnde / hy 't Paleis van zijn Majesteit / onder de blaauwe hemel staande / d'eed van getrouwheit deden. D'andere Officieren en dienaren wiezden in hun gewoone Plekassen / of Cancellarpen beebidht ; en de Gemeente in de Hoofstkerk. Tez men dit alles afgericht had / was 't al omtrent tien uren / in welke tijt men de Geestelijken / met de Patriarch / of Aartsbadez / en met de Metropolitien / en Aartsbisshoppen / van booz 't Hof van d'Aartsbadez de tzapen van 't Hof in processe zag opgaan / van daar zy / omtrent t'elf uren / met het dode ligbaam / in deze volgende ordening afquamen. Dooz eezst zag men drie / of

Uitvaare
van zijn
Zaarische
Majesteit.

vier honderzt Dierstez / alle met hun kostelyke Opperrocken van goud en zilber laken gekleed / al zingende / en met brandende waskaezffen in de hand / afkomen ; tezwyjl men een groote menigte van waskaezffen / uit het Paleis / naaz alle zyden onder de Gemeente wiezp. Hier op bezcheen de Patziarz / die / met zyn hoon op 't hooft / van twee boornamen Heeren geleid wiezdt / en booz hem droegh men een groote rode zyde Daen / met de beeltenissen van bezcheide Heiligen beschildert. Na de Patziarz / of Nazisbader / volgden de Metropolit / Nazisbischoppen / Bisschoppen / enz. met hun Kroozkleeden / en met witte bezgulde Mytez op 't hooft. Achtez hen quam het beksel van de doodtkist / dat / met een kostelyk kleed van root goud laken ovezdekt zijnde / van bezcheide Grooten / alle in 't zwart gekleed / gedragen wiezdt. Hier op volghde het Lijk / dat / onder een hemel van zeez kostelyk geel goud laken / ook van Grooten wiezdt gedragen. Kontom het Lijk droeg men / behalven een menigte van waskaezffen / daaz mee alle de Heeren bezzien waren / oock bezcheide reukbaten / booz de welken het lighaan met welriekende lizuiden beroekt wiezdt. 't Is hyna ongehoofelyk in hoe groot geween alle d'aanschouwers / dit vorstelyk Lijk ziende / uitbozsten. Het scheen dat het geschrei dez genez / die 'ez tegenwoordigh waren / de wolken gescheurt zou hebben ; en d'onverzanden schenen / met het bezlies van deze Woest / alle hoop en troost bezlooren te hebben. De nieuwe Zaaz / in 't zwart gekleed / volghde blootshooft in een draagstoel / die ook met zwart ovezdekt was. Hy had in zyn gezelschap de grootste Heeren / en naaste Bojaren dan 't Rijk / die / in d'uiting van een ongemeene droeffheit / genoegfamelijk hun smart / ovez 't bezlies van huir Opperbozst / betuigden. Achtez hen volgde de Keizerin / die ook in een bestoten stoel / met zwart bekleed / gedragen wiezde. Zp had by zich een zeez groot getal van Princessen / edele Vrouwen en Jufferz. Deze gehele toefstel begaf zich in de Kezk van d'Hezengel / S. Michiel / dicht aan 't Paleis / daaz men 't Lijk met beel plechtelykheden nederzette / dewyl dit de gemeene begraafplaats dez Grootbozsten / of Zaaz van Moskobfen is / men bewaakte het daaz noch wel zes weken / eez men 't onder d'aerzde hzacht.

Vijfentwintigste H O O F T - S T U K.

D'Ambassadeur , met zyn gevolg , kleed zich in de rou over de doot van zyn Zaarfche Majesteit. Wijze van begraven onder de Duitschen ; en onder de Russchen.

D'Ambassadeur in de rou over de doot van de Zaar.

Op Maandag / de tiende van Februarij / nam zyn Excell. d'Ambassadeur / en zyn geheele Hofhouding / de rou aan ovez zyn Majesteits dood. Des boozmiddags quam de Bojaaz / Artemon Sergewits , van beel steden gebolat / geheel in de rou / en blootshooft / langfamelijk booz 't Hof van zyn Excell. ryden / daaz van Asperen , en ik by gebal booz de poorz

poozt stonden. Hy scheen zeer bedroeft te zijn / en gaf aan ons de hand / en riep / toen hy een weinig voorby was / van Asperen , en dee naaz de gezondheid van zijn Excell. vragten / en met eenen aan hem bekennt maken / dat het nu zo wel / als te voren / in 't Hof voor zijn Ed. zou gaan. Des namiddags zond zijn Excell. de Heeren de Maazschalk / Badijn , en van Asperen , alle in de rou gekleed / naaz de Prinses / of Cantelary / om daaz aan de Heer Artemon Sergewits , de betuiging van droefheit obez de doodt van zijn Zaazsche Majesteit te betuigen. Doch debijl zy hem daaz niet bonden / waren zy genoodzaakt zulks tot aan de volgende dag uit te stellen / om hem 's ochtens vroeg t' huis te binden.

Op Dingsdag / d'elfde van Febvuarus / des ochtens / twee uren voor den dag / trocken de drie voorgedachte Heeren van zijn Excell. naaz 't Hof van Artemon Sergewits , om 't geen / dan aan hen bevolen was / uit te voeren. Zy / aen de kzelts / of sloep gekomen / wiczen van de Hofmeester / met de tranen in zijn oogen / boven geleid / en bonden in 't voorhuis een menigte van menschen / die alle zeer droefwig waren. Dat meez is / toen deze Heer hen ontfangen had / en de Maazschalk het woord begon te doen / boest deze Heer / met alle de genen / die in de kamer waren / in groot geweent uit. Hy bedankte zijn Excell. van de meewarigheid / dat zijn Ed. hem in zijn droefheit dee beztroosten / en bezetelde dat de Heeren niet bezandert waren / maaz dat de zelve Heeren in de regering bleven / behalven dat / tezwijl zijn Zaazsche Majesteit mindejarigh was / diez dez voornaamsten neffens hem zouden regeren. Hy voegde 'z by / dat de zaken van zijn Excell. nu niet minde / dan te voren / hun voortgang zouden hebben / en ook haast een goede uitslagh bezkijgen. De voorgedachte Heeren dan beztrocken met deze toezegging / en met toewensching van gezondheid aan zijn Excell. aan de welk zy hun bejegening verhaalden.

Op Woensdag / de twaalfde van Febvuarus / des ochtens / gingen eenigen van d'onse tez bezaffenis van de Heer Akema , daaz wy genodigt waren. Wy wiczen / voor de bezaffenis / met gebaksel / confituren en wijn onthaalt. Toen 't elf uren was / wiczd aan de dragers aangezegt / dat het tijt was om te gaan. De list wiczd toegespijkezt / en twee van de voornaamste Duitsche Kooptieden / Kellerman en Marshof , leidden d'oude Weduwe van Akema , en twee anderen / namentlijk Pieter la Dale , en van Asperen , de jonge Weduwe van Tielman Akema. De list wiczd eezst met een wit / en daaz na met een zwart laken obezdekt / en op de baaz gezet / en van twee paerden / voor een / en achter een / gedragen / tezwijl de dragers aan de zijden gingen. Hier ging onderzuffchen in de sleet zitten / en reed voort naaz de Slobode te Kerk / daaz de Predikant / Kraywinckel gendeemt / in tegenwoordigheit van een groote menigheit van menschen / die de Kerk bezubden / een Tijhpredikatie dee / in de welke hy de geboorte / 't leven en bedijf van de bezstorven beztoorde. Na de predikatie wiczd het Tijl opgenomen / en naaz 't Kerkhof gebracht. Achter 't Tijl volgden enige paren met lange mantels / die Tzeu Heeren gendeemt wiczen. Na hen volgden wy / en alle de Duitsche Officieren / en achter ons de vrouwen. Toen het Tijl tez aaz-

Roubetuiging van zijn Excell. aan Artemon Sergewits over de doot van de Zaar.

Wijze van begiaven der Duitschen.

de gedaan was / dee de Pastoor weez een klein beztoog. Daar na zong men / uit de honderst en dazde Psalm / het achtste veers / Als gras en hooy ; en na dat men weez gebeden hadt / bebankte de Prebikant / uit de naam van de Meduw / de vrienden / die tez begraffenis waren gekomen ; en daar mee bezrok yder zyns weegs / behalven de genen / die na de begraffenis tez maaltijt genodigt waren / gelijk men onder anderen ons daar mede toe bezocht had. De vrouwen wiezden in een bezondere kamer aan een tafel gezet ; en in de kamer daar naast aan stonden twee andere tafels / d'een booz de vrienden / en d'ander booz de bragez. Men dischte heezlyk op van visch / en andere gerechten ; in voegen dat zo een begraffenis daar zeez kostelyk valt.

Gewoonte
der Rus-
schen in 't
afterven.

Daar ziet op de begzaving onder de genen / die men Duitschen uoenit / in Mosko gebrukelyk. Daar wat die van de Russchen aangaat / de zelfde geschied met veel plechtelykheden / gelijk alle hun andere handelingen. Als iemand sterft / komen de naaste vrienden te zamen ; en de wybden helpen malhandez obezluide schyzen en weenen. Zy voegen zich rontom het lijk / en bzaizen waazom hy gestozven is ; of hy gebzek van spys en drank / of van kleding heest gehad ; en of zyn wyf hem niet goet / niet schoon / niet jong / en niet trouw genoeg geweest heest ; en meez diezgelijke dingen. Zy hezbalen deze en zodanige klachten by 't graf / als het lijk daar in gezet zal worden / en ook in zekere tijden des jaazs op het graf. Men zend ook boozt aan de Priester een bezeering van biez / mee / en brandewijn / op dat hy boozt de welstant en zaligheid van de ziel des geens / die gestozven is / zou bidden. Het lijk word eezst schoon gewasschen / en in een wit kleed van lijnwaat gezlegt. Men zekt het ook schoenen aan van dun root leez / en legt het / met de handen kruiswijze obez malhandez / in een kist / die uit een boom uitgeholt is. Dusdanige kisten worden op bezscheide plaatszen van de stad / zo groot / als klein / openlyk bezkocht. Indien de bezstozven rijk is / zo legt men een stuwel kleet op de kist / of anders zyn rok. Het lijk wordt van biez of zes personen gedragen / en indien 't een Monik / of Non is / zo moeten de Monicken / of Nonnen bzaizen. Booz 't lijk gaan eenige vrouwen van 't naaste maagtschap / met bedekte hoofden / en maken met huilen en hzyten zeez groot gebaaz / en / somtijts stil houdende / en dan weez gelijke lijk hzytende / beklagen d'onreyppe doodt van hun vzyndt / of vzyndin / en wenschen dat hy langer had mogen leven ; dewyl hy zoo oprecht en broom geweest heest. Eenige Priesterz / die boozt en achter 't lijk gaan / en beelden en reukbaten bzaizen / zingen onderzussen / zondez dat men van hun gezang iets anders kan bezstaan / als / gy heilige God, gy sterke God, gy onsterffelijke God. De naaste vzytenden / en goede bekenden volgen 't lijk / niet in ordening / maaz obezhoop ; en zy bzaizen yder een waskaez in de hand. Als zy aan 't graf gekomen zyn / en 't lijk nebezgezet hebben / zo word het dekfel weez van de kist genomen / en het lijk noch meez bewierookt. Het beelt / 't welk hy in zyn leven als een Heilig gezezt heest / wordt boven hem gehouden / tezwyl de Priester bid / en dikwils deze woorden sprekst ; Heer, gedenk ten besten van deze zyn ziel. Hiez op worden eenige sprekken / volgens de Grieksche Liturgien / gelezen. D'overgebleve Meduw staat on-

Toefel
der lijken.

Begraving.

derz

de zuffchen boven 't lijk / en laet / op deze woorden / haaz gefanmeez en gefchrey
noch eens hooren. Dan komen / beneffens de weduld / de vrienden / aan het
dehzel / tuffen het zelfde / en ook fomtijts het dode lijk / en / daaz wel daaz aan
gezegt hebbende / treden achterwaazts. De Prieftez / dan naaz de lijt tre-
dende / geeft aan het dode lijk een pas / of geley-brief mee / die zy in Mosko
van de Parziacz / in andere plaatsen van de Mierzopoliten en Wazsbifchop-
pen / en / zo 'er geen zodanigen zijn / van de Prieftezs om gelt moeten ko-
pen. Dit gefchryft is van deze volgende inhoud: Wy N. N. Biffchop, et
Priefter in deze plaats, bekennen en betuigen hier meê, dat deze tegenwoor-
dige N. N. by ons als een recht Grieksch Christen geleeft heeft. En hoewel
hy fomwijlen in zonden is gevallen, zo heeft hy echter zijn zonden gebiecht,
de vryfpreeking, en 't heilig Avontmaal, tot vergeeving zijner zonden, ont-
fangen. Hy heeft God, en zijn heiligen, recht geëert; hy heeft gevast en ge-
beden, gelijk behorelijk is. Hy heeft zich ook met my, N. N. als zijn Biecht-
vader, in alles zo wel voldaan, dat ick hem zijn zonden gantschelijk heb ver-
geven. Wy hebben dieshalven hem deze pas, of geley-brief meê gegeven,
om de zelfde aan de heilige Petrus, en aan andere Heiligen te tonen, op dat
hy zonder verhandering tot de deur der blyfchap ingelaten zou worden. Deze
pas word van de Parziacz / Biffchop / of Prieftez onbeztekent / en geze-
gelt / en men steecht de zelfde den dode tuffen twee vingeren. Hiez op
word de lijt toegemaakt / en in 't graf gezet. Zy leggen alle hun lijken
met het hoofd naaz 't wester / om met het aangezichte d'opgaande zon te kon-
nen aanschoutwen. Als het lijk te aazde bestelt is / zegenen d'omstaandezs
zich door de beelden / en gaan naaz huis. Door de vrienden is een ijkmaal
bereid / in 't welk zy / mannen en vrouwen / hun dzoefheit met een wachere
zulperp af dzinken.

Pas, of
Geley-
brief aan
de doden.

De Ruffchen betwonen hun doden geflezes weken; en onbezuffchen stel-
len de genen / die rijkt zijn / drie groote gastmalen toe / en nodigen daaz toe
niet alleenlijk alle de vrienden / maaz ook alle de Prieftezs / die by de begraf-
fenis geweest hebben. Zy bezkiezen hiez toe de dazde / negende en twintig-
fte dag. Zy zetten daaz in zeker gezegent broodt op / 't welk zy Kurja noe-
men / van 't welk zy eten / op dat d'overgeblevenen in liefde en vrentfchap
te zamen zouden leven. In dusdanige gasterpen dzinken zy alle / zo wel de
Prieftezs / als d'anderen / zich zo vol / dat zy niet op hun benen konnen
staan.

Lijkmas-
len.

De genen / die enig bezmogen hebben / maken boven de graben kleine
huiten / gemenelyk met matten obezdekt / en zo groot / dat 'er een man in
kan staan / daaz in dagelijks / zes weken lang / een Prieftez / Kapittelaan /
of Monnik / 's ochtens / en namiddags / eenige Psalmen / en eenige Kapittelen
uit het nieuwe Testament leest / tot welstant van de ziel des geens / die ge-
storven is. Maaz indien een rijke is gestorven / zo word dagelijks / zes we-
ken lang / broot en gelt aan d'armen en bedelaers uitgereikt. Want hoewel
de Ruffchen niet gelooven dat 'er vagebuuz is / (daaz in zy met de Grieken
ozeëenkonnen) zo achten zy echter dat 'er twee plaatszen zy / daaz de zielen
dez verstorvenen / na hun verhuizing uit het lichaam / boort in komen /

Geloof-
der Ruf-
schen van
de ziel, uit
het lig-
haam ver-
en buift.

en tot aan de songste Dag bewaart worden; dat deze plaatsen zeer bezochten zijn / en dat de genen / die oprecht geleest hebben / naaz een plaats / die aangenaam is / worden gebracht / en in 't gezelschap der Engelen in vreuchden leven; maaz dat de godbelozen / in een duistere dal / daaz het schijnekelijk is / en de boze geesten huij woning hebben / tot aan de komst van 't laatste Oordeel moeten blijven.

Zesentwintigste H O O F T - S T U K.

Roubetuiging van zijn Excell. over de doot van zijn Zaaarsche Majesteit. Grote koude. Dronkenschap der Russchen. Bezoek van de Kalmaksche Gezanten, en hun vreemde gewoonten. Beschrijving van de Heerschappy der Bocharen. Bezoek van de Poolsehe en Deensche Resident by zijn Excell.

Roubetuiging van zijn Excell. aan Knees Ivan Alexewits.

Grote koude.

Moedwil op straat.

Bezoek der Mongalsche Kalmacken.

Op Donnezdag / de dertiende van Februarij / wierd van Asperen en ih / na dat onse Messieurs ten meesten deel naaz zekere Bruiloft waren / van zijn Excell. naaz de Knees Ivan Alexewits Worotinski; d'eerste en grootste Dozt in dit land / na de Zaa; / en die van zijn geslacht / gezonden / om de rou te beklagen / en naaz de gezontheit van deze Heez te brengen / en d'oude vriendschap te vernieuwen; dewijl zijn Excell. voor dezen naaft dat Hof gewoont / en groote vriendschap met d'Oom van deze gehouden had. Wy wierden daaz wel onthaalt; en toen wy ons afscheit genomen hadden / brachten wy bescheit aan zijn Excell. In deze en in eenige volgende dagen vooz het zo fel / dat aan sommigen de neus / oren en wanghen doot voozen / en anderen geheel van de koude de geest gaven. In deze dagen / tegen vastelavont zijnde / wierd zulk een ontucht van dronkhe dzinken / niet alleenlijk onder de mannen / maaz ook onder de vrouwen / gepleegt / dat zy uit de Kabaken / of herbergen geleid / ja gedragen / en als beesten in de sleeden gelegd wierden / in de welken eenigen / van de koude bevangen / doot voozen. In deze tijt is 't ook gebarelijk by avont langs de straat te wezen / uit oorzaak van de guiten / straatsejdeners en dronke lieden / die de menschen aanranden.

Op Dingsdag / d'achtende van Februarij / zond de Poolsehe Resident een van zijn huisgenooten aan zijn Excell. om te vernemen / of hy zonde ongelegentheit te geven / zijn Excell. zou komen komen bezoeken. Zijn Excell. gaf aan deze afgezonden tot antwoort / dat hy over twee uren goede gelegenheit zou hebben / en bezocht dat zijn meester hem dan deze eer zou aandoen.

Onder russchen quamen by de Heez Ambassadeur de Mongalsche Kalmaksche Gezanten / die in hun gesprek sommijns een schaaltje brandewijn en Seld dronken. Zy waren nu zo beschaeft / dat zy / die te voren hun mutsen staan lieten / hen nu t'elkens afnamen / als zy dronken; ja sommigen / hun schaaltje nagedronken hebbende / bogen zich voor over met hun hooft / en sloegen met

met hun rechte hant / half toegebouwen / aan hun boorhoofd ; 't welk een van hun grootste en diepste eerbewijzingen is. Het stond zeer aardig / dat men hun hoofd / als het bloot was / heel kaal geschooren zag / behalven dat 'er slechts een geblochte tuit achter aanhing. Zp zagen in de kamez een kleine spiegel hangen / en vzaagden aan zijn Excell. of hy diezgelijk geen grooter had / en / ja tot antwoort bekomende / zeiden dat zp wenschten dat zp de zelfde mogten zien. Zijn Excell. leidde hiez op de voornaamste van hen by de hant naaz de Presentiekamez / en vanderen volgden. Toen zp booz de groote spiegel quamen / waren zp zo bezwonderz van dat zp zich zelven zagen / dat zp t'elkens op de spiegel toeschoten / en daaz achter tasten en zagen. Na dat zp lange tijt daaz in gezien / daaz mee gelachen / en daaz over met malhandez gesproken hadden / vzaagden zp / of zijn Excell. deze spiegel aan hen wilde bezkopen / en wat hy daaz booz zou eischen ; en toen zijn Excell. boeztende wijze hondez roebels / omtrent zoo veel dukaten nitmakende / eischte / zeiden zp dat dit te veel was / en dat zijn Ed. anders moest spzeken. Zijn Excell. dee hiez op booz de tolk aan hen zeggend / dat hy daaz niet gekomen was om koophandel te drijven / en dat hy zelf nu deze spiegel moest bezkuihen ; maar dat hy / als hy vertrok / overbegen zou wat hy dan te doen zou hebben. Zp hadden ook zin in de groote zwarte koetspaezden van zijn Excell. die zp mee wilden kopen / en meez andere dingen. De tijt van dat de Poolse Resident zou komen / nabezde onderzusschen ; 't welk zijn Excell. hen dee aanzeggen / gelijk ook dat / als zp eens wedez wilden komen / zp zulks te voren bekend moesten maken. Zp namen hiez op hun afscheit / en wteyden van zijn Ed. tot aan het boorzhuys / en van ons tot aan de trappen geleid.

Niet bezre van 't gewest / daaz in deze woeste en onbeschaafde lieden hun woning houden / heeft men de Heezschappz der Boeharen / weliez gzenzen zich tot aan Bezien / Indien / tot aan de Kalmacken / aan Turgentia / en tot aan de Caspische Zee uitszrecken. Dit lande is zeer groot / en rijk van volk ; en des zelfs inwoonderz voeren dikwijls zeer zware oorlog tegen de Bezianen / met de welke zp eektez nu in een eeuwige vrede leven. Zp hebben veel vaste en bestoote Steden / en boorzreffelijke rivieren / die goud uitleveren. Het zilbez is by hen in overbloedr. Zp behoeven in uitleebring van zijde niet booz de Bezianen te wijcken ; dewijl zp met d'Indianen en Sinezen zeer veel gemeenschap hebben / en een groote handel drijven. By hen zijn oock veel diamanten / en andere kostelijke gesteenten ; gelijk oock veel gewezte tapijten. Hun geloof is heidensfch / en komt met dat van d'Indiaanische Heidenen over een / en zp zijn zeer sober en nuchtez van natuur. De Waren / daaz sp mee handelen / zijn tapijten / daaz in aldezhande beesten en vogelen geweven zijn / karmosijn laken / gele kopere kjonen / aldezhande wezck van barnsteenen / en vooznamelijk van rode koralen / uuzwezcken / sabels / spiegels / schaertzjes / enz. Zp gerieren zich vooznamelijk met bee / met het welk zp in Sina / en in Indien groote koopmanschap drijven / en dat zp daez tegen de kostelikheden van die landen beztwiflen. Zp woonen tusschen andere landen als ingestoten / en zijn dieshal-

Belchrijf
ving van
de heer-
sche ppy
der Boeha-
ren.

ven weinig bekend. De naam des Keizers van dese Bocharen / is Abda Afis Bachadus Chan. De grote Tamazlaan heeft uit deze Bocharen zijn oorsprong gehad / en word noch heden by hen in hooge achting gehouden / en zijn geboorte-plaats noch dikhwijs bezocht.

Bezoek
van den
Poolische
Resident.

Omerent een half uur na 't vertreck van dese Mongalsche Kalmakken / quam de Poolische Resident / in de Rou gekleed / met zijn Kales / van twee paerden getrokken. Hy wierdt van zijn Excell. in 't boorzhuys ontfangen en naer de Presentie kamer gebracht. Na dat zy een uur langh met malhandez gesproken hadden / vertrock hy weer op gelijke wijze / als te voren. De Heer Boutenand, zijn middaghmaal met ons gehouden hebbende / bezhaalde / onder andere redenen / het sterk dzincken dez Russchen aangaande / dat van November af / tot aan half Januarius / darbehalf maant uytmakende / in een nieuwe Kabak / of herberg op de Poolische Slobbode / hondert zes-en-dartigh duyzent Roebels / pedor een dukaat bedragende / ontfangen waren; 't welck / hoewel het ongelooffelijck schijnt / echter waer is: Want de menschen dzincken hier soo sterck / dat zy niet alleen hun gelt / maar oock hun siederer / hun wijben en kinderen / ja oock hun zelven bezuipen en tot slaven maken.

Bezoek
van de
Deensche
Resident

Des namiddaghs / omerent te vijf uren / quam de Deensche Resident / zonder boozgaande bezwittiging / zijn Excell. bezoeken / in alle stilte / met een Bojaars sleet / en bleef tot spade in d'avond by zijn Ed. die hem / in zijn vertreck / tot aan de trappen geleidde / en wy boozt tot aan de sleet.

Op donderdagh / de twintigste / was de Deensche Resident / met eenige Duytsche Kooptieden / by zijn Excell. ter Maaltijt / daar hy wel onthaalt wierd.

Sevenentwintigste HOOFD-STUK.

Zijn Excell. word ter Conferentie met zijn Commissarissen gehaalt. De Kalmakken bezoeken weêr zijn Excell. en veylen hun waren. Begin der roveryen van Stenko Razin. Hy krijgt vergiffenis. Hy poogt door gelt de menichte tot hem te trekken. Zijn groote macht. Een heir van de Zaar valt hem toe. Hy krijght verscheyde steden in zijn gewelt. Astrachan, en de beschrijvingh daer af. Stenko word daar ingelaten, daer hy groote wreetheit pleegt. Hy verövert verscheyde andere steden. Zijn belofte van vryheit, om de Moskoviters tot hem te trekken. De zinnen geflagen. Hy, en zijn Broeder gevangen naer Moskou gevoert. Zijn doot, en wreetheit.

Zijn Excell. ter Conferentie, of gesprek gehaalt.

Op Dingsdag / de vijfentwintigste van Februarius / quamen de Distablen / met de Heer Winius, in 't zwart gekleed / om zijn Excell. te conferentie te halen. Hiez op volgden de Russche Heeren / die te bo-

ren

ren met ons gereden hadden / alle in 't zwart gekleed / met de paezden / die meest bruin en zwart waren / met zwarte zadels / en met zwart oebertrocken. De Koets van zijn Zaazsche Majesteit was ook / gelijk die van zijn Excell. d'Ambassadeur / met zwart laken oebertrocken. Toen alles paezdig was / stegen wy / die alle in de rou waren / gelijk ook alle de huisgenoten van zijn Excell. op de paezden / meest alle hengsten / en trocken dus naaz 't Hof / doch zonder keteltrommen / en trompetten / en zonder eenige vreucht te tonen. Zijn Excell. zat in de koets van zijn Zaazsche Majesteit / daaz achter de zijne / mee in de rou gekleed / volgde. Toen wy binnen gekomen waren / quam een der Heeren zijn Excell. begroeten / en bezocht aan hem dat hy binnen zou komen. Wy dan / de boorzaal doorgedaan zijnde / bonden bezcheide plaatsen met zwart laken behangen / en de bancken met de zelfde stoffe bekleed. In de boorzaal bonden wy bezcheide Heeren en Gooften / sommigen desfelg in 't zwart gekleed / en sommigen in paezische / donkergraeuw / en ook donkere colouren. Sommige hadden oock zeer oude / smerige / en gescheurde kleederen aan / 't welk daaz ook de rou beztoont / schoon de colouren niet zwart zijn. Zijn Excell. in de Conferentiekamerz gebzacht / die ovezal met zwart laken behangen was / (ja ovez de tapijten / die op de vloez lagen / had men zwart laken gespreid) bleef daaz omtrent anderhalf uur in gesprek ; en daaz na bezvoliken wy weez op de zelfde wijze / als wy gekomen waren.

Des middags was de Brandenburgsche Agent / de Heer Hes, neffens eenige Duitsehe Koopluiden / tez maaltijt by zijn Excell.

Op Zaterdag / de negenentwintigste van Februarij / 's ochtens vzoeg reed ik naaz de Heer Winius, en bzacht aan hem eenige brieven van zijn Excell. die met de Gezant / of Eubopé van zijn Zaazsche Majesteit naaz de Schach van Persten zouden gaan / en van daaz voorts ovez landt naaz Indien bestelt woerden. Des namiddags quam de voornaamste Gezant der Kalmacken / die nooit by zijn Excell. geweest was. Hy vzoegh een sabel muis / en een schoone en kostelijke rok van goud laken / en kon tamelijk wel de Russche taal naaz de kortz tijt / die hy daaz geweest had. Hy zat alleen / neffens zijn Excell. onder de Dee in de Presentiekamerz / en d'anderen / die met hem gekomen waren / zaten op banken / die daaz stonden. Sy hadden by zich drie stukken goudlakensche stoffen / als damast gewezt ; en 't bezgultsel was witte basken van bomen / die men bezgult had / eben als bezgult papiez / aan kleine repen gesneden / die men in 't weven / als men aan de bloem was gekomen / vooz inslag had gebzukt. Men hocht twee van dese stukken / die niet mee van beztien ellen lang waren. Sy wiedzden tot bezcheide malen met eenige schaaltjes bzandewijn en Selt beschonken. De voornaamste van hen had te Wolgda gezegt / dat hy tot aan die tijt geen sezke dzank had gedzonken / schoon hy 't nu dee. Toen hy het schaaltje in handen hzeeg / tikte hy met alle zijn vingeren van de slinkhehandt op het schaaltje. Daaz na doopte hy de vingerz / naast aan de pink / te weten aan die zelfde hant / in de vocht / doch in diez boegen / dat zijn nagel noch niet nat wizez ; en toen knipte hy deze vocht ovez zijn slinkhe handt / tezwijl

Brieven
over Per-
sien naar
Indien ge-
zonden.

Bezoek
der Kal-
macken.

hy om hoog zag / en iets prebelde. Toen hy het leste schaaltje bronk / dee hy weez drie malen op de zelfde wijze ; en na dat zy hun afscheit hadden genomen / bracht zijn Excell. hen tot aan 't portaal / van daar zy van d'Ede- len voort naaz beneden / en tot aan de steeden bezelt wierden. Sy toonde zich zoo beleeft / en bezochten dat men hen oock zou komen bezoeken / 't welck zy voor groote eez zouden achten. Sy bezochten mer de brachtstee- den / daar zy mee gekomen waren / en zaten met hun drien / of vier in een stee. Sy hadden weinig onderhoud van zijn Zaazsche Majesteit / en niet meer / dan van vijf / tot twee stuivers des daaghs / pder naar sijn staat. De boornaamste onder hen / de schilderpe van sijn Hoogheit in de presentiesaal han- gen ziende / zeide / daer op wijsende / dat dit Willem van Nassau was / en vzaag- tot verscheide reizen naar de gezondheid van onze Koning / daar zy sijn Hoogheit mee meenden / dewijl zy hem voor onze Koning aanzien / en zy wenschten dat zy hem zien mogten.

De Geneesmeester en ik / waren ter maaltijt by een Kusel / daar wy wel onthaalt wierden. Deze Heer was een Prinsassih / of Kastelein op 't Hof van een Princes / die weduw was. Na de maaltijt reden wy in de stee uit / om het hooft / en de vierendeelen van 't lighaam van Stenko Razin, die zich voor desen tegen de Zaaz opgewoopen hadt / te zien ; gelijk oock het hooft van die jonge boyt / die van Stenko Razin, voor d'oudste Jarewits / of zoon van de Zaaz opgewoopen was / en die / hier komende / oock ter doot bezet- zen / en sijn hooft ten toon gestelt was.

Begin der roveryen van Stenko Razin.

Deze Stenko Razin, of Steven Razin, eender Kosacken / die hun verblijf omtrent de vermaerde bloet de Don / anders Tanaps genoemt / hebben / begon sijn roberpen in 't jaar 1665 / op de bloet Wolga / daar hy / van veel zijner bontgenoten bezelt / tot een begin van sijn boozgenome woosheidt / bezscheide boten / Nassaden genoemt / met de goederen der Kosplieden van Teroslaaf / Wolgda / en van andere plaatsen / gelijk oock van Kosofers en Geestelijken geladen / aangehaalt en mitgeplondert heeft. Van daar trock hy / met de Kosacken / die hy by zich had / en die / door de roof aangelokt / zich in groote menigte by hem boegden / naar de stadt Tsak / die hy over- weldigde / en toen naaz de Caspische zee / en van daar weer op de bloet de Wolga / en beroorzaakte overal / daar hy quam / groote schade / door de sturing der Disscheryen / en bezwoesting van steden / blecken en doopen / die hy overal verdelgde. Ja hy / hier mee niet vernoegt / begaf zich met sijn krijgsmacht / naar de stadt Tarak / en voort naar de grenzen van Persien / daar hy aan de onderzaten van de beide Dorsten / namentlijk van Persien en Moskoben / groote schade en verwoestinge aande. T'inwoonders van een andere kleine stadt in Persien / sijn koomst vernemende / trocken daar uit / en naer een bygelege bezg / om daar op hun velligheit te binden. Maar hy dee hen aanzeggen / dat zy niet voor hem bezcest behoefden te zyn / dat zy weer in hun stadt zouden komen / en dat hy niet quam om hun eenig ge- welt aan te doen / maar hun nootdrift voor gelt by hen te kopen. De ste- delingen dan / op dese belofren weer in de stadt komende / sloten hun win- tels weer open ; en Stenko-en de sijnen kochten alderhande waren / die sy wel

Die enige Aeden overwel- digt.

Zijn bedroch,

wel beraalden; maar hy dee op zeker teken / dat hy aan de zijnen gaf / deze buurgen overvallen / en elendiglijk doden. Op gelijke wijze handel-
de hy ook met andere plaatsen / zelfs met de genen / die aan de grenzen
van Medien lagen.

Knees Jvan Simonowits Proforofski, Stadtvoogt van Astrachan / van
de roberpen van Stenko Razin bericht / ruste verdediglijk alle de vaartui-
gen toe / bestaande in zesendertig Stroegen / daar over de vier duizent
mannen op waren / die tegen deze grote vloot gezond en wieden. Stenko
en de zijnen / ontzent zes honderd mannen sterck / die in tweeëntwintigh
Stroegen verdeelt waren / onthielden zich aan de mont van de bloet Wol-
ga / daar de zelfde in de Kaspijsche zee stroomt / en daar zy / op een hooge
top het gehele lant daar rontom / de Wolga / en de Kaspijsche zee konden
overzien. Deze Kozacken / de vloot der Russchen aankomen ziende / ko-
zen met hun vaartuigen de vlucht met zo grote saekte / dat de Russchen
vergeefs poogden hen t'achtershalen. Stenko, zich te zwak bevindende /
dee vergiffenis van zijn voorgaande misdrijf bezoeken / daar toe hem
van de Stadsvooght van Astrachan goede hoop werd gegeven / zo hy
van zijn geweld en roberpen te plegen affond / t'welck hy beloofde; en
na bezoop van eenige tijt / quam de genadebrief van zijn Zaazsche Ma-
jesteit / daar op hy en de zijnen zich ontzent een half uur van Astrachan
nederploegen / na dat zy zo grote hongersnoot en ongemak hadden gele-
den (om dat men hen in zeker Cilant bezet had gehouden) dat zy zelven
ziek daar af geboorden waren. Zy dan / door het goet onthaal der gener
van Astrachan weez gezont geboorden / quamen met troppen in de stadt /
en waren in zijde / sely en goudlaken zo kostelijk gekleed / dat men Stenko
niet van de zijnen kon onderscheiden / dan aan d'eerbetwijzingen / die aan
hem met geboge kniejen / en met het hooft naaz d'aarde gekleert / bewe-
zen wieden / terwyl zy hem niet anders / dan Batsko, dat is Vader / noem-
den. De Kozacken / dagelijks in de stadt komende / verhochten daar
voor een geringe prijs de roof / die zy in de tijt van vier jaren / op de Wol-
ga / en op de Kaspijsche Zee de Perzianen / Russchen en Tartaren af geno-
men hadden. Stenko zelf / te Astrachan zijnde / roonde bovengewoone
milddadigheid en vriendelijkheid aan de stedelingen / en wieden somtijts du-
katen / en ander gerooft gelt onder t'volck te grabbel; daar door hy de
gunst van de menigte verkreeg.

Stenko dan / en de zijnen / van hun quaedt genezen zijnde / verzecken
weez naaz hun woningen / aan de Don / of Tanais gelegen / en sleepten
door hun mildheit ook eenige Russchen mee; ja ook eenigen der dienaars
van zijn Zaazsche Majesteit. De Stadsvooght / hier af bericht / zend
voort een Kapitein aan Stenko, om hem aan te zeggen / dat hy voort de
dienaars van zijn Zaazsche Majesteit naaz Astrachan zou zenden / of dat
hy anders weez in ongenade van de Keizer zou vallen. Deze Kapitein /
daar gekomen / en zijn last aan Stenko verzonende / was in groot gebaar
van nedergefabelt te worden. (Hoe) zeide Stenko / dert gy my zulk een
onredelijke eisch voorstellen? Zal ik, door dreiging van ongenade, de ge-
nen,

Macht te-
gen hem
toegerust

Hy wijkt.

Hy ver-
krijgt ver-
giffenis
van zijn
misdrijf.

Groote
schatten
en rijk-
dom der
zijnen.

Baldadige
woorden
van Sten-
ko, aan
een Rusch
Kapitein

nen, die my uit toegenegenheit volgen, verraden? en in diezelfde redenen / Proforofsky, deze woorden uit de mont van de geek / die hy uitgezonden had / beztaan hebbende / bezmoedde tezont dat deze robez zich wel haast weez in de wapenen sou begeben. En zekiez / hy hezwatte ook wel haast zijn oude schelmstukken / tegen d'eed van getrouwheit / die hy aan zijn Zaazsche Majesteit gedaan had. Hy doodde bezscheide getrouwte Kiofacken / de welker wegzeden met hem aen te spannen / en onder desen de Wapwode / of Plaatsbooght / en meez anderen.

Sijn baldadigheid.

Groote macht van Stenko.

Deze Krobez dan / tot zijn boozgaande schelmstukken weez gekreezt / quam met een vloot van tachtig boten / pdez met twee steenstukken / en volgezopt van volk / naaz de Wolga / daaz hy 't boozt op roben en plonderen aansielde / sondez dat de Statsboocht zich tegen hem darde stellen / eez hy de grote vloot van zijn Zaazsche Majesteit hy zich hadt ontfangen. Deze macht quam eindelyk te boozschijn / en bestond in een groot getal van Stzoegen / daez zes duisent stzelsen of soldaten op waren / met allehande behoefstigheden bezzen. Stenko wist / zo haest de zelfde gekomen was / behendiglyk / onder de schijn van overloperz / enigen van de zynen daaz in te zenden / die in 't heimelyk zijn saken in diez boegen wisten booz te dragen / dat de menigden aantaste / veel van hen doodde / en d'anderen / beneffens de gehele vloot / in handert van Stenko de robez levezde / die / eenige bezgelding aan de zynen gebende / en aan hen de vrye plondering toezeggende / hiet dus aansprak : Wacker mannen, wreect u nu aan deze Tyrannen , die u tot noch toe als slaaven hebben gehandelt. Ik ben gekomen om u vry te maken. Gy zult mijn broeders en kinderen zyn , en gelijk lot met my hebben. Op deze redenen toonde pdez zich baezdig om booz hem in de boot te gaan / en men wenscht aan hem een lang leven / en dat hy alle Bozaren / Kneesen en Cravunen moegt bezwinnen.

Die een heir van de Zaar hem doet toevallen.

Gemor binnen Astrachan.

Dit konk zeez bzeemt in d'oren van de Statsbooght van Astrachan / die selfs boozdese machtige stadt begon te bzezen / daaz de menighte alree begon te mozen / en gunstighlyk van de grote robez te spraken. Men hoorde in alle de steden daaz ontzent zulk een oproerige taal / dat men pdez ogenblyck een bezmoed bloedbad te gemoot zag / sondez dat d'Oberigheit zich daaz tegen darde stellen / als met goede woorden te geben.

Grote macht van Stenko.

Stenko, met de Kruiffchen / die hem toegevallen waren / een macht van ontzent zestien duisent mannen ufmakende / zerte een gedeelte van zijn volk aan land / en zond het naaz de stadt Jaritza / en baezdigde een deel af naaz Toznojaz. Hy zelf bleef op de vloot / daaz hy zich als Koning hield / en op de minste wentk gehoozsaamt wiezdt / als of hy de grootste Opperboozt van de wereld was. Ja als hy dronken was / ('t welk dikwijls gebeurde / dee hy / om de minste bezzeling / eenigen vaten / en in zijn tegenwoozdigheit boden / daaz toe hy somtijds oock zijn eige handen gebruikte. Deze wreetheit ging echtez meest over de Gzoten : want hy vleidde het gemeen volk / om 't welk te belieben / hy dikwijls bezscheide bebelhebberz dee omzvingen. Zijn macht wiezdt hiez dooz dagelyks grootez / en groetde binnen wez

Sijn wreetheit.

weinig dagen tot zebenen-twintig duifent mannen aan. Want de boeren en flaven / zo wel Taztaren als Kosacken / quamen in gzoote menigte / op de byze roof / naaz zulk een gunftig Voort toelopen / en bzachten dikwoils / om te tonen hoedanige helden fy waren / de hoofden van hun Heeren en Meesters mee / die zy boozde boeten vand'opperbeulen wteppen / en eenigte bezeering daaz booz bezkregen ; inboegen dat de Heeren en Edelen genootfaakt waren / als flaven gekleed / hun eige huiizen te bezlaten / en naaz Astzachan te bluchten.

Kamuschinka / een kleine ftadt / aan de mont van de ribiez Ruslane gelegen / was hem zeer gebienftig om zyn baaztuig in de Wolga te bzengen. Deze plaats met geweld aan te tasten / was gebarelyk / dewyl zy wel bezet was. Hy kreeze zich dies halven tot list. Hy bezkoos eenigte doozname obezgelope Ruffche Szetelfen / of soldaten uit / die hy / met de Ruffchen / obez de welken zy geboden / dezwaazts dee tzecken / ondez schijn van dat zy van de Zaaz uitgezonden waren / om Kamuschinka tegen Stenko te beschezmen. De stedelingen / dooz deze list bezzogen / te meez dewyl'ez niet een Kosak ondez hen was / ontfingen dese Ruffchen / als tot hun ondezstande gekomen / en die / in de nacht de poozten en wacht-plaatfen ingenomen hebbende / de bezcttelingen van de plaats bewogen hun zyde te kieser. De Statsvooght en hoge Bebelhebbers wtezden toen aangetast / gefabelt / en in de bloet gewoopen. Toen dit bezricht was / stak men een stuk gzoef gefluit aan / tot bewijs van dat men het werk uitgeboezt had ; en hiez op zond men tezstont eenigte duifent Kosacken / tot ondezstant van d'uitgezonde Ruffchen.

Kamuschinka
verfchalke

Toen dese tydning van dit bezlies binnen Astzachan quam / daaz men alree in gzoote vrees leefde / bezmits men weinig bezzoutwen op de soldaten had / die in 't heimelyk deel oproerige famenspraken hielden / zond men / ondez 't beleid van Levonti Bogdanof, vlez hondez Ruffche ruitezrs / en gelyk getal van Nagapsche Taztazs / naaz de ftadt Staritfa / tegen de welke Stenko alree eenig volk had gefonden / om eenigte behoefstigheden daaz in te bzengen / en met dit kzygsvolk de ftadt te bezsteehen. Bogdanof, daaz omzrent gekomen / bebondt dat d'afgeballte Kosacken binnen Staritfa gekomen waren / en daaz naaz van duizent Ruffche soldaten / tot bezetting van deze ftadt gekomen / gedoot en bezzonden hadden : daaz op Bogdanof van daaz gewelken was / en zich naaz Zornojar had begeben.

De ftadt
Staritfa in
handen
van Stenko.

Syn Zaazsche Majesteit / de handel van Stenko Razin bezstaan hebbende / bebal pling beeztig baaztuigen gereedt te maken. Op pdez baaztuigh wtezd een metaal stukje / en andere Oozlogsbehoefsten geladen / en met meez dan dzye duizent kzygsmannen bezzten. Deze vloot bezzok op Pingstezdag / in 't jaaz 1670. van Astzachan / ondez het beleid van Knees Simon Ivanowits Elbof, van welks hand men 't Astzachan de bezloffing bezwachyte. Daaz hoorts daaz na bezstond men uit zekez Edelman / die tez blucht wtegheraakt was / dat de ftadt Zornojar van de Kosakken was ingenomen / en dat men daaz de Statsvooght / d'Edelen en Bebelhebbers gedoot / en in de bloet had gewoopen. Wydezs / dat de gemeene soldaten van de vloot / zich met de Kosacken bezkilaert hebbende / hun Obezsten hadden gedoot / en de baaztuigen

Gelyk
ook de ftadt
Zornojar
en de
vloot dez
in Ruffchen.

in handen van Stenko Razin gelebez; / schoon zy weinigh tijts te boren gezworen hadden / dat zy tez doot toe hun Obezsten gezou zouden blijben.

Dit bezlies berooztaakte groote verbaasheit in de stadt Astrachan / daaz men te boren alree mozde; en dit genoz bozst nu hoe langer hoe meer onder 't grauw uit / 't welk zijn Obezigheid opentlijk lastezde / en veel oproerige redenen tegen hen uitztaakte.

Beschrijving van de stadt Astrachan.

Deze stadt leght op de landscheiding van Europa en Asia / in 't Eilandt Delgop / in 't land der Kagapsche Tartars / niet verre van de Kaspische zee / die groote scheepbaarz en koophandel aan haaz bezchaft; en daaz niet alleen de Kagapsche / Kaznische / Kalmukische en Bocharische Tartaren / maar ook de Perzianen en Amentezs / ja zelfs de Indianen met hun vaartzuigen / die tanelijk groot zijn / tez mazcht komen / en hun vooznaamste handel met zyde dzyben. Sp is van een dicke steene muur omringt / die met veel metaal geschut bezet is. Sp is alijt met een sterke bezetting bezet / om haaz tegen de Kosacken / Tartars en andere volken te verbedigen. Sp beztoont zich van buiten zeez heezijk / uit oorzaka van de groote menighte der toorens / en spitsen der Kercken / die men daaz zet. Sp was eertijds veel leleprdez / dan sy nu is; want de Dabez van de Zaaz Alexey Michaylowits heeft haaz wel een derde deel grootez gemaekt / en dit gedeelte Strelitzagorod, dat is Soldaten-stad, genoemt / om dat het zelfde meest van soldaten bewoont word / en sedez is de zelfde noch bezgroot en bezarbez. Sp was eertijds een Dozstelijke bezblijf-plaats der Kagapsche Tartars / maar wiezid omtrent hondez en vijftewintig jaren geleben / van Jvan Basflowits, Zaaz van Moskoben / stozmenbezhandt ingenomen / en het land daaz rontom bezwoest; bezmits de Kagapsche Tartars / daaz af deze plaats de Hoofstata was / volgens zekere gemaakt bezbont / aan d'inwoonzers van Kasan / van de groote Zaaz beoolzot / hulp en ondezstant hadden bezwezen; inboezgen / dat de Tartars op deze wijze in oolzogh ingewickelt / dooz deze Dozst bezwoomen / uit deze stadt bezzeben wiezden. Deze Zaaz van de Tartars daaz uit bezzeben hebende / bzacht daaz zijn Russchen en soldaten in / van de welken sp heden bewoont / en gedurigh van wel twintigh duizent Szeltzen bezet word gehouden.

De Stats booght / in deze stant der zaken / gelijk de zelfde beztoont is / echter de moed niet bezliezende / bezhoopte met d'Wiel / en met de Duitschen / die hy by hem had / d'afvalligen in een belegering / daaz mee hy gedzeight wiezid / af te maren / en dee dies halben het geschut op de wallen bezichtigen / en obezal noozdige ozdening stellen.

Stenko binnen Astrachan gelaten.

Stenko, met de zynen booz deze stad gekomen / zond eenige Kosacken dezwaazs / die / van eenige Szeltzen binnen gelaten / het wez 30 verre bzachten / dat men Stenko, met zijn weezpannigen / binnen dee komen / tezwijl de Stats booght Jvan Simonowits Proforofski in de Kerck was / daaz men hem / onkundig van 't geen / dat 'z gebeuz was / uitsaalde / en op een diezstante toren / die in 't Slot stond / en tot een baken booz de schepen diende / de welken uit de Kaspische Zee komen / bzacht / en van boven neder stier. Toen ging het moozden en roben in d'obezweldigde stadt bezwoedelijk aan.

De broeder van de Statsvooght / en veel Edelen en Strzelzen / die hen niet wilden roeballen / wierden alle dootgeslagen; en hy had het voornamelyk op de Duitschen gemint / die hy alle / zo veel als hy bekomen kon / bezdelgde / bezmits zy hem in sijn voorneemen meest hinderlyk / en den Zaaz meest getrou waren. De Kerken / Kloosters / en huizen der rijkste burgerz wierden uitgeplonderd / de schatten van de Zaaz gerooft en wechgevoert / en de schiffen van de Cancelary bezhand. De goederen van veel uitheemsche Hooplieden / die toen in de Stadt waren / te weten Perzianen / Indianen / Turcken / Armeniez / Bocharen en anderen wierden geplonderd en gerooft / en zy zelven ten deel gedoot. De wijven en dochterz van de genen / die dus bezslagen wierden / gaf hy ten roof aan sijn soldaten en medestanderz. Hy dee de beide zonen van de Statsvooght hy de boeten obez / de muren ophan-gen / en / toen zy een wyl tyds gehangen hadden / weez afnemen / en d'een wredebelyk dooden / en d'anderen / na dat hy gruwelyk geslagen was / naaz de Metropolitaan bzingen.

Zijn
wreetheit
daar in
gepleegt.

Stenko, zich in dezer voegen meester van Astrachan gemaakt hebbende / bezgaf zich naaz de Stadt Zaraf / die zich aan hem obezgaf / en voort naaz Samarof; 't welk hy ook bezmeesterde. Hy dee de Stadtsvoogden van deze twee Steden / met veel Edelen en Burgerz dooden / en de schatten van de Zaaz / die daaz gebonden wierden / wech voeren. Hy trok van daaz naaz Simbyzski / daaz hy de Stadt stormenderhandt innam. Maar het Slot / daaz in de Stadthouder zyn bezblyf had / weerde zich zo dapperlyk / dat hy met groot bezlies van daaz week / en de gewonne Stadt in byant stak. Dit was d'eerste plaats / die de voortgang van zyn obezwinningen stutte / 't welk de Koninklyke Stadt Kazan beschutte / dewyl hy de zelfde / niet bezre van daaz gelegen / ook aangetast zou hebben / zo 't hem voor Simbyzski wel gelukt was. Hy / hiez gestuit / en zelf gewond zynde / was gedwongen weez na Astrachan te keeren. Hy zond echter zyn Krijgsbenden deuz geheel Rusch-land / daaz zy veel quaats bedzeben / en alles bezwoestten. In Galitz wierden het quaat / dat begin genomen had / haast gedempt; en hy Oefinga wierden enigen van zyn uitgesonden gebangen en opgehangen.

Zaraf
en Sama-
rof ook
van Sten-
ko inge-
nomen.

Hy word
voor Sim-
byzski ge-
stuit.

Hy dee / om d'Ingezetenen aan zyn zijde te lokken / aan hen grote beloften van byzheit / en ontlasting van 't lastig juk der Boparen / die hy voor bezdrukkeers der Inwoonderz nihtzeer. Hy bzacht het hiez mee zo bezre / dat in Moskou zelf veel gebonden wierden / die loffelyk van hem spzaken / als van de geen / die naaz hun byzheit en welstant tachtte. Ja dit liep zo bezre / dat zekere oud man / die men bzaaghde wat men doen zou / zo Stenko de Stadt Moskou naderde / onbooziechtighlyk antwoordde / dat men hem met zout en bzoot / (hy 't welk de Russchen alle goede onthaling bezstaan) zou ontfangen; daaz obez hy openlyk gestraft wierd. Een van Stenkos naaste makkers / die in 't Want het volk tot oproez poogde te bzingen / wierd ook gebat / en / op de Russche wyze van zyn armen en benen berooft / met een strop om de hals aan een galg opgehangen.

Zijn
trachting
om de
Moskovi-
ters tot
afval te
bewegen.

Stenko, hiez mee niet beznoegt / bedacht noch een andere list / en dee twee Boten toestellen / en d'een daaz af met root / en 't ander met zwart

Zijn
schalks
weest
list.

weel bekleed was / zette hy zeke jongeling van zestien jaren / onder schijn / van dat hy Alexey Alexewits, overleden zoon van de Zaar / was / die / gelijk hy voozgaf / de handen der Bojaren ontblucht was / en zich by hem bezboegt had; ja hy darde zeggen dat hy niet als byandt quam / maar dat hy last van zijn Zaarsche Majesteit had / om alle de Bojaren en Obersten van zijn Majesteit / als landverraders / en bezdruckers der gemeenten te bezdelgen. Dit maakte zulkt een groote indruck in de gemoeden / dat te Smolensko zeke pezfoon / die opgehangen wierd / in zijn uiterste zeide / dat hy daar op stof / dat hy Zarewits / of de zoon van de Zaar by Stenko had gezien.

Zijn grote
aanhang.

Wat d'ander boot aan gaat / die met zwart flutweel bekleed was / hy gaf vooz dat Nikon / vooz dese Patziarch van Moskou / door des Keizers ongenade van zijn waardigheid berooft / en in een Klooster by Belosbe gebannen / daar in was; en dee hem dus overal omboeren. Door deze listten bracht hy te weegh dat hem alles toebiel / en dat het geheel gewest aan de Wolga / en wijder landwaarts in / tot aan de steden Mutaz en Wfanas / sijn zijde hoos; ja een groot deel der Jeremissche en Mozduynsche Tzartaren / en de Russche boeren in die gewesten / onder groote Heeren van Moskoben staande / stonden tegen hun Overigheden op / en sloegen de genen doot / die zy huzigen konden; hozt / dit nuuz liep hoost tot op twaalf mijlen aan de stad Moskou.

Een getal
van de zij-
nen gella-
gen.

Sijn Zaarsche Majesteit / om dit gewest te fluiten / zond in Septem-ber / in 't jaar 1670 / een groote huzigs macht tegen deze weezspannigen / onder 't beleid van de Bojaaz Knees Jurric Alexewits Dolgerucki, die een getal van vijftien duizent deze weezspannigen aantozf / en hen / na een huzichtige tegenstant / gantschelijk in de blucht sloegh / en een groote menighte van hen dootde / en deel van hen gebangen nam / die / sonder eenige genade te z doot bezwezen wierden; inboegen dat men overal omtzent de stat Wfanas / daar Dolgerucki zijn legez oppgerecht had / de galgen / die men opsloegh / met dooden behangen zag; behalven de lighamen / die / van hun hoofden bezrooft / in 't bloedt scheenen te dzyben / en de genen / die gepaalt waren / van de welken noch eenigen tot op de darde dag leefden; in boegen dat in de tijdt van drie maanden / niet mindez dan elf duizent menschen / door de handen der heulen gerecht wierden.

Gruwelij-
ke verro-
ning.

D'Afvalli-
gen overal
gellagen.

Dolgerucki, by Wfanas gelegezt / zond onder tusschen zijn huzigsbenden uit / die / de weezspannigen bezegeneude / hen over al bezsloegen; bezmits zy / hiez en daar bezspied zijnde / bezdeelt / en onder malkander twostig waren / om dat pdez beben d'ander het gezach wilde hebben. Onder d'afvalligen hadden de genen / die in de kleine steden Lpsko / Morasko en Paulski pzevoos waren / de moedigste en onbezsaagsten gelweest / en het groot Klooster Makariof / na dat zy het zelf de tot bezscheide malen bestozmt / en groot bezlies daar vooz geleeden hadden / overweldigt / (men zegt door verraderij van een Food) alle de Monicken doodtgestlagen / en een kostelijke roof uit het Klooster gehzegen / bezmits alle de genen / die daar omtzent woonden / hun goederen daar in / als in een veilige plaats / geblycht hadden. Morasko / te deel

te beel op zich zelve bezoutwonde / wiezd van de Moskoviters ingenomen en bezwoest : maaz Ipsko / zich in tijts opgebende / kreeg genade / mer dazigt afvalligen / en een Heef van Stenko Rasin ovez te leveren.

Stenkoos
Neefge-
vangen.

Men bzacht / onder andere gebangenen / aan de Veltheer zekere Non / die in mannelijk gewaas gekleed / ovez zeben duizent mannen geboden / en zich in alle boozballen stout en dapper betoont had. Zp wiezd ten buuz bezwezen / en zich tot bezscheide reizen met het teken van 't huuzs booz haaz bost en booz-
hoof / volgens de wijze der Russchen / gekuust hebbende / tzad onbezsaach-
delijk in een houte huuz e / dat boben open was / daaz in zp zich nebezlag / en tot asch bezzand wiezd. De gebangenen / in hun pijniging gebzragt wat hun boozneemen had geweest / antwoozden : Recht toe naar Mosko te tze-
ken / en alle de Boparen te doden.

Een Non
Hoofman
over d'af-
valligen.

Haar on-
verfaacht-
heit in de
door.

De Bozaaz / Knees Jurrie Alexewits Dolgerukki, d'afbal in deze Landen gedempt hebbende / wiezd weez t' huuz onboden / en de Knees Konstantyn Zarbatof, dooz zijn Zaazsche Majesteit / naaz Tamboot gezonden / daaz hp deze beroezte binnen korten tijdt boozspoediglijk tot stilte bzacht.

De be-
roerten
gestilt.

Wat Stenko Rasin zelf aangaat / hp / van Symburshp met groot bezlies / en zelf gewond / afgevesen / hield zich in d'ope plaatsen / zonbez zich in enige vastigheid te begeben. Hp gaf aan een van zijn booznaamste makeers / Duivels-
knevel hgnoemt / het gebied / tezwijl hp zelf ovezal zwiezde / tot dat hp by de
Stadt Saritfa / dooz zekere Hopman van de Donsche Kiofacken / die de Zaa-
getzow gebleben was / listiglijk gebangen / en / onder een schone boozwending /
naaz Mosko / ontzent twee hondez mijlen van daaz / geboezt wiezd : want
men maakte hem wijs dat men hem bezwaazs bzacht / om moudeling met
zijn Zaazsche Majesteit te spreken. Zijn Broeder Frokko, die met hem ge-
bangan was / en weffens hem geboezt wiezd / betoonde zich zeez droezig / en /
niet zo wzeet van aazt zijnde / schoof alle de schult op Stenko Rasin, die / om
hem moed aan te spreken / hem poogde t' ovezreden dat men hem met groote
zeez betwijfing in Mosko sou ontfangen.

Stenko
Rasin en
zijn Broe-
der gevan-
gen, en
naar Mos-
ko ge-
voert.

Stenko, niet bezre van Mosko gekomen / toezd van sijn zijde klederen / die hp dus lang gebzagen had / berooft / en met enige oude bodden gekleed / en dus op een wagen / booz hem toegestelt / en daaz een galg op stond / ge-
bzacht. Men zette hem onder dese galg / van welks dwarshout een keten hing /
die om sijn hals gestinger wiezd ; en sijn handen wiezden aan weezzijde aan
de galgstylen vast gestoen ; en sijn benen oock dwars van malkander ge-
voeit. Zijn Broeder / met ketenen aan de benen / aan de wagen vast ge-
maakt / volgde van teez zijden : en op dese wijze wiezden zp / met toebloezing
van beel duizent menschen / tez Stadt ingevoezt / en op Semkshof / of in 't
Stadhuis van Moskou gebzacht. Zp wiezden wzedelijk gepijnigt / en /
vlez dagen na hun koomst / tez plaats van 't gericht geboezt / om / volgens
hun bonnis / met de doot gestraft te woerden. Stenko, grote standvastigheid
beronende / wiezd gebierendeeft. Maaz zijn Broeder riep uit dat hp des Zaa-
s
Doozt had ; (zekere wijze van spreken der Russchen / als iemand iets te zeg-
gen heeft / dat aen de Zaaz zelf boozgedzagen moet wezden) en toen men aen
hem bzagde wat hp te zeggen had / gaf hp tot antwozt / dat hp 't aen zijn

Hun er-
barmelij-
ke in-
koomst
binnen
Moskou.

Doot van
Stenko
Razin.

Zaazsche Majestett alleen moest openbaren. Hy wierd toen booz die tijdt gespaert / en noch omtrent zes jaren / met zware pijniging / in de gevangenis gehouden / en einbelijk onthalt.

Oorzaak
van zijn
afval.

Dusdanig was het einde van Stenko Rafin, die geheel Moskobien had doen beben. D'oorzaak van sijn afval was / gelijk hy zelf heeft beleeden / de begeerte tot waerck over sijn Broeder / die van een Russche Veltoverste opgehangen was / om dat hy / met een Bende in dienst van de Zaar tegen de Polen zijnde / en geen verlos van naer huis te trecken verkrijgen konnende / sonder verlos naer huis getrocken / en achterhaelt was.

Zijn
wreetheit.

Wat sijn wreetheit aengaet / een staetje daer af sal van 't overige konnen getuigen. Hy had by sich zekere Persiaensche Dozsin / die hy eerrijcs / met haer Broeder / gerooft had. Hy schonk dese Broeder aen de Stadsvooght Proforofski, maer behield de Dozsin by sich tot sijn Doelin / die hy / dzonken zijnde / by hals en benen battende / met haer kostelijke kleederen / en met parelen / diamanten / en andere gesteenten behangen / uit het baertuig / daer in sp waren / dzybeling in de bloet wierp.

Zijn
streng-
heit.

Hy was streng in ordening te houden: want hy / verstaende dat seker Kosakise Soldaet met eens anders Dyou in overspel leefde / dee hen beide batten / en de man terfont in de bloet werpen; maer de Dyou aen een staect by de benen ophangen / van 't welk haer hooft zo dik zwol / als twee andere hoosden. Sy leefde echter ruim twee etmalen.

Zijn ver-
waantheit.

Sijn verwaantheit muntte hier in besonderlijk uit / dat hy / in sijn grootste boozspoet zijnde / Gesanten aen de Schach van Persien sond / met brieven / daer in hy sich met de verwaentste namen / en de Koning van Persien sijn Broeder noemde / met versoek dat hy met hem verbont sou maken / en enig Krijgsgeretschap en andere behoeftheden senden / met bygaende dzeiging dat hy anders met macht van Krijgsvolk het selfde sou halen. De Sofi / van dit Gesantschap versteuert / dee de Gesanten terfont doden / en sond niet meer dan een weerom / op dat die de tijding hier af aen sijn Heer sou brengen.

Zijn grote
roveryen
selfs in
Persien.

Sijn roberpen strekten zich niet alleenlijk over Ruschlant uit; maer hy / met vijf of ses duisent weerbare mannen over de Kaspijsche zee gebaren / namt verscheide Zeefteden in Persien in / gelijk Misabath / Schabaran / Marsdowen Tachust / niet bezre van de hoge Berg Barmach. Vandaer begaben sy sich naer Astrabath / en Bachu / en overcompelden dese twee Steden / in de welken sy alles neder hakten / en in byant staken. In Bachu vonden sy veel Wijn / aan de welken sy sich dzonken sopen; en de Persianen / plings enig volk te samen gerukt hebbende / bielen op dese dzonke menigte zo verwoedelijk in / dat sy hen ten meestendeel neder hakten / en d'overige dwongen sich overhoop in de Stroegen te begeben / en zo wech te bluchten. Stenko self was oock by na gevangen / en / enige tijt van sijn Lijf wacht beschermt / geraekte behendiglich wech.

Zijn gunst
by de ge-
mene sol-
daren.

Hy / hoewel wreet tegen de Groten / die hy sellijk handelde / betoonde sich zeer minnelijk tegen de gemene Soldaten / die hy sijn broeders en kinderren noemde / daer dooz hy hun gunst in dier voegen verkreeg / dat hy / zo hy wel gety had konnen kabelaen / sonder twyffel een groot Dozst geworzen / en gebleey sou hebben.

Acht-

Achtentwintighste H O O F T - S T U K.

Bezoek van een Persiaan. Misnoeging van zijn Excell. over enige Persianen. Bezoek aan zijn Ed. en zijn geschenken. Badstoven der Russchen. Uitsteekende paerden van zijn Zaaarsche Majesteit in groote menigte. Bericht van de Pristaaf aan zijn Excell. over zijn vertrek.

Op Zondag / d'eerste van Maert / des ochtens / hoorde de predikatie / Bezoek van een Persiaan aan zijn Excell. wiedz zijn Excell. van een Persiaansch Koepsin / de broeder van de Persiaansche Ambassadeur in Polen / bezocht. Wy brachten hem in d'Audientie-Saal / daaz zijn Excell. by hem quam / en hem bezwelkoomde. Hy had tamelyke goede kennis van de Russche taal. Onze Secretaris sprak met een Persiaansch Koopman / die / beneffens eenige anderen / mee gekomen was / in d'Italiaansche taal ; 't welk t'elkens van deze Koopman aan deze Koepsin bezolkt wiedz. Na dat men van weezijden eenige tijt gesproken had / batte zijn Excell. deze Persiaan by de hand / en bracht hem in een andere kamer / daaz op de tafel een pyramide stond / met eenig banket beziet / 't welk zijn Ed. hem / en d'anderen / die hem gebolgt waren / aanbood. Deze Persianen / met Sek / Wihante Wijn / en Banket wel onthaalt zijnde / namen hun afscheit / en weigerden uit beleeftheit dat zijn Excell. hen uitgeleide zou doen. Zijn Excell. bracht hen echter tot aan 't portaal / en wy tot aan de trappen. Toen deze lieden beztrooken waren / ging men tez predikatie ; en onder tusschen quam'er een ander Koepsin / met enigen in zijn gezelschap / en / zijn Excell. niet by de hant bindende / deden zeggen dat zy bekent zouden maken wanneez zy weder zouden komen. Misnoeging van zijn Excell. aan eenige Persianen Des abonts spade quamen twee Persiaansche Kooplieden by zijn Excell. om sich te bezontschuldigen van dat zy niet gekomen waren. Zijn Excell. zich onbeznoegt tonende / vragde of de Koepsin de spot met hem hield / en boegde'z by / dat hem aan zijn koornst niet was gelegen / maar dat het tot voordeel van hun eige Opperboest kon strecken. Hiez mee beztrooken deze twee Kooplieden / zondez dat wy hem sebezt weez beznoemen hebben.

Op Woensdag / de vierde van Maert / was 't hiez bededag / naaz de Hollandische wijze. Verscheide lieden quamen uit de Slohbode / en uit de stat hiez tez hiez / van de welken enigen / na de predikatie / by zijn Excell. tez maaltijt bleven / daaz in zy wel onthaalt wiedzden. Gallery Onder 't nagerecht wiedz in 't midden opgedischt een Pyramide van vier hoogh / rontom met kleine geestige mantjes / daaz kristalijne bakjes in lagen / met confituren / in sijn banket gebult / 't welk aan de Tuffers / die aan tafel waren / gegeven wiedz. Men dronk aan de tafel verscheide gezontheden / en scheidde niet / dan spade an d'abont / na dat men zich vrolijk aangestelt had.

Op Donderdag / de vijfde van Maert / na dat wy al hoorde twee dagen / hoorde d'Agent van Brandenburg / wegens de Heer Doct. Rozenburgh , op

een bezoekt / en Musijk genodigt waren / wiezd de Heer Maaszschalk daaz op de middag bezgast; en na de maaltijt zond men aan ons twee sleden / om ons te halen. Grim en Budijn gingen in de slee van de Heer Hes zitten / en ick reed te paezt dezwaartz. De Musikanten van 't Hof reden met de slee van de Heer Rozenburg naaz de bestemde plaats / daaz wy eenige tijdt met bezmaak bleben / en wel voldaan weez naaz huis keerde.

Bezoek
van zijn
Excell.

Op Dypdag / de zeste van Maertz / reed zijn Excell. met de Hoets / van zes paezden getzochien / neffens de Heer Maaszschalk / naaz de Heer Kellerman, om hem te bezoeken.

Op Maandag / de negende / was d'Agent van Brandenburg / en Doctor Rozenburg tez maaltijt by zijn Excell. die een dag of twee onpaffelyk had geweest.

Des Woensdag / d'elfde van Maertz / tezwyf wy aan tafel zaten / quam St. la Dale, en schonk aan zijn Excell. een paeztje / dat achteen steele tzapen op in de boorzaal gelepd / en langs de zelfden weez afgebracht wiezd; 't welck breekt om aan te zien was.

Geschen-
ken aan
Bogdan
Matphe-
wits ge-
zonden.

Des namiddags wiezden de Heer Maaszschalk / en van Asperen, met enige geschenken van Wijn / aan den Kijks Hofmeester / en Wojaaz Bogdan Matpewits Gitrof gezonden: maaz zy / hent niet t'huis bindende / lieten de geschenken daaz / met toezegging van in de volgende dagh weder te komen; doch zy / in de volgende dag hem ook niet t'huis bindende / keezden ten tweede maal bruchtelozelyk weezom.

Uittocht
van t'ge-
volg van
zijn Ex-
cell.

Op Zaterdag / de veertiende / deden wy onze paezden zadelen / om de paezden van zijn Zaazsche Majesteit te gaan bezichtigen. Maaz wy hiezen bericht / dat de Stalmeester / Tarras Stephanowits, by zijn Majesteit was ontboden: 't welck ons van onse reis bezette. Wy deden dieshalben een omkeez met tien / of twaalf paezden / naaz buiten / omzent de helft van de Stade rontom / en zo naez de Sloboode / van daaz pdez zijn weg reed. De Hofmeester / ik / en noch twee van d'onzen reden weez naaz de stad / en zagen / in 't boorzby rijden / mannen en vrouwen / pdez in een besondere badstoof / maaz echtez neffens malhandez / die zich zeez onbeschaamdelyk in onz boorza by rijden aanstelden.

Hun on-
ruchren
hardvoch-
tigheit in
de baden.

De Russchen in 't algemeen scheppen groot bezmaak in zich te baden / en uittezyk te reinigen / 't welck bezooztaakt dat 'er ovezal in steden en dorpen veel gemeene badstoben zijn; behalben dat de Gzoten doozgaans hun badstoben in hun eige huizen hebben. De gemeene baden / vooz de mannen en vrouwen / zyn wel met balken afgeschoten / dooz welke spleten zy echtez malhandez konnen zien; maaz zy gaan nochtans tot een zelfde deur in / ja somtijes heel naacht / zondez ters anders / dan een bosch bladen / vooz hun schamelykheit te houden. Zy konnen groote hitte uitstaan / en / op de zweerbank leggende / doen zich met deze bladen de blote huid wyjden. Ja zy / mannen en wijben / dus root gewzeben zijnde / begieten zich met kout water / en wenselen zich / als het winter is / in de sneeu / en springen ook / dus heet zijnde / in de koude hieten / zondez dat dit eenigfins aan hen hinderlyk is / dewyl zy van hun kintshheit af daaz toe gewent zyn.

Op zondag / de vijftiende van Maert / na dat de predikatie gedaan was / en wy bericht hadden gekregen dat de Stalmeeſter van zijn Zaarſche Maajeſteit ons bezochtte / ſtegen wy / tot een getal van drie / of vierentwintig / (ondez de welken oock enige Duitſche Kooplieden waren) te paert / en reden dezwaarts. De Heer Tarras bezwelkoomde onze Stalmeeſter / en ook ons / en leidde ons boozt binnen 't Hof / in de ſtal / daar vijfenzeventig booztzeffelijke rypaerden / elk ſchoondez dan d'andez / ſtonden. Toen wy dit gezien hadden / dee hy een ſchoone gzaauwe Hengſt (gelijck zy meest alle waren) aanbzingen. Deze / van twee knechten geleid / maakte / aan de deur gekommen / en van de Stalmeeſter aangefproken / wonderlijke hzomme ſtuzeken / en / zijn lijf in bzeemde bochten ſtellende / dee geestige ſprongen / nu met zijn biez / en dan met zijn twee voeten. Hy dee hiez noch drie anderen / niet minder geestig dan het eerſte / hpbzingen / en / na veel geludel hen hzuiswijze te gen ovez malkandez plaarfen ; en in deze ſtaat huppelden en ſprongen zy / als of zy danſten / en malkanderen de prijs daar in poogden af te winnen. Wy wiedzden van daar naaz een andere ſtal op 't zelfde Hof geleid / daar wy ovez de tweehondert uitſteekende Koetspaerden bonden / en ondez dezen twee geſpan voor de Keizerin / pbez geſpan van twaalf booztzeffelijke witte paerden / en noch bezſcheide andere geſpannen van ander hair boozt zijn Zaarſche Maajeſteit. Wy zagen'ez oock een geſpan van acht paertjes / zo groot als Engeliſche Doggen / die boozt een kleine koets geſpannen / en van een Koetsiez / en poſtiljon / dwoezgen zijnde / beſtiezt wiedzden / en daar zes dwoezgies met helbaazden om heen ltepey / en boozt de jongſte Prins / Peuter Alexewits , een zoon van de Weduwe Keizerin / toegelſt waren. De Stalmeeſter dee / ondez veel andere paerden / die wy zagen / een wit paert van middelbare grootheit tot zich bzingen / 't welk aldezhande kunſten kon doen. Hy / het zelfde hy de toom vattende / gebood / met een ſpits roebje in de hand / dat het nedez zou bucken. Het paert dee dit / en floeg zijn hoofd op de Ruſſiſche wijze / en ging oock op zijn zijde leggen / gelijck of het ſliep / met een ſtallknecht ruſſiſchen zijn benen / die zijn hoofd op de kop van 't paert lag. Koert / het wenzelde zich om en om / en lag / als 't de Stalmeeſter gebood / zo ſtil / dat de zelfde op ſijn lijf ging ſtaan. Het ging oock / gelijck een hont / een muts ſoeken / die 't aan de Stalmeeſter bzacht. Het ging met zijn boozſte voeten te gen de wand opſtaan ; en dan ſprong een ſtallknecht op ſijn rug / gelijck de ſongens / die malkandez / in zekiez ſpel / op de rug ſpringen. Een ander ſtallknecht batte de boozſte voeten van dit paert / lag hen op zijn ſchoudezs / en ging'ez mee hen op d'achtezſte voeten / gelijck een jongen met een hont doet / die hy hy de boozſte voeten gebat heeft / en van de hont op ſijn achtezſte bree nen gebolght wordt. Ja het paert luisde dese ſtallknecht / gelijck d' apen ; maaz dewyl de tanden van 't paert al te hard waren / had dese ſtallknecht wel van dit bezmaak onſlagen willen wezen ; bezmits hy zeer dzoebig zag / als hy ondez 't paert weſhquam. Dit paert / buil geworzen / liep / als het los was / naaz de ketel / daar alrijt in de winter watez in is ; want alle de paerden / die op de ſtal ſtaan / worzen dagelijks / hy winter mee wazm / en hy ſomer met koud watez / met zeep gewaſſchen / en blinken als ſpiegels. Toen

Grote me-
nigte van
uitſteken-
de paer-
den van de
Zaar.

Wy omtrent twee uren met deze aanschouwing bezigh geweest hadden / wilde de Stalmeester ons wel onthalen / maar wy / tot onze bezontschuldiging byzeggende / dat zijn Excell. met zijn maaltijt naaz ons wachtte / namen ons afscheit / met duizent bedankingen / van hem / en reden voort naaz huis / daaz wy de tafel gereed vonden.

Bericht
de Pristaaf
aan zijn
Excell.

Op Woensdag / d'aachtende van Maert / quam de Pristaaf / Jurrie Petrowits, die in geen vier weken op ons Hof geweest had / en berichtte aan zijn Excell. dat hy / indien hy haastig moest vertrecken / zich daaz na zou regelen; en na dat hy meez andere dingen met zijn Excel. gesproken had / is hy vertrocken.

Negenëntwintigste H O O F T - S T U K.

Jerusalem, een Klooster by Mosko. Bezoek van de Deensche Resident, en Brandenburgsche Agent. Beschrijving van de vierrijt van Palmzondag. Hoge heilige dagen der Muskovitsers. Hun oeffening in de Kercken, en beelden. Bedanking van zijn Excell. aan Artemon Sergewits. Geschenk van zijn Excell. aan zijn Zaarische Majesteir. Brant binnen Mosko.

Beschrij-
ving van
't Klooste
te Jerusa-
lem by
Mosko.

Op Donderdag / de negentiende van Maert / reden mijn Heer en ik te paert van de Glashtut naaz het Klooster te Jerusalem / meez dan vyf woest van daaz / en wel zestig woest van Mosko / door de Patriarch Nikon gebout; een voortreffelyk werk / maar / uit oorzaak van d'ongenade des Patriarchs / die uit zijn ampt gezet wierd / noch onvolboud / en in veel plaatsen noch onvoltooit. Een oud Monik / bracht ons in 't Klooster gekomen / eerst beneden in de kerck van Jerusalem / en verzoonde aan ons in alle de taal-pellen alles / dat 'er te zien was. Men bracht ons in Christus Graf / dat zeer schoon was / en in alle deelen in diez voegen toegeselt / als de heilige Schrift aantwyft / in Petrus gevangenis / en in alle de kercken / zelfs in de gene / daaz de Patriarch gemenelyk zijn dienst pleegde. Sy waren alle zeer trefelyk / met kostelyke schilderyen van Heiligen / die met vrachtige jutweelen beziet waren. Wy wierden daaz na in een andere plaats gebzacht / daaz wy de beeltenis van de Patriarch / of Nartzvader Nikon / levens grootte / zagen / zeer trefelyk van een Duitichman geschildert. Men toonde aan ons alles / dat 'er was / 't welk deze lieden gewilliglyker deden / om dat men tot hen zeide / dat ik een Edelman van de Hollantsche groote Ambassadeur was. Wy kilommen ook op de toren / twee honderd en tweerzappen hoog / en die men / zo de Patriarch daaz was gebleven / noch wel de helft hooger gebout zou hebben. Wy vertrocken / na dat wy een eerlyke bezeyring aan de Monik hadden gegeven; en op zaterdag / d'eenentwintigste / keerde ik weez by zijn Excell. d'Ambassadeur.

Des Zondags / de tweeëntwintigste / na de middag / rced zyn Excell. met

met enigen van zijn gebolg / in zijn kroets / naaz de Slobbode / om zich daaz te bezlustigen / en keerde des avonts weez naaz huis.

Op Maandag / de drieëntwintigste van Maert / des avonts te zes uren / quam de Deensche Resident by zijn Excell. en na dat zy ontzent twee uren te zamen gesproken hadden / geleide zijn Excell. hem uit ; en de Heer Grim en ik brachten hem aan de kroets.

Bezoek van de Deensche Resident

Des Woensdags / de vijfentwintigste / na de middag / reed zijn Excell. met de kroets / in 't geselschap van de Heer Maazschalk / naaz d'Agent van Brandenburg / en naaz Doctor Rosenburg, om hen te bezoeken. Zijn Ed. wierd daaz zeez eerbiediglijk ontfangen / en wel onthhaalt.

Bezoek aan d'Agent van Brandenburg.

Op Vondredag / de zesentwintigste van Maart / was zijn Excell. met veel andere Heeren / tez maaltijt by Sr. Adolf Houtman. Na de maaltijt reden zy alle te paert naaz de Prokofke, en Symeunofki, twee lustplaatzen van zijn Zaazsche Majesteit / en keerde des avonts weez in zijn Hof.

Lustplaatzen van zijn Zaazsche Majesteit.

Des Vrydags / de zevenentwintigste / zondt zijn Excell. Sr. van Alperen naaz de Possolske Prikaas / of Kancelary / om by mijn Heer Winius te bezemenen / of zijn Zaazsche Majesteit op Palmzondag zelf in de ommeegang te voorzichyn zou komen / en of wy plaats zouden konnen klyggen om deze toestel te zien. Indien zijn Majesteit zelf den Ezel zou leiden / zo had zijn Excell. besloten zich by d'aanschouwing daaz af te voegen. De Heer Winius gaf tot antwoort / dat hy dit by de Bojsaaz Artemon Serge-wits zou onderstaan.

Op Zaterdag / d'achtentwintigste / des avonts / quam onze Pristaaf by ons / en bracht bericht aan zijn Excell. dat zijn Zaazsche Majesteit niet by deze plechtelykheden zou verschynen / en dat alle de Heeren in de rou zouden wezen / en dat men ons op morgen plaats zou aantwysen / daaz wy zeez wel zouden konnen zien.

Op Zondag / de negentwintigste van Maert / Palmdag zijnde / des ochtens te negen uren / quam in 't Hof van zijn Excell. een Kapitein van de Lijfwacht / om het gebolg van zijn Excell. te halen / en in een bequaame plaats te brengen. Hy bracht ons vooz 't Rondeel / daaz de Patriarch / en alle de Geestelyken zouden komen / en daaz wy / op een plat dak / alles zeez wel konden aanschouwen. Wy zagen voozeerst het Rondeel / dat ovezal met zwart laken behangen en bekleet was / en daaz na enige Regimenten / alle met slechte klederen / en slechte vaandels / van de Negine poozt tot aan de kerck te Jerusalem in ordening geplaatst. Wiecht aan de brug van 't Slot / als men naaz boven gaat / aan de rechte hand / zag men zekere plaats / met een hek afgeschoten / en daaz buiten / op drie sledden / een toonneel / alle met groen laken bekleet. Op dit toonneel stond een boom / met eitroenen / Oranje appelen / kassien / pyrunnen en groene bladen / alle van was / bezieert. Dit weerk wierd van drie parzden neffens mallkandez getzochen. Kontom deze sleden zag men noch een beschutsel van graau linnen. By dit toonneel stond een paal / met blaauwe laken bekleet / daaz aan d'ezel gebonden zou worden. Onderzussen lieper bescheide Priesters uit en in 't Slot / en heen en weez naaz de kerck te Jeru-

Verhaal van de viering en ommeegang van Palm Sondag.

Jerusalem. Daar na quam een Waandzig / in de rou gekleed / met een zwart kostelijk azmozijn vaandel / daar mee hy op de top van een huis ging staan / op dat alle d'andere Waandzagers zouden konnen zien wat hy dee / en zo het zelfde zouden nadoen.

De processie / of omganch begon ondertusschen aan te komen. Men dzoeg vooz aan twee hoge Standaerts / die niet recht op denz de poozt van 't Hof / hoewel de zelfde zeer hoog is / heen konden / maaz gebelt / en pder van hier of vijf menschen opgehouden moesten worden / tot dat men weer daar buiten quam. Deze standaerts bleven aan 't einde van de bzugh staan ; en de Processie ging naar Jerusalem / zekere plaats binnen Mosko / dus genoemt / byna op de zelfde wyzen als in de Waterwijng geschied was. Terwijl men te Jerusalem in de kerk was / wierd het paert / 't welk vooz d'ezel zou verstreken / en 't welk men twee / of drie weken lang geleert had zacht en stemmig te gaan / aangebracht. Dit was een zeffelijc zwart paerd / met wit Lijnwaat obeitzaken / en op de rug met een ronde zwarte fluweelen zadel / gelijk die van de vrouwen / met een kostelijk kleet overdekt. Dit paerd wierd aan de voozgedachte paal gebonden. Na dat men een korte wijl in de kerk had gewoest / ging een gedeelte van de Geestelijken / neffens enige Arts-bisschoppen / naar 't Slot. Kortz daar na volgden d'oberige Geestelijken / met de Patriarch / die in de kerk een kostelijker roch aangedaan had. Wy hadden / toen wy de Processie zagen aankomen / alree onze hoeden afgenomen. Men dzoeg vooz de Patriarch / of Artsbader / toen hy quam / een voubankje / met een tapijt / en een kostelijk gebozduurt kuffen. Zoo haast hy op 't Houdeel gekomen was / en recht ober ons stond / hogen wy ons alle vooz ober / tot op de gont ; en toen wy ons weer ophieden / hzezen wy van hem de zegening / en beneffens ons al het volk met kruiffen te maken / namelijk hy paren / eerst d'Artsbisschoppen / en Bisschoppen / en verholgens alle de Geestelijken. De Patriarch / dit gedaen hebbende / greep in d'een hant Palmtakken / en in d'ander Jerusalem's beren / de welken hy aan tien Artsbisschoppen uitdeelde / die daar op / een vooz een / de hant van de Patriarch / of Artsbader quamen kuffen / en dus weer naaz hun plaats keerden / hier op volgden zes of zeven knees / en Bojaren / en vooz eerst Knees Ivan Alexewits Worotinski, Knees Michailo Juriewits Dolgerufski, enz. Daar op weer d'oberige Geestelijken en Wereltlijken volgden / ja zelfs de kinderen van eenige grote en voozname mannen / die pder ook Palmtakkes hzezen. Eindelijc quamen'er zoo veel / dat de Patriarch / zich omkeerende / weer naar zijn plaats ging. Hier op quam een Pzester / en bracht in een zilbere schotel een kostelijc Bijbel / met gont beslagen / die van de Patriarch gekust wierd. Hy lag toen de Bijbel op een bezhebe tafel / die met een gebozduurt kleet obeitzaken was / en / de zelfde geopent hebbende / las iets daar uit / 't welk een korte tijt duurde. Daar na zond de Patriarch twee van zijn Apostelen uit / om d'ezel te halen / en gaf aan hen een brieffe in de hant / om daar uit t'antwoorden / zo iemand hen daar ober aansprak ; en booste in dezer voegen de Schziftuuz zoo veel na / als hem mogelijk was. Eenige kleine jonzens / die gezongen hadden / (want

daar

daar waren twee Koren van Sangers / die 't liet van Hofanna gezongen hadden / quamen toen oock by de Parziarch / en / de zegening van hem ontfangen hebbende / kusten zijn hant / en liepen toen haastig naaz de boom / om daaz op te klimmen / en / daaz in zittende / te zingen. Men quam ouder tusschen met het paezt / 't welk d' Ezel bezstzakte ; en neffens het zelfde droeg men een voerbant / die oock kostelijk toegestelt was. Toen het paezt door 't Rondeel was gelomen / lagen twee / of drie hun kleederen daaz op / volgens de woorden van de heilige Schrift. Men bracht hiez op / in een zilbere schotel / het gontje hiez aan de Parziarch / die / het zelfde in handen genomen hebbende / zich knuiste / en aan alle de zegening gaf. Hy ging toen op dit paezt zitten ; en Knees Ivan Alexewits Worotinski , hiez in de plaats van zijn Zaarsche Majesteit bekleedende / geleidde het paezt ; en de boom / met de jongens daaz in / wiezd voort naaz 't Slot gezocht. Daaz quamen oock wel een of twee honderst Strzetsen / of soldaten / pdez met een lap laken van albehande bezwen op sijn schouder / 't welk zy op de vloez spreidden / op dat de Parziarch daaz obez zou rijden. Terwijl de Parziarch reed / lagen alle de Strzetsen op de grond nedergezrekt / tot dat hy binnen was ; en toen stonden zy alle schielijk op / en zwaaiden met hun vaandelen ; 't welk zeer bezmakelijk om te zien was / te meer dewijl de menighte / nederleggende / oock plings oprees. Zo haast de Parziarch binnen was / gingen wy wech / zondez dat 'er iets meer van belang gebeurde / behalven dat men obez staaet een groote menighte van bronke Driestez zag / van de welken enigen zo vol waren / dat zy niet zondez storten 't huis konden komen.

Doorz / de Russchen hebben dazien hoge vierdagen / te weten deze volgende :

1. Mariaas geboorte dag / op d' achtste van Septembez / de welk by hen d' eerste is / bezmits zy hun nieuwaaz met d' eerste van deze maant beginnen. Heilige dagen.
2. Kruisbezheffing / op de veertiende van de zelfde maant.
3. Mariaas Offering / of Presentatie / op d' eenentwintigste van Novembez.
4. Karsdag / of Christus geboorte / op de vijfentwintigste van Decembez.
5. Drie Koningen dag / op de zeste van Januarius / wanneer 't waterweping geschiet / als hier vooren verhaelt is.
6. Mariaas Lichtnisse / of Vrouwendag / op de tweede van Februarius.
7. Mariaas Booschap / op de vijfentwintigste van Maert.
8. Palmzondag / daaz in de groote Ommegang / en Christus inrijding gebiezt word.
9. Paasschen / of Christus verrijzents.
10. Christus Hemelbaazt.
11. Pingstet / of de Zending van de heilige Geest.
12. Christus Bezheerlijcking op de bezg Thabor / op de zeste van Augustus.
13. Mariaas Hemelbaazt / op de vijftiende van de zelfde maant / behalven de Zondagen / Woensdagen en Vrydagen / die aan hen tot vastendagen bezstrecken / en in de welken zy niet mogen wezken / noch nering en koophandel drijven.

Zy gaan des Zondags / en in hun hoge Vierdagen / drie malen tez Kerke ; Kerk-oefening.
eens

gens des ochtens vooz d'opgang der zon / eens ontzent te middag / en de dezdenmaal tegen d'avond. De Priesters lezen dan entge Kapittelen uit de Bijbel / en voornamelijk eenige Psalmen / en ook uit het Evangelium ; somtijts ook eenige Predikatiens uit Chrystostomus, die hy hen in hoge achting is / gelijk ook Athanasius Geloofs-bekentenis / en eenige gebeden ; ja zy zingen ook somtijts ohezluide. Zy hebben gedrukte Bijbels in de Russche en de Schlabonische taal / 't Oude Testament volgens de zeventig Obezsetters / en 't Nieuwe naaz de gemeene ohezetting. Zy laten ehtez ('t welk zeer zeldsaam is) de gehele Bijbel niet in de Kerck komen / en brengen tot reden daaz af hy / dat 'ez in 't Oude Testament veel onkuische dingen staan / vooz de welken hun Kercken bezonretnichtig zouden worden. Zy gebuiken dieshalven daaz in niets anders / dan het nieuwe Testament / en eenige Schriften der Profeten. Daaz in de hutzen mag men de gehele Bijbel hebben / en lezen. Zy gebuiken daaz beneffens eenige Outvaders / als Cyrillus, Nazisbiffchop van Jerusalem ; Joannes Chrystostomus, die zy Guldemont noemen ; Ephraem Syras, en bezscheide anderen.

Terwijl de Russchen enige Kapittelen / gelijk voozgedacht is / hooren lezen / staan zy blootschoof (want niemand mag niet een gedekt hoofd in de Kerck zijn / behalven de Priesters / die hun muts op 't hoofd houden) vooz hun beelden / vooz de welken zy zich buigen / en zich zelven zegenen / daaz toe zy de drie voozste vingez van de rechte hant gebuiken / met de welk zy eezst hun voozhoof / daaz na hun voozst / en eindelijk hun rechte zijde stryken / en tot aan de slinke voozgaan / en alejt daaz hy zeggen / Heete, erbarm u over my.

Wat de beelden aangaat / zy houden veel van de genen / die geschildert / maaz niet die gesneden zijn / en zeggen dat God verboden heeft de lessen te maken. Zy achten en eren geen beelden / dan de genen / die van Russchen / of Gzeken geschildert zijn / en begeeren geen van andere meesters / hoe kunstiglijk ook gemaakt ; als of ters van des meesters godsdiens aan 't beeldt gebleven was. In Mosko is een beeldemazcht / daaz men veel winckels bind / die zulke beelden bezkopen / of liebez / gelijk zy 't noemen / tegen gout en silbez bezruilen en bezwiffelen.

Op Maandag / de dertighste van Maert / 's ochtens vooz / zond zijn Excell. St. van Asperen, en my aan de Wosaaz Artemon Sergewits, om naaz zyn gezontheit te vragan / en hem met eenen vooz die gunst te bedanken / die hy aan ons betrezen had met zulk een bequame plaats aan ons te beschicken / van daaz wy zo wel hadden konnen zien / en daaz beneffens aan hem te vertoonon dat de Sweedsche Kooplieden schandelijche tydingen uitzetroiden / tot nadeel der Geallieerden en Vontgenoten / van de welken hiez drie openbare bedienaazs waren / die wel betez wiffen. Wy moesten in de vooztaal byna een uur wachten / eez wy met deze Heez konden spzeken / dewyl hy niet wel te pas / en ook niet by der hant was. Ondertuffchen quam daaz de Kantelier van de Possolske Przikaas / en ook een Commissaris van zyn Excell. Imeljaan Rukrainshof. Hy groette ons / en / bezstaande dat wy de voozgedachte Heez te spzoken hadden / trad binnen / en diende aan dat wy

Inigen van zyn Excell. aan Artemon Sergewits gezonden, om danckbevijs te betuigen.

wy daar waren. Hoortz daar na wiezden wy binnen gebzacht; en deze Heer gaf aan ons de hant. Toen wy onz dankbewijs volzochten / en 't geen / dat aan ons bebalen was / beztoonz hadden / zelve deze Heer / dat het hem leet was / dat wy niet mee hadden konnen zien / uit oorzaak van de rou / en van dat 'er zijn Zaarſche Majesteit niet geweeſt had; bewijl wy andere beel hoorzreffelijke dingen gezien zouden hebben. Wat de Sweedſche tijdingen aangaat / zeide hy / ik heb hen al obez lang bezwoezen / en zal hen / zo zy wy weez boozhomen / ſmadiglijk wechwoezen / en niet waezdig achten dat ik hen lees. Wijdezs dee hy zijn Excell. groeten / en bedancken / van dat hy naaz zijn gezouthheit had doen bzagen / en hiez mee bezzochten wy van daar. Des middags had zijn Excell. d'Agent van Bzandenbuuzgh / met eenige Duitſche Kooptieden / aan zijn tafel / daar zy wel onthaalt wiezden.

Op Dingsdag / d'eendaztigſte van Maerz / quam de Stalmeester van zijn Zaarſche Majesteit / Tarras Stephanowits, by zijn Excell. om de witte Hengſt / met zijn toeruſting / te halen / dewijl zijn Excell. hem / op 't bezzoch van den Bojaar Bogdaan Marphewits Gurof, aan zijn Zaarſche Majesteit bezzeert en geſchonken had.

De witte Hengſt van zijn Excell. aan de Zaar geſchonken.

Op Woensdag / d'eerſte van April / hoerz na de maaltijt / ontſond 'er niet bezre van ons Hof / een gzoote bzant / die wel dize hondez huizen wechnam. Dewijl men daar by geen water kan komen / en de sneeuw van de daken af was / zo haalde men flechs de naaste huizen daar van onder de boet / en indien zy 't huis / daar de bzant in is / niet onder de boet konnen halen / zo kappen zy onder / terwyl het boven bzant / ſtijlen en balken af / en doen 'er zo nederztoeren.

Brant binnea Mosko.

Dartigtiſte H O O F T - S T U K.

Viering van Paaffchen, en ſchenking van ayeren. Gaſtery by Winius. Brant in Mosko. Schrickelijke koude. Zijn Excell. op de Vogelzacht.

Op Zondagh / de vijfde van April / Paaschdag zijnde / was 'er een groot geraas en gerommel van 't gelui der kilcken obez Christus bezzryzenis. De lieden / die eenige kennis met malkander hadden / en elkander op ſtraat tegen quamen / zeiden tot malkander / d'een Christos Woskrees, Christus is yerrezen, en gaf daar mede een Paasch-ep obez / met een kus aan de wang / daar d'ander / ook een Paasch-ep ſchenkende / op antwoozdde / Woyſtine Woskrees, Hy is waarlijk verrezen, en kuſte daar op d'ander ook aan de wang.

Paasch- houding der Ruſſchen te Mosko.

De Bebelhebber van de Tijzwachten / die op ons Hof waren / ſoo ook de Ruſſche tolken / en andere minderen / tot de houthackerz / waterdragerz / vuezſtockerz (obenſtockerz) inkluis / quamen den Heer Ambaſſaderz met zehere tiezlijk geſchilderde en bezgulde aperen bezzoeren / en wiezden van hem

met Brandewijn / en ander dzank / gelijk ook met eenig geld / beschonken. Ons wederdend'er ook op de selfde wijze van haer gepresenteert / en sy ook daaz booz wederzont beschonken. Wy zagen onderzusschen dat bezscheide Russchen ober staat / ja zelfs te paart zittende / malkander kufften. De Russchen houden de heele lageck Paascheit / en zijn bzolijk. Men had in alle Hoben zeez grote en hoge schoppen / daaz de Russchen zeez wel mede weten te handelen / en bezonderlijk in 't wippen op een plank / daaz op pdez einde een staat / die somtijts wel acht of tien voeten hoog van de plank op wipt ; en indien d'een van beide van de plank affspringt / zo is d'ander zo rap en blug / dat hy niet valt / maar eben vast op de plank blijft staan.

De rou
afgelegd.

Op Maandag / de zeste van April / heeft ons geheel Hof de rou afgelegd / zo lang de Paaschdagen zouden duren. Wy waren alle op het beste opgeschikt / en reden met sijn Excell. die in de Kroets zat / naaz de Slobbode tez predikatie / en op de middag was sijn Excell. tez maektijt by Monsi. Houtman, van daaz hy met de Kroets weez naez sijn Hof keezde.

Op Donderdag / de negende van April / had sijn Excell. veel bezoek van Kroopteden / die naaz 't Slot reben / om de hant van sijn Majesteit te kuffen / of weez van daaz quamen. 't Is in Mosko een gewoonte / dat / zo wel de Duitschen / als de Russchen / in deze week daaz gasten en bzassen / en zich zo vol zappen / dat zy nezens af weten / en als buiten hun zinnen zijn / 't welk zy daaz wel onthaalt noemen.

waade ge-
woonte
van zuis-
pen in
Mosko.

Op Saterdag / delfde / reden wy naaz de Heez Winius, Vertaalder van sijn Zaarsche Majesteit / die ons uitgenodigt had. Wy / daaz gekomen / wiedzden tzeffelijk onthaalt : en deze Heez dee / tot een boozname gunstbewijs / sijn Gemalin te boozschijn komen / die een kostelijke muts / met paxelen geborduuzt / op haaz hooft / en een witte damaste rok / en diezbare azmbantjes / met paxelen en jutweelen bezet / aan had. Wy ontfingen / volgens de gewoonte / pdez een schaaltje dzank uit haaz handen. Krozt daaz aan quant ook d'oudste dochtez / met een rode rok van zilberlaken aan / en een kostelijke kzaas van paxelen en jutweelen op haaz hooft / en een kzaag van paxelen om haaz hals. Wy wiedzden aan tafel gezet / daaz men veeldezhande Confituren uit Bezsen / van Astzachan / en ook van hun eige maaksel opdifchte / tezwijl sijn Gemalin noch twee malen van kleding bezanderde / en zich 'telkens / zeez pzachtig gekleed / aan ons verzoonde.

d'Edelen
van sijn
Excell. by
Winius
tez maal-
stidit.

Dit is zo wel een plichtplegingh / als een grootsheyt / by de Russchen zeez gebzuikelyck / zo wanneez zy iemant een ruime tijt by hen honden / en het hun gemeensame bzinden zijn ; de bzouw staat dan somwijlen twee / dzier / en meezmalen van tafel op / en / als of sy iets aan haaz huisgesin ging bezveelen / gaat en bezkleedt zich / en komt zeez spoedig / met een ander gewaalt bezziezt / weez binnen : dat hun licht te doen is ; want gelijk haaz rocken heel wijdt / en sondez eenig slot / inder alleen met een knooye booz op de bozt vast zijn / zo konnen zy die licht uit / en weez anderen aanschieten ; daaz mede sy van haaz pzacht beztonen / en den bzeemden de achtting / die sy tot hen hebben / betuigen. Da daaz wy wel onthaalt waren / tzoeken wy van daaz.

Op Maandag / de dazttende van April / kledden wy ons weez in de rou /

delwijl

delwijl de heilige dagen ten einde waren. Des ochtens ontving zijn Excell. een blicke doos met brieven van onze Staat aan zijn Zaazsche Majesteit / doch aan de geen / die overleden was. Men berichtte ook aan ons / dat de Bo- jaaz / Bogdan Marphewits Citrof krank geworden was / en het leste olijf alceer ontfangen / en van zijn meeste vrienden afscheid genomen had. 's Abonts quam d'eerste Pristaaf / Jurie Petrowits, by zijn Excell. daar hy in geen drie weken geweest was. Hy bevestigde de krankheit van de voorgedachte Bo- jaaz.

Brieven van den Staat aan zijn Excell.

Op Woensdag / de vijftiende / omtrent t'een uur / ontstond'ez in 't Hof van zek'z Vorst / niet verre van 't onze / een zware bzant / die door de hazde wint zo toenam / dat 'ez een of twee straten met hoben en huizen wechbzand- den. Twee of drie musketscheut van daar viel een bonk op zek'z huis / dat daar door ook een bzant geraakte / en verscheide huizen meesleepte / bezmits men daar geen water heeft / om de bzant in zijn begin te blusschen. En hoe- wel in deze stadt veel huizen van steen zijn / so worden sy echter met hout ge- dek't / en onder dese dekplanken met bast van hornen beleit. De bzant / die ruim twee uren duurde / nam omtrent twee honderst huizen wech / daar men de genen / die neder gezocht wizeyden / ook onder telt. Wy hadden ook al begonnen ons goet te pakken / delwijl de bzant zo na by ons was.

Brant in Mosko.

Toen de bzant gelscht was / besloot zijn Excell. met ons / die van zijn taf- fel waren / naaz Sr. Houtman, daar men ons ter maeltijt genodigt had / te tzecken. Wy / daar komende / vonden 'ez de gasten ten meesteendeel / gelijk de Deensche Resident / d'Agent van Brandenburg / en bezekende Duitsche Kroopliden. Na dat wy wel geeten en gedronken hadden / keeyden wy weez naar huis.

Gastery by Sr. Houtman.

Op Donderdag / de zestiende van April / des ochtens / quam de Pristaaf Jurie Petrowits, en zelde / onder verscheide andere dingen / dat hy vertzoude dat zijn Excell. naestkomende Zondag ter audientie / of gehoor by zijn Zaaz- sche Majesteit gehaalt zou worden / en daar beneffens dat het in de voozede nacht zo fel gebrofen had / dat een paart over 't nachtrys kon lopen. Monf- Boudewijn Andriesz. quam / met zek'z Valkenier van zijn Zaazsche Maje- steit / by zijn Excell. die hen beide ter maeltijt hield. De Valkenier / zijn Excell. vooz dese gunst ten hooghsten bedankende / noodighde syn Ed. om met een Valk met hem ter jacht te gaan. De Koets wierd toegemaacht / en vier paerden daer vooz gespannen. Vooz de Koets reden twee stalknech- ten / die twee hantpaerden van zijn Excell. leidden. Wy / tot een getal van diez- of vijfticwintig / reden by paren vooz de hantpaerden / en sijn Excell. effen buiten op 't belt gekomen / tzad uit de Koets / en steeg te paert / en wy volgden hem. Toen wy wat verder op 't velt gekomen waren / quamen by ons diez of vijf te paert / beneffens de Valkenier / en enige knechten / die ee- nige hazen en konijnen / en ook een songe raven by z'ich hadden. Toen wy ter bestemde plaats gekomen waren / dee men een haas loopen / en daar op een balk bliegen / die / luchtig op zijn wieken dzyvende / de haas in de nek vatte / en hem niet wilde los laten / vooz dat dit beest doot was. En op dat wy hiez mee niet lang opgehouden zouden worden / bzak de knecht / die

Felle vorst in Mosko.

Valken- jacht.

op de balk vaste / het hooft van de haas open / en deden balk de haas en
eten / en slofte hem toen / met een ander stuk vleesch / weez op zijn hand.
Toen wy een weinigt voortgereden waren / wiezd een konijn los gelaten / en
hozt daar aan ook een balk / die booz het konijn / dat niet wech liep / neder
streef / en het zelfde niet aantafte. Maar toen wy het konijn boozdzeeben /
batte de balk dit beest / en dee 'er mee / gelijk met het boozgaande. Daar
na schoot men de raven op / en liet ook de balk los / die de raven booz batte /
en met hem neder tuimelde / daar hy ook / gelijk d' anderen / gedoor wiezdr.
Toen dit gedaan was / dee zijn Excell. aan deze Valkenters brandewijn be-
schenken / en aan de meestez eenigt gelt geben.

Valken
vangt.

Daat dit alles afgericht was / reden wy / met zijn Excell. gezamentlijk
naaz 't Symeunische bosch / 't welk wy zeez bezmakelijk bebonden. Wy za-
gen daar ook op wat wijze de valken gebangen worden. Op hoge heubels
in dit bosch / zo hoog als de bomen zelven / had men als slagen / of knip-
pen gemaakt / pdez met vlez deuren / en daar in een rond net / gelijk een
lantaren uitgespannen / in 't welk een duif / of ander vogel gezet word ; en
als de balk / of eenige andere gzyvogel regen dit net / daar de vogel in zit /
aanblyegt / vallen de vlez deuren / of knippen toe ; en dus word de vogel / die
daar in neder gestreken is / gebangen. Wy reden van daar te rug / en qua-
men op 't Hof van de Valkenters / die buiten woonde / en daar wy bezscheide
valken / spezweez / en andere gzyvogels zagen. De Valkenters bezzocht
zeez beleefdelijk van zijn Excell. dat hy binnen zou komen ; maar zijn Ed.
deze vogels gezien hebbende / reed boozt / tot aan de boozstat / daar hy om
de Hoers zond / daar hy / aan de stad gekomen / uitzad / en dus met ons
weez naaz zijn Hof reed. Men bezhaalde onder tusschen aan ons / dat deze
valken / en het geen / dat daar aan behoorde / jarelyks twee hondert dutzend
guldens aan zijn Majesteit kostte.

Op Dzybdagh / de zeventiende van April / was zijn Excell. met eenigen
van zijn tafel / tez maaltijt hy de Heer Kellerman , Goost van zijn Zaaz-
sche Majesteit / daar hy heerlyk met kostelycke spyzen en dranken / onthaalt
wiezd.

Op Maandag / de twintigste / had in de boozgaande nacht / aan d' ande-
re zijde van de ribtez Moskua gzoote bzant geweeft / gelijk ook in bezsheit-
de nachten na malkanderen.

Eenendartigste H O O P T - S T U K.

Verhaal van 't Huwelijk , en de Bruiloft onder de Duitschen ; gelijk
ook onder de Moskoviters.

Op Dingsdag / de eenentwintigste van April / maakten wy van d' eez-
ste tafel ons gereet / om tot Hassenius , met des zelfs dochter / tez brui-
loft te gaan / daar zijn Excell. de plaats van Brultsbader zou bekle-
den. Wy wiezden van vlez schaffers gehaalt. Zijn Excell. haezdig zijn
de /

de / tzad met eenigen in de koets; en wy stegen te paerz. Wy reden dus naar 't huis van Sr. Lati Kannogier, daar de Zuidegom was / gelijk ook het grootste gedeelte van het mandol / dat te huilofst zou gaan. Na dat wy een sejaaltje bocht gedronken / en enige Konfituren genuttigt hadden / reden wy van daar / de Zuidegom booz uit in de koets van de Deensche Resident / die / de Dadez van de Zuidegom beztonende / mee in de koets zat. Dooz deze koets reden veel Officieren te paerz / en wy / die rez huilofst gingen / achtez de koets / op het welk die van zijn Excell. volghde / daar zijn Ed. insat / met de Heerz Kellerman obez hem / en die van zes paerden gezochten wiezd; daar noch wel vijf of zes andere koetsen op volgden. De genen / die te paerz zaten / waren wel dertig in getal. Wy / op de Slobode gekomen / reden booz naaz de Kerk / daar de Zuidegom tusschen zijn Excell. en de Deensche Resident geplaatst wiezd. Men hzeeg ondertusschen bericht dat de Zuid / die zich zoo lang in 't huis van de Pastoor gehouden had / aequam; en zijn Excell. en de Heerz Kellerman, als Wuitsboeder / gingen haaz halen. Dooz haaz gingen vijf / of zes paren van de Messieurs / die genodigt waren / daar zo veel jonge Juffers op volgden / en achtez hen de Zuid / met uitgekemt haaz / dat by haaz hooft neezhing / en daar een kroon van pazeelen op stond. Zp wiezde van zijn Excell. en van de Heerz Kellerman onder d'armen geleid. De Pastoor / op de predikstoel gezeden / dee een korte predikatie / op 't huwelijk toegepast. Toen de Kerkplechtelijkheden gedaan waren / wiezde de Zuid / gelijk te boren / in haaz koets gebzacht / en haaz gespelen by haaz. Hier achtez volgde de Zuidegom in de koets / als te boren / gelijk ook zijn Excell. Toen men omzrent halfweg gekomen was / boegden de koetsen van de Zuidegom / en van zijn Excell. zich kozt achtez die van de Zuid / op dat zp / in haaz Dadez Hof gekomen / bequamelijkez ingehaalt zou konnen worden. Wy geraakten eindelijk aan de tafel; en 't was al diez uren / toen men begon t'eten / daar eenige gezondheden van drank op volgden. Toen de maaltijt gedaan was / ging zijn Excell. in de koets zitten / en reed naez zijn Hof. Zie daar de gewoonten onder de Duitschen in Mosko gebzueklijk.

Maer wat de Russchen zelven aangaat / zp hebben een bzeemde wijze van hun kinderen ten huwelijk te besteden. Wyers en Wyfsters mogen daar geensins by malkander komen / veel mindez van huwelijksche zaken spzeegan / of zich gezamenlijck bezloben. Maar d'ouderz / die huwbare kinderen hebben / en haaz gaerne uitgehwt zouden zien / en voornamelijck de Dadez van de bysterz / bezboegen zich by de genen / die / gelijk zp bezrouwen hun dochters wel zullen aanstaan / en spzeken hen zelven aan / of hun ouderz / en bieden hen hun dochters aan. Indien deze aanbieding aangenomen word / en indien men de dochter begeert te zien / zo word dit doozgaans geweigert / doch echtez somtijts / op ezustig bezzoek / aan de moeder of byzenden van de byerz toegelaten de dochter te zien / inzonderheit als zp schoon is / en als men niet bzeest dat dit het werk bezachteren zal. Indien de bysterz hen aanstaet / zo wordt aan wederzijden tusschen d'ouderz en byzenden van het huwelijksgoet gespzooken / en daar op het huwelijk gestoten / zondez dat

Verhaaf
van de
toeser
van zeker
huwelijk.

dat de Bruidegom zijn Bruit ziet/voorz dat hy in de Bruitskammer koomt. Lieben van aanzien boeden echter hun dochters in beslore kamers op / zonder dat het aan iemand geoorloft is by hen te komen. Dit is oorzaak van dat veel veyers bedrogen worden / en / in plaats van een lustige en aangename dochter / een wanstaltige dienstmaegt bezijgt ; 't welck dan met wijbesnijten geboet moet worden.

Wijze van
hun hu-
welijken,
en de toe-
stel daar
af.

De toefel tot de voltrecking van 't huwelijk is by hen zeldsaam en bezcheiden / en dat van de Groten en aanzienelijke lieben word op deze volgende wijze uitgeboert. Den Bruidegom en Bruit worden boorezels twee wijben toegescht / die men Swacha noemt / en als Schaffers zijn / en die ten tijden van de huifloft in de beide huzen ordening stellen. De Swacha van de Bruit gaat op de trouwdag in het huis van de Bruidegom / met veel dienars / in hun klastamen / of onderrocken gekleed / bezelt / ja fontijts tot een getal van hondert / die ieder iets op 't hooft dragen / dat tot beziering van 't Bruitsbed / of van haaz kamer behoort / maakt daar het bed van de Bruit / en schikt de kamer op. Dit bed word op veertig rogge gezven neffens malkandez leggende / gespreid / die de Bruidegom te voren daar heeft doen brengen / met enige tonnen vol meel / garst en habes / de welken in de kamer gezet worden. Na dat alles bestorelijk toegestelt is / des avonts spade / begeeft de Bruidegom zich / met alle zijn vrienden / naaz 't huis van de Bruit / daar de Priester / die hen trouwen zal / zich te voren verboegt heeft. De vrienden van de Bruit / ook te samen vergadert / ontfangen de Bruidegom en de zijnen zeer vriendelyk / en zetten hen aan een tafel / op de welke drie gerechten staan / daar af echter niemand eet. Van 't boven einde van de tafel word voorz de Bruidegom / tezwyl hy staan blijft / en met de vrienden van de Bruit praat / een stoel gelaten / die van een knecht ingenomen word / en daar de Bruidegom met een bezeering hem moet uithopen. Als de Bruidegom zich in zijn stoel gezet heeft / word de Bruit / met kostelijke klederen gekleed / aan zijn zijde gezet / zonder dat zy echter malkandez zien / bezmits 'er door twee knechten een root gordijn voorgehouden word. Hier op koomt de Swacha van de Bruit / die haaz hatz kiemt / en in twee toppen blecht / de Bruitskroon opzet / en haaz andere bezieringen aandact. Deze kroon is van dun geflage gout / of zilver / daar aan de zijden enige paxrelshoeren tot ovez de hooft hangen. Haaz klederen zijn van zyde / zilver of goudlaken / aan de zoom en halshraag kostelyk gestikt / en ciereijk geboort. De Bruidegom word / als de Bruit dus toegestelt is / ook van de Swacha gekemt. De wijben beginnen onderzusschen te huppelen / en deuntjes te singen. Daar na komen twee veyers in / die / kostelyk gekleed zijnde / op een burie een zeer grote kaas / en enig broot dragen / dat met zabels ovezdekt is. Zodanigen komen ook uit het huis van de Bruit / en worden kabeineke genoemd. De Priester zegent de kaas / en 't broot / 't welck daar na naaz de kiez gedragen word. Hier op word een grote zilver schotel op de tafel gezet / daar in enige stukjes van stoffe / zo veel als tot een beurs nodig is / leggen / onder de welken enige vierkante stukjes zilver / hop / garst en haber gemengt zijn. Van koomt een Swacha, en dekt weer het aangezicht van de Bruit / en bestroot alle de Boja-

ren

ren en manspersonen met het geen / dat in de sehotel is / terwijl een gefang gezongen wordt / en pdeez die wil / magh van de stoffe / of van 't zilber op- rapen. Eindelijc staat de Dadez van de bruidgom en bruit op / en bezwiffelen de ringen dez jonge lieden / die 't huwelijk aangaat.

Na dat deze plechtelijkheden afgedaan zijn / zet de Swacha de bruit in een see / en bzingt haaz bedekt naaz de Kerck. Het paert / dat haaz trekt / is aan de hals met veel vossstaetzen behangen ; en veel bzienden en slaven gaan neffens de see. De bruidgom en zijn bzienden volgen terstont / met de Priester / die somtijds alree zoo veel dranch ingenomen heeft / dat men hem / om niet van 't paert te vallen / aan beide zijden moet ondersteunen / ja zelfs terwijl hy in de Kerck de plechtelijkhheit van de zamenvoeging bedient. Een groot deel van de bloez in de Kerck / daaz de trouwring geschied / is met rood Taffel beleid / daaz op noch bezonderlijc een stuit geleght wordt / op 't welck de bruidgom en bruidt treden / die vooreerst eeuig gebzaad / gebak en pastepen offeren. Daaz op woorden enige groote beelden boven hem hoofft gehouden / en zp gezegent. De Priester vat dan de rechtre hant van de bruidgom / en de stinck van de bruit in zijn beide handen / en bzaagt hen drie malen / of zp malkander begeren / en met elkander willen trouwen. Na dat sy ja geantwoort hebben / stelt hy zich met hen in 't ront / en zingt de honderachtentwintighste Psalm / die zp / al huppelende / hem ten deel nazingen ; en hiez op zet hy hem een schoone krans op 't hoofft. Doch indien zp weduwenaars / of weduwen zijn / zo word hem de krans niet op 't hoofft / maaz op de schouders gezet. Daaz op dan de Priester spreekht : Wakt en vermenigvuldigt ; en hem met deze woorden te zamen voegt : Wat Godt te zamen voegt , zal geen mensch scheiden , enz. Alle de genodigden / die in de kerck zijn / steken ondertusschen kleine wasknaazffen aan / en geben aan de priester een houte vergulde schaal / of oock wel een glaze roemer met rode wijn / daaz uit hy de nieu gehulvden toczinkt / die oock / met drie malen uit te dzinken / hem befezic moeten doen. Dan wezpt de bruidgom dit glas ter aarden / en tzeed het / met de bruit / tot kleine stucken. Terwijl zp deze woorzen sprekht : zo moeten zy alle , die vyantschap , en haat tusschen ons pogen te verwecken , voor onze voeten vallen , en vertreden worden. Hier op bestzopen de wijben hem met lijnwaat / en hennipzaat / en wenschen hem geluck. Sy tasten dan oock de bruit aan / en trecken haar / als of zp haarden bruidgom wilden afroben. Maaz de bruidgom en bruit houden malkander vast. Daaz na bzingt de bruidgom de bruit aan de see ; en hy zelf sijgt meer te paert. Ter zijden de see worden zes wasknaazffen gedragen / en veel boertige redenen bygebracht.

Als zp weer in 't huis zijn gekomen / daaz men de bruisloft zal houden / zetten de gasten zich / neffens de bruidgom / aan de tafel / eten en dzinken / en maken zich bzolijck. De bruit wort voort tot het heme uitgekleed / dus in 't bed geleght. De bruidgom aan 't eten geraakt / wordt hy de bruit geroepen / en van zes / of acht knechten met bziendende fackels dez woazis geleid. De bruid / van sijn koomst bericht / staat weer op / staat een mantel met zabelbellen gehoerert / om haar lijf / en ontfanght hem met een neigend

hoofst. De knechten bluffchen dan de factels in de voorgedachte tonnen met meel en gaarf / en / pder een paaz sabelbellen bekomen hebbende / gaan daar mee heen. De hzuidegom zet zich / met de hzuidt / die hy dan vooz d'eerste mael met een ongedeckt aangezicht ziet / aan de tafel. Men zet hen spijs vooz / en daaz onder een gebzade hoen / 't welck de hzuidegom aan stucken scheuzt / en daaz af hy een vleugel of been / dat 'ez eerst afgaat / ober zyn schouderz werpt / en van 't ander nuttigt. Na dat deze maaltijt / die niet lang duurt / gedaan is / gaat hy met de hzuit naar bed ; en daar blijft niemant / dan een oud dienaar / die vooz de kamer heen en weer wandelt / en somtijts vzaagt of de zaken bezicht zijn ; en zo haast als de hzuidegom ja geroeppen heeft / beginnen de trompetters en keteltromslagers / die alree vaerdig stonden / zich wacker te laten horen. Na verloop van eenige tijdt woorden de hzuidegom en hzuit pder in een bezondere badstooft gebzacht / die daaz toe bereid is / en daar in zp met water / mee en wijn gewasschen woorden. Hier op word de hzuidegom van zyn hzuit met een badhemt / dat aan de halskzaag met pzyren gekstikt is / en een nieu kostelijc kleet beschonken. De hzuitloft duurt noch eenige dagen / de welken met alderhande vermaakt / van gespeel / en besonderlijc met znipen en zwelgen / deuzgebzacht woorden. In dezer voegen gaat het in de hutwelijken der Grooten / en voozname lieden.

Wat de hutwelijken der gemeene burgers aangaat / de zelfde geschieden op de volgende wijze. De hzuidegom zend / een dagh vooz dat de hzuitloft aangaat / nieuwe klederen / een muts / een paar laerzen / en een kasje / daer blanketfel / een kam en een spiegel in is / aan de hzuit. In de volgende dag / de troudag zijnde / koomt de Pziester / van twee dienaars geleid / die hzandende waskhaezzen vzaagen / met een zilber kruis / en zegent daar mee eerst de dienaars / en daar na de gasten. Hier word de hzuidegom en hzuit aan de tafel gezet / en doek een rood kleed tusschen hen beide gehouden. De hzuit dan / van haer Swacha gepzonkt zijnde / moet haer wang tegen die van de hzuidegom aanleggen ; en dus word aan hen bebosen malkander in een spiegel te zten / en elkander toete lachen. De Swachaas bestroyen onder tusschen de gasten met hoy : daar na verboegen zp zich ter Kerck / daaz de trouwing op de selfde wijze / als wy beschreven hebben / geschied.

Na dat de hzuitloft ten einde is / woorden de vrouwen meest in de kamer gehouden ; en zp komen weinigh onder de menschen / en woorden meer van hun vrienden bezocht / dan zp hen besøeken / zp bemoeien zich weinig met de huishouding / en hebben hun rijtverbzijf meest met najen / en met gout en zilber te sticken / en laten de toefstelling van hun spijs en maaltijden op de knechten staan. Men laat hen met voozacht feer weinig uit / en doek sel den ter Kerck gaan. Doch onder de gemeene lieden word het echter niet zo vaau genomen.

De vrouwen be-
moeien
zich wei-
nig met
het huis-
werk.

Tweeëndertigste H O O F T - S T U K .

Zijn Excell. op de haze en vogeljacht. Verschijning van zijn Excell. voor zijn Zaarſche Majesteit.

O p Woensdag / de tweeëntwintigſte van April / reed zijn Excell. <sup>Haze-
jacht en
vogel-
jacht.</sup> hiez tez jacht / om hazen te vangen / gelijk te voren. Wy waren vijfentwintig of dertig ſteek / en kregen buiten by ons noch tien of twaal Ruffchen / met enige barchmatten / om hen aan zijn Excell. te bezonen / gelijk ook hoe zy lopen konden. Wy quamen buiten op 't beſt / daar zijn Excell. boort te paert ſteegh ; en toen wy op de plaats gekomen waren / daar men te voren de haas geſaagt had / geraakite een haas los / die wy met ons tien of twaalben / bezolgden / en die / heen en weez zwoevende / dikwoils ovez zijn kop tuimelde / tot dat wy / ovez velden en ackezgrijdende / in een dozyn quamen / daar hy van de boeren bezet en gebangen viezd. De Valkentz was hiez noch niet by : want anderſins zou hy de valk wel tegen de haas opgeſchoten hebben. Wy hadden / toen de valkentz gekomen was / noch groot vermaack met deze haas en valk / die waackez met malkanderz omtunnelden ; hoewel de valk eindelyck meeſter viezd. Wy lieten kort daar na de valk in de lucht / en boort ook een aerdige vogel / met aſchgrauwe pluimen / en een ſchoone ſtaert / byna zoo zoot als de valk zelf / muizebanger genoemt / vliegen. De Valckenier ſad tot zijn Excell. gezegt / dat de valk de vogel wel in de lucht zou bannen : maar zy deden behendiglyk een veertje in de neus van de vogels / die op zouden ſchieten / op dat zy in 't vliegen belet zouden worden / en de valk hen te lichtelyker achterhalen. Maar zijn Excell. deze ſtreeck bezekende / dee de veertjes uit de neus van de vogels halen / die toen zoo vog blogen / dat de valk hem niet kon krijgen / en dieſhalven weer nederziam. Men liet oock een ſpeerweez los / om kleine vogeltjes te vangen. Wy ſchoorte kort om een leeuwverſije te krijgen / maar achterhaalde een veertje / dat een veertje deur de neus had. Wy reden daar na deur 't Madambosch / daar wy de dienaarz van Artemon Sergewits vonden / die met bagmatten gekomen waren. Enigen van d'onzen renden tegen hen / ende dat zy enigſins booz hen behoefden te wijkien. Na dat men enige dus greent had / quamen 'er pylen en bogen / daar mede deze Ruffchen / iande voets / naar zekez doel ſchoten / en oock met een ſnelle loop zeez net iſſen teſchieten. Wy / zes of zeven uren te paert gezeten hebbende / ran naar huis / daar de Heez Winius by ons quam / en tot zijn Excell. zei / dat hy aanſtaande Dyddag gehoozt zou worden. Hy bleef een lange tijt by zijn Excell. eez hy veertzok.

O p Donderdag / de drieëntwintigſte van April / berichtte de Priſtaaf ons / dat zijn Excell. in de volgende dagh geen Audientie / of gehoozt hebben / maar dan eert / als hy veertrecken zou. Zijn Excell. weez hiez

Zijn Excell. word aangezegd in de volgende dag voor zijn Majesteit te verschijnen.

Plichtpleging aan Artemon Sergewits.

Verschijning van zijn Excell. voor de jonge Zaarische Majesteit.

hier ober zo moeijelij / dat hy zich geboelig daar af toonde. De Pristaaf ging hier op wech naar de Heer Bojaar Artemon Sergewits, en tegen d'abone quam de Heer Pristaaf Jurie Petowits Lutochin by zijn Excell. aan de welk hy bescheit bracht dat men weer anders had besloten / en dat zijn Excell. in de volgende dag het geluk sou hebben van de klare ogen van zijn Zaarische Majesteit / de jonge Keiser / t'aanschouwen. Hy zeide met enen / dat het heden de berjaardag / of anders de naamdag van de groote Bojaar Artemon Sergewits was. Nadat de Pristaaf een glaasje gedroncken had / ontbood zijn Excell. hy / en bebal aan hy / dat ik / met een tolk / naar dese grote Bojaar zou gaan / en hem ober dese dag bezzoeten. Ik / daaz gekomen / en het geen / dat aan hy belast was / afgedaan hebbende / wierd met een of twee koppen Spaansche wijn beschoncken / die ik op de gesontheit van zijn Excell. moest uitzinken ; en daar op keerde ik weer by zijn Excell. aan de welk ik mijn berichte hier van gaf.

Op Vrydag / de hieerentwintigste van April / ontrent te tien uren / quam men de Pristaben / met de paerden en hoers van zijn Majesteit / alles in de rou / en op de selfde wijze / als vooz desen / behalben dat de Secretaris weer twee brieven van hun Hoogmog. en van zijn Hoogheit in een swarte damaste lap droeg. Het opschrift dezer brieven was aen d'oberlede Zaarische Majesteit Alexey Michaylowits, dewijl de doot van deze Oppervoorz noch niet aan hun Hoogmog. bekent was / toen dese brieven geschreben waren. Wy dan / op het Slot gekomen / bonden daaz niet meez zo veel szeltfen / of soldaten / als te voren / maaz niet meez dan zes / of acht vaendelen / in slechte roukleederen / en voozes alles stil. Wy gingen dan by paren vooz zijn Excell. naez boven / en / vooz de voorzaet van zijn Zaarische Majesteit gekomen / wierden daar op een rijg geplaatst. De Secretaris ging toen alleen vooz zijn Excell. met de brieven / die hy om hoog hield / in de hant : en wy volgden weer by paren achter zijn Excell. tot dat zijn Excell. vooz 't hest van de deur der Audientie-zaal quam / daar twee Stolnicken zijn Excell. verwelkoomden / en aanspraken. De geen / die 't woort dee / was Knees Feuder Simonowits Boreetski. Wy / in de zaal gekomen / bonden daaz alles / rontom / boven en beneden in de rouw ; en 't was 'er zo vol van menschen / dat ick 'er nooit zo veel gezien heb. Zijn Excell. ging / gelijc te voren / recht vooz zijn Zaarische Majesteit staan ; en wy wierden in vierboegen gestelt / dat wy zijn Majesteit blak in 't aangezicht konden zien. Hy was een jong Voorz / tamelijc schoon / maer dooz zijn onpasselijcheit wat geel en bol van aengesicht. Hy sat op zijn Vaders thoon / die oock met zwart bekleed was : zijn Majesteit self was met een zwarte damaste rok gekleed / die met sabels geboert was. Hy had een zwarte lakensche muts / met sabels geboert / op sijn hoost / en in de hant een zwarte ebbe houtte kruk / daar hy dickwils op leunden / want hy was seer zwak. De vier Heeren / die wy te voren in wit damast / met azijnjtjes geboert / en met bijtjes op hun schouders / gesien hadden / waen nu oock geheel in de rou / zelfs oock de bijtjes / die met zwart oberzoeken waren. Toen de Cancellier sijn Excell. aengesproken had / met spineming van de tijtelen van sijn Zaarische Majesteit / begon sijn Excell. sijn beztoog

beztoog met groote deftigheit / en / de rouklacht afgedaan hebbende wenschte aan zijn Majesteit veel geluck en heil / en dat hy op zijn voorvaders rsoon gestegen / in jaren Jerhufalem / in wijsheit en ryckdom Salomon / en in geluck en voorspoet den groten Alexander gelijk mogt worden. Voorts wenschte zijn Excell. dat hy by zijn Zaarsche Majesteit zo veel genade en gunst mogt genieten als hy by zijn Vader genoten had.

Toen dit van de Heer Winius in de Slaboonsche taal aan zijn Zaarsche Majesteit verzaalt was / lebede zijn Excell. de brieven obez aan zijn Zaarsche Majesteit ; en de Bojaaz Artemon Sergewits nam hen toen zijn Majesteit hen aangeraakt had / en lag hen wech. De Kancelier Gregorie Carpowits zeide aan zijn Excell. dat binnen kortz tijt gesprek daaz obez zou houden / zijn Zaarsche Majesteit vzaachde naaz de gesontheit van hun Hoog. Mog. en van zijn Hoogheit / en lichte t'elckens zijn munt ; t welk hem zo lastig viel / dat de Bojaaz Adofski met zijn hant d'arm van zijn Majesteit ondersteunden. Toen zijn Excell. hiez op geantwoort had / vzaagde zijn Majesteit naaz de gezondheid van zijn Excell. en daaz na van ons. Hier op wiezd t'elckens geantwoord : God spaaz zijn Zaarsche Majesteit in lange gesontheid ; wy zijn noch gezond en welbarende. Hiez op kuste zijn Excell. zijn Majesteits hant die zeer sterk met zekere balssem gepazsunneezt was / en tezwyl wy de hant van zijn Zaarsche Majesteit gingen kussen / zat zijn Excell op een bankje met zwart laken overtrocken ; en toen dit gedaan was / stond zijn Excell. op / en boog zich voor de Zaaz / gelijk ook wy alle ; en dus trocken wy weez naaz ons hof. Wy hadden in deze middag drie of vier krooplieden by ons tez maaltijt / en toen wy opstaan zonden / quam de Deensche Resident / t welk oorzaak was dat wy noch lang aan tafel bleben.

Driëndartigste H O O F T - S T U K.

Heerschappyen en gezach van zijn Zaarsche Majesteit over zijn onderzaten. Wijze van zijn krooning. Zijn Rechters, Bojaren, of Rijcksraden, Stolnicken, en andere namen der Prikaof Cancelaryen, binnen Mosko. Munt van zijn Zaarsche Majest. Zijn groote inkomsten, en zware onkosten. Kleine Soldy aan zijn onderzaten. Tafelhouding van zijn Zaarsche Majesteit.

Dewyl wy onze eerste beschijningh voor zijn Zaarsche Majesteit in zijn Nieuwe glans en heerlykheit bezroont hebben / zoo zal t niet ongevoegelyk zijn / dat wy hiez iets van zijn Heerschappy / gezach en krooning / Bojaren Rijcksraden / enz. by boegen / gelijk hiez volgt.

Geheel Moskovien / of liebez geheel Ruschlant staat onder de bestiering van eenenig Dorst / met de naam van Zaarsche Majesteit genaamt / die obez alle / zo wel Groten / als kleinen / en zo wel in t geestelijck / als in t weyretelijck / in diez boegen volkome heerschappye heeft / dat hy hen alle / als zijn slaven / mag gebruiken / en dat de grootste Heeren van t Rijk hun naam bezkleinender wijze stellen / en zich zelben zyn slaven moeten noemen. Hy wordt gemeenelijck Welike Knees, Zaaz / dat is Grootvorst / en

Grote
heer-
schappy
van de
Zaar.

Zijn
naam.

Wapen,

Zaarsche Majesteit gendeint / welke naam / gelijk men zegt / van Cesar keijzernachtig is. Hy boezt ook tot zijn wapen / (zo wel als de Kroonische Keizer) een dubbelde Arent / doch met neezgestage vleugels / en daar boven erijds twee Kroonen / maar nu drie / om daar mede / neffens sijn Russische oock de twee Tartarische Koninkrijken / te weten van Astrachan en Kazan / can te wijzen. Op de borst van d'arent hangt een schild / in 't welk een mitze met een spies naa een draak strekt. Dit wapen is van Jan Basilovits uit eezgierigheid ingeboezt / bymits hy roemde dat hy van 't geslacht der Romeinische Keizers was.

Zijn groot
gezach by
zijn on-
deizaren.

De Russchen zeggen openlijkt dat hun Zaar niets doet / dan dooz Gods wil / daer af hy d'uitboezder is : ja indien men hem bid dat hy een gebangen zal ontslaan / geeft hy tot antwoort dat hem zal loslaten / als God hem zulks sal gebieden. Zy pogen ook hun jeught van kintshheit af in te boezemen / dat sy van sijn Zaarsche Majesteit / als van God / moeten rebeneren ; en dieshalven zeggen sy dickwils / dat weet God , en zijn Zaarsche Majesteit. Hier toe strecken ook hun andere gewone spreekwijzen : want booz hun Keizer te verschijnen / noemen zy d'ogen van sijn Zaarsche Majesteit t'aanschouwen. Zy betonen hun grote ootmoedigheid / of liebezlaafshheit / niet te zeggen / dat alles / 't welk zy bezitten / niet so seer aan hen / als aan God / en aen sijn Zaarsche Majesteit behoort : ja niemant van hen bezmag / op lijfszaf / niet uit het lant tzecken / noch de byzheit van andere landen aan hen bekent maken / of / zonder bezlof van de Zaar / koophandel buiten de grenzen drijben ; 't welk zelfs de genen / die aan Russchen trouwen / onderwozpen zijn / van de welken men gemenelijkt zegt / dat zy 't land getzout hebben.

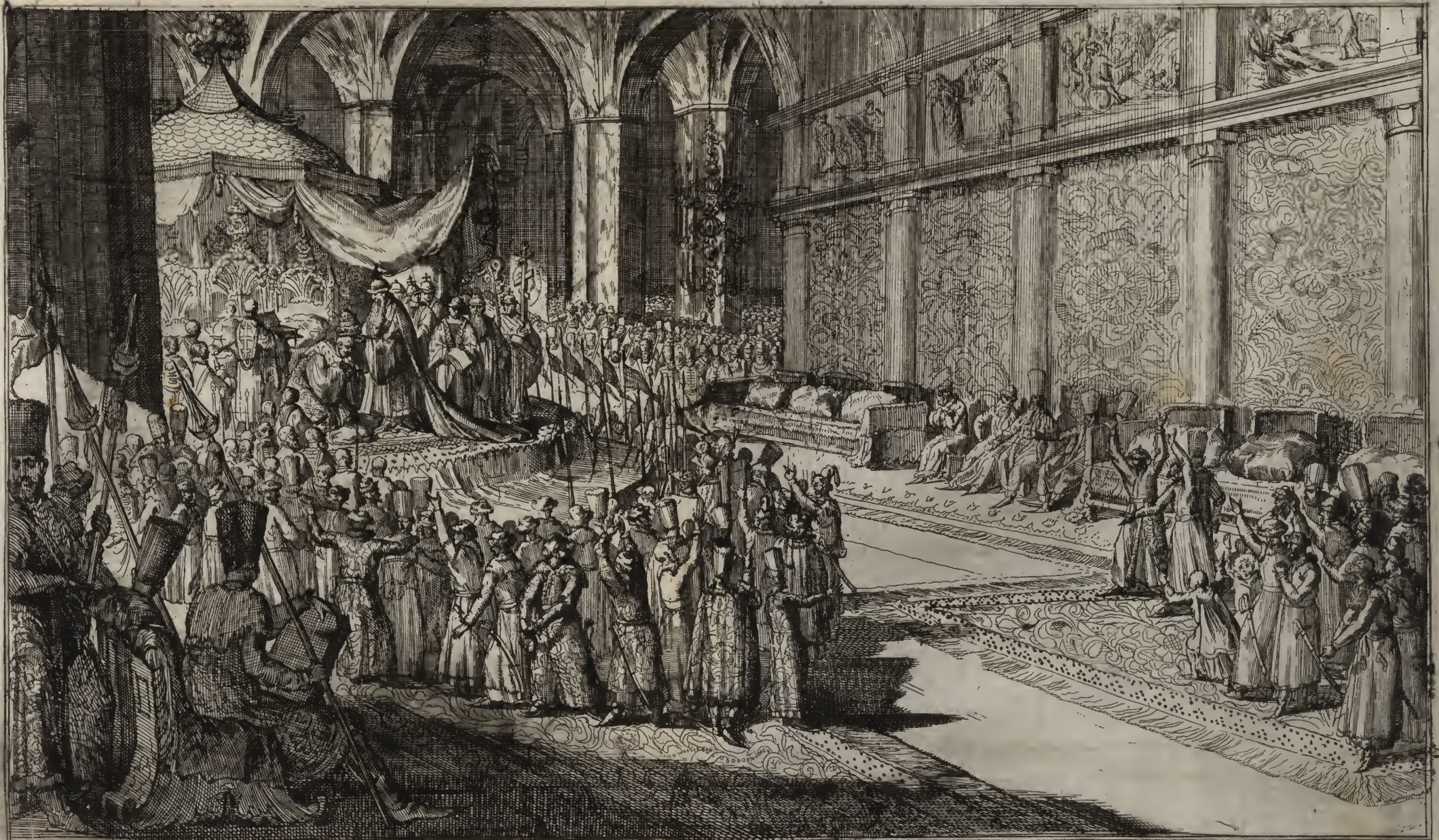
Erfrecht
van de
Kroon.

D'oudste zoon volgt in d'ezzenis / en indien hy geen kinderen heeft / soo volgt de naeste maag / doch niet belieben van de Zaar / en niet obezlebering van de Scepter aan de geen / die hy wil dat in de heerschappij sal komen. Maar als 'er magen ontzreeken / bezkiesen de Grootsten van 't Rijk de geen / die sy bequaam achten om hen te beheezschen , of indien temant met gewelt de heerschappij aen zich tzecht / en d'anderen hem onderwozpen maekt / so woerd hy op de zelfde wijze / als de werrige Dorzten / gekzoot ; en dese Krooning geschied op dese volgende wijze.

Kroning
van den
Zaar.

Alle Metropolit / of Aartsbisschoppen / Bisschoppen / Abten / Dorzten van 't Rijk / Wojaren / Rijksteden / en Auptenaers / gelijk oock de boornaemste Kooplieden uit Ruschlant / en uit alle Zaarschappen / die 't gebied van de Zaar onderwozpen zijn / naez Moskou ontboden. Als de Krooning geschieden sal / gaet de Parziatch / of Keizsbader / met d' Aertsbisschoppen / en alle d'andere Geestelijken naez de groote Keiz in 't Slot / en woerd van de nieuwe Zaar / die gekzoot sal woerden / met de Wojaren / Rijksteden / en andere Auptenaers / tot de Krooning ontboden / gevolgt. In de Keiz is een raoneel / met kostelijke taphien ovezzpreid ; en daar op staen drie stoelen / met goud laken bedekt / d'een is booz de Zaar / d'ander booz de Parziatch / of Keizsbader ; en op de derde zet men een muts / met gout / pazzelen en kostelijke gesteenten beset / en boven aan met een quast /

AEN

Maniere van de Kroningh Van Zijne Zaerse Majestijt Van Moskovien

Back of
Foldout
Not Imaged

aen de welk een goud kroontje hangt / dat met diamanten beziet is. Dese dese muts legt een kostelijke rok van goudlaken / met pazerlen en kostelijke gesteenten bestit / en met zwarte sabelbellen gevoeyt.

Als de Zaa / met de Bojaren en Rijkscraden tezkerk uitreed / begomen de Priesters te zingen : daaz op de Patriarch / of Wartsbader / een gebed lezende / God / S. Nikolaes / en andere Heiligen aanroeft om by deze Krooning te bezschijnen. De Dooznaemste des Rijkscraden / met de bezhoze Zaa / als de naaste Ezgenaein van de Kroon / tot hun Zaa hebben bezhozen / met bezzoek dat het hem belieft de zelfde te zegenen / en te kronen. Hiez op hat d'Wartsbader de Wozst aan / zet hem op de stoel / en / een goud kruis / met kostelijke gesteenten bezet / aan zijn voozhoofd houdende / zegent hem / en bebeelt aan een der Metropolitien / of Wartsbischoppen een gebed / tot voozspoed van de nieuwe Zaa te doen.

Na dat het gebed gedaan is / namen twee Bischoppen de rok en muts van de stoel / en d'Wartsbader bebeelt aan de Bojaaz / of Rijkscraat / die met de Zaa op het toonneel getzeden is / den Grootwozst de rok aan te tzecken / daaz op d'Wartsbader weer de zegen spreekt / en zelf de muts met de kroon aan de Bojaaz geeft / en hem bebeelt de zelfde den Zaa op te zetten / daaz weer een nieuwe zegening van d'Wartsbader op volgt / die aan alle de Geestelijken / in de kerk zijnde / toeroept / en hen bebeelt by te komen / om met de hant de grote Zaa te zegenen. Als dit gedaan is / zetten de Grootwozst en Wartsbader zich in hun stoelen / doch staan haast weer op. De Priesters beginnen dan de Litaniën te zingen : Heer erbarm u over ons, en noemen telkens / met het darde woozt / de naam van de Grootwozst. Sp zetten zich dan weer in hun stoelen ; en een der Wartsbischoppen / zich vooz d'Altaaz voegende / en spreekt oerzuid deze woozden : God behoev onze Zaa, en Grootvorst, boven alle andere Ruffchen, in gezontheit en lang leven. D'andere Priesters / en alle de grote Heeren / die binnen en buiten de kerk zijn / hezhalen deze wensch / en maken een groot gejuig. Daaz na komen alle grote Heeren / met een nederflachtig aangezicht / vooz zijn Zaa'sche Majesteit / en kuffen zijn hant. Hiez op tzeed d'Wartsbader alleen vooz de Grootwozst / en bezmaant hem / Dat hy / vooz Gods bestelling van de Rijkscraden / Wereldlijke- en Geestelijke Standen / tot Grootwozst en Zaa oerz alle Ruffchen gekroont ; en dewyl de bestiering der Lantschappen aan hem vertrout is / God moet lief hebben / naaz zijn geboden wandelen / en naaz der zelfder bebel de gerechtigheit hanthaben / en de ware Griekische Godsdienst beschezmen en voozplanten. Hy ontfangt hiez op van niens de zegen / en gaet naaz de kerk S. Michiel Archangel genoemt ; tezwijl 'er gelt onder de lieden geworpen wozd. In de kerk worden weer de Litaniën gezongen ; en van daaz gaet de Zaa na de S. Nikolaas kerk / en dan / in 't gezelschap der Bojaren en Rijkscraden op de grote zaal / daaz alle de gene / die 'er toebehoeren / heezlijkt met spijs en drank onthaalt worden.

Sijn Zaa'sche Majesteit heeft in alle Lantschappen en Steden zijn Wailwozden / en Stedehouderz / die met de Kanceliez / Rijkscraden / Diaken en Schijvers /

Stedehouderz.

Regenten
en andere
Ampienaren.

bez; / die de zaken van 't gerecht bedienen / en de bonnissen spreken / zondez dat men zich op hogez recht kan beroepen. . Zy heeft in Mosko zijn Staat / die ten meestendeel uit Knesen / of Hertogen bestaat / en van 't geslacht dez oude Dorsten van Moskobien / of dooz hun bedienste en gunst tot deze staat bezheben zijn. Deze Staatsheren / die in Mosko een getal van twaalf uitmaken / spreken daaz de bonnissen uit / en stellen de genen / die de gewoetichigste zijn / in zijn handen. Zy worden naaz besteben van de Zaa; bezandert en afgezet. Daaz is een oppezste Kancelier / die / onder andere dingen / d'Edelen in de Burgten bezdeelt. Daaz is ook een Oppezste obez de geltmiddelen. Wat de Stedehoudezs dez Lantschappen / Steden en Vastigheden aengaet / zy werten tot wie van de Staatsheren zy zich heren moeten / om hen van 't geen / dat in hun boogdschap omgaet / te berichten / en de hzieben / aan de Zaa; bezhorende / te behandigen.

Namen der Bojaren of Rijksraden in Moskovien.

Bojaren,
of Krijgs-
raden:

Knees Mikite Ivanowits Adolfski.	Knees Ivan Andrewitz Ghilhoof.
Knees Ivan Alexewits Worotinski.	Knees Dimitrey Alexewitz Dolgerukki.
Knees Gregori Suntsolowitz Zerkaski.	Knees Ivan Symonewitz Proforofsky.
Knees Jurrie Alexewitz Dolgerukki.	Bojarin Boudaen Mathvenitz Gytrof,
Knees Gregori Simonewitz Triokurof.	Marfchalk.
Knees Jacob Nikitwitz Adolfsky.	Bojarin Artemon Sergewitz.
Knees Ivan Andrewitz Ghawansky.	Knees Ivan Boriefewitz Repnien.
Knees Alexey Andrewitz Galietzen.	Knees Ivan Petrowitz Pronskoy.
Knees Ivan Ivanowitz Romadanofsky.	Bojarin Peter Waffilewitz Zeremethoff.
Knees Waffiley Gregoriwitz Romadanofski.	Ofnassi Laurentzewitz Ordinaziokkin.
Knees Gregori Gregoriwitz Romadanofski, nu Delthee.	Peter Michailowitz Soltikof.
Knees Jurrie Ivanowitz Romadanofski	Waffiley Boriefewitz Seremethoff.

De Stolnicken, uit de welken de Bojaren verkozen worden.

Stolnik-
ken.

Knees Boriets Ivanowitz Triokurrof.	Knees Ofnafzi Koslofskoy.
Roddivon Matphitz Stregnogo.	Ivan Feudrewitz Stresnoof.
Waffili Simonewits Wolinskoy.	Symon Artemonewitz Ismailof.
Knees Danielo Stephanowits Welikogagien.	Knees Jurien Petrowitz Boriatinsky.
Feudor Waffilowits Buturlia.	Feuder Michailowitz Kitifsoof.
Ivan Michaylowits Miroslafeky.	Nikite Michailowitz Boboriken.

Doemne Dworennienen, die Simbriarski, dat is Jonkers, of zonen der Bojaren genoemd worden.

Ivan Pawlowitz Matuskin.
Ivan Ofnafzewitz Pronisfzof.
Larrivon Dimitrewitz Latuchin.
Symon Ivanowitz Saborofsky.
Bogdaen Ivanowits Naziokkin.

Ivan Bogdanowitz Gytrof.
Ivan Bogdanowitz Miroslaefsky.
Ivan Ivanowitz Tzardacszof.
Ivan Ivanowitz Baklanofskoy.

Doemne Diaken, of Raeds-Canceliers.

Demetrie Bosmakof.
Gerassim Doctorof.
Luckiaen Golosof.

Larrivan Ivanof.
Alexander Durof.
Gregorii Karaulof.

De meeste van deze Groten zijn Knees / of Hertogen / die hun landen /
etge sieden / en inkomsten hebben / de welken sy zelven niet mogen bestie-
ren / maar van anderen moeten doen bedienen / om dat zy hun Hof binnen
Mosko moeten houden / en dagelijks te Hoof komen / uit vrees van dat
zy op hun heerlijkheden woonende / niet behulp van hun ondezaten / iets
tegen zijn Zaarische Majesteit mochten aanvangen. Zy wonen in koste-
lyke huizen en paleizen / voeren groote staat / en beztoonon sich op straat
zeer kostelijck in kleding / en hebben neffens hun paezden en sieden / veel die-
naars en slaven / die rontom hen loopen. Als sy te paezt deur de stad rij-
den / hebben sy aan de knop van de zadel een kleine kereltzom / daaz op zy
met de steel van de zweep slaan / op dat de genen / die op straat / op de markt /
of voor 't Slot in groote menighe staan / wijcken zouden.

Namen der Cancelaryen en Pricaesen, die in de Stad van Mosco zijn.

De Cancelary van de geheyme saecken is boven by sijn Zaarische Majes-
teit / daaz altijd een Diaak / of Vice-Cancelierz presideert / de welck wel soo veel
gesach heeft / als een Raeds-Cancelierz.

De Poffolske Pricaes / of van de Ambassaden / en alle uytheemse saec-
ken ; hierz Presideert de Bojaaz Ofnassi Laurentrewitz Ordin Nasziokkin,
en Demetrie Bosmakof is Raeds-Cancelierz.

De Pzthaas / of de Cancelary der militaire saecken des Rijcks / daaz
de Raeds-Cancelierz Simon Ditoof presideert.

De Cancelary van de saecken des landts leen- en erf-goederen. Hierz pre-
sideert den Raeds-Cancelierz Gerassim Doctorof.

De Cancelary van sijn Zaarische Majesteits Hof / daaz de Maarschallk
Bojaer Bogdaen Marphewitz Gitrof President is.

De Cancelary van de Ammunition / daar de selfde Heer pzeideert.

De Cancelary van allezhande goude en zilbere Wezken.

De Cancelary van de groote Schat / daar de Bojaaz Peuter Michaylowits Solnikof pzeident is.

De Cancelary van de rechtsfaecken bez Onderdanen van sijn Zaazsche Majesteits Hof / ook onder het pzeidentfchap van de boozgedachte Gitrof.

De Apoteekfche Cancelary / daar af is Luckiaen Golofof Raed-Canceltez.

Sijn Zaazsche Majesteits Schatkaemez / obez de welk de Schatmeestez Ofnafzi Samoilewits Narbekof pzeideert.

De Cancelary van de Moscoffe Regtsfaecken / obez de welke de Stolnik / Nikite Ivanowitz Seremetof pzeident is.

De Cancelary van de Rechtsfaecken van Wolodimez en andere Steden.

De Cancelary van de Streltzen / obez de welke de Raeds-Canceltez Larrivon Ivanowitz pzeideert.

De Casarfe Cancelary / onder het pzeidentfchap van de Bojaaz Knees Jacob Nikiti Odojeskoy.

De Sphterfe Cancelary / daar obez de Okolnitz Rodivon Matphewitz Gitrof pzeideert.

De Cancelary van kleyn Ruschland / onder het pzeidentfchap van de Stolnik Artemon Sergewits Matheof.

De Cancelary van alle uptheemse Officiez / obez de welke de Stolnick en Kamez-Heer van sijn Zaazsche Majesteit / Knees Ivan Borielewits Triakurof pzeident is.

De Cancelary van 's Lands Kupterz / onder de boozgedachte Heer.

De Cancelary der groote inkomsten / of Bolsop Pzichod Ockolnitz / in de welke Nikita Michaylowits Boborehin pzeideert.

De gemeene Cancelary onder den Domne Dworenin Profey Cusmits Jelisarof.

De Cancelary van Nobogorod / onder het pzeidentfchap van den Stolnick Ivan Saraltjonowitz Gitrof.

De Cancelary van de roobers en dieffacken / onder de boozfitting van de Ockolnitz Waffiley Simeunowits Wolinskoy.

De Cancelary van de Tollen / onder het pzeidentfchap van de Raeds-Canceltez Gerasim Doctorof.

De Semske Pzikaes / of Cancelary van de Bodwooden / van de welke de Raeds-Canceltez Gregori Karaulof pzeident is.

De Cancelary van de Stadt Astega / en van d'andere omleggende plaetsen / daar obez de Raeds Cancelltez Alexander Durof pzeideert.

De Cancelary van de Rijkhs Wzillerpe / onder de boozfitting van de Bojaaz Knees Jurrie Ivanowitz Romadanofsky.

De Cancelary van de Requeften : hiez pzeideert den Doemne Dworenin Ivan Bogdanowitz Mirofseafskoy.

De Cancelary van de slaeben / onder het pzeidentfchap van de Stolnik Stresnoof.

De Cancelary van de saeken der Kloosters / oer de welken de Doemne Dworenin Semon Ivannowitz Zaborofskoy presideert.

Daer zijn noch veel andere Priksasen of Cancelaryen / die wy met stillzwijgen voorby-gaan.

De Parziarch / of Aztsvader / heeft oock drie besondere Priksasen / of Cancelaryen / te weten

De Moseradsche Priksas / of Cancelary / daer de geestelijke goederen ingeschreven / en te boek gestelt worden / en daer men de geschyften bewaart.

De Saduitsche Priksas / of Cancelary / daer de Parziarch zijn geestelijk recht houdt / en oeffent.

De Kasannoische Priksas / in de welk de schat / en jaarlyksche inkomst van de Parziarch gebracht en bewaart wordt ; en hoewel het aanbieden van alle giften en gaben / met vzeigtingh van met de knoet gestraft te worden / verboden is / zoo vinden echter de selfde oerzal plaats / insonderheit by de Schrybers / die dikwils om giften de geheime saeken / die onder hun handen zijn / openbaren ; sae zy gaan zomtijds selven by de geenen / die'er den gelegen is / om zo voor zekere bezegding alles aan hen bekent te maken. Hier schuilt echter groot bedroch onder ; want de Schrybers / die straf vzezende / schryben dikwils heel anders / dan zy 't in de Cancelary vinden. Zy schryben de bonnissen / en andere saaken / tot de Cancelary behoorende / niet in boeken / maer in lange rollen van papier / die somtijts twintigh / dazig / ja zestig ellen lang zijn / en die sy oprollen.

Sijn Zaarsche Majesteit heeft zijn eigen munt in zijn landt / en doet in drie besondere steden van zijn Rijk / te weten te Mosko / Raugard / of Pobjogod / Tweren en Plezkou zilbere / en somtijts oock goude munt slaan / van de welck sommige stukken roit / en anderen langwerpigh zijn. Aan d'een zijde staat een ruiters / te paert / met een spiers / daer mee hy een draak / onder hem leggende / steekt / en aan d'andere zijde ziet men / met Russische letters / de naam van de Grootvorst / en van de plaats daer de munt geslagen is. Zy hebben vzevseide soorten van munt. Twee polusk gelden een Muskofskie / en twee Muskofskie een Kopek / of Deming ; drie Kopeks gelden een Altin / tien een Grlf / vijftig een Rijksdaalder / en honderd een roebel ; en hoewel zy zo zware stukken niet hebben / zo weten zy echter hun rekening daer op te maken.

D'inkomsten van zijn Zaarsche Majesteit zijn zeer groot / en bedragen / gelijk men voorgeeft / meer dan twee honderd tonnen goudts / die van de schattingen / tollen / koepen of herbergen / waren en vaste goederen in bezozderd worden. In tijd van vrede word in Moskovien weinig betaalt ; in tijd van oorlogh moeten d'onverzaten zware schattingen opbrengen. De Wosjaren en Rijksraden moeten / naaz de middelen / die zy bezitten / een zeker getal van ruiters in d'oorlogh houden. Maar d'Edelen moeten gemeenlijk selven / met hun dienaars / te veldt. De Kloosters en Geestelijken zijn oock gehouden / naaz dat zy veel doopen en boeren onder hen hebben / zeker getal van soldaten op te vzen en t'onderhouden. De tollen / die op de grenzen / en in de voornaamste Koopsteden ontfangen worden / leveren oock een grote schat uit. Men segt dat de stad Archangel in een jaar drie

Munt van
zijn Zaarsche
Majesteit.

Groote
inkomsten
van
sijn Zaarsche
Majesteit.

honderzt duizent Roebels / dat is vijftien honderzt duizent gulden / op bzingt. De Kabakken / hzoegen en herbergen / de welken den groote Zaar alleen aangaan / bzingen hem een ongelooffelijke somme gelds aan / dewijl de Rusfchen boven maten tot zuipen van sterke drank / en uzonderheit van bzan-
dewijn / overgegehen zijn. De Bosaren hadden booz dezen ook hun kabak-
ken ; maaz de zelfden zijn afgeschast / uit oorzaak van d'ongeregeltheit / die
daerz uit ontfonden. Binnen Robogrod alleen zijn drie Kabacken / die pe-
derz jaerlijks meeze dan twee duisent roebels / dat is gezamentlijck over de
daztig duizent gulden / opbzingen.

Sijn Zaaarsche Majesteit heeft oock groote inkoomsten van de zabelen /
en andere bonte vellen / die uit de Noorsche gewesten komen / met de wel-
ken / en met andere waren hy sterke handeling buiten en binnen 't Rijk
drijft / daaz toe hy zekere lieden gebzuikt / aan de welke hy dese goederen /
en oock wel groote sommen gelds vertzout / en hen daaz mee naaz de gebur-
ge landen / en booznamelijck naar Persten en Turkyen send / om daaz met
winst booz hem te handelen. Hy heeft oock veel landerpen / die hy bezhuuzt /
en van de welken hy groote schatten tzeht.

D'incoomsten van de Grootbooz / hoewel zy seer groot zijn / hebben ech-
tez veel te lijden. Want hy houd veze over de honderzt duizent soldaten / zo
van sijn eigen onderzaten / als van uttheemfchen / in dienst / om sijn landen
tegen alle invaal van hun vbanden te beschezmen / en die hy jaerlijcks onder-
houden moet. De bezregelege Tartaren komen jaerlijks in gezantschap tot
hem / en halen hem geldt af / op dat sy geen invaal in sijn staten zouden doen ;
en in dezer voegen moet hy de vrede van hen kopen. D'oorzogen / die hy
hoert / kosten hem seer veel geldt / dewijl hy met veel volck optrecht / en
meest Duitfche Obersten heeft / die hy met groote soldy tot sijn dienst tzeht /
en hen wel betaelt / en dichtsijls noch eenige maenden op de handt geeft ;
daaz booz hy groote toeloop tot hem bezoozsaakt. Hy geeft echter aen sijn
eige onderzaten / in sijn dienst zijnde / weinigh soldy / gelijk uit de volgende
Lijst blijkt / daaz in aan te mezeken staat / dat pderz Roebel op een Ducat /
of vijf van onse guldens / gerekent word.

Specificatie van de jaerlijckfche Soldy der Krijgs-officieren , in dienst
van sijn Zaaarsche Majesteit.

Gen Generaals Bezsoon jaerlijcks	_____	_____	400	} Roebels
Genigen der booznaamste Officieren / zo te paezt / als te voet / alree gerommandeert hebbende / genieten jaerlijcks pderz	_____	_____	200	
Anderen / onlarigs aangekomen	_____	_____	150	
Gen Oberste Luitenant te paezt	_____	_____	90	
_____ te voet	_____	_____	75	
Gen Maajoze te paezt	_____	_____	80	
_____ te voet	_____	_____	70	
Gen Ritmeester	_____	_____	65	
Gen Capitein	_____	_____	55	
Gen Luitenant	_____	_____	41	
Gen Vaandzig	_____	_____	26	

Hij houdt de Gefanten / die van buyten en uit andere landen tot hem komen / by en kosteloos / zo haast zy in zijn landt getyden zijn ; 't welck alles zware kosten bezooztaakt. Hij houd ook een groot en ruyt Hof / en een kostelycke en bzyede tafel / en moet binnen en buiten 't Slot omtyent tachtich duyzent menschen spijstgen.

Sijn tafelhouding geschied op deze volgende wyze : Als het tyd van te eten is / loopt een vooz de koken en kelder / en roept luide aldus opt : De groote Zaar zal eten : daaz op alles voozt toegestelt wordt. Sijn Zaazsche Majesteit zet zich alleen aan 't einde van de tafel ; en indien hy de Parziarsch of Azarsbadez / of eenige groote Heeren heeft doen noodigen / om met hem t'eten / de zelfde worden tez zyden van de tafel geplaatst. Alle de gerechtchen / die wel een getal van vyftich uit-maken / worden niet op de tafel van de Gzoorvoozt gezet / maaz van de tafeldienaazs beztoont / en de tafelmeeftes wyjt aan van welken zijn Zaazsche Majesteit beliest t'eten ; en deze gerechtchen worden op de tafel gezet. Vandere spijzen worden / als gunstigerlycken / aan eenige Heeren en Amptlieden / zo wel Duitschen / als Russchen / gegeben.

Tafelhouding van zijn Zaazsche Majesteit.

Vierendertigtigste H O O F T - S T U K.

Gerechtzaken der Russchen. Hun wetboeck , eedzweering , en Rechtsvordering. Verscheide straffingen.

Wilt de zaken van 't Gerecht aangaan / de zelfden worden in de voozgedachte Cancellarpen afgeschandelt. Alder Bojaaz / of Rechter daaz in / heeft een Dsaak / of Schyber by sich / met eenige byzitters / vooz de welken de parzen verschynen / gehoozt en geoozdeelt worden. Sy hadden vooz dezen slechts eenige weintige beschreben rechten en gewoonten / die van eenige byzondere Gzoorvoozsten / alleenlyck tegen de bezraders van 't Dadezland / tegen de schenders van zijn Majesteit / tegen dieven / doodstagers en schuldenaers ingeboezt waren. Maaz in 't overige spzaken zy het bonnis naaz hun goerdunken uit / en dikwyls naaz dat zy niemant gunst toedzoegen. Doch in 't Jaaz 1647 heeft men / op 't bebel van zijn Zaazsche Majesteit / de schranderste lieden uit alle staten te Mosko doen te zamen komen / en in deze vergadering veel wetten gemaacht / die van zijn Zaazsche Majesteit / en van zijn Bojaren bebesticht / en dooz den dzuick in de Russche taal in 't licht gekomen zijn / naaz de welken zy nu hui bonnissen uitspreken / of immerz behoozden uit te spreken. Vooz dezen had men daaz tot een gewoonte / dat / als iemandt een ander aanklaaghe / en niers kon bewyzen / zy dooz een eedt geschepden moesten worden. Daaz op van de rechter aen de beklagde / aen de welck de keuz stond / bzaegde / of hy d'eed op zijn ziel wilde nemen / of den aanklager op zijn ziel geben. De geen / die d'eed zou doen / wiezd pdez weel eens / tot dzye malen / te voozschijn gebzacht / bezmaent en onderzrecht hoedanige gebarelycke zaak d'eed was. In

Gerechtszaken.

Rechtbank der Russchen.

Plichtelijkheden in d'eed te doen.

Indien hy echter niet afgeschikt wierdt / maaz d'eed voltrecken wilde / zoo wierd hy in 't aangezicht gespogen / en tot de Kerk / daaz in hy d'eed gedaan had / uitgestoten / sedert altdat van pder bezacht / en met de vinger nagelwezen : ja hy moegt daaz na niet mee; in de Kerk komen / veel min moegt het Abontmaal aan hem uitgereikt worden / 't en waaz in dodelijke krankheit / en buiten alle hoop van leven. Maaz sedert eenige tijdt is 'er bezandering in dusdanige eed te doen gekomen. De geen / die d'eed zal doen / word in tegentwoordigheit der beelden van hun Heiligen afgevaagt / Of hy d'eed op zijn ziel en zaligheid wil nemen ; indien hy ja zegt / zo wordt hem een kruis / omtrent een span langh / voorgehouden / vooz 't welk hy zich eerst zegent ; en daaz na kust hy het zelfde. Hier op neemt men ook de schilderp van de wand / en houd hem dit vooz / op dat hy haer zou kussen. Na dat hy d'eed gedaan heeft / vermag hy niet eer / dan na bezloop van drie jaren / het avondmaal ontfangen ; en hy wordt in klepne waazde gehouden. Maaz indien men bevind dat hy valscheijck gezworen heeft / waaz hy naakt ontkleed / en met de knoet geslagen / en in ballingschap naaz Siberien gezonden / sonder het abontmaal anders / dan in zijn uiterste / te mogen nuttigen.

Rechts-
vordering
tegen de
schulde-
naars.

Op de
Prau zet-
ten , wat
het is.

Sy zijn zeer pberigh ober de hanthabeningg in 't gerecht teghen de genen / die schuldigh zyn. De geen / die niet wil / of niet kan betalen / wordt gepristaaft / dat is / hy moet by een rechters knecht in huis zitten / 't welk zo veel is / als by ons gezeling / of in gezeling nemen. Indien de betaling niet tjdiglijk volghet / zo wordt hy / sonder onderscheit van pezofoonen / in de schulttooren gezet / en dagelyks vooz de Cancelary op een openbare plaats geboezet / en daaz een uur lang met een taap stokje / als een vinger dik / op de schenen geslagen / 't welck zo groote pijn veroorzaakt / dat de geen / die deze slagen ontfangt / dikwyls luid schreeuwet. De geen / die slaat / ontfangt dikwyls geschenken / daaz dooz hy zachtez / of hardtez slaat : en de genen / die geslagen worden / dragen sunitijs scheengzeers onder hun kousen / daaz de slagen op ballen / die zy dieshalven te beter kunnen upstaan. De schuldenaaz / deze pijn uitgestaan hebbende / wordt weez naaz de schulttooren gebzacht ; of anders moet hy bozz stellen dat hy in de volgende dagh weez te voorschijn zal komen / en zich laten slaan. Dusdanige straf word op de Prauwe te zeten genoemd. Indien de schuldenaaz gantscheijck geen middel om te betalen weet / zo wordt hy een slaaf van de geen / aan de welk hy schuldigh is / en moet hem dienen. Geen Dadez mag echter zyn kinderen bezkopen : maaz hy / in schult geraakt / en niet betalen konnende / magz hen bezvanden / of hen tot betaling aan de Schultheez leveren / om hem booz zekere tijt te dienen / een zoon tegen tien / en een dochtez tegen acht rijcksvaardez in 't jaaz / tot dat de schuldte afgedaan is ; en dan moet de Schultheez hen loslaten.

Neusplif-
sing.

Daat zyn verscheide andere straffingen tegen d'overtreeders en misdadigen / gelijk die van de neus open te spijzen / de battokke geben en knutten / of knoeten. Den genen / die snuiftobak gebuikt hebben / worden de neus gespleeten ; en de zodanigen worden in Mosskodiën veel gebonden. Dder Heer mag
aan

aan zijn knecht / of aan de geen / over de welck hy enig gebied heeft / de Batoke geven. De misdadige moet in dit gebal zijn kleederen tot op het hembt uittrekken / en op zijn bulck ter aarde neder gaan leggen. Twee zerten zich dan / d'een op zijn hooft / en d'ander op zijn benen / en slaan hem met tase roeden op de rug / byna gelijk de bontwerkers by ons op de belken / 't welck dikwijls voorvalt. De Knut / of Knoet geven is zeer schrickelijck om aan te bak en brandewijn verkopen / en daar op betrappt zijn / worden daaz mee gestraft. De genen / die dus gestraft zal worden / moet zijn rug tot op de heupe bloot maken / en zich de benen te zamen laten binden. Dan word hy van een dienaar van de Beul gebat / die de armen van de misdadigen over zijn schouder legt / en hem bus op zijn rug houd / terwijl een ander dienaar uit een dzief leeft hoe veel slagen de misdadige zal moeten lijden. De Beul zelf heeft in zijn hant een Knutpees / daaz drie riemen van harde onberelde elantshuiden aan vast zijn / met de welck hy zo fel slaat / dat'er telkens het bloet uitbarst / daaz af zijn rug zo bloedig word / als of hy gebilt was. Zy moeten dikwijls twintig / ja somtijts dertig van zodanige slagen uitstaan / daaz af zy deurgaans in onmacht vallen / en ook somtijts doot blijven.

Batoke,
wat het is

Knut of
Knoet ge-
ven.

Vijfëndartighste H O O F T - S T U K.

Vreemd voorval op 't inneemen der genees-middelen. Schrickelijke brant te Mosko. Eenigen als brantslichters aangetaft. Verlustiging van zijn Excell. buiten Mosko. Leste Conferentie van zijn Excell.

Op zaterdag / de vijfentwintigsten van April / hadden wy ter maaltijd d'Agent van Brandenburg / en Doctor Rosenburg / die / onder bezschatte andere bzeemdigheden / bezhaalde / dat alle de dzancken / die zijn Zaarische Majesteit / of zijn Gemaltn inneemen zullen / eerst van de Dozsten en Dozstinnen / schoon zy wel te pas zijn / gebzuikt moeten worden / en boegde'z by dat het wel gebeurt was dat dertig of veertig / en meer Heeren van die genees-dzank / die voor zijn Majesteit toegemaakt was / moesten dzynken / eez de Zaa' haaz wilde pzoeben. Hy bezhaalde hiez op een gedenkwaardig voorval / aan hem zelf gebeurt / te weten dat hy voor d'eerste Gemaltn van d'overleden Zaa' / niet wel te pas / en zwangez zijnde / zekke dzankje ozdineerde / 't welck zy in zou nemen. D'apoteker / die de dzank zou toe maken / kijgt uit de lade / daaz op de naam van de wortel stond / die hy gebzuiken zou / een bezkeezde wortel / in bezwe / maa'z niet in smaak / de rechte gelijk. Want de rechte wortel was bitter / en deze / Dolwortel genoemd / zoet. De dzank / van deze bezkeezde wortel toegestelt / wierd voor de Katzerin gebzacht / die hem eerst aan een Dozstinn te dzynken gaf / de welcke kort daaz na zeer pijnelijck wese. De Heer van d'Apoteek / die gemeenlijck een Bojaaz is / en zijn toezicht daaz over heeft / quam voort by

Ordering
van zijn
Zaarische
Majesteit.
en van
zijn gezin
in genees-
dranken
in te ne-
men.

Gedenk-
waardig
voorval
daar op!

Doctor

Doctoꝝ Rosenburg, en vragde hem wat hy geordineert had. Sie daaz / antwoorde Doctoꝝ Rosenburg, legt mijn ordinarie / en hier is mijn hooft. Indien ick qualijk gedaen heb / ick zal 't ontgelden. De Heer van d'Apoteek behal aan d'Apoteke dat hy de dzank van nieuws zou toefellen; en dewijl d'Apoteke nu de rechte woꝝtel kreeg / zo was de dzank goet / die van d'andere Doctoꝝs gedronken wierd / om de proef daaz af tenemen. Maar Docter Rosenburg moest d'andere dzank / daaz af noch wel een muitsje overgebleven was / ufdzinken / gelijk hy ook op de gesontheit van hare Majesteit dee. Hy / dit ingedronken hebbende / ging naaz huis / en twee Apotekeꝝ niet hem ondez schijn van dat zy zyn gast wilden wezen; maaz in dez daat om te zien hoe 't met hem aflopen zou / dewijl d'een de geen was / die de bezkeꝝ de dzank toegestelt had. Dooꝝs / eez de spijs vaerdijs was / klaagde hy dat hy slaperig wierd / en dat hy zich niet wel geboelde / en maande onder tusschen de gasten aan tot vzolijk te zyn / terwyl hy een weinfg zou rusten. Hy / te bed gebracht / begon schizklyk te zweten / en een groote krimpung en trecking in alle zyn leden te krijgen; en de twee gasten gingen met grote ongerustheit naaz huis / voornamelyk d'een / die de dzank toegestelt had / en wist wat hem boven 't hooft hing / zo 't qualijk met Doctoꝝ Rosenburg afkep. In de volgende uchtent vzoeg quamen zy wez by deze Doctoꝝ / die tot hen zelde dat hy heel niet wel te pas was / en dat hy 't bed zou moeten houden; maaz zy baden hem dat hy op d'Apoteek zou komen / dewijl zy anders zware straf te bezwachten zouden hebben: in boegen dat hy / schoon zeez zwak / hun bezzoek boldee / en zich vzolijk aanselde. De Heer van d'Apoteek / dit ziende / oordeelde dat de Doctin haaz quaal van elders gekregen moest hebben; en dus bleef deze misgreep bezorgen. Dit en meez andere dingen wierden ons van Doctoꝝ Rosenburg verhaalt / die mer d'Agent van Brandenburg niet vertzok / dan toen 't al spade begon te woꝝden.

Brant
omtrent
Mosko.

Op Sondag / de zesentwintigste van Apzil / ontstond'er een heftige bzant eben bulten de Misstel poozt / en na de middag een andere / drie of vier woꝝst van de stat af. Men hielt dat het geheel doꝝp afgebzand was. 't Is geen wonder / dewijl de huizen hier meest van hout zyn / en de daken met basken van bomen bekleed / daaz men dunne plankjes obergedekt heeft; 't welk alles / by dzoog en zonneshijn weer / als het niet geregent / of gesneelwt heeft / zo dzoog als zwabelftok is / en zeez lichelijc blam vat.

Op maandag / de zevenentwintigste / des uchtens / ontstond'ez weer een felle bzant in de zelve plaats / daaz in de voozgaande dag de bzant geweeft had. Want daaz verbandden wel bartig hoben / met een kerck. In deze dag was noch bzant in twee andere plaatsen; 't welk dikwijls / en op bezscheide plaatsen te gelijk gebeurt.

Op dingsdag / d'achtentwintigste / was zju Excell. tez maaltjt by de Resident van Deenemarken. Wy moesten na de middag alle plings naaz huis / dewijl'er omtrent de Pokroske poozt een felle bzant ontstond / die / van een felle wint voozgedreven / meez dan duzent hoben afbzandde / behalben noch beel stene en houten kercken. Deze bzant was schizkelyk om t'aanschouwen.

Op Woensdag / de negenenentwintigste van April / terwijl wy over maaltijc van bzant spraken / wierd 'er weez bzant geroepen / 't welk somtijts biezt of bijf malen in een etmaal gebeurt. Wy reben met ons twee / of bzien naaz de plaats / daaz de bzant was / en van daaz naaz de plaatsen / die in de voozgaande nacht afgebzant waren / en zagen daaz een droebige beztoning van veel bezzande en neezgehaalbe gebouwen. In de volgende nacht / toen wy eben te bed gegaan / en naautwelijks in slaap geraakt waren / was 'er weez een zware bzant niet verre van ons Hof / en boven de wint. Wy / boozt opstaande / paken ons goet / en bzachten 't in de Keizers. De bzant ging onderzuffchen snel boozt. Artemon Sergewitz quam terwijl in ons Hof / en zeide tot zijn Excell. dat hy zijn goet zou doen paken. Na hem volgede veel volks / in de schijn om ons te helpen : maaz zy deeden niet anders / dan dat zy 't weezk aankeechen. Men had ons Hof wel tegen de bzant kunnen beschutten ; maaz men wilde niet doen dat belast wierd. Zijn Excell. beval aan hen dat zy de koken nedez zouden halen : maaz zy wilden dit niet doen / booz dat de bzant daaz in was / op hoop van te steelen ; 't welk hen ook eentgins gelukte : want zy bzaken de kist van onze Bazbiez open / en namen alles daaz uit / zondez dat hy 't beletten kon ; ja hy kzeeg noch slagen toe. Zijn Excell. bezzok niet uit het Hof / booz dat het boven in de lichte blam stond / en toen bezzok hy met de Koets / die ingespannen stond / en wy op onze Paerden volgden zijn Ed. naaz het groot Hof der Gezanten / 't welk binnen de roode muuz in Kitnp Gorod / of in de Middelstat legt / daaz wy ons een uuz of anderhalf onthielden. Maaz de Ruffchen / of zeez wy / of zeez dom zijnde / of op hoop van te steelen / lieten de bzant zijn gang gaan ; in boegen dat hy ook binnen de roode muuz geraakte. Want een bonkje / dat men met de hant had konnen uitdoben / op het dak van een Kloofstz ballende / stak het zelfde aan / terwijl men 't aanzag / en bezzandde dit gebouw / gelijk ook dat van zeksz Dorst / dat daaz neffens stond. En dewijl de wint zeez fel was / moesten wy ook van de plaats / daaz wy toen waren / bezzeken. Wy reben dies halven de Regline boozt uit / naaz de Heez Kellerman , daaz wy tot aan de volgende ochtent ons bezblijf hadden. De blam liep onderzuffchen boozt / en geraakte tot aan 't Slot van zijn Zaarsche Majesteit / daaz hy echter haast gebluscht wierd.

Schricke-
lijke
brant, die
een groot
deel van
Moskou
wech-
neemt.

Op Donderdag / de dertigste van April / 's uchtens / scheidde wy van de Heez Kellerman ; daaz wy de voozgaande nacht geweest hadden / en quam men aan 't Hof van Artemon Sergewitz , 't welk met grote moeite noch beschut wierd. Wy moesten hiez uit de Koets / en van onze Paerden afzceden / en zo te boet over de bezzande puinhopen gaan / tot dat wy achterz aan ons Hof quamen ; want booz aan de straat was alles afgebzant / en boozis zo weinig overgebleven / dat wy ons daaz in naautwelijks konden behelpen. De bzant duurde noch tot spade na de middag ; en nam wel bijf / of zes duizent Huizen en Hoben wech / ja byna alles / dat binnen de roode muuz stond.

Op Vrydag / de eerste van Maatimaant / was 'er weez bzant in bezscheiden plaatsen van de Stat ; doch de zelfde wierd tijdiglijch gebluscht. De

Disttaaf / en de Heer Winius, by ons zijnde / zeiden dat 'er ontzent deze tijt diltwils bzant ontstond.

Op Zaterdag / de tweede / dee zijn Zaazsche Majesteit bebeelen / dat men in de Stat / noch by de Russchen / noch by de Duitschen / vuuz in de zwazte Stoben zou stoken.

Op Maandag / de vierde / was 'er weez bzant achtez' t Slot / gelijk ook in 't Slot in 't Tufferklooster / daaz de blam alree tot het dak uitsloeg. Twee mannen / voorz Bzantsichters aangezien / wierden naaz de pijnbankt gebzacht.

Eenigen
voor
Brant-
sichters
aangraaft.

Op Dingsdag / de vijfde / wierden noch twaalf / of daztien menschen als Bzantsichters gebangen. Zy bonden een van hen aan een paal / en stookten onder hem een langzaam vuuz / daaz af hy bezbzandde / zondez dat hy iets bekenet had / misfschen om dat hy onschuldig was. Want men bat daaz de genen / die zy by de bzant binden / de welken ten meestendeel lieden zijn / die by geval daaz langs komen / of die dronken zijn / en als beesten daaz op de straat neezgestreht leggen / tezwijl de genen / die 'er schuldig aan wezen mogten / zich wijt van daaz begeben.

Verlusti-
ging van
zijn Ex-
cell.

Op Woensdag / de zeste van Mai maant / des ochtens / ontstond 'er aan d'andere zijde van de Stat weez een zeer grote bzant / die tot aan de middag duuzde / en meez dan twee hondez t Huizen en Hoben / en daaz onder veel Kerken / tot asch maakte. Des namiddags trok zijn Excell. met zijn geheel Hofgezin / naaz Marienbosch / om daaz / met te Paert te rijden / en te wedde te loopen / zijn bezmaak te nemen. Toen wy 's avonts 't huis gekomen waren / zond de grote Bojaaz / Knees Jurrie Alexewitz Dolgerucki, die zich doenmaals bebondt in 't Hof van Larrivan Ivanowitz, Domne Diaak, Overste en Betaalsheer van alle de Streitsen / of Soldaten in Mosko / (diens Hof alleen midden in de bzant obezgebleven was / delwijl hy wel drie duizent Streitsen gebzichte / om het zelfde tegen de bzant te beschutten / van de welken ook eenigen snedelden) de Heer Winius, om aan zijn Excell. te bezzoeken dat hy by hem zou komen. Wy gingen dan uit de Koers te boet bezwaarts / neffens de Deensche Resident / die by geval zich toen by de Heerz Ambassadeur bebondt / met de genen / die hy by zich had. Zijn Excell. daaz gekomen / wierd met groote eezbewijzing ontfangen. De Bojaaz / Knees Jurrie Alexewitz Dolgerucki zette zich toen aan de tafel / en nam zijn Excell. aan zijn zijde / en aan de hooger zijde Artemon Sergewitz. De Deensche Resident zat obez hem; en wy alle stonden. De Bojaaz batte eindelyk een bekez met Mee op / en dronk de zelfde uit op d'eendzacht van hun Hoogmog. en van zijn Hoogheit met hun Geallieerden / en Bontgenooten. Hier mede stond men op / en Knees Jurrie Alexewits Dolgerucki wtezd van d'elgenaaz van 't huis onder de arm gesteunt; en toen wy beneden gekomen waren / boegden wy ons naaz huis.

Op Donderdag / de zevende van Mai maant / na de middag / quam Tarras Stephanowitz, Stalmeester van zijn Zaazsche Majesteit / en brachte aan zijn Excell. een zeer schone Valk / uit de naam van de Bojaaz Bogdaan Mathuewits Gitrof.

Op Zaterdag / denegende / quam de Pristaaf met de Hoets en Paerden van zijn Zaarſche Majesteit / om zijn Excell. te Conferentie / en gesprek te halen. Hy quam zo vroeg / dat het gevolg naauwelijks gereet kon worden / en d' Ambassadeur van bezre volgde / maaz echter te gelijk in 't Slot quam. Zijn Excell. had in deze middag by zich tez Maaltijt de Heeren Winius , Wolidimer Faciliwitz Woronoy , en Adolf Houtman , die gezamentlijk wel onthaalt wierden.

Zijn Excell. tez gesprek ghaalt.

Op Zondag / de tiende / des uchtens / was 'er weez byant / die eenige Huizen wechnam.

Zesendartigste H O O F T - S T U K .

Zijn Excell. verschijnt voor de leste maal voor zijn Zaarſche Majesteit , van de welken hy zijn afscheit neemt. Hy wordt met de Tafel van zijn Zaarſche Majesteit beschonken , en beschenkt de Brengers daar af. Schrickelijke wijze van pijnigen. Streng gerecht , aan de Vrouwen gepleegt ; en grote macht der Russchen over hen. Klagen onder de Russchen gewoon. Zijn Excell. bezichtigt de Paerdestal van zijn Zaarſche Majesteit.

O Maandag / d'elſde van Maimaant / des ochtens / ontrent te tien uren / (die dag zijnde / daaz in zijn Excell. afscheit van zijn Zaarſche Majesteit zou beschrijven) quamen de Pristaven / en de Heer Winius , met de Hoets en Paerden van zijn Majesteit / om zijn Ed. te halen. Zijn Excell. en de Pristaven en Winius , traden boort in de Hoets / en wy stegen te Paert / en reden in boozgaande ordening naaz 't Hof. Wy traden de trap op / tot dat wy in de Boorzaal van zijn Zaarſche Majesteit quamen / daaz wy stil bleben staan / tot dat zijn Excell. tot aan de byumpel van de Zaal / daaz in zijn Majesteit zich onthield / deuzgetreden was. Hiez quamen twee Heeren zijn Excell. bezwelkomen / en lazen hem schyftelijck iets booz. Toen wy in de Zaal gekomen waren / gingen wy weez in ordening staan / geliyk boozdezen. De Cancelliez / Gregorie Karpowitz zeide toen / dat zijn Zaarſche Majesteit aan zijn Excell. audientie en gehoor van afscheit bezleende : daaz op zijn Ed. toen dit booz Winius verstaat was / een treffelijck verzoog dee / in 't welk hy zijn Zaarſche Majesteit booz alle eez en genade / aan hem / en aan de zijnen bewezen / bedankte / en ook booz zo veel zijn handeling tot aan die tijt boozspoedig had geweest / met wensching dat de zelfde boort mogt gaan. Hy bedankte wijders zijn Majesteit booz hem in 't bezondez / wegens het goet onthaal / geburende zijn verblijf aan zijn Zaarſche Majesteits Hof genoten / en wenschte aan hem geluk en boozspoet in zijn regering. Daaz na byacht de Rijks-Cancelliez en Bojaaz / Artemon Sergewitz Matheof , de Credentialen in een zwarte Azmozijne lap booz zijn Majesteit / die / de zelfden aangeraakt hebbende / hen aan zijn Excell. die de zelfde weez aan de

Leſte verſchijning van d' Ambassadeur voor zijn Zaarſche Majesteit.

Gefheinschijde bezogaf / aan de welk weez een bank aangeboden wiezd / om daer op te zitten. Zijn Majesteit vzaagde naaz de gezondheid van zijn Excell. en ook naaz die van d'onzen; daaz op / volgens de gewoonte / geantwoort wiezd. Terwijl wy / op de gunst / die zijn Zaarsche Majesteit aan ons betwees / zijn hant gingen kussen / zat zijn Excell. op het zwart bankje / dat hem voorgezet was. Daaz na sichte zijn Majesteit zijn muis / en dee dooz Artemon Sergewitz (doch zo zacht / dat wy 't naauwelijks konden hooren) zijn Ed. aanzeggen / dat hy mondeling de Hoogmog. Heeren Staten / en zijn Hoogheit zou groeten; en na dat wy ons gebogen hadden / beztrooken wy / en / op de Kreits / of Stoep gekomen / bejegenden eenige Bozsische Ziskassische Tatarsche Gezanten / die ook gehoort zouden worden. Deze gingen langs een andere weg naaz boven / bezmits zy Heidenen zijn / en wy gingen deur 't Doortaal van de Kreit / en van 't Klooster / daaz men 't lichaam van zijn overlede Majesteit gezet had. Een ander Heez Troia Kourof genoemd / die van zijn Majesteit naaz 't Heez gezonden wiezd / kreeg ook gehoort hy hem.

Zijn
Excell.
mer de
Tafel van
zijn Zaar-
sche Ma-
jesteit be-
schenken.
Geschen-
ken aan
zijn Ex-
cell.

Wy ontfingen / buiten alle bezwachting / de Tafel van zijn Majesteit / die / beneffens de drank / van hondert en vijftig menschen gedzagen wiezd. Dit alles zou echter noch kostelijker geweest hebben / zo 't Hof niet in de rouwe had geweest. De Tafelheez / Knees Peuter Simonewits Proforofski wilde / zo haast hy de Tafel gebzacht / en zijn Commissie gelezen had / beztrecken; maaz zijn Excell. hem weezhoudende / beschonk hem met een grote zilbere gedrebe Stroopschotel / en de Stalmeester / die 'er by was / met een zilbere gedrebe Pruitschaal / daaz mee zy beztroocken. Zijn Excell. geleidde de Knees tot aan de Kreits / of Stoep / en wy hem tot aan de trap / en de Pristaben tot beneden aan 't Daert. Daaz na quamen 'er noch drie anderen / van de welken d'een zelde dat hy het gebzaat / d'ander dat hy het gebak / en de derde dat hy het gekookte bereid had. Zy kregen pdez een zilbere gedrebe Kzoes. Hier op volgden noch veel anderen / die / zich booz d'een / of d'ander uitgeebende / mede eenig gelt kregen.

Grote
brant.

De Pristaben / de Heeren Winius en Kellerman, met noch een Kuffche Goost / Conradi Ivanovits Loenen, waren by zijn Excell. tez Maaktijt / en wiezden Doztelijch onthaalt; en na dat men bezscheide gezontheiden gedzonken had / beztrook pdez naaz huis.

Op Dingsdag / de twaalfde van Maimaant / ontfond 'er weez een grote brant / die wel drie hondert Hutzen wech nam / en daaz onder het Hof van onze Pristaaf / Jurie Petrowits Lutochin, die te booren geroemt had dat zijn huis niet kon afbranden / dewijl hy Strzitsen / of Soldaten genoeg had / om dat te beschutten.

Op Woensdag / de dertende / des ochtens / gingen wy naaz Semskies Hof / daaz wy bezscheide leden zagen pijnigen / en onder anderen een / die beticht wiezd van zijn Zaarsche Majesteit hondert Roebels / pdez de waezde van een Dukaat uitmakende / afgestolen te hebben / en dewijl hy het zelfde onkende / so wiezd hy op de volgende wijze gepijnigt. De beschuldigde wiezd ontkleed / en tez plaats / daaz de pijniging zou geschieden / stond een
Galg /

Galg / daaz ovez een dubbelt touw hing / met een stift / daaz in de geen / die gepijnigt zal worden / zijn handen / op zijn rug gelegen / moet steken / byna op gelyke wyze / als men by ons met de genen handelt / die gekwipt zullen worden. Aan zijn voeten bind men een leere riem / die men toehaalt ; en in dezez voegen word de beschuldigde een boet of anderhalf hoog van de groot opgehijft. Daaz na treed de geen / die hem pijnigt / met zijn eene boet op de riem / en met d'ander op de boet van de geen / die gepijnigt word / om hem nebez te drucken / terwyl hy met zijn handen het hooft van deze rampzalige nebezduikt / gelyk hy ons de Beulen met de Dieben hanzelen / die gehangen worden. Men haalt hem somtijes hoger op / en laat hem dan weez schichtiglyk nebezploffen / zondez echter de groot te raken ; daaz af d'armen schrickelyk te lyden hebben. Deze Man / schoon dus pffelikt gepijnigt / bekende echter niets / vooz dat hy de knoet kzeeg / dat is dat hy met een harde leere riem / aan een stok vast gemaakt / byna gelyk een zweep / op de bloote rug zo fel geslagen word / dat ydez slag / deuz de hnt dzingende / een diepe keuz in 't vleesch maakt / en het bloet daaz uit doet lopen. De Beul is zo ezbaren in dit slaan / dat hy 'telkens een bazsche plaats trest / zondez twee malen in een stee te raken. De beschuldigde / deze leste pijn niet uitstaan konnende / bekende dat hy vijftig kroebels gestolen had.

Schickelijke wijze van pijnigen.

Op Zaterdag / de zestiende van Maimaant / zag ik een Duitsch op een byemde wyze pijnigen. Men schooz hem eezt het haiz op 't hooft af / en goot toen / deuz een trechtez / pskout water op de pan van zijn hooft ; 't welk een schrickelyke pijn is : daaz na kzeeg hy de knoet met wel berztig slagen ; en dewyl hy niets wilde bekennen / zo wtezd hy noch gedzeigt dat men hem met gloejende tangen zou nijpen. Men stelde dit aan een ander in 't wezk / die met dusdanig gloejend gereetschap in 't ront ovez de rug geszeken wtezd / dat het vel en vleesch een pffelike stank afgaf. Wy zagen daaz na ook een Priester / en eenige Struikrovezs / en eenige Vrouwen pijnigen ; gelyk ook een Jongen / die beschuldige wtezd van de hant / of het geschift van de Rijhs-Canceliez / Artemon Sergewitz , nagemaakt te hebben.

En zekez / de Kusschen zijn zeer streng in 't straffen van misdaden / zelf tegen de Vrouwen ; want indien een Vrouw haaz Maan omgezacht heeft / ja indien 'z getuigen zijn van dat zy zulks heeft willen doen / zo word zy dooz 't gerecht / tez plaats / daaz dit stuk begaan is / levendig tot aan haaz bozsten in de aeзде bedolben / zondez dat iemand haaz tets van spijs / of drank mag toereiken : in voegen dat zodanige Vrouw haaz leven langsamelyk in grote elende eindigt ; gelyk in Mosko gebeuzt is / terwyl wy daaz gebeeft hebben. In tegendeel / de Mannen hebben daaz zo groot boozrecht op hun Wijven / dat zy / hen gedoot hebbende / niets daaz ovez hebben te lyden / als zy slechts konnen bewyzen dat zy ovezspel gepleegt / of eenig quaat tegen hen voozgenomen hadden.

Streng gerecht tegen de Wijven.

Op Woensdag / de twintigste van Maimaant / des ochtens / quam de Pristaaf / Jurie Petrowits by zijn Excell. en dee zijn klachten dat zijn huis afgebzand was / en hy geen gelt by de kas had / om het zelfde weez op te timme-

Grote macht der Mannen over hun Wijven. Gewoon te van klagen onder de Russchen.

timmeren. Zijn Ed. bezeezde voozt aan hem een zakje / daaz hondert Koebels in waren. En zekiez / de gewoonte der Russchen is denzgaans te klagen / schoon zy geen noot hebben. Een Heez / niet verre van ons Hof / diens huis een weinig van de brand beschadigt was / dede zijn klachten daaz obez aan zijn Zaazsche Majesteit / die hem voozt heezlijkt beschonk: gelijk ook deze Pzistaaf / schoon de Stzeltzen zijn huis weez moeten opbouwen.

Zij
Excell.
bezichtig
de Stal
van zijn
Zaa:sche
Majesteit

Da de middag reed zijn Excell. met veel van ons Hof / naaz de Stal van zijn Zaazsche Majesteit / die wel anderzhalf uur van ons Hof aflegt. De Stalmeezter / Tarras Stephanowits, geleidde zijn Excell. in de Stal / daaz zijn Ed. uit vijf Pzistaansche Paerden twee zou bezitezen / in plaats van de twee Paerden / die zijn Excell. te booren aan zijn Zaazsche Majesteit geschonken had. Toen deze vijf te voozschijn quamen / koos zijn Ed. daaz uit een bruin / en een tzeffeligh gzaan. Daaz na quam 'er een wit Paert / dat veel kunstien dee: en hiez op volgden vier andere Paerden / die aerzdiglijkt danssten; en daaz na zes witte Koetspaerden / die / met een voozt / voozt zijn Excell. knielden; en eindelijk twee Pasgangez / en daaz onder een Sweedsche Vos / die zo snel dzaafde / dat geen Paert met de galop daaz by kon houden. De Stalmeezter nodigde onderzusschen zijn Excell. in zijn kleine Stoof / daaz hy zijn Ed. met enige Russche Confituren / en met een glaasje onthaalden. Daaz na bezroonde hy aan zijn Excell. acht kleine Karospaerden / alle Hengsten / niet veel groter als Engelsche Doggen / met aerzdig tuig daaz by; van de welken vier voozt de Koets gespannen wierden / die / een Dwezg tot een Koetsiez hebbende / met zes Pzersonen daaz in / eenige heren rontom dit Hof dee / terwyl 'er Dwezgies / als Staardienaazs / rontom liepen. Zijn Excell. toen buiten tzedende / zag de grote Hengst / die zijn Ed. aan zijn Zaazsche Majesteit geschonken had / berijden / en / daaz na zijn afscheit nemende / dee aan de vooznaamste Stalknecht eenig gelt geven / en / zich in zijn Koets begebende / keezde weez / met zijn Gebolg / naaz zijn Hof.

Op Donderdag / d'eenentwintigste van Maimaant / bracht de Stalmeezter van zijn Zaazsche Majesteit de twee Paerden / die zijn Excell. uitgehozen had. Hy hzeeg een goede bezeezing van zijn Ed. gelijk ook de Stalknechten / die hen geleid hadden / van de welken pdez / tot vier in het getal / een Dukaat hzeeg. Hy / met een glaasje Sekt onthaalt / nam zijn afscheit / en ging met onze Stalmeezter / om met hem van eenige dingen / de genezing der Paerden rakende / te spreken / en eenige potten met zalf / voozt de Paerden / van hem r'onsfangen.

Zevenendartighste H O O F T - S T U K.

Russche Heirkrachten, naar de Sweedsche Grenzen geschickt. Vogeljacht van zijn Excell. De Broeder van *Stenko Rasin* onthoofst. Geschenken van de Zaar aan zijn Ed. en aan die van zijn Gevolg. Beschrijving van 't heerlijk Hof Kolumniske. Begraafplaats der Grootsten van 't Rijk. Zijn Excell. neemt zijn afscheit van verscheide Groten. Verscheide Geschenken, aan weêrzijsden gedaan. Brant binnen Moskou. De Stalmeester van zijn Excell. vertrekt. Zware brant,

Op **O**ppdag / de tweeëntwintigste / bracht de *Histaafa* aan zijn Excell. een Lijst van de Heirkrachten / die zijn Zaar'sche Majesteit op de Sweedsche Grenzen zou houden. Hy braggde met eenen hoe veel *Podwodon* zijn Excell. nodig had. Zijn Ed. gaf een Lijst van twee hondert op.

Lijst van de Russche Heirkrachten aan zijn Excell. gebracht,

Lijst van de Russche Krijgsbenden, de welken op den dertigste van May, 1676. op de Sweedtsche Grensen moeten zijn, onder de Generaals en Kneelen *Ivan Boriesewits Triocurrof*, en *Feider Ivanowicz Sogofski*.

Voetvolk.

4 Regimenten Soldaten / pdez Regiment van 1200 Man / in alles	4800
8 Regimenten Strzetsen / pdez Regiment van 500 Man / in alles	4000
<hr/>	
Doetvolk in 't geheel	
8800	

Ruiterij.

10 Regimenten gereyde Ruiters / pdez van 400 Man	—	4000
5 Regimenten Husaren / of Panciers / pdez 500 Man	—	2500
5 Regimenten gewapent met Pyl en Boog / beneffens een halbe Piek / 2500		
Edellieden uit de Probinste van <i>Nobogorod</i> in Compagnien bez-		
deelt	—	30000
		<hr/>
		39000
		8800
		<hr/>
Samen		47800

Hiez staat aan te merken / dat de minste Edelman een Knecht heeft / en sommighe twee of drie / en mee / zo dat het getal der Knechten mee / zal beloop / als de bovenstaande gantsche Militie / en zijn voorts de Knechten ook alle gemontteert.

Glashuis,
Tuin en
Druive-
plantery
van zijn
Majesteit.

Op Zaterdag / de drieëntwintigste / reden eenigen van d'onzen / daar ik mee onder was / naaz 't Glashuis van zijn Zaarsche Majesteit 't Ismailof / daar wy met eenen de Tuin en Druiveplantery van zijn Majesteit zagen. De Tuin alleen / afgeschut zijnde / was wel twintig meergen Lants groot. Tegen d'about zond zijn Excell. eenigen van de zijnen / en anderen aan de grote Rijks-Cancelier met een geschijft.

Zijn
Excell. op
de lacht.

Op Maandag / de vijfentwintigste van Maamaant / in de nacht / was 'er weez een grote bzant over de rivier de Moskua / daar in onze tijt de blam nooit bar had gehad. Des namiddags gingen wy ter nacht / zijn Excell. in de Koets / en wy te Paerz / om trent veertig stek. Na dat wy aan Marienbosch ons bezmaak met een Valk en Konyn hadden genomen / reden wy deur het Bosch / en quamen aan een Doel / daar veel wilde Endvogels waren. Wy bonden hier de Knees Michaylo Isakowits Zerkaski, met achtien of twintig Mantien te Paerz / onder de welken acht of tien Valkeniers waren / met Valken en Trommels. Zy waren toen met een Endvogel bezich / die 'elkens / als de Valk op hem neezschoot / onder water dook / en dus veel moeite daar mee had. Men liet toen een Spezweez bliegen / en maakte groot gebruis met roepen / en met de Trommeltjes : maaz d'Endvogels quamen echter niet te boorzschijn / zo lang zy de Valken zagen / schoon eenigen zich / met hun Paerden / in 't water begaven / om deze Vogels op te jagen. Daar na namen wy ons bezmaak met eenige andere Vogels / drie men in de lucht opschoot; en deze Knees / zijn affcheit van zijn Excell. nemende / reed met de zijnen naaz de Stat. Maaz zijn Excell. besjgende de Deensche Resident / met eenig Gebolg / met de welk hy enig gesprek hield / en zo boorz naaz huis reed.

De Bro-
der van de
grote af-
vallige.
Stenako
Ralin,
onthoof.

Op Donderdag / d'achrentwintigste van Maamaant / des ochtens / reden eenigen van 't gebolg van zijn Excell. en ik onder d'anderen / over de Moskhoffsche Beek / op de Bollette / daar ik de Broeder van de grote Afballige / Stenako Ralin, heb zien ter doot brengen. Hy had alreede zes Jaren gebangen geweest / en was onder tusschen op alderhande wijzen gepynigt / op hoop van dat hy tot meerder bekentenis zou komen. Hy wierd van de Boorzoffche Boorz met een wagen naaz Semskeshof geboert / van daar hy / met de Heeren van 't Gerecht / en van honderz Streltsen / te voet naaz de rechtplaats / daar men ook zijn Broeder gerecht had / gebracht wierd / daar men zijn domnis las / door 't welk hy bezwezen wierd om 't hooft te bezliezen / en dat men het zelve op een staak zou zetten. Toen zijn hooft met een Bijl / volgens de gewoonte / afgehoutwen / en het zelve op een staak gezet was / liezde pder weez naaz huis.

Op Dingsdag / de tweede van Junius / wierd zijn Excell. zich enige dagen niet wel gehoelt hebbende / in d'ader gelaten. Uit de Cancellery quam een Portaz / of Schrijver / die ons aanzelde dat de geschenken van zijn Zaarsche Majesteit zouden volgen / gelijk ook des namiddags geschiedde. Zy quamen met een wagen / daar op enige zacken met Sabels lagen / over de welken een zwart laken gespreid was / en bzachten deze zacken hoven in de Doorzaal / die zy toestloten / terwyl zy de papieren van deze Sabel-
vulle

belle uitzochten. D'Opperschijbez / Borisse Michailovits, quam onder-
tusschen / en ging binnen / en / van acht minde, Schijbez's gebolgt / dee
de Geschenken mee binnen brengen. Hy las / volgens d'oude gewoonte/
eerst de tijtels van zijn Zaa'sche Majesteit / toen die van haer Hoogmog.
en van zijn Hoogheit ; en zeide toen voorts / dat zijn Majesteit aan zijn
Excell. deze volgende Sabels schonk. Hy las toen uit een geschijft de nom-
mers van de Sabels / tot zesentwintig toe / pdez op zijn prijs gestelt ; behalven
noch twee paar van zesentwintig Koebels het paar / tot een reismuts voor zijn
Excell. Die genen / die in 't gevolg van zijn Ed. waren / wierzden ook met Sa-
bels beschonken. Men schonk aan de brenge's Brandewijn / Spaansche
Wijn / en Fransche Wijn ; en d'Opperschijbez wierz in zijn beztek / door
zijn Excell. met een zilbere Kop begiftigt / gelijk ook met eenig gelt / in een
papie bewonden. D'anderen wierzden mee met eenige gift beschonken.

Geschen-
ken van
zijn Zaa-
sche Ma-
jesteit aan
zijn Ex-
cell. en
aan zijn
Gevolg.

Op Dinsdag / de vijftde van Junius / beztonden wy te Mosko het af-
handen van de Stat Pleskou / op de grenzen van Sweden / daar in ook veel
Gzaan verbrandde.

Op Zaterdag / de zebenentwintigste / quamen Wolodimer Facilewits,
en noch twee andere Schijbez's / uit de Syberische Prikaas / of Cancellery.
Zy bzezen pdez een goede gift / om dat zy de Sabels / die men aan ons ge-
bracht had / niet te hoog op prijs gestelt hadden ; en zy wierzden daar benef-
sens wel onthaalt.

Op Dingsdag / de negende van Junius / (de geboortedag van zijn te-
genwoordige Zaa'sche Majesteit zijnde / die toen vijftien Jaren out was
geworden) na dat het middagmaal gehouden was / reed zijn Excell. de
Heer Winius, Wolodimer Facilewits Woroni, en de beide Priksaven / met
meez anderen in zijn gezelschap hebbende / met twee Koetsen / en met zijn
gevolg te Paert / alles obez de zestig Mannen uitmakende / naaz Kolum-
nische / daar wy / voor de Poozt uit en aftraden / en in 't Hof gingen / daar
de Priksassik of Castelein zijn Excell. bezwelkoomde. Buiten de Poozt
waren vier Leeuwen / van hout gemaakt / en met hatz bezet / 't welk wel
naaz dat van Leeuwen geleek. Binnen in de Leeuwen waren Kuzweken/
welkez onrust d'oogen dez Leeuwen dee drajen / en de Leeuwen zelven som-
tijts pffelijh bzullen. Binnen de Poozt waren vier gelijke Leeuwen. Van
de vier gebels van 't Huis waren de vier gedeelten des Wezrelts geschilbez/
en de bezklaring daar af met Griekische letteren. De Priksassik / of Castelein
bracht zijn Excell. en de zijnen voort naaz boven / daar wy / in de Gehooz-
zaal / die zeer kostelijh was / bezscheide Tapjten zagen hangen / en onder
anderen twee Fransche stucken / van de negen Musen / of Kunstgoddinnen.
Wy wierzden toen van d'een in d'andez Kamer / wel tot hondez toe / geleid.
Wy zagen ook de Badstooft / daar uit men ons in d'Onthaalzaal bracht / in
de welke wy wel onthaalt wierzden. Van daar gingen wy in de Bogaart/
en Tuin / en traden eindelijk weez in de Karos / en te Paert / en reden dus
naaz huls. Zijn Excell. en de genen / die by hem waren / reden naaz 't Huis
van Wolodimer Facilewits, om zich daar te bezbarfschen / en wy / met ons
pieren / van 't gezelschap afbrekende / reden naaz het Klooster Spaas Pobop /
daar

Kolum-
nische, een
heerlijk
Hof.

Het Klooster Spaas Novoy, de Begraafplaats der Grootsten van 't Rijk,

daar wy ons by de Kaffiez van 't Klooster / ook een Monik zijnde / boegden. Deze geleidde ons overal / en zelfs onder de heezk / in bezwulde heezden / daar het kille hout was. Wy zagen in deze bezwulde heezden wel honderd Bzafteeden / die tiezlijk opgemaakt waren. Op yder Bzaftee was een kap van planken / daar een dekkleet van laken / met een Kruis benaait / op lag. Deze plaats is de Begraafplaats der grootste Dorsten van 't Rijk. Hiez leggen de Boedezs / en de Doozoudezs van de tegenwoozdige Zaazsche Majesteit / en andere Tzkaassische en Siberische Dorsten begraven. Als zijn Zaazsche Majesteit / of de Parzazch daar koomt / zo worden kostelijke kleden op de graven gelegd / gelijk ook by heilige dagen / of by Naamdagen / in de welken het kleet van de geen / diens Naamdag het is / daar op gelegd woerd. Althoe op eenigen van deze Graven zodanige kleden gezien / die van root Pluweel waren / met Bleumourant / of andere Caften gevoert / en rontom met Russische letteren van Pazzelen / wel een span lang. De Kruiffen bestonden uit ronde bezhebe goude platen / ruim zo groot als zilbere Dukatons / daar op hun Heiligen gesneden waren / en rontom met Pazzelen bezet. Men zag op enigen de beide / te weten Hemelsche en Aerdische Bollen / en op enigen ook de Zon en Maan / en andere Russische Letterz / alle van schone Pazzelen : in boegen dat 'er enigen waren / die veel duizent Roebels gekost hadden. Daar na bezagen wy alles / dat in 't Klooster te zien was / en heezden weez naaz huis / na dat wy wel bosdaan waren.

Afscheit van zijn Excell. by verscheide Groten genomen.

Op Woensdag / de tiende van Junius / na de middag / tzoek zijn Excell. met acht of tien van zijn booznaamste Gebolg / en met zijn Wistaaf / met de Kocers / en te Paez / naaz de Bojarin Boudaan Mathuewitz Gitrof, Maazschalk van 't Rijk / die buiten op zijn Lusthuis was. Zijn Excell. daar gekomen / wiezd van de Cancelliez aan de trap bezwelkoomt / en naaz boven in de Doozkaamez geleid / daar deze Heez zijn Ed. tez halve weg van de Kamez ontfing. Wy / in een ander Kamez gekomen / bonden daar een groot getal van Cancelliez / Gooften en andere Heeren. Men dischte voort alderhande / zo Russische / Kasansche / Astzachansche / Aitthapsche / als Hollandsche Confituren op / en onthaalde malkande / daar mee / en met goede drank. Zijn Excell. omtrent een uur daar geweest hebbende / nam zijn leste afscheit van hem / en tzoek / met de zijnen / weez naaz zijn Hof.

Op Donderdag / d'elfde van Junius / tzoek zijn Excell. naaz Knees Jurrie Alexewits Dolgerukki, om hem voort de leste maal te bezoeken / en afscheit te nemen. Wy / aan 't Hof komende / bonden daar veel volk in ordening staan. Zijn Excell. daar gekomen / wiezd voort de trap op / en deur byle / of diez Kamez tot in de Slaaphamez van deze Heez gebzacht / die daar / niet wel te pas zijnde / te bed lag. Na dat wy hiez omtrent een half uur geweest hadden / en wel onthaalt waren / nam zijn Excell. met een kus zijn afscheit van deze Heez / die zijn Ed. met twee stukjes gebloemde goude stoffe uit Sina / en met een Pels van zwaarte Dossche Poten beschonk. Zijn Excell. en wy wiezden doort Knees Michaylo, de Zoon van de voozgedachte Heez / naaz boven / en in des zelfs huis geleid / daar wy ook wel onthaalt wiezden / en die zijn Gemalin / met enige Tuffezs / de welken zich zeer heusch toonden.

den / in de Kamer de hoornen. Op haaz handen lag een zyde Deusdoek / met goude Franje rontom; en zy schonk / volgens de gewoonte der Russchen / deze Deusdoek aan zijn Excell. die haaz met een kus bedankte; en na dat wy pbez eens om gedronken / en haaz gekust hadden / beztoek zy / zich buigende / en haaz afscheit genomen hebbende / met haaz Tuffers in haaz Kamer. Na dat wy hier ook wel een half uur geweest hadden / wierd zijn Excell. weez met twee stukjes Sineesch stof / byna gelijk de twee boozgaanden / beschonken: en de jonge Dozt / Knees Ivan Michaylowits schonk een aezdige Boog met zijn toebeloren aan zijn Ed. booz zijn Zoon. Zijn Excell. afscheit genomen hebbende / wierd van de Prins Michailo, gelijk ook van des zelfs Zoonje / Ivan Michailowits, tot aan zijn Koets geleid. In 't scheiden bezocht de Knees / dat zijn Ed. gelieven zou morgen de kleine Dagie / met het Kloekspelletje / te zenden; 't welk zijn Excell. toezeide.

Op Dypdag / de twaalfde / nam zijn Excell. zijn afscheit van de Poolse Resident.

Op Zaterdag / de daztiende van Junius / des ochtens / zond zijn Excell. de Heer Maaschalk / en van Aperen, aan de Heer Artemon Sergewits, en met eenen twee grote Schotelz / met Banket en Confituren / Pyramidische wyse gebult / aan de jonge Heer Andree Artemonewits; 't welk aan d'oude Heer seer aangenaam was. Zy bezochten / wegens zijn Excell. bezlof van bezoekt / en afscheit te nemen; 't welk de Bojaaz booz grote eez opnam / en zeide dat zulks hem zeer aangenaam zou wesen. De Pristaben quamen na de middag; en toen trad sijn Excell. met de twee Pristaben / en met de Heer Winius in de Koets / en reed / met eenigen van zijn Hofgezin / die te voet gingen / bewyl de weg niet bezre was / naar 't Hof van de Bojaaz Artemon Sergewits, daaz wy heel volk in ordening vonden. De Bojaaz bezwelkoomde zijn Excell. zo als hy uit de Koets trad / en bracht hem naar boven; en wy volgden deur twee of drie Kamers / en wteerden daaz seer heezlyk met Banket / Confituren en kostelyke dzants onthaalt. Zijn Excell. hiez sijn afscheit nemende / wierd met bezscheide geschenken beschonken / gelijk met een kostelyke Sabel / daaz of de schie ohezal met gout en zilbez gebouwt was / met twee Hezimeine Delfsen / twee paar zwarte Sabels / en twee stukjes Perzisaansche / of Sineesche stoffe / en bezscheide andere kostelykheiden. De jonge Heer schonk ook aan sijn Excell. booz zijn Zoon / een kostelyke Boog / Pylen en Kogers / die met gout en zilbez tiezlyk gestikt waren. Sijn Excell. sijn afscheit genomen hebbende / trad in sijn Koets / schonk aan d'oudste van dese twee Pristaben / Jurrie Petrowits Lutochin, twaalf zilbere bezgulde Bezers / en aan d'andez / Offenafzi Feudrowits Tanslikoof, een grote zilbere bezgulde Krop / wel tusschen de twee en drie mingelen groot. Sijn Excell. bedankte hen booz hun gedane moeten / tezwyl zy sijn Pristaben geweest hadden / en zy / sijn Ed. bedankende / beztrochen.

Gefchenk
aan zijn
Excell.

Gefchenk
aan de
Prista-
ven.

Op Zondag / de bezziende van Junius / des uehtens / quam de Poolse Resident / en dee de Conzabizite / of het tegenbezoek / en nam afscheit

van sijn Excell. die aan Artemon Sergewits een geschenk van vier orchoofde Fransche/ Alkantsche en Spaansche Wijnen zond.

Op Maandag / de vijftiende / des ochtens / quamen 'er alree vijftig Houtwoodden. Sijn Excell. nam in dese dag sijn afscheid van de Deensche Resident / en van sijn bekenden op de Slobboe. Des namiddags zond Knees Jurrie Alexewits Dolgerukki, enige Geschenken van gebak / Ditsch / Confituren en Dank aan sijn Excell. om zich daaz af op sijn reis te dienen.

Op Dingsdag / de zestiende / des ochtens / quam de Pristaaf Ivan Parkliwits, die ons op onse reis zou bezellen. Hy vraagde wanneez sijn Excell. meende te verreken / om zich daaz tegens baerzig te houden.

Brant in
Mosko.

Op Woensdag / de zeventiende / was hiez weez een grote brant / naast ons Hof / dat echtez daaz af niet beschadigt wiezd / hoewel bezscheide Hoben / die eben eezf weez opgebouwt waren / daaz dooz in d'asch geraakten. In d'ochterent / quam de Keldermeester van sijn Zaazsche Majesteit by sijn Excell. om sijn obezgeblebe Wijnen / die hy aan sijn Majesteit berkocht had / r'ontfangen. Hy zeide met eenen / dat 'er een Bezant uit Polen nabij was; en dat dieghalben sijn Excell. sijn bertrek diende te bozderen; dewijl dese nieuwe Ambassadeuz in 't selfde Hof / daaz wy in waren / sijn verblijf sou hebben. Tegen d'about bertrok onse Stalmeester / met de Paerden / en met enig Reistuig van sijn Excell.

Vertrek
van de
Stalmee-
ster.

Op Donderdag / d'achtiende van Junius / lag men op 't Hof van sijn Majesteit de rou booz die dag af / bezmits het een Maandag van sijn Majesteit was. Enigen van d'onfen gingen naaz 't Slot / daaz zy de Zaaz tot twee malen zagen / en nu betez gestelt was / van toen wy hem booz desen gesien hebben. Hy dee na onse gefontheit vragten.

Zware
brant.

Op Vrydag / de negentiende / des ochtens / ontfond 'er weez een grote brant / die lang duurde / en zich van de Petzofke Poozt binnen de witte muuz / tot aan d'andere maal uitstreckte. De brant bezslond wel drie duizent Huisen en Hoben / en tusschen drie en vier hondezt menschen / die in de volgende dag / by achten of tien in huilen gesteken wiezden. In deze dag nam sijn Excell. afscheid van bezscheide bekenden.

Achtendartigtigste H O O F T - S T U K.

Beschrijving van de Stat Mosko, Slot, Kerken en andere plaatsen. Geral der Kerken, Kapellen en Kloosters, Badstoven, Straten, enz.

Voorts / eez wy uit dese Keiserlijke en Zaazsche Hoofstat bertrecken / zal het niet ongeboeghelijk / en den Leser niet onaangenaam sijn / dat wy hiez iets van de gesteltenis dese boozreffelijke Stat / van haaz gebouwen / van bekleeding / zeden en gewoonten der Russchen / van hun Godsdienst / Geestelijken / en van hun Kezphlichten spreken.

Mosko/

Mosko / de Hoofstat van geheel Moskobien / daaz de grote Zaaz zijn woonplaats heeft / voert de naam van de rivier Moskua / die aan 't zuiderdeel deuz de Stat bloeit / en de rode muur bestijkt. Zp legt opna in 't midden van de Heerschappij / en is in haaz omkring / entge nighen groot; in boegen dat 'er gelijk men zegt / wel veertig duizent Haazsteden / daaz men buuz kan stoken / gebonden worden. Zp was echter / eez zp van de Tartars / in 't Jaaz 1572. verbrand wierd / noch veel grotez. Die rivieren / de Moskua / Pegline en Tause / bloejen deuz die Stat / en de twee lesten bezeentgen zich met d'eerste.

Zp wordt in vier deelen gedeelt: te weten in Kitaygorod, of Middelstat / om dat dit deel de middelste plaats bestaat; Zaargorod, of Keisezstat; Skorondom, en Sloboda, of Slobode.

Kitaygorod, of de Middelstat / is van een dicke rode stene muur / die men Krasnaftenna noemt / omringt / en heeft naaz 't zuiden / gelijk gezegt is / de rivier Moskua / na 't noorden de rivier Pegline / die / achter 't Slot omlopende / in de Moskua valt. Aan d'een zijde van Kitaygorod heeft men het Slot / van de Russchen Kremelina genoemd / met dicke Muren / en diepe Grachten omringt / en van twee zijden tusschen de rivieren Moskua / en Pegline bestoten / en met veel meraal Beschut / en het beste Krijgsvolk bezet. In dit Slot / 't welk zo groot is als een matige Stat / ziet men het Keisezlijk Hof van zijn Zaazsche Majesteit / van gebache steen zeer kostelyk / op d'Italiaansche wyse / gebout / gelijk ook het prachtig gebou van de Patriarch / of Keisezbaader / en van veel andere Bojaren / of Rijksraden / die hun Hoben niet bezre van zijn Zaazsche Majesteit houden. Binnen de muur van dit Slot zijn twee treffelyke Kloosters; 't een booz Jongens / en 't ander booz Meisjes: doch het eezste mag beter een adelyke School / dan een Klooster genoemd worden / dewyl men daaz weinigen anderen in ziet / als de Kinderen van Bojaren / en grote Heeren / die / om hen van quaat geselschap af te houden / en aan hen goede zeden te leren / daaz in gebracht worden / en in d'ouderdom van seftien jaren weez mogen uitgaan. Doch dit is niet aan de Meisjes geoozloft / die / als Douwen / hun geheel leven daaz in moeten bezlijten.

Behalven dese twee Kloosters vind men daaz ook wel vijftig stene Kerken / alle van binnen ront gewelft / van de welken die van S. Michiel, daaz in de Grootbozsten / en hun Magen bezzaben worden / van Troytra Maria, en S. Nikolaas de booznaamsten zijn. Deze Kerken / gelijk ook gemeenelyk alle andere stene Kerken / hebben vijf witte Torens / en op pter een vieroudig Kruis hoben malkander. De Torens / in 't Slot staande / zijn met glad verguld Koper overdekt / 't welk by heldere Sonneschijn een schone glans afgeeft / en de Stat van buiten seer kostelyk doet schijnen: in boegen dat d'k wilts de genen / die daaz in komen / zeggen / dat zp van buiten Jerusaleem / en van binnen Bethlehem bezzoont.

In 't midden van 't Slot Kremelina staat de grootste Tooren / Ivan Velike, dat is grote Jan genoemd / die hoben ook met verguld Koper overdekt / en vol Kloeken is. Bevens dese staat een andere Tooren / in de welk een zeer

Beschrijving van de Stat Mosko, Haar naam. Grootheit.

Verdeeling.

Het Slot, en de beschrijving daar af.

Gebouwen.

Kloosters.

Keiken.

Torens.

Grote
Klok.

zware Klok hangt / die in zijn middellijn omtrent drieëntwintig / en in zijn omkringing omtrent seventig / en in de hoogte / ober de dazigt boeten heeft / en twee boeten dik is / en / gelijk men zegt / ober de vier honderzt duisent ponden weegt / daar een kilepel van tweeëntwintig boeten lang in hangt / die meer dan tien duisent ponden zwaaz is. Dese Klok / daar wel vijftig Maanen aan moeten wesen / om de zelfde ober te halen / word alleenlijk in vierdagen / en als men Gesanten inhaalt / geluid; en dan maakt hy sulc een sel geraas / dat de gront daaz omtrent schud en beeft. In d'omkiring van dese plaats / het Slot genoemt / zijn ook de Schachamez van de grote Zaaz / sijn Doorz- raars huisen / en de plaatsen / daaz het Buffekruut / en d'andere Oorzlogs- behoeften betwaazt worden. Men heeft hier ook eenige jaren geleden / een voortreffelijk Hof / tot herberging der Gesanten / aan sijn Majesteit gezon- den / gebout. Hier konnen wel vier honderzt menschen geher bezicht worden. Niet verre van daaz is het oude en nieuwe Gashof / een plaats / daaz de Duitsche en Perstaansche Kooplieden hun handel drijven / en daar zp hun wa- ren in bezwulde kamers / of kelders hebben / om vooz de bzant beschut te wesen.

Kerk
van Jeru-
salem.

Even buiten het Slot / in dat gedeelte / 't welk men Kitaygorod noemt / aan de rechte hant van de Slotpoozt / staat de Kerk / die met de naam van Jerusaleim genoemt / en zeer kunstiglijk gebout is. Men zegt dat de Bou- meester daaz af / toen hy dit werck volbout had / dooz de Cyran van sijn ogen berooft wiezd / op dat hy zulc een heerlijk gebou niet meer zou maken. Dooz d'ingang van 't Slot is de grootste en beste Markt van de geheele Stat / die de geheele dag vol van alderhande Volk is. Aan deze Markt / en in de bygelege Straten zijn veel Winkels / van de welken vder soort zijn besondere plaats en straat heeft; in boegen dat men de leden van een Nering / of Ambacht / dicht by malhandez kan vinden. Dooz / in dit gedeelte van de Stat / heeft men meest de Kneesen / grote Heeren / en aanzienlijke Kooz- lieden / die deuzgaans in stene huizen wonen / om hun Waren en Goederen tegen de bzant / die daaz dikwils ontstaat / te beschutten.

Markten.

Winkels.

Zaar-
gorod.

Het tweede deel van de Stat / die / als een halbe Maan / Kitaygorod van d'een zijde omringt / word Zaargorod / dat is Keisersstat / genoemt / en is ook van een dicke muur omringt / van de Russchen Biela Stenna / dat is Witte Muur / geheten. De ribier Peglina heeft sijn loop hier deuz. Hier wonen veel Gzoten en Edelen der Russchen / voozname Kooplieden en Bur- gers / Ambachtslieden en anderen. Hier heeft men de Vleeschhallen / Meel- en Gzaanwinkels; de Beestemazkten / en anderen. Sijn Zaazsche Majesteit heeft hier sijn Paerdestallen / en sijn gieterij van Beschut en Klot- ken / die daar in grote menigte gegoten wierden.

Skoron-
dom.

Het dazde gedeelte der Stat heeft de naam van Skorondom / en besluut van 't oosten / westen en noozden de wijk Zaargorod. Men zegt dat dit gewest / eez het van de Taztaz bezwoest wiezd / vijsentwintig Doozt / of vijf mijlen in sijn omkiring gehad heeft. De ribiez Jaulc loopt aan 't een einde daaz deuz / en in de Moskua. Men heeft hier de Dour- en Quizemarkt / daaz men vooz weenig gelts gemaakte Huizen kan kopen. Deze Huizen bestaan

Huize-
markt.

in

in balken / die in malkander geboegt zijn / en lichtelijc ter plaats / daaz men begeert / opgeslagen konnen worden. En dewijl daar dikwils bzant outstaat / zo heeft de geen / die zijn huys afgebrandt is / zo hy geen koopmanschap heeft verloren / weinig schade / en noch minder ongelegenheit te lijden. Want men kan daaz boort een ander / dat alree gemaakt is / kopen / 't welk men / op zijn plaats geboert / binnen weinig dagen opstaat / en boort weer woning daaz in neemt : ja men neemt ook dikwils de huizen / na aan de bzant staande / uit malkander / en bzingt hen elders / om hen boort de blam te beschutten.

Het vierde deel der Stat word Strelitsa Sloboda, of Slobode genoemd. Het legt aan de zuidzijde / ober de rivier Moskua, na de zijde van Taztarken / en is hier alleenlijc met hout / maar ook met aezde Bolwezken verzien. Deze plaats heeft haaz naam van de Soldaten des Keisers / die daaz hun woning hebben / en Strelitsen, of Streltsen genoemd worden. Buiten de Stat / ober het riviertje de Koekkooy, is de Duitse Slobode / die aan d'andere zijde van de rivier Jause bespoelt word. Deze plaats word alleenlijc van Duitschen / zo Hollanders / als Lijfstanders / bewoont / en is in schone straten verdeelt / en omtrent zo groot / als de Stat Muiden. Men heeft hier vier Kerken / drie Luicherschen / en een Geresozmeerde. Men heeft buiten Mosko noch enige Sloboden / die pder hun besondere naam hebben.

Buiten Mosko zijn verscheide Lustplaatsen / gelijk / omtrent een mijl van de Stat / dat van zijn Zaarsche Majesteit / Kolumniske genoemd / van hout balken seer kunstiglijc gebout / met veel Kamers daar in / van de welken enigen en onder anderen d'Audientiezaal / seer kostelijc geschildert waren. Hier is ook een achtkantige toren van balken gebout / die meesterlijc in malkander geboegt zijn. Deze tooren hangt boort ober / en is dus naar de kunst gemaakt.

Tot Ismailof is ook een schone Lustplaats van zijn Zaarsche Majesteit / daar ook een Blashut is / met een Tuin en Bosch / wel twintig meizen groot / daar zijn Majesteit ook Druif doet planten / van de welk hy uit keurzinnelijcheit Wijn doet paffen.

Binnen en buiten de Wallen der Stat Mosko zijn zeez veel Kerken / Kapellen en Kloosters / ja wel tot twee duizent in 't getal / van de welken echte enigen zo klein zijn / dat 'er naauwelijks acht of tien menschen in konnen zitten / die van enigen Gzoren gebout worden / in de welken zy / met hun huysgezin alleen / hun Godtsdienst plegen / en een Priester op hun eige kosten houden.

Het getal der Huysen in de Stat / en in de Doozsteeden / word op omtrent vijftentnegentig duizent bezoot / behalven het Keiserlijc Hof / en de Kerken en Kloosters. Doch de Huysen / gelijk gezegt is / zijn ten meestendeel van hout / met stene Kaghels daar in / die zeez heet gestookt worden / daaz dooz dikwils grote bzant veroorzaakt word / die somtijts verscheide hondezden / ja duizenden van huysen werchneemt. Men heeft in deze Stat / tot blussching van de bzant / byna / uit oorzaak van de schaazsheit des waters / geen andere middel / dan de geburige huysen neder te halen / of uit malkander te nemen /

Strelitsa
Slobode,
of Sloboda.

Getal der
Kerken.
Kapellen
en Kloosters,

en der
Huysen ;

die lich-
telijc af-
branden.

Badstoven,

nemen / en trech te dragen / om de blam van zijn boedfel te beroben ; 't welk lichtelijc geschieden kan / bezmits de Huisen van balken / in malkander gewerk / toegestelt zijn. Men heeft hiez ook veel Badstoben / booz Mannen en Vrouwen / pder bezonder / en naast malkander / daaz in men elkaander deuz d'openingen tusschen de balken kan zien.

Straten.

De Straten zijn hier wijt en breed / maar in de Hezst / en by regenig weez zeer diep en slijtig / en deurgaans met ronde houtte balken beleit / doch de Mesnische Straat / die van zijn Zaarsche Majesteit veel gebuikt wozd / is met planken ober de balken belegt. Zp zijn echtez zo modderig / dat men by nat weez met laersen moet gaan.

'Negline
Poort.

Deze Stat / in biez bezondere deelen gedeelt / die pder van elkaander afgesloten worden / heeft veel Doozten / en onder anderen de Negline Doozt / die met bezgult hopen bestagen is / en deuz de welken de Gezanten / van buiten komende / hun intree doen / en van de Keiser / Keiserin / en andere grote Heeren / boven deze Doozt zijnde / deuz dichte Cratibestinsters gezien worden.

Negenendartighste H O O F T - S T U K.

Gestalte der Moskoviters. Kleding der Mannen en Wijven. Hun aert en zeden, spijs en drank. Aanklachte der Wijven tegen hun Mannen. Vermaak der grote Vrouwen. Echtscheiding. Waangeloof der Russchen.

| Gestalte
der Mos-
koviters,

De Russchen / of Moskoviters zijn gemenelijc grofen sterk / groot van hooft / en dik van armen en benen. Hun Priesters dragen lang haiz op 't hooft / dat hen dikwils tot ober de schouders hangt : Maar dat van d'anderen is afgeschoren ; ja de Groten laten het met een Scheezmes afschrapen. En indien semant bevind / dat hy in ongenade by zijn Zaarsche Majesteit is / zo laat hy zijn haiz lang / en in 't wilde wassen / terwyl hy in ongenade is. De Vrouwen zijn middelmatig van gestalte / aangevaan van gezicht / en niet redez van leden. Maar de genen / die in de Steden wonen / blanketten zich zo dik / dat men het blanketfel / als meel / en de bezwe / als met een pinceel geschildert / op hun aangezicht ziet. De getroude Vrouwen dragen hun haiz / te samen gerolt / onder de muts : maar de briffers laten het / geblochten / en met een rode zijde quast / nebezhangen. Aan de Kin-deren / onder de tien jaren out / zo wel Meisjes / als Jongens / wordt het haiz afgesneden / en alleenlijc haizlocken aan de beide zijden gelaten. De Meisjes dragen / tosonderscheit van de Jongens / grote ringen van zilbez / of koper in d'oren.

Kleding
der Man-
nen.

De Kleding der Mannen is byna gelijc die van de Grieken. Hun hemden zijn wijt / maar kort / en op de rug als een driehoek geboezert / en met zijde gestikt. Maar de rijken doen hen aan de halskraag / en booz aan de handen met zilbez / gout / paxelen en gesteenten sticken / en aan 't einde van de

de kraag twee knopen van parelen / gout of zilber vastmaken: Hun kous-
sen zijn boven wijt; en zy kunnen de zelfden aan een band schuiven / en naar
hun belieben wijde / of enge maken. Ovez hun heinden dragen zy enge
Roeken tot ovez de knien laag. Aan deze Roeken hebben zy een Halskraag/
om trent een vierendeel lang / die / naaz pders bezmogen / van zaap / zijde/
of goude stoffe gemaakt is / en boven d'andere roeken by de Hals op
staat. Zy noemen dese rok Kaska, ovez de welk sommigen noch een an-
der rok dragen / die hen tot en onder de knien hangt / en Spheris genoemd word/
en gemeenlijk van Katoen / Taffetas / Damast / of andere stoffen gemaakt
wordt / en met Boornwol geboejezt is. Boven deze Roeken dragen zy
anderen / die 30 lang zijn / dat zy hen tot op de voeten hangen / en die zy / als
zy uit zullen gaan / ovez d'anderen heen schieten / en van bezscheide stoffen
en bezwoen zijn. Deze bovenroeken hebben op de rug klappen / van boren
open / en te zijden met sueden / daaz goude lutsen / van de welken sommigen
met Parelen gefikt zijn / aan staan / en aan de welken sommigs quasten
hangen. De mouwen zijn eng / byna 30 lang / als de Roeken; in boeger
dat zy de zelfden met beel sronffen op d'arm konnen szychen / en dus hun han-
den bloot maken. Sommige guiten binden dese mouwen onder toe / en vullen
hen met stenen / of ander gewicht / en tasten daaz mee d'een en d'ander / insonder-
heit by nacht aan. Zy dragen alle mutsen op 't hooft: Maaz de Kneesen en
Bojaren / in openbare bezgaderingen te zamen gekomen / hebben zeez hoge
Mutsen van zwarte Doffen / of Sabelen / die met Gout en Parelen bezet
zijn. De Buggers dragen des Somers Mutsen van witte Gezeinen / en
des Winters van laken of fluweel / en met gemeen bont geboejezt.

De kleding der wijben is byna gelijk die van de mannen / behalven dat
hun boverochten wijde zijn. Boven aan zijn de mouwen open / daez zy d'ar-
men konnen deuzsteeken / en de mouwen laten hangen. Hun klederen zijn van
Katoen / Zaap / Zijde / Goud laken / en andere Stoffen / pdez naaz zijn
bezmogen. Zy hebben op hun hoofden grote wijde mutsen van kostelijke en
gemene Stoffen / en sommige met goude randen / die met parelen bezet zijn.
De wijben / insonderheit de vyzstest / hebben schoenen met hoge hiel / dat
de tenen naauwelijks op de gont konnen raken / en de zelfde zijn van onder
met kleine spijkers bezet.

De gemene lieden / die hard van aart zijn / slapen zelven op bedden / maez
deuzgaens op sto / ja dikwils op harde banken / en konnen groot ongemack
bezdragen. Men ziet 'er zelden iets anders den de wanden / als enige beelden /
en booznamelijk een van S. Nikolaas , die zy hun Beschezmez achten /
doch plachten booz desen meer van te houden / als sy nu doen. Zy hebben
naauwelijks ander huysgewaed / als enige smoddige schotels en potten / Bran-
dewijnschalen en Mebeckerz / met houte baken en nappen / die zy zelden
wasschen en schoonmaken. Zy onthouden sich des winters in hun stoven / daez
obens of kachels staen / daaz mannen / wijben / hinderen / knechten en dienst-
meiden alle by malkander hun bezblijf hebben. Zy zijn 30 slaefachtig van
aart / dat zy / dooz de doot van hun Meester / of booz sijn gunst vyz ge wo-
ben / sich selven boozt weez aan anderen bezkopen. Zy konnen zeez zelden
booz goede aanmaning tot bozdering van hun wezk aengepozt worden: in

Kleding
der Vrou-
wen.

Aert en
zeden der
Ruffchen.

voegen dat men / hoe bazmhertig men ook is / genootsaakt word / om / zo men wel gebient wil zijn / noch stok / noch buisten te sparen. Men bind onderz heer veel dieben en moordenaers / om dat men hen te schaez in spijs en dzank houd; en z / t'obezmatig tot Brandewijn en Tobak obezgegeven / konnen door de zware straffen / tegen de zodanigen ingestelt / niet in dwang gehouden worden. De slaven worden echter in 't lait noch hariger gehouden / daaz de Meestez zo weinig kostgelt aen hen geben / dat z 'ez nauwlijks af kunnen leben; en dezhalben zijn de Meestez ook dikwijls genootsaakt hun dieberpen met oogluiking te lyden. De genen / die rijk van middelen zijn / doen zich meez te goede / en betonen zich ruimez in huis / en obeztafel / inzonderheit in de bezaffing van vreemdelingen / die rijkelyk hun kost betalen / met bezearingen te schenken. Sy zijn anderzins niet seez ruim in hun gewone maeltijden; dewyl het altyt schaez by hen omkoomt / om dat sy te veel slaven en paerden houden.

Hun spijs.

De gewone spijs dez Russchen / die gantschelyk niet lekez zijn / is gezoute visch / suuzkool / grutte / ezten en bonen / daez z groot roggebzoot neffens op zetten. Sy eten by hun porfspijs / en gebzaad upen en knoplook; en dit is hen een aengename spijs / schoon de genen / die zulks niet gewent zijn / het selfde booz een gruwelyke stank achten. Sy eten veel lepelspijs / ja dikwijls vischwater / daez sy gestote knoplook / en bzoot in doen. De Kabiaz word by alle aenzienelyke lieden deuzgaens in alle maeltijden gebzuikt. Sy / door de dzank obezladen / maken in de volgende dag / als sy bezbuis zijn / een gerecht toe / 't welk z Pochmelie-kostnoemen / te weten / van hout vleesch / dat z dun snijden / en in Quas hun gewone dzank / doen / daez sy aguzkes / edik / knoplook / en veel pepez onder mengen / 't welk z als houdeschael gebzuiken. De Quas / die aen de gemene lieden tot dzank bezstzekt / word van watez / met gazt / habez en zemel gemeng / toegestelt. De lieden / die van bezmogen zijn / dzinken Biez / 't welk met gloesende stenen in kuispen gebzoutwen / en van sommigen zeez zwaaz en kzachtig gemaakt word. Sy gebzuiken 'ez ook veel Mee / die dikwijls met kardemon / pepez / nagelen en kaneel toegestelt word. Sy dzinken zich hiez af zo dzonken / als van Wijn / insonderheit als z / om iemande dzonken te maken / Brandewijn daez in stozten / gelijk veel malen gebeuzt.

Hun drank.

Maaz de Brandewijn is by hen d'aengenaemste dzank / die van alle sonder onderzcheit / van mannen en bzoutwen / van Geestelijken en Wereldlijken / van Edelen en Koopluiden / van Burgez en Boeren gebzoutwen word / zo wel booz als na de maeltijt / ja de gehele dag deuz / gelijk by ons de Wijn; daez sy somtijts noch peper in doen / wanneer sy de koozts hebben / anders oock niet / onder boozwending dat sy van gesondt is. De gemene lieden zijn zo hietigh naaz deze dzank / dat z dikwijls / niet alleen in de zomez / maez ook in de winter / als het felle hout is / niet alleenlyk hun hodeklederen / maaz ook hun onderzroeken / ja zelfs het hemt / booz 't gelach laten / en naakt uit de Kabak / of Kzoeg komen / en naaz huis lopen. De bzoutwen zelven van de gemene hoop ontsien sich niet zo veel te suten / dat z dikwijls ook hun klederen te pant laten / en naakt uit de Kabak gezet / onderzweez van dzonkenschap neezballen / en in dezez voegen dikwijls schade in haez kuisz.

huishouding / die anders niet zeer groot is / lijden. 't Is echter veel heuschelijker met dit werk toegegaan / sedert dat de Zaaz / op aanrading van de Paetzlarzch / of Nazsbadez / de kleine sluipzochten afgeschaf / en op hoge stappe alle anderen bezboden heeft / behalven die genen / die van zijn krafselijke Maajesteit gestelt zijn. De Russchen zijn ook zeer bezot op den Tobak / die zy in 't heimelijk smoken / schoon de zelfde voor vele jaren strengelijk is bezboden / zo orn dat die beelijts byant bezoozsaakt / als orn dat de Russchen hun gelt daar mee spullen.

Zy zijn zeer steng tegen haar Vrouwen / die zy als hun Slavinnen houden / en hen / als 't hun lust / geweldiglijk slaan / 't welk daar / uit oorzak van de gewoonte / weinig geacht word. De Vrouwen / in tegendeel / weten zich somtijts ook wel aan hun Mannen te wreken / met hen door zijn Zaazsche Maajesteit van alle schelmstukken aan te klagen / orn van hen ontslagen te worden; 't welk somtijts bezoozsaakt heeft / dat de Mannen in ballingschap naar Siberien gezonden wierden. Doch om deze aanklachten in te tomen / zo heeft men over veel jaren een wet gemaakt / volgens de welke de geen / die iemand zondez wettige getuigen aanklaagt / namelijk over een zaak / die 't lijf aangaat / zich zelf eerst aan de pijnbank moet overgeven : en indien hy de pijn doorztaat / zo word d'aangeklaagde gemeenlijk schuldig gehouden; maar indien hy in de pijniging bezwijkt / zo word d'aanklager met de zelfde straf gestraft / die anders d'aangeklaagde ten deel geballen zou hebben.

Aanklachte der Wijven tegen hun Mannen.

Zy dragen in hun Huizen slechte klederen. Maar als zy / op 't bevel van hun Mannen / een Dyeendeling zullen eren / en aan hem een schaakje Zwandewijn schenken / of naar de Kezli gaan / zo kleden zy zich zeer kostelijk / en blanketten zich dik en vet aan 't aangezicht / ja zelfs aan de hals.

De Vrouwen der Kneesen / Bojaren en hoozname lieden rijden des Somers in Koetsen en Wagens / die met root doek overdekt zijn / 't welk zy des Winters ook in de Sleeden gebruiken. Zy zitten daar in als grote Vrouwen / en hebben aan hun voeten een jonge Slavin / en aan weezijden veel Knechten en Slaven / somtijts tot daztig / of veertig / rondom hen lopen. Het paert / dat de Wagen / of Slee voorttrekt / is met Doffestarten behangen; 't welk breekt voor de breezende orn aan te sien is.

Vermaak der grote Vrouwen.

Dewijl by de Russchen de Mannen en Vrouwen aan markandez vrouwen / sonder elkander gesien / of enige ommegang gehad te hebben / zo veroorzak dit somtijts zulke een grote twist en afkeer / dat zy dikwils tot Echtscheiding uitbazst. Dit kan sonder eenige rechtsplegting geschieden; dewyl een van beide zich dan in een Klooster begeeft. Als de Man dit doet / en orn Gods eez sijn Wjff verlaat / en de Vrouw weez getrouwt is / zo kan hy / als hy 't begeert / tot een Priester gesalft worden / schoon hy te boren een Ambachtsman gestelt heeft. De Man heeft ook dese vyheit / dat hy / geen kinderen telen konnende / haaz in een Klooster mag steken / en binnen ses weken aan een ander trouwen. Dit zelfde heeft ook plaats in de Gzoten / die hun Gemalin / als zy geen kinderen / of alleenlijk Dochters aan hen telen / in een Klooster mogen steken / en een ander huwen. Desgelijks / indien een

Echtscheiding.

Maan sijn Vrouw van iets oneezlyk kan obeituigen / zo moet zy sich ook in een Klooster tot Hon laten scheren ; 't welk dikwyls meez naaz wil van de Maan / dan naaz behorelyk recht gebeurt. Want hy / uit enkelde eegwaan / of uit eenige andere oorzaken / de walg van sijn Vrouw hebbende / bekoopt vooz weinig gelt twee valsche getuigen / die / op sijn bezoch / vooz de rechter getuigen dat sy sich in Hoerery te buiten gegaan heeft / en brenzt / insonderheit zo 'ez geschenken neffens gaan / zo veel te weeg / dat de Vrouw / schoon onschuldig / met geweld in 't Klooster word gesteken / daaz zy haaz leven lang in moet blyben.

Hun waan-
gelovig-
heit.

De Russchen / hoewel buiten en binnen het huwelijck seer onkuisch / sijn echter zo waangelovig / dat zy / in het plegen van dese dadelijckheit / hun Doopkrans / 't welk zy om de Hals dragen / afleggen / en sijn beelden / die ter plaats sijn / daaz zy dese ontucht plegen / zo lang wechdoen / of decken.

De geen / die dit wezt / schoon met sijn echte Vrouw / gepleegt heeft / sal schroomen in die dag in de Kerck te komen / zo hy sich niet te voren wel gewasschen / en een schoon onbeskleet aengetrocken heeft : ja de genen / die eng van getweten sijn / blyben dan echter in 't portaal staan / daaz sy hun gebeden doen. Een Priester / met sijn Vrouw te doen gehad hebbende / moet sich boven en onder de navel wel wasschen / en mag dan wel in de Kerck gaan / maar niet tot d'Altaar treden. De Wijben worden onreiner dan de Mannen geacht : in voegen dat zy / als 'ez Wisse gepleegt word / niet in de Kerck verschijnen / maaz gemeenlyk vooz aan de deur staan blyben.

Veertigste H O O F T - S T U K.

In welke tijt de Russchen de Christelijke Godsdienst aengenomen hebben. Verkiezing van hun Patriarch, of Aertsvader. Hun Metropoliten, Aertsbischoppen, en andere Geestelijken Inwijding der Priesters, die getrouwt moeten wezen.

Wanneer
de Rus-
schen de
Christelij-
ke Gods-
dienst aan-
genomen
hebben.

De Moskobiten roemen in hun Jaazboeken / dat d'Apstel Andreas eerst het Euangelium tot hen gebracht / en hen in het Christelijck geloof ondertwefen heeft ; doch dat de Tartaren / en Heidenen / de Russchen bedozogende / de Christelijke Godsdienst ondergedrukt hebben. Maar die word van veel vooz zeker gehouden / dat Wolodimir, Anna, de Susfer van de Broederz Basilus en Constantinus, Keisers van Constantinopolen / tot sijn Gemalin getrouwt hebbende / omtrent in het negenhondertentachtigste Jaar na Christus geboorte / sich dee dopen / en sijn Onderfaten aansludede om / neffens hem / de Grieksche Godsdienst aan te nemen ; in plaats dat sy te voren d'afgoden / die hun besondere namen hadden / aanbaden / en besondezlyk een / Perum genoemt / die een zilberhoofst had. Enigen brenzen echter hun gehele bekering op het negenhondertentachtigste Jaar na Christus.

stus geboorte / en seggen dat Leon, d'eerste Patriarch / of Heztsbader der Russchen / de Grieksche Godsdiens uit Grieken / die zy noch onderhouden / tot hen bracht / en eerst sijn Zetel in de Stat Kiow, daaz na te Wolodimer, en eindelijk te Mosko vestte / daaz hy noch sijn Stoel houd / en Patriarch van alle de Russchen / of Moskobiten genoemd woerz.

De verkiezing van de Patriarch geschied op dese wijze. De Metropolit-
ten / Heztsbisschoppen en Bisschoppen / in de grootste Kezk van 't Slot te
samen gekomen / verkiesen gesamentlyk twee / somtijts drie / vier / ja vijf
personen / die zy bequaam oordeelen / en dragen de zelfde sijn Zaar'sche Ma-
jesteit voor / die een daaz uit verkieft. De Patriarch / dus verkozen zynde /
verkerijt van de genen / die hem verkozen hebben / bezegelde brieven / van
dat hy wettig gekosen is / de welken van den Zaar bevestigt worden.
Hy heeft / na den Zaar / de grootste macht in 't lant / en aan hem word
seer groote eer betoefen. Hy is rechter van de geestelijke zaken / en heeft toe-
sicht oer de Godsdiens / en mag daaz in het geen / dat hem goetdunkt /
inboeren / of afschaffen ; doch d'uitvoering daaz af staat aan de Zaar.
Hy word nooit / of immers seer selden / tegengesproken / selfs niet van de
Zaar / 't en zy wegens kettery / of nieuwigheit in de Godsdiens ; en dan
heeft hy voor een Concilie te verseyhnen / gelijk oer eenige jaren aan de Pa-
triarch gebeuyde / die in een Klooster is gezet als een gemeen Munnik /
en is een ander Patriarch in sijn plaats verhooren.

Verkie-
zing van
de Pa-
triarch.

Heden sijn 'er acht Metropolit-
ten :

van Novogorod /	Rostof /
Itasan /	Kzuitsin /
Astrachan /	Belgorod en
Syberien /	Kesan :

Metropo-
liten :

Zeven Heztsbisschoppen :

van Wolgda /	Twee /
Smolensko /	Meskou /
Susdal /	Zernigou en

Aertsbis-
schoppen :

Van de Kezk van Archangel te Mosko / daaz de begaaf plaats der ober-
iede Grootvorsten is.

Twee Bisschoppen :

van Weatka / en Kolomna.

Bisschop-
pen.

De Patriarch heeft onder zich een Archidiahin / die als sijn Cancelier is /
en de welk hy als sijn rechte hant gebuykt. In de Steden sijn Protopope /
Popi en Diakonen / gelijk ook Kosterz / die op de Kezken / en op het luyen
der Kloeken passen. In de Kloosters sijn besondere Archimebzieten / At-
lant en Agument / die als Hoofden / Abten en Ploren gehouden worden.
De Patriarchen / Metropolit- / Heztsbisschoppen en Bisschoppen moe-
ten / zo lang sy hun ampten bedienen / niet huwelijken / en sich van echte
Wijben onthouden.

Anderc
Geeste-
lijken.

De dagelijche kleding der Patriarchen / Metropolit- / Heztsbisschop-
pen /

Kleding
der Gee-
stelijken.

pen / Bisschopen en Monniken zijn lange zwarte rocken / over de welken zij een lange zwarte mantel dragen. Sy hebben op hun hoofden zeer wijde kap-
pen / die in 't midden een hazde ronde plaat / als een tafelboort hebben / de welk achter neerhangt. Sy dragen / als sy over straat gaan / een stok in de hand / die zij Pokok noemen / en aan 't einde omgebogen is.

Inwijzing
der Prie-
sters.

In de Stat Mosko alleen zijn enige duisent Papen , of Priesters / uit oorzaak van de menigte der Kerken. De geen / die sich tot Priester doet in-
wijzen / word met een Priestersrok / niet veel van de wereltlijke kleding bez-
schillende / aangedaan / en hem word het hant boven op 't hooft afgeschoren /
en een mutsje van laken / van gestalte gelijk de kalotjes by ons / opgezet / bui-
ten het wals zijn hant tot op en over de schoudeers neerhangt. Sy nemen dit
mutsje minnez af / dan als zij hun hant laten scheren / en daer in steekt zo
grote heiligkeit / dat de geen / die een Daap zo staat / dat hy aan dit mutsje
raakt / of dat het zelfde tez aazde valt / grote straffe daar voor moet lijden.
De Priesters zijgen echter niet mindez slagen / dewijl zij in dzonkenschap en
ontuchtig leben alle anderen overzeffen. Want dewijl dit heilig mutsje bez-
schoont moet wezen / zo nemen sy 't gemeenlijk eerst den Priester af / en zet-
ten 't hem weer sachjes op / na dat sy hem tzeffelijc geslagen en afgesmeert
hebben.

Priesters
moeten
wijven
hebben.

En Protopope en Pope / dat is een Hoofdpriester / en een Priester moe-
ten / volgens de gewoonte der Grieken / als zij tot Priesters gewijd worden /
nootzakelijk een echte vrou hebben / die hy maecht getrouweeft ; zij mogen /
als de zelfde sterft / niet weer in hun geestelijke staat trouwen ; daaz in zij op
de woorden van d' Apostel Paulus (gelijk zij hen uitleggen) steunen : in boegen
dat hy niet alleenlijk niet ten tweede maal mag trouwen / maaz ook niet met
een weduw getrouweeft wezen. Indien zijn wijf sterft / zo mag hy noch Wisse /
noch Aboutmaal / noch d' Altaaz bedienen / noch dopen / noch echte lieden
te zamen boegen / maaz alleenlijk lezen en zingen. Sy mogen niet ten tweede
maal trouwen ; maaz indien echter iemand sich / na 't bezies van zijngema-
lin / niet bezrouweeft buiten d'echt te leben / die mag zijn mutsje en rok afleggen /
weer wereltlijk worden / koopmanschap / of ambacht plegen / en dan weer
huwen / gelijk dikwijls by hen geschied. Een Priester / die weduwenaar is /
en niet langer sijn ampt van lezen en zingen bedienen wil / mag zich in een
Klooster begeben / en Monik worden.

Eenenveertighste H O O F T - S T U K.

Kloosters der Russchen , en hun kloosterleven. Hun plechtelikheden in de Doop , en aan wie gebruikt. Hun vasten , biecht , Avontmaal en Beelden. Het Musijkgereetschap by de Russchen in de Kerken verboden.

Kloosters.

De Russchen hebben in de Steden / en op 't Land veel Kloosters voor Monniken en Bagijnen / die ten meestendeel naar de Regel van S. Basilus geschikt en geregelt zijn. De genen / die zich daaz in begeben / heb-
ben

ben bezscheide reddenen daaz toe. Sommigen doen zulks uit armoede / anderen van oudeyzdom en gebrekeelijchheit / anderen om dat zy met hun man / of wijf nter enig kormen leven / anderen om andere oorzaken / en anderen uit aandacht / onder de welken somtijts rijke lieden zijn. De geen / die rijk is / en sich in een Klooster begeeft / neemt alleenlijk een deel van sijn gerede goede- ren met zich / en laat het oberige aan sijn Erfgenamen / gelijk in hun nieu Werboek vastgestelt en beboelen is. Te voren namen zy alles met zich in de Kloosters / de welken dooz deze middel de meeste Landen aan sich trocken : in boegen dat sijn Zaazsche Majesteit eindelijk sonder Landen en Boeren geble- ven sou hebben. Enge Kloosters hebben grote inksoomsten ; en anderen in tegendeel sijn arm en berooit. Sy onderhouden hun ordening zeer strengelijch / passen wel op hun Bedestonden en Godsdiens by dag en nacht / en hebben hun Rozaria / of Paternosters gedurigelijch by zich. Sy eten geen vleesch / of bazsche visch / maaz alleenlijk gesoute visch / honig / melk / kaas en 't geen / dat in de Hoben en Tuinen waest / en booznamelijch gezoute aguzhes / die zy in hun Quas , de welk hun dzank is / trocken / en de zelfde dus met lepels eten. Maer buiten 't Klooster doen zy zich somtijts van hun Wzenden zo wel opschaffen / dat men hen dzonken en vol naaz de Kloosters moet voe- ren. De Monniken en Nonnen sijn denzgaens zo slecht en onkundig / dat 'er onder tien naauwelijks een gebonden woerd / die Onze Wader van buiten kan opleezen ; ja zo / dat zy geen kernis van de Tien Geboden hebben ; bezmits sy menen dat de kernis hiez af aan de boozname Geestelijken / en niet aan hen behoort. Men bind in dit Land ook bezscheide Kluisenaers / die aen de we- gen kluisen bouwen / en sich van d'aelmoessen / die de Boeren en Heisigers aan hen mededelen / onderhouden.

Klooster-
leven.

De oeffening van hun Christendom / en regentwoerdige Godsdiens bestaet booznamelijch hiez in / dat zy / beneffens de Doop / Gods Woorz in hun Kerken leven / Wisse doen / en gestozve Heiligen aenbidden / sich met diepe aendacht booz de Seelden der Heiligen nebezbuigen / Omwegang houden / Bedebaert tot hun gestozve Heiligen doen / in zekere tijden bafsen / Biechten / 't Wontmael nuttigen / en het leste Olfel ontfangen.

Wat de Doop aengaet / sy achten de zelfde zeer nootfakelijch ; en dieshal- ven spoeden sy sich met het kind / zo haest als 't geboren is / tot de doop. In- dien het zwak is / zo woerd het in huis gedoopt / doch niet in de stooz / daer in het geboren is / dewijl zy die plaers onrein houden. Maer indien het frisch en gefont is / zo woerd het van twee Psters / of Doopbaders naez de Kerch ge- bzacht / daer de Pstierz hen booz de Kerchdeuz te gemoet koomt / hen aan 't boozhoofz een huus maekt / en hen met dese woorden zegent : De Heer be- hoede uw ingang en uitgang van nu tot in eeuwigheit. De Doopbaders geven aen de Pstierz negen waskaezsjes / die sy aensteekt / en huuswijse aen de robbe plakt / de welke vol watez midden in de Kerch staet. Daez op beroekt sy de robbe met wierook en myrthe / en zegent het watez met veel ceremonten. De Doopbaders / die bzandende lichten in de handen dzagen / gaen dan / met de Pstierz / die in een boek leest / dzie malen om de robbe / en de Koster / met een geschijdezt Beelt booz aen. Daez na bzaegt de Pstierz naez de naem van

Plechre-
lijkheden
in de
Doop.

't kind.

't kint / die in schrift aen hem gegeven word / en legt dit geschrift op een geschilderz Beeld / 't welk hy op de borst van 't kint houd / en / sijn gebed gedaen hebbende / vzaegt / Of het kint aen God de Vader / Zoon en Heilige Geest geloost. De Doopvaders / ja geantwoort hebbende / heren zich om / gelijk ook de Priester / met de rug naez de tobbe. Dan vzaegt hy / of het kint de Duivel / en alle sijn Engelen / met sijn wezken / bezaaht / en of het sijn leven lang hy de suivere Syrische Godsdiensd wil blijven. De Doopvaders / op pdez vzaeg antwoordende / spuwten met grote pbez op d'aarde / en / dit gedaen hebbende / heren zich gesamentlijk weez naez de tobbe / en de Priester / sijn handen op het kint leggende / spreekt / Gy, onreine geest, gaat uit dit kint N. N. en maak plaats voor de heilige Geest; en blaest daez op kzuistwijse drie malen obez het kint / 't welk / gelijk sy voorzwenden / de Duivel doet wijken en bezrecken: want zy menen dat d'onreine geest in 't kint woont / eez 't gedoopt is. Daar na suijd de Priester het kint met een schaez een weinigh hatz kzuistwijse van 't hooft / en legt het in een boek / en / gebzaagt hebbende / of het kint gedoopt wil ziji / vat het naakt en bloot in sijn beide handen / doopt het tot drie malen geheel in 't water / en spreekt: Ik doop u in de naam van God, Vader, Zoon, en heilige Geest. Hiez op geeft hy het kint een weinigh zout in de mont / zalst het met een gezegende olie kzuistwijse op de borst / aan 't voozhoofst / aan de handen / en op de rug / en / het zelfde een schoon wit hemt aangedaan hebbende / spreekt: Zo wit en rein zijt gy nu ook van uw erfsonden afgewasschen. Eindelijc hangt hy een kzuistje van gout / zilbez / of loot (naez 't vermogen dez Ouders) aan de hals van 't kint / 't welk dit kzuistje sijn leven lang / tot bewijs van dat het een Christen is / aan de hals moet dragen. De geen / die op straat door gebonden word / en dit kzuistje niet hy sich heeft / word niet begraven. De Priester schikt ook aan 't kint een Heilig toe / en geeft des zelfs bekenis aen hem / die deze Heilig boben alle andere Beelden moet eren. Rozt / de Priester / het kint omzint en gekust hebbende / geeft het weez aan de Doopvaders obez: en bebeelt aan hen daaz vooz te sorgen / als of sy d'eige Ouders waren. Tot pdez kint / dat gedoopt word / moet nieu en vafsch water in de tobbe gedaen worden / dewijl zy 't / dooz d'afwastling dez erfsonde / onrein achten.

Doop aan
volwasse
lieden.

De volwasse lieden / die gedoopt sullen worden / hzengt men aan een beek / of riviez / daar men in de winter een gat in 't ys maakt / denz 't welk men hen / met de zelfde ceremonien / tot drie malen / tot obez 't hooft in 't water onder dompelt.

En aan
anderen,
die zich
tor hun
Gods-
diensd be-
geven.

De geen / die zich / sy zijn Heidenen of Christenen / tot de Russche Godsdiensd willen begeven / moeten sich van alewys laten dopen / doch te voren ses weken in een Klooster geweest / en van de Monniken in de Godsdiensd onderwezen ziji; de welk vooznamelijc bestaat in hun wijse van bidden / in d'erkenning van hun Heiligen / vooz hun beelden te buigen / en zich te zegenen. Daar na hzengt men hen ten doop aan een beek / daar zy / met drie malen op d'aerde te spuwten / hun voozgaande Godsdiensd / als vafsch en Ketterfch / versaken / en zwoeren dat sy de zelfde nooit weer zullen aanneemen. Na de doop word aan hen / van hun Doopvaders / een nieu kleed aangedaan / en onderhouding bestelt.

Behal-

Behalven dat de Russchen in pdez week twee vastendagen onderhouden/^{Vastee} zo hebben sy jaerlijks vier grote vastentijden. D'eerste duurt zeven weken/ en eindigt met Paasschen. D'eerste week van dese vasten noemen zy Buttezweek/ om dat zy geen Vleesch noch Visch/ maar alleenlijk Buttez/ Melk en Eperen eten/ schoon zy sich dagelijks met Brandewijn/ Mee en Biez opbullen/ dat zy al van sich selven niet weten; daar uit dan alle baldadigheden/ ongebondenheit/ dootslagen en moorzen volgen. In de volgende week zetten sy zich tot matigheit/ eten niet anders/ dan Honig/ en Kruidgewas/ drinken Quas en Water/ wasschen in de Badstoben de sonden/ in de voorgaande week bedzeben/ weer af/ en doen zich van de Priesters zegenen. In de volgende weken eten de genen/ die pberig en aandachtig willen schijnen/ ook geen visch/ behalven des Sondags. De tweede grote vasten heeft sijn begin een week na Pingsstet/ en duurt tot aan 't einde van Junius. De derde begint met d'eerste van Augustus/ en eindigt na bezloop van twee weken. De vierde en leste vasten heeft sijn begin op de twaelfde van Nobembez/ en duurt tot aan Karsdag. In de grote vasten/ als zy biechten sullen/ kopen zy enige vogels/ en laten de zelfden weer vry en los in de lucht vliegen/ op vezzouwen dat God hen ook van hun sonden sal bezlossen.

De Russchen achten de biecht nootsakelijk tot bezsening met God; en de zelfde moet vooz de genieting van 't Abontmael geschieden. Aan pdez staat vry te biechten/ en 't Abontmael te houden als hy wil. Maar dit geschied gemenelijk omtrent Paasschen/ en ten meestendeel op Dypdag te boren/ daaz op zy dan des Zaterdag het Abontmaal ontfangen. Sy moeten/ acht dagen vooz de biecht/ hun lichaem niet hard te vasten tuchtigen/ nuttigen niets/ dan hart vroot tot hun spijs/ en quas/ en schzaal biez tot hun dzank/ die zo zuur is/ dat hy krimping in de darmen bezoozsaakt. De biecht geschiet vooz de Priesters in 't midden van de Kerck/ onder 't gewelf. De geen/ die zich biecht/ moet sijn ogen op een Beeldt/ dat daaz gestelt is/ gebest houden/ alle sijn sonden/ die hem bekent sijn/ bezhalen/ en beloben een betez leven te leiden. Hierop word hy van de Priesters vry gesproken/ die hem naaz de grootheit sijner sonde tot boete oplegt een tijt lang te vasten/ zich zo veel hondezt/ of duisent malen vooz een heilig Beelt te buigen/ sich vooz enige tijt van hun wijf 'onthouden/ (zeke/ een zware boete/ volgens Hun hete aart) of een wijl tijt de Kerck niet te betzedden/ maar buiten de deur te blijven; en indien deze boete noch niet genoech is/ zo moeten sy sich met het gewijd water wasschen/ 't welk op drie Koningen dag (gelijk wy vzedelijk verhaalt hebben) gewijd/ en geschept is/ en in de Kerck tot diezgelijk gebruik bewaart word/ daaz men 't dan vooz gelt van de Priesters moet kopen.

Wat het Abontmaal aangaat/ het zelfde moet in geen Vleesch- maar Vischdagen genoten worden. Zy gebruiken het op dese volgende wijze. Zy doen vroot/ Wijn en Water te saamen. Het vroot/ dat zy daaz toe gebruiken/ moet gezuurd/ en van een Priesters Gemaltn gebacken wesen. Dit word op witte Donderdag/ gelijk ook in de zelfde dag/ daar in zy 't gebruiken sullen/ gezegent. Dat van de witte Donderdag is vooz de krankhen/ en word op dese wijze gehandelt. Zy nemen een stukje vroot/ omtrent zo

Biecht;

Gebruik
van
't Avont
maal.

groot als twee Rijksdaalders / daaz in 't midden een gekruisde Christus staet. Men zingt hier ober Agnus Dei, en spreekt 'er de zegen ober. Daar na word het middelste van dit Broot / op 't welk het Kruis staet / uitgesteken en aan stukken gesneden / en in een houte Watduif gelegd / en boben d'Altaaz opgehangen / op dat de muizen / of eenige onreinigheit niet daaz aan zou komen. Indien iemand in dit Jaaz krank word / en 't Abontmaal plings begeert / zo word een stukje van zulk gezegd Broot uit het houte Watduif genomen / daaz men drie dzuppelen rode Wijn op dzuipt / en dat men in de Kelk legt. Soms tijts giet men een weinige water daaz by / en soms tijts niet / naaz dat de krankie het zelve kan gebzuiken ; 't welk hem met een lepel toegereikt word : ja soms tijts / als de krankien geen broot in kan krijgen / geben zy hem niet anders ; dan een weinige Wijn. Maaz als men / in d'openbare gemeenschap / den gezonden in de Kerk het Abontmaal toereikt / zo nemen zy een klein root Brootje / zo groot als een Rijksdaalder / 't welk van gestalte als het boozgaande is / en uitgesneden word. Zy breken hier af zo veel stukjes / als 'er zijn / die het Abontmaal sullen nuttigen / broeken het in rode Wijn / en in laan Water ; want sy seggen dat het bloet en water / 't welk uit Christus zijde gebloten is / sonder twijffel noch wazijn is geweest. Zy zegent dit Broot / en geloben daaz beneffens (gelijk de genen van de Roomsche Kerk) dat dit Broot / en deze Wijn warelijk in Christus Vleesch en Bloet verandert. Zy geben 't den genen / die 't nuttigen sullen / met een lepel in / en seggen daaz beneffens : Dit is Christus waerachtig Vleesch en Bloet ; dat voor u, en voor veelen gegeven word, tot vergeving uwer zonden, 't welk gy, zo dikwils als gy het zult nemen, tot Christus gedachtenis zult doen. God zegen u. Enige Kusschen / en booznamelijc de genen / die zich booz oprecht en boozom uitgeven / het Abontmaal ontfangen hebbende / begeben zich tot de gehele dag te slapen / om van gelegentheit tot zondigen bezijd te zijn. In de volgende Zondag ontfangen zy van de Priester in de Kerk / ook een stukje van 't gewijd broot / daaz het middelstok / of kruis uitgesneden is / 't welk zy eten / en dat / gelijk zy boozwenden / een gabe en teken van de gemene Christelijc liefde onder hen betekent. Zy geben ook iets van 't Abontmaal aan de kleine krankie kinderen : maaz aan de genen / die ober de seben jaren out zijn / word het volkomenlijc toegereikt ; want zy seggen dat de mensch na sijn sevende jaaz begint te sondigen.

Gebruik
van
't Avont-
maal aan
de kran-
ken.

De genen / die sich met eedzweeren besondigt / een doodslag begaan / en sich niet gebiecht / of enige andere grobe sonden begeben hebben / nuttigen niet het heilige Abontmaal / dan als zy in hun uitezste leggen te zieltogen. Aan de krankien / die buiten alle hoop van leven zijn / reiken zy het Abontmaal toe / gelijk ook het leste Olfeset : en dan mag de krankie geen meers middelen gebzuiken / maaz God alleen booz hem laten zorgen. Zy geben dan ook niet meer aan hem 't eten / 't en waaz hy ogeneschijnlijc weer zondanige krachten bezkreeg / dat men weer zekere hoop tot zijn gesontwording schepte. Doozts / enige rijc lieben / op hun ziekbedde seggende / en van hun leven wanhopende / gebzuiken het heilige Abontmaal / en / daaz op d'ozbeining en stant van Abont aannemende / doen zich seheren / met salben in-
wpen /

wopen / en sich in Moniks gewaad leggen. De genen / die soodanig Seraphynsch kleed (gelijk sp' noemen) aangengomen en aangebaan heeft / nioc in acht dagen geen geneesmiddelen / noch spijjs gebruiken : want sp seggen dat hy dan in d'ordening en staat der Engelen is ; en indien soodanige ziekte / tegen yders hoop / weez geneesen / en gesont word / zo moet hy sijn belaste voldoen / sich van sijn Ehtegenoot scheiden / en sijn leven in een Klooster bezijten.

In de Kerken zijn een grote menigte van Beelden / die aan de wanden hangen ; en de voornaamsten daar af zijn die van de Heer Christus / van Maria / en van S. Nikolaas / die sp voor hun Doozstander plachten te achten. Odez heeft in de Kerk sijn eige Beelt / booz 't welk hy sijn gebeden doet / en dat naaz 't bezmogen van de Meester / somtijts met gout en pazeelen beziert is. Als iemand zo groffelijc gesondigt heeft / dat hy bannenswaardig is / zo word sijn Beelt ook uit de Kerk gedaan ; 't welk hy dan boozraan in huis moet gebzuiken / zonder het selfde weer in de Kerk te mogen bzingen. Zp hebben niet alleenlijc hun Beelden in de Kerken / maar ook in hun huisen / Stoben en Kamers / en hebben / in hun gebeden / hun ogen steers daar op gebest. Als sp bidden willen / steken sp een of twee lichten aan / en plachten de zelfden booz het Beelt vast / daaz uit dikwijls bzant ontstaat / als sp vergeten het licht uit te doen. D'een Kusch / in 't huis van een ander Kusch komende / geeft eerst aan sijn God d'eer / en bid sijn Gospodi. Want als hy / als een stommie intredende / fiet om naer eenig Beelt / dat gemeentlijc aan de wand hangt ; en indien hy 'er geen bind / zo vzaagt hy aan de genen / die in huis zijn / of 'er niet een God is / en zo haast hem enig Beelt aangewesen word / neigt hy sich daar booz / en zegent zich. Daar na keert hy sich tot de genen / die in huis zijn / spzeekt hen aan / en bericht sijn saken.

De Russchen hebben in hun Kerken noch stoelen noch banken : want zp moeten al staende / of nedergelintelt / of ter aerde leggende / en niet sittende / hun gebeden en Gopsdienst verrichten. Sp willen geen Orgel noch andere gereetschappen van Musijk in hun Kerken sijden / en seggen dat die dingen / die geen leven hebben / God niet konnen lozen ; en als men hen op de Psalmen / en op Davids boozbeelt wijst / zo zeggen zp / dat sulks wel in 't Oude / maar niet in 't Nieuwe Testament gebzuikelijc heeft geweest. Sp hebben echter de Musijk in hun huisen / en byeenkomsten geleden. Maar dewijl zp in de Kabacken en Kroegen / gelijc ook op de straten de selfde tot alle ontucht en gepheite gebzuikten / zo dee / ointrent bysien twintig jaren geleden / de Patriarch alle de Musijkinstrumenten der Kabaks speelbers / die men op de straat bezegende / aan stukken slaan / en daar na den Russchen de Musijkinstrumenten verbieden / en wel vijf wagens vol uit de huisen halen / die hy over de Ribier de Muskuwa dee boeren / en daar verbzanden. Doch men bindt nu noch by beele Gzooten / Liefhebbers van de Musijk / en die Poolse Musikhanten hebben / die haer op verscheide Instrumenten leeren spelen / en oock singen.

Beelden
in de Kerk
ken.

Instru-
menten
van Mu-
sijk by de
Russchen
verbo-
den.

Tweeënveertigste H O O F T - S T U K.

Wederlegging van de dwalingen der Russchen in hun Godsdienst, door zeker autentijk geschrift aan de Patriarch of Aartsvader overgelevert.

Dis berre van de Godsdienst / en de Verplichten der Russchen / daar wy / tot wederlegging van hun dwalingen / een authentijk geschrift by sullen boegen / 't welk certijts door de Hofprediker van de Heer Gzaaf Woldemar is ingesfelt / gelijk het selfde / als een besonder Werk / aan my medegedeelt is : dewijl daar uit de meeste en gewichtigste Geloofsstukken van de Godsdienst der Russchen begrepen konnen worden. Dit Geschrift dan is van dese inhoud.

Van Godes genade onsen Prince
WOLDEMAN CHRISTIANI,

Grave tot Sleeswijk en Holstein, Heer tot Tassing, Wallen, Rosening en Lingelbal, antwoordt aan u vromen Joseph, Patriarch van Mosko, en aller Russchen geschrift, het welke ghy aan onzen Prince in de Russche spraak hebt toegezonden, ende ons gisteren den 22 April, dezses tegenwoordigen Anno 1644te Jaars, van den Translateur is ter handt gestelt geworden.

Dat u vroomen Joseph, Patriarch in Mosko, en aller Russchen, yets van onse begeerte aen sijn Zaerliche Majesteit is ter ooren gekomen, daer aen en twijffelen wy niet. Wy hebben verscheide reysen by sijne Zaerliche Majesteit om onse onslaginge en afficheyt aengchouden, en selfs voor ons, en onsen H. Vaders Afgesanten; en in dier voegen infantelijk begeert, dat sijne Zaerliche Majesteit ons nevens de selve Gesanten, met alsulken eer en vriendschap wilde aflaten, gelijk als wy opgenomen en hier ingevoerd zijn, en is sulks uyt oorlike geschiedt, dat men de Tractaten, die met onsen H. Vader zijn geslooten gesloren geworden, op anderen en vreemden verstandt belieft te trecken; oock ten uyttersten sich bemeyt, om van ons te begeeren, daer van

wy ons genoegsaem verfekert hebben gehouden, dat sulks noyt in dit punt en soude zijn gekomen, of van ons gevegrt zijn geworden; gelijk als sulks uyt de brieven van sijne Koninklijke Majesteit, aen sijne Zaerliche Majesteit geschreven, genoegsaem is gewaerschouwt geworden: wat nu sijne Zaerliche Majesteit daer toe heeft bewogen, om onsen H. Vader sijne Koninklijke Majesteit, het gantsche Koninkrijk, en ons defen schimp aen te doen, dat en weten wy niet, nademael sijne Koninklijke Majesteit, nochte wy, niets tegen sijne Zaerliche Majesteit als alle vriendelijckheit hebben voorgenen, ofte ons verklaert, soo sien en merken wy 't doch handtafelijck, wat voor dank dat onsen H. Vader heeft, dat de selve ons herwaerts gesonden heeft, die het anders aen middelen nimmer en soude ont-

ontbroken hebben, om ons Vorstelijken te onderhouden, en wijders te voorzien; want sijne Koninklijke Majesteit het voorsker daar voor heeft gehouden, door dien sijne Zaarsche Majesteit selven, dat wy tot de selve sijne Zaarsche Majesteit afgelaten, en heenen trocken mochte. In drie onderscheyden malen door sijne Gezanten instantlijk heeft begeert, als soude sijne Zaarsche Majesteit daer door een sonderbare vriendschap bewezen worden, ofschoon sijne Koninklijke Majesteits aflating aldus vergolden wordt; maer hoedanig dat het doenmaels van sijne Zaarsche Majesteit is gemeeynt geweest, dat stellen wy aen Godt, die zal noch gewislijken sijne Zaarsche Majesteit eens soodanig beroeren, dat hy sien sal, of hy recht of onrecht gedaan heeft. En dewijle ons wel bekend is, dat ghy by sijne Zaarsche Majesteit veele verneugt, soo bidde wy u, dat ghy by sijne Zaarsche Majesteit wilt aenhouden, dat de Heeren Gezanten soo wel als wy, eetsdaags met zulken eer en vriendschap mogen afgelaten worden, gelijk als wy opgenomen zijn. Aangaande dat wy in uw schrijven van hartneckigheyt beschuldigt worden, dat weten wy, dat sulks niet met goede redenen kan gesejdt worden, ten ware dat men ons in ons Christelijke geloove, de van Godt vereischte bestandigheidt soo lasterlijken wilde noemen; wy weten dat niemant in geestelijke zaken, over den menschen het gebiedt heeft, als maer Godt den heiligen Geest, die een yder ter waarheit leydet, die hem in sijn woordt gaerne volgt en leyden laet, en verleent aan die selve standvastigheit; Ook en is ons niet onbekent dat in die zaken, die Godt en de saligheit betreffen, men Godt meerder moet gehoorsamen als de menschen, nademaal hy alleene een Godt is die helpen kan; en een Heer die den doot kan verlossen; het magh eenig Potentaat of Heer zo hoog van geboorte, en zo machtig van landt en lieden wezen, als de selve immermeer soude konnen wesen, zo en kan doch den selven niemant van den eeuwigen doot verlossen; en hoe souden wy ons onderstaen te handelen, tegen het gene dat doch al lange voorheenen, tusschen sijne Koninklijke Majesteit en sijne Zaarsche Majesteit is richtig gemaakt en vereefft; gelijk als zulks genoegzaam, zo wel uit het schrijven van sijne Koninklijke Majesteit, al uit de daar op van sijne Zaarsche Majesteits geveene antwoords, en alze uit de beiderzijdte groote Heeren Tractaten, kan gezien worden, en dat alhier aan deze plaate in een vreem verstandt getrocken wordt; maer of zulks te verantwoorden zy, dat weet Godt, en onzen H. Vader, en wy willen daar andere

Christen Potentaten van oordeelen laten, en die andere Christen Potentaten zullen ook alle daar neven oordeelen, of wy met billikheit hartneckig mogen genoemt worden, als zy zullen sien deze schrift, die wy tegenwooraan u inleveren, waarinne dat om confideratie meerder wordt nagegeven, als wy oit zoude gedaan hebben, wanneer ons dit van te vooren te wete ware gedaan, het welke wy nu vernemen moeten; maer dat zulks als nu ingaau, geschiedt om sijn Zaarsche Majesteit te bewijzen, dat wy, voor zo veel het immermeer mogelijken is, ons gaerne na sijn Zaarsche Majesteit voegen willen; daaromme zo wilt, na het verstandt dat u van Godt gegeven is, bedenken, of sijne Zaarsche Majesteit den tijdt sijnes levens, wat grooter van yemant zoude konnen begeeren, als het geene van ons begeert wordt, onaangezien het selve by U L. voor een zeer kleine en geringe zake geacht wordt, sijne Religie en geloove te veranderen, gelijk wy zulks, de wijlen men verscheide malen tot ons gezegt heeft, wy konde sijne Zaarsche Majesteit wel lichtlijken een zoo geringes te gevallen doen; daar uit kan afnemen, zo acht men nochtans het selve by ons voor een zeer groote zake, en men houdt de lieden die om tijdelijken welvaart, en om eenen aanzien tegen haer weten en geweten, en onovertuigt uit Godes Woordt, hare Religie en geloove, den menschen te gevallen, veranderen, voor lichtveerdig en verachters. En wy geven u te bedenken, zo wy Godt niet en soude getrouw wesen, hoe zoude wy sijne Zaarsche Majesteit konnen getrouw zijn, wanneer deze geslootene zake tot sijn gewenschte einde ware geraakt, en sijne Zaarsche Majesteit aenstonts daer op ons bevoolen hadde van hier te reyzen, tot dienst van sijne Zaarsche Majesteit, en deszelfs lant en lieden, en wy ons geweigert hadden, zo waren wy alsdan niet alleen hartneckig, maer ook voor onverstandig te achten geweest, daar wy als nu van zulks vry zijn, en by yder een die in toekomende dit zal leeren, een goet oordeel en gedachten sullen hebben, van een noemwaardige standvastigheyt, op dat ghy dies niet-tegenstaende sien mooght, waer op dat onse standvastigheyt in Religie, en gewetene zake gegrondt zy. Soo hebben wy op u ingezonden wedetleggenschrift, op volgende wijze ons tegen-bericht klaerlijk willen betoonen, en zijn verferkt dat het selvige uit Godes heylige Schrift, in zulker maten genoegzaam beantwoordt is, dat ghy lichtelijk daar uit zult zien konnen, waar inne dat het onderscheit van uwe, en onze Religie bestaat, en wat ons beweegt om geen vreemde aan te nemen. Wel is waar dat wy van

sijne Koninklijke Majesteit, onzen hartelijk lieven Heer Vader niet gelast en zijn om ons in eenige disputatien, noch in wereldlijke, noch in geestelijke zaken in relaten, in overdenkinge dat die groote zake en punten, zo onzenhalven zijn oppgerecht, hate volkomenheit alrede bereikt, en nergens dan maar aan het kussen des Kruis, en daar op verprokene Corufation en gebreekt, welke by sijne Zaarische Majesteit onzen Heer Vader willig heeft versproken, soo ras wy met de Koninklijke Heeren Afgezanten, by sijne Zaarische Majesteit zoude aangekomen zijn, dat het zelve zoude voltrocken worden, en wy verzekert zijn dat ons, als mede onze liden en dienaren gene overlaf in Religions en Geloofs-zake zoude geschieden, en zijn alzo dieswegen geen disputen vermoedende geweest; maar om dat het by u niet en zoude mogen dat aanzien gewinnen, als of wy niet en wisten wat dat wy gelooven, of dat wy van ons rechte en wate geloove geen verzekeringe in ons gemoedt en hadden, zo hebben wy voordezemaal u antwoordt willen geven, doch met dese aanhangende protestatie en voorbedinge, dat het zelve onzen Heer Vader sijne Koninklijke Majesteit met sijne Zaarische Majesteits geslootene Contracten, en het Hoofwerk niet in het geringste, tot prejudiitie, nadeel of schade gereiken magh, het welk een zake voor sijn zelf is, en hier mede niet te doen en heeft. Uw gantsche geschrift dat ghy vroomen Patriarch hebt laten ingeven, kan in twaalfstukken afgedeelt worden in den aanvank, daar van vermaant ghy ons na uwe vriendelijke groetenisse, daar voor wy ons in billikheid bedanken, dat wy sijne Zaarische Majesteit gehoorzamen zoude, en ons omdoopen laten, en in andere strijdige punten over de Religie met u vereenigen zoude, zo wilde sijne Zaarische Majesteit ons alle liefde en eere bewijzen, als sijnen eygen Soone, en ons sijne Dochter de Sarevna, ofte Groorvorstelijke Princesse *Irena Michailovna*, tot onse echte Gemalinne trouwen laten: daer op wy tot antwoordt geven, het heeft sijn Zaarische Majesteit in sijn schrijven aen sijn Koninklijke Majesteit, onsen Heer Vader, niet alleen versproken en beloof, ons, als sijnen selfs eygen Soon aen te nemen, en te houden, maer insonderheydt oock, na dat wy ahier gelukkig aengekoomen waren, en sijn Zaarische Majesteit vijftentwintigsten en dertighden Ianuary besochten, met sijn Zaarische Majesteits handt en mondt verseeckert, dat sy ons soo lief en weerd houden wilde, als sijne Zaarische Majesteits eygen Kinderen; maer van vereeniginge der Religie, ende om doopen, gantsch

niet gesprooken; waeromme wy ons daer op oock wederomme tegen sijn Zaarische Majesteit alsoo verklaerde, dat wy ons tegen de selve sijne Zaarische Majesteit alsoo behooenen wilde, als een Soone toelstae en behoort, en sijne Zaarische Majesteit in alles wilvaerdigh te zijn, soo verre het selve Godt niet en vertoornt, onsen Heer Vader niet en beledigh, en ons geweten niet beswaert en soude worden. En om wijders onse schuldige gehoorlaemheydt tegen onsen Heer Vader te bewijzen, niet liever gewenscht en begeert, als dat tusschen de beyde groote Heeren geslooten Huwelijcks-contract sijn gewenschte voortgang mochte bekoomen, ende tegen sijne Zaarische Majesteit ons alsoo betoont, gelijk als onsen Heer Vader ons bevoolen, en wy ons selven sijn Zaarische Majesteit toegeseydt hebben, naest Godt den selven te gehoorfamen, ende wenschen het selven oock noch meermaels. Maer dat wy daeromme ons geloof soude verloochenen, sal nimmermeer geschieden, naedemaal dat geene saecke op de gantsche wereldt, hoe lief detelwe u oock wesen mach, ons soo lief niet worden en kan, dat wy daer door van de eenmaal erkende en bekende reyne waarheydt ons soude bewegen af te treden; want naedemaal wy in ons geweten verseeckert zijn, en uyt Godes Woort genoeghaem bewijzen kunnen, dat onse Religie de rechte oude Apostolische Religie is, gelijk wy hier nae betoopen sullen. soo souden wy tegen Godt den Heyligen Geest handelen, en oock tegen het getuygenis van ons eyge conscientie, wanneer wy lichtveerdigh en onbedachter wijs van het selve aposteerd, ende afweecken. Den grondt en fundament van onse Religie en geloove, die wy hebben en behouden, is, dat wy in die dingen, die de saligheydt betreffen, niet aen en nemen, als het geene in de Heyligen Bijbel, als Godes eygen Woort, het welk by ons door sijne Propheten in het Oude Testament, en door de Apostelen des Heeren Christi in den Nieuwen Testament heeft beyde en mondelinge laten predicken, en daer nae schriftelijken opstellen laten, daer inne duydelijken te vinden is; want den Bijbel is Godes eygen mandament ende bevel, het welk wy in alles moeten gehoorfamen. Want gelijk men het bevel van een Grooten Vorst en Heer niet en moet verachten, maer nae het selve leven; hoe veel te meer moet men dan houden dat in Godes mandament, dat is den Heyligen Bijbel, begrepen is: daerom soo noemt Paulus den selven in den Brief tot den Galaten, aen het sesde Capittel, dat deselve is een regel ofte richtsnoet, na de welke alle de geene, die daer na leven, sullen de barm-
 here

van de
1. Schrif-
uur.

hettigheyt en vrede, of saligheyt bekomen sullen. Soo haest als een goet Bouwmeester sijn recht-snoet ofte maer-stock verlaet, soo en bekomt het gebouw sijn rechte forme niet: alsoo oock wy, als wy den regel des Goddelijcken Woords vetlaren, soo dwalen wy in den Godsdienst. Dacromme heeft oock Godt seer hardt en strenge door sijnen Dienaer Mose gebooden, by Deut. in het vierde en twaelfde Capittel, dat wy tot sijn Woordt, in den Bijbel begrepen, niet toe doen, noch niet daer van af doen sullen, maer dat alleene houden, dat sy ons in het selve gebooden heeft. Paulus seydt in den Briefaen de Galaten, aen het eerste Capittel; Alwaer't dat hy selve, ofte een Engel uyt den Hemel haer anders predicken soude, als hy haer te voren gepredickt hadde, ende oock in sijne schriften betuyght hadde, die souden zijn anathema, of vervloect: ende Apocal. aen't twee-entwintighste Capittel, Soo iemandt toe doet by her geene in den Bijbel begrepen is, op die souden Godt toe doen de plagen, die in desen boeck beschreyen zijn; en soo iemandt van de woorden deses Boecks soude afdoen, van dien souden Godt afdoen sijn deel van den Boeck des levens, ofte hem uyt den Hemel verstooren, Salomon seydt in het dertighste Capittel; Alle woorden Gods zijn louter: en doet niet tot Godes Woordt, op dat hy u niet en straffe. Desen Bijbel ofte Godes Woort is oock volkomen her herr, het kan de verstandige kloek maken, en de oogen verlichten. Paulus seydt 2 Timoth. Capit. 3, dat de Heylige Schrift ons kan verstandigh maecten ter saligheyt, alsoo dat de menschen Godes volkomenlijck tot alle goede werken onderwesen; en by Acto. aen het twintighste Capittel, seydt Paulus, dat hy sijn Schoorders alle den raedt Godes, hare saligheyt betreffende, hadde bekent gemaect; en voeghr daer by, dat hy sijn gantsche leere uyt Mose en de Propheten genoomen heeft; waer neenen oock Christus Iesus de Soen Godes, alle sijnne toehoorders wijst op Schriftuur, en seydt by Iohannes aen het vijfde Capittel; Ondersoeck de Schriften; want sy is die van my, en mijne leere getuyght. Alsoo hebben oock de heylige Apostelen op het groote Concilie binnen Iersalem, Acto. aen het vijftiende Capittel, en Paulus by Acto. aen het seventiende Capittel, haer leere eenigh, ende alleen op de Schrifture grondet. Dit is nu den eenigen grondt van onse Religie, en alles wat in desen fundament der heyligen Bijbel te vinden is, dat nemen wy geerne aen, en verseeckeren u, dat niet een eenigh punt in onse Religie begrepen is, dat niet met klare en duydelijcke letteren en

woorden, uyt den Heyligen Bijbel kan bewezen worden: en soude wy dan noch van soodanige welgegronde Religie afgaen, soo en handelen wy niet alleen tegen ons eygen geweten, maer oock tegen Godes bevel, die men meerder moet geloorsamen, als de menschen. Acto. 5 Capittel, en maecten ons deelachtigh aen den vloek en harde straffe, die Godt de Heere soodanige menschen in de vooer-aengewefene plaetsen is dreygende. Soo dat ghy vroomen Patriarch, oogenschijnlijcken sien mooght, dat wy nu onse Religie niets voor en nemen, dan alleen her geene in den Bijbel ende Godes Woordt begrepen is, en betracht daer by, dat onse lieve Heer Vader, sijnne Konincklijke Majesteyt in Denemarcken en Nootwegen, ons nimmermeer tot sijnne Zarsche Majesteyt en soude gefonden hebben, om ons mer de groote Vorstelijke Princeesse *Irena Michailowna* te vertrouwen, wanneer hy uyt den Bijbel niet en hadde geweten, dat twee personen van verscheide Religie nae Godes toelatinge seer wel vereenigen konden; want dat heeft sijnne Konincklijke Majesteyt seer wel gedacht, en ons niemighmalen voorgעהouden, wat Paulus seydt, 1 Cor. aen't sevendende Capittel, dat de Geloovige man is geheylicht door de ongelooivige vrouwe, en de ongelooivige vrouwe wordt geheylicht door de geloovige man; anders waren uwe kinderen onreyn, maer nu zijne reyn, en de woorden Petri Cap. 3. wanneer twee verscheide Religie t'samen komen, soo sal de Geloovige een goet leven leyden, op dat de andere, die aen het woordt niet en geloofst, daerdoor mach gewonnen worden, wanneer die siet uwen heyligen wandel in de vrees des Heeren. Hoewel dat dese spreucken niet eygentlijck van nemen, maer van behouden spreecken, soo kunnen evenwel deselve alhier niet onbequaemlijck aengetoogen worden; te meer, dewijlle Godt in den Ouden Testamente her oock alsoo gegeven heeft, dat een geloovigh mensch een ongeloovig ten houwelijck nemen mocht, gelijk te sien is Deut. 21. daer het Godt de Isracliten heeft vry gestelt, dat sy de evangene Heydensche vrouwen wel mochten trouwen. Sulcks bewijst oock de exempelen van Iuda, Gen. 38. en Ioseph, Gen. 41. Capit. Heeft het dan mogen geschieden, dat een geloovige, ofte ongelooivige, ofte Heydensche heeft mogen trouwen, hoe veel te meer kunnen die geene, die beyderzijds door de dierbare verdiensten Iesu Christi, des Soons Godes, verhoopen saligh te worden, Met sulcke en diergelijcke gronden heeft ons onsen lieven Heer Vader bewoogen dese reyse nae der Mosco aen te nemen, daer uyt ghy sien en mercken kunt, dat wy oock in wereldlijcke

laecc

saecten niets voor en neeme, het koomde dan met Gods Woordt over een; hoe veel weyniger fouden wy doen in saecten, die eygentlijcken onse saligheyt betreffen, daer uyt ghy besluyten mooght, dat onse Religie in Godes Woordt wel gegrondet is, en dat het by verlies van de saligheyt onmoogelijk is daer van af te gaen. Neven Godes Woordt, in den Heyligen Bijbel vervattet, hebben wy oock het Symbolum Apostolicum, het welke de Apostelen selven geschreven hebben, daerom me wy het oock aenneemen als Godes eygen woort. Wy hebben oock het Symbolum Nicaeum, en het Symbolum Athanasii, die wy aennemen, niet als een rechtsnoer van ons geloove, maer om dat de selve met den Bijbel, ofte Godes Woordt, over een komen; maer zo daer wat inne is, dat met den Bijbel niet over een en komt, dat en kunnen wy niet een goet gemoedt niet aan nemen; want alle menschen kunnen dwalen, maer Godt en sijn woort is waerachtigh, Rom. 3. ja het is onmooghlijk dat hy liegen of bedriegen kan, Hebr. 6. Daeromme sijn wy even zo wel, als de Grieckse Kercke, van den Paus van Rome, als van den rechten Antichrist, afgetreden, wijl die veele dingen ingevoert heeft, die den heyligen Bijbel tegen sijn, en dat geen menschen doen en moet; want de Propheten hebben gesproocken, gedreven zijnde door den Heyligen Geest, 2 Petr. Cap. 1. maer de Apostelen hebben op een sichtbare wijze den heyligen Geest ontfangen op den Pinxterdagh, Actor. 2. die ons in alle waarheydt geleydet heeft, Iohan. 14. en haer als te vooren gestelt en gefeydt, wat sy geleert en geschreeven hebben; waeromme Paulus seydt in den zweeden Timoth. Cap. 3. dat alle de schriften der Propheten en Apostelen van Godt ingeblasen sijn, daeromme sy niet en kunnen dwalen. De andere Vaders, die na de tijden der Apostelen geleest hebben, hebben uyt de Schriften der Propheten en Apostelen genoomen, wat dat sy goets gedacht hebben: en zo wijdt deselve met den Bijbel over een stemmen, hooren wy seer geerne, maer veerder niet. Uyt desen gront dan maecten wy sulcken onderscheydt: Eenige schriften sijn van den heyligen Geest, sonder eenigh middel ingeblasen ende ingegeven, als de schriften der Propheten, der heylige Apostelen, en heylige Euangelisten Matthei, Marci, Lucas, Iohannes, Pauli, Petri, Iacobi, over de welke den heyligen Geest op een sichtbare wijze is gegoten, Actor. 2. en haer het herte om te bedencken, den mont om te sprecken, en de handt om te schrijven, gevoert heeft, 2 Pet. 1. Dese schriften nu sijn dat fondament, regel, en rechtsnoer der Christelijcke Religie, Een-

ge schriften sijn oock wel geschreeven van mannen, die den heyligen Geest hebben gehad, maer niet in sulcken maten als de Apostelen, als van Basilii Magni, Gregorii Nazianzenus, Iohannes Chrysostomus, en diergelijcken, welke schriften wel goetd zijn, maer de selve en sijn niet wijder te gelooven, als die met den Bijbel over een stemmen; want den heyligen Geest haer op soodanige wijze, als de Apostelen, niet en heeft voorgeschreeven, maer sy hebben het selve uyt den Bijbel moeten nemen, en daer op grondvesten. Wie dit onderscheydt der schriften niet en weet, die en kan in sijn Religie niet verleeckert sijn. Daer uyt ghy dan afnemen meught, hoe voorfichtig dat wy met onse Religie omgaen, als oock met de Artijckelen van ons geloove; en dat het over sulcks onmoogelijk is van sulck eene welgegronde Religie af te treden, het welke wy op het eerste punt van uwe schriften niet hebben willen laten te antwoorden.

Het tweede Capittel.

Voor het tweede seght ghy vroomen Patriarch, dat wy ons voor Christenen uytgeven, daer wy doch het rechte volkoomen Christen geloof niet en hebben, en ons in veele Artijckelen afdeelt, als het Artijckel van de salighmaeckende Menschwerdinge onses Heeren Godes en Salighmaeckers Iesu Christi; in welck Artijckel oock selven de Paus in eene meninghe met de Griecken nae by de vijf hondert jaren is geweest. Hier op antwoorden wy: Wy geven ons voor Christenen uyt, ende en twijffelen oock geen sins, dat wy het Christelijcke geloove geheel en volkoomen hebben, gelijk als ons dat selve van de heylige Apostelen en Propheten beichreeven is: en daer is niet een Artijckel des Geloofs, die in onse Vergaderinge geleert wordt, dat niet gelijkformigh is, even met de selve woorden als het den heyligen Geest met de handt sijner Apostelen beschreven heeft. En wat de menschwerdinge onses Salighmakers Iesu Christi aengaet, die gelooven wy van grondt onses harten, en seggen soo wanneer den Soone Godes ons vleesch en Bloed niet en hadde aengenomen, uyt den lichamen van den Maget Maria, soo en konde geen menschen saligh worden; want soo leert ons den Bijbel by Ioannes Capittel 1. dat eenige woordt, of de Soone des Vaders is vleesch geworden, en heeft de menschelijcke nature aengenomen, en in den 1 Timotheum Capittel 3. De verborgentheydt der Godsaligheyt is groot, Godt is geopenbaert in den vleesche,

Van de
Mensch-
werdinge
Christi.

en Hebr. capittel 2. De Soone Godes heeft heersaet Abrahams aengenomen, en is ons vleesch en bloed deelachtigh geworden, gelijk als de jonge kinderen; maer sulcks heeft hy tot dien eynde gedaen, dat hy ons soude saligh maken, gelijk als hy van hem selfs geuyght, Matth. 18. De Soone des Menschens is gekomen om saligh te maken dat vellooren was, en Paulus 1 Timoth. 1. spreekt: Dit is een getrouw woordten aller aenneminge waerdigh, dat Iesus Christus in de wereldt gekomen is, om de Sondaren saligh te maken; dat is nu den grondt van onse gantsche saligheyt; dat de Soone Godts om onsen wille is mensch geworden, en voor ons aen het Kruyce is gestorven; want door sijnen doot heeft hy vrede gemaect, door sijn bloed aen den Kruyce, en door sijn bloed hebben wy de verlossinghe, namentlijcken de vergevinge der sonden; om onsen wille is hy tot sonden geworden, die van geene sonden geweten heeft, op dat hy door hem gerechtveerdicht worden voor Godt, 1 Corinth. capittel 5. daerom oock Christus selven seydt, Ioh. 13. capittel, dat hy ons ten jongsten dagen uyt den grave wederom sal opwecken, door sijne Goddelijcke stemme, als hy ons toegeseydt heeft, Ioh. 5. Dit is nu kortelijcken onse leere van Christo, soo schrijven de Euangelisten en Apostelen daer van, en soo gelooven wy oock daer van, soo verre als ghylieden nu oock dat selve geloof, soo sijn wy in den grondt van onse saligheyt eens. Doch wat de Papisten daer van leeren of gelooven, daer mede en bekommeren wy ons niet, maer blijven slecht by Godes Woordt.

Het derde Capittel.

Van het
Symbolum Apo-
stolicum.

Voor het derde seght ghy, dat oock op de algemeene Concilien, de Roomsche Papisten te gelijk met de Grieken dat Symbolum Apostolicum, van de Apostelen selfs geschreven, hebben aengenomen; wat dit derde aengaet, soo weten wy ook wel, dat de Roomsgefinden het Symbolum Apostolicum met u aengenomen hebben, op de seven Concilien, en wy beroemen ons, gelijk wy dan in het naefte hier voorgaende Capittel geseydt hebben, dat wy het Symbolum Apostolicum oock aennemt, en houden het daer voor; dat het de Apostelen selven geschreven hebben. Ia wy schatten het soo hoogh, dat niemant onder ons voor een Christen aengenomen worde, die het selve niet van buyten kan, en het sal niet licht een kind van seven jaren onder ons gevouden worden, die het Symbolum niet van buyten kan opseggen; wy

gelooven oock de seven algemeene Concilien; dat is dat Symbolum Apostolicum alle tijdt behouden en geapprobect hebben, soo dat wy dan noch hier inne van u niet zijt afgedeelt, maer gelooven soo wel aen Godt den Vader, aen Godt den Soone, en aen Godt den Heyligen Geest, als ghy.

Het vierde Capittel.

Voor het vierde seght ghy, hebben de Papisten en Grieken veele invoeringe en insettingen wegen de Kercklijke ordinnantien, en wegen de verkerkinge des geloofs der Kercken, eenstemmigh gegeven en bestemt hebben, daer op antwoorden wy, dat wy Godt lof leer wel weten, wat de seven algemeene Concilien beslooren hebben, het eerste dat genoemt wordt Nicanum, is gehouden geworden in den Staat Nicad, in het Landschap Bithinia, onder den Keyser Constantinus Magnus, Anno Christi 325, in het welke vergadert zijn geweest driehondert en achteen Bischoppen, door de welke uyt den Bijbel tegen den godtloosen Arius is bewesen geworden, dat Christus niet alleen een mensch, maer oock een ware Godt zy, dewijle hy selfs seydt by Ioh. Capittel 8. Eer dat Abraham was benick, en Paulus getuygheit van hem in het 9 capittel tot de Rom. Christus is uyt den Vadersen, soo veele het vleesch aengaet, en te gelijk oock Godt geloof in der eeuwighheyt; daeren tegen Arius, die de Godtheyt Christi loochende, is uyt of van de Christelijcke gemeynte yerwesen. Het tweede algemeyne Concilie is gehouden geworden onder de Keyser Theodosio, in de Stadt Constantinopolen, Anno Christ 381, in het welke de Bischoppen bewesen hebben, dat den heyligen Geest een ware Godt zy, dewijle den Apostel seydt in den eersten tot den Corinth. cap. 12 dat den heyligen Geest den eenigen Godt is, die daer alles in allen werket, en is aldaer veroordeelt geworden, die Macedonius, die de Godtheyt des heyligen Geestes verloochende, en hebben daer en boven afgeschraft alle de tempelen der Heydensche Afgoden, het Heydensche Offer, en het godtloose Vasten-avondt Feest van Bachi. Het derde Concilie is gehouden geworden te Ephesen, onder den Keyser Theodosio Junior, Anno Christi 431, alwaer tweehondert Bischoppen vergadert zijn geweest, de welke bewesen hebben, dat de Heere Christus wel Godt en Mensch, doch maer een persoon is, dewijle Paulus seydt, 1 Corinth. in t achtste capittel. Wy hebben maer eene Heere Iesum Christum, door wien alle dingen zijn, en wy door hem,

en; Timoth. capittel 2. Daer is een Middelaer tusschen Godt en de Menschen, den mensche Jesus Christus, en aldaer is veroordeelt geworden Nestorius, de welke leerde dat in Christo twee naturen, en oock mede twee personen waren. Het vierde Concilie is gehouden in Calcedonien, onder den Keyser *Martiano*, Anno Christi 452. alwaer vergaderd zijn geweest feshondert en dertigh Bisschoppen, door de welke uyt den heyligen Bijbel is bewesen geworden, dat in Christo twee naturen zijn, de menschelijke en Goddelijke, en dat de menschelijke in de Goddelijke niet verandert en is; wijle Petrus in sinen eerste aen 't vierde capittel, die beyde naturen uyt druckelijck onderscheydet, wanneer hy seydt dat Christus voor ons geleden heeft, in het vleesch, en is aldaer veroordeelt. *Eutiches*, die valscheleijk leerde, dat in de menschwerding Christi, de menschelijke nature, in de Goddelijke verandert is; en dar Christus alleene Godt, en geen mensche genoemd magh worden. Het vijfde Concilie is gehouden van den Keyser *Justinianus*, in de Stadt Constantinopolen, Anno Christi 552. alwaer dat de samen-vergaderde Bisschoppen uyt den heyligen Bijbel bewesen, dat de Duyveln geene hoope meer en hebben, om immermeer de saligheydt te bekomen, dewijle Christus seydt by Matth. aen het 25 capittel. Gaet wegh ghy vervloecte, in dat eeuwige vuur, dat de Duyvel en sijn Engelen bereydt is; en zijn aldaer veroordeelt alle die valsche Leeraeren, die daer tegen predickten. Het sesste algemeene Concilie is gehouden geworden onder *Constantino Quinto*, Anno Christi 680. in de Stadt Byzantio, alwaer de Bisschoppen uyt Godes Woordt bewesen hebben, dat, gelijk in Christo twee naturen, alsoo oock twee willen zijn; de Goddelijke en menschelijke. de Goddelijke willen hebben sy bewesen, Matth. 11. daer de Heere Christus seydt: Niemand kent den Vader, dan den Soone, en die het den selven Soone sal willen openbaren: de menschelijke willen hebben sy bewesen, uyt de woorden Christi, Matth. 26. mijn Vader soo het mogelijk is, laet desen Drinkbeker voorby gaen, doch niet gelijk ick wil, maer gelijk als ghy wilt; en zijn aldaer veroordeelt de Monothebetens, die het tegendeel hier van leerden. Het sevende algemeene Concilie is gehouden onder den Keyser *Jeremi*, Anno Christi 788. in de Stadt Nicmas, alwaer beslooten is, dat men beelden in de Kereke soude mogen hebben, niet dat men de selve soude aembidden, maer tot een gedachtenisse der Heyligen. Dir zijn alsoo de seven algemeyne Concilien, en wy nemen gaerne aen wat op de selve beslooten, en vast gestelt is, dewijle sy hare meyningen uyt den Bijbel genomen en bewesen hebben; hoewel uyt het besluyt van het laeffte Concilie, naderhandt sulck een misbruyck is gewesen, dat men

de beelden aengebden heeft, het welke Godt daeromme toegelaten heeft, dewijle de Bisschoppen hare meyningen hier over niet uyt Godes Woordt en hebben genomen, gelijk de anderen. Soo gevarelijcken isst in Geloofs-sake yets aen te nemen, dat in Godes Woordt niet en is gegronder: by aldien ghy vroomen Patriarch, door uwe Inferingen, Ordonnantien en Bevestingen des geloofs, dese Artijckelen mijnet, die de heylige Bisschoppen op de Concilien, uyt den woorden Godes beslooten hebben, soo zijn wy oock daer in mer u eens. Doch siet yet wat anders meynen, soo zijn wy besorght, dat ghy de selve Concilien niet recht in uwe spraecken vertaelt en hebt; wy daer en tegen hebben de selve in de Grieckeche spraecke, in de welke de selve gehouden en geschreven zijn.

Het vijfde Capittel.

Voor het vijfde seght ghy, hebben de Pa-pisten en Grieken te gelijk ingestelt, dat'er maer eenen Doop, een Gelove, en een Voor-biddinge der heylige verborgentheden, aengenomen soude worden, en het hoogheerde Avondmael, met gesuurt Broodt, en Wijn met water vermengt, en niet met ongesuurt broodt, en soude bedient worden, en seght dat ghy veele van dese dingen, in uwe boecken uyt het Griecks vertaelt, by u hebt. Wat dit vijfde betreft, dat ghy eenen Doop, een Gelove en voorbiddinge der Goddelijke verborgentheyt, in het hooghwaerdige Avondmael, na uytwijfinge van de voornoemde Concilien geloofst, daer aen doet ghy oock recht; want Paulus seydt met klare woorden, in den Brief aen den Ephes-capittel 4. Een Lichaem en een Geest, een Heere, een Doop, een Geloof, een Godt en Vader onser allen, die daer is over alles; dit gelooven wy even soo wel als ghy, niet om dat het de Concilien seggen, maer om dat de Concilien het selve van Paulus genomen en geleert hebben; want de Concilien die en mogen niet meer seggen, als her geene in de Bijbel staet; wacromme Evagrius Lib. 2. capittel 16. Origenes over het derde capittel aen den Romeynen, Athanasius in het boeck tegen de Heydenen, Chrysofomus in zijn dardiende Predicatie. over het eerste boeck Moses, Epiphanius Narchi vijf en seltighste eenstemmigh schrijven, dat in de Concilien dit gebruyck is geweest, dat den Bijbel midden op de tafel is geleyt geworden, om aen te wijfen dat niemant yets seggen soude, dat niet in de selven begrepen was; maer dat ghy hier by voeght, dat het heylige Avondmael des Heeren, met gesuurt Broodt moeste gehouden worden, en met Wijn die met water gemengt was; daer op antwoerden wy: dat het welgelooffelijck is, dat Chri-

Van het
Avondt-
mael.

flus suurt broodt by de instellinge des Avondmaels gebruyckt heeft; want hy het selve ingestelt heeft, als hy met sijne Jongeren het Pascha at, gelijk Matth. 26. met klare woorden staet; als de Twaelve aten, namentlijk het Pascha; Doe nam de Heere het broodt, danckte, &c. nu moesten sy by het houden des Pascha geen gesuurt broodt gebruycken, als Godt bevoelen heeft, Exod. 12. Soo hebben wy evenwel die bescheydenheydt, dat wy gaerne toegeve, dat men gesuurt broodt neemt, dewijle wy in den heyligen Bijbel geen klaer bevel en hebben, dat wy noodwendigh ongesuurt broodt sullen nemen; want de heylige Euangelist. ende den Apostel Paulus, 1 Cor. 11. die noemen het maer broot, sonder wijder beschrijvinge, daer aen laten wy ons genoegen, ende en willen niet wijfer wesen, als den heyligen Geest, en stellen sulcks eenen iegelijcken vry, of hy gesuurt ofte ongesuurt broodt nemen wil; want en willen, noch en mogen niet tot Godes Woordt, noch af, noch toe doen, op dat wy de vloecken en straffen Godes niet deelachtigh en worden. Wat nu den wijn aengaet, wy willen liever klaren wijn gebruycken, als de selve met water vermengen; want Matth. 26. en Luc. 22. seggen beyde, dat in de kelek de vrucht des wijntocks geweest is; maer van water en gedencen sy niet. Daeromme blijven wy liever by de heylige Schriftuur, en den Bijbel, als Godes eygen zijnde, daer door soo kunnen wy het alderleekkerste zijn.

Het seste Capittel.

Dat wy onse Religie van Christus, en de Apostelen nagevolgt hebben.

Voor het seste voeght ghy dan daer by, dat ghy sulcks alles van de heylige Apostelen, en van den heyligen Apostolisten Vicarius ontfangen hebt; maer die te Rom en in Italien, Longobardien, Tirol en Germanien, die hebben sulcken geloove en belijdenisse gemaculeert en bedorven. Wat dit seste aengaet, dat ghy seght, alle van de heylige Apostelen, en van de heylige Apostolisse navoigters ontfangen te hebben, daer op mooght ghy weten, dat wy ons veel meer betoemen kunnen, dewijle wy niet eenen titel ofte letter in geloofs-saken aen en nemen, die niet uit Christi eygen mont, en uyt de schriften der Apostelen genoomen is; en houden het voor een gewetens saecke het alderminste te seggen in Geloofs-Artijckelen, het gene in Godes Woort niet en staet; maer dat ghy hier by voeght, dat den Paus naemaels tot Rom en in gantich Italien, Tirol, Longobardien en Germanien sulke belijdenisse bedorven heeft, daer op antwoorden wy, dat wy niet en kon-

nen onigelden, wat den Paus gedaen heeft, maer beklagen veel meer, dat de Papisten geene conscientie en hebben, en haer niet ontsien Godes Woort te verkeeren; en wy zijn daeromme oock met perijckel van lijfen leven van haer afgewecken, en seggen haer openlijcken in de oogen, dat den Paus is den mensch der sonden, en het kindt des verdelts, van het welke Paulus voorsyft heeft, dat komen soude, en de leere der Apostelen verderven, als'er staet in den tweeden Theisal. in het tweede Capittel.

Het sevende Capittel.

Voor het sevende, beklaeght ghy vroomen Patriarch, dat wy leeren en gelooven, dat Godt den heyligen Geest niet alleen van den Vader, maer oock van den Soon uytgaet. Hier op antwoorden wy u, dat'er niet klare oogen geschreven staet by Ioh. 15. dat den heyligen Geest van den Vader uytgaet, maer dat hy van den Soone uytgaet, dat en staet met dese woorden en letteren niet in de Schriftuur. Daerom wanneet iemandt vraeght, of wy gelooven, dat dese woorden in de heylige Bijbel staen, dat wy gelooven, dat den heyligen Geest van den Soone uytgaet, soo seggen wy neen, wy en gelooven het niet; want wy zijn verseeckt, dat dese woorden in den heyligen Bijbel niet te vinden en zijn; maer soo iemandt vraeght, of den heyligen Geest oock is de Geest des Soons, soo wel als des Vaders, soo seggen wy ja; want den heyligen Bijbel die spreeckt alsoo, Rom. 8. Wie den Geest Christi niet en heeft, die en komt hem niet toe: en in den Brief tot den Galaten, Capit. 4. Godt heeft den Geest sijns Soons in onse herten gesonden. Sal ons iemandt verder vragen, of den Soone soo wel den heyligen Geest uyt sendet, als den Vader, soo seggen wy ja; want den Bijbel die spreeckt alsoo, Iohan. 15. Als den Trooster sal gekoomen zijn, namentlijk den heyligen Geest, beyde den Geest des Vaders, ende des Soons; en den Vader en de Soone senden de selven in de herten der menschen die te verlichten; maer dat hy van den Soone uytgaet, dat en willen wy niet seggen, dewijl den Bijbel alsoo niet en spreeckt; want het zy verre van ons, dat wy van Godes Woort gaen. Doch is die langdurigen strijd tusschen de Grieksche ende Roomsche, maer een school-twist en woorden-strijdt geweest, daer door sy de Kercke niet en hadde behooren ongerust te maecken. Hoewel dat'er oock eenige onder de oude Grieken geweest, als Hilarius, lib. 12. die van de heylige Drievuldig-

heydt gefeydt hebben, dat den heyligen Geest van den Vader en Soone gelijk uyt gaet. En is desen strijd tusfchen de Griekfche en Roomsche Kercke, nae dat de felve ettelijke hondert jaren geduurt heeft, eyndelijcken Anno Christi 1441, op het Concilie te Hoiets, in her byzijn van Bifcary, Patriarch van Griekenland, bygeleydt, alsoo dat men fpreecken mocht hoe dat men wilde, als maer de meeninge cenderley was. En wat willen wy hier in oneenigh zijn, laet ons veel liever Godt den Vader, en den Soon aenroepen, dat die den heyligen Geest in onse herten fender, dat die ons verlichte, en alles leeren, en op effene bane leyde; om nae Godes behagen te doen, gelijk als David heeft gebeden, Psalm 143. en zijn wy alsoo in desen punct de rechte meeninge oock eens.

Het achtste Capittel.

Van de
Beelden.

Voor het achtste, vroomen Patriarch, beklaght ghy u, dat wy de heylige Beelden, die ghy uyt de oude Infertingen hebt in uwe Kercken en huysen, dar wy die geene eerbiedinge en doen, noch in eeren houden. Hier op antwoorden wy aldus: Wy konnen de Beelden seer wel lijden, beyde in onse Ketcken, en in onse huysen, wanneet de felve van Christelijcke en geoorlofde dingen zijn, en insonderheydt van geestelijke faecken. Want Godt heeft aen Moses selfs gebooden, Exod. 25. dat hy twee goude Cherubim maecten soude over den Genaden-floel in het Alderheylighste, en Numeri 21, seydt Godt: Maect u een metalen Slange, en stelt die tot een teecken; wie deselve aensiet, die sal geneesen: welck Beeldt Christus selfs gedenckt, als een figure, die op hem geduydet was, Ioh. 3. Daer waren oock veelderley beelden van Granaten, Lelyen, Palmen, Offen, &c. in den Tempel Salomons, 1 Reg. 7. ende Godt wees Moses op den Bergh Sinay een afbeeldfels van de Hutte des Bescheyts, die hy maecten soude, Exod. 25. alsoo heeft Godt oock door voorbeelden en figuren aen de Propheten toekomende dingen geopenbaert, als te sien is by den Propheet Efaia, Cap. 6. Ezech. 7. En wat is de gantsche heylige Openbaringe Iohannes anders, als afbeeldfels van roekomende dingen. Hoe fouden wy dan de Beelden verwerpen? Ten anderen, verbieden wy oock aen onse Volckeren, dat sy de behoorlijke Beelden geenfins belachen ofte befotten fullen, op dat daer door niemandt inbeeldinge krijgen mochte, dat wy daer door verachten ofte befotten die dingen, die daer door beduydet worden, nademaal wy

weten, dat ons Paulus bevoolen heeft, dat wy de swacke verdragen, en vriendelijck met deselve omgaen fullen, 1 Theffal. cap. 5. Ten derden, konnen wy oock wel toegeven, dat men de Beelden soo veel eere aendoet, als men anders, uytgefondert den heyligen Bijbel, eenige Historie aendoet, dewijle het selve in de Beelden vertoont word, dat in de Historien beschreeven is; doch een boeck sei men ergens aen een teyne en fuyvere plaets, en men neemt dat in teyne handen, en men leest daer inne; alsoo kan men de Christelijke beelden aen teyne plaetsen feten, en de felve met gelegentheydt en believen aenschouwen, op dat men de Historie en dingen in dachtigh worden, die daer inne afgebeeldt zijn. Ten vierden, men moet deselve niet aenbidden; want dat heeft Godt verbooden, die men oock meerdet moet gehoosamen, als de menschen, Act. 17. cap. 5. ende Godt fpreect by Efaia, cap. 42. Ick en wil mijne eere geenen anderen geven, noch mijnen roem den Beelden ofte Afgoden: dat is, ick wil niet dat de Beelden ofte Afgoden geloofft fullen worden voor de weldaden, die ick den menschen bewesen hebbe: en Deut. cap. 5. Ghy en fult u geen beelden, noch gelijkenisse maecten, noch van 't geene dat boven in den Hemel is, noch van 't geene dat beneden op der Aerden is, noch van 't geene dat in 't water onder de Aerde is, dat ghy die aenbiddeet ofte dienet. Soo ras als nu een beeldt aengebeeden word, of het schoon aen hem selve goet ware, soo ras wort eene groote afgoderye daer uyt. Ten vijfden, soo en moet men oock Godt de Heere door de beelden niet aenbidden, waer mede haer de menschen ten huydigen dage verontschuldigen; want een sulcken dienst noemt Godt de Heere voor afgoderye. Michas by Iudic. c. 17. die gaf geldt daer toe, daer uyt een beeldt gemaect wicdt, niet om den Duyvel, ofte aen eenen vreemden Godt, maer om den waren Godt daer door te eeren, soo dat hy niet vrolijken herte seyde: Nu sal my de Heere, die den Hemel en de Aerde gemaect heeft, zegenen; en de Daniten, Iudic. 18. die vragen dit beelt om raedt, en bekoomen tot antwoordt: De Heere is met u op uwe reyse; soo dat sy niet den Duyvel, noch geenen vreemden Godt in dit beeldt en hebben willen eeren, maer den waren Godt, wiens beeldt het zijn soude; evenwel soo hadde Godt de Heere een mishagen daer aen. Desgelijken mede, als Moses 40 dagen en 40 nachten op den berge by den Heere was verblijvende, en de vuur-kolompe des nachts, en de wolcke-kolompe des daeghs haer niet meer sien en lieten. soo meynden de Israelften, dat sy recht en wel fouden doen, dar sy de tegenwoordigheyt Godes door een ander beeldt

beeldt verthoonden ende representeerden , op dat , wanneer sy het selve aenschouwen zouden , zy des te vieriger in haer Godtsdienst zijn mochten . Daerom soo maecken sy een gulden kalf , wel niet tot dien eynde , dat sy het kalf Goddelijke eere bewijzen wilde , maer dat sy den waeren Godt door dit beeldt aanbieden ende eeren mochten , die haer uyt Egyptenlandt geleydt hadde , daeromme liet oock Aaron uitroepen , als het kalf gereedt was , Morgen is het Feest des Heeren ; maer Godt hadde gantseh geen welgevallen in sulcken dienst , maer strafte de Israeliten seer hart daeromme , soo dat de Heere drie duysent man liet omkomen , ende wilde haer gantschelijck verdelgen , soo haer Moses niet verbeeden hadde , Exodus. 32. en David Psalm 106. gelijk oock Stephanus , Act 7. dat Godt de Heere deze eere voor hem niet aengenoomen heeft , als aen hem deze eere geschiedt ; maer dat de Israeliten afgoden-dieners daer door geworden waeren . Een gelijkenisse hebben wy in de Koninck Ieroboam , de welke oock Godt de Heere maer sijn gantsche doen door beelden-dienst wilde eeren , maer het wierdt hem tot een groote zonde , I Reg. cap. 12. ende hy moeste sijne soone Abiu , daeromme verliesen , ende hy zelfs wierdt daeromme van den Heere geplaegt , dat hy sterf Cap. 14. Ten zefsten zoo volght oock hier uyt , dat men hem voorde beelden niet buygen ofte vernederen zal , ende wat diergelijken meer zoude konnen zijn , want Godt zeydt Ezai. 45. dat voor hem alle knyen zullen buygen . ende niet voor eenigh beeldt . Christus wordt deze als een zondertlinge ende Goddelijke eere , die geene Creature toebehoort , toegeschreven by Phil. 2. ende seght my , wat voor een Propheet , ofte welcken Apostel heeft immermeer eenigh beeldt zoodanige eere aengedaen . ende wy behooren doch in haere voetschappen te volgen , als Paulus zeydt , I Cor. 10. weest mijne navolgers als ik Christus navolger ben , daer mede gy niet te min meught bemerken , dat de beelden niet van Christo ende Apostelen , maer van de menschen in her nieuwe Testament zijn ingevoert geworden , zoo zullen wy u kortelijck uyt geloofwaerdige mannen verhalen hoe de beelden haer oorspronck gekregen hebben . Her eerste beeldt in her nieuwe Testament , is gemaect van die vrouwe , de welke Christus van den bloedganck verlost heeft , Mart. 9. want Eusebius lib. 7. cap. 14. verhaelt dat sy tot Cæsarea voor haer huys , beyde des Heeren , ende oock haer eygen beeltenis van metael gegoten , heeft opgericht , niet om het selve aen te bidden , maer tot een gedachtenisse ; en Eusebius seydtr vorder in het selvige Boeck , dat hy tot sijn tijden her beeldt

des Heeren Christi ende van de heylige Apostelen , by veele vroomen lieden in haere huysen gesien heeft , Het selve gedenckt oock Athanasius in sijne schriften over den 118 Psalm , onder den Keyser Constantinus Magnus , 380 Iaren na de geboorte Christi , heeft men begonnen het Kruyce Christi op die maniere te maken , gelijk als het op uwe Russche Kercke gevonden wordt ; als Nicepo getuyght , lib. 17. cap 30. maer ten tijde Constantinus Magnus , A. 330. heeft men eerst begonnen inwendigh de Tempelen te vercierien , insonderheydt als men de gedachtenisse vierden van de heylige Martelaers , gelijk Gregorius Nazianzenus getuygt , maer aengebeden en heeft men de selve in die tyden noch niet , want Chrysofomus die schrijft , Wy hebben de beelden der vroomen tot dien eynde , dat wy de deugden der selver gedachtig konnen zijn : ende Gregorius Magnus , die A. 600 geleefth heeft , die schrijft in sijn sevende boeck aen Serenum , dat het tot Masilia de menschen vlijtig soude vermanen , dat sy de beelden niet en soude aanbieden ; ende in het leste Concilie . Anno 1680 gehouden , is uytdruckelijcken geordonneert , dat men de beelden in de Huysen ende Kercken behouden mochte , maer geensins die zelve aanbieden . Het sevende algemeene Concilie , Anno 788 tot Nican gehouden , is verhandelt , en tegen Godts woord , en tegen alle voortige Concilien en alle de Vaders , hebben geordonneert , dat men wel de beelden niet en soude aanbieden , maer die eere , kusse , omvangen , ende voor die selve nederbuygen soude . Uyt dit Concilie hebben hier na de Paffen van Rome alle haer afgoderije gesmeed , en geseyd dat men door de beelden kon saligh worden , ende wanneer men de selve op eenige wonden leyde , dat men daerdoor genesen konde worden , gelijk Adrianus ende Marson schrijven uyt dit leste Concilie . Hebt gy Russen oock niet alleen uwe beelden , maer oock dat bekomen , dat ghy de zelve kuffer , omvanght , a voor de zelve kruyce , ende nederbukt , ende aen haer de krachten van te helpen , ende door de selve zalig te worden , toeschrijft . Nu betuygen wy u , door het bitter lijden Iesu Christi , die ons beyderzijds van de helle verlostet , dat ghy willer toesien welke Religie in dezen zal de oudste en de rechte zijn , d'uwe ofte d'onze , Wy houden het met de beelden , gelijk als het gehouden is in de Christelijcke Kercke in de geboorte Christi , na de eerste 800 Iaren ; gy daer en tegehoudet het met de beelden , so als het op de algemeyne Concilien verordineert is , tegen Godes woordt , ende tegen de voortige Concilia . Voor al , heylige Vader , vermanen wy u door Iesum , dat ghy selfs oordeelen wilt ; welke

het meeste met de leere Christi over een stemmet, het geen dat in de eerste 300 Jaeren na Christi geboorte is geleert geworden, ofte het geen dat daer nae cert is ingestelt geworden.

Het negende Capittel.

Kerkelijke Ordonnantien ende Ceremonien.

Voor het negende, vrome Patriarch, soo beklaecht ghy u, dat wy de infettingen ende Kerckelijke Ordonnantien hebben laten vallen. Hiet op antwoorden wy: By aldiën wy door de Kerckelijke Ordonnantien de Christelijke Ceremonie by den Godsdienst, als ergens in eenigh landt soude mogen gevonden worden, wy ontblooten het hoofd, en knielen neder, als wy Christus onsen Heere sullen aenbidden, gelijk Paulus seydt Phil. 2. wy gaen met groote eerbiedinge tot het weerdige Avondmael, en bereyden ons met vasten ende bidden daer toe, op dat wy het heylige lichaem ende dierbare bloedt Jesu Christi weerdighlyk ontfangen mogen tot onser saligheyt, gelijk ons Paulus vermaent in den eersten aen den Corinth. cap. 11. Onse Copulation, ofte trouwen, geschied aldus: De ondertrouwe personeen worden in den naeme der hooghegeloofde heylige Drieuldigheyt voor de gantsche Christelijke Gemeente te samen gegeven den geestelijken stand, moet een besondere kledinge hebben, die eetbaer is, en den Geestelijken wel staet: doch dese en diergelijke Ceremonien gebruyken wy alleen tot dien eynde, op dat alles in de Christelijke Gemeenten, eerlijck ende ordentelijck soude mogen toegaen, dewijle dat Godt is een Godt van orde 1 Cor. cap. 14. wy nemen oock geerne alle Ceremonien aen ende veroordeelen die niet, wanneer de selvige niet overgeloovigh en tegen Godts woordt en zijn; want onder Ceremonien ende Geloofs artijckelen is dit onderscheydt: De Artijckelen des geloofs, als de leere van de heylige Drieëenigheyt, van de heylige Doop, van het heylige Avontmael, die zijn noodigh ter saligheyt; maer de uyerlijcke Ceremonien, die daer by werden gebruyckt, die en dienen maer tot aendaer, ciereaed, ende order; als by exempel: Dat wy in het Avontmael het gezegende broodt ende den gezegenden wijn, ende met het broodt ende wijn het water lichaem ende bloedt Christi ontfangen, dat is een geloofs Artijckel, ende nootwendigh ter saligheyt, maer of wy het selve des morgens ofte des avonts, sittende, staende ofte nederknielende ontfangen, dat en is maer een uyerlijcke Ceremonie, die ter saligheyt niet noodigen is, daeromme gebruyckt men sulcke Ceremonien, die de meeste aendagt en

erbidigheyt meede brengen; ende op die wijse ende maniere moet men oordeelen van de gantsche Christelijke leere, dar men de Ceremonien ofte ordre niet soo hoogh en achtet; wanneer dat alle volkeren ende natien dat deden, dat zoude zeer goedt zijn. Van de Prierstelijke orde, ende van den heyligen Doop, ende van de Ceremonien die daer by gebruyckt worden, sal hier na in her 12. en 13. Cap. gehandelt worden.

Het thiende Capittel.

Voor het thiende, vroomen Patriarch, soo klaecht ghy, dat 1517, een Doctor van onse Duytse Natie, *Martin Luther*, ende daer na *Calvinus*, ende die ghy in 't eynde van u schrijven gedenckt, *Michael Servetus*, haer geopenbaert hebben, die groote confusie ende scheuringen gemaect hebben door haere valsche leere, om dat de selve veele tegen het Euangelium, en tegen de algemeyne Concilien geschreven hebben. Hier op antwoorden wy, dat wy met *Calvinus* niet te doen en hebben, dewijle hy geleert heeft, dat in het Heyligh Avontmael het wesentlijke lichaem ende bloedt des Heeren niet tegenwoordigh en is. Tegen Christi eygen woorden, *Matth. 26.* neemt ende drinkt, dat is mijn bloedt. Met *Servetus* hebben wy noch veel minder te doen, nadien hy geleert heeft, dat de Heere Christus geen ware Godt en zy, tegen de woorden Pauli, *Rom. 9.* Christus is Godt hoogh geloof in der eeuwigheyt. Daer en boven zijn het geene Duytschen geweest, als ghy meynt; want *Calvinus* is een Fransman geweest, ende *Servetus* een Italiaen. Ende dewijle desen *Servetus* soo Godslasterlijck geleert heeft tegen den Persoon des Heeren Iezu, die wy voor eenen waren Godt houden, ende het selve gelooven. Soo seggen wy, dat hy niet alleen regt te Geneve, A. 1553. op de Marckt is verbrant geworden. Wat nu *Luther* aengaet, deseive heeft uyt gewichtige oorsaken begonnen den Paus van Romē uyt Godes woordt tegen te gaen en te wederleggen; want hy, als een man in den heyligen Bijbel ende in de Grieksche schrijvers seer wel ervaren ende wel belezen, wel merckten dat den Paus met sijnen geschooten hoop, tegen Godes woordt ende algemeyne Concilien leeden; want als Godt seydt, ghy zult my alleene aenbidden, *Matth. cap. 4.* dan seydt den Paus, ghy sult bloeken, steenen en menschen aenbidden. Wanneer Christus spreekt tot de Apostelen en Bieght-Vaders: Om niet hebr ghy niet ontfangen, om niet sult ghy het weder

Van Dr. Luther.

der geven, Matt. 10. dan spreekt den Paus, ghy sult de vergevinge der sonde, de genade Godes, ende den Hemel selds om geldt verkoopen, en die het meeste geldt geeft, sal de beste plaats in den Hemel hebben. Wanneer Godt spreekt, dat de verstorvene zielen der rechtveerdigen zijn in Godes handt, cap. 3. in het Paradijs, Luce 23. in den schoot Abrahams, Luce 16. soo seyt de Paus, dat de zielen der verstorvene rechtveerdigen in het Vagevuur zijn, en die en konnen nimmermeer daer uyt komen, soo ghy my geen gelt en geeft. Wanneer den heyligen Geest seydr, 1 Tim. 3. cap. oen Priester sal eender vrouwen man zijn, soo seydr den Paus, den Priester en sal geen wijf hebben, het is hem saliger, dar hy tien hoeren heeft, als een echte vrouwe. Wat dunckt u, vroomen Patriarch, heeft Luther niet recht gedaen, dat hy den godtloofen Paus, die hem tegen Godts Woordt opstelt, en hem selds als Godt verheft, 2 Theisal. cap. 2. tegengesproken heeft? en soudet ghy niet even het selve willen doen, als enen vroomen man, wanneer dat iemandt Godt in 'r aengesichte tegen spreeken soude? ja vryelijck ghy soudet sulcks doen; want om die selve reden zijt ghy oock te voeren van haer afgeteden. Hoewel nu dezen godtzaligen man recht hier in gedaen heeft, dat hy den godtloofen Paus tegengesproken heeft, soo en zijn wy doch in hem niet gedoopt, begeeren oock niet, dat ons andere Luterische noemen zal; want wy zijn in Christi gedoopt: Christi leere hebben wy, en willen Christenen genoemt zijn, als Paulus seydr, 1 Cor. cap. 1. ghy en zult niet zeggen, ik ben Paulus, ick ben Cephas, ick ben Christus: is Christus gedeylet? is Paulus voor u gekruycticht? of zijt ghy in Pauli name gedoopt? &c. Wy en nemen oock sijne schriften niet wijder aen, als dezelve met den Bijbel overeenstemmen, of hy schoon een Engel ware, Gal. cap. 1. Soo en heeft oock Luther geen bloed-vergieten aengerecht, maer alle tijdt geleert, dat men de Overheyt moet gehoorsamen, dewijl deselve het sweert Gods niet te vergeefs daegt, Rom. 13. wanneer de selve niet gebieden, dat tegen Gods gebodt is. Aftor 5. maer de Paus heeft zelven alle Koningen en Potentaten opgeruyt, dat sy het reyne woordt Gods, en ware Christenen souden uytroeyen; wanneer deselve sijne godtloofse leere tegen zijn: sulcks heeft hy gedaen, en doet her noch, oock door aendrijvinge des Duyvels, die een moordenaer is van den aenbegiunc.

Het elfde Capittel.

Voor het elfde, vroomen Patriarch, zegt ghy, dat Lutherus de Vasten heeft verworpen. Hier op antwoorden wy: Vasten noemen wy uyt Godes Woordt, eertelijck, wanneer hem een mensche hoedet van overdadigh drincken en eten, nae de vermaninge Christi, Luc. 21. Wacht u, dat uw herten niet beswaert en worden met eten en drincken. Op dese wijze houden wy het vasten soo noodigh, dat wy seggen met Paulus tot den Gal. cap. 5. en tot den Ephesi. cap. 5. dat geen vrac noch dronckaert het Koninckrijcke Godes be-eten sal. Vaster ghy-lieden nu op die selfde wijze, soo doet ghy recht ende billick. Ten anderen, soo noemen wy oock met de heylige Schrift vasten, waeneer een mensch ofte gantsche vergaderinge en Natie, haer, in tijde van Godes toorn, op gesette dagen, van eten en drincken onthouden, gelijk als Ester met het Ioodsche volck gedaen heeft, Esth. cap. 4. als mede de Koning te Ninive met sijne Onderdanen, Iona cap. 3. Op dese manieren vasten menighmael Landen en Rijcken, en onsen lieven Heer Vader heeft veelmalen in sijn Landen ende Provintien sulcke vasten laten uytgeschrijven, gelijk oock by desen Sweedtschen Turckchen inval, op dat de gantsche Natie des aendachtiger en vieriget mochte zijn tot den gebede. Vaster ghy-lieden oock op dese wijze, soo doet ghy na Godes bevel, en nae het exempel der Heyligen. De vasten is oock aen hem selds niet quaet, noch oock van Godt den Heere niet verboden, maer veel meer gebooden, wanneer het op dese wijze, die Godt gebooden heeft, geschiedt, en tot dien eynde, om de lusten des vleeschs daer doorte remmen, Livit. cap. 16. Aen den tienden dage der sevende maent sult ghy uw lichamen kalsijden, dat is, ghy sult vasten. Oock wijder, wanneer het geschiedt tot dien eynde, dat het een zeker teecken zy van onse smerten en zorgen, Psalm 35. Als sy kranck waren, tooch ick enen sack aen, en droeg leed met vasten en bidden van herten. Voor het derde, dat het ons een aenrickelinge zy tot boere; en tot het gebed, op dat wy des te aendachtiger soude konnen bidden, Toel cap. 1. Heyligh een vasten, roept de gemeente te samen, vergadert de Oudtsen, en alle inwoners des landts, ten huys des Heeren uwes Gods, &c. Ten vierde, moet oock een sulck vasten uyt waren geloove geschieden, anders is het maer sonden, Rom. 4. Want door den geloove zijn wy verskerct, dat ons vasten Godt aengenaem zy, niet, om dat wy ons van spijs

Vaa de
Vaster:

en dranc onthouden, maer om Jesu Christi wille, die in onse herte woont, en wegen het bevel Godes, die ons sulks heeft geboden, dat ons voornemen soude zijn, om ons leven te beteren, sonder het welke het maer een grouwel is, Esaia capittel 58. daer de menschen Godt vragen: waeromme vasten wy, en ghy en siet het niet; en Godt antwoordt, wanneer ghy vastet, soo doet ghy uwen willen, dat ghy twislet en kijvet; maer soo men wil vasten tot dien eynde, om daer door wat by Godt den Heere te verdienen; soo is sulck vasten maer een afgoderye, als te sien is aen den Pharifeus, by Luc. capittel 18. die daer seyd: Ick vaste tweemaal in de weke, &c. die daeromme oock niet gerechtvaardicht, maer veroordeelt wordt, om dat hy hem hier op beroemden; soo her ten anderen geschiedt om van de menschen aengesien te worden, soo en is het niet anders als geveynstheydt, als Christus selven leert, Matth. capittel 6. En soo voor het derde het gelooft niet daer by en is, en het voornemen om sijn leven te beteren, soo en is het Godt de Heere oock niet aengenaem, Zach. capittel 14. staet: Ghy en hebt my niet gevast doe ghy vastede, maer doet recht, soo en sult my vasten; daer en boven soo moet men by het vasten dese regels in acht nemen.

Ten eersten, in het ware vasten, dat in Godes Woordt geponderd is, moet men hem niet alene van de spijs, maer oock van den dranc onthouden: gelijk als Daniel van hem selfs getuyght, in sijn boeck aen 't tiende Capittel, dat hy niet geeten en gedroncken heeft, en insonderheydt soo heeft hy hem onthouden van den Wijn.

Ten anderen, die vasten wil na Godes Woort, die moet hem niet alleen des morgens, maer oock des avonds van spijs onthouden; soo dede Daniel in het tiende Capittel, de vroomte Ester bidde Mardocheam: gaet heenen, en vergadert alle de Joden die tot Susa zijn, en die sullen om mijnent wille vasten, en niet eeten noch drinken in drie dagen en drie nachten, en ick en mijne Maeghden sullen van gelijken vasten, Ester Capittel 4. De Koninck te Ninive, mer sijn Onderdanen, die vasten oock, alsoo hy een gebodt liet uytgaen, dat noch Menschen, noch Vee yets soude smaken, nocht geen water drinken, voor een gefete tijdt, Jona. capittel 3: hoedanigh het huydendaeghsche Vasten, dat aen veele plaetsen geschiedt, hier mede overeen komt, dat weet een yegelijk, &c.

Ten darden, soo en moeter geen onderscheydt in de spijs werden gemaect, alsoo dat men het eene soude eeten, en het andere verwerpen, gelijk huydendaeghs geschiedt, dat men het vleesch te eeten verbiedt; maer daeromme des te meer allerley andere leckere heetjens eet, dat men boeter of melck niet en wil

riecken noch smaecten; maer de olye de volheydt gebruyckt, want sulck een vasten, en is ten eersten niet als een Ongoddelijcke insettinge der menschen, en niet wy, maer Paulus, 1 Timoth. capittel 4. noemt het een Duyvelsche Leere, welck hart woort wy geensins en soude willen, noch derven gebruycken, soo het Paulus niet en gebruyckte, want hy seyd: 1 Timoth. capittel 4. den Geest Godes seydt klaerlijck, dat in de leste tijde veele sullen afvallen, van het gelooft, of van de ware leere, en verleydende Geesten aenhangen, en de leere der Duyvelen, en gebieden te onthouden van spijs die Godt geschapen heeft; want alle creaturen zijn goet, en daer en is niet verwerpelijck, dat met danckfegginge ontfangen wordt. Ten anderen zijn Christi eygen woorden, Matth. capittel 11. Wat den monde ingaet, dat en verontreynicht de menschen niet, maer wat ten monde uytgaet, als vloecken, sweeren, &c. en by Luc. capittel 10. gebiedt hy ons te eeten, alles wat ons voorgeset wordt, en Paulus eerste Corinth. capittel 10. Alles wat op de Vlesch-mart te koop is, dat etet. Ten darden leert Paulus, dat sulcke dingen van Christo afgeschafft zijn, wanneer hy seyd, Collos. capittel 2. En laet u niemant veroordeelen in eeten noch drinken, her welke schaduwe zijn der toekomende dingen; maer her lichaem is Christus.

Ten vierden, en vint men in het Nieuwe Testament geene gefete dagen, weken, of maenden en jaren; ick vrees, ick vrees, dat ick te vergeefs aen u gearbeydt hebbe, dewijle ghy Godt bekent hebt, hoe keer ghy dan tot de behoefte, en swacke insettingen, Collos. 2. En laet u niemant oordeelen over de instellinge der Feest-dagen, of nieuwe maenden, of Sabbathen. Hier uyt soo kan men sien dat het niet recht en is, her geweten te bewaren met gefete dagen, op de welke men jareljcks vasten moet, en soo vast daer aenhouder als of de saligheydt daer aen gelegen waer, doch hier mede en wordt niet verboden, dat de wereltlijcke en geestelijcke Overheydt in Krijgh en sterrens tijden, en in diergelijcke nooden geen bestemde Vast-en Bededagen en soudens uytgeschrijven, gelijk wy hier voor aangewesen hebben uyt het Exemplaar van Ester, den Koninck te Ninive, en andere diergelijcke.

Ten vijfsden, soo kunnen wy oock seer wel lijdten, dat men omtrent den tijdt des lijdens Christi, en anders wanneer men aen den Tafel des Heeren gaen wil, matigh en nuchteren leeft, en hem t'eenemael van spijs en dranc onthouder, op dat men sijn sonde en de kracht des lijdens Christi des te beter overwege, en hem moge beproeven, 1 Corinth. capittel 11. doch geensins dat men daer uyt eenige verdiensten maecten; want alsulcke vasten en diergelijcke dingen, en

konnen

konnen geene gerechticheydt voor Godt, of eenige saligheyt by Godt verdienen, sy zijn veele te geringe daer toe, en daer en boven met veele sonden vermengt en beveleckt, Esaia capittel 64. Luc. 17. En de gerechticheydt en de saligheyt blijven een genaden-rijcke gave Godts, Rom. capittel 6. Eyndelijcken soo willen wy nu in het korte aenwijzen, uyt geloofwaerdige historien, hoe dat de vasten ten tijden Christi en de Apostelen, en by de oude Vaders, ten tijden der Apostelen is gehouden; Christus heeft gevast veertigh dagen en veertigh nachten, in het dertighste jaer sijnes ouderdoms, daer door hy sijne Goddelijke kracht en ampt heeft bewesen, dat hy die groote Propheet was, die na Moses komen soude, ende hem gelijk zijn, Deut. cap. 18. dewijle Moses oock lange gevast heeft, Exod. 32. ende alsoo op hem, te weten op Christus, geduydt is; maer sulck vasten en konnen wy niet houden, ende en worde oock nimmermeer van ons vereyecht, hier na en heeft Christus niet gevast, ende en heeft het oock aen sijne Discipulen niet bevoelen, dat sy sulcks souden doen, Matth. 9. na de Hemelvaert Christi, in de eerste dertigh Jaren, en heeft men oock niet gevast, gelijk als Paulus getuyght, Colloff. capittel 29. Tweehondert Jaren na Christi geboorte, ten tijde als Irenes Cyprianus, en Origenes hebben geleest, heeft men gevast op dese wijze, gelijk als sy selfs in hare boecken schrijven. Ten eersten, hebben sy haer des Woensdags en des Vrydags heel matigh gehouden. Ten anderen hebben sy haer op eenen dagh, van alle spijsje ende dranc onthouden, wanneer sy biechten wilden. Ten vierden, hebben sy een seer nuchter en matigh leven geleydt, de veertigh dagen voor Paesschen, maer geen onderscheydt van vleesch of visch gemaeckt, Anno 300. heeft Zozomenes geleest, de selve seydt, Lib. 3. capittel 13. dat men geen onderscheydt van vleesch en van visch sal maken, Anno 400. hebben Basilius, Ambrosius en Epiphanius, het regenwoordigh vasten met hoopen ingevoert, en meenden, men konde daer door een gedeelte van de saligheyt verkrijgen, oock heeft het seste Concilie tot Bizantien, onder den Keyser Constantinus de vijfde gehoude, Anno 680. hier van wat geordonneert en ingeselt. Hier siet ghy nu ten anderen, hoe dat her vasten al vervolgens, na de tijden der Apostelen heeft toegenomen, en verandert is geworden, daeromme soo houden wy het met Christo, en de Apostelen, en de oudste Vaders, die wel gevast, dat is matigh en nuchteren geleest hebben, doch sonder onderscheydt der spijsje, en niet tot dien eynde, dat sy daer door wilden saligh worden. Want her eeuwigh leven is en blijft een genaden-rijcke gave Godts, Rom. 6, maer om dat sy des te vieriger en aandachtiger, tot den gebede en boete soude we-

sen, konnen ende en hebben daer mede niet willen verdienen.

Het twaelfde Capittel.

Voor het twaelfde seght ghy vroomen Patriarch, dat uwe leere van Sion en Jerusalem uytgegaen is, als Esaia capittel 2. seydt: Van Zion sal de Wet uytgaen, en des Heeren Woordt van Jerusalem; onse leere daer en tegen soude sijnen aenvanck genomen hebben in Duytslandt: hier op antwoorde wy: Wanneer dese spreucke naer den letter verstaen wordt, alsoo dat door Sion Jerusalem, of de heylige Stade Jerusalem, of op een verbloemde wijze het gantsche Joodtsche landt verstaen wordt, dewijle Christus selven, en daer na de Apostelen, eerst tot Jerusalem, en in het Joodtsche landt gepredickt hebben, die aldaer oock selfs den heyligen Geest op een sichtbare wijze ontfangen hebben, Act. 2. het eerste Concilie aldaer gehouden hebben, Act. capittel 15. alwaer de Apostolen persoonelijck tegenwoordigh zijn geweest, en van daer na alle de deel en des werelts zijn uytgegaen, ende het Euangelium allen Heydenen gepredickt hebben, soo konnen wy ons veel meer beroemen, dat onse leere van Sion en Jerusalem is uytgegaen; want wy behouden, ja de schriften der Apostelen en Euangelisten volkomen en onverhindert, ende en nemen niet in de Religie aan, dat niet in de schriften en leere der Apostelen, die sy mede van Jerusalem hebben gebracht, na dat sy den heyligen Geest ontfangen hadden, gevonden wordt; ghy daer en tegen hebt veel in uwe Religie, dat de Apostelen niet mede van Jerusalem hebben gebracht; maer dat eenige Concilien en Vaders, eerst eenige hondert Jaren daer na, verordineert hebben. Heeft alsoo onse leere haren aenvanck of beginfel niet uyt Duytslandt, maer van de Apostelen selven, die selver die selve hebben beschreven, en uyt welckers schriften wy die nemen. Wy weten seer wel uyt de Historien, dat den heyligen Apostel Andreas, den Rupolamus of Russchen, kort na de Hemelvaert Christi, het Euangelium heeft gepredickt, alcer hy naer Griecken-landt verreyden, en daer na van den Edelsen Kopinck Ago ofte Ageo, aen het kruys is gehecht, gelijk Eusebius schrijft, lib. 3. cap. 1. maer ghy zijt in dien tijdt, niet lange by het Euangelium gebleeven, maer haest wederomme afgevallen, ende hebt eerst na de geboorte Christi Anno 942, het Christelijke geloove wederomme bekomen, als uwe Vorstinne Oska, mer haren Soon, den Grootvorst Wolodimerus over de Russchen regeerden, welken Wolodimer den Griekchen Keyser Basilius, ende Constantinus hare suster Anna getrouwt heeft, ende hem alsoo kort daer naer heeft laten doop-

Van de
Leere.

pen, ende het Christelĳck geloove heeft aengenoomen, uyt welke loffelĳcke linie uwen tegenwoordigen Grootvorst, sijne Zaerſche Majest. gesprooten is, ende zijt oock geheele 700 jaeren nae die tijdt vast by het geloove gebleeven, dat doemmaels in Griekenland was, ende dat ghy van den Grieken ontfangen hebt, want daer en geschiedt niets soo geringe in eenighe Rĳcken der werelt, dat van onse Historieschrijvers niet en wordt opgeteykent, op dat wy nakomelingen het selve soude mogen weten en leesen; maer in die tijdt was de Religie in Griekenland eeniger maten afgewecken van de leere der Apostelen, het welke ghy selver wel sult konnen sien, als ghy de selve tegen den heyligen Bijbel houden wilt; ende als ghy dat selve wederom uyt den Bijbel wildet verbeteren, soo hadden sijne Zaerſche Majesteyt, ende ghy een grooten loon daer voor in den Hemel te verwachten, ende een ontferselĳcken naem by alle menschen. In Duytſland is het ons even op die selve wijze gegaen, den heyligen Apostel Thomas verkondighden ons het Euangelium, geĳick Hieronymus meldet, in sijn Catologo; maer in die tijdt en wilde wy het selve niet aennemen, maer wilde liever Heydens zijn; hebben alsoo gantsche achthondert jaren daer na het heylige Euangelium moeten ontbeeren, tot dat Carolus Magnus het Keyferriĳck bequam, en ons tot het Christelĳcke geloove heeft gebracht, en doe en hebben wy het oock niet al te suyer bekomen; maer den Paus van Roomen heeft van dage tot dage, al meerder dwalinge ingevoert, tot dat wy eyndlijcken, Anno 1530. den heyligen Bijbel selve in de handt hebben genomen, onder den Keyser Karel de vijfde, en hebben uyt den Bijbel, de oude Prophetische en Apostolische Religie wederom geleert, bevinden ons oock soo wel by de woorden Christi, en der Apostelen, en de verdienste Christi daer komen sullen, dewijle Christus woorden niet anders zijn, als woorden des levens, Joh. 6. Wilt ghy oock den heyligen Bijbel doorlezen, soo sal u den heyligen Geest verlichten, en sult moeten bekennen, dat de leere in den Bijbel begrepen, alleen de ware leere is, Galat. capit. 1.

Het dertiende Capittel.

*Van den
Doop.*

Voor het dertiende seght ghy vroomen Patriarch, dat ghy gelooft, dat den Doop in de eenige algemeyne vergaderinge de Apostolische Kercke, sy tot vergevinge der sonden, en verhaelt daer by, dat uwen Doop geschiedt met drie induyckingen, na de leere der Apostelen, en na de instellinge der seven algemeyne Concilien, alsoo dat ghy by de eerste indoopin-

ge spreek: Ick Doope u in de name des Vaders, Amen. Hier op antwoorden wy, dat wy desen Doop die wy anders niet en verwerpen, al tamelijck veel daer by gedaen vinden, dat met de worde Christi niet over een en steint: Voor eerst wat het indooopen in het water aengaet, alsoo dat de uwe mit het gantsche lichaem in het water gestelt worden, daer van en hebben wy geen klaer bevel; want Christus, Matth. 28. gebruyckt het Griekſche woordt Baprizo, het welke heer induycken, maer niet onderduycken, somwijlen heet het oock soo veel als begieten, Matth. 7. daer den Euangelist seydt: De Phariſeen, en alle de Joden en eeten niet, soo sy niet van te vooren bapriſeert, en ingeduyckt en zijn; wie wil seggen, dat de Joden gantsch onder het water gedoocken zijn, eer dat sy aen de Tafel zijn gegaen; maer dat wil hy seggen, dat sy niet aen Tafel en zijn gegaen, of sy hadden van te vooren hare handen met water bevochticht en gewaschen; gelijk als Marcus het selve verklaert in de rechtvoorgaende woorden, en so seydt Christus oock tot sijne Discipulen: Gaet heenen, en doopt hem, ende en verſtaet niet den gantschen inenſche, maer alleen het hoofd. Voor het tweede, soo en seydt Christus niet tot sijne Discipulen, Matth. 28. Gaet heenen, en dooptſe in de name des Vaders, Amen. Dooptſe in de name des Soons, Amen. Dooptſe in de name des heyligen Geests, Amen. Maer hy gebruyckt dese woorden, duycken of induycken, en niet onderduycken, maer eenmael; en spreek, dooptſe in de name des Vaders, ende des Soons, ende des heyligen Geests; want van de woorden Christi, en moeten wy geenſints afgaen, en oock niet daer toedoen. Daeromme heeft oock Christus geboden, dat men de woorden in de name maer eenmael gebruycken sal, dewijle dat'er maer een Goddelĳck wesen is, doch drievoudigh in perſoonen, de Vader, de Soone, en den heyligen Geest; gelijk het de oude Griekſche Schrijvers oock hebben verklaert, daer van ghy u oock beroemt: die dan geen drie wesen in Godt en wil maken, die moet het woordt, in den name, maer eenmael gebruycken; daer ſiet ghy, hoe dat ghy van de woorden Christi afgaet; hy spreek, duyckt in, en begint; ghy spreek, duyck geheel onder. Christus seydt eenmael in den name, ghy segget driemaal in de name, tegen de eenigheydt des Goddelĳcken wens; Christus seydt eenmael duyckt in, ghy seght driemaal ick duycke u in, ende en doet het niet, maer duyckt geheel onder, Christus en seght gantsch geen Amen, ghy daer en tegen seght driemaal Amen; soo ghy dan noch uwen Doop voor de oudste wilt uygteven, soo moet ghy bewijſen, dat uwen Doop geheel met Christi woorden over een steint, het welke ghy niet doen en kont.

Het

*Het veertiende Capittel.**Van den
Doop.*

Voor het veertiende seght ghy, vroomen Patriarch, dat uwen Dooprecht is, om dat ghy drymaelen ondeduycket onder het water, dewijle Christus drie dagen heeft doot geweest, nademaal Paulus seyde, Rom. cap. 6. dat wy in Christi doot gedooft worden. Hier op antwoorden wy, dat al sulcke uwe meyninge mer den heyligen Bijbel niet over een stemt; want de selve ons klaerlijken leert, dat Christus niet meer als negen en dertigh uren is doot geweest; want aen den stillen Vrydagh, de klokke negen uren tegen den avondt, is hy aen het kruyce gestorven, ende heeft twee nachten en een dagh in het graf gelegen, ende des Sondaghs heel vroeg, als de Sonne opginck, is hy wederomme opgestaen van den dooden, als Matt. 27, 28. Luc. 23. en 24. Marc. 15; 16 cap. melden; laet ons dan nae tellen des Vrydags drie uren, en 12 uren des Vrydags nachts, 12 uren des Saterdaghs, en 12 uren des Saterdaghs nagts, dat en maecten niet meer als 39 uren, dat nog geen twee gantsche volkomen dagen uyt maectt, want in yder dagh, met de nacht daer in gerekent, 24 uren getelt worden nae het oude gebruyck, sullen dan uwe dryvoudige indoopinge sieh op drie dagen, die Christus is doot geweest, soo soudet ghy veel te kort komen, want ghy dan niet veel moet als anderhalf induyken en moest, want Cap. 16. seydt, dat Christus aen den detden daeghe is opgestaen; en aen het 28. cap. in de Griekse text staet, dat hy binne drie daegen is opgestaen. Het Symbolum Apostolicum spreekt, aen den derden dage is hy opgestaen van den dooden, dat is, als de Sonne ten derdemaele opginck te schijnen; want als hy des Vrydaghs aen den kruyce storf, en was de Sonne noch niet ondergegaen; den gantschen Saterdagh was hy doot, ende als de Sonne des Sondaghs opginck, ende den derden dagh aenbrack, stondt hy weder op van den dooden; maer dat alle Chrikenen in den doot Christi werden gedooft, daer segt ghy recht; want soo spreeckt Paulus, Rom. cap. 6. maer hy en seydt dat niet tot dien eynde, dat wy daeromme drie maelen soude onder het water gesteecken werden, maer ghelijck Paulus in dit seste Capittel selfs verklaert, daeromme werden wy in den doot Christi gedooft, dat, gelijk als Christus om onser sonden wille gestorven is, ende wederom van den dooden is opgestaen, alsoo sullen wy oock opstaen van het sondigh leven, ende in een nieuwen wandelen, dat is in alle Ged-

saligheyt, eerbaetheyt, ende heyligheyt; ende dat is die verborgentheyt daer van dat Paulus hier spreeckt, ende daer door wy in den doot Christi gedooft worden, wast soo verklaert het Pan u selfen; ende wy weten wel vroomen Patriarch, dat ghy ons niet qualijck af en neemt, den heyligen Apostel Paulus meer te gelooven als u, ofte eenige menschen,

Het vijftiende Capittel.

Voor het vijftiende, vroomen Patriarch, *Van den Doop.* soo seght ghy veele goeds van den Doop des Heeren Christi, ghelijck hy de selve van Ioannes begeert, ende hoe hem Ioannes veronfschuldigt, dat hy den Salighmaecker der wereldt niet en konde doopen, dewijle den selven van geene sonden en wiste, Hebr. cap. 4. maer sijnen doop tot dien eynde aengesien werde, dat de sondaren deverginge der sonden krijgen mochte in Christus, die daer op seyde, laet het nu alsoo geschieden; want alsoo betaemt ons alle gerechticheyt te vervullen, op dat ick daer door de arme sondaeren haten Doop heyligen magh. Hoe dat eyndelijck de hooghelooftde heylige Drieuldigheyt by den Doop des Heeren haer openbaerde, alsoo den Vader gesproken heeft: Dit is mijnen geliefden Soone: de Sone Gottes in sijne aengenoemene menscheyt is gedooft geworden, ende den heyligen Geest in de gedaente van een Duyve op hem is gekomen, na dat haer den Hemel geopent hadde. Hier op geven wy tot antwoord, dat dit alles waer is; want Matth. settet dit met de selve woorden in sijn Euangelium aen sijn 3. Cap. ende wy gelooven dit alles soo wel als gy doet van gantscher herten; want wy willen veel liever het onse verliesen, als een woort loochenen van het geene dat in den Bijbel staet, ende wilde Godt dat ghy alle uwe puncten foodanig uyt den Bijbel bewijsen kondet, soo soudn wy de selve geerne aennemen.

Het sestiende Capittel.

Voor het sestiende voecht ghy daer by, *Van den Doop.* dat Ioannes, den Salighmaecker by den schedel sijns Hoofs genomen heeft, en driemaal in de Iordane geduyckt heeft, en niet metten water heeft begoten; hier op antwoorden wy, dat Mattheus in dat selve derde Capittel sulcks niet en seydt, want hy en seydt niet meer; als doe liet hy het hem toe, en doopte hem; nu geven wy u te bedencken, of Ioannes alleen den volwasschen mensche heeft konnen in het water steken, en niet sijne

handt wederomme daer uythalen. nadien den stroom seer snel gaet, en hem lichtelijck van die veele duyfenden, die tot hem uytquamen, ende haer van hem doopen lieten, hadde konnen wegh voeren. Soo en schrijft oock Matt. niet, dat Christus, ende die andere lieden die haer in de Iordane doopen lieten, haere kleederen hebben afgeleght, en haer alsoo in de Iordane hebben laten steecken, daer uyt wy verstandelijck besluuten, dat hy water met sijne handt geschept heeft; ende in den naeme des Vaders, des Soons, ende des Heyligen Geestes haer daer mede heeft begooren. dewijle het woort Baptrizo oock in Godes woort dese beduydinge heeft, als wy hier voeren beweezen hebben; ende wy lezen een schoon exempel daer van in de Handelinghe der Apostelen cap. 8. dat den Apostel Philippus met den Camertlingh beyde in het water daelden, ende Philippus Baptriseerden hem alsoo. Het is oock wel aen te merken, het geene Matt. cap. 3. hier by voeght, dat Christus terstont uyt de Iordane is opgekoomen, ende niet dat hem Iohannes by het hoofd daer heeft uytgehaelt, gelijk als ghy seght; waer uyt te besluuten is, dat hy niet over de knyen in het water is geweest, want anders en hadde hy so ras niet konnen opkomen. En Lucas seydt noch wijder in sijn Euangelio, Cap. 3. dat hy hem voort heeft neder gheset ende gebeden. Waer uyt te besluuten is, dat hy sijne kleederen niet en heeft afgeleght, anders hadde hy de selve eerst wederomme moeten aenttecken, eer dat hy gebeden hadde, daeromme en kond ghy uyt den Doop des Heeren u driefvoudigh onderduycken niet bewijfen.

Het seventiende Capittel.

*Van den
Doop,*

Voor het seventiende vertelt ghy vromen Patriarch, van den Roomschen Paus Clemens, dat den selven van Petrus geleert heeft, hoe dat hy doopen soude, ende die heeft de lieden ingedoopt, ende heeft de selve met de heylige olye ghesalft op alle de leeden kruyswijte, dat het van den Hemel gondordert heeft, als hy den menschen doopten, alsoo dat haer de gantsche Stadt daer over ontfelde, dat haer een verfrickelijcke vyerige Colonne, die de aankomste des Heyligen Geestes beduyde, heeft sien laten, dat hy na den Doop de gedoopten, met kruyden ofte merckteeckenen, aen het voorhoofd, aen de oogen, aen den mond, aen den neuse, ende aen de ooren gesalft heeft; dat hy haer roode kruynen op het hoofd heeft gemaect, ende gebonden daer die kruyden op gemaect waeren, dat hy haer witte kleederen heeft aenge-

daen; haer licht in de handt gegeven, ende alsoo in de Kercke heeft gheleydt. Hier op antwoorden wy u, dat wy seer wel weten, dat deze Clemens een zeer groot Christen, ende een Discipel der Apostelen is geweest, want Paulus hem oock gedenckt in de Brief aen de Philipp. Cappitel. 4. ende seydt dat sijn deel is in den Boeck des levers. Wy weeten oock wel, dat hy een Bishop te Rome is gheweest; maer dat by op deze wijze ghedoopt, ende het zelve alsoo beschreven heeft, ghelijck als ghy het vertelt, daer aen twijfelen wy, ende en hebben nimmermeer een zulck Grieksch boeck konnen vinden, dat desen Clemens soude hebben geschreven. Ertelijcke valsche Latijnsche Boecken worden op sijnen naem omgedragen, die hy doch noyt gemaect en heeft; doch by so verre ghy een sulck Grieks boeck, daer dit in staet, by u hebt, soude ons zeer aengenaem zijn, dat ghy ons dat selven beschicken wildet te leesen. Eenen brief heeft hy geschreven aen die van Corinthen, in de Grieksche spraecke, dat is ons wel bekend, maer sy en is niet geschreven met deze woorden. Evenwel en verachten wy zulcke Ceremonien niet by den Heyligen Doop, doch met dien bedinge, dat men de kracht des Doops, die in de vergevinge der sonden bestaet met sulcke Ceremonien, Crisim, keersen, ende kruysen toeschrijven sal, naer de woorden Christi, Matt. 28. Doopste in de name des Vaders; ende de beloften Christi, die hy den Doop toegeseydt heeft, Marc. 16. Wie geloofst ende gedoopt zal worden, die zal zaligh worden, want in dese woorden bestaet de kracht des Doops, namentlijcken de vergevinge der sonden; hoe wanneer Christus die woorden niet en hadde gesproocken, soo en ware den Doop niets.

Het achtiende Capittel.

Voor het achtiende, vromen Patriarch, zegt ghy, dat onsen Doop geen doop en is, maer alleen een verontteyniging van de valsche leere geschonden, dewijse den Apostel Paulus seydt in den Brief tot den Ephesen, cap. 4. dat 'er maar een Heere, een geloof, een Doop, op Godt den Vader. Soon ende heyligen Geest, den eenigen God; in drie persoonen is. Wy daer en tegen zijn in ons gemoedt versceeket, dat onsen Doop den eenigen Doop is, van den welken Paulus spreekt; want op volgende wijze leeren en gelooven wy van den Doop, dat deselve is een soodanigh badt, in het welcke wy, het zy ofte in het water ingedoopt, ofte mer water besprengt worden

*Van den
Doop.*

den in den name des Vaders, gelijk als Christus heeft bevoolen, Matth. 28, sonder dese woorden is het water maer slecht water; maer soo ras als van den Predicant, ofte in tijd van nood, van een ander rechtgeloovigh Christen, by de indoo핑ge ofte besprenging dese woorden gesprooken worden, schoon dat geene andere Ceremonien daer by en worden vericht, dan dat men water neemt, den mensche daer indoopr, ofte daer mede begint, en dese woorden daer by spreect: Ick doope u in de name des Vaders, dat heeft Christus duydelijk bevoolen; maer dat men olie, keersfen, chrisem, besweeringen des Duyvels daer by gebruycken sal, dat en heeft hy ons in geene plaetsen des Bijbels bevoolen; daeromme kan men alfulcke ceremonien na sijn believen, ofte gebruycken, ofte uytlaten, en blijft doch den Doop een volkoomen Doop, daer door dat Godt een verbondt met ons heeft gemaect, en tot sijne erven aenneemr, dar hy onsen Godt, en wy sijne kinderen zijn sullen. Act. cap. 3, daer door hy het geloove in ons werckt, en ons alle weldaden Christi deelachtigh maken wil; want soo veel als onser gedoopt zijn, die hebben Christi aengedaen met alle sijne gerechtighdeyt, Gal. cap. 3, ja daer door hy ons wederbaert en vernieuwt, dar wy in het Rijke Godes konnen ingaan, gelijk als Christus selver leert, Ioh. cap. 3. Ten zy dat iemandt wedergebooren wordr uyt water en geest, die en kan in het Koninkrijcke Godts niet ingaan. Eyndelijk wordt ons de vergevinge der sonden, saligheyt, en het eeuwige leven door den heyligen Doop mede gedeelt, als Paulus seydt by Titum cap. 3. Hy heeft ons saligh gemaect na sijne barmhertigheyt door het badt der wedergeboorte; en tot den Ephes. cap. 3. Christus heeft ons gereynight door het water en badt, in het woordt. Ten lesten, hebben wy oock, als wy nae den ontfangen Doop uyt swackheyt ons tegen Godt versondigen door het verbondt des Heyligen Doops, wederom eenen vryen toegangct tot Godt den Heere, 1 Pet. cap. 3, namentlijk als wy seggen: Heere, ick bekenne dat ick tegen u gesondigt hebbe, maer gedenkt doch Heere, dat ick in den heyligen Doop nae uwe name genoemt ben; gedenckt aen het verbondt, dat ghy in den heyligen Doop met my hebt gemaect, dat ghy mijn Godt en Vader zijn wilt, soo vergeeft my nu dan mijne sonden, ende weest my genadigh. Daer by darit wel in acht moet genoemen worden, dat wy doorden Doop met Christo begraven zijn in sijnen doot, dat, gelijk als Christus van den dooden is opgeweckt ter heerlijckheyt sijnz Vaders, alsoo sullen wy oock in een nieuwen leven, in tucht, eibaerheyt en heyligheyt wandelst in dese werelt,

Rom. cap. 6. Hier uyt kan een ieder lichtelijck bemetcken en afneemen, dat het gelijcke veel is, ofte een mensche, met water begooten, ofte in het water ingedoopt wordt; Ten eersten, nademael de kracht des Doops in het water niet en bestaet, maer in de woorden Christi, die by den Doop gesprooken worden: Ick doope u in den name des Vaders, Matth. 28. en in de woorden der beloften, die Christus by den Doop toegefydt heeft, Marc. cap. 16. Wie geloofft en gedoopt sal worden, die sal saligh worden. Ten anderen, dewijle het woordt bapuzo, in den heyligen Bijbel beyde de beduydinge heeft, en soo wel door begieten, als door indooopen kan verklaert worden, soo en doen dan die geene niet ontechr, die haere kinderen in den Doop laten induycken in het water; maer wy en doen oock niet onrecht, wanneer wy deselve met water begieten, dewijle het Grieksche woordt bapuzo, dar Christus gebruyckt, oock begieten heet; want Lucas seydt in sijn elfde cap. dat de Phariseen haer verwonderden, dat Christus ten maeltijdt is gegaen ongebaptizeert, ofte oningeduyckt, daer door hy niet anders en verstaet, als dat sy haer hebben verwondert, dat Christus met ongewasschen handen is ter maeltijdt gegaen ongebaptizeert. In dese spreuke van Lucas wordt het bapuzo van den gantschen Christus uytgesprooken, en wort maer alleenlijck een gedeelte des lichaems, namentlijken van de handen te verstaen. Alsoo kan oock in den heyligen Doop, wanneer Christus seght; dooptse in het woort bapuzo, van den gantschen mensche uytgesprooken, en maer alleene van het hooft verstaen worden, dat het selve in 't water gedoocken, ofte met water begooten worden zal. Het en is oock niet gelooflijck, dat die 3000 menschen, Act. 2, die op eenen dagh gedoopt zijn, metten gantschen lichame zoude ingedoopt zijn, naedemael van Lucas niet daer by geseydt en wordr, dat sy uyt de Stadt Ierusalem zijn gegaen nae eenen stroom, en haer aldaer van Petrus hebben laten induycken. Wie wil oock gelooven, dat die menigte volcks, die dagelijks tot Iohannes zijn uytgegaen aen de Jordane, Matth. cap. 3. hare kleedeten souden hebben afgeleydr, en haer met het gantsche lichaem in het water zoude hebben laten induycken? want hoe soude Ioannes alleene mer sijne handden zo veele duyzeude menschen in het vliedt, en water hebben konnen induycken, en by sict hooft wederom daer uyt halen? Verder zeydt Petrus klaerlijck in sijnen eersten Brief, cap. 3, dat den Doop niet en is een afwasschinge van de onteynigheyt onzes lichaems, als of het gantsche lichaem in het water moeste ingedoocken, en gereynight worden van sijne uytter-

lijcke onreynigheyt, maer dat de zelve zy een verzekeringe van een goede conscientie tot Godt, door de opstandinge Iesu Christi; daer en boven spreect oock Godt selve by den Propheet Ezechiel, cap. 36. van den Doop des Nieuwen Testaments: Ick wilsse met teyn water besprengen ofte begieten, dat sy reyn zullen worden van haere onreynigheyt. Vorder zeyt Iohannes den Doper tot Christi Discipelen, die haer van hem doopen lieten, Matth. 3. Ick doope u wel met water, maer Christus zal u met den heyligen Geest, en met vuur doopen; daer Iohannes spreect van de uytstorting des heyligen Geest, op den Pinxterdagh over de Apostelen, vervult in de Handeling der Apostelen, cap. 2. Hier gebruyckt Iohannes her Grieksche woort baptizo, of induyken, van de uytstorting des heyligen Geestes, en wil zo veel zeggen, gelijk als ick u met mijne handt op het hooft van boven neder water gegooten hebbe, dat over u aensicht geloopen is, alsoo sal op den Pinxterdagh den heyligen Geest van boven neder, dat is van den Hemel, op u gegoten worden door Christus, en zal hem in u aengesichte sien laten, gelijk tegenwoordigh het water, dat ick u op 't hooft gegoten hebbe, het welck oock also op den Pinxterdag is geschiet, Actor. cap. 2. want doen is den heyligen Geest van boven af sichtbaerder wijze op haer gekomen, en heeft hen in haere aengesichte, en in haren mont sien laten, gelijk als gedeylde vuurige tongen. En Christus zeyt tot de Discipelen selfs, Actor, cap. 1. Ghy en sult van Jerusalem niet wijcken; want ghy sult met den heyligen Geest gedoopt worden. Alhier en beduyt het woort baptizo geen induycken in het water, maer een instorting des heyligen Geestes. Paulus noemt oock den Doop een badt, Ephes. cap. 5. nu en wordt men inimmers niet met den gantschen lichame te gelijk in het water gesleecken, als men bader, gelijk als ghy selver weet. Annanias doopte Paulus te Damasco, in het huys van Iude, Actor. cap. 9. hoe kan dan Paulus met het gantsche lichaem in het water zijn gedoocken in zo korten spatie? want Annanias die ginck voort op des Heeren bevel heenen, en doopten hem. Oock en werden de Israëlieten niet aen den gantschen lijve besneeden, maer alleen aen de voorthuyt Genes. cap. 17. De besnijdinge die is doch een voorbeeldt geweest van den Doop, daeromme is het oock genoeg, dat wy maer aen een lid, namentlijk op het hooft, in den Doop, met water begooten worden, 1 Petr. cap. 1. die noemt den Doop een besprenginge des bloeds Christi, het welke wel in acht moet genoomen worden. En dewijl ghy vroomen Patriarch seght, dat uwe induyckinge met de

Concilien en Oudr-Vaderen overeenstemmen, soo willen wy u bewijzen, dat onse begiepinge oock met de Oude-Vaders, die nae de Apostelen tijden geleest hebben, overeenkomt; want de oude Grieksche Vader Cyprianus. die over veertien hondert jaren, twee hondert jaren nae de geboorte Christi heeft geleest, die schrijft in sijn vierde Boeck, Epistel 2. aen Magnum, dat tot sijnen tijden ettelijcke in het water ingedoocken, en ettelijcke met water begooten werden, en bewijst in die selve Epistel met veele gronden uyt den heyligen Bijbel, dat sulcks beyde een rechte en volkommene Doop is; insonderheydt soo wijst hy aen uyt het vierde Boeck Moses, dat de Leviten tot haer reyniginge met water zijn besprengt, daer door den Doop des Nieuwen Testaments beduydt werd. Den treffelijcken Leeraer Augustinus, die over twaelf hondert en vijftigh jaren, vier hondert jaren nae de geboorte Christi geleest heeft, en op de Concilie Carthaginensi is geweest, die schrijft in sijn boeck van de leere der Kercke, dat tot sijnen tijden de lieden een deel in het water, en een deel met water zijn begoten, dat beyde even veel deede. Hier uyt ghy seer wel sien kondt, dat ons begieten in Doop even soo goet is, als uwe induyckinge.

Het negentiende Capittel.

Voor het negentiende, soo vermaent ghy vroomen Patriarch enen yegelijcke, die tot het ware klaerlichtende Grieksche ge-
Van den Doop.
 loove wil komen, dat die hem noch eenmael met de drievoudige induyckinge, na uwe wijse soude doopen laren; hier op antwoorden wy u, dewijle wy in de voorgaende Capittelen met veele gronden, beyde uyt den heyligen Bijbel, ende oude Vaderen bewesen hebben, dat onse Doop een rechte en volkomen Doop is, soo souder ghy als een wijs en verstandigh man: geenen van de onsen sulcks raden, en veel minder ons selven; want nadien wy eenmael recht gedoopt zijn, in den name der heylige Drievuldigheyt, soo sulcken, willen, noch en kunnen wy ons niet noch eenmael laten doopen; want voor eerst soo hebben wy, als wy gedoopt zijn geworden, Iesum Christum met alle sijne verdiensten, en gerechtigheyt aengedaen, Gal. cap. 3. Hoe souden wy dan de gerechtigheyt en weldaden Christi verachten, en de selve verwerpen, als of ons die niet goer genoeg en waren, daer voor behoeve ons Iesu Christi, die ons eenmael in den heyligen Doop, met sijn heyligh bloed besprengt heeft, 1 Petri capittel 1. En van alle sonden gewaschen en gereynight, 1 Joh. capittel 1. Voor het tweeden soo hebt ghy selven gesien en bewes-

fen, uyt Paulo, Eph. capittel 4. Dat 'er maer eenen Doop en is, gelijk als 'er een geloove, en een Heere is, dewijle wy dan die eenige Doop eenmaal hebben ontfangen volkomen, nadien wy met water begooten zijn, in den name des Vaders, &c. en daer door het eenige ware geloove, aen den eenigen waren Heere hebben bekomen, hoe fouden wy ons dan ten anderen male laten doopen, want onsen Doop, en uwen Doop, en is maer eenen Doop; want ghy hebt water op het bevel Christi, en wy hebben oock water op Christi bevel, of ghy schoon meerder water als wy bekomt, soo en maect doch dat geen onderlicheydt in den Doop; want een weynigh water is hier al foo goedr, als een geheele Zee vol, als het den menſche maer op het lichaem bekomt, want de kracht des Doops die en beſtaet niet in het water, maerin de beloften Christi, Marc. capittel 16. Die gelooven ſal, en gedoopt wordt, die ſal ſaligh worden; vorder ghy worder gedoopt in den name der heylige Drievuldigheydt, beyde na het bevel Christi, Matth. 28. Wy gelooven dat wy door onsen Doop, bekomt vergevinge der ſonden, Godes genade, het eeuwich leven, en de ſaligheydt na de beloften Christi, Marc. capittel 16. En ghy geloof oock dat ſelven door uwen Doop te verkrijgen, waeromme fouden wy ons dan wederomme laten doopen. Voor het derden, ſoo weten wy dat Christus, Joh. capittel 3. Gelijk als wy eenmaal geboren worden van Moeders lijve, vleesch en bloed ontfangen, alſoo werden wy maer eenmaal weder-gebooren in de den Doop, uyt water en Geest, ſoo wil ons Godt behouden, dat wy tegen Christi bevel niet en laten geſchieden. Voor het vierde, ſoo weet ghy ſeer wel, dat de beſnijdinge in het Oude Teſtament, een voorbeeldt is geweest van den Doop, Colloſſ. capittel 2. Gelijk alſdan de meniche in het Oude Teſtament maer eenmaal zijn beſneden, alſoo moeten wy in het Nieuwe Teſtament maer eenmaal gedoopt worden, en gelijk als men in de beſnijdinge niet en heeft aengheſien, dar den eenen meerder, den anderen minder, van de voorhuut is beſneden geworden, alſoo en ſal men in den Doop mede niet aenſien, dat den eenen wat meerder, den anderen wat minder water bekomen heeft; het is een veel grooter water geweest, aen het welke de lieden aen de Jordane gedoopt zijn, als het gene, daer inne uwe Kinderen in de Kercken gedoopt werden, niet tegenſtaande ſoo houdt ghy uwen Doop ſoo krachtigh, als de hare aen de Jordane; alſoo houden wy onsen Doop even ſoo krachtigh, als ghy den uwen doet, of ghy ſchoon meerder water hebt bekomen, als wy; want de kracht des Doops beſtaet niet in de volheyte des waters, maer in de woorden Godes. en des heyligen Geestes, die even ſoo wel door

een kleyn, als door een groot middel kan werken, als wy maer ſijne beſteven niet en verachten, en de ſelve middelen die hy verordineert heeft, en daer door hy in ons wil werken. Voor het vijfde, en hebben wy niet een eemigh exempel in den heyligen Bijbel, en onder de heylige Oudt-vaders, dat yemandt rweemaal ſoude gedoopt zijn. Soude wy dan ſoo een groote ſake onderſtaen te doen, en ons daer na met een quade conſcientie pijnigen, ſoo lange als wy leven. Voor het ſefte, ſoude wy op deſe wiſe een groot beginſel maken, tor de ſonden in den heyligen Geest, van de welke Christus feydt, Marth. 12. Dat de ſelve nimmermeer en ſal vergeven worden, daer voor ons Godt in genaden wil behoeden; want onſe ſaligheydt ons liever is als alle de heerlijckheyde des werelts, en ghy begaet een groote ſonde, dat ghy ſulcks van ons begoert, die u Godt wil vergeven.

Het twintigſte Capittel.

Voor het twintigſte ſchrijft ghy van de andere der Biſchoppen ende Priesters, ende ſeght, dat Jacobus van Christus ſelven verordineert is, ghy ſchrijft oock wat van de orders *Van de Biſchoppen.* die in de Kercken ende Kloosters is, ende oock van het Houwelijck der Priestereu. Hier op antwoorden wy u, dat wy geerne toegeven dat Jacobus van Christus verordineert is, maer naderhant, ſoo zijn alle Biſchoppen en Priesters, die worden oock recht nae Godes woordt verordineert van Geestelijke Perſoonen. Oock ſoo neemen wy tor Priesters, eerbare ende geleerde luyden, gelijk als Paulus vermaent, 2 Tim. 2. die ſelve worden door de andere Biſchoppen, ende Priesters, de handen opgeleydt, ende bidden tot Godt voor de ſelve, gelijk als de Apoftelen deden, Act. cap. 6. en beveelen haer by verlies van hare ſaligheydt, dat woordt Godes recht te leeſen, gelijk als Paulus bevoolen heeft, Act. Cap. de Sacramenten recht te bedienen na het bevel Christi, Matth. 28. en Luc. 22. den boetveerdigen haere ſonden te vergeven, maer den onboetveerdigen haere ſondent te behouden, na het woordt Christi, Joh. 10. ſelven oock een goeudt Chriſtelijck leven te leyden, dat zy een voorbeeldt konnen zijn aen den volcke. 1 Per. 5. het welke van onsen lieven Heer Vader oock ſoo geſtrong gehouden wordt, dat een Priester, die hem eens vol drinkt, van ſijn ampt moes geſet worden. De Klooster ordre en verwerpen wy oock niet, alſe op ſoodanige manieren onderhouden werden, gelijcke den Keyſer Conſtantine Magnus in Grieken-landt verordineert heeft, dat ſy neertigh ſtudeeren, vlijtigh bidden, en een eerbaer leven lijden ſoude, op dat

men lieden daer van soude maken, die Kercken en Schoolen wel bedienen soude; maer dewijle de Klooster-lieden, Monniken en Nonnen, haer tijdt meenighmael met leedigheydt, en groote sonden toebrengen, en haer niet recht en houden, na de orde der eerste instelders, soo keeren wy sulcken ondedhoudt tot inkomen van Ketcken en Schoolen ende arme lieden, op dat de jeught in goede konsten ende Godtsaligheydt mogen opgevoogen worden, ende de arme ondedhouden worden beyde na het bevel Godes, Ephes. 6. ende Hebr. 13. Van het Houwelijck der Priesteren weeten wy uyt Godes woordt, dat een Priester eender vrouwen man zijn sal. 1 Tim. 3. doch by aldien hy hem kan onthouden, seggen wy dat het hem goedt is dat hy alleen blijve, dat hy de geestelijcke saecken deste needriger bedienen kan, als Paulus leert, 1 Cor. 7. doch sulcks alles na sijn eygen wille ende believen.

Het een en twintighste Capittel.

Besluit.

Voor het een en twintighste, soo raedt ghy ons, vroomen Patriarch, dat wy ons met u vereenigen, en tot de Orientale Kercke treden souden; doch soo wy ons hier over

van eenige sonden beswaert vinden, soo wilt ghy vroome Patriarch, beneffens de gantche heylige Vergaderinge, de selve op u neemen, ende sulden op u blijven, ende sulden ons niet toegereekent worden, endewencht ons daer mede Godts ghenade ende vrede, Amen. Hier op antwoorden wy u, dat een yegelijck sijn eygen zonden draegen moet, ezech. 18. Edoch, vromen Patriarch, zoo ghy neffens uwe heylige vergaderinge verseeckert zijt in u geweeten, dat ghy van wegen uwe vromigheyt en heyligheyt, ghy vreemde sonden op u nemen kondt, soo willen wy u hier mede oevoolen hebben, dat ghy de Zarewna, ende Grootvorstelijcke Princesse *Irena Michailowna*, haere sonden op u wilt nemen, als oock de onse, die ghy meynt, dat wy begaan souden, wanneer wy ons volgens de beyde groote Heeren contraeden, echtelijck vereenigen soude, daerdoor ghy soudet kunnen uytwercken, dat sijne Zaerliche Majesteys belosten, aen ons gehouden wierden, en wy, met de Grootvorstelijcke Princesse *Irena Michailowna*, in dese saecke sonder sonden souden kunnen zijn.

Dit hebben wy u vroomen Patriarch, op u aen ons gefonde schrijven, niet onthouden kunnen te antwoorden, en bidden u het selve met vlijt te doorleesen, ende beveelen u hier mede in Godes bewaringe.

Drieënveertighste H O O F T - S T U K.

Verhael van de valsche Demetrius, die, zich tot Grootvorst van Moskovien opgeworpen hebbende, groote verwarringen veroorzaekt, deze heerschappy inneemt, en daar nae, met veel anderen gedoodt word.

Wij zullen hier / als tot een toegift / noch dit volgende verhael van zeker valsche Demetrius, zich in 't jaar 1605 / tot Grootvorst van Moskovien opgeworpen hebbende / vertonen / gelijk hier volgt: In deze groote heerschappy van Moskovien / hadde viereñhijftig jaren tyrannighlijk geregeert eenen Grootvorst / Johan Bazilowits geneemt / dien den zoone Theodoor Ivanowits gesucedeert heeft / Anno 1584 / een slecht eebondigh Vorst / die geheel geregeert werdt by sijn Huisvrouw's broeder Boris Feodorowits Godovots; en desen Theodoor hadde eenen jongen broeder Demetrius Ivanowits, die men seyde dat eenige Edelen / breefsende de regeeringe van Boris Feodorowits, souden wegh gestoolen / ende eenen anderen Jongen in stede van hem / ende hem gelyck doodt vertoont hebben; dan den doot van dien jongen Demetrius Ivanowits, wierde Boris Feo-

Feodorowits toegeschreven. Als nu Theodore Ivanowits, twaelf a dertien jaeren geregeert hadde / is hy gestorven sonder kinderen / Anno 1597 / na wiens doot geen kinderen vooz handen waren / heeft hem den liegent en Groot Dozstinnen broeder / Boris Feodorowits, hem selven Grootvozst gemaect / versteekende alle andere Heeren vanden bloede / ende tot dit Jaer 1605 redelijcken wel regeerende. Daer en tusschen begon in Polen opentlijck uytgegeven te werden / dat dese Demetrius voozsz. die gestooten was geweest / en geboert in Polen / daer opgezacht by den Heer Palatin van Sandomirs, ende by de Jesuiten den rechten zone ende broeder was vanden afgestorven Grootvozst; ende dat Boris Feodorowits eenen anderen Jongen gedoot hadde / meynende den rechten Demetrius te hebben / om t' Grootvozstendom aen sijn huys te brengen.

Desen Demetrius heeft hem eerst uytgegeven vooz den Zone van Johan Basilowits, in den jaere 1603 / by de 20. Jaeren hem onbekent gehouden / hebbende daerentusschen in Duytsland ende in Italien gereys / heeft sulks in t' eerste Anno 1603 / met hulpe van de Jesuiten / ende den Palatin van Sandomirs, met ontreut 4000. mannen hem vertoont met sabel van den Koningh van Polen / anderwoef in den winter van t' jaer 1604 / heeft hy hem stercker van Cozacken / Polen ende Duytschen te velde begeven / ende in de Mosko alomme groote toebal gekregen / daer tegens Boris Feodorowits eenen geweldigen Leger gesonden heeft : maer naer verschenpe victorien ende nederlaegen / van sinen volcke ten lesten ontrouwsijcken gedient zijnde / heeft desperatelijck / soo men seyde / hem selven vergeven den 13. April / in het Jaer 1605 / hebbende sijn noemael wel gegeten / ende was vier uuren daer naer doot; dan die sijn complexie kenden / ziju van opinie / dat hy van Apoplexia zy gestorven / zijnde daer toe genegen / ende hy werdt tot Mosko statelijck en heerlijck begraven / hebbende die landen seer wel en wijselijcken geregeert / als in lange tijde geen sijns gelijcke; sijn vrienden hebben terstont met Generael consent van Edelen ende Gemeente / den eenigen zoone Feodor Boritzowits, tot een Grootvozst aengenomen ende gehult; ende om dat hy noch jonck was / hebben sy de Moeder met hem de regeeringe bevolen: daerentusschen als de twee Oberste van t' Leger waren gegaen om hem te congratuleeren / soo is eenen Veldthoofman / Peuter Feodorowits Bassamernoff, hem afgeballen / ende heeft een stercke Vestingh den Demetrio overgelevert / ende is met al sijn krijghsvolk overgeballen. Op desen toewasch / heeft Demetrius Ivanowits gesanten ende brieven aen de Stadt Mosko gesonden / aenbiedende alle genade / soose hem / als hunnen rechten Heere / wilden erkennen: waer over de Gemeente ende Obersten hem hebben aengenomen / ende haeren jongen Heere / Theodoor Boritzowits, met zjn moeder / en eenen zuster / die onlanghs ten Houwelijck beloofst was den Hertogh Jan Broeder in Denemarcken / t'samen gevangen gestelt / en seer quahjck getraecteert / met alle die van t' geslachte der Godenofen waren / in ketenen versonden / ende in torens gevangen gestelt / ende haer goederen geplondert. De Moeder Grootvozstinne / zijnde van een hooghmoedigh edel

gemoet / heeft dese verklepninge en smaet niet konnen lijden / ende noch meerder vzeefende / als tot een spot in triumphe geboert te werden met haer kinderen / soo heeft sy met een mannen herte / seyn met haer kinderen / beyde zoone en dochter / gedroncken / en zijn alsoo / mallkanderen omhelsende / gestorven : dan de dochter Princesse eenige quantiteyt van den vzauck overgebende / is daer van noch bekomen / soo men seyd / ende daer nae van den Demetrius in een klooster beslooten. Aldus werd van hun doot uyt de Moskwa geschreven ; maer sints werdt geaffirmeert / datje beyde getwocht zijn geworden.

Dese twee groote personagien aldus doode zijnde / heeft men die openlijck / hoewel het een seer deerlijck spectakel was / alle de principaelste van den volcke verhoont / ende haer namen opgeschreven / om tot getuygenisse te mogen dienen naermaels / soo hem iemandt voor de selbige wilde uitgeben / ende werden seer lichtelijck begraven ; den Vader ende Grootvoost Boris Feodorowits , die soo loffelijck geregeert hadde / ende nu eerlijck begraven was / hebben sy ontgraven / en alle versmaedtheit openlijck aengedaen / ende slechtelijck ten lesten weder in de aerde gestreecken.

Desen nieuwen Grootvoost Demetrius Ivanowits ; heeft terstont treffelijck Ambassaden naer Polen gesonden / den Koningh / ende sulcke Palatynen en Heeren / die hem geholpen hadden / te bedancken / versoekende den Dochter van den Palatyn van Sandomir hem tot een huysvrouw te gevan / beloovende den Coningh alle hulpe te doen / hem weder te stellen in sijn Coninghryck van Sweden / tegen den Koningh ofte Hertogh Karel van Sweden / die hy met oorloge gedreyghet heeft. Hy heeft mede veel Paters Jesuiten gesonden / om de Religie in Russia te refovrmeeren / daer nochtans 't volck aldaer qualijck toe gesint was. Heeft doock Jesuiten / als Gesanten / van sijneut wegen nae Roomen aen den Paus gesonden / hem den Paus onderwerpende / dat noyt eenige Grootvoost van Russien ofte Moscobien hadde willen doen / haer houdende aen 't gebuyck van de Griekische Kercke.

Van eer wy dit verhael eynden / is aldaer weder veranderinge gebeurt ; want alsoo den Demetrius den 20. Junij 1605. sijn inkomste in de Stadt Moskwa gedaen hadde / heeft het volck beginnen te murmureren / ende te seggen / dat hy den rechten Demetrius niet en was / daeromme veele gedoodt werden / onder anderen den Heere Basilus Ivanowits Cohinowski, nu Grootvoost gekoren / om dat hy geseydt hadde / dat hy den rechten Demetrius hadde doen begraven / werdt in een open plaetse gebzacht / en op een bloek gelepdt / om met een byle onthalt te werden / dan wert wederom hegenadicht / niet tegenstaende is de murmuratie gegroelt. Desen Demetrius heeft hem seer statelijck weten te houden / zijnde een kloek / verstandigh ende wel versocht man / die veel gelesen hadde / was een onderster middelmatigh persoon / bruyt van aengesichte / seer haestigh ende Coerijck / wel te peerde / liefhebber van de jacht / van geschut en oorloge / van grooter verrichtinge / hoogh van moede / ende ambitieus / dien Moskobien te klepen dochte / om daer mede te vreden te wesen / alsoo hy henr
voor

voorz de Russen vreesde / heeft hy hem een stercke lijfgarde verkoren van Duytsche / Nijlanderz / Francosjen en Schotten / kostelijck gekleedt. Hy hadde sijn gesanten in Polen gesonden / om de dochter des Sandomeritschen Palatijn ofte Wapwooda / hem tot een Bruydt te halen / die mer groote stacie / den 26 April / in de Stadt Mosko / Anno 1606 / heerlijck is ontfangen / met haer vader en broeder / ende den Gesante des Konings van Polen / ende zyn op den 18 May getrouwt en gekroont / met groote pracht en bancketten.

Maer den vijftwintigsten May / liet desen Keyserlijcken Grootvoost van Polen waerschouwen / sy souden op haer hoede wesen / hy hoorde van quaet geruchte onder 't volck / belaste sijn lijf wacht haer op het Slot te begeben / waer dooz de Russchen haer aenslagh noch upstelden / dies de Polen weder moedt kregen / nochtans kondense nergens kruit of loot om geldt te koop vinden. De neutogehoutde Keyserinne was oock beesigh met een masquerade tegen den naesten Sondagh te maekien / ende te leeren danssen.

Van den Sacerdagh den 27. May / zyn de Baender-Heeren ofte Bonaeren / 's morgens vzoeg ten seben uren / met haer dienaers te boet en te paerde op de beenen geweest / gewapent. Sy zyn eerst de Polen aengeballen / al dood slaende wat sy in Poolsche kleedren vonden / ende liepen naer het Slot / daer sy geen resistente en vonden / noch middel van wederstand / dan die van de wacht meestendeel de wapenen nederledden. Ten eersten ontmoeten sy den Peuter Feodorowits Basmanof, den voorsz. vziend des Demetrius, die sy met andere doozstaecten.

Doozts met een gedruys liepen sy na des Grootvoosts kamer / die 't ru moer en de klooken ston in slaen hoorende / sprong uyt en bedde; men seide hem datter vbrandt was; maer sulcks niet geloovende / eyschte hy sijn slagzwaert / dat men dooz hem plagh te dragen / maer dat was niet te vinden / ende soo hy de meenighre sach tegens hem indringen / badt hy sijn helbardiers / sy en souden hem alsoo sijn vanden niet leveren / en sloot daer mede de deuren toe / liep dooz sommige kamers en badstoven. Ten lesten / doch gebolgt zijnde / sprong hy uyt een venster van groote hoogte / zijnde sijn Logement op 't opperste / dat wonder was dat hy den hals niet en vbrack. Ten van de tranwanten / liep srazcks de trappen af / en vandt hem noch levende; maer sijn borst was geheel verstupckt / spoutwende bloedt. Sy namen hem op / en vbrachten hem in sijn kamer / daer sy hem in korten tyd tot sijn verstant brochten / ende hem veel gebraeghe hebbende / werdt hy met veel wonden doozsteeken / en een hoorde aen sijn manlijckheyt gebonden zijnde / hebben sy hem op de merckt gestrept / en naect op een hebbende tafel geleid / en sijn vziend Peuter Basmanof aen sijn voeten / en hebbense daer vier dagen laten leggen / en alle smaet aengedaen / veel Polen dood geslagen / en als gepilgeert. Des Heeren Wapwooda / ofte Palatijns van Sandomerits Logement / zijnde sterck bemuurt / hebbense beset; de nieuwe Keyserinne / sijn dochter / werdt geheel geplondert tot het bedt onder 't lijf / en wel twintigh van hare Musicijnen doodt geslagen. Ten Pools

Heer/ Viskensky, heeft alleene sijn huys beschermt / ende veel Russcher doodt geslagen / hoewel sy daer grof geschut boorgebracht hadden / ten lesten liet hy eenen witten doeck opsteecken / als vrede begeerende / ende doen wierp hy een deel hongersche dukaten onder het volck / daer de Russchen met alle man / om te rapen / opvielen / terwyle sloegh hy daer een deel van doodt / maer de Boyaren ofte Edelen van 't Slot quamen daerentusschen hem in haer bewaringe halen. Veel Jubeliers met klepodiën / van Italien / Augsburg en Antwerpen / werden verinooyt en berooft. Somma / daer werdt gereekent / datter omtrent twaelf hondert Polen ende vier hondert Russchen moechten doodt gebleven sijn.

Hier nae den oploop gestilt zijnde / hebben de Boyaren en Edelen eenen anderen Grootvoest ofte Keeser verkoren / een van de princijpaelste Heeren / Heer Vasil Ivanowits Chiusky, den twintighsten May / ouden stijl. daer nae werdt den Demetrius sijn dood lichaem / dat begraven was geweest / weder opgegraven / dat toberpe toeschrijvende / en tot pulver verbrandt.

Den dertighsten May / ofte den negenden Juny nieuwen stijl / werdt in de Stadt Mosko opentlijck afgelesen de oorzacken / waeromme sy den Demetrius omgebracht: Ten eersten / dat hy een geschooren Munnick was geweest / die sijn Stief-vader / eygen Moeder en Broeders / noch in 't leven hadde / die haer daer opentlijck vertoonden / ende daer beswoeten / dat sijnen naem was Gregori Ottrepi, en 't recht is aldaer / dat de Munnicken / upt den klooster loopende / levende verbrandt werden. De tweede beschuldinge was / dat hy een tobenaer was. Ten derden / dat hy was een Ketter / die haer vasten en vierdaegen niet en onderhiel. Ten vierden / dat hy met den Paus van Roomen geconspireert hadde / haere Religie te veranderen; en daer wierden gelesen des Paus brieven / hem vernanende / gedachtigh te wesen sijns woordts en belosten / van de Jesuiten kercken en schoolen te geven / het landt refoormeeren. Ten vyfden / laesen sy noch upt andere brieven / dat hy den Palatin Sandomirs soude geven / het Dorstendom Smolensko; aen sijn huysvrouwte het Dorstendom Novogrod / en haren broeder / Sberien / de Edelen / Bojaren om te brengen / en 't landt met Poolsehen Adel te besetten. Ten seften / klaeghden sy / dat de grootste van Adel geen acces ten hove hadden / maer veracht / verstenen en versonden worden. Ten seften / dat hy der landden rijckdom verquist hadde / de Polen alle klepodiën verschoncken; selber eenen Stoel en Thron van vergult silber doen maecken / aen elke zijde ses Leentoen van massief silber vergult / noypt daer gesien: ende dat meer is / des landts rijckdom en schat naer Polen gesonden. Ten achtsten / dat hy haer kloosters ontheplicht hadde / met Speel-luyden en daanssen in te brengen met ergerissen: dat hy daer vier Juffrouwen / onder andere des Grootvoests Boris Feodorowits eenige dochter onteert hadde: item / dat hy sijn huysdte beslaepen hadde in 't gesichte van een Waerpen beeld / aen 't hoofteinde van sijn bedde staende / en hadde van een klooster hondert duysent roebels ontleent / om niet weder te geven. Ten negen-

vegenden / schreeven sy hem toe / eenen die hem uytgaf voor Boris Feödoro-
wits Sone / toe te laten op de Kiebiere Wolga ongehooffelijcke schaede te
doen / en dat om hem te beter te verseecken des Rijcks schatten / sae dat
de tweeëntwintigh millioenen / die de Grootbofsken jaerlijcks hebben in-
komen / hem niet genoegh soude geweest hebben. Het tiende en leste was
over de moedwille der Polen / die de Kusschen voor honden hielden / haer
vrouwen ontweidighden / daer hy geen recht wilde over doen. Dit was
op de beschuldagh opentlijck gepubliceert. Den Palatin van Sandomirs/
ende sijn dochter de Dozstinne / hielden sy in bewaringe / tot dat sy sagen
hoe den Koning van Polen dat verstaen soude : het lichaem van den rech-
ten Demetrius Kasliwits, over vijftien jaren begraven / hebben sy opgeno-
men / om by de Keisers te begraven : dan sy seggen het heeft begost mira-
kelen te doen / dies laten sy 't boven d'aerde staen / tot dat sy hem een be-
sondere Kercke gaen bouwen als een Sant / zijnde een licht geloobent volk/
sy hebben groote schade geleeden op de Wolga / van eenen die hem opge-
wozpen heeft voor Boris Feödorowits Soon / en noch werd'er uit Polen
geschreeven / dat daer wederom een persoon is / die hem uitgeeft voor dee-
sen valschen Demetrius, als of hy noch leefde / en 's avonts voor den op-
koop / ontloopen soude zijn met twee dienaers / ende nu wesen soude tot
Sambora in Sandomirlandt / daer hy hem in een klooster onthoudt / tot
dat den twist in Polen geslist sal wesen / om dan hulpe te versoeken / ont-
weder in Mosko te trecken.

Vierënveertigste H O O F T - S T U K.

Zijn Excell. d'Ambassadeur vertrekt uit Mosko', neemt zijn af-
scheit van de Duitsche Kooplieden, en trekt deur verscheide
plaatsen. Troitza, en de rijkdom daar af. Misverstant tuf-
schen zijn Excell. en een Heer van 't Lant. Geschenk aan
zijn Ed.

Op Zaterdag / de twintigste van Junius / (om weer tot onze Keisbeschij-
ving te komen) zond zijn Excell. twee zwarte Koetspaerden tot een ge-
schenk aan Knees Michailo Juriewits Dolgerukki, die daar voor zijn Ed.
haztelijk dee bedanken / en de brengezs begiftigen. Aan Artemon Sergewits
wierden ook twee gelijke Paerden geschonken.

Paerden
van zijn
Excell. uyt
geschonken.

Op Zondag / de eenentwintigste van Junius / des ochtens / ontving zijn
Excell. twee duizent Roebels / of Dukaten / tot betaling van de Wijnen /
die sijn Ed. aan de Keldermeester van sijn Zaarsche Maestheit had doen lebe-
ren / en nu gantschelijck vaerdig was om te bezrecken. De Paerden en Wa-
gens quamen op ons Hof : en wy laadden alles / dat wy noch oberig hadden /
daar op ; en onze Koetspaerden wierden gezadelt. Toen wy naauwelijcks onze
maaltijz gedaen hadden / quamen de Pristaben met de Koets van sijn Zaars-

Vertrek
van zijn
Excell. uyt
Mosko.

sche Majesteit / die van zes Paerden gezocht werd. Daar quamen ook Appaerden booz het Geboig van zijn Excell. om ons uit te geleiden / eben op deselvede wijze / als wy ten Hobe gehaalt waren. De Wagens wierzden booz uit gesonden / om ons aen of ober de Sibiez Jause te bezwachten. Zijn Excell. en de Dyrtaben Jurrie Petrowits Lurochin , en Onassi Feudorowits Tanslikoof, met de Heer Winius, rzaden in de Koets / en wy alle stegen te paert. Wy reden ober de Kersersbrug / langs de Mesnice / en zo de Doozt uit. Wy hadden tot onse uitgeleide een Kompagnie van twee honderz Kuiters van zijn Zaarsche Majesteit / en een Compagnie van Duitsehe Kooplieden / die opgezeren waren / om ons uit te geleiden. De Dyrtaben / en d'andere Kusschen brachten ons niet beezdez / dan tot aan de plaats van Knees Juan Alexewits Worotinski, omtrent twee Woost buiten de Stadt / daar sy hun afscheit van ons namen / en weerom lieezden. De Heer Winius en de Duitsehe Kooplieden bleven by zijn Excell. tot in 't Martenbosch / daer de Deensche Resident / met enige Juffers / noch by ons quam. Hier dzonk men / tot afscheit / zo nu en dan een glaasje Wijn / nu op de gesontseheit van deze / en dan van die / daar onder men de Ketelzommen en Trompetten dee horen / tot dat men / wel onthaalt zijnde / van inalkander afscheit nam. Wy quamen 's nachts te twaalf uren aan de Sibiez Jause / zeven Woost van Mosko / daar men een Wagenburg / tot ons verblyf booz de nacht / ge maakt / en veel Tenten opgestlagen had. Wy bonden daar omtrent ook andere Tenten van Kusschen / die ten oorlog / en naaz de Sweedse Grensen trocken.

Afscheit van de Duitsehe Kooplieden.

Op Maendag / de tweeëntwintigste van Junius / 's ochtens / braken wy weer op / en geraakten te vijf uren op de weg / die de meeste tijt deur zeer vermakelijke Bosschen was. Wy ontmoerten hier en daar veel Kuiters / alle wel opgezeren / die naar de Grensen reden. Wy quamen in dese dag te Pouskenaoouskien / achtentwintig of daztig Woost van Mosko / een trefselijke en vermakelijke Dozp / op een hoge Berg / langs welks doet een schone Rivier loopt / en een aangenaam vlak velt aan de zijde heeft. Wy maakten hier onze Legeplaats / en aten booz d'eerste maal in 't velt onder Tenten. Toen wy hier omtrent drie uren geweest hadden / trocken wy booz deur lustige plaatsen / en quamen omtrent te zeven te Talietza / omtrent vijftien Woost van 't boozgaande Dozp / aan een vermakelijke Beekje / dat een zelfde naam boert / als het Dozp / en te zijden booztreffelijke Werden heeft.

Pouskenaoouskien, een Dorp.

Op Dingsdag / de drieëntwintigste van Junius / 's ochtens te vijf uren vertrocken / wy van Talietza / en namen onze wegh deur aangename Bosschen. Toen wy omtrent twintig Woost / of vier mijlen boozgereist waren / quamen wy by een treffelijck Lusthuis van sijn Zaarsche Majesteit / doch van hout / by het Dozp Suisinskops. Wy namen van daar onse wegh deur veel heerlijke Landen / en / noch omtrent twintig Woost boozgereden / quamen te Troitza / een groot Klooster / vijftien of sestien mijlen van Mosko / daar in ober de drie hondert Monniken waren / en zo rijck / dat het / in de zware oorlog tegen Polen / wel tachtig duisent gewapende mannen / ses jaren lang op hun eige koften onderhouden en bezozgt heeft / en noch jarenlijks een

Koomt te Troitza, en de rijckdom daar af.

een groot getal van Krijgsvolk / ten dienste van zijn Zaarische Majesteit / onderzocht: dewijl het van de Bozsten en Heren met grote inkoopisten bezien is / en noch dagelijks bezien word. De Heren en Kooplieden / die 'er booz by reizen / en bezinnigen hebben / gebèn rijke Nalmoessen aan deze Broeders / op dat de zelfden booz hun zielen souden bidden / en zo van alle ongeluk bewaart worden. Zijn Zaarische Majesteit trekt / met zijn booznaamste Bozsten / twee maalen in 't jaer / eens in de dag der H. Opreulbigheit / en ten tweede maal op S. Michiels dag / naar dit Klooster; en als hy een half mijsl daar af is / begeeft hy / met alle de sijnen / sich te boet / en blijft daer enige dagen in 't gebed. Ondertusschen moet d'Abt van dit Klooster sijn Majesteit / en alle de sijnen van boozraet / en boeder booz de Paerden besozgen. Boozts / dewijl het Lant hiez bezmakelij is / en veel wild Vee daar gebonden word / zo trekt zijn Zaarische Majesteit met de sijnen somtijts derwaarts / om zich met de jacht te bezmaken.

Toen wy noch ontrent een Woest van dese plaats waren / zagen wy aan de rook / die opging / dat 'er een grote brant te Mosko was / en bezstonden sedert / dat 'er veel dijs of zes duizent Huizen in d'asch geraakt waren. Deze plaats word gerekent zestig Woest / of twaalf mijlen van Mosko af te wezen. Wy zouden ons hiez gaerne nebezgestagen hebben / maar bonden 'er geen bequame plaats / dewijl hier overal Koozlanden waren. Wy dan / noch acht Woest booztereden / quamen te Swatka / daar wy drie uren stil bleven / en onze maalkijt hielden. Daar na zochten wy noch veertien Woest boozt / en quamen te Koreli / daar wy onze Tenten opfloegen / en de nacht over bleven.

Grote
brant in
Mosko.

Swatka
Koreli.

Op Woensdag / de vizeentwintigste van Junius / 's ochtens te drie uren / beztrooken wy van Koreli / en / over hoge bezgen / en langs bruchtbare Koozlanden rijdende / quamen te Novinka / daar wy ons op een schoon velt nebezfloegen. De Priksaffik / of Castelein van die plaats / quam terstont by sijn Excell. en bezocht dat sijn Ed. van dit velt zou afgaan / of ten minsten de Paerden van daar zenden. Sijn Excell. hiez over bezzamt / dee hem van daar brengen / om van hem ontslagen te wezen. Een uur of twee daar na / terwyl wy onze rust namen / quam de Heer van die plaats zelf / Dieuf Dimiduwits Goloquastof genoemd / met sijn Soon / en de boozvedachte Priksaffik / of Castelein / en noch eenigen van de zijnen te Paert. Wy / in onze legerplaats komende / ontinoette van Asperen, die hy bazsfeijk aansprak; en van de welk hy weez bazsfeijk antwoozt kzeeg. De woorden wiezden aan wederzijden zo hoog / dat de Heer zelf met sijn paert alle de paerden / daar onder ook twee hantpaerden van sijn Excell. waren / uit het velt / en deuz de beek dreef. Wy wiezden onder tusschen wackez / en zagen dat het niet wel geschapen stond. Wy boegden ons terstont by sijn Excell. die boozt naaz deze Heer / en naaz de beek toetrad / en met grote heftigheit hem naaz de reden bzaagde. De woorden wiezden hoog aan wederzijden; en van d'andere zijde waren enigen van d'onzen / en de Stzeltzen / die tot onze geleide by ons waren / byna hantgemeen met de genen ge woorden / die by deze Heer waren. Men zag op de Bezgen / in drie Dorpen / die in een driehoek lagen / de Boeren /

Novinka;

Ongemak
en misver-
stant, tus-
schen sijn
Excell. en
een Heer
van 't lant.

't Welk
wechge-
nomen
wierd.

Gefchenk
aan zijn
Excell.

ren / met Wijben en Kinderen / met stocken gewapent staan; in boegen dat dit een breemd schoufspel bezoozaakt zou hebben / zo zijn Excell. door zijn gezach / d'andez niet had doen zwichten. Want zijn Excell. dzeitde hem / dat hy een post naaz Mosko zou zenden / en ovez hem doen klagen / om dat hy niet alleenlijk een Ambassadeur in zijn reis opgehouden / maaz hem ook ovezlast aangedaan had. Deze Heer dan / zijn misflag bedenkende / en het gevaaz ovezwegende / 't welk hem boben 't hooft hing / zo zijn Excell. klachtig wiedz / quam ovez de beek / en / sijn bezontschuldiging bybzengende / dee hoge betuigingen van vrentschap. Sp Excell. van zijn zijde betuigde ook dat / indien hy self was gekomen / deze mislagen niet voozgeballen zouden wesen / en bezzaste met eenen de geen / die bazsch bescheit aan dese Heer had gegeven. Zijn Ed. nodigde dan dese Heer / met desselfs Soon / in sijn tent / en onthaalde hem met Brandewijn en Spaansche Wijn; en zo wiezden weez goede vzienden. Dese Heer verhaalde aan zijn Excell. dat hy Spalnik / of Kamezheer van zijn Zaazsche Majesteit was / en dat hy vooz Goubezneur naaz Astrachan zou trecken / en daaz beneffens dat zijn Voedez ook Spalnik was / en Goubezneur te Wolgda zou wezen. Hy bzaagde aan zijn Excell. wie de genen waren / die zijn Ed. by sich had / en dus mer degens en pistoolen gewapent stonden: daaz zijn Excell. op antwoozdde / dat zo zijn Edellieden waren. Hozt daaz na quam onze Pristaaf / of Besozger / Ivan Parfiliwits Obroosof / Stolnik / of Tafelheer van zijn Zaazsche Majesteit / uit Mosko by ons / in 't geselschap van tien / of twaalf Strektfen. De Pristaaf / dit voozbal verstaande / wiezd zeer verbaast / bewijl 't met hem ook niet wel afgelopen sou hebben / om dat hy zich niet intjits by zijn Excell. had geboegt. Na dat zo omtzent een uur by sijn Ed. gefeten / en somtijts een glaasje gedronken hadden / namen zo hun afscheit / met bezsoek aan zijn Excell. dat hy aan 't voozgaande niet sou gedenken. Sp nodigden ter Maaltijt onse Pristaaf / die / van 't voozgaande met sijn Excell. gesproken hebbende / dezwaazts reedt. Omtzent twee uren / na dat sp van ons waren gefcheiden / (tezwijl wy onze Maaltijt hielden) sond de voozgedachte Heer zijn Pristaf / of Castelein / die aan sijn Excell. tot een geschenk bzaacht / vijf Schapen / vijf Hoendezs / vijf Kuikens / een vlesch met Olie van Poten / een vlesch met dubbelde Brandewijn / een vaatje Bier / een geroofte Witvifch / en voozts eenige lebendige Vifch. Hy zond ook aan de Strektfen een ton Bier / om sich daaz mede vzolijk te maken / schoon zo sich te voren tegen de zijnen hadden gestelt / een van hen gequetst / en een gebangen by zijn Excell. hadden gebzaacht / en schoon een van hen ook gequetst was gewozden.

Vijfenvertigste H O O F T - S T U K.

Zijn Excell. te Pereslaaf gekomen, word van de Gouverneur bezocht en onthaalt. De zware regen veroorzaakt enig ongemak. Gevaar van een van 't gevolg van zijn Excell. Koomst te Jereslaaf, en d'overchepping. Deurtrecking deur verscheide plaatsen.

NA dat alles weez te rechte gebzacht was / beztrocken wy / en quamen 's avonts te ses uren onder Pereslaaf / vijftien Woest van Dobinka / daer wy ons onder de Stat / in een schoon belt / neederstoegen. Sijn Excell. zond van hiez de Setzeraris / en de Beztaatber aan de Goubezneur / om hem te groeten / en dan hem te bezzoeken dat wy onse Paerden intyts mochten bekomen / om in de volgende ochtrent te bezrecken. Zy / wedergeheert zijnde / bzachten tot bericht dat de Goubezneur self sou komen / om zijn Excell. te beztroelkornen. Onderusschen quamen de wagens met het reisruig / en met de tenten: want als sijn Ed. een uuz of twee in sijn reiswagen geweest had / zo sieg hy / 't zy voor of na de middag / te paert / en reed dan gemenelyk zo spoedig / dat de wagens denzgaans een uuz / of twee na quamen. Zo haast wy onze tenten opgeslagen hadden / quam de Goubezneur / met sijn Zoon / onze Pristaaf / en noch eenige anderen. Zy / op de wijtte van ontzent een musketschut van de tent van sijn Excell. gekomen / siegen van hun Paerden; en toen zy een weinig nader gekomen waren / ontfingen wy hen; en sijn Excell. ontfing de Goubezneur een weinig booz de tent. Zy zetten sich aan tafel / en wierden / naaz de gelegentheit van de plaats / heezlyk onthaalt / en seiden in hun bezrek dat zy in de volgende dag weez zouden hornen / om / als sijn Excell. bezrok / afscheit van sijn Ed. te nemen. Wy hielden dan hiez ons abonntmaal; en onderusschen quamen 'er andere wagens en paerden.

Koomst te Pereslaaf.

Bezoek van de Gouverneur.

Op Vonderdag / de vyfentwintigste van Junius / des ochtens / wierd ons reisruig op andere Wagens gelegd; en na dat wy des middags geeten hadden / quam de Goubezneur / na dat onze Tenten afgebzoken / en geladen waren / by sijn Excell. welks Tent alleen noch stond / en daer in hy at / en onthaelt wierd. Daer na dee sijn Excell. ook sijn Tent vaerdiglyk afbzeken; en wy geraekten weez op de gang / daer op het boozt hard begon te regenen. Toen wy in de Stadt quamen / nodigde de Goubezneur sijn Excell. naez de Russche wijze op Hoek / Brandewijn / Bier en slechte Med. Hy schonk aen sijn Excell. een Balk / en wilde noch een kostelyk Blad van een Tafel / op de Russche wijze ingelegd / aan sijn Excell. schenken / die dit beleefdelijk weigerde / en tot reden bybzacht / dat de Wagens alree beztrocken waren / en dat het Blad lichtelyk aen stucken sou bzeken. Toen wy hiez een of twee uren geweest hadden / namen wy ons afscheit / en beztrocken / schoon het stozelings

Onthaling by de Gouverneur.

Conniet-
za.
Zware en
lange re-
gen.

regende. Wy quamen in dit regenig weez noch 's abonts te Connietza / tien woest / of twee mijlen van Perestaaf / daar wy ons legez opfloegen / en 's abonts onze Maaltijt hielden. Het regende onderusschen zo fel / dat het water deuz de tent / die tot onze eetzaal bestrekte / zo hard deuzdron / dat wy onse heden tot bescheide malen moesten doen uitgaan / en onse Tafelboorden het water afgieten : Kort / wy wierden deuz nat ; en zijn Excell. brocht aan ons somtijts een glaasje Wijn / om dat het nat van buiten ons te minde zou hinderen. Wy gingen dan hiez op slapen / schoon onse bedden deuz nat waren / uit oorzak van het water / dat langs de berg afliet : in boegen dat enigen van ons / om dese nattigheid ontgaan / 's abonts in 't naaste Doop gingen / en daar hun slaapplaats namen / te meer dewijl zy bresden dat zy / met hun tenten wech souden wagen. Want de wint bites zeez fel ; en het dondeze en blixende zeez gruwelijk. Ik hield my echiez onder mijn tent / die ik te Moskou gekocht had / en seez dicht was.

Op Dypdag / de zesentwintigste van Junius / 's ochtens te ses uren / braken wy weez op / tezwijl het eben fel / als te voren / regende. Zijn Excell. bleef in sijn reiszwagen. Wy moesten langs een seez quade weg / daar de riviez / uit oorzak van de gestadige regen / obezgebloopt was / en het land wel twee of drie voeten onder water geset had : in boegen dat men tez plaats / daar men in de voozgaande dag hy na dzoogsboet deuzgegaan zou hebben / nu met de paerden bykans deuz moest zwemmen. Wy moesten dooz een moeijelijk Bosch ; en vordeden in de tijt van ses of seven uren / niet meer dan twaalf woest / tot dat wy te Duple quamen / ontzent dartzig woest / of ses mijlen van Perestaaf / daar wy onze tenten weez opfloegen. Da de Maaltijt braken wy op / en quamen te Perzofsk ; daar wy onse nachtrufting hielden.

Duple.

Op Zatezdag / de sevenentwintigste van Junius / des ochtens / tezwijl 't noch regende / trocken wy deuz veel schone Landerven. Wy / met ons zebenen / of achten / die voozuitgereden waren / en veel huizen onder water bonden / uit oorzak van 't obezlopen der rivieren / quamen aan een drie spzong / zondez te weten welke weg wy in moesten rijden. Een van d'onsen / die de voozste wilde wesen / reed naaz de riviez / daar hy met sijn paert obez hals en hooft infortte / en zou / dewijl sijn paert obezswom / buiten twijffel gestreubelt hebben / zo hy sich niet aan de tak van een boom vast gehouden had : want daar ging een sterke stroom / en hy was gelaest / en gespoort / en zou dieshalven sich niet hebben konnen reddden. Men haalde hem uit / en hiezeg het paert weez langs een andere weg. Wy geraakten eindelijk op de rechte weg / en / voozreckende / quamen in een Doop / vijftien woest / of drie mijlen van 't voozgaande / daar wy ons legez op floegen / en na dat wy geeten hadden / ons weez op de reis begaben / en 's abonts te Leof / daar wy ons vooz d'eerste maal in huizen begaben ; dewijl men oberwoog / dat veel van d'onsen dit niet uitgestaan souden hebben / en dat het ook een bequame middel om ziek te worden was.

Gevaar
van een
van 't ge-
voig in
't water.

Nikola
Perzwoos.

Op Zondag / d'achtenwintigste van Junius / braken wy 's ochtens broeg op / en quamen 'acht uren te Nikola Perewoos / daar de wagens en paerden

paezden met een groot blot ovez de ribiez Kootzoos gezet wierden. 's Abonts quamen top te Kozmisse / vijftendertig woest / of seben mijlen van Jereflaaf / Kormisse / daaz top beznachttten.

Op Maandag / de negentwintigste / met de koomst van de dag / beztochen top van daaz / en quamen tegen de middag te Nagakin / vijftien woest Nagakin. Koomst te Jereflaaf. Des abonts quamen top te Jereflaaf / daaz top ovez de ribiez geset wierden / en / tez Stat ingereden / in onse oude Hezbergz ons bezblijf namen. Zijn Excell. dee boorz zijn koomst aan de Goubezneuz bekennt maken.

Op Dinghsdagh / de dertigste / 's ochtens / wierden eenige geschenken aan zijn Excell. gezonden.

Op Woensdagh / d'eerste van Julius / wierd veel van ons reisttuig ovez de bloet de Wolga gezet ; en de Stralmeeftsz beztoek met de zijnen.

Op Donzredz dagh / de tweede / zette men boorz ons reisttuig ovez / en vofk zijn Excell. en ons. Wy hielden ons middaghmaal in 't dozp / daaz wy in de wintez geweeft hadden / eez wy binnen Jereflaaf quamen. Wy geraekten in die dag noch zeben woest boorz / en bernachtten in een open belt.

Op Dvzpdag / de derde / beztochen wy vzoeg / en quamen te Dockszkop / Vockersz koy, twintig woest / of vier mijlen van de voozgedachte plaets / daez wy onze maeltijt hielden. Des abonts geraeckten wy te Danielofskoy / een groot bleck / zevenentwintig woest / of ruim vyf mijlen van de voozgedachte plaets / daez wy ons in een bermakelijch belt / aan een lustig ribiezje / van de welken dit land vol is / nederstloegen. Wy hzegen hiez bezbarsching van jonge ganzen / kuikens / enz.

Op Zatez dagh / de vierde van Julius / vooz d'opgang der zon / reden van de Water, de Hofmeeftsz / en ik / te post naaz Oegerzkoyjam / om te bestellen / dat de paezden gereed zouden wezen : en hoewel zijn Excell. hozt na ons bezzoek opgezoken was / en zich op de weg had begeben / zo quamen wy 'ez echtez een uuz of twee vzoegerz. Wy dan / van paezden / en van eenige wagens bezandezt / en ons middagnael gehouden hebbende / bzaken weez op / en quamen op d'abont te Teleetsk / dertig woest / of zes mijlen van de voozgedachte plaets. Teleetskz koy.

Op Zondag / de vijfde van Julius / begaben wy ons met de koomst van de dagh weez op de wegh / en quamen t'Obnozskoy Jam / dertig woest / of zes mijlen van de voozgedachte plaets. Wy bezandezden hiez weez van paezden en wagens / en / onze maeltijt gehouden hebbende / rzochten voorz naez Greesnewits / vijftentwintig woest / of vijf mijlen van daaz. Wy reden met ons tien of twaalben boozuit / naaz dit dozp / om naaz een bequaam belt te zien / daaz top ons bezblijf zouden nemen / en top / en onze paezden zich zouden konnen bezbarschen. Toen top ruim een uuz tijds hiez gemeest hadden / zagen wy zijn Excell. / met de genen / die by hem waren / van bezte aankomen. Wy reden dieshalven zijn Excell. te gemoet / en rzochten gezamentlijch deur deze plaets / en vonden / twee woest voozgereden / een bequaame plaets / daaz top ons nederstloegen. Wy vonden 'ez veel muskiten / of muggen / die sel steken / in waren dieshalven genootzaakt veel komen in

Obnozskoyjam.

Greesnewits.

de brandt te steken / om hen door de rook te bezozijden.

Op Maandag / de zeste van Julius / met de koomst van de dag / byaken wy ons leger op / en / zeventwintig woest booztgereden / quamen aan een groot byuchtbaar velt / aan een rivierzje gelegen / daer wy ons leger opstoe- gen / en daar wy / bezmits het noch broeg was / drie of vier uren bleven / en ons middaghtmaal hielden / terwyl onze paerden zich bezbazschten. Op byaken toen weer op / en / gedurlyk booztzeckende / quamen na de middag / omtrent te vier uren / te Wolgda / tot bezwondering van de Gouverneur / en van de Duitse Kooplieden / die ons niet / dan tegen d'abont / bezwacht- ten / en boozgenoomen hadden ons in te halen. Wy hadden ons bezblyf in onze oude logementen / en wiezden 's avonts van Mezou Hebdon zeer zeffe- lyk onthaalt.

Koomt te
Wolgda.

Sesenveertigste H O O F T - S T U K .

Onthaal van de Gouverneur aan zijn Excell. die met twee Drom- medariffen word beschonken. Vertrek van Wolgda te water. Deurtecking deur verscheide plaetsen. De geweze Gouverneur van Oestega van zijn Excell. onthaalt. Zijn Excell. koomt te Totma, daar hy met verscheide geschenken beschonken word. Onthaling van weêrziiden. De Battoge, wat het is. Seker loon der gener, die 't vaertuig trecken. Ongemak in 't varen, uit oor- zaak van d'ondiepten.

Bezoek
van zijn
Excell.

Op Dingsdaech / de zebende van Julius / quam hier de nieuwe Gov- erner Ivan Diemidwits Goloquastof, Stolnik van zijn Zaaersche Maesteit. De Ka'celier / Goost / en twee of drie Duitse Koo- plieden haelden hem in. Des namiddags quam d'oude Gouverneur / Feu- der Alexandrewits, met zijn zoonse / zijn Excell. bezoeken. Wy had ook ee- nige Kusschen by zich. Zy wiezden wel onthaalt / en bezroeken van ons / na dat zy wel voldaan waren.

Op Woensdag / d'achtste / besocht zijn Excell. de boozgebachte oude Gouverneur / die / tot eerbewijs / sijn Bemalin te boozschijn dee siomen / om / volgens de gewoonte der Kusschen / een schaaltje aan sijn Excell. te byengen / en met een kus weer te beztrecken.

Twee
Dromme-
dariffen
aan zijn
Excell. ge-
schonken.

Op Donderdag / de negende / had zijn Excell. aan sijn Tafel verscheide van sijn bekenden : met de welken hy sijn maaltijt hield. Terwyl wy aan tafel zaten / zond de Goost / Gavriile Martinewitz, twee Drommedariffen / een Mannetje / en een Wijse / tot een geschenk aan sijn Excell.

Toefel-
ling van 't
Vaertuig
naar Ar-
changel.

Op bydag / de tiende / quam de nieuwe Gouverneur zelf by de Boren / en 't Vaertuig / met het welk wy booztgeboert souden worden / om de toe- stelling daar af te bezhaasten. Sijn Excell. boegde sich ook by dit wezck / ont- het selfde naaz sijn sin te doen bezbaezdigen.

Op

Op Dingsdag / de veertziende / quamen twee of drie Duitſche Kloopſteden / in mindez dan drie etmalen / van Mosko te Wolgda / en brachten ryding van de grote bezwinning der Denen / onder 't beleit van hun Admiraal Tromp / op de Sweden / en dat de leſten zeer groot bezites hadden geleben.

Op Donderdag / de zestiende van Julius / begaben wy ons / met onze roeſtel / te ſcheep / en bezochten 's abouts / met vijf Boten ; te weten / die van zyn Excell. d'onze / de Keukenboot / die van de Wator / met het mindez gevolg / en de Paerdsboot. Wy bezochten onder 't geluit van 't Geſchut / van Keteltrom en Competten / en hielden ſtil eben voor by Torondaef / daar wy de gehele nacht bleben.

Vertrek van Wolgda.

Torondaef.

Op Vrydag / de zebentziende / omtrent de middag / quam onze Priſtaaf wy ons / met een klein Bootje / en had by zich vtez honderz Roebels / zo veel Dukaaten uitmakende / tot onderhoud van zyn Excell. tot aan Archangel ; 't welk oorzaak van 't verblyf van zyn Ed. in deze plaats was. Weinig tijds na dat de Priſtaaf gekomen was / dzeben wy weez met de ſtroom af / en roeiden onderzuiſſchen. Wy wteyden hiez zwarelyk van de Muggen geſeſken ; doch bewyl 'ez een weinig wint ontſtond / waren wy voor enigen tijt daar af bezyjd. Des abouts quamen wy te Wignia op de Souchna / daar het Daarzuig hazdez voorzgedzeben word.

Muggen in Moskovien. Virgna Souchna.

Op Saterdag / d'achtiende van Junius / 's ochtrens vzoeg / quamen wy by Nikola Mokrop / daar een tzeffelyk Kloopſted is / 't welk wy / uit oorzaak van de kromte des Ribiezs / wel drie uren lang in ons geſicht hadden. Wy wteyden de gehele dag / om dat het zeer heet was / van de Muggen geplaagt. Wy hadden hiez een aangename aanschouwing. Nu zagen wy gebroeklant / dan een aangename blaſte / Achezs met Koozn bezet / en aangename Welſden / met zeer lang en ſchoon Gras. Wy zagen ook met groot bezmaak / dat veel Beekjes hun water in deſe Ribier / de Souchna genoemt / die met Wonen bezet was / loſten. Wy hielden zo lang ſtil / tot dat wy ons middagmaal gehouden hadden ; en de Priſtaaf voer met ſijn Bootje voor uit / om voor onse koomſt te Souzke alles gereet te doen maken / tegen die tijt / dat wy 'er ſouden komen. Wy dan / des abouts in deze plaats komende / bonden daer alles vaerdig / en voeren na verloop van een groot half uur van daer.

Nikola Mokroi.

Aange-naam lant.

Koomſt te Souske.

Op zondag / de negentiende / omtrent de middag / quamen wy / met hazde voortgang / by een Dozp / daer wy de gewese Gouverneur van Geſtega in een kleine Boot bonden / om naer Mosko op te trecken. Onze Priſtaaf ſond ſijn Schryber aan ſijn Excell. om hem aan te ſeggen / dat Mathphe Philemonewits / gewesen Gouverneur van Geſtega / genegen was om ſijn Ed. te ſpreken / en aſſcheid van hem te nemen. Zijn Excell. voer dieshalben naer de wal / daer de gedachte Gouverneur / en onse Priſtaaf met hun Boortje quamen. Toen ſp aen lant traden / wierden ſp van ſijn Excell. verwelkoomt / en boven op de Boot / onder de Tent gebzacht / daer ſp enige glaesjes uit dronken / tot het middagmael vaerdig was ; en toen gingen zy gefamentlyk naer beneden / daer ſp en wy van ſijn Excell. wel onthaelt wteyden. De Gouverneur nam toen ſijn aſſcheid ; en wy gingen pder weer naer ſijn Boot. Zijn Excell. dee voort af ſtecken.

Degeweze Gouverneur van Geſtega ter maaltijt by zija Excells.

Koomft te
Totma,

Gefchen-
ken aan
zijn Ex-
cell.

Ontfaling
van weer-
zijden.

De Batto-
ge, war-
het is.

Syderke.

Op maandag / de twintigste van Julius / des namiddags te vier uren
quamen / wy met goede spoed te Totma / daar wy van Koejers / Stierlieden
en Neushijhers / geliyk men de genen noemt / die dooz aan de Steben de toe-
zicht hebben / om van 't gebaaz te berichten) moesten bezanderen. Toen wy
hier een weinigh siil geweest hadden / quamen de Zemfke Staritsen /
of d'Obezmannen van d'Arbeiders / met Geschenken van Broot / Scha-
pen / Hoenders / enz. Na hen volgden de Stierlieden en Neushijhers / ook
met zodanige Geschenken / die alle met Bier en Bzandewijn onthaalt wier-
den. Kozt daer na quam d'Oppezanecht van de Gouberneur met dierge-
lijke geschenken van schapen / hoenders / enz. die van sijn Excell. onthaalt
wield / en een verzeering kreeg. Niet lang daaz na quam de Gouberneur self /
met de Pristaaf. Sijn Excell. ontfing hem op de boot / en sy gingen te za-
men naaz beneden / daaz sijn Ed. boven aan de tafel ging zitten / en de Gou-
berneur aan sijn rechte / en de Pristaaf aan sijn sincke hand sette ; en wy gin-
gen bezvolgens ook aanzitten. D'opdissching was trefselijk / en men
dronk'ez eenige gezontheden. De Gouberneur nodigde sijn Excell. aan sijn
huis / en sond een paezt dooz sijn Ed. die / van de zynen gevolgt / dooz-
waazts reed / daaz wy op de Russche wijze met biez / bzandewijn en Mee
onthaalt wierden. Een van d'onfen / op de gezonthedt van sijn Zaazsche
Majesteit dzinkende / kon sijn kroes / daaz Mee in was / niet uirdzinken /
maaz poogde de selfde stillerjes wegh te zeten. Doch onse Pristaaf / dit
ziende / belerte sulchs / en ziede : 't is op de gezonthedt van sijn Majesteit ;
de kroes moet uit ; Drink en sterf. Sijn Excell. op staende / en sijn afscheld
van de Gouberneur nemende / stak hem een papiezje met goudt in de hand.
De Gouberneur bzacht sijn Excell. tot buiten de poort van sijn Hof / en de
Pristaaf sijn Excell. tot aan des zelfs boot / daaz men de neushijhez heel dronk-
ken / en enigen van d'andere boren wechgelopen bond. En dewijl dese d'doos-
zaak van dese bezwaring was / zoo gaf de Pristaaf aan hem eenige kinne-
backslagen / en dee hem / om sijn stouthet daaz op / de Battoge in dier voe-
gen geben / dat hy daaz dooz t'eezdez nuchtez wiedz. De Battoge is zeker
sagh van straf obez kleine misdaden / daez in de geen / die misdaen heeft /
sich plat op sijn buik op de gront nederstzecht ; en dan gaen twee mannen /
d'een op sijn hals / en d'ander op sijn beenen sitten / en slaen hem / ydez met
een stock in diez voegen op de rug / en op de billen / dat sijn blesch als geplet-
tezt is. Men kreeg eindelyk het scheepsvolk by malkander / en wy / des abonts
spade bezreckende / dzeben hazd doort.

Op Dingsdag / d'eenentwintigste van Julius / 's ochtens / geraakten
wy booz by Syderke / deztig wozt / of ses mylen van Totma / daaz een seer
sterke stroom gaet. Des middags dee sijn Excell. op vijfentwintigh wozt
van Totma / aanleggen / om middagmaal te houden. Wy aten dan spoed-
digh / en / ons weer op de vaert begevende / bezegenden verscheide boten
met sout / 't welch van Solowitsgda / en Solofki klooster / op de witte Zee
gelegen / en somtijes van Kilduym en Wazchuis gehaalt word. Alder boot
wield van veertig / vijftig / zestig / ja zebentig mannen opgezochten / tot aan
Wolgda / daaz het geloft word ; en dezen / die wy te gemoet quamen / hadden
alree

alree vijftien weeken onderweg geweest. **O**nder man heeft van yder reis niet meer / dan acht guldens / boven de kost / die so bez is / en in broodt / knusloof / zout en water bestaat. Des namiddags geraakten wy / door onvoorzichtigheit van de neushijcker / aan de gront / en draaiden om gelijk een tol. Eentge mannen / buiten boort suyzingende / lichtten onze boot met stoken / en hielpen ons van de droogte. Wy stieten somtijds op de klippen / die onder water waren.

Sober loon der gener, die het vaartuig trecken.

Op Woensdag / de tweeëntwintigste van Julius / 's ochtens vroege / quam men wy te Boborofsk / en gingen tegen over dese plaats leggen. Wy geraakten hier binnen een uur tijds wez baezdig / en dzeben geluckighlyck over verscheide platen / die seer gebarelyk waren / zo uit oorzak van de snelle stroom / als van d'ondiepten en kleine klippen / die onder 't water leggen. Wy hadden op d'Opoko noch ezze te bezwachten / daer wy echte geluckighlyck over geraakten. Maar op de Skoretne / veertig woest / of acht mijlen van Oestega / hadden wy sulck een harden tozn / op zant en steen / dat onze boot draefde. Ons roer booz aan de boot bzack aan stucken / 't welck men met touwen en stoken wez vast maekte. Wy poogden de boot te wendden / maer konden niet / u't oorzak van d'angte / in voegen dat wy / los geraecht zijnde / wel een half uur achtez uit moesten varen. De boot van sijn Excell. die nooit ramp gehadt hadt / geraakte ook vast / gelijk ook de kneuckeboot / en die van de Hof- en Kentmeester. Sy waren eenige tijdt / eer zy by ons konden komen / schoon wy onze boot zondez roejen slechts steten dzyden.

Boborofsk.

Ongemak uit oorzak van d'ondiepten.

Zevenenveertigste H O O F T - S T U K.

Koomt t'Oestega, daar zijn Excell. onthaalt wordt, en anderen onthaalt. Een man van 't gevolg van zijn Excell. verdroncken. Deurtrecking door verscheide plaatsen. Zijn Excell. en de sijnen komen t'Archangel.

Op Donderdag / de drieëntwintigste van Julius / 's ochtens vroege / quam men wy t'Oestega / daar / volgens de gewoonte / geschoten / en de hetelzom en trompetten geroezt wierden / toen wy booz 't huis van de Gouverneur quam. De boot van sijn Excell. bleef booz het huis van de Gouverneur leggen / en wy bezvolgens met d'andere boten. Toen wy daer wepnigh tijds geweest hadden / wierden verscheide geschencken aan sijn Excell. gezonden. Wy hielden ons middagmaal vroege / en kreegen daer nieu scheepvolck. De Gooft Favile Ivanewits Groetlin quam by sijn Excell. om met hem te spreken / en hozt daar aan de Gouverneur Alexey Pawlewits, met sijn twee zonen / Matphe en Ivan Alexewits, die / van sijn Excell. wel onthaalt wierden / gelijk sijn Ed. op hun bezzoek / hen wez bezoekerde / soek van hen wel ontfangen en onthaalt wierd : daar over sijn Excell. bezscheide.

Koomt t'Oestega.

Onthaling van weerszijden.

schelde geschenken van ducaten / in papiertjes gewonden / aan dat huis dee schenken. Zijn Excell. zond ook eenige aan d'Archiebischof / of Aertsbischof / om hem ook booz zijn gezonde geschenken te bedanken. De genen die bezwaerts gezonden waren / wierden eenighsins op de Russche wyse wel onthaalt / en in hun vertrek met het kruis gezegen. Zijn Excell. van deze plaats afsteekende / liet aan 't einde van de Stadt aanleggen / om daer te bernenachten / en met de hoornst van de dag te vertrecken / bewijst 't by nacht seer gebarelyk was langs deze bloedt te reizen / uit oorzak van de klippen en Hoogten / die daar in bezorgen waren. Daer noch by quam / dat wy naer een boot moesten wachten / die honderd tonnen havez booz de paerden zou inladen.

Zaar Cor-
stantin.

Op Wydag / de hiezentwintigste van Julius / des ochtens vzoeg / staken wy af / en quamen echtez niet beezdez / dan te Zaaz Constantin / daaz wy naaz de Daerzdeboot moesten wachten / die dooz d'onboozsichrigheit van de neushijhez / tot twee malen zo vast geraakte / dat d'andere boien hun volke dezwaazts moesten zenden / om die boot te lichten : in boegen dat het al ruim middag was / eez hy by ons quam. Onderzusschen gebenzde onder d'onzen een dzoebig ongebal. Een dez knechten van sijn Excell. Jan Volkertsz. genoemt / ging / met eenigen andere in de riviez / om te baden / en / sich te diep in 't watez begebende / geraakte van de gront / en wiezd van de bloet ingezwolgen / en wechgedreben. Die by hem waren / meenende dat hy wat in 't watez wilde buitelen / deden in 't eezst geen weez om hem te helpen / en toen men hen toertep / was d'andez al wechgedreben / en niet te krijgen. Deze was d'eezste / die van 't gevolg van de Heez Ambassadeur sneubelde. Na de Maaltijt dee sijn Excell. weez afsteeken : maaz wy konden / uit oorzak van de sterke wint / niet boozt komen / en moesten weez aanleggen.

Een man
verfrenkt.

Nikola
Perewoos-
na.

Op Zatezdag / de vijsentwintigste van Julius / begaben wy ons / beezmits de wint gestilt was / met het kziehen van de dag / weez op de reis / en quamen 's ochtens by Nikola Perewoosna / zes / of zeven mijlen van Oestega. De boot van sijn Excell. wiezd dooz de sterke wint zodanig te rug gedreben / dat wy alle moesten aanleggen. Wy geraekten tegen de nacht weez boozt / en boeren deuz / zonder stil te houden.

Spaas
Korma,
een Kloos-
ster.

Op Zondag / de zesentwintigste / des middags / dee sijn Excell. by een Klooster / Spaas Korma genoemt / omtrent zestig woost / of twaelf mijlen van Oestega gelegen / aanleggen / om 't middagmaal te houden. De Wyfstaaf en sijn Schyber waren tez maaltijt by sijn Excell. Onderzusschen quam 'ez uit dat Klooster een Monik / met een groot kloosterbroot / een emmer quaz / en een schaap ; 't welck hy aan sijn Excell schonk. Zo haest de maaltijt gedaen was / staken wy boozt af / en verborberden onze weg. Des abont spade quamen wy aan een groot dozp / omtrent zebentien mijlen van Oestega ; en het weez was soo bequaam / dat wy geduriglyk booztboeren.

Op Maandag / de zebentwintigste / hielden wy ons middagmaal by 't dozp Tagris / honderd en beertig woost / of achtentwintigh mijlen van Oestega / te boren een Jam / of plaats / daaz men gewent is bazsch boick te krijgen.

lijgen. Maar toen moesten wy noch vijftien groote woest boortbaren / tot
 Wyzna Coima / daer wy 's avonts spade quamen / en het volck / door de blifft
 en wakcherheit van onze Wifstaaf / vaerdig en gereed bond. Wy geraakten te
 twaalf uren weez op de baert / en bezpeidden een bootje / 't welk / obeiten
 dagen van Azchangel gebaren / aan ons tijding bracht / dat de zebentien
 Hollandsche schepen / 't Azchangel gekomen waren.

Virckna
 Toyma.

Op Dingsdagh / d'achtentwintigste van Julius / 's ochtens te negen
 uren / quamen wy by Alesne Coima / daztigh woest / of zes mijlen van
 Wyzna Coima. Des middags deden wy een spoedige maaltijt / om weinig
 tijt te bezliezen / dewijl de stroom ons sterck afdreef. Wy geraakten in de
 nacht boorz by Ossuna / daer wy in 't bezede jaer van tzeckerz bezandezden.

Niosne
 Toima.

Op Woensdag / de negentwintigste / 's ochtens boegh / quamen wy te
 Ponte. De Kazbas / in vier dagen van Kolmogza gekomen / bracht aan
 ons tijding / dat er achtentwintig schepen / en daer onder drie Engelschen /
 't Azchangel aangekomen waren. In dese nacht geraekten wy door de
 Kailles.

Ponte.

Op Donderdagh / de daztigste / 's ochtens boegh / rzaden wy / met ons
 vieren / in een bootje / om zeez spoedig 't Isboos / niet bezre van de Kailles /
 te zijn / daer wy boegh te paert stegen. Wy reden dien geseeten dag meest
 langhs de Riviez de Dwina / die overal aan ons een zeez bezmakelijc gesicht
 gaf. Somwijlen reden wy oock door seer dicht bewassen boschen / en /
 bezschepde schoone dorpen doorgereden / als ook de rivieren Souche Quin-
 ka / d'Oboke / en de Riviez by Colmogorod op blotten van mastbomen /
 dicht aen een gebonden / overgetrocken hebbende / quamen noch twee uren
 booz d'onbezgang der zon te Kolmogzo / wel vijfentwintig mijlen bezre / daer
 wy een dag stil waren.

Kailles.

Op Zaturdagh / d'eerste van Augustus / quam te Kolmogzo by ons
 van de Water, en de Hofmeester / en zeiden dat zijn Excell. een andere riviez
 ingebaren was / uit oorzaak van de droogte booz Kolmogzo. Des namids-
 dags beztrocken wy van Kolmogzo / en quamen by zijn Excell. toen hy alre
 twaelf woest boorz by Kolmogzo was.

Kolmo-
 gro.

Op zondag / de tweede van Augustus / 's ochtens boegh / quamen wy
 aan 't Klooster van Azchangel / daer zijn Excell. dee aanleggen / om daer
 maaltijt te houden. Ez wy aan tafel gingen / quam een Hollands Schip-
 perz / met een pak brieven aan zijn Excell. Na dat wy ons middagsmaal
 gehouden hadden / quam Kapitein Kiat, met eenige andere Schippers / en
 bezwelkoomde sijn Excell. die hen wel onthaalde. Na de maaltijt staken
 wy wez af / om boegh 't Azchangel te wezen. Wy bejegenden onderzaf-
 schen wel twaalf / of beztien scheepsboten / met hun Schippers / die met
 hun geschet sijn Excell. bezwelkoomden. Toen sijn Excell. booz het Ka-
 steel gekomen was / en het geschet van sijn boot gelost hadt / schoten oock
 d'andere schepen in ordening. In dezer boegen quamen wy 't Azchangel booz
 de brugh van 't Gasthof / daer Monk. Bok, een omgedoopte Rusch / en twee
 Russche Kolonellen / met eenige soldaten en paerden / sijn Excell. bezwel-
 koomden. Wy tzoeken op een zelfde wijze / als booz desen / terstont in ; en
 wy

Koomft
 't Archan-
 gel.

wy geleidden zijn Excell. naaz zijn oude logement; en daaz na zochten wy oock onze verblijfsplaatsen.

Op Dingsdagh / de vierde van Augustus / gingen wy eenige schepen bezichtigen met onze Pristaaf / die noyt geen zoodanigen gezien had / en zich ten hoogsten daaz ober bezwondert betoonde / en wiezden onderzusschen met verscheide schooten van grof geschut gegroet / daez ober hy groote bezuoeging dee bliken. Wy moesten onderzusschen naaz de koomst van de Gouverneur van Archangel wachten; dewijl'er / zondez zijn tegenwoordigheyt / niet in de schepen geladen mocht woynen.

Achtënveertigste H O O F T - S T U K.

Koomst van de nieuwe Gouverneur t'Archangel. Baldadigheid van een van t'gevolg van zijn Excell. in een ommegang. Hy word aan de Gouverneur geleverd. De Deensche Resident koomt t'Archangel. Geschenck van zijn Excell. aan de Gouverneur. Vertrek van zijn Excell. uit Archangel te scheep. Tegenspoed in t'begin. Goetkoop Zalm op de kust van Moskovien. Noorder Vlies, wat het in delucht is. Bejegening van eenige schepen. Koomst in t'Vlie, t'Enckhuizen, Hoorn en Amterdam. Beschrijving van t'land der Samoeden. Besluit van dit Werck.

Koomst van de Gouverneur t'Archangel.

Op Dingsdagh / d'achtende van Augustus / 's ochtens vzoeg / quam de nieuwe Gouverneur / Ivan Andrewits Ganvanski genoemt / die te voren het ampt van Heldtoberste hy sijn Zaa'sche Majesteit hadt be- dient. Hy hadt hy zich vier keteltrommen / vijf trompetteers / en beezien lancieers / alle in t'zwart gekleed. Alle de schepen / die t'Archangel waren / loften hun geschut / tot bewijs van blyschap ober sijn koomst. Zijn Excell. dee hem door sijn Secretaris en van Asperen bezwelkomen.

Op Dyzdag / d'eenentwintigste van Augustus / quamen noch achtentwintig schepen met de Konbopez uit Hollandt t'Archangel.

Ommegang t'Archangel. Baldadigheid van een Stalknecht.

Op Dingsdagh / de vijfentwintigste van Augustus / des ochtens / was t'Archangel een Processie / of Ommegang / onder de welcke de Gouverneur en Pristaaf oock waren / die / beneffens d'anderen / blootschoof volghden. Een van onze Palszenieers / of Stalknechten / dese Ommegang aanschouwende / wilde (van eenige djoncke Engelsche Matrozen gestijft) sijn hoet niet vooz de kzuiffen en beelden afneemen / schoon hy van de soldaten gewaarschuwrt wiezd. De Gouverneur / en de Pristaaf merckten dit / maar gingen echter stil voozt. Doch toen d'Ommegang gedaan was / quam de Pristaaf / uit bevel van de Gouverneur / ober deze moedwillige klagen. Zijn Excell. hem gebzaegt hebbende / of hy die man wel sou kennen / dee alle de knechten en stalknechten te voorszijn komen; en de Pristaaf wees voozt op de schuldige / die in t'eerst de zaak ontkende / maaz daaz na sijn misdryf be- leed.

keed. Zijn Excell. in tegenwoordigheit van de Pristaaf / hem heftiglijk be-
strafte hebbende / zond hem / met van Asperen , aan de Gouverneur / daer hy /
met zijn nederknielen en gesmeek / vermits bezwaer / uit opsicht van zijn
Excell. welcks dienaaz hy was.

Die aen de
Gouver-
neur ge-
zonden
word.

Op Woensdag / d'achtentwintigste van Augustus / kocht zijn Excell. zes
witte Reen van de Samojeden.

Op Donderdag / de dazde van September / quam de Deensche Resident
t' Archangel / onder 't losbranden van sijn stukjes op de boot / daaz op van cenige
schepen geantwoort wierd.

Koemt
van de
Deensche
Resident
t' Archan-
gel.

Op Vrydag / de vierde / ging zijn Excell. van sijn Edellieden / en eenige
anderen verzelt / naar de Deensche Resident / om hem te verwelkomen. Zijn
Excell. wel een uur lang met hem gesproken hebbende / noodigde hem / terwyl
hy zijn afscheid nam / ter maaltijt / 't welck van de Resident aangenomen
wierd / en daar op / met eenige Scheepskapiteinen / sijn middagemaal by
sijn Excell. hield.

Op Zaterdag / de vijfde / zond zijn Excell. de Heeren Bessels en van Aspe-
ren aan de Gouverneur / met een geschenk van drie bezgulde zilbere Pona-
len / d'een grooter dan d'andez / en ook een aan de Kancelier / met bezoek van
spoedig afgebaerdicht te worden.

Geschen-
ken aan
de Gou-
verneur.

Op Dingsdag / d'achtste van September / 's ochtens / stonden de stels-
sen / of soldaten / aan weersijden in ordening van ons Hof e' tot aan de boot.
Zijn Excell. van de Pristaaf / en van de zijnen geleid / ging tusschen hen
den / naaz de boot / met de welck zijn Ed. gekomen was / en stak daaz mee
van de wal af / onder 't gebruis van kereltrommen / trompetten / en geschut /
en / te scheep gekomen / wierd van de Kapitein Kint, met de welck zijn Excell.
overbaren zou / ontfangen / en met de genen / die by zijn Ed. waren / tzeffelyk /
onder 't losbranden van 't geschut / onthaalt.

Zijn Ex-
cell. te
scheep ge-
komen.

Op Woensdag / de negende / 's uchtens vzoegh / lichtten wy ons anchez /
't welck wy / ontrent twee scheuten met grof geschut boozt gezeit / weez moe-
sten laten ballen / uit oorzaak van de schezpe windt / en om het schip / 't welck
de paezden over zou voeren / en dat noch hooft laden moest / in te wachten.

Vertrek
van Ar-
changel.

Op Donderdag / de tiende / lichtten wy weez ons anchez / en / ons onder zeil
begeven hebbende / hadden goede booztgang.

Op Vrydag / d'elfde van September / begaben wy ons weez onder zeil /
doch konden niet over de banken komen / op de welcken eenige schepen van de
bloom vast raekten / en dies halven eenige schade leden.

Op Zaterdag / de twaelfde / geraakten wy / met de bloot / gelukkiglyk over
de banken in Zee. Des abonts spade quamen wy boozhy de grauwe hoek /
en liegen de wind zo schezpen fel / dat wy labeeren moesten / zondez boozt te
kunnen komen.

Grauwe,
of blau-
we hoek.

Op Maandag / de veertigste / waren wy / uit oorzaak van het hard weez /
genoodzaakt boozt de wind af / onder de grauwe hoek ten anchez te lopen.

Op Dingsdag en Woensdag / de vyftiende en zestigste / voeren eenigen
van d'onzen met de sloep naaz de wal / en / wezkeerende / hzachten bezscheide
Salmen mee / die 30 pdez boozt tien studez gekocht hadden / en oock eenige

Salm goat-
koop.

patrijzen. Des namiddaghs maakten wy weezzeil / bezmits de wind wat rutimez wiezde.

Op Donderdag / de zeventiende / zagen wy het Kuiszeiland / daaz wy op de middag boorzby geraachten. In de volgende dag quamen wy neffens de Ribiez Donop / en suchelden eenige dagen. In de volgende dag / met de hoelte / maakten wy weez baert / en quamen 's abonts neffens Jockena.

Ponoy.
Orloges.
Lockena.

Op Donderdag / de diezentwintigste van September / waren wy soo veel gebordez / dat wy op de hoogte van zeventigh graden en een half / 't Eilandt Warhuis tez zijden van ons zagen.

Op Vrydag / de vijfenwintigste van September / zagen wy de Noorz-kaap / daaz wy boorzby zeilden.

Noorder
Vlies, wat
het is.

Op Zaterdag / de tiende van October / na dat wy veel beranderingen van weez en wint hadden gehad / zagen wy (gelijk meermalen gebeurz was) in de nacht het Noorzvlies / zekez licht in de lucht / als een bleke blani / die zich daez in gantschelijk van malkandez spreidde. Dit betekent gemene-lijk harde wint / die ook in de nanacht daaz op volgde.

Op Dingsdag / de daxtende van October / namen wy de hoogte der zon / en bevonden ons op 63 graden noorzdez bzeette.

Bejege-
ning van
eenige
schepen.

Op Zaterdag / de zeventiende / quam in onze vloot een Noorzbaezder van Gonten / die / van de vloot geraakt / met ons zyn reys naaz huis verbordezde. Op de middag bevonden wy ons op de hoogte van 58 graden en 9 minuten.

Op Zondag / d'achtende / zagen wy een Galfjoot / dat sijn streek naaz Schorlandt zette / en een Engelsch schip van Londen / 't welk naaz Wleckeren zeilde.

Op Maandag / de negentiende / zagen wy drie zeilen op ons aankomen. Wy / vermoedende dat dit Fransche Kapers waren / maechten alles daazdigh tot slaan. Naaz toen zy nadez by quamen / bevonden wy hen Engelschen te wezen. Wy goeten malkandez met bezschelbe schenten / en verbordezden elk sijn weg. Wy woezpen het dieplood / en bevonden ons op negentien vadem waters / en op de hoogte van 55 graden 20 minuten.

Op Woensdag / de eenentwintigste / zagen wy bezschelbe schepen.

Koomft
in 't Vlies.

Op Donderdag / de tweeëntwintigste van October / 's ochtens vroegh / wierden wy land gewaaz / uit oorzaach van de byandariffen / die op 't odfstinde van Wleeland staan. Toen het dag geworzen was / quamen de Loobzlieden aan boorz / die ons gelukkiglijk binnen 't Wle bzachten / na dat wy zes weken en drie dagen van Archangel onder weez geweest hadden. Wy hze-gen boorz twee kagen aan boorz / daaz wy ons reistuing inscheepten / terwyl sijn Excell. eenige geschenken aan de Schepsofficieren dee. Wy / te weten sijn Excell. de Secretaris / Bodijn / de Dzebiliant / de Doctez / de Stentmeester / van de Water en Iki / boeren na de middag te hier uren van 't Oozloghschhip / en / van eenige affcheidtscheuten gegroet / zeilden de gezeete nacht boorz.

'Enkhui-
zen.

Op Vrydag / dedzeentwintigste van October / 's ochtens t'acht uren / quamen wy 'Enkhuyzen / van daaz wy / een weenigh ontbeien hebbede / met

met twee wagens naar Hoorn reden / daar wy een Jaagſchuit afhuurde / die ons te Purmerent bracht / enz. inboegen dat wy 's avondes te zeven uren t'Amsterdam quamen / en / zyn Excell. t'huis geleid hebbende / ons afscheid van mallander namen.

Hoorn,
en t'Am-
sterdam.

Beschrijving van 't land der Samojeden.

De Samojeden woonen ten meestendeel voor by de Sibier Perzora, en langs de Waigats / en Es-zee (gelijk zy wel genoemt mag worden) zo verre / als de zeekust bekend is. Zy onthouden zich voornamelijk omzert de mont der Sibieren / die hun uitwatering door 't land van Siberien en d'Obſkophore / of Zee van Obi hebben. Zy zyn van verscheide soorten / en worden met besondere benamingen / eben gelijck de Tartars / van mallander onderscheiden. De genen / die van de bloedt Perzora af / tot aan de bloedt Obi woonen / worden enkelijck Samojeden genoemt. Maar de genen / die wijder hun woonplaats hebben / voeren de naem van Ostacke Samojeden / op de welcken de Cingouſi volgen / die grooter van gestalte zyn / dan alle d'anderen. Men vind' er ook / die Foukagesi Samojeden genoemt worden / en verder heen noch anderen / diens namen onbekent zyn / en die yder hun besondere taal spreken. Wat hun Godsdienst aangaat / zy hebben groot geboelen van een / die by de Russchen voor een Tobenaer geacht / en / gelijck de Samojeden gelooven / over veel jaren in de hemel opgenomen is / schoon de Russchen zeggen dat d'aerde hem ingezwolgen heeft : en de genen / die van de Russchen voor tobenaers geacht worden / zyn by hen in hooge achtting / en voor hun leeraars / in 't stuk van hun Godsdienst geacht. Zy zyn wilde en woeste menschen / die zich niet zodanigh voedsel / als de beesten / onderhouden / en voeren met recht de naem van Samojeden ; 't welck engenzelf eeters betekent ; want ze eten ook menschelijcke lichamen. Sp hebben geen overigheid / noch regering : maar onder hen heeft yder eben veel macht ; en indien zy verschil met mallander hebben / zoo effenen zy het zelf de met de hoogh en pylen. Sp gaen dagelijcks op de jacht / en deelen de vangst gezamentlijck / doch alleenlijck onder de genen / die getrouwt zyn / of geweest hebben : want d'ongetrouwen hebben geen deel aan de vangst. Zy hebben sommigen twee / anderen drie vrouwen ; en zy trouwen deurgangs in hun eige geslacht.

Beslyt van dit Werck.

Hier siet ghy 't gene gedurende dit byten gewoone en groot gesantschap / aen sijn Doozluchtrigste Zaarsche Majesteit van Moscovien / is voorgefallen ; dan 't wyl hier boven niet geseght wordt / wat resolutie

solutie by hoogstgemelte sijne Zaazsche Majestejt / op de voorberhaelde
publique Propositionen / en gevolgde gepresenteerde Memorien / en diver-
se Conferentien van den Heere Ambassadeur / genomen is / sal 't niet
ongerijmt zijn / 't succes van de selve / vooz soo veel die tot mijne kennis /
(als die geen deel aen 't geheym gehadt hebbe) gekomen is / hier in 't
korte vooz te dragen / bestaende meest hier in / dat / alhoewel sich sijne
Zaazsche Majestejt in geene alliantie tegens de Kroon Sweden / met de
hooge Geallieerden / directelyck heeft willen inlaten ; dat meest om het
onberwacht en droevigh overlyden van sijn Zaazsche Majestejts Dooz-
lichtighste Heer Vader / van glorieuse gedachtenis / en de jonckheyt van
dese sijne tegenwoordige Zaazsche Majestejt is achtergebleven. Echter
op de pressante motiven / en sterke persuasien van sijn Excell. den Heere
Ambassadeur / dat goede / dooz sijn Majestejts ordze aan de gemeene
saeck is toegebracht / dat niet alleen de Sweden / dooz de groote macht
die sijn Zaazsche Majestejt op sijne grensen / omtrent Ulf-Corelen en
Ingermerland heeft doen vergaderen / daer dooz seer zijn geintimideert /
maer oock die diversie te wege gebracht / dat sy twaalf of veertien duysent
man / van haer uptgelesenste en beste troupen / die sy anders voozge-
nomen hadden upt die quartieren op den Turpischen bodem ober te schee-
pen / waer dooz dan lichtlyck het goed succes van der hooge Geallieerdens
wapenen soude hebben konnen belet / immers grootelycks geretardeert
worden ; met alleenlyck niet en hebben derben daer van daen nemen /
maer oock allenthalben dooz de gebrueden inbal van de Moscovitezs so-
danigh zijn gealazmeert geworden / dat dit alleenlyck wel meest / naest
de Godlyke hulpe / tot het reusseren van so veel grootwichtige desstepen /
ten besten van de goede sake heeft gecoopeert.

De permissie / die de Perstaensche en Armeensche krooplieden van sijne
Zaazsche Majestejt hebben bekomen / om ober sijne Zaazsche Maje-
stejts Landen / met hare kroopmanschappen naer andere gewesten van
de wereldt te reysen / is mede een effect van den Heere Ambassadeurs deb-
voiren daar toe aengewend ; sulcks dat de goede effecten van dese Illustze
Ambassade niet alleen by den geheelen Staet in 't algemeen / maer by
een ieder van de inwoonders oock in 't particulier bespeurt ende gevoelt
worden.

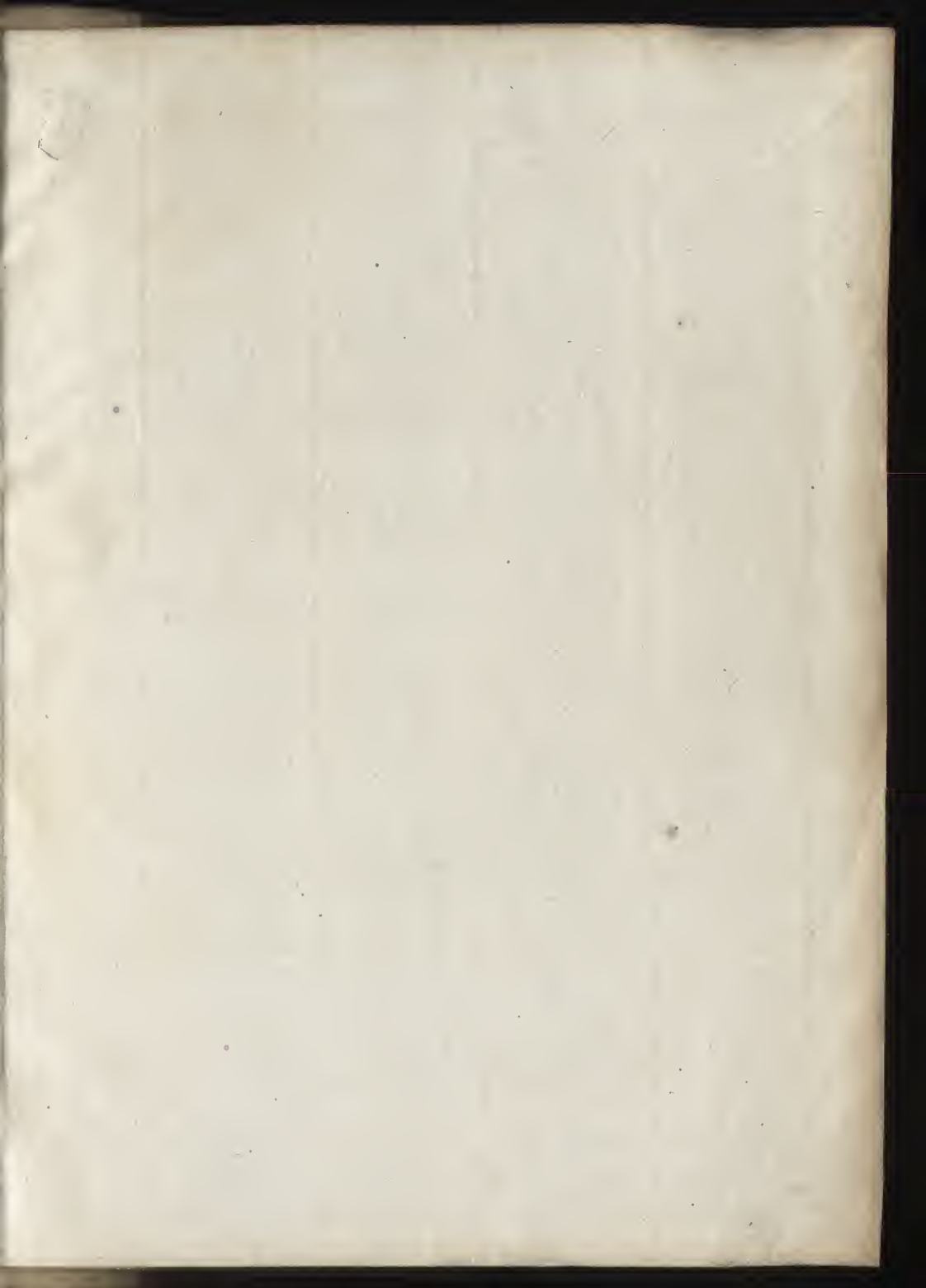
E Y N D E.

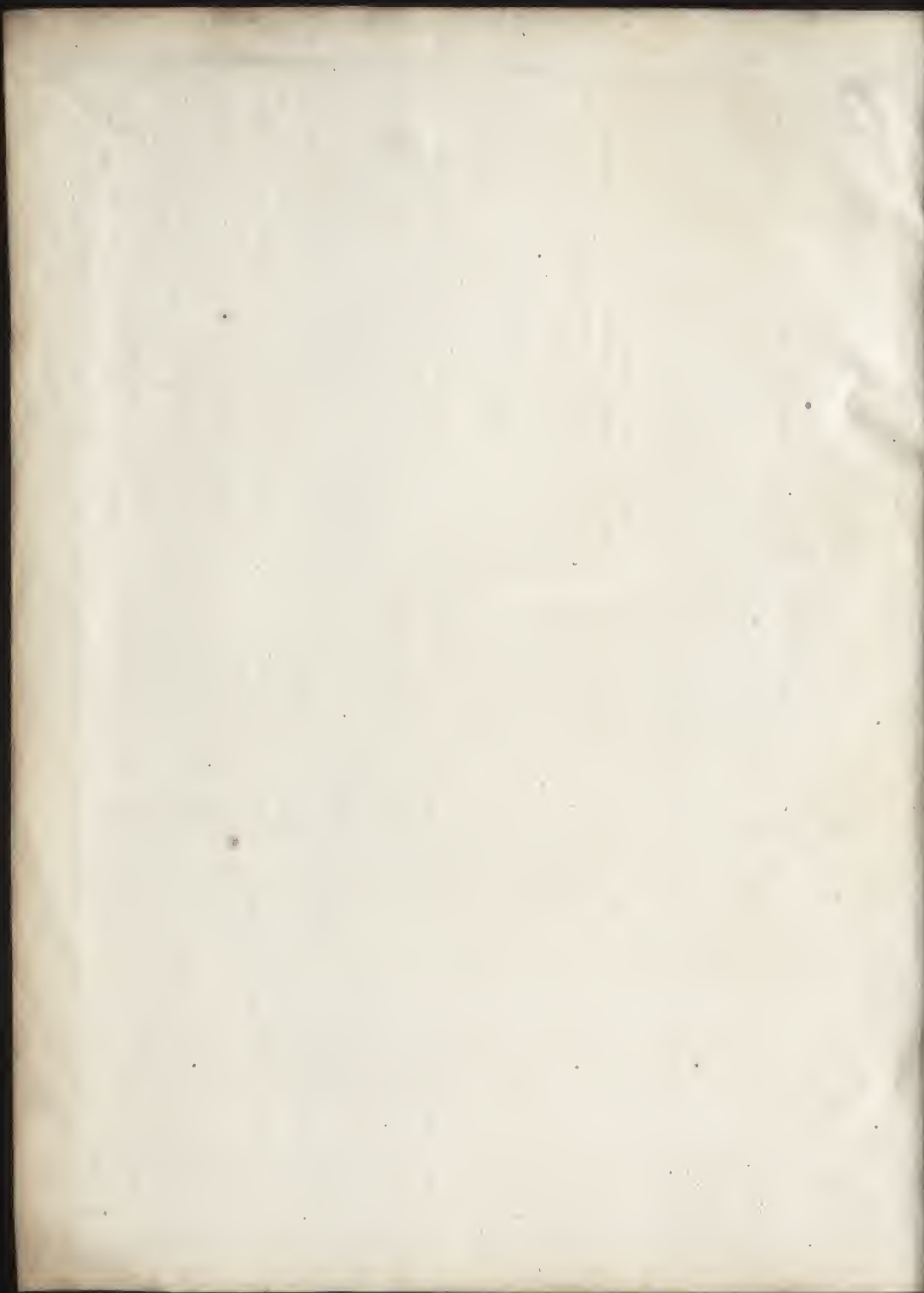
ERRATA te verbeteren.

2. 31. leest Reifer, voor Keiser.
6. 16. leest Oost-Indisch, voor Gooft-Indisch.
9. 20. leest Karbassen, voor Kartassen.
11. 14. leest van geheel Moskovien, voor Mosko.
12. 4. leest Vertaelder, voor Geheim-Schrijver.
- . 30. leest Feodor Poliuchtowitz Nariskin,
- . 38. leest weer Vertaelder, voor Schrijver.
19. Staet het voeder van de paerden per abuys tusschen het ander eeten gestelt.
27. 21. leest ter oorfaeck van haer naemdagh, voor zijn naemdagh.
33. 2. leest de Rivier Wolga, voor Souchna.
62. 13. leest langs het Meer, voor de Rivier Ozor.
65. 4. leest van Mosko, voor na Mosko.
- . 33. leest Ronart, voor Rouart.
69. boven in Margine, leest kostelijke, voor loffelijke.
73. 4. leest houffe, voor koasse.
85. 32. leest gelijk dan de Knees de selfde instelde, waer na sijn Excell. op die van de Knees.
95. 29. leest Boutenant, voor Bouteman.
106. 20. leest Zarewits, voor Jarewitz.
127. 2. Lasi, is onnut, en te veel.
128. 13. leest Kaftanen, voor Kaftamen.
136. onder de Bojaren, leest Bojarin Artemon Sergewitz Matpcheoff.
144. 29. leest mesnice, voor mestriel.
147. onder aen, leest Recredientialen voor Credentialen.
152. 14. leest Jaklowits voor Isakowitz.
172. 13. leest Woldemar voor Woldemark.
112. col. 2. lin. 24. leest 680, voor 1680.

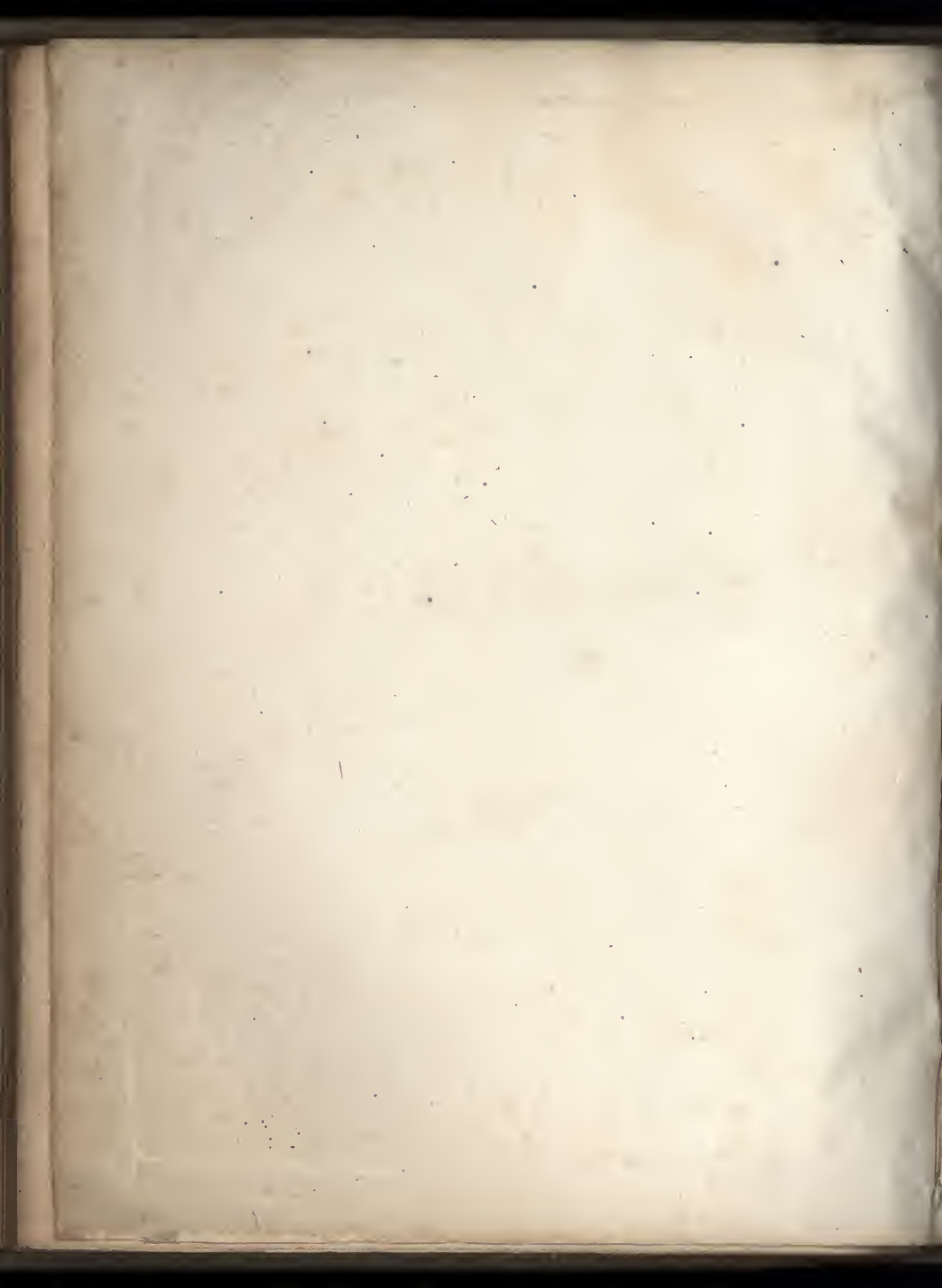
THE HISTORY OF THE

1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	14
15	15
16	16
17	17
18	18
19	19
20	20
21	21
22	22
23	23
24	24
25	25
26	26
27	27
28	28
29	29
30	30
31	31
32	32
33	33
34	34
35	35
36	36
37	37
38	38
39	39
40	40
41	41
42	42
43	43
44	44
45	45
46	46
47	47
48	48
49	49
50	50
51	51
52	52
53	53
54	54
55	55
56	56
57	57
58	58
59	59
60	60
61	61
62	62
63	63
64	64
65	65
66	66
67	67
68	68
69	69
70	70
71	71
72	72
73	73
74	74
75	75
76	76
77	77
78	78
79	79
80	80
81	81
82	82
83	83
84	84
85	85
86	86
87	87
88	88
89	89
90	90
91	91
92	92
93	93
94	94
95	95
96	96
97	97
98	98
99	99
100	100

collected complete
12/21/85

engraved frontispiece and 6 folding engraved plates
by Renequin de Hooghe

(pages 85-90 repeated)

1 m-24, Aa-Dd4
214 i.e. 220, [2] pp

SPECIAL

85-B
22698

Some very insignificant internal
stains

